

Strategia de dezvoltare durabilă a Municipiului Hunedoara 2014 - 2020

CUPRINS

Lista figurilor vii

Lista tabelelor xiv

Lista anexelor xix

Capitolul 1. Prezentarea generală a Municipiului Hunedoara	1
1.1. Date generale – profil de județ	1
1.2. Caracteristici locale ale municipiului Hunedoara.....	9
1.2.1. Scurt istoric	9
1.2.2. Repere urbanistice zonale	11
1.2.3. Evoluția urbană	12
1.2.4. Situația demografică	20
1.3. Caracteristici naturale ale municipiului Hunedoara	29
1.3.1. Cadrul geografic.....	29
1.3.2. Relieful	30
1.3.3. Solul și subsolul.....	30
1.3.4. Clima	31
1.3.5. Hidrografia	34
1.3.6. Vegetația și fauna	35
1.3.7. Calitatea factorilor de mediu	37
Capitolul 2. Infrastructura urbană a Municipiului Hunedoara	67
2.1. Infrastructura de locuit	67
2.1.1. Context Regional.....	67
2.1.2. Fondul de locuințe și calitatea locuirii	70
2.2. Infrastructura de transport	75
2.2.1. Aspecte generale	75
2.2.2. Infrastructura și activitatea de transport rutier.....	77
2.2.3. Infrastructura de transport feroviară	90
2.2.4. Infrastructura de transport navală și aeriană	92
2.3. Infrastructura urbană – utilități	93
2.3.1. Alimentarea cu apă.....	93
2.3.2. Rețeaua de canalizare.....	107

2.3.3.	Iluminatul public	109
2.3.4.	Energia electrică și termică.....	113
2.3.5.	Rețele de transport gaze naturale	120
2.3.6.	Gestiunea deșeurilor.....	124
2.3.7.	Infrastructura pentru tehnologia informației și telecomunicațiilor	133
2.4.	Piețe agroalimentare.....	136
2.5.	Spații de joacă pentru copii.....	137
2.6.	Spațiile verzi din mediul urban.....	140
2.7.	Siguranța populației.	144
2.7.1.	Supravegherea video a spațiilor publice.....	144
2.7.2.	Sistemul de supraveghere video.....	146
2.7.3.	Opinia populației	148
Capitolul 3. Dezvoltarea economică a Municipiului Hunedoara		150
3.1.	Contextul economic european, național și regional	150
3.2.	Structura sectorului economic pe domenii de activitate.....	157
3.2.1.	Date statistice la nivel județean.....	157
3.2.2.	Date statistice la nivelul Municipiului Hunedoara	168
3.3.	Structuri suport de afaceri	173
3.4.	Industria	178
3.5.	Turismul.....	184
3.5.1.	Potențialul turistic al cadrului natural	184
3.5.2.	Potențialul turistic antropoc	199
3.5.3.	Tipuri și forme de turism practicate	218
3.5.4.	Structurile de primire și cazare turistică.....	224
3.5.5.	Clusterul de Turism	233
3.6.	Agricultura.....	237
3.6.1.	Structura terenurilor agricole	238
3.6.2.	Cultivarea plantelor	242
3.6.3.	Zootehnia.....	246
3.6.4.	Îmbunătățiri funciare	248
3.6.5.	Populația activă în agricultură	248
3.6.6.	Infrastructura specifică	250
3.6.7.	Silvicultura.....	250

3.7.	Resursele de muncă	252
3.7.1.	Contextul regional.....	252
3.7.2.	Analiză date statistice Municipiul Hunedoara	256
3.7.3.	Opinia populației referitor la ocuparea forței de muncă	265
Capitolul 4. Infrastructura socială a Municipiului Hunedoara		267
4.1.	Educație	267
4.1.1.	Contextul european – Orientarea spre clustere inovative	267
4.1.2.	Contextul regional.....	268
4.1.3.	Contextul județean	275
4.1.4.	Învățământul în municipiul Hunedoara	282
4.1.5.	Opinia cetățenilor asupra învățământului	293
4.2.	Sănătate	294
4.2.1.	Starea de sănătate a populației în context european, național și regional.....	294
4.2.2.	Incidența bolilor	299
4.2.3.	Furnizarea de asistență medicală (infrastructură și personal)	303
4.2.4.	Investiții în sistemul de sănătate	319
4.2.5.	Direcții strategice de sănătate publică	320
4.3.	Cultură	323
4.3.1.	Contextul european și regional.....	323
4.3.2.	Unități de cultură din Municipiul Hunedoara	325
4.3.3.	Evenimente culturale tradiționale	329
4.3.4.	Opinia populației	331
4.4.	Asistența socială.....	332
4.5.	Opinia populației. Aspecte generale	345
Capitolul 5. Analiza SWOT		349
5.1.	Factori de mediu, gestionarea deșeurilor	349
5.2.	Infrastructura urbană (locuințe, utilități, spațiul urban).....	353
5.3.	Infrastructura de transport (rutier, feroviar, naval, aerian)	356
5.4.	Dezvoltarea economică	359
5.5.	Turism, cultură și patrimoniu	368
5.6.	Resurse umane	377
5.7.	Educație, sănătate, asistență socială	380
Capitolul 6. Analiza stadiului de implementare a proiectelor		388

6.1.	Axe prioritare și obiective specifice	388
6.2.	Analiza investițiilor din perioada anterioară.....	402
6.3.	Proiecte implementate și în curs de implementare.....	406
6.3.1.	Lista principalelor proiecte implementate	406
6.3.2.	Lista principalelor proiecte în curs de implementare.....	411
6.3.3.	Lista investițiilor aflate în faza de proiect.....	412
Capitolul 7. Municipiul în context județean / regional / național / european		413
7.1.	Context european	413
7.1.1.	Recomandările Comisiei Europene pentru România (2013)	423
7.2.	Context național.....	425
7.2.1.	Programul National de Reforma (PNR).....	425
7.2.2.	Memorandum privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020.....	425
7.2.3.	Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030.....	427
7.2.4.	Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014 - 2020 - 2030	428
7.2.5.	Acordul de Parteneriat dintre România și CE 2014-2020	430
7.2.6.	Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții.	431
7.3.	Context regional	432
7.4.	Banca Mondială - Regiunea de Vest.....	438
7.5.	Context Metropolitan.....	443
7.5.1.	Municipiul Hunedoara - Pol de dezvoltare urbană.....	444
7.5.2.	Abordarea policentrică urbană.....	445
7.5.3.	Abordarea prin poli metropolitanii.....	447
7.5.4.	Provocări și perspective	448
Capitolul 8. Strategia de dezvoltare 2014 – 2020 a municipiului Hunedoara		453
8.1.	Viziunea strategică a Municipiului Hunedoara	453
8.2.	Misiunea Municipiului Hunedoara	453
8.3.	Obiective strategice europene, regionale și naționale	454
8.3.1.	Criterii și cerințe de planificare.....	454
8.3.2.	Obiective tematice la nivel european.....	456
8.3.3.	Obiective strategice la nivel național.....	457
8.3.4.	Obiective strategice la nivel regional.....	458

8.4.	Oportunități de finanțare în perioada 2014-2020	459
8.5.	Obiective strategice, domenii de intervenție și acțiuni prioritare	466
8.5.1.	Obiective strategice	466
8.5.2.	Domenii și acțiuni prioritare	476
8.6.	Portofoliul proiectelor de implementat	483
8.7.	Descrierea proiectelor cu nivel de prioritate mare	529
Capitolul 9.	Implementarea și monitorizarea aplicării „Strategiei de dezvoltare 2014 – 2020 a Municipiului Hunedoara”	540
	Considerații finale	545
	Bibliografie	551
	Anexa 1 – Date demografice – Municipiul HUNEDOARA	560
	Anexa 2 – Date referitoare la ocuparea forței de muncă în Municipiul Hunedoara	564
	Anexa 3 – Fondul de locuințe în Municipiul Hunedoara	568

Lista figurilor

Figura 1.1. Harta județului Hunedoara	1
Figura 1.2. Munții județului Hunedoara	2
Figura 1.3. Lac glaciar din Munții Retezat	5
Figura 1.4. Altitudinea medie a principalelor localități din județul Hunedoara	8
Figura 1.5. Componenta administrativă a municipiului Hunedoara	11
Figura 1.6. Hunedoara în rețeaua de orașe a Regiunii Vest.....	13
Figura 1.7. Evoluția populației urbane la recensăminte	14
Figura 1.8. Ponderea pe medii de reședință, regiuni de dezvoltare la 1 iulie 2011	15
Figura 1.9. Poli de creștere și poli de dezvoltare urbană în Regiunea Vest	17
Figura 1.10. Categoriile de poli metropolitanii în Regiunea Vest	19
Figura 1.11. Evoluția populației din județul Hunedoara în perioada 2001-2011	21
Figura 1.12. Distribuția populației din județul Hunedoara pe grupe de vârstă	22
Figura 1.13. Evoluția populației municipiului Hunedoara în perioada 2000-2012	23
Figura 1.14. Repartiția pe grupe de vârstă a populației municipiului Hunedoara, anul 2012	23
Figura 1.15. Ponderea populației municipiului Hunedoara pe grupe de vârstă, anul 2011	24
Figura 1.16. Evoluția numărului de nașteri vii în municipiul Hunedoara, perioada 2000-2012.....	25
Figura 1.17. Structura populației după etnie - municipiul Hunedoara, 2011	26
Figura 1.18. Evoluția structurii etnice a populației, municipiul Hunedoara 2002-2011	27
Figura 1.19. Structura populației stabile după religie, Mun. Hunedoara – 2011	28
Figura 1.20. Poziția geografică a Mun. Hunedoara și a localităților aparținătoare	29
Figura 1.21. Evoluția temperaturilor anuale înregistrate la stațiile meteorologice din județul Hunedoara, în perioada 2001-2012.....	32
Figura 1.22. Evoluția cantităților de precipitații anuale	33
Figura 1.23. Râul Cerna.....	34
Figura 1.24. Amplasarea stațiilor de monitorizare a aerului din jud. Hunedoara	38
Figura 1.25. Evoluția concentrației de NO ₂ în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012	47
Figura 1.26. Evoluția concentrației de SO ₂ în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012	48
Figura 1.27. Evoluția concentrației de PM ₁₀ în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012.....	48

Figura 1.28. Evoluția concentrației de CO în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012	48
Figura 1.29. Evoluția concentrației de ozon în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012	49
Figura 1.30. Evoluția concentrației de benzen în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012.....	49
Figura 1.31. Repartiția teritorială a Administrațiilor Bazinale de Apă	52
Figura 1.32. Harta zonelor afectate de inundațiile istorice semnificative din Bazinul Hidrografic Mureș.....	55
Figura 1.33. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de mediul înconjurător	66
Figura 2.1. Ponderea locuințelor proprietate stat/privat în Regiunea Vest, anul 2011	69
Figura 2.2. Evoluția numărului de locuințe – total.....	71
Figura 2.3. Evoluția suprafeței locuibile - total	71
Figura 2.4. Evoluția fondului de locuințe în proprietate de stat – număr.	72
Figura 2.5. Evoluția fondului de locuințe în proprietate de stat – suprafață.....	72
Figura 2.6. Evoluția fondului de locuințe în proprietate privată – suprafață	73
Figura 2.7. Evoluția fondului de locuințe în proprietate privată – număr	73
Figura 2.8. Evoluția numărului de locuințe terminate	74
Figura 2.9. Evoluția numărului de autorizații de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale	74
Figura 2.10. Evoluția suprafețelor corespunzătoare autorizațiilor de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale.....	75
Figura 2.11. Evoluția modernizării rețelei stradale pentru Municipiul Hunedoara.	82
Figura 2.12. Topul problemelor localității, conform sondajului de opinie	83
Figura 2.13. Opinia cetățenilor asupra traficului și a locurilor de parcare	84
Figura 2.14. Evoluția numărului de vehicule de transport public (2000 - 2012)	85
Figura 2.15. Traseele de transport public în Municipiul Hunedoara	86
Figura 2.16. Opinia populației asupra transportului public local	88
Figura 2.17. Mijloace de transport utilizate	89
Figura 2.18. Eficiența mijloacelor de transport utilizate	90
Figura 2.19. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de infrastructura de transport feroviar.....	92
Figura 2.20. Evoluția consumului de apă în Municipiul Hunedoara	105
Figura 2.21. Evoluția tarifului de furnizare a apei, 2007 - 2013	106
Figura 2.22. Opinia cetățenilor privind sistemul de alimentare cu apă potabilă.....	107
Figura 2.23. Opinia cetățenilor referitoare la rețeaua de canalizare	109

Figura 2.24. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de sistemul de iluminat public, Municipiul Hunedoara, 2013	113
Figura 2.25. Evoluția distribuției energiei termice	120
Figura 2.26. Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor, perioada 2000 - 2013	122
Figura 2.27. Cantitatea de gaze naturale distribuită, perioada 2000 - 2013	123
Figura 2.28. Volumul de gaze naturale distribuite, perioada 2000 – 2013.....	123
Figura 2.29. Opinia cetățenilor relativ la sistemul de alimentare cu gaz, 2013.....	124
Figura 2.30. Opinia populației asupra sistemului de gestionare a deșeurilor, 2013 .	133
Figura 2.31. Opinia populației asupra accesului la Internet în spațiile publice	134
Figura 2.32. Evaluarea numărului de spații de recreere	143
Figura 2.33. Propuneri spații de recreere.....	143
Figura 2.34. Municipiul Hunedoara în ultimul an. Spații verzi, locuri de joacă pentru copii, locuri de agrement și recreere.	144
Figura 2.35. Camera video DOOM - exemplu... Eroare! Marcaj în document nedefinit.	
Figura 2.36. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de serviciile utilitare	148
Figura 2.37. Punctajele obținute, pe tipuri de utilități	149
Figura 3.1. Evoluția PIB – Regiunea Vest – milioane Euro.....	154
Figura 3.2. Contribuția județelor la PIB Regiunea Vest – 2010 - %.....	154
Figura 3.3. Analiza procentuală la nivel de județ a cotei în PIB și cotei în export	156
Figura 3.4. Repartiția firmelor pe domenii de activitate, jud. Hunedoara.....	160
Figura 3.5. Repartiția firmelor cu CA>0 pe domenii de activitate, jud. Hunedoara ..	161
Figura 3.6. Repartiția cifrei de afaceri pe domenii de activitate	161
Figura 3.7. Repartiția numărului de angajați pe domenii de activitate	162
Figura 3.8. Repartiția profitului curent pe domenii de activitate	162
Figura 3.9. Repartiția profitului brut pe domenii de activitate	163
Figura 3.10. Situația comparativă a principalilor indicatori	163
Figura 3.11. Repartiția firmelor din Municipiul Hunedoara pe domenii de activitate, 2013	171
Figura 3.12. Repartiția procentuală a firmelor din Municipiul Hunedoara, în funcție de clasa de mărime.....	172
Figura 3.13. Harta parcurilor industriale, tehnologice și științifice - Regiunea Vest (2010).....	173
Figura 3.14. Parcul Industrial Hunedoara	174
Figura 3.15. Incubatoarele și centrele de afaceri din Regiunea Vest.....	177
Figura 3.16. Combinatul Siderurgic Hunedoara – Siderurgica S.A., 1896	180
Figura 3.17. ArcelorMittal Hunedoara, 2007	181
Figura 3.18. Harta fizică a județului Hunedoara.....	186

Figura 3.19. Munții Poiana Ruscă	186
Figura 3.20. Munții Zarandului	187
Figura 3.21. Munții Trascăului	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Figura 3.22. Rezervația naturală Măgura Uroiului	188
Figura 3.23. Cetatea Blidaru din Munții Orăștiei	188
Figura 3.24. Localizarea rezervației naturale Pădurea Chizid	197
Figura 3.25. Poziția geografică a culoarului depresionar Strei-Cerna-Orăștie	Eroare! Marcaj în document nedefinit.
Figura 3.26. Sala Dietei din Castelul Corvinilor	204
Figura 3.27. Castelul Corvinilor	204
Figura 3.28. Sala Cavalerilor din Castelul Corvinilor	205
Figura 3.29. Bustul lui Iancu de Hunedoara din Sala Cavalerilor, Castelul Corvinilor	205
Figura 3.30. Biserica ortodoxă „Sfântul Nicolae”	208
Figura 3.31. Biserica reformată din Hunedoara	208
Figura 3.32. Catedrala Ortodoxă “Sfinții Împărați Constantin și Elena”	209
Figura 3.33. Biserica romano-catolică din Hunedoara	209
Figura 3.34. Mănăstirea Prislop	210
Figura 3.35. Pelerinaj la Mănăstirea Prislop	211
Figura 3.36. Piese de colecție din Muzeul Castelul Corvinilor	212
Figura 3.37. Fântâna din incinta Castelului Corvinilor	213
Figura 3.38. Bustul lui Avram Iancu	213
Figura 3.39. Casa de Cultură	214
Figura 3.40. Galeria de Arte	214
Figura 3.41. Bazinul de înot din Hunedoara	215
Figura 3.42. Stadionul Michael Klein	215
Figura 3.43. Grădina Zoologică	216
Figura 3.44. Lacul Cinciș	216
Figura 3.45. Muzeul Fierului	217
Figura 3.46. Ierarhizarea formelor de turism pentru județul Hunedoara	224
Figura 3.47. Evoluția numărului total de unități de primire turistică	225
Figura 3.48. Evoluția numărului de unități de cazare turistice, pe tipuri de unități	225
Figura 3.49. Evoluția capacității de cazare turistică	226
Figura 3.50. Evoluția capacității de cazare turistică, pe tipuri de unități	227
Figura 3.51. Distribuția capacității de cazare turistică pe tipuri de facilități, anul 2012	227
Figura 3.52. Evoluția capacității de cazare utilizată	228
Figura 3.53. Evoluția utilizării capacităților de cazare turistică pe tipuri de unități	228

Figura 3.54. Distribuția zilelor de cazare turistică pe tipuri de facilități de cazare, anul 2012	229
Figura 3.55. Evoluția numărului total de sosiri în facilitățile de cazare turistică	229
Figura 3.56. Evoluția numărului de sosiri pe tipuri de facilități de cazare	230
Figura 3.57. Numărul de sosiri pe tipuri de facilități de turism, anul 2012	230
Figura 3.58. Evoluția duratei medii a sejurului în cadrul facilităților turistice	232
Figura 3.59. Evoluția duratei medii a sejurului pe tipuri de facilități turistice.....	232
Figura 3.60. Duratele medii ale sejurului pe tipuri de facilități turistice, anul 2012 .	233
Figura 3.61. Tipuri de turism în Regiunea Vest	234
Figura 3.62. Caracteristici ale turismului urban	236
Figura 3.63. Suprafața agricolă, pe categorii de folosință – 2011.....	239
Figura 3.64. Modul de folosire al exploatațiilor agricole, 2010	240
Figura 3.65. Evoluția producției de cereale între anii 2005 - 2011	242
Figura 3.66. Evoluția producției de legume între anii 2005 – 2011	244
Figura 3.67. Evoluția producției de fructe între anii 2000 – 2011	245
Figura 3.68. Evoluția efectivelor de animale între anii 2005-2011	247
Figura 3.69. Structura populației ocupate în agricultură, pe grupe de vârstă,	249
Figura 3.70. Evoluția suprafețelor forestiere în Regiunea Vest (2005-2010)	251
Figura 3.71. Evoluția totalului ratelor de ocupare pe sexe în Regiunea Vest (număr persoane active la 100 de locuitori)	252
Figura 3.72. Ponderea populației ocupate pe sectoare în 2010	255
Figura 3.73. Evoluția numărului de salariați.....	257
Figura 3.74. Evoluția numărului de salariați total, industrie total și industrie prelucrătoare	258
Figura 3.75. Distribuția salariaților pe domenii de activitate, anul 2000.....	259
Figura 3.76. Distribuția salariaților pe domenii de activitate, anul 2000.....	260
Figura 3.77. Distribuția salariaților din industrie pe ramuri industriale, anul 2000...	261
Figura 3.78. Distribuția salariaților din industrie pe ramuri industriale, anul 2012...	261
Figura 3.79. Evoluția numărului de salariați din comerț, sănătate și asistență socială, învățământ și construcții, perioada 2000 – 2012.....	262
Figura 3.80. Evoluția numărului de șomeri total și pe sexe, 2010 - 2012	264
Figura 3.81. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de activitățile de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă	265
Figura 3.82. Municipiul Hunedoara în ultimul an. Locurile de muncă	265
Figura 3.83. Propuneri ale respondenților	266
Figura 4.1. Prognoza evoluției nivelului de calificare solicitat pe piața muncii	277
Figura 4.2. Prognoza nivelului de calificare pe piața muncii.....	277
Figura 4.3. Evoluția populației în perioada 2005-2025	278

Figura 4.4. Evoluția populației tinere în perioada 2005-2025	279
Figura 4.5. Evoluția populației tinere și vârstnice în perioada 2005-2025	279
Figura 4.6. Evoluția populației de vârstă preșcolară și școlară în județul Hunedoara (mii persoane).....	280
Figura 4.7. Structura unităților de învățământ în anul 2013.....	282
Figura 4.8. Repartiția elevilor pe tipuri de unități de învățământ, în anul școlar 2011 – 2012	284
Figura 4.9. Repartiția personalului didactic pe tipuri de unități de învățământ, în anul școlar 2011 – 2012.....	285
Figura 4.10. Numărul de elevi pe cadru didactic, în anul școlar 2011 - 2012	285
Figura 4.11. Evoluția numărului total de elevi înscriși, perioada 2000 – 2012	286
Figura 4.12. Evoluția numărului de elevi înscriși, pe tipuri de unități de învățământ, perioada 2000 – 2012.....	286
Figura 4.13. Evoluția numărului de cadre didactice, pe tipuri de unități de învățământ, perioada 2000 - 2012	287
Figura 4.14. Evoluția numărului de elevi/cadru didactic, în perioada 2000 - 2012 ...	288
Figura 4.15. Numărul de profesori la 1000 de elevi, învățământul preuniversitar, perioada 2000 - 2012.....	288
Figura 4.16. Evoluția dotărilor în învățământul preuniversitar, 2007 - 2012	289
Figura 4.17. Evoluția numărului de elevi înscriși în învățământul de arte și meserii, perioada 2000 – 2012	289
Figura 4.18. Evoluția numărului de cadre didactice active în învățământul de arte și meserii, perioada 2000 – 2012	290
Figura 4.19. Evoluția numărului de elevi din învățământul de maiștri	290
Figura 4.20. Evoluția numărului de elevi din învățământul postliceal	291
Figura 4.21. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul postliceal.....	291
Figura 4.22. Evoluția numărului de studenți din învățământul superior public/privat, perioada 2000 – 2012.....	292
Figura 4.23. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul superior public/privat, perioada 2000 – 2012	293
Figura 4.24. Opinia cetățenilor asupra învățământului în Municipiul Hunedoara, 2013	294
Figura 4.25. Numărul de asigurați și numărul de medici de familie	302
Figura 4.26. Evoluția numărului de cabinete medicale	304
Figura 4.27. Evoluția numărului de cabinete medicale de specialitate, sector public și sector privat.....	306
Figura 4.28. Evoluția numărului de cabinete stomatologice, sector public și sector privat.....	306

Figura 4.29. Situația numărului de paturi de spital din Regiunea de Vest și din România	309
Figura 4.30. Evoluția numărului de paturi în spitale, 2000 – 2012	310
Figura 4.31. Evoluția numărului de paturi în creșe, 2000 – 2012	311
Figura 4.32. Spitalul Municipal "Dr. A. Simionescu" Hunedoara	311
Figura 4.33. Personalul medico-sanitar din Regiunea Vest.....	314
Figura 4.34. Evoluția numărului medicilor din sistemul public de sănătate	316
Figura 4.35. Evoluția numărului medicilor din sistemul privat de sănătate	316
Figura 4.36. Evoluția numărului medicilor de familie din sistemul public/privat.....	317
Figura 4.37. Evoluția numărului stomatologilor din sistemul public/privat	317
Figura 4.38. Evoluția numărului farmaciștilor din sistemul public/privat.....	318
Figura 4.39. Evoluția numărului personalului mediu sanitar din sistemul public/privat de sănătate	318
Figura 4.40. Evoluția numărului de biblioteci, 2005 – 2012.....	329
Figura 4.41. Evoluția numărului de vizitatori ai muzeelor	329
Figura 4.42. Opinia populației referitor la dezvoltarea culturală.....	331
Figura 4.43. Propuneri pentru dezvoltarea culturală a orașului	331
Figura 4.44. Opinia populație asupra serviciilor de asistență socială	344
Figura 4.45. Gradul de satisfacție față de dimensiunile evaluate, pe o scală de la 1 la 5 (1 – deloc mulțumit, 5 – foarte mulțumit)	347
Figura 4.46. Gradul de satisfacție față de dezvoltarea urbană, pe o scală de la 1 la 5 (1 – deloc mulțumit, 5 – foarte mulțumit)	347
Figura 4.47. Municipiul Hunedoara în ultimul an.....	348
Figura 4.48. Evaluarea satisfacției generale față de oraș.....	348
Figura 6.1. Evoluția nivelului investițiilor anuale prognozate, 2010 – 2013	402
Figura 6.2. Surse de investiții, 2010.....	402
Figura 6.3. Evoluția surselor de investiții, 2011 – 2013	403
Figura 6.4. Evoluția ponderii fondurilor prognozate a fi atrase din programe cu finanțare nerambursabilă, 2011 – 2013	403
Figura 6.5. Evoluția valorii investițiilor, 2010 - 2012.....	405
Figura 8.1. Corespondența cu principiile dezvoltării durabile	475

Lista tabelelor

Tabel 1.1. Distribuția populației municipiului Hunedoara pe categorii de vârstă, anul 2012	24
Tabel 1.2. Structura etnică a populației municipiului Hunedoara	27
Tabel 1.3. Numărul de zile cu fenomene meteorologice la stația meteo Deva, anul 2012	33
Tabel 1.4. Viteza medie a vântului pe direcții (m/s) la stația meteorologică Deva, anul 2012	34
Tabel 1.5. Limitele pentru protecția sănătății umane prevăzute în Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.....	39
Tabel 1.6. Puncte de prelevare cu tip de determinare manual privind calitatea aerului din municipiul Hunedoara	40
Tabel 1.7. Calitatea aerului – date lunare pentru indicatorii de calitate, august 2013 - măsurători manuale.	43
Tabel 1.8. Evoluția valorilor medii anuale de gaze toxice – NO ₂ , SO ₂ , PM ₁₀ , CO, ozon, benzen în municipiul Hunedoara obținute prin rețeaua automată de monitorizare a calității aerului HD-3	47
Tabel 1.9. Lungimea tronsoanelor de râu în județul Hunedoara	54
Tabel 1.10. Situația probelor examinate chimic și bacteriologic în Zona Operativă Hunedoara, anul 2012	56
Tabel 1.11. Stația de tratare Sânpetru, anul 2012	57
Tabel 1.12. Evoluția populației municipiului Hunedoara care a avut acces la rețeaua de alimentare cu apă potabilă.....	57
Tabel 1.13. Consumul de îngrășăminte chimice în județul Hunedoara în anul 2012 ..	61
Tabel 1.14. Evoluția consumului de îngrășăminte chimice în județul Hunedoara în perioada 2008-2012 (teren arabil)	61
Tabel 1.15. Suprafața afectată de poluarea din sectorul industrial.....	63
Tabel 2.1. Principalii indicatori pentru fondul de locuințe în anul 2010.....	68
Tabel 2.2. Formele de proprietate ale fondului de locuințe în anul 2011	68
Tabel 2.3. Locuințe terminate în anul 2011, după tipul sursei de finanțare.....	69
Tabel 2.4. Evoluția locuințelor finanțate din fonduri private.....	70
Tabel 2.5. Densitatea drumurilor în Regiunea de Vest, 2011	77
Tabel 2.6. Drumurile publice în Regiunea Vest și județele componente, 2011.....	77
Tabel 2.7. Drumuri modernizate, pe categorii, în Regiunea Vest și județele componente, 2011	78
Tabel 2.8. Distanța pe rețeaua rutieră între Municipiul Hunedoara și principalele centre naționale	80

Tabel 2.9. Modernizarea anuală a rețelei stradale a municipiului Hunedoara în perioada 2000-2012	81
Tabel 2.10. Numărul de vehicule pentru transportul public, perioada 2000 - 2012 ...	85
Tabel 2.11. Lucrări de extindere a conductelor de distribuție în Municipiul Hunedoara și localitățile aparținătoare.....	97
Tabel 2.12. Necesarul de intervenții la infrastructura de apă potabilă (2013).....	98
Tabel 2.13. Planificarea lucrărilor de înlocuire a rețelelor uzate de apă potabilă.....	99
Tabel 2.14. Evoluția sistemului de alimentare cu apă potabilă din municipiul Hunedoara, în perioada 2007-2013	104
Tabel 2.15. Gradul de contorizare a distribuției cu apă (2013).....	106
Tabel 2.16. Evoluția tarifului de furnizare al apei în municipiul Hunedoara	107
Tabel 2.17. Caracteristicile sistemului public de canalizare din municipiul Hunedoara, anul 2013	108
Tabel 2.18. Situația sistemului de iluminat public, 2013	111
Tabel 2.19. Evoluția distribuției energiei termice, 2004 – 2010	120
Tabel 2.20. Evoluția distribuției de gaze naturale din municipiul Hunedoara în perioada 2000-2012	121
Tabel 2.21. Indicatori ai distribuției de gaze naturale din municipiul Hunedoara, 2013	122
Tabel 2.22. Situația colectării deșeurilor municipale și asimilabile în perioada 2010 - 2012	129
Tabel 2.23. Activitatea de gospodărire a deșeurilor urbane în municipiul Hunedoara, luna august 2013	130
Tabel 2.24. Aplicațiile informatice gestionate de Compartimentul Informatică al Primăriei Municipiului Hunedoara	136
Tabel 2.25. Starea locurilor de joacă din Municipiul Hunedoara.....	137
Tabel 2.26. Evoluția spațiilor verzi în municipii și orașe în perioada 2006-2011.....	141
Tabel 2.27. Situația spațiilor verzi și a zonelor de agrement în Mun. Hunedoara.....	142
Tabel 2.28. Puncte de prezență în intersecții rutiere.....	147
Tabel 3.1. Date statistice pe domenii de activitate, jud. Hunedoara.....	159
Tabel 3.2. Date statistice pentru principalele activități economice.....	160
Tabel 3.3. Evoluția indicatorilor economici, 2007 – 2012.....	163
Tabel 3.4. Evoluția numărului de firme active, pe domenii de activitate	164
Tabel 3.5. Evoluția cifrei de afaceri pentru firmele active, pe domenii de activitate, jud. Hunedoara	165
Tabel 3.6. Evoluția numărului de angajați pe domenii de activitate, jud. Hunedoara	166
Tabel 3.7. Evoluția profitului curent pe domenii de activitate, jud. Hunedoara	167

Tabel 3.8. Numărul de firme pe domenii de activitate, Municipiul Hunedoara	169
Tabel 3.9. Lista monumentelor istorice din municipiul Hunedoara, 2010.....	199
Tabel 3.10. Situația monumentelor istorice din municipiul Hunedoara după tipul lor, anul 2010	201
Tabel 3.11. Monumente și ansambluri de arhitectură din județul Hunedoara	202
Tabel 3.12. Repartizarea descoperirilor arheologice pe localități și perioade istorice - Zona administrativă a municipiului Hunedoara	207
Tabel 3.13. Numărul mediu de înnoptări în unitățile turistice, pe ani.....	231
Tabel 3.14. Evoluția suprafețelor agricole în perioada 2000 – 2012	241
Tabel 3.15. Evoluția indicatorilor referitori la suprafețe agricole, 2010-2012	241
Tabel 3.16. Producția ramurii agricole	242
Tabel 3.17. Productivitatea cerealele (kg/ha) în anul 2011	243
Tabel 3.18. Producția de fructe în Regiunea de Vest	245
Tabel 3.19. Efectivele de animale din Regiunea Vest.....	246
Tabel 3.20. Producția animală în Regiunea Vest.....	247
Tabel 3.21. Evoluția amenajărilor pentru irigații, 2005 – 2011 (ha)	248
Tabel 3.22. Evoluția numărului mediu de angajați în agricultură, silvicultură și pescuit, Municipiul Hunedoara, 2001 - 2010.....	249
Tabel 3.23. Evoluția ratei șomajului de lungă durată în Regiunea Vest (%)	253
Tabel 3.24. Evoluția distribuției salariaților pe domenii de activitate	258
Tabel 3.25. Evoluția distribuției salariaților din industrie	260
Tabel 4.1. Infrastructura de învățământ universitar în Regiunea Vest (2010)	269
Tabel 4.2. Evoluția populației masculine în perioada 2005-2025.....	280
Tabel 4.3. Evoluția populației feminine în perioada 2005-2025.....	280
Tabel 4.4. Incidența principalelor categorii de boli, (număr bolnavi).....	300
Tabel 4.5. Date raportate de următoarele Case de Asigurări de Sănătate: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș, în perioada 2010-2011	301
Tabel 4.6. Evoluția cabinetelor medicale, 2003 – 2012	303
Tabel 4.7. Evoluția numărului de unități sanitare	305
Tabel 4.8. Evoluția numărului de paturi în spitale și creșe, 2000 – 2012	310
Tabel 4.9. Evoluția personalului medical în Municipiul Hunedoara	315
Tabel 4.10. Cele mai importante 5 sectoare de bază specializate în jud. Hunedoara (2010).....	324
Tabel 4.11. Activități culturale în cadrul Municipiului Hunedoara (2005-2012)	328
Tabel 4.12. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea Consiliului Local.....	340
Tabel 4.13. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea D.G.A.S.P.C	340
Tabel 4.14. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea organismelor private acreditate (O.P.A)	340

Tabel 4.15. Servicii de tip rezidențial aflate în subordinea O.P.A	341
Tabel 4.16. Servicii de tip rezidențial aflate în subordinea D.G.A.S.P.C.....	341
Tabel 4.17. Servicii de tip familial.....	342
Tabel 4.18. Situații/cazuri de abuz, neglijare, exploatare a copilului	342
Tabel 4.19. Copiii strazii.....	342
Tabel 4.20. Copii care săvârșesc fapte penale.....	342
Tabel 4.21. Copii parasiți în spital / maternitate.....	343
Tabel 4.22. Copii cu dizabilități (încadrați în grad de handicap sau cu orientare școlară)	343
Tabel 4.23. Centre preluate de D.G.A.S.P.C Hunedoara	344
Tabel 6.1. Axe strategice, obiective și domenii de activitate în PSL/07-13	388
Tabel 6.2. Obiective și priorități de dezvoltare în PIDU 2009	391
Tabel 6.3. Axa strategică 1 - INFRASTRUCTURA (TRANSPORT, ÎNVĂȚĂMÂNT, SANITARĂ, SOCIALĂ).....	392
Tabel 6.4. Axa strategică 2 – COMPETITIVITATE ECONOMICĂ	394
Tabel 6.5. Axa strategică 3 - TURISM.....	396
Tabel 6.6. Axa strategică 4 – RESURSE UMANE ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ	397
Tabel 6.7. Axa strategică 5 – MEDIU	398
Tabel 6.8. Axa strategică 6 – DEZVOLTARE URBANĂ	399
Tabel 6.9. Lista principalelor investiții realizate (2010 – 2013).....	406
Tabel 6.10. Lista principalelor proiecte aflate în curs de implementare, 2013	411
Tabel 7.1. Criteriile principale ale Strategiei Europa 2020.....	415
Tabel 7.2. Obiectivele România 2020 în corelație cu Europa 2020	417
Tabel 7.3. Prioritățile inițiativelor emblematice ale Strategiei Europa 2020.....	419
Tabel 8.1. Corespondența obiectivelor strategice ale Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara 2014-2020 cu axele prioritare din Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020 și cu obiectivele tematice relevante Europa 2020.....	468
Tabel 8.2. Domeniile de intervenție prioritare ale obiectivelor strategice.....	476
Tabel 8.3. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS1.....	478
Tabel 8.4. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS3.....	479
Tabel 8.5. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS3.....	480
Tabel 8.6. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS2.....	481
Tabel 8.7. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS1.....	482
Tabel 8.8. Portofoliul de proiecte – D1.1	485
Tabel 8.9. Portofoliul de proiecte – D1.2	486
Tabel 8.10. Portofoliul de proiecte – D1.3	496
Tabel 8.11. Portofoliul proiecte – D2.1	500

Tabel 8.12. Portofoliul de proiecte – D2.2	503
Tabel 8.13. Portofoliul de proiecte – D3.1	505
Tabel 8.14. Portofoliul de proiecte – D3.2	507
Tabel 8.15. Portofoliul de proiecte – D3.3	511
Tabel 8.16. Portofoliul de proiecte – D3.4	515
Tabel 8.17. Portofoliul de proiecte – D4.1	519
Tabel 8.18. Portofoliul de proiecte – D4.2	521
Tabel 8.19. Portofoliul de proiecte – D4.3	522
Tabel 8.20. Portofoliul de proiecte – D5.1	524
Tabel 8.21. Portofoliul de proiecte – D5.2	527
Tabel 8.22. Proiecte cu nivel de prioritate mare. Descriere	529
Tabel 9.1. Plan de acțiuni pentru realizarea Strategiei de dezvoltare 2014-2020 a Municipiului Hunedoara	542

Lista anexelor

Anexa 1 – Date demografice – Municipiul HUNEDOARA.....	560
Anexa 2 – Date referitoare la ocuparea forței de muncă în Municipiul Hunedoara	564
Anexa 3 – Fondul de locuințe în Municipiul Hunedoara	568

Capitolul 1. Prezentarea generală a Municipiului Hunedoara

1.1. Date generale – profil de județ

Județul Hunedoara, traversat de paralela de 46° latitudine nordică și de meridianul de 23° longitudine estică, este situat în partea central-vestică a României, în sud-vestul Transilvaniei, unde Munții Apuseni se întâlnesc cu Carpații Meridionali, și se învecinează la vest cu Banatul (județele Timiș, Arad, Caraș-Severin), la sud cu Oltenia (județele Gorj și Vâlcea), la est cu județul Alba.

Figura 1.1. Harta județului Hunedoara

Suprafața totală a județului Hunedoara este de 706.267 hectare, reprezentând 3% din teritoriul țării, fiind ca întindere, al doilea județ al țării.

Din punct de vedere *geologic*, teritoriul județului Hunedoara se suprapune pe două mari unități tectono-structurale structurale: autohtonul danubian și pânza getică. Rezultat al tectogenezei active, au fost delimitate două zone: zona cristalino-mezozoică aparținând Carpaților Meridionali și Munților Banatului și zona sedimentar vulcanică a Carpaților Apuseni de sud. Cristalinul autohton (danubian) este întâlnit în masivele Vâlcan, Parâng, Retezat, Țarcu iar pânza getică în Munții Godeanu, Șureanu și Poiana Ruscă.

Prima zonă este alcătuită din șisturi cristaline, peste care se suprapun formațiuni sedimentar-mezozoice, în special calcare jurasice. Formațiuni permo-carbonifere (conglomerate, breccii) și mezozoice (gresii, șisturi argiloase, calcare), constituie învelișul sedimentar al cristalinului.

Șisturile cristaline ce constituie pânza getică, sunt suprapuse de structuri sedimentare, mai ales în vestul Munților Șureanu și în Poiana Ruscă.

Zona sedimentaro-eruptivă a Carpaților Apuseni este alcătuită din formațiuni sedimentare mezozoice (calcare, marne, șisturi argiloase, conglomerate, gresii) și magmatite (gabrouri, bazalturi), precum și din formațiuni neogene (bazalturi, andezite, piroclastite).

Fragmentat ca altitudine și aspecte geomorfologice, **relieful** județului Hunedoara este preponderent muntos (68% din suprafața județului), fiind reprezentat prin unități ale Carpaților Meridionali, care depășesc frecvent 2.000 m altitudine (Munții Șureanu cu vârful Șureanu – 2.059 m, Parâng cu vârful Parângul Mare – 2.519 m, punctul cel mai înalt al județului, Retezat cu vârful Peleaga – 2.509 m, Vîlcan, Godeanu, Țarcu) și ale Carpaților Occidentali (Munții Poiana Ruscăi, Munții Metaliferi, Munții Bihor, ale căror înălțimi depășesc rareori 1.400 m – vârful Găina în Munții Bihor care atinge 1.486 m altitudine).

Figura 1.2. Munții județului Hunedoara

Județul Hunedoara dispune și de un relief carstic diversificat (endocarst și exocarst), marea majoritate a acestor forme dezvoltându-se în roci calcaroase, excepție făcând așa-numitul *speudocarst* (forme carstice dezvoltate în alte roci decât cele calcaroase: gresii, gipsuri, tufuri, sare etc.).

Depresiunile intramontane (Depresiunea Petroșani, Depresiunea Hațegului, Depresiunea Strei - Cerna (a Hunedoarei sau a Streiului Superior), Culoarul Orăștiei, Defileul Mureșului între Deva și Zam, Depresiunea Brad) formează treapta de relief cea mai joasă din județ.

Clima județului Hunedoara este specifică climatului de munte (cu 8 luni reci și umede și 4 luni temperate în zonele înalte și cu 5 luni reci și umede și 7 luni temperate la altitudini mijlocii) și climatului continental moderat de deal în restul teritoriului (cu 4 luni reci și umede și 8 luni temperate), cu excepția văii Mureșului și depresiunea Hațegului. Aceste condiții climatice complexe sunt determinate de varietatea reliefului (etajare, compartimentarea și fragmentarea lui, orientarea față de punctele cardinale). Iernile sunt relativ umede, în timp ce verile sunt însorite, cu un regim pluviometric echilibrat.

În ceea ce privește circulația generală a atmosferei, vremea relativ călduroasă și umedă iarna și ușor instabilă iarna, este generată de circulația dinspre vest, ce are și ușoare influențe maritime. Circulația dinspre nord-vest și nord evidențiază ierni reci, răcoroase și veri instabile. În regiunile centrale și nordice ale județului, circulația maselor de aer se face predominant din sector vestic, în timp ce aspectele de föhn sunt tipice versanților estici ai Munților Metaliferi.

Temperaturile medii anuale (+10⁰C lunca Mureșului, - 2⁰C Munții Retezat și Parâng), conduc la un contrast termic teritorial de 12⁰ C, extremele fiind regăsite în zonele montane propriu-zise (- 2⁰C și - 6⁰C) și în sectorul Mureșului, aval de Deva (circa 10⁰C). Temperatura medie în depresiuni este influențată de mai mulți factori, între care amintim poziția intramontană, gradul de deschidere, circulația maselor de aer, etc.

Mediile lunii iunie sunt influențate de aceleași diferențe specifice fiecărei forme de relief, în general aceste temperaturi cuprind valori între 6⁰ C și -20⁰C. În centrul județului se înregistrează cele mai mari temperaturi medii, aceste valori scăzând treptat, în depresiunile mari (Hațeg, Brad, Petroșani), atingându-se medii de 16-18⁰C. De remarcat faptul că munții situați la nord de Mureș (Zarand, Găina, Metaliferi), precum și Munții Poiana Ruscă ating medii de 14⁰ C.

Mediile lunii ianuarie au valori cuprinse între - 1⁰C - 10⁰C, înregistrate în lungul Mureșului și al Crișului Alb, respectiv în Retezat și Parâng, contrastul termic de 9⁰C anual, fiind apropiat de cel anual. Amplitudinea termică medie este de circa 20-21⁰ C în zona centrală depresionară și de - 7⁰C pentru regiunile montane înalte. Primele înghețuri se petrec în jurul datei de 20 septembrie, iar cele mai târzii la sfârșitul lunii mai. În munții înalți (Godeanu, Țarcu, Parâng, Șureanu), zăpada cade în medie 80 de zile pe an și se menține circa 160 de zile, în timp ce pe culoarul Mureșului, se înregistrează circa 20-25 zile cu ninsoare.

Vântul predominant în județul Hunedoara suflă în timpul iernii pe direcția vest-nord-vest, iar în timpul verii pe direcția est-sud-est și prezintă o serie de diferențieri, datorate particularităților reliefului. Procentual, frecvența vânturilor vestice este de circa 14-15%, iar a celor din nord-vest și nord este de 12-14%.

Resursele naturale ale județului Hunedoara se impun a fi tratate atât din punct de vedere al resurselor naturale neregenerabile, cât și al celor regenerabile.

Resurse naturale neregenerabile

Exploatarea actuală a acestor resurse neregenerabile (minerale și combustibili fosili) este dependentă de cererea de pe piață, dar și de posibilitățile de reacție flexibilă a infrastructurii din domeniul exploatării miniere specifice.

Cele mai importante resurse sunt :

- huila – în Depresiunea Petroșani, unde, în zonele de exploatare s-au format și dezvoltat în ultimele două secole așezări umane de tip urban - Petrila, Petroșani, Vulcan, Lupeni, Aninoasa, Uricani, care au asimilat vechile localități momârlănești Lonea, Paroșeni, Bărbăteni, Livezeni, Dîlja;
- cărbunele brun – exploatări istorice în Depresiunea Brad (Tebea);

- piritele – pe rama sudică și estică a Munților Metaliferi (în zonele Boița-Hațeg și Deva);
- minereurile complexe neferoase – Munții Metaliferi (cu exploatări istorice la Băița, Săcărâmb, Hondol, Măgura-Toplița), Munții Poiana Ruscă (Muncelul Mic) și Munții Zarand (Ciungani, Căzănești, Almaș Săliște);
- minereurile auro-argintifere – Gurabarza, Săcărâmb, Brad, Certej;
- zăcămintele de fier – Ghelari, Teliuc și Vadu Dobrii, Ciungani – Căzănești;
- ravertinul – Geoagiu, Cărpiniș, Bampotoc;
- calcarul – Crăciunești, Lăpugiu, Ardeu, Roșcani, Zlaști, Bănița;
- bauxita – Ohaba-Ponor;
- talcul – Lelese, Cerișor;
- bentonita – Gurasada, Dobra;
- dolomita – Teliuc, Zlaști;
- gipsul – Călanu Mic;
- nisipurile cuarțoase – Baru Mare, Uricani;
- marmura – Alun, Bunila;
- andezitele și dacitele – Deva, Băița, Crișcior, Ormindea, Valea Arsului;
- apele geotermale – Geoagiu-Băi, Vața, Călan-Băi;
- apele minerale – Boholt, Băcăia, Bampotoc, Chimindia;
- dioxidul de carbon – Ocolîșu Mare

Începând din anul 1990, multe din aceste exploatări au fost închise datorită transformărilor economice și politice din România. În Depresiunea Petroșani au fost închise total o serie de exploatări miniere, iar și-au restrâns. De asemenea, a încetat activitatea de exploatare a dioxidului de carbon și la exploatările miniere de cărbune brun, minereuri de fier, minereuri complexe de neferoase – cuprifere, bauxită și auro-argintifere.

Rocile de construcție, indiferent de originea lor metamorfică, sedimentară sau vulcanică, apele geotermale și minerale continuă să se exploateze și în prezent. Nisipurile și pietrișurile din albiile minore ale râurilor sunt o altă resursă naturală mult solicitată în prezent de agenții economici, extracția realizându-se în principal prin balastierele amenajate din lungul Mureșului și Streiului.

Resursele naturale regenerabile

Pe teritoriul județului Hunedoara există diverse categorii de resurse naturale regenerabile: apa, solul, flora și fauna sălbatică.

Solurile de tip aluvisoluri, gleiosoluri, stagnosoluri și cernoziomuri se regăsesc pe văile râurilor, în luncile Mureșului, Streiului, Crișului.

În depresiuni, pe terase și pe dealurile piemontane se întâlnesc cernoziomuri, luvosoluri, pelisoluri și preluvosoluri roșcate; în zona munților scunzi (până la 1000–1200m), se regăsesc solurile din clasele eutricambosoluri și districambosoluri. Fondul pedologic al luncilor,

depresiunilor, dealurilor este fertil și utilizat cu bun randament în agricultură.

În afara *vegetației alpine și subalpine* din etajele montane înalte, există o bogată vegetație forestieră: păduri de conifere, păduri de foioase (făgete, păduri amestecate de fag și gorun, cer, gârniță), precum și zăvoaie în pâlcuri întrerupte cu sălcii, răchite, arin, plop, etc.

Fauna cuprinde principalele specii de mare interes cinegetic existente pe teritoriul României: mamifere (capra neagră, cerbul, mistrețul, vulpea, lupul, iepurele) și păsări. La acestea se adaugă o mare diversitate de reptile și amfibieni, iar în lacuri și râuri abundă speciile piscicole (scobari, păstrăvi, cleni, mrele, știuci, somn ș.a.).

Cea mai importantă resursă regenerabilă o constituie *apa* (de suprafață și subterană), utilizată în scop potabil și tehnologic pentru producerea energiei electrice în zootehnie, pentru irigații și piscicultură.

Rețeaua hidrografică a județului Hunedoara aparține, în cea mai mare parte, bazinului râului Mureș, și în mai mică măsură, bazinelor hidrografice ale Jiului și Crișului Alb.

Rețeaua hidrografică a județului este vastă și complexă – cele mai importante râuri însumează peste 500 km lungime, la acestea adăugându-se lacurile numeroase, mai ales de origine glaciară (peste 80 de lacuri glaciare). Principalul râu care străbate județul Hunedoara este Mureșul, care are ca afluenți mai importanți, Streiul, Râul Mare și Cerna. Partea de sud a județului este străbătută de apele Jiului de Est și de Vest, iar partea de nord, de apele Crișului Alb.

Lacurile sunt numeroase și cele mai multe au origine glaciară: în Retezat – Tăul Mare, Tăul Mic, Tăul Porții, Bucura, Zănoaga, Tăul Negru, Judete, Slăveiu, Stânișoara, Țapului, Galeșul ; în Parâng – Gălcescu, Roșiile, Zăvoaiele, Mândra, Deneș, etc. și în Șureanu – Iezerul Mare și Iezerul Mic. Importante sunt și lacurile antropice Cinciș și Valea de Pești. Toate aceste lacuri întregesc frumusețea și pitorescul județului Hunedoara.

Figura 1.3. Lac glaciara din Munții Retezat

Debitele bogate ale *râurilor* și panta accentuată în zona muntoasă conferă județului un bogat potențial hidroenergetic.

Regiunea abundă în *ape minerale și termale*: Bobâlna, Boholt, Bampton, Chimindia, Geoagiu, Vața de Jos, Călan.

Din punct de vedere al **biodiversității**, județul Hunedoara este acoperit în proporție de peste 70% de ecosisteme naturale și seminaturale (vegetație forestieră, pășuni și fânețe naturale, râuri și lacuri). Relieful, predominant deluros și muntos, a determinat o

dezvoltare antropică accentuată doar în lungul principalelor cursuri de apă și în depresiunile largi. În rest, amprenta umană asupra naturii a fost discontinuă în timp și suprafață, speciile de floră spontană și faună sălbatică putând să-și ocupe habitatele tipice.

În masivele muntoase din sudul și estul județului există păduri virgine și cvasi-virgine, iar în vestul județului hectare compacte de păduri seculare, toate acestea fiind ecosisteme naturale cu o varietate deosebită de specii de mamifere, păsări și nevertebrate.

Pentru implementarea rețelei ecologice europene *Natura 2000*, în județul Hunedoara au fost desemnate, ca arii naturale protejate, 28 situri de interes comunitar (prin Ordinul M.M.P. nr. 2387/2011) care ocupă 176.760,36 ha (în jur de 25% din suprafața județului).

În județul Hunedoara, pentru frumusețea peisajului, valoarea științifică și de patrimoniu natural, au fost declarate 46 arii naturale protejate de interes național și 35 de situri propuse de România pentru rețeaua ecologică europeană *Natura 2000*, cuprinzând teritorii în care sunt ocrotite formațiuni vegetale, fenomene geologice și monumente ale naturii. Suprafața totală a acestora este de 203.470,04 ha.

Dintre acestea se remarcă, după criteriul întindere, următoarele:

- Parcul Național Retezat, cu o suprafață de 38.138 ha;
- Parcul Național Defileul Jiului, cu o suprafață de 11.127 ha (din care doar 4,8% se află pe teritoriul județului Hunedoara);
- Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina, cu o suprafață de 38.184 ha;
- Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, cu o suprafață de 102.392 ha;
- Situl de importanță comunitară Parâng, cu o suprafață de 29.907 ha (din care 36% se află pe teritoriul județului Hunedoara);
- Aria specială de protecție avifaunistică Defileul Mureșului Inferior -Dealurile Lipovei, cu o suprafață de 55.660,3 ha (din care 11,2% se află pe teritoriul județului Hunedoara);
- Situl de importanță comunitară ROSCI0064 Defileul Mureșului Inferior, cu o suprafață de 34.149 ha (din care 35% se află pe teritoriul județului Hunedoara).

Ariile naturale din rețeaua ecologică europeană *Natura 2000* de pe teritoriul județului Hunedoara au fost declarate pentru 13 specii de plante din flora sălbatică și 94 de specii de faună sălbatică, toate de interes comunitar. Pe lângă acestea, pe suprafețele hunedorene ale ariilor naturale protejate se conservă 166 de specii din flora sălbatică și 135 specii din fauna sălbatică de interes național.

Cea mai mare diversitate de specii de floră și faună naturală o regăsim în ariile naturale protejate. Astfel, *Parcul Național Retezat*

adăpostește peste 1100 specii de plante (din care 38 sunt endemice), peste 50 specii de mamifere (inclusiv lupi, râși, urși, capre negre, cerbi lopătari, marmote și vidre), în jur de 160 de specii de păsări (vulturul auriu, vulturul pătat, acvila de munte, acvila țipătoare mică, bufnița, minunița, cucuveaua pitică, ciocănitoarea cu 3 degete, ciocănitoarea cu spate alb), 9 specii de reptile și 5 specii de amfibieni.

Flora sălbatică a județului Hunedoara nu a suferit modificări semnificative în ultima perioadă, sub aspectul compoziției și al arealului de dezvoltare. Influențele negative observate, în special în anul 2012, au fost datorate fluctuațiilor de temperatură și secetei care s-au prelungit ca durată până în toamnă, dar care nu au afectat dezvoltarea acesteia.

Speciile de faună sălbatică de interes național semnalate sunt următoarele: *Aglia tau*, *Agrilus cyanescens*, *Arctia caja*, *Arctia villica*, *Boloria euphrosyne*, *Carcharodus floccifera*, *Cardiophorus ruficollis*, *Catocala electa*, *Catocala fraxini*, *Catocala fulminea*, *Coprimorphus scrutator*, *Cucullia artemisiae*, *Glaucopsyche alexis*, *Gnophos obscuratus*, *Ablattaria laevigata*, *Lacon punctatus*, *Iphiclides podalirius*, *Melitaea athalia*, *Melitaea cinxia*, *Melitaea didyma*, *Melitaea phoeb*, *Melitaea trivialis*, *Mellicta parthenoides*, *Neptis rivularis*, *Papilio machaon*, *Phytoecia cylindrica*, *Rhamnusium bicolor*, *Saturnia pavonia*, *Saturnia pyri*, *Satyrium pruni*, *Silpha carinata*, *Sphenoptera antiqua*, *Zygaena carniolica*, *Zygaena purpuralis* și *Lacerta praticola*. La această categorie, Pădurea Bejan se înscrie cu o singură specie de faună sălbatică de interes comunitar, și anume *Bombina variegata*.

Pe lângă speciile de animale sălbatice de interes național și comunitar, ariile naturale protejate din județul Hunedoara mai adăpostesc și alte specii de faună sălbatică ocrotite prin convenții și reglementări internaționale.

Referitor la speciile deținute în captivitate, pe teritoriul județului Hunedoara există o grădină zoologică, înregistrată și monitorizată ca serviciu în cadrul Primăriei municipiului Hunedoara, și un centru de îngrijire și vizitare a zimbriilor în Pădurea Slivuț, aflat în administrarea Direcției Silvice Deva prin Ocolul Silvic Retezat.

Rețeaua de drumuri însumează un total de 3.289 km, cu o densitate a drumurilor publice pe 100 km² de 46,6% (sursa: Anuarul Statistic al României, 2012). Cu aceste valori, județul Hunedoara se plasează pe primul loc în cadrul Regiunii Vest și chiar depășește cu aproape 10% densitatea drumurilor la nivel național. Pe de altă parte, din punct de vedere al ponderii drumurilor modernizate, conform datelor înregistrate în anul 2011, județul Hunedoara are doar un procent de 24,3% din total drumuri publice, valoare care îl plasează pe ultimul loc în cadrul Regiunii Vest.

Județul Hunedoara este străbătut de Culoarul 4 pan-european (drumul european E68 – DN7 și calea ferată) care face legătura între vestul României și București. Un alt drum național ce traversează județul

este DN 66, care face legătura cu partea de sud a țării, prin defileul Jiului. La Simeria (lângă Deva-reședința județului) există cel mai important *nod de cale ferată* din zonă. De asemenea, cele mai apropiate *aeroporturi internaționale* sunt Timișoara (150 km) și Sibiu (120 km).

Frumusețea și varietatea cadrului natural, precum și bogăția elementelor cu caracter cultural (artistic, etnografic, istoric) conferă județului Hunedoara un **potențial turistic** remarcabil, obiectivele fiind grupate în 5 zone principale: Ținutul Pădurenilor, Țara Zarandului, Valea Mureșului, Țara Hategului și Valea Jiului.

"Ținutul dintre munți", o adevărată cetate naturală, legată de Banat, Crișana, Oltenia, centrul Transilvaniei și Țara Moșilor prin șapte porți, este cunoscut pe plan mondial pentru cetățile dacice, incluse din anul 1999 pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, pentru importante monumente de arhitectură și naturale, pentru "Obiceiul Călușerului" care în cadrul sesiunii UNESCO din 25 noiembrie 2005 a fost înscris, alături de alte 42 capodopere ale Patrimoniului Imaterial al Omenirii, pe Lista Patrimoniului Mondial Intangibil;

Principalele așezări ale județului sunt municipiile Deva, Hunedoara, Petroșani, Orăștie, Brad, Lupeni, Vulcan și orașele Aninoasa, Călan, Geoagiu, Hațeg, Petrila, Simeria și Uricani. Pe lângă cele 7 municipii și 7 orașe, județul este împărțit administrativ în 55 comune și 457 sate. Gradul de urbanizare al județului este de 76%, cu o populație: 418.565 locuitori (conform datelor finale ale recensământului din 2011).

Altitudinea medie a principalelor localități urbane din județ este prezentată în Figura 1.4.

Forma de organizare administrativă: județ, municipii, orașe, comune, sate. Conducerea județului este asigurată de Instituția Prefectului și Consiliul Județean, iar în teritoriu există primăriile la nivel de municipiu, oraș și comună.

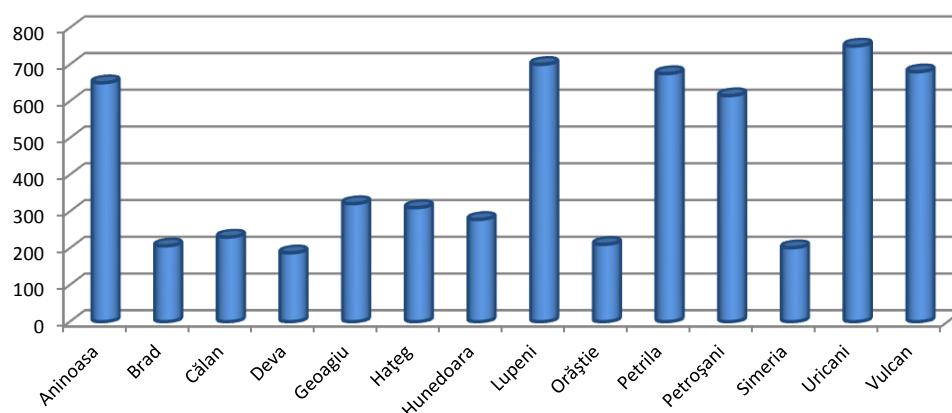

Figura 1.4. Altitudinea medie a principalelor localități din județul Hunedoara

1.2. Caracteristici locale ale municipiului Hunedoara

1.2.1. Scurt istoric

Istoria regiunii Hunedoara este extrem de bogată în evenimente. Astfel, din paleoliticul mijlociu există dovezi ale așezărilor umane din a doua etapa a Epocii Fierului, purtând amprenta civilizației geto-dacice și apoi a civilizației daco-romane, ca și a unirii în primul mileniu a organizărilor prestatale de la Strei, Dobra și Hunedoara. În secolul al XIII-lea, Hunedoara devine autoguvernantă, iar în următoarele secole au fost scrise importante pagini de istorie: bătălia împotriva otomanilor condusă de Iancu de Hunedoara, răscoala iobagilor condusă de Horia, Cloșca și Crișan, participarea la evenimentele revoluției din 1848-1849 sub conducerea lui Avram Iancu, participarea masivă la crearea Statului National Roman și participarea la cele două războaie mondiale.

Perioada paleolitică este reprezentată de descoperiri recente în punctele Grădina Castelului, Creasta din fața turnului Neboisa, Buituri, Valea Seacă, iar în apropiere la Nandru-Peștera Curată și Peștera Spurcată. Materialele descoperite completează tabloul arheologic al acestei perioade, în contextul cunoașterii mai multor tipuri de habitat (în aer liber și/sau în peșteră).

Perioadele neolitică și eneolitică au fost atent studiate, grație cercetărilor din Hunedoara - Grădina Castelului, Cimitirul Reformat, Zlaști - Gruniul lui Moș, Nandru - La Dos, Cerișor - Peștera Cauce și Peștera nr. 1 (Peștera Mare). Aceste perioade se remarcă printr-o bogăție deosebită în planul culturii materiale, suport pentru aprofundarea unor relații de natură cronologică, în condițiile plasării zonei Hunedoarei la interferența unor mari arii culturale.

Odată cu debutul procesului de indo-europenizare, comunitățile *epocii bronzului* din zona Hunedoarei ocupă areale extinse, dezvoltând așezări deschise, nefortificate, pe terase de râuri sau afluenți ai acestora, sau locuind temporar în peșteri sau abri-uri (Grădina Castelului, Cimitirul Reformat, Cerișor-Peștera Cauce și Peștera nr. 1 sau Peștera Mare). Metalurgia bronzului cunoaște o dezvoltare fără precedent către finalul epocii bronzului, culminând cu prima etapă a următoarei etape istorice, perioada hallstattiană.

Epoca dacică cunoaște contexte arheologice deosebit de relevante pentru perioada cuprinsă între secolele II î. Chr.-I p. Chr., rezultate în urma cercetărilor sistematice din Hunedoara - punctele Grădina Castelului, Platou, Cimitirul Reformat. La acestea se adaugă descoperirea întâmplătoare a unor tezaure monetare, precum și a celui mai mare tezaur de podoabe și monede cunoscut în Dacia preromană la Cerbăl.

Perioada romană este bogat reprezentată datorită rezervelor de minereu de fier, exploatate la Ghelari și Teliuc, precum și a depozitelor de marmură de la Alun. Aceste descoperiri sunt completate de existența unor

așezări civile, necropole, posturi de pază (Hunedoara-punctele Triaj, Dealul Sânpetru, Cimitirul Reformat). Reprezentative sunt urmele unor edificii de tip „Villa rustica”, care demonstrează o viață și o activitate bogată în această perioadă a ocupației romane.

De începutul *Evului Mediu* se leagă existența unei fortificații de pământ, în imediata apropiere a castelului, pe Dealul Sânpetru. Această cetate, de formă ovală, plasată la confluența râului Cerna cu pârâul Zlaști închide accesul către zonele bogate în fier ale Munților Poiana Ruscă, fiind probabil construită în legătură cu centrul de comitat Hunedoara.

Prima atestare documentară datează din anul 1265 într-un document care amintește un Arhidiaconus de Hungnod, fapt care presupune existența unei așezări definitive, cel mai probabil o mică cetate cnezială românească, construită din piatra existentă din abundență în această zonă.

În data de 18 octombrie 1409, regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg, dăruiește domeniul Hunedoarei lui Voicu și verilor acestuia, Mogos și Radu, drept recunoaștere a meritelor militare. Construcțiile de anvergură, castelul, apar ceva mai târziu, până în anul 1441, pe vremea lui Ioan (Iancu) de Hunedoara, care a amenajat cetatea pentru locuit, a construit sala cavalerilor și sala dietei în stil neogotic, înfrumusețat de logiile exterioare ale acestei săli și, de asemenea, aripa și turnul „ne boisa” (nu te teme), un eventual loc de refugiu în caz de primejdie. Cetatea a fost utilizată drept centru judiciar administrativ și militar regional, funcție pe care o va păstra până la sfârșitul secolului al XIX-lea când este pus în funcțiune primul furnal iar localitatea devine, până de curând, un puternic centru siderurgic.

În 11 august 1456, după moartea lui Iancu de Hunedoara, lângă Belgrad, în Ungaria au loc lupte interne pentru tron în care sunt implicați și succesorii lui Iancu din Hunedoara, lupte care dau câștig de cauză fiului lui Iancu, Matei Corvin, care devine rege al Ungariei. Acesta din urmă, împreună cu mama sa, Elisabeta, vor continua lucrările de modernizare, remarcându-se în aripa Matei, o frescă murală ce sugerează originea românească a lui Iancu. Secolul XVII marchează noi lucrări la castel legate în mare parte de numele principelui Gabriel Bethlen, construindu-se în 1622 aripa Bethlen, după cum apare într-o inscripție descoperită pe ancadramentul unei ferestre.

În timpul Corvineștilor, Hunedoara devine târg (*opidum*) al fierului, metal pe care localnicii îl valorifică pentru alte produse, căpătând astfel valoare de monedă. Din acest punct de vedere, Hunedoara va păstra și va menține un avantaj economic și în secolele următoare. Orașul va ajunge în secolul XVII la o stare prosperă, locuitorii fiind scutiți de dări față de stat, privilegiu de care au beneficiat încă din vremea regelui Matei Corvin și care se păstrează și în secolele următoare. Ca urmare crește numărul locuitorilor care variază între 784 în 1512 și 896 în secolul al XVII.

În anul 1514 izbucnește răscoala țărănească, condusă de Gheorghe Doja, prilej cu care mulți dintre țărani participanți au fost închiși în cetate drept pedeapsă. Cu sprijinul nobilimii, Ioan Zapolya va înnăbuși răscoala.

Sfârșitul secolului XVIII, precum și secolele XIX și XX, ridică noi probleme legate de conștiința de neam, de spiritualitatea românească, un rol important avându-l numeroasele biserici și mănăstiri ortodoxe, precum cele de la Cerna, Plosca, Prislop, Cinciș, Nădăștie, Mănerău, Zlaști, în care mulți cnezi români au îndeplinit funcțiile de preoți și dieci.

După Al Doilea Război Mondial, industria hunedoreană a cunoscut o dezvoltare fără precedent, astfel că în preajma revoluției din 1989 se produceau peste 3 mil. tone de oțel, peste 2 mil. tone cocs metalurgic, încălțăminte, tricotaje etc. Această dezvoltare a atras forță de muncă, populația orașului ajungând la aproximativ 89.000 locuitori. Ca urmare, s-a dezvoltat spațiul de locuit și s-au construit noi așezăminte de învățământ, sănătate sau cultură.

Primul primar al Hunedoarei de după Revoluția din 1989 a fost dl.ing. Marcu Ioan, urmat apoi în 1990 de dl.ing. Doda Viorel. În urma alegerilor din 1992 a devenit primar dl.ec. Remus Mariș, care a fost reales până în anul 2004, după care au urmat, în 2004 dl.ing. Schiau Nicolae, din anul 2008 și până în 2012 dl. Ovidiu Hada și în anul 2012 a fost ales dl. Arion Viorel ca primar al municipiului Hunedoara.

1.2.2. *Repere urbanistice zonale*

În teritoriul administrativ al municipiului sunt cuprinse localitatea Răcăștia și satele aparținătoare Boș, Groș, Hășdat și Peștișu Mare.

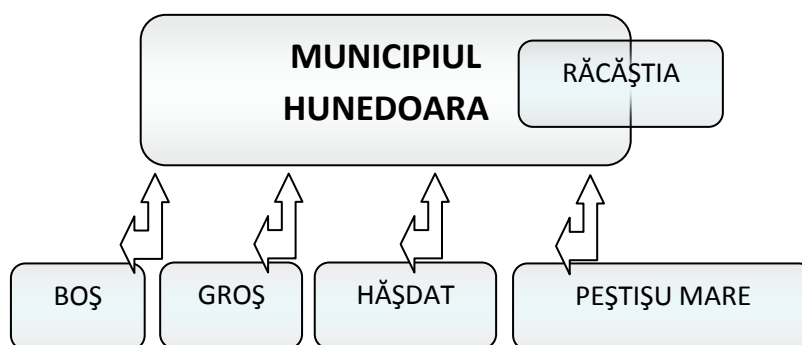

Figura 1.5. *Componența administrativă a municipiului Hunedoara*

Localitatea componentă Răcăștia are o suprafață totală de 42,60 ha, este situată în partea de nord-vest a orașului, la 3 km distanță de acesta, legătura fiind făcută de drumul comunal 16.

Satul aparținător Boș are o suprafață totală de 68,95 ha și este situat în partea sud-vestică a municipiului, pe drumul comunal 115, la o distanță de 15 km față de oraș.

Satul aparținător Groș are o suprafață totală de 42,05 ha și este situat în partea vestică a municipiului, pe drumul comunal 115, la o distanță de 11 km față de oraș.

Satul aparținător Hășdat are o suprafață totală de 29,50 ha și este situat în partea sudică a municipiului, pe drumul județean 680, la o distanță de 4 km față de oraș.

Satul aparținător Peștișu Mare are o suprafață totală de 71,55 ha și este situat în partea nordică a municipiului, pe DN 60, la o distanță de 8 km față de oraș.

Suprafața municipiului Hunedoara este de 1625,04, 48 ha intravilan, la care se adaugă 254,65 ha intravilanul localităților aparținătoare, totalizând astfel 1879,69 ha.

În conformitate cu criteriile definite prin Legea nr. 351/2001, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a "Rețeaua de localități", municipiul Hunedoara aparține categoriei localităților de rangul II. Înscrierea în această categorie s-a realizat ca urmare a satisfacerii unor cerințe diverse, referitoare la: populație; rază de servire; accesul la căile de comunicație; funcțiuni economice; nivel de dotare-echipare; instituții de decizie politică, administrativă, juridică; educație, cercetare științifică; sănătate, asistență socială; cultură; comerț; turism; finanțe, bănci, asigurări; sport, agrement; protecția mediului; culte; transport/comunicații; ordine, securitate.

Municipiul Hunedoara este străbătut de o rețea de drumuri care leagă între ele localitățile principale. Rețeaua rutieră este, în general, bine întreținută, legătura între toate centrele comunale realizându-se pe drumuri asfaltate. Orașul este străbătut de DN 68B Sântuhalm – Hunedoara, drum județean care face legătura cu drumul european E 68 (Arad – Deva – Orăștie – Sibiu – Brașov – București) și drumurile județene care fac legătura între Hunedoara și Călan, respectiv Hunedoara – Hațeg.

Hunedoara este străbătută de calea ferată Simeria – Hunedoara, fiind capăt de linie pe acest tronson și care este linie electrificată.

Datorită așezării geografice, la poalele munților Poiana Ruscă, municipiul reprezintă o mare oportunitate de dezvoltare a bazei turismului montan, având acces pe drumuri modernizate spre fiecare din stațiunile montane înconjurătoare, unde se pot practica toate sporturile montane (alpinism, ski, etc.).

1.2.3. Evoluția urbană

Istoric vorbind, Regiunea Vest cuprinde trei provincii istorice și anume provincia Banatului (județul Timiș și Caraș-Severin), provincia Crișanei (la nord de Mureș în județul Arad și partea de nord a județului Hunedoara) și provincia Transilvaniei (cuprindea județul Hunedoara fără partea de nord a acestuia care intra în provincia Crișanei).

Încă din cele mai străvechi timpuri (paleolitic, neolitic, eneolitic, epoca bronzului, epoca fierului) spațiul actual al Regiunii Vest a fost locuit, reprezentând un leagăn al civilizației dacice, strămoșii poporului român. În acest sens, pe teritoriul actual al Regiunii Vest s-a dezvoltat o rețea de orașe, târguri, sate, necropole și drumuri bine puse la punct de către stăpânirea romană.

Multe așezări din cadrul Regiunii Vest au fost datate încă din perioada daco-romană: în județul Arad – Chișineu-Criș, Felnac, Zărăreni, Sântana ș.a., în județul Caraș-Severin: Băile Herculane, Moldova Nouă, Caransebeș ș.a., în județul Hunedoara: Deva, Hunedoara, Călan ș.a., și în județul Timiș: Timișoara, Sânnicolau Mare și Hodoni (Figura 1.6).

Mai mult, pe teritoriul actual al județului Hunedoara s-a dezvoltat Sarmisegetuza – capitala Daciei romane (Ulpia Traiana Sarmisegetuza), cu importante clădiri precum Palatul Augustalilor, forul, amfiteatrul, temple, etc. Dezvoltarea acestor așezări este demonstrată de numeroasele dovezi istorice identificate (edificii, monumente, diverse obiecte: vase, monezi, etc.).

Pe lângă dovezile istorice, un concept care arată evoluția așezărilor este acela al atestării documentare, acest termen făcând referire la prima menționare scrisă a unei așezări, astfel că printre cele mai vechi atestări ale unei așezări de pe teritoriul Regiunii Vest este acela al Băilor Herculane – anul 153.

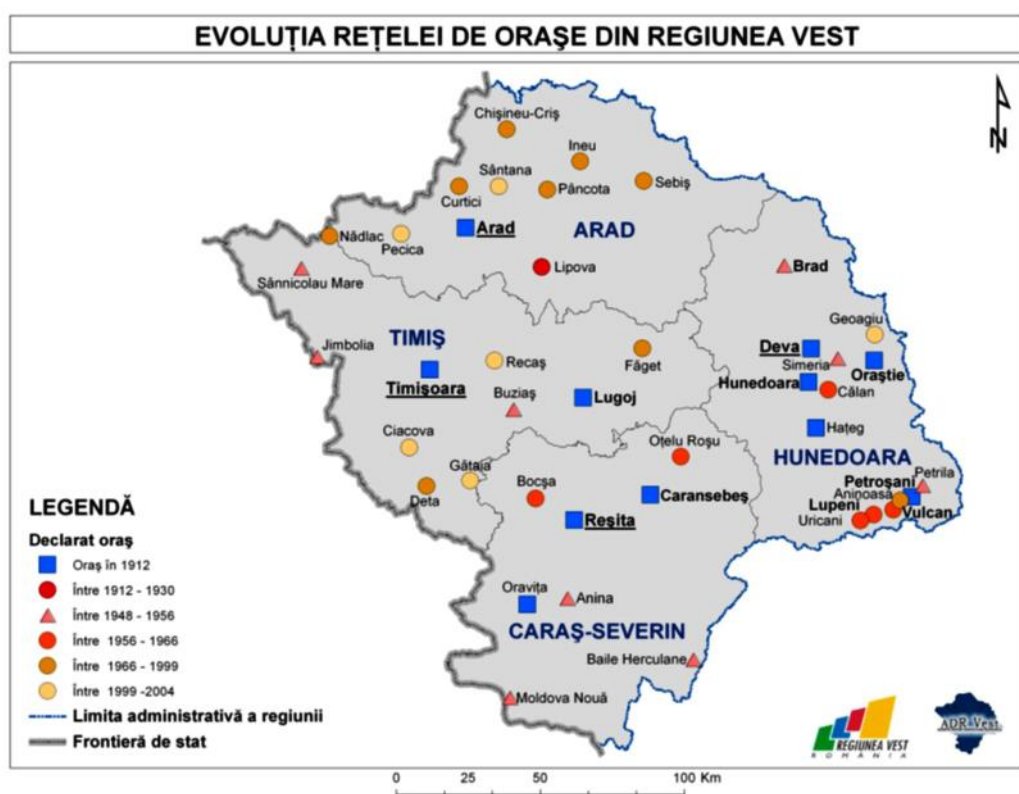

Figura 1.6. Hunedoara în rețeaua de orașe a Regiunii Vest
(Sursa: Prelucrare după Atlasul României 2006)

În cadrul Regiunii Vest pot fi identificate două tipuri de modele distincte, care grupează județele Arad și Timiș, respectiv județele Caraș-Severin și Hunedoara. Acestea din urmă sunt formate din sisteme urbane cu localități ridicate la rangul de oraș până în anul 1966, marcate de ample procese de industrializare și urbanizare, județul Hunedoara fiind unul dintre cele mai urbanizate județe din România, respective 76,6% - locul 2 din țară după București.

Un impact puternic asupra sistemului de așezări de pe teritoriul Regiunii Vest a avut-o politica de sistematizare derulată până în anul 1989 de către fosta conducere a țării. Procesul de industrializare, axat pe punerea în valoare a resurselor subsolului, pe crearea de noi ramuri industriale, împreună cu dezvoltarea unora mai vechi, a dinamizat procesul de urbanizare, un exemplu clar fiind județul Hunedoara, unde prezența resurselor (predominant cărbune) a impus anumite activități economice, aducerea de forță de muncă din alte zone ale țării, modernizarea așezărilor (construirea de blocuri), etc.

O altă clasificare a evoluției orașelor din Regiunea Vest este cea a geografului român I.Șandru, pe baza analizei localităților urbane și a tipologiei utilizate, fiind identificate șase categorii de orașe. În acest context, Hunedoara aparține categoriei *orașelor apărute în interiorul sau sub protecția fortificațiilor*, alături de Deva, Hațeg și Orăștie.

Sub aspect numeric, populația urbană a Regiunii Vest crește constant în perioada comunistă, datele de la recensăminte începând cu anul 1948 relevând această creștere a populației urbane în detrimentul populației rurale (Figura 1.7).

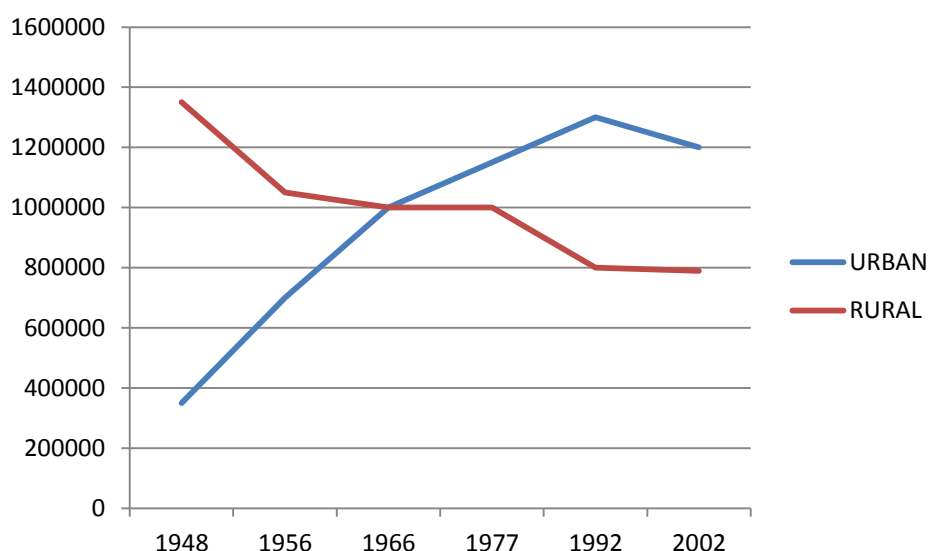

Figura 1.7. Evoluția populației urbane la recensăminte

Conform graficului prezentat (Figura 1.7), cea mai mare creștere a populației urbane în regiunea Vest are loc între anii 1948-1956, când în decurs de doar 8 ani se dublează populația urbană, una dintre posibilele

cauze fiind faptul că în această perioadă au fost declarate ca orașe 9 așezări din regiune. Alte creșteri importante ale ponderii populației din mediul urban au loc între anii 1956-1966 cu 23,6% (o medie de 2,36% pe an) și între 1966-1977 cu 16,9%, cu o medie de 1,63% pe an. Între anii 1977-1992 creșterea populației a fost de 13,9%, creșterea fiind mai scăzută cu doar 1% pe an. Începând cu anul 1992, populația urbană din regiune a început să scadă, în perioada 1992 -2002 populația urbană a înregistrat o scădere importantă de -9,1% în mediul urban, adică 108.528 persoane.

Privind ponderea populației urbane se observă că, începând cu anul 1956, regiunea Vest deține un grad mai mare de urbanizare decât nivelul național, și acest fapt duce la ideea că regiunea a fost mai puternic urbanizată per ansamblu, iar în interiorul acesteia (în special în județul Hunedoara) acest proces a fost foarte puternic. Conform datelor oferite de către Institutul Național de Statistică, în anul 2011, Regiunea Vest a înregistrat o valoare superioară mediei naționale privind ponderea populației urbane, situându-se pe locul secund pe țară, după regiunea București-Ilfov (Figura 1.8).

În schimb, din perspectiva Uniunii Europene, aplicarea tipologiei urban-rural utilizată de Eurostat indică caracterul mai mult rural al regiunii Vest. Tipologia (care este o modificare recentă a tipologiei *Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică - OCDE*) evaluează populația urbană și rurală folosind celulele de rețea (celule grilă cu o densitate a populației de minim 300 de locuitori pe km² și o populație de cel puțin 5.000 locuitori sunt clasificate ca urbane).

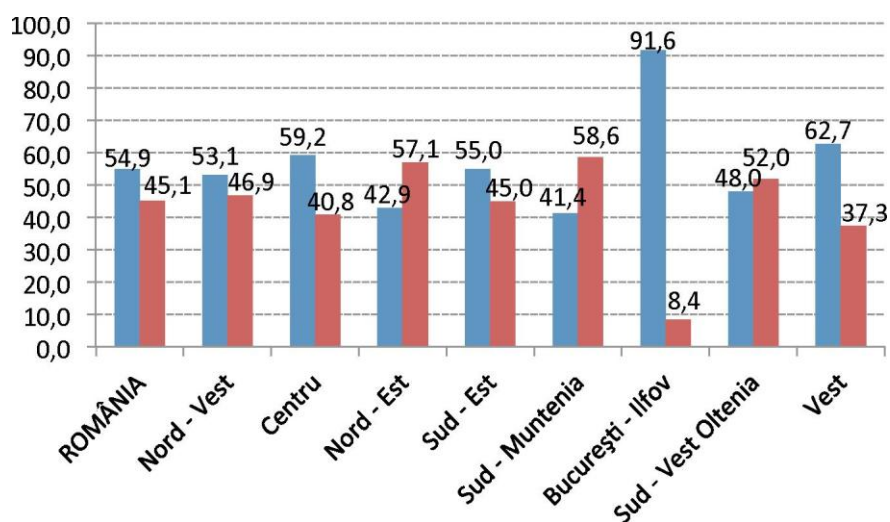

Figura 1.8. Ponderea pe medii de reședință, regiuni de dezvoltare la 1 iulie 2011

(Sursa: INS – Anuarul Statistic al României 2012)

Pe acest considerent, regiunile din *Nomenclatorul Comun al Unităților Teritoriale de Statistică* (NUTS 3) se împart în trei tipuri: *predominant urbane* - cu o pondere a populației rurale mai mică de 20% din totalul populației; *intermediare* - cu o pondere a populației rurale între

20% și 50% din totalul populației; *predominant rurale* - cu o pondere a populației rurale de 50% sau mai mult.

O dimensiune suplimentară se aplică la regiunile intermediare și predominant rurale: aproape de oraș - cel puțin 50% din populația zonei locuiește la mai puțin de 45 de minute de mers pe șosea până la un oraș cu cel puțin 50.000 de locuitori; la distanță - toate celelalte.

Orașele sunt într-o continuă schimbare, acesta fiind motivul pentru care acestea trebuie să răspundă provocărilor și obstacolelor întâlnite în drumul spre dezvoltare.

Un mod prin care orașele pot să facă față schimbărilor economice, sociale și de ordin politico-administrativ este acela al asocierii, **conurbația** fiind *un ansamblu de orașe care se dezvoltă independent, sunt aproape între ele și au de rezolvat probleme comune* (transportul, dezvoltarea economică, dezvoltarea infrastructurii energetice și de utilități, amenajarea și protecția mediului înconjurător, etc).

La nivelul Regiunii Vest există mai multe studii aflate în diverse stadii, însă se remarcă două potențiale zone de polarizare la nivel regional și anume:

- Conurbația Timișoara-Arad
- **Conurbația CORVINA**, în județul Hunedoara, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan.

Din prisma elaborării Strategiei de dezvoltare 2014-2020, prezintă o importanță deosebită menționarea și a prevederilor *Hotărârii nr. 998/2008 pentru desemnarea poliilor naționali de creștere* în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională. Hotărârea stabilește: "Art.1 Se desemnează municipiile Brașov, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești și Timișoara ca poli naționali de creștere în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională."

Următoarea categorie de tratare specială privind alocarea fondurilor de investiții adresează polii de dezvoltare urbană. Astfel, în Regiunea Vest se regăsesc doi poli de dezvoltare urbană (din cei 13 la nivel național), respectiv municipiile *Arad și Deva, acestea fiind sprijinite cu prioritate din investiții din axa prioritară 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului operațional regional 2007 - 2013, astfel cum este definită prin Decizia Comisiei Europene nr. 3.470 din 12 iulie 2007, și din programele cu finanțare națională, în conformitate cu legislația în vigoare.*

În municipiul Hunedoara, ca urmare a poziției geografice, resurselor solului și subsolului și a forței de muncă disponibile, s-a desfășurat o intensă activitate economică, bazată în special pe industria grea, industria extractivă a minereului de fier, prelucrarea minereurilor feroase și de construcții, la care se adaugă industria energiei electrice, lemnului, materialelor de construcții, ușoară și alimentară.

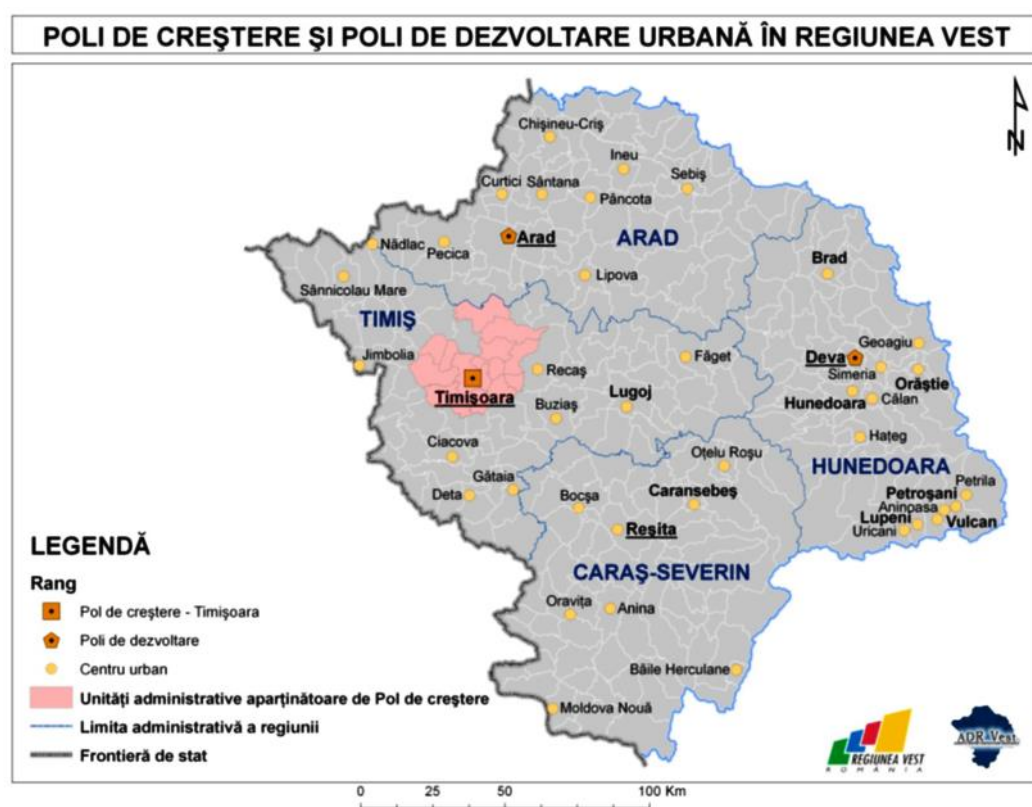

Figura 1.9. Poli de creștere și poli de dezvoltare urbană în Regiunea Vest

În urma trecerii la economia de piață, piața de desfacere principală a mastodonților creați de economia socialistă (Siderurgica S.A., ICSH), datorită slabei tehnologizării și a lipsei de fonduri, producția a scăzut, întreprinderile fiind nevoite să-și restructureze personalul și ulterior să-și închidă porțile, reprezentând astfel un număr foarte mare de șomeri cu un nivel de calificare înalt, mai ales din sectorul industriei siderurgice și cel minier.

În partea sectorului privat se constată o creștere a activităților productive și comerț, în sectorul de construcții și materialelor de construcții, industria ușoară, industria alimentară, prelucrarea lemnului și a serviciilor către populație, însă datorită slabei puteri de cumpărare a populației, coroborată cu politica fiscală a statului, activitatea acestora pe plan local este la limita supraviețuirii.

Municipiul Hunedoara a beneficiat de importante finanțări prin intermediul axei prioritare 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere" a Programului Operațional Regional 2007 - 2013, astfel că au fost contractate 3 proiecte individuale:

- „Reabilitarea și extinderea Parcului Tineretului Hunedoara”- cu o valoare nerambursabilă de 923.016,38 lei;
- „Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în municipiul Hunedoara”- cu o valoare nerambursabilă de 2.188.309,56 lei;

- „Reabilitare și modernizare rețea stradală: str. Avram Iancu, str. Aurel Vlaicu, str. Carpați, str. Victoriei, b-dul Dacia, b-dul 1848, b-dul Libertății, b-dul Republicii, b-dul Traian – municipiul Hunedoara”- cu o valoare nerambursabilă de 26.046.143,56 lei.

De asemenea, construirea progresivă a autostrăzii Nădlac - Arad - Timișoara – Lugoj – Deva - Sibiu - Pitești este un proiect important care se încadrează în strategia TEN-T, axa rutieră prioritară 7. Autostrada va optimiza conexiunea rutieră de-a lungul coridorului pan-european IV: spre vest cu Ungaria și celelalte State Membre UE și spre est cu București și Constanța\Marea Neagră. Totodată, autostrada va asigura o mai bună legătură internă între centrele regionale Arad, Timișoara, Lugoj, Deva și Hunedoara. Impactul acestui proiect de infrastructură este important deoarece va asigura traversarea rapidă a regiunii de la Vest (Nădlac) la Est (Orăștie) și v-a impulsiunea dezvoltarea economică în acești doi poli de dezvoltare Arad și Deva.

Mai mult de atât, un alt proiect care se află în derulare este “Reabilitarea liniei c.f. Frontieră - Curtici - Simeria parte componentă a Coridorului IV Pan - European pentru circulația trenurilor cu viteză maximă de 160 km/h” - Secțiunea: Frontieră - Curtici - Arad - km 614 (Tronsonul 1), proiect care are potențial de a atrage investiții la nivelul orașelor și a regiunii, inclusiv a orașului Hunedoara.

Având în vedere *noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane* în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cele 3 tipuri de centre urbane (poli de creștere, poli de dezvoltare și celelalte centre urbane) vor fi detaliate pe 9 tipuri de orașe, incluse în două mari grupuri, respectiv poli metropolitan și poli urbani / centre urbane.

Categoria polilor metropolitan va cuprinse următoarele tipuri de poli, funcție de nivelul de potențial: internațional, supraregional, regional și regional limitat.

Categoria polilor urbani / centre urbane se referă la: subregionali cu potențial de zone urbane funcționale; cu influență zonală; cu profil specializat și influență teritorială difuză; de importanță / influență locală; în vecinătatea zonelor metropolitane.

Harta din Figura 1.10 prezintă aceste categorii de poli din Regiunea Vest.

Conform acestei clasificări, municipiul Hunedoara aparține categoriei: *Pol metropolitan cu potențial regional limitat*. În aceeași categorie intră și orașul Deva, deoarece în studiile ESPON (și nu numai) figurează împreună ca Zonă de integrare potențială, la nivelul căreia mai multe zone funcționale urbane își împart bazinul potențial al forței de muncă, putând realiza activități comune. Deși în alte cazuri de zone de integrare potențială orașele componente au fost clasificate separat, în acest caz populația Hunedoarei depășește populația Devei și statistic nu poate fi stabilită exact ponderea lor din bazinul forței de muncă.

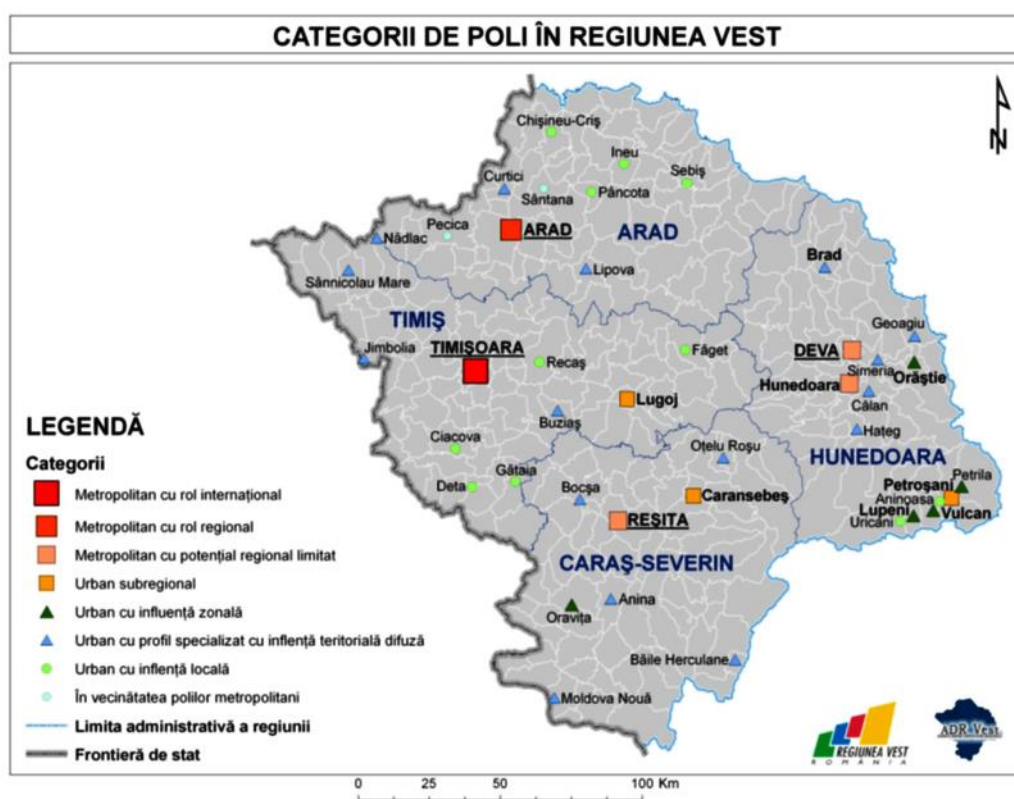

Figura 1.10. Categorii de poli metropolitani în Regiunea Vest

(Sursa: MDRT, cu modificări)

Ținând cont de această medie europeană, s-au desemnat patru categorii de orașe (sub 10.000 loc, peste 10.000 loc, municipii și reședințe de județ) și de asemenea s-au alcătuit patru categorii de calitative: foarte slab potențial, slab potențial, bun potențial și deja depășit.

Regiunea Vest, o regiune de frontieră a României cu granițe spre Ungaria și Serbia, posedă avantajul poziționării geografice, atât din punctul de vedere al axelor TEN-T de circulație care străbat regiunea (axa 7 rutier, axa 22 feroviar și axa 18 Dunărea), dar și al proximității de Europa Occidentală, care a ridicat nivelul de trai al populației mai mult decât în alte zone ale țării.

Din punct de vedere al cadrului natural, regiunea este compusă din două județe în care majoritare sunt unitățile înalte de dealuri și munți - Hunedoara și Caraș-Severin - și de două județe în care predomină zonele joase de câmpie - Arad și Timiș.

Zonele de câmpie reprezintă o importantă zonă agricolă a țării, apele termale și minerale cât și climatul de cură și adăpost sunt valorificate în bine-cunoscutele stațiuni Băile Herculane, Lipova, Geoagiu și Moneasa iar resursele minerale impun o restructurare a activităților, administrațiile locale având misiunea de a atrage noi investiții și fonduri care să genereze noi locuri de muncă.

Din punct de vedere cultural, regiunea este compusă din 3 zone istorice și anume Banat (județul Timiș incluzând și județul Arad până la sud de Mureș și Caraș-Severin), Crișana (la nord de Mureș în județul Arad și nordul județului Hunedoara) cât și Transilvania (în principal Hunedoara), adică o zonă multiculturală cu diversitate etnică cu deschideri spre valorile occidentale.

Economia Regiunii Vest, conform choremei de mai sus, este de două feluri:

- areale cu avânt economic care sunt concentrate în jurul orașelor Arad și Timișoara;
- areale cu declin economic sau o creștere economică slabă fiind în principal județele Caraș-Severin și Hunedoara, acestea fiind zone în care activitatea predominant minieră se restructurează, nivelul de șomaj fiind mai ridicat decât în județele Arad și Timiș.

Cu toate că din punct de vedere economic Regiunea Vest se situează foarte bine la nivel național, aceasta are și numeroase disfuncționalități cum ar fi (identificate pe baza indicatorului de competitivitate regională):

- spor natural negativ - scăderea numărului populației - populație în proces de îmbătrânire;
- pondere sub media națională a densității drumurilor cât și a calității acestora;
- inovare;
- sănătate.

1.2.4. Situația demografică

Preocupările actuale ale demografiei se orientează tot mai mult spre cunoașterea, descrierea și analiza evoluției familiilor și a gospodăriilor, ca formă esențială a modului de conviețuire umană, suport informațional statistic esențial pentru construirea politicilor de dezvoltare economică și socială. În acest sens, prin strategia elaborată cu privire la Recensământul Populației și al Locuințelor desfășurat în luna octombrie 2011, a fost extins fondul de informații prin care să se caracterizeze evoluția în timp a familiilor, respectiv a gospodăriilor – componentele de bază ale conviețuirii umane.

Potrivit rezultatelor ultimului recensământ al populației și locuințelor, aflate pe site-ul Direcției Județene de Statistică Hunedoara, județul Hunedoara avea în octombrie 2011 o populație de 418.565 locuitori, din care 313.918 (75%) locuiau în mediul urban și 104.647 (25%) - în mediul rural. La aceeași dată, din totalul populației 214.584 erau femei (51.3%) și restul de 203.981- bărbați. Față de situația existentă la recensământul anterior, populația stabilă a scăzut cu 67.1 mii persoane (din care, 34.8 mii femei).

Populația stabilă a celor mai importante municipii la finele anului 2011 era următoarea: Deva (61.123 persoane), Hunedoara (60.525

persoane) și Petroșani (37.160 persoane). Din punctul de vedere al mărimii populației stabile, județul Hunedoara se situează pe locul 22 în ierarhia județelor. Evoluția numerică a populației totale în perioada 2001 - 2011 la nivelul județului este prezentată în Figura 1.11.

În perioada 2001-2011 numărul populației din județul Hunedoara a scăzut constant, de la 546.163 locuitori până la 418.565 locuitori. De asemenea, densitatea populației s-a micșorat în perioada analizată cu cca 15 locuitori pe km² (de la 74,1 locuitori/km² în anul 2000, la 59,3 locuitori/km² în anul 2011). Cauzele principale ale acestei scăderi au fost natalitatea tot mai mică și migrația externă accentuată.

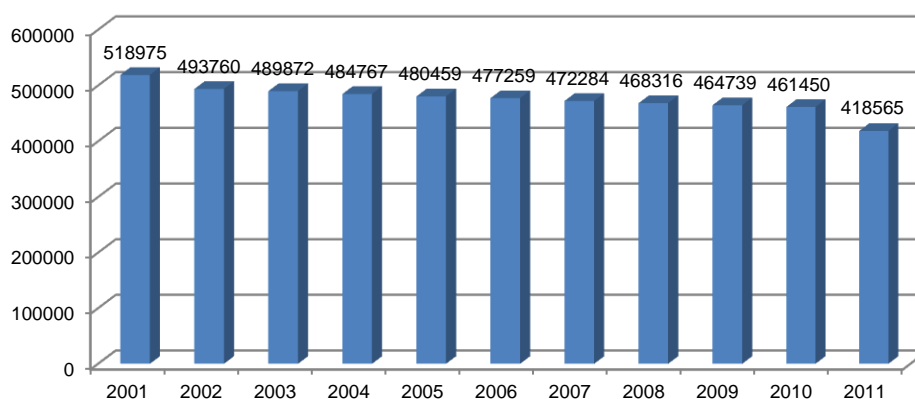

Figura 1.11. Evoluția populației din județul Hunedoara în perioada 2001-2011

Distribuția populației stabile pe medii de rezidență se prezintă astfel: în municipii și orașe trăiesc 313,9 mii persoane, reprezentând 75,0% din totalul populației stabile. Față de situația de la penultimul recensământ, ponderea populației stabile din mediul urban a scăzut cu 0.9 % în detrimentul mediului rural.

Analiza distribuției populației pe grupe de vârstă pentru anul 2011 este reprezentată în Figura 1.12, din care se observă că populația județului Hunedoara este dominată de grupa adulților cu vârste cuprinse între 40-44 ani. Este o populație matură, cu tendință de îmbătrânire, fapt ce se observă ușor din graficele de mai jos: copiii (0-14 ani) dețin o pondere de 14.2% în totalul populației stabile a județului, populația tânără (15÷24 ani) reprezintă un procentaj de 11.0%, persoanele mature (25÷64 ani) formează majoritatea (57.9%), iar persoanele în vârstă de 65 ani și peste reprezintă 16.9% din total.

Persoanele în vârstă de 85 ani și peste dețin o pondere de 1.1% în totalul populației stabile; categoriile de vârstă sub 40 de ani conțin o populație din ce în ce mai redusă, astfel încât grupa sub 5 ani însumează doar 18.327 locuitori, din care 9.407 de sex masculin.

Din rezultatele definitive ale recensământului populației și locuințelor din anul 2011 a reieșit că numărul persoanelor plecate în străinătate pentru o perioadă de cel puțin un an, dar care nu fac parte din populația stabilă, este de 15,2 mii și, evident, nu cuprinde decât o parte a

numărului de emigranți externi. Sub-înregistrarea semnificativă a fost cauzată de faptul că, la momentul critic al recensământului, mare parte dintre aceste persoane erau plecate cu întreaga familie în străinătate și nici nu au existat alte persoane (în țară) care să declare informațiile solicitate despre aceștia.

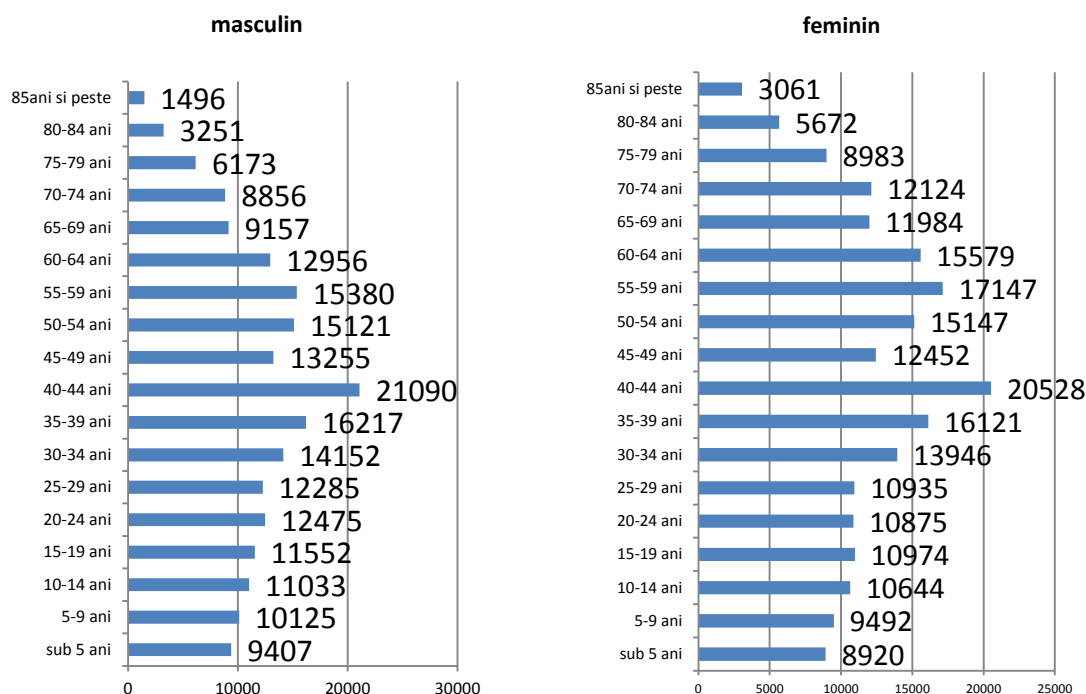

Figura 1.12. Distribuția populației din județul Hunedoara pe grupe de vârstă

Populația majoritară în județul Hunedoara este de naționalitate română. La recensământ s-au declarat români 368,1 mii persoane (93,6%). Populația de etnie maghiară înregistrată la recensământ a fost de 15,9 mii persoane (4,0%), iar numărul celor care s-au declarat romi a fost de 7,5 mii persoane (1,9%). Numărul persoanelor care s-au declarat de etnie germană a fost de 1,0 mii persoane (0,2%).

Față de recensământul din anul 2002 s-a înregistrat o creștere a ponderii populației de etnie română (de la 92,7% la 93,6%) și a celei de etnie romă (de la 1,4% la 1,9%), și o descreștere a ponderii populației de etnie maghiară (de la 5,2% la 4,0%) și de etnie germană (de la 0,4% la 0,2%).

Selecția celor mai relevante date demografice înregistrate la recensământul populației și al locuințelor din 2011, referitoare la municipiul Hunedoara, este prezentată în tabelele din Anexa 1. Analiza acestor date denotă faptul că populația municipiului Hunedoara a urmat o traiectorie identică cu cea a județului Hunedoara. Astfel, în perioada 2000÷2011 s-a înregistrat o scădere continuă a numărului populației, de la 78.435 locuitori în 2000, până la 68.852 locuitori în 2011, conform graficului din Figura 1.13.

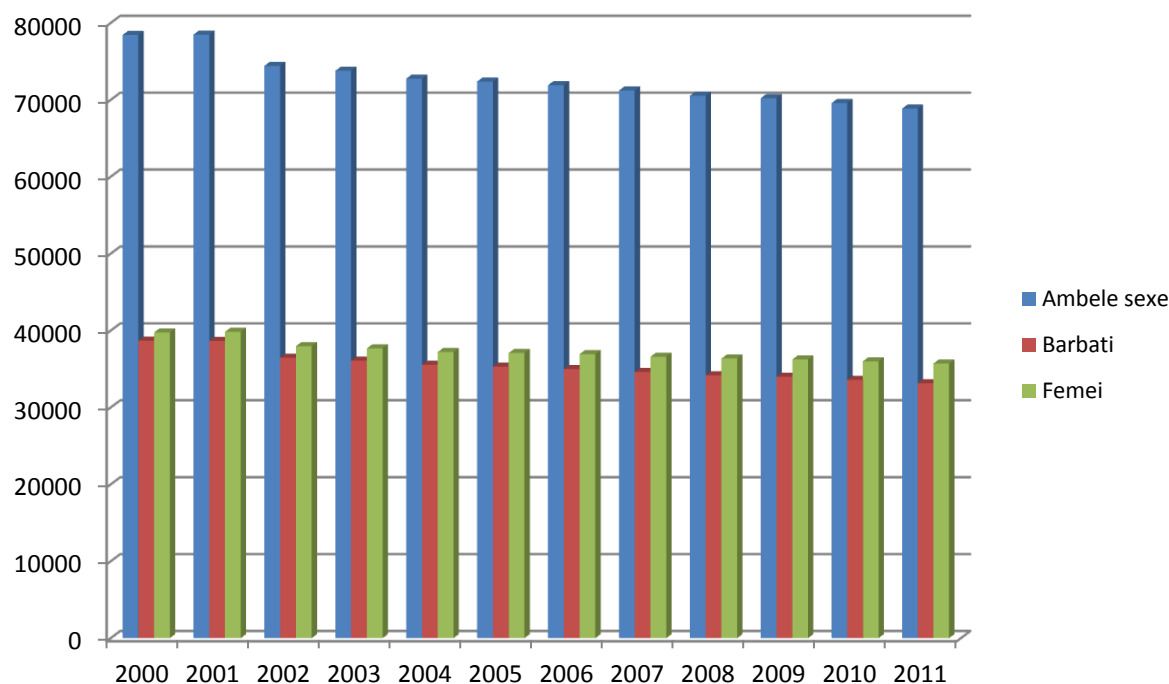

Figura 1.13. Evoluția populației municipiului Hunedoara în perioada 2000-2012

Acestei distribuții pe grupe de vârstă a populației îi corespunde gruparea pe categorii de vârstă din Tabel 1.1. Majoritatea populației este evident că este formată din populația matură (30÷64 ani), respectiv aprox. 53% din totalul populației, mai mica cu aprox. 5% față de aceeași caracteristică înregistrată la nivelul județului Hunedoara (57,9%). Ponderea populației în vârstă de 85 de ani și peste are o valoare mai mică față de nivelul înregistrat pentru această caracteristică la nivel județean, respectiv 0,73% față de 1,1%, iar grupa sub 5 ani este de numai 2.791 locuitori, din care 1.410 de sex masculin.

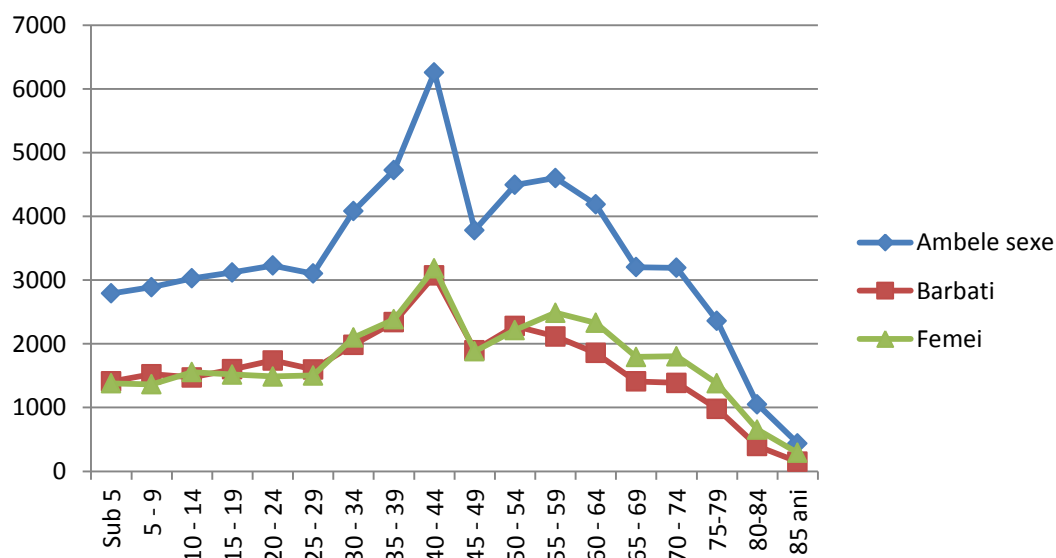

Figura 1.14. Repartiția pe grupe de vârstă a populației municipiului Hunedoara, anul 2012

Tabel 1.1. Distribuția populației municipiului Hunedoara pe categorii de vârstă, anul 2012

Tip populație	Grupa de vârstă	Număr persoane	Pondere
Copii	0 – 14 ani	8.706	14,38%
Populație tânără	15 – 24 ani	6.346	10,48%
Populație matură	25 – 64 ani	35.226	58,21%
Populație în vârstă	Peste 65 ani	10.247	16,93%
T o t a l		60.525	100,00%

Modelele demografice ale viitoarelor tendințe demografice sugerează faptul că ratele considerabil mai mici ale natalității împreună cu o speranță de viață din ce în ce mai mare vor fi reflectate într-o structură a populației cu o vârstă mai înaintată. Se așteaptă ca acest model al îmbătrânirii populației, care este din ce în ce mai evident în rândul regiunilor UE, să aibă implicații profunde într-o gamă largă de domenii de politică, cu impact, printre altele, asupra populației de vârstă școlară, asistenței medicale, participării la forța de muncă, protecției sociale, aspectelor de securitate socială și finanțelor publice.

Graficul aferent distribuției populației pe grupe de vârstă este prezentat în continuare (Figura 1.15).

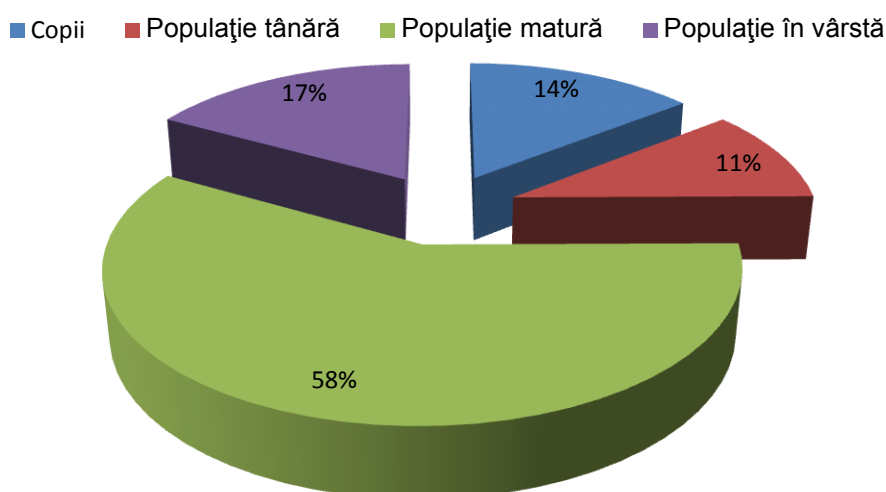

Figura 1.15. Ponderele populației municipiului Hunedoara pe grupe de vârstă, anul 2011

În cazul în care se are în vedere gruparea populației numai în două categorii distincte, sub 40 de ani și mai mare de 40 de ani (inclusiv 40 de ani), atunci obținem de asemenea un indicator reprezentativ privind gradul de îmbătrânire al populației. Datele analizate în acest caz, structura pe vârste a populației municipiului Hunedoara din anul 2011, au în acest caz următoarele valori: 26.957 locuitori au vârsta mai mică de 40 de ani, iar restul, 33.568 locuitori au vârsta mai mare sau egală cu 40 de ani. Procentual, aceste valori reprezintă 44,54% și 55,46%. Concluzia este și de această dată clară: populația municipiului Hunedoara este preponderent adultă.

Încetinirea creșterii populației este strâns legată de sporul natural al populației (numărul total de nașteri minus numărul total de decese), numeroase economii mondiale dezvoltate confruntându-se cu o scădere accentuată a ratelor natalității asociată cu o creștere constantă a speranței de viață.

Datele statistice aferente fișei localității demonstrează faptul că această regulă este valabilă și în cazul municipiului Hunedoara (Tabelul D – Anexa 1). Astfel, este ușor de observat că, în perioada 2000-2012, populația municipiului a înregistrat permanent un spor natural negativ, ceea ce conduce, desigur, la o populație preponderent matură, îmbătrânită. Referitor la numărul de nașteri, acestea au avut o evoluție fluctuantă, fără să se evidențieze o tendință clară. Graficul din Figura 1.16 reflectă această evoluție aleatorie.

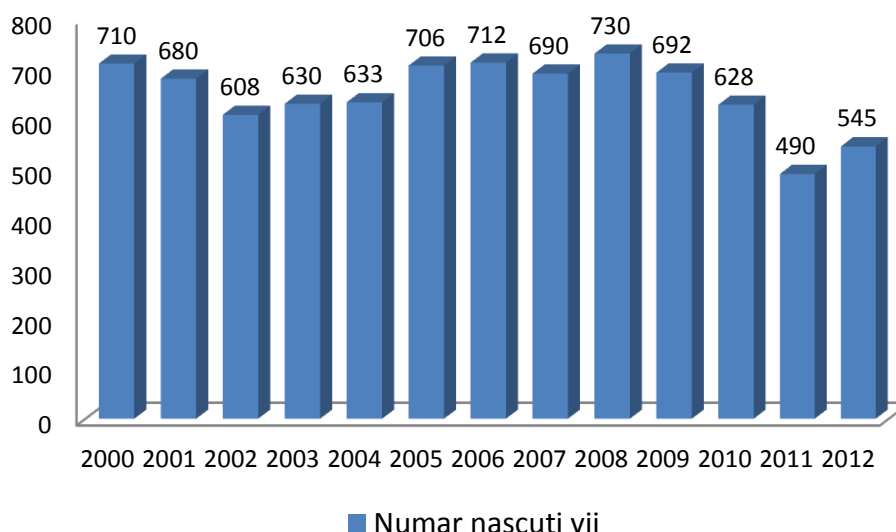

Figura 1.16. Evoluția numărului de nașteri vii în municipiul Hunedoara, perioada 2000-2012

Din punct de vedere al repartiției pe sexe, se respectă regula demografică generală a legăturii dintre grupele de vârstă și proporția dintre populația de sex masculin și feminin aferentă acestor grupe de vârstă, astfel:

- la naștere numărul băieților este mai mare decât cel al fetelor;

- dacă vom extrapola situația raportată la naștere prin valorile cumulate ale copiilor în vârstă de sub 5 ani, proporția rezultată respectă regula enuțată, și anume cei 1.410 de copii băieți reprezintă aprox. 51% din totalul de 2.791 de copii care se înscriu în această grupă de vârstă;
- în timp acest raport se inversează, fiind în general în favoarea persoanelor de gen feminin;
- la vârstele adulte raportul este net favorabil populației feminine;
- datele municipiului Hunedoara din anul 2011 exprimă o proporție uniform crescătoare pentru vârstele înaintate, de exemplu: 54,02% (55÷59 ani); 55,61% (60÷64 ani); 55,98% (65÷69 ani); 56,53% (70÷74 ani); 58,45% (75÷79 ani); 62,32% (80÷84 ani) și 65,83% (85 ani și peste).

Referitor la structura populației municipiului Hunedoara după etnia declarată cu ocazia recensământului din anul 2011 (Figura 1.17), aceasta se prezintă astfel: populația majoritară, 84%, este de etnie română (50.780 locuitori); un procent semnificativ îl deține populația de etnie maghiară, 2.803 locuitori - 4,6%, iar pe locul următor se situează populația de etnie romă, cu o proporție de 1,6%. Numărul populației de etnie germană este de numai 171 persoane, ceea ce conduce la un procent de 0,28%.

De remarcat faptul că restul populației, 5.781 persoane (9,55%) cuprinde o diversitate de etnii: greci (36), italieni (19), slovaci (14), ucraineni (14), bulgari (8), sârbi (7), chinezi (6), evrei (6), rusi-lipoveni (5), turci (4), macedoneni (4), polonezi (4), ceangăi (3), altă etnie (23). Graficul următor (Figura 1.17) adresează structura etnică a populației municipiului Hunedoara.

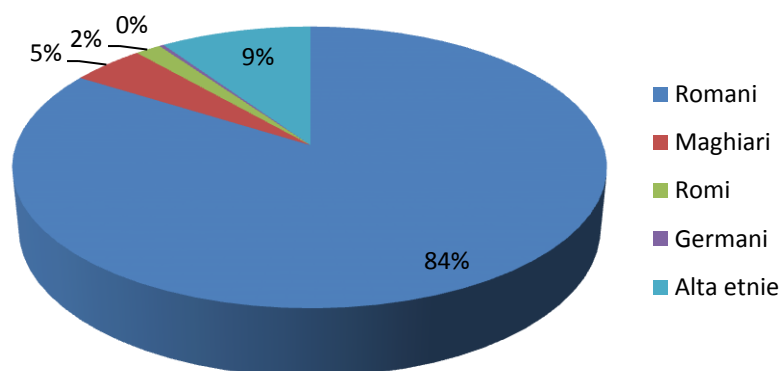

Figura 1.17. Structura populației după etnie - municipiul Hunedoara, 2011

Prin compararea rezultatelor recensămintelor anterioare, care au avut loc în anii 1992 și 2002, cu rezultatele celui mai recent

recensământul, din anul 2011, se obține o imagine de tendință din punct de vedere al structurii etnice a populației. Datele statistice pentru principalele categorii etnice din cadrul municipiului Hunedoara sunt prezentate în Tabel 1.2.

Tabel 1.2. Structura etnică a populației municipiului Hunedoara

Anul recensământului	Români	Maghiari	Romi	Germani	Alte etnii
2002	95,17%	6,32%	1,70%	0,50%	0,39%
2011	84%	4,6%	1,60%	0,28%	9,54%

(Sursa: Direcția Județeană de Statistică Hunedoara)

O concluzie imediată a analizei datelor din tabelul de mai sus este aceea că, față de situația înregistrată în anul 2002, dacă ignorăm categoria etnică „Romi”, a scăzut semnificativ ponderea populației la toate categoriile etnice reprezentative pentru municipiul Hunedoara. Această situație se datorează, în primul rând, intensificării procesului migratoriu al populației, inclusiv în/din străinătate, datorat și noului statut al României, de țară europeană.

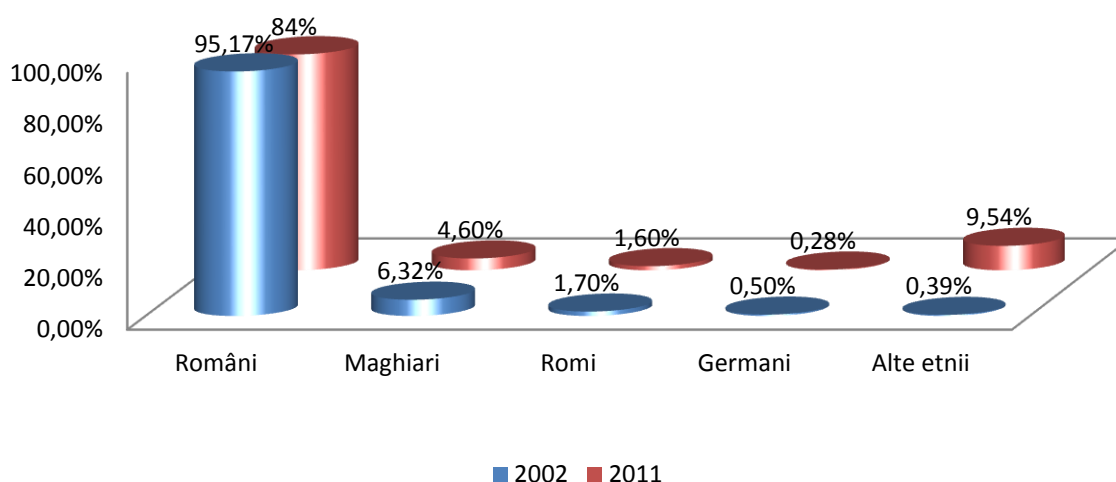

Figura 1.18. Evoluția structurii etnice a populației, municipiul Hunedoara 2002-2011

O altă caracteristică demografică de analizat este reprezentată de populația stabilă după religie. Datele înregistrate la recensământul populației și al locuințelor din 2011 reflectă următoarea structură a populației după religia declarată: 77% (46.639 persoane) ortodoksi; 3,4% (2.048 persoane) romano-catolici; 3,1% penticostali (1.886 persoane);

2,8% reformați (1.742 persoane); 1,1% baptiști (670 persoane); 0,7% greco-catolici (457 persoane).

Populația municipiului care aparține altor religii are ponderea de 1,9%, respectiv: martorii lui Iehova (452 persoane); adventiști de ziua a șaptea (88 persoane); unitarieni (26 persoane); creștini după evenghelie (203 persoane); musulmani (10 persoane); evangheliști (34 persoane); evangheliști lutherani (17 persoane); evangheliști de confesiune augustană (5 persoane); mozaicani (10 persoane); creștini de rit vechi (52 persoane); alte religii (259 persoane). Un număr de 106 persoane au declarat faptul că sunt „fără religie”, iar 60 persoane sunt atei. Pentru 5.760 persoane (9,51%) această informație este indisponibilă.

Structura prezentată este reflectată în continuare prin graficul din Figura 1.19.

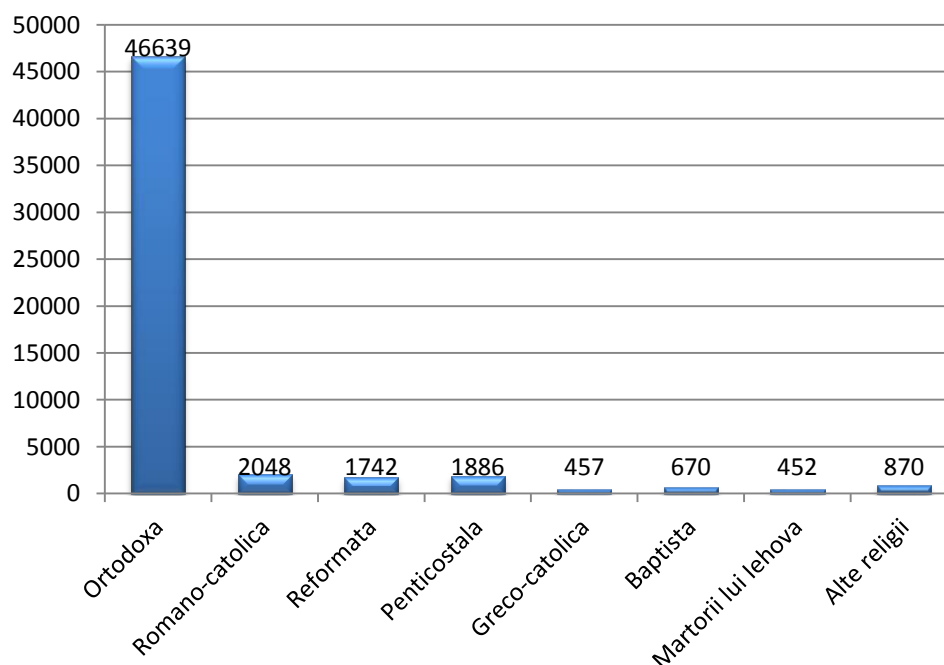

Figura 1.19. Structura populației stabile după religie, Mun. Hunedoara – 2011

1.3. Caracteristici naturale ale municipiului Hunedoara

1.3.1. Cadrul geografic

Municipiul Hunedoara este situat la poalele Munților Poiana Ruscă, în zona confluenței râului Cerna cu pârâul Zlaști, la o altitudine medie de 255 m față de nivelul mării. Hunedoara este cel mai mare oraș din județul Hunedoara, situat în partea centrală a acestuia și se întinde pe o suprafață de 9.743 ha, respectiv 97 Km, ocupând circa 2% din suprafața județului cu același nume.

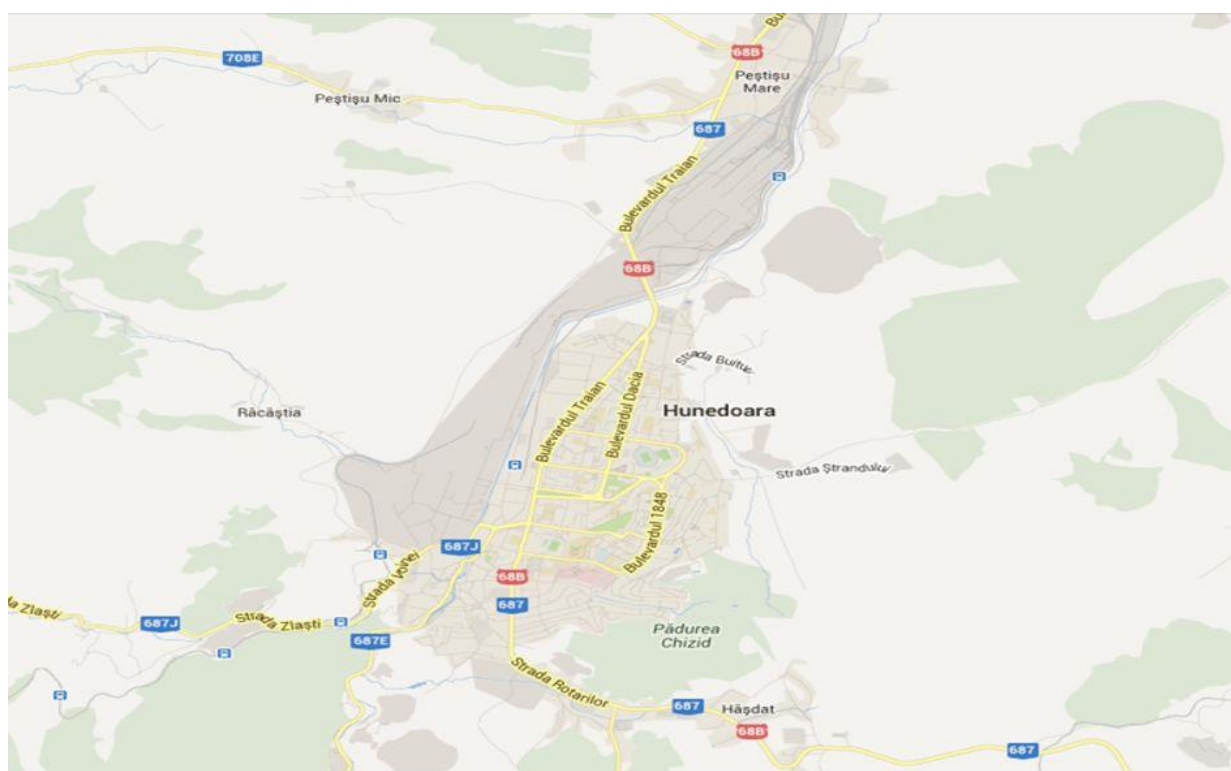

Figura 1.20. Poziția geografică a Mun. Hunedoara și a localităților aparținătoare

Coordonatele geografice ale municipiului sunt 45°46'11' latitudine nordică și 22°55'13' longitudine estică. Arealul municipiului este mărginit la nord de comuna Peștișu Mic și municipiul Deva (la 19 km distanță), la est de orașul Călan, la sud de comuna Teliucu Inferior, la sud-vest de comuna Ghelari, la vest de comuna Lelese și la nord-vest de comuna Cerbăl.

În teritoriul său administrativ sunt cuprinse localitățile Hunedoara, Răcăștia, satele Groși și Boș și cătunele Zlaști, Buituri și Hășdat.

1.3.2. *Relieful*

Relieful în orașul Hunedoara este deluros-muntos, cu altitudini de 300 - 400 m (Buituri - 280 m, Sânpetru - 320 m, Dealul Castelului - 240 m, Chitid - 300 m), la care se adaugă Valea Cernei, străbătută de râul Cerna.

Municipiul Hunedoara este plasat într-o zonă depresionară, pe latura de est a Munților Poiana Ruscă, ce ține de unitatea geo-morfologică numită depresiunea Petroșani-Hațeg-Strei, care a funcționat ca golf al depresiunii Transilvaniei. Masivul Poiana Ruscă este constituit, în cea mai mare parte, din șisturi cristaline, calcare dolomitice și roci magmatice (în nord-est și nord). Acesta face parte din subunitățile cristalino-mezozoice, mai exact din Masivul Meridional, grupa cristalinului Lotrului, alături de Munții Făgăraș, Lotru, Semenic, Cindrel. Văile care fragmentează masivul sunt, în general, adânci și strâmte, atât din cauza calcarelor jurasice pe care le străbat în partea de est, cât și din cauza ridicării acestor munți pe verticală. Văile au fost locuite, în consecință, foarte puțin, așezările fiind dispuse mai cu seamă pe culmile înșorite și domoale, sub forma unor cătune adunate, cum este cazul localităților Vadu Dobrii, Ghelari, Lunca Cernii, Poiana Răchițelii, etc. Activitatea intensă din agricultură și din industrie a făcut ca zona să fie despădurită. În același timp, așezările de la Hunedoara, Ghelari și Teliuc, s-au dezvoltat în ritmul pe care-l cunoaștem datorită existenței zăcămintelor de fier din Munții Poiana Ruscă.

1.3.3. *Solul și subsolul*

Municipiul Hunedoara, situat în bazinul depresionar al Cernei, deci într-o zonă de contact cu diferite formațiuni geologice cu un relief felurit și cu un microclimat caracteristic, prezintă o mare varietate de soluri.

Din grupa solurilor montane și submontane fac parte solurile silvestre podzolice brune și brune-galbui, care apar sub forma unor fâșii aproape continue, de la lățimi diferite, pe latura estică a munților Poiana Ruscă, în zona dealurilor Ghelarilor. Din grupa solurilor litomorfe, întâlnim „terra rossa” sub forma de petece pe latura estică a munților Poiana Rusca. Din cadrul grupei solurilor slab dezvoltate, întâlnim solurile aluviale cu carbonați în luncile Vaii Cernei.

Resursele naturale constau în zăcăminte de piatră, minereuri feroase și neferoase, lemn, talc și potențial în creșterea animalelor.

1.3.4. Clima

Clima Municipiului Hunedoara se încadrează, în general, în clima părții din Bazinul Mureșului, cuprinsă în triunghiul „Oraștie-Deva-Hunedoara” și aparține climei de tip continental-temperată, caracteristică județului, deși unele particularități, pe care le vom semnala în continuare, o deosebesc de restul județului, permițându-ne să vorbim despre un micro-climat al Hunedoarei, cu nuanțe banatice.

Urmărind variația temperaturii aerului în zonele Hunedoara și Deva reținem:

- media anuală este de 9,6 grade Celsius la Hunedoara și 10 grade la Deva;
- media lunii celei mai reci (medie plurianuală) este de - 2,8 grade Celsius la Hunedoara și - 2,2 grade Celsius la Deva, în luna Ianuarie;
- media lunii celei mai calde (medie plurianuală) este de 20,2 grade Celsius la Hunedoara și 20,5 grade Celsius la Deva în luna Iulie;
- amplitudinea medie este de 23 grade Celsius la Hunedoara și 22,7 grade Celsius la Deva.

Din compararea datelor sus menționate rezultă valori ceva mai ridicate pentru Hunedoara. Deși amplitudinea medie este mai ridicată la Hunedoara, numai cu 0,3 grade Celsius decât la Deva, totuși faptul acesta, împreună cu particularitățile pe care le prezintă localitatea: radierea calorică a agregatelor Combinatului Siderurgic, forma de căldare a localității și stratul de pulberi existent în atmosferă, conduc, în final, la acest micro-climat specific hunedorean.

Din ultimele valori reținem următoarele: temperatura cea mai mică a fost înregistrată în ziua de 17 Ianuarie 1972, de - 15 grade Celsius, iar temperatura cea mai mare în ziua de 8 August 1971 și anume de 35 grade Celsius.

Datorită factorilor climatici specifici Hunedoarei, iernile nu sunt prea lungi, primăverile sunt normale și bogate în precipitații, verile destul de călduroase, iar toamnele lungi și uneori secetoase. Din datele medii extreme reiese că durata medie a zilelor fără îngheț în municipiul Hunedoara este de 195-200 zile, primul îngheț producându-se, în general, la mijlocul lunii octombrie, iar ultimul îngheț la sfârșitul lunii martie-începutul lunii aprilie, spre deosebire de durata medie a zilelor fără îngheț pe ansamblul județului, care este numai de 182 zile, primul îngheț producându-se la mijlocul lunii Octombrie, iar ultimul la mijlocul lunii aprilie. Această diferență se datorează tocmai microclimatului specific Hunedoarei.

În privința presiunii atmosferice, media anuală este de 742 mm Hg, variind între maxima de 762 mm Hg înregistrată în Decembrie și 732 mm Hg înregistrată în Iulie.

Analizând temperaturile maxime, minime și medii înregistrate la stațiile meteorologice Deva, Petroșani și Parâng pe perioada 2001-2012, se poate observa că cele mai ridicate temperaturi medii anuale s-au înregistrat la Deva și prezintă ușoare variații în jurul valorii de 10°C (9,4°C în anul 2005, 11,2°C în anul 2007). Cel mai cald an din această perioadă a fost anul 2007, iar „cel mai răcoros” a fost anul 2005. Temperatura maximă anuală s-a înregistrat tot la stația Deva, în 24.07.2007, și a avut valoarea de +40,0°C, care constituie și cea mai ridicată temperatură din toate timpurile înregistrată pentru această localitate. În Figura 1.21 sunt reprezentate valorile medii, maxime și minime anuale de temperatură înregistrate la stațiile meteorologice Deva, Petroșani și Parâng din județul Hunedoara în perioada 2001-2012.

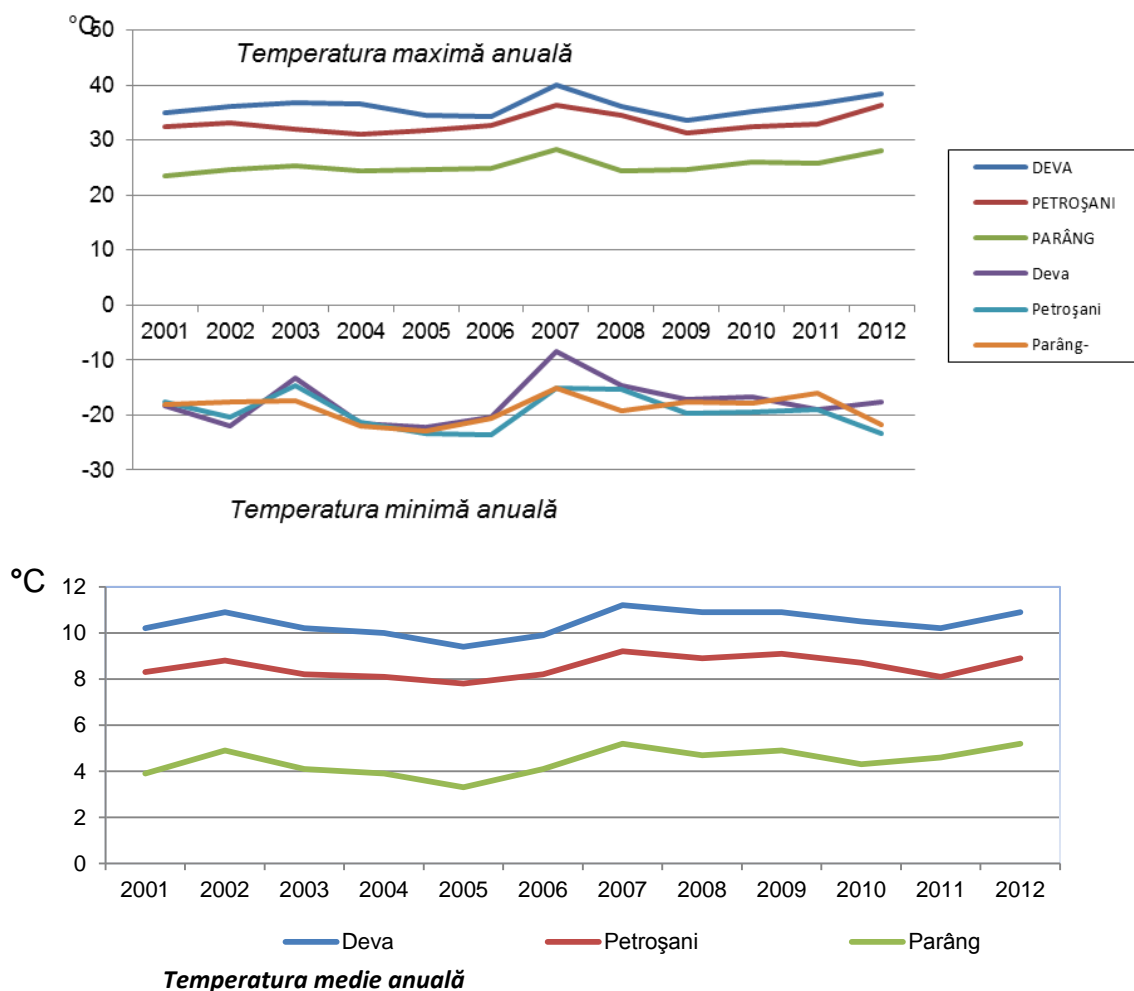

Figura 1.21. Evoluția temperaturilor anuale înregistrate la stațiile meteorologice din județul Hunedoara, în perioada 2001-2012

Media precipitațiilor atmosferice înregistrate la cele 3 stații meteorologice în intervalul 2001-2012 (561,9 mm la Deva; 763,7mm la Petroșani și 1033,6mm la stația meteo Parâng) se încadrează în limitele

normale de latitudine și altitudine pentru județul Hunedoara, chiar dacă, pe termen scurt, lipsa sau abundența lor creează local neajunsuri sau pierderi pentru producțiile agricole. Cu toate acestea, se înregistrează o distribuție neuniformă a precipitațiilor în decursul anului, cu consecințe asupra regimului hidric al solului. Volumul de precipitații din județul Hunedoara a cunoscut în anul 2011 cele mai mici valori din ultimii 12 ani, iar cele mai mari cantități au fost înregistrate în anul 2010 (Figura 1.22).

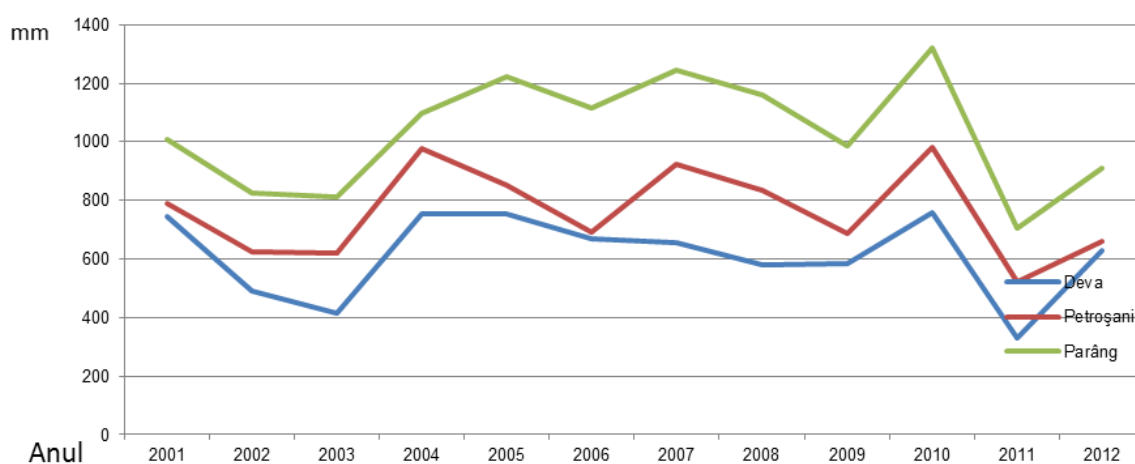

Figura 1.22. Evoluția cantităților de precipitații anuale

În anul 2012 s-au înregistrat mai multe zile cu fenomene meteorologice deosebite, față de anul 2011: la stația Petroșani s-au înregistrat 36 zile cu oraje (din aprilie - octombrie), cu 8 mai multe decât în 2011, la Deva a fost o zi cu grindină, dar cu 12 oraje mai multe decât în 2011, iar în Parâng s-au înregistrat 3 zile cu grindină și 35 zile cu oraje (cu 13 mai multe decât în anul 2011). Distribuția zilelor cu fenomene meteorologice în cursul anului 2012, la nivelul stației meteorologice a municipiului Deva, este prezentată în

Tabel 1.3.

Tabel 1.3. Numărul de zile cu fenomene meteorologice la stația meteo Deva, anul 2012

Fenomenul/Luna	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Anual
Grindină	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Averse de ploaie	-	2	2	15	17	9	5	2	4	11	5	-	72
Ninsoare și aversă de ninsoare	8	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	23
Ceață	1	4	1	-	1	1	-	-	-	7	13	1	29
Oraje	-	-	-	3	8	9	11	4	1	2	-	-	38

(Sursa: Administrația națională de Meteorologie)

Vânturile au fost mai frecvente în zona montană înaltă (91,4% din anul 2012 față de 88,1% din anul 2011 la stația Parâng) și mult mai rare în Depresiunea Petroșani (25,5% în 2012 față de 23,8% în anul anterior).

Direcțiile dominante ale vânturilor au fost și ele diferite, funcție de dispunerea principalelor bariere naturale (culmile muntoase): la Deva au dominat vânturile de vest și sud (19,9% respectiv 14,7%), în Munții Parâng - vânturile de nord (29,4%) și sud (22,6%), în timp ce la Petroșani - vânturile din sud (10,7%) și nord-vest (6,7%) au avut frecvența mai mare. Tabel 1.4 prezintă valorile înregistrate la stația meteorologică a municipiului Deva.

Tabel 1.4. Viteza medie a vântului pe direcții (m/s) la stația meteorologică Deva, anul 2012

Direcția	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Annual
N	1.7	1.6	2.6	1.5	2.0	1.6	1.8	1.8	2.3	2.0	1.0	2.1	1.8
NE	1.0	1.0	1.0	1.3	1.3	1.0	1.1	1.6	1.1	1.8	1.0	1.0	1.2
E	2.1	1.8	1.4	1.4	2.2	1.1	1.8	1.1	2.1	1.3	1.2	1.4	1.6
SE	2.1	1.9	1.2	1.3	1.8	1.4	1.4	1.5	1.8	1.3	1.2	1.9	1.6
S	1.4	2.1	1.9	1.6	1.5	1.5	1.5	1.1	1.8	2.2	1.6	1.9	1.7
SV	1.5	1.7	2.3	1.8	2.0	1.9	1.5	2.2	1.9	1.9	1.4	2.0	1.8
V	3.3	3.9	3.3	2.6	2.5	2.2	2.2	2.6	2.1	2.1	2.4	2.4	2.6
NV	2.0	3.1	3.4	2.5	2.5	3.3	2.9	3.0	2.0	3.8	2.2	2.5	2.8

(Sursa: Administrația națională de Meteorologie)

1.3.5. Hidrografia

Figura 1.23. Râul Cerna

Rețeaua hidrografică a orașului Hunedoara este reprezentată de râul Cerna și afluenții săi, având un bazin de recepție de 748 km².

Izvoarele Cernei se află în Munții Poiana Ruscă, cele doua ramuri ale sale, care se unesc în satul Hășdău, alimentându-se dintr-o zonă cuprinsă între satele Vadu Dobrii și Negoiu. Valea Cernei, de la izvoare până la lacul de acumulare Cinciș-Cerna, este strâmtă și adâncă din cauza munților ce se apropie tot mai mult, formând chei și defileuri. La ieșirea din acest lac își unește apele cu ale pârului Runc și își continuă traseul prin satele Teliucu Superior și Teliucu Inferior până la Hunedoara. Între Teliucu Superior și Hunedoara albia străbate un

defileu stâncos și la intrare în Hunedoara se unește cu pârâul Hășdat, iar din stânga primește apele cu debit constant ale pârului Zlaști. De la confluența cu pârâul Zlaști, aflată în zona Castelului Corvinilor, albia Cernei se lărgeste formând o frumoasă vale cu cât se apropie de Mureș. Din Hunedoara își continuă drumul prin satele Peștișu Mare, străbate apoi satele Bârcea Mică și Bârcea Mare, trece pe lângă satul Cristur, printre Sântandrei și Sântuhalm, după care se varsă la est de Deva în Mureș.

Din punct de vedere geologic, bazinul hidrografic al râului Cerna aparține masivului Poiana Ruscă până la Hunedoara, fiind constituit din sisturi cristaline peste care s-au depus formațiuni terțiare și apoi cuaternare, iar de la Hunedoara spre nord aparține neogenului de presiune.

Râul Cerna prezintă pentru Hunedoara o importantă sursă de apă, fiind principala sursă de apă industrială pentru Combinatul Siderurgic. În acest sens amintim primul baraj construit în anul 1934 la intrarea Cernei în Hunedoara. Ulterior, ca urmare a dezvoltării Combinatului Siderurgic și a nevoilor tot mai mari de ape industriale, în anul 1964 s-a construit Lacul de Acumulare Cinciș-Cerna pe cursul mijlociu al râului Cerna, la circa 300 de metri amonte de confluența cu pârâul Runc și la o distanță de circa 7 km de Hunedoara. Lacul ocupa o suprafață de 260 ha, fiind cel mai mare dintre lacurile județului, având un bazin de recepție de 466,7 km pătrați și o capacitate de 27 milioane m³.

Dintre afluenții mai importanți ai râului Cerna menționăm pârâul Runc, care își adună izvoarele din vârfurile situate la nord-est de satul Vadul Dobrii și pârâul Zlaști, cu originile din aceeași zonă bogată în izvoare ale munților Poiana Ruscă.

1.3.6. Vegetația și fauna

Data fiind așezarea sa geografică și condițiile climatice menționate, orașul Hunedoara și împrejurimile sale au o **floră** bogată și interesantă, presărată de numeroase elemente balcanice și mediteraneene.

Stâncile de calcar ale Dealului Sânpetru sunt acoperite de o vegetație bogată, reprezentată prin iarba grasă cu flori galbene și albe: *Sedum Acre* și *Sedum Viride* și *Canteiute Palentilla Repante*. Pe pajiștile umede apar laleaua pestriță (*Fritilania meleagus*), cu florile sale de culoare gălbuie - roșiatică și cu un desen asemănător cu o tablă de șah, plantă monument a naturii din țara noastră. Subarboretumul este caracterizat prin prezența boscheților de liliac salbatic (*Syringa Vulgaris*), care dau peisajului o notă caracteristică. Alături de liliac crește mojdeanul (*Fraximus ornus*), alunul (*Coryllus avellana*), cornul (*Cornus mas*), lemnul râios (*Evorymus verrucosa*), păducelul (*Crataegus managyna*), iar printre ramurile acestora se întind lianele lungi și mlădioase ale carpenului (*Clematis vitabla*).

În pajiști și fânețe se întâlnesc plante ierboase, comune pentru pajiștile din întreaga țară și anume gramineele furaje, diferite specii de trifoi și plante efemere viu colorate, mai ales primavara. În timpul toamnelor lungi și frumoase apar brândușele de toamnă (*Colchicum autumnale*).

Vegetația lemnoasă înaltă o întâlnim repartizată în subzone de păduri. În subzona pădurilor amestecate de fag și gorun, reprezentată prin areale mai retrase în zona superioară a municipiului, pe raza Ghelarilor și în spatele Govăjdiei și Văii Mănăstirii, gorunul se instalează pe coastele sudice care sunt mai luminoase, iar fagul, care se întâlnește mai rar, preferă crestele estice. Tot în această subzonă – la Ghelari – sunt unele petice izolate pe care se afla terenuri agricole și pajiști secundare, dezvoltate în locul pădurilor de fag și a celor de gorun, pe care cresc diferite ierburi mezofile, precum Iarba Vantului (*Agrastis temis*), sau preptanarita (*Cynosurus cristatus*).

Subzona gorunului (*Quercus petraea*) ocupă cea mai mare parte a dealurilor dinspre Groși și de la Teliuc până în zona Ghelarilor. În amestec cu cedrul (*Quercus cerris*), gorunul este instalat și pe coastele sudice ale versantului stâng a Văii Cerna și Runc. Și în această zonă există terenuri agricole și pajiști stepezate secundare dezvoltate pe locul pădurilor de gorun, în poziția cărora intră atât plante mezofile cât și xerofile, din care amintim pășunile stepice.

Zona forestieră de câmpie este slab prezentată. Stejarul (*Quercus pedunculatus*) este foarte rar, pe alocuri amestecat cu carpen (*Carpinus betulus*). Dintre arbuști, în această zonă, întâlnim sangerul (*Capinus sanguinea*) și socul (*Samlucus migra*). În schimb, pădurile de cedru sunt bine reprezentate prin pâlcuri izolate, dar foarte dese, pe Valea Zlaștiului, ocupând versanții înalți cu soluri compacte și superficiale, cu stâncărie la suprafață. Stratul ierbos este constituit din graminee, iar cel al cedrului s-a format din defrișări, pe care s-au construit terenuri agricole, cum ar fi în Lunca Boșului și în Lunca Zlaștilor, sau pășuni și fânețe, în alcătuirea cărora intră diferite pășuni specifice.

Așezarea geografică a teritoriului, varietatea reliefului, clima și vegetația se resfrâng în mod direct asupra **faunei**, care, în general, se încadrează provinciei central europene. În acest sens, reprezentativ este numărul mare de insecte, în special de lepidoptere (fluturi), răspândite în Hunedoara și în zonele învecinate.

Din punct de vedere al faunei, dealul Buituriului prezintă o importanță deosebită. Aici, pe o întindere de câteva sute de metri pătrați, în straturile de nisipuri slab cimentate, ies la iveală minunat conservate cochilii ale melcilor *Conus*, *Turritella turris*, *Terella fuscata*, *Strobus coronatus*, etc. Aricii de mare completează minunata colecție de faună străveche. Cuibul fosilifer Buituri reprezintă un tezaur paleontologic de o inestimabilă valoare științifică, recent această zonă fiind declarată monument al naturii.

Pădurile de foioase și conifere adăpostesc o serie de animale, dintre care unele constituie obiect al turismului cinegetic : ursul, lupul, vulpea, râsul, pisica sălbatică, viezurele, jderul, mistrețul, iepurele, căprioara, cerbul, veverița, etc.

Dintre păsările caracteristice pădurilor amintim cucul, ciocănitoarea, gaița, corbul, cinteza, fazanul, etc.

Fondul ihtiologic este reprezentat prin: păstrăv, lipan, moioaga, clean, mreană, scoabar, etc.

1.3.7. Calitatea factorilor de mediu

1.3.7.1. Calitatea aerului

Aerul reprezintă factorul de mediu natural cu cele mai evidente și mai importante implicații asupra sănătății omului.

Compoziția chimică a aerului natural atmosferic natural, nepoluat, este următoarea: azot – 78,084%, oxigen – 20,946%, argon – 0,934%, bioxid de carbon – 0,0331%. În plus, sunt prezente și următoarele elemente: neon, hidrogen, krypton, heliu, ozon, xenon, precum și metan, oxid de azot și vapori de apă.

Principalii factori meteorologici care intervin în modificarea gradului de poluare sunt viteza vântului și stabilitatea aerului. Astfel, datorită curenților de aer, poluanții sunt răspândiți pe o suprafață mare în zonele învecinate activității poluatoare.

Conform angajamentelor asumate de țara noastră, până la sfârșitul anului 2008 a fost necesar să fie creat *Sistemului Național de Evaluare și Gestionare Integrată a Calității Aerului*, prin dotarea autorităților locale pentru protecția mediului cu echipamente de monitorizare a calității aerului și cu echipamente de laborator corespunzătoare. Aceste echipamente sunt gestionate de *Agencia pentru Protecția Mediului Hunedoara*.

Potențialele surse de poluare ale aerului din județul Hunedoara sunt unitățile de producere a energiei electrice și termice, unitățile siderurgice, unitățile de producere a materialelor de construcție, transporturile, etc.

Consecințele aerului poluat asupra condițiilor de viață: atmosfera poluată crează disconfort prin imposibilitatea deschiderii ferestrelor și aerisirii încăperilor, a uscării rufelor în curte sau balcon, servirii mesei în curte, plimbărilor în aer liber, a jocului copiilor, etc.

Sistemul de monitorizare a calității aerului

Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara, în baza acordului cadru de împrumut dintre România și Banca de Dezvoltare a Consiliului European, privind finanțarea *Proiectului pentru prevenirea catastrofelor naturale generate de inundații și poluarea aerului*, a primit în dotare 4 stații automate de monitorizare a calității aerului, prezentate în Figura 1.24 și repartizate astfel :

- HD - 1 stație fond urban – Deva, str. Carpați;
- HD - 2 stație fond industrial 1- Deva, Calea Zarandului;
- HD - 3 stație fond industrial 1- Hunedoara, str. Bicicliștilor;
- HD - 4 stație fond industrial 1- Călan, str. Furnalistului;
- HD - 5 stație fond industrial 1- Vulcan, bd. Mihai Viteazu.

Stația de fond urban monitorizează indicatorii: NO_x/NO₂, SO₂, CO, O₃, COV, PM₁₀, Pb, iar stațiile de fond industrial 1 monitorizează indicatorii: NO_x/NO₂, SO₂, CO, O₃, PM₁₀, Pb.

În urma completării rețelei naționale de monitorizare a calității aerului, prin Contractul nr. 4361/2007, s-a primit o stație automată pentru municipiul Vulcan, care a fost pusă în funcțiune începând cu luna martie 2010 și un panou interior de informare a publicului, amplasat în incinta Primăriei Municipiului Vulcan.

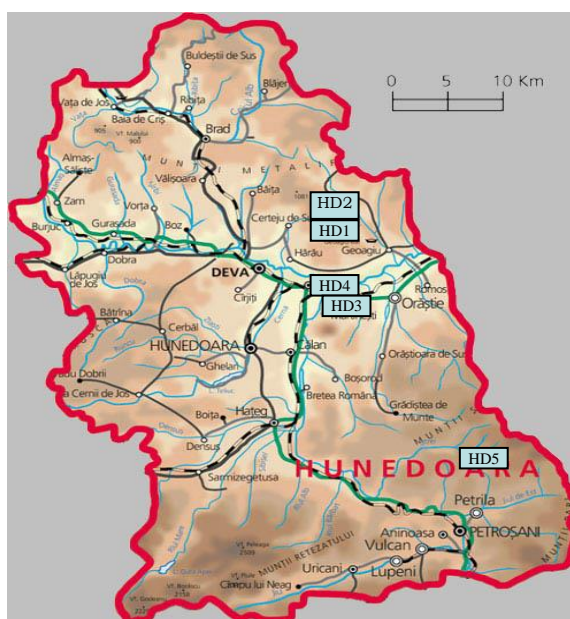

Figura 1.24. Amplasarea stațiilor de monitorizare a aerului din jud. Hunedoara

De asemenea, menționăm faptul că stația HD-3 din Hunedoara nu mai funcționează din anul 2011, deoarece în iunie 2010 a fost inundată în urma ploilor torențiale. În consecință, ca referință se vor folosi datele de la stațiile din Deva, aceasta fiind localitatea cea mai apropiată de Hunedoara.

Pentru crearea unei imagini integratoare privind condițiile actuale de mediu, vom prezenta valorile principalilor indicatori aferenți unei luni din anul 2013 cu grad de poluare ridicat (respectiv luna august), precum și valorile medii anuale cele mai recente înregistrate, deci datele publicate la nivelul anului 2012. Aceste valori sunt comparate cu valorile limită și pragul de alertă conform criteriilor din *Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător* (Tabel 1.5).

Tabel 1.5. Limitele pentru protecția sănătății umane prevăzute în Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

Poluant	Criteriu	Perioadă de mediere	Valoare	Unitate de măsură	Numărul de depășiri anuale permis (dacă există)
Dioxid de sulf, SO ₂	Valoare limită	o oră	350	μg/m ³	24
	Valoare limită	24h	125	μg/m ³	3
	Prag de alertă	3 ore consecutiv	500	μg/m ³	Nu e cazul
Particule în suspensie, PM ₁₀	Valoare limită	o zi	50	μg/m ³	35
	Valoare limită	an calendaristic	40	μg/m ³	Nu e cazul
Dioxid de azot, NO ₂	Valoare limită	o oră	200	μg/m ³	18
	Valoare limită	an calendaristic	40	μg/m ³	Nu e cazul
	Prag de alertă	3 ore consecutiv	400	μg/m ³	Nu e cazul
Benzen	Valoare limită	An calendaristic	5	μg/m ³	Nu e cazul
Monoxid de carbon, CO	Valoare limită	Valoare maximă zilnică a mediilor pe 8h	10	mg/m ³	Nu e cazul
Ozon, O ₃	Valoare țintă	Valoare maximă zilnică a mediilor pe 8h	120	μg/m ³	25 de zile pe an calendaristic, mediat pe 3 ani
	Prag informare	o oră	180	μg/m ³	-
	Pragul de alertă	o oră	240	μg/m ³	Nu e cazul
Plumb, Pb	Valoare limită	An calendaristic	0,5	μg/m ³	Nu e cazul
Arsen, As	Valoare țintă	An calendaristic	6	ng/mc	Nu e cazul
Cadmium, Cd	Valoare țintă	An calendaristic	5	ng/mc	Nu e cazul
Nichel, Ni	Valoare țintă	An calendaristic	20	ng/mc	Nu e cazul

Concomitent cu determinările prin stațiile automate, monitorizarea calității aerului în municipiul Hunedoara este asigurată de 5 stații de tip industrial de recoltare cu tipul de determinare manual. Aceste stații acționează ca puncte de control dotate cu pompe de aspirație, respectiv un punct pentru amoniac, un punct pentru PM10 și 5 puncte pentru pulberile sedimentabile, repartizate conform Tabel 1.6..

Tabel 1.6. Puncte de prelevare cu tip de determinare manual privind calitatea aerului din municipiul Hunedoara

Oraș	Stația	Tip stație	Poluant	Tip determinare	Obs.
Hunedoara	Spital Hunedoara	Industrială	Pulberi în suspensie	manual	STAS 12574/87
			Pulberi sedimentabile	manual	STAS 12574/87
			NH3	manual	STAS 12574/87
	Stația de epurare Buituri	Industrială	Pulberi sedimentabile	manual	STAS 12574/87
	Hunedoara, str. Voinii, nr.6	Industrială	Pulberi sedimentabile	manual	STAS 12574/87
					STAS 12574/87
	Sat Zlasti, nr.2	Industrială	Pulberi sedimentabile	manual	STAS 12574/87
Sat Zlasti, nr.68	Industrială	Pulberi sedimentabile	manual	STAS 12574/87	

Dioxidul de sulf

Prezența dioxidului de sulf în atmosferă peste anumite limite are efecte negative asupra plantelor, animalelor și omului. La plante, dioxidul de sulf induce în sistemul foliar, leziuni locale, care reduc fotosinteza. La om și animale, în concentrații reduse produce iritarea aparatului respirator, iar în concentrații mai mari provoacă spasm bronșic. De asemenea, dioxidul de sulf produce tulburări ale metabolismului glucidelor și a proceselor enzimatice. Efectul toxic al dioxidului de sulf este accentuat de prezenta pulberilor.

Oxizii de sulf (dioxidul și trioxidul de sulf) rezultă în principal din surse staționare și mobile, prin arderea combustibililor fosili.

Valorile medii zilnice ale acestui indicator, în anul 2012, la stațiile automate de monitorizare din Deva (HD-1 și HD-2) și Călan (HD-4) nu

arată depășiri ale valorii limită zilnice, respectiv de 125 $\mu\text{g}/\text{mc}$ și nici depășirea pragului de alertă de 500 $\mu\text{g}/\text{mc}$, înregistrat timp de 3 ore consecutiv. La stația HD-5 din Vulcan, s-au înregistrat însă 2 depășiri ale valorii limită zilnice de 125 $\mu\text{g}/\text{mc}$ (fără depășiri de mai mult de 3 ori într-un an calendaristic) și 21 depășiri ale valorii limită orare de 350 $\mu\text{g}/\text{mc}$ (fără depășiri de mai mult de 24 de ori într-un an calendaristic).

Motivul acestor depășiri a fost faptul că nu a fost pusă în funcțiune instalația de desulfurare la S.C.Complexul Energetic Hunedoara S.A. - Electrocentrale Paroșeni, depășirile fiind înregistrate pe fondul unor condiții meteo nefavorabile unei bune dispersii a poluanților (ceață, vânt slab).

PM10

PM10 sunt definite, conform Legii 104/2011, drept particule în suspensie care trec printr-un orificiu de selectare a dimensiunii, astfel cum este definit de metoda de referință pentru prelevarea și măsurarea PM10, SR EN 12341, cu un randament de separare de 50 % pentru un diametru aerodinamic de 10 μm .

Particulele minerale din gazele de ardere evacuate în atmosferă, mai ales când instalațiile de epurare a gazelor funcționează defectuos sau nu funcționează deloc, reprezintă un pericol grav pentru plante, sol și aer. Prin depunerea acestora pe sol și plante, datorită sedimentării proprii sau acțiunii precipitațiilor, se constată o creștere a concentrației de metale grele. De asemenea, particulele au o acțiune iritantă asupra ochilor și a sistemului respirator.

Poluarea atmosferei cu particule în suspensie are multe surse: în primul rând procesele industriale, cantitatea cea mai importantă provenind din metalurgie și siderurgie, urmate de centralele termice pe combustibili solizi, fabricile de ciment, transporturile rutiere, haldele și depozitele de steril. Caracteristic pentru județul Hunedoara sunt în principal haldele de steril și iazurile de decantare, ale căror particule sunt antrenate de vânt pe distanțe de zeci de kilometri.

Metale grele

Metalele grele (mercur, plumb, cadmiu, etc.) sunt compuși care nu pot fi degradați pe cale naturală, având un timp îndelungat de remanență în mediu, iar pe termen lung sunt periculoși deoarece se pot acumula în lanțul trofic. Acestea pot provoca afecțiuni musculare, nervoase, digestive, stări generale de apatie. De asemenea, pot afecta procesul de dezvoltare a plantelor, împiedicând desfășurarea normală a fotosintezei, respirației sau transpirației.

În anul 2012 s-au efectuat determinări de plumb, cadmiu și nichel din particulele în suspensie (PM10), în urma analizei gravimetrice a

filtrelor prelevate de la stațiile automate de monitorizare a calității aerului. Valorile rezultate în urma măsurărilor au corespuns limitelor de toleranță stabilite prin Legea nr. 104/2011.

Monoxidul de carbon

Monoxidul de carbon este un gaz incolor, inodor, insipid. Surse naturale: incendiarea pădurilor, emisiile vulcanice și descărcările electrice. Surse antropice: se formează în principal prin arderea incompletă a combustibililor fosili. Alte surse antropice: producerea oțelului și a fontei, rafinarea petrolului, traficul rutier, aerian și feroviar.

Monoxidul de carbon se poate acumula la un nivel periculos în special în perioada de calm atmosferic din timpul iernii și primăverii (acesta fiind mult mai stabil din punct de vedere chimic la temperaturi scăzute), când arderea combustibililor fosili atinge un maxim.

În județul Hunedoara, monoxidul de carbon a fost determinat prin măsurători continue la stațiile de monitorizare a calității aerului. La stațiile automate de monitorizare a calității aerului nu au fost înregistrate depășiri ale valorii limită, conform Legii nr. 104/2011.

Benzenul

Benzenul este un compus aromatic cancerigen, puternic volatil și solubil în apă. Acest indicator a fost monitorizat doar la stația de fond urban din municipiul Deva, str. Carpați, iar valoarea medie anuală înregistrată nu a depășit valoarea limită anuală prevăzută în Legea nr. 104/2011.

Ozonul

Smogul fotochimic este o ceață toxică produsă prin interacțiunea chimică între emisiile poluante și radiațiile solare. Cel mai întâlnit produs al acestei reacții este ozonul.

Ozonul este un puternic oxidant cu miros caracteristic, de culoare albăstrui și foarte toxic. În atmosferă, se poate forma pe cale naturală în urma descărcărilor electrice și sub acțiunea razelor solare, iar artificial ca urmare a reacțiilor unor substanțe nocive, provenite din sursele de poluare terestră. Ozonul format în partea inferioară a troposferei este principalul poluant în orașele industrializate.

Principali indicatori de calitate ai aerului

În anul 2012 nu au fost înregistrate depășiri la niciuna dintre stațiile de monitorizare ale pragului de alertă și nici ale pragului de informare, conform Legii nr. 104/2011.

Datele cele mai recente de care se dispune pentru indicatorii de calitate a aerului, rezultați în urma măsurătorilor manuale, se referă la luna august 2013 și sunt evidențiate în Tabel 1.7.

Tabel 1.7. Calitatea aerului – date lunare pentru indicatorii de calitate, august 2013 - măsurători manuale.

Nr crt	Indicator	UM	Act normativ/ Valoare limită	Nr. total probe	Nr. probe ce depășesc CMA/VL/ praguri	Minima măsurată (1)	Maxima măsurată (2)	Conc. medie
1.	NH3	mg/mc	STAS 12574/87 0,10	53	0	0,005	0,028	0,0125
2.	Pulberi in suspensie	mg/mc	STAS 12574/87 0,15	95	0	0,022	0,107	0,0643
3.	PM10	μg/mc	Legea 104/2011 50	18	0	7,98	24,1	13,3961
4.	Pulberi sedimentabile	g/mp/ lună	STAS 12574/87 17,0	25	0	5,11	11,54	7,904

Prelucrările statistice ale concentrațiilor indicatorilor de calitate ai aerului în județul Hunedoara nu au pus în evidență, în general, modificări semnificative ale concentrațiilor medii lunare comparativ cu luna anterioară, la indicatorii monitorizați.

Factorii care afectează calitatea aerului

Activitățile industriale cu impact semnificativ asupra stării de calitate a aerului sunt specifice unor ramuri cu tradiție în județul Hunedoara: minerit, siderurgie și producerea de energie.

Industria minieră este reprezentată în prezent în județul Hunedoara de:

- Activitățile din cadrul unităților miniere din bazinul carbonifer Valea Jiului;
- Capacitățile de producție din exploatarea miniere s-au redus treptat în ultimii 10 ani. În baza unor hotărâri de guvern și, ulterior, în baza unor proiecte tehnice, s-a procedat la încetarea activităților în diferite unități și sectoare miniere, precum și la

închiderea acestora prin lucrări specifice în subteran și la suprafață.

- Exploatările de piatră pentru construcții și roci ornamentale din cariere;
- Exploatările de agregate minerale din albiile râurilor.

Toate subunitățile C.N.C.A.F. - Minvest S.A. Deva și o bună parte dintre perimetrele de exploatare miniere din Valea Jiului și-au încetat activitatea. În prezent, cele 7 exploatări miniere de cărbune care au aparținut C.N.H. Petroșani au fost împărțite în:

- Societatea Națională a Huilei S.A. de care aparțin: Exploatarea Huilei Livezeni, Exploatarea Huilei Vulcan, Exploatarea Huilei Lonea, Exploatarea Huilei Lupeni și Prepararea Cărbunelui Valea Jiului;
- Societatea Națională de Închideri Mine Valea Jiului S.A. de care aparține: Mina Uricani, Mina Petrița și Mina Paroșeni.

Depozitele de steril de mină (halde) rezultat de la procesarea minereurilor polimetalice sau de cărbune (iazuri de decantare), denumit generic deșeu extractiv, reprezintă surse importante de poluare prin emisii necontrolate de poluanți în mediul înconjurător.

În perimetrele miniere există 2 categorii de halde:

- haldele inactive, care au intrat într-un program de închidere și ecologizare;
- haldele active, pe care se desfășoară activități de haldare a sterilului.

Impactul activităților miniere (extragerea cărbunelui din subteran, depozite de materiale auxiliare, echipamente și utilaje, lemn de mină, ateliere mecanice, electrice, halde de steril active, depozite pentru alimentarea cu combustibili, centrale termice) asupra stării de calitate a aerului se manifestă prin emisiile de poluanți din surse fixe și surse difuze.

Activitățile de exploatare a resurselor minerale pentru construcții și industria cimentului (calcar, andezit, travertin, argilă, gips, bentonită) s-au desfășurat în cariere amplasate în perimetre miniere, în baza licențelor și permiselor de exploatare. Impactul activităților de extragere a masei miniere se manifestă prin lucrările de pușcare în fronturile de lucru, prin activitățile de sortare în instalații de sortare, prin haldarea sterilului pe halde amplasate în afara perimetrului cu rezerve.

Industria siderurgică este reprezentată de activitățile desfășurate în cadrul S.C. Arcelormittal Hunedoara S.A., precum și de valorificare a zgurii rezultată din activitățile siderurgice din halda de zgura Buituri aparținând S.C. Arcelormittal Hunedoara S.A.

În anul 2012, în incinta fostului Combinat Hunedoara, actualmente sediul S.C. ECOSID S.R.L. Hunedoara, s-a produs un accident major de mediu, care a afectat factorul de aer.

Cea mai mare valoare a fost înregistrată la pulberile în suspensie, acestea atingând valoarea de 0,103 mg/mc față de 0,15 mg/mc conform STAS 12574/87.

Incidentul a rezultat ca urmare a unui incendiu, datorat utilizării mijloacelor de tăiere cu flacără a unor structuri metalice din interiorul halei fără luarea măsurilor de prevenire, fapt ce a condus la aprinderea unor saci care conțineau amestec de rumeguș cu naftalină.

S.C. Ecosid S.R.L. Hunedoara a fost sancționată contravențional cu avertisment pentru încălcarea prevederilor O.U.G. nr. 195/2005, modificată și completată, art. 96, alin. 3, pct. 1 cu referire la articolul 94, alin. 1, lit b), respectiv pentru că nu a anunțat oficial G.N.M. – C.J. Hunedoara, cu privire la producerea incendiului din data de 16.01.2012, conform condiției nr. 6 în baza căreia a fost emisă autorizația de mediu nr.HD – 279/18.06.2008.

Industria energetică este reprezentată de S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A. format din: Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni. Pulberile (cenușa zburătoare) au efecte locale asupra mediului înconjurător, emisiile de SO₂ și NO_x contribuie la formarea "ploilor acide" cu acțiune regională, în timp ce emisiile de CO₂ contribuie la creșterea "efectului de seră". Emisiile de CO, CO₂, N₂O, NO_x afectează stratul de ozon.

Depozitele de cărbune și mai ales cele de zgură și de cenușă, datorită spulberării de către vânt a particulelor, constituie surse potențiale de poluare a aerului.

Reabilitarea blocurilor energetice de la S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A. format din: Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni vor conduce la diminuarea emisiilor atmosferice de pulberi și compuși chimici. Lucrările de re tehnologizare vor conduce la scăderea impactului asupra florei și faunei.

S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A., Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni au luat măsuri pentru respectarea programelor proprii întocmite în conformitate cu cerințele directivei 2001/80/EC privind limitarea emisiilor anumitor poluanți în atmosferă proveniți din instalațiile mari de ardere.

S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A., format din Punctul de lucru Mintia și Electrocentrale Paroșeni, va promova un management durabil al protecției mediului prin:

- aplicarea standardelor privind automonitorizarea continuă a emisiilor;

- identificarea fondurilor necesare pentru realizarea investițiilor de mediu prevăzute în Planurile de Implementare ale Directivelor Europene;
- asigurarea stabilității și siguranței depozitelor de zgură și cenușă, precum și protecția mediului în acea zonă în conformitate cu cerințele europene;
- închiderea depozitelor de deșuri conform calendarului de închidere;
- monitorizarea emisiilor de gaze cu efect de seră în vederea încadrării în cotele distribuite prin Planul Național de Alocare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră.

Transporturile poluează atmosfera cu produși de ardere a combustibililor: funingine, oxid de carbon, hidrocarburi, plumb. Atât transportul de mărfuri cât și de persoane prezintă o amenințare asupra mediului în special în orașele mari și de-a lungul principalelor artere rutiere.

Traficul constituie o importantă sursă de poluare a mediului urban, atât prin numărul mare al autovehiculelor, cât și prin cantitatea de substanțe poluante evacuate. Traficul urban se face răspunzător de eliminarea în atmosferă a bioxidului de sulf, oxizilor de azot, monoxidului de carbon, dioxidului de carbon, compușilor organici volatili și compuși ai plumbului care constituie un factor de poluare notabil. Odată ajunși în atmosferă, în funcție de condițiile meteorologice, acești poluanți participă la o serie de reacții fotochimice care contribuie la producerea ozonului de atmosferă joasă.

Agricultura reprezintă o sursă importantă de emisii de amoniac, gaz rezultat din procesele de fermentație enterică și din dejecțiile animalelor.

Tendințe

Parametrii de calitate a aerului reliefează tendința generală de îmbunătățire în perioada de analiză (2007-2013), în conformitate cu seriile de date statistice care conturează această tendință. Deoarece rețeaua automată de monitorizare a calității aerului a fost pusă în funcțiune începând cu anul 2008, datele prelevate în acest mod acoperă o perioadă cu începere din anul 2008. Și în acest caz nu se observă creșteri semnificative ale valorilor medii anuale la majoritatea poluanților monitorizați față de anii precedenți.

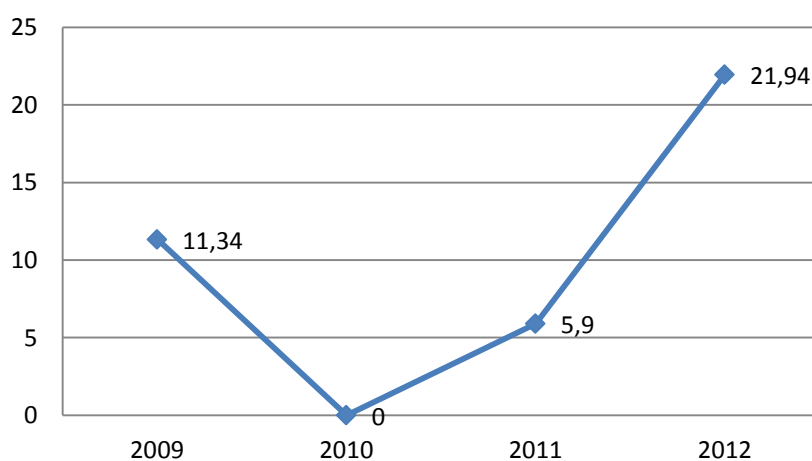
De asemenea, deși s-a menționat impactul zonal mai larg al factorilor poluanți dintr-o anumită locație, datele semnificative pentru analiza municipiului Hunedoara și a localităților aparținătoare sunt furnizate de măsurătorile efectuate prin stația automată de monitorizare a calității aerului amplasată în această localitate, respectiv HD-3, str. Bicicliștilor.

Tabel 1.8 prezintă datele referitoare la valorile medii de NO₂ din municipiul Hunedoara.

Corespunzător datelor înregistrate în Tabel 1.8, graficele din figurile următoare oferă o imagine relevantă privind modificarea în timp a principalilor indicatori de calitate ai aerului (Figura 1.25, Figura 1.26, Figura 1.27, Figura 1.28, Figura 1.29, Figura 1.30).

Tabel 1.8. Evoluția valorilor medii anuale de gaze toxice – NO₂, SO₂, PM₁₀, CO, ozon, benzen în municipiul Hunedoara obținute prin rețeaua automată de monitorizare a calității aerului HD-3

Anul	NO ₂	SO ₂	PM ₁₀	CO	ozon	benzen
2008	-	26,165	9,328	18,8554	-	-
2009	11,34	20,59	8,8	15	26,15	25,23
2010	-	11,52	8,72	13,5	25,55	28,82
2011	5,9	13,35	6,89	11,63	23,91	26,08
2012	21,94	19,09	5,84	14,94	22,08	21,6
U/M		μg/mc	μg/mc/an		μg/mc/an	

Obs.: Valoarea 0, corespunzătoare anului 2010 reprezintă lipsă măsurătoare.

Figura 1.25. Evoluția concentrației de NO₂ în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012

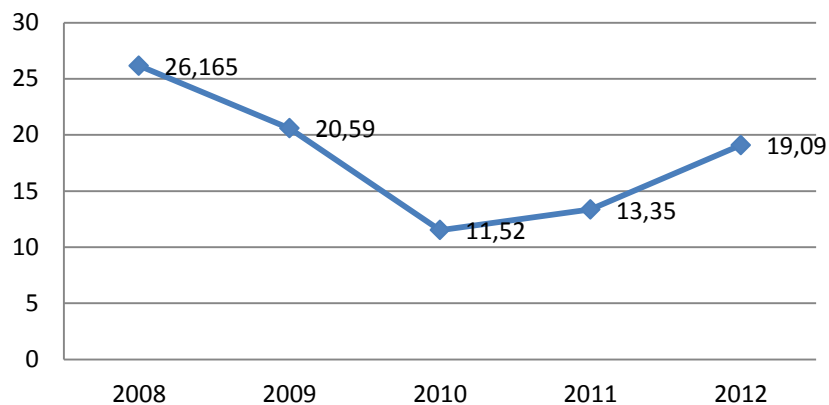

Figura 1.26. Evoluția concentrației de SO2 în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012

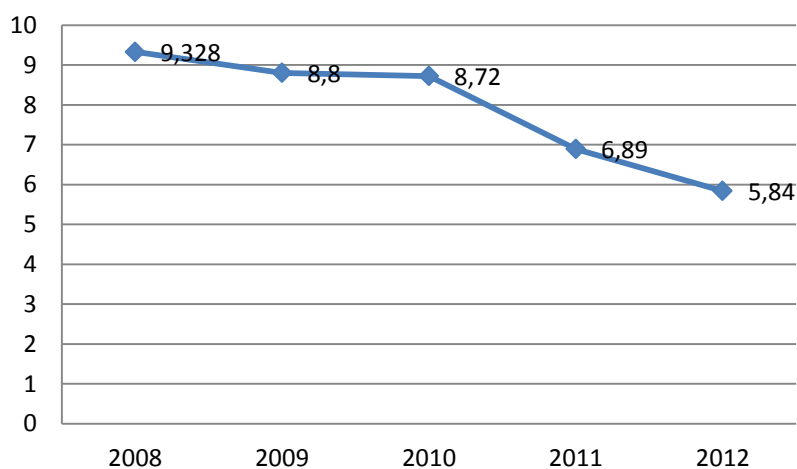

Figura 1.27. Evoluția concentrației de PM10 în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012

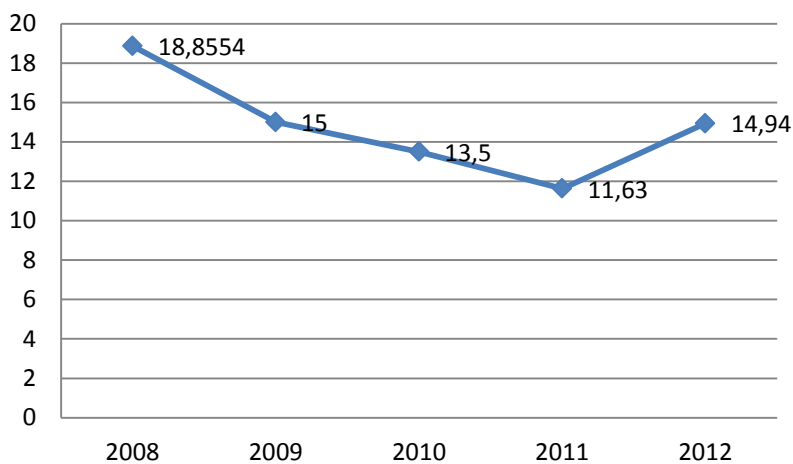

Figura 1.28. Evoluția concentrației de CO în Municipiul Hunedoara - perioada 2008-2012

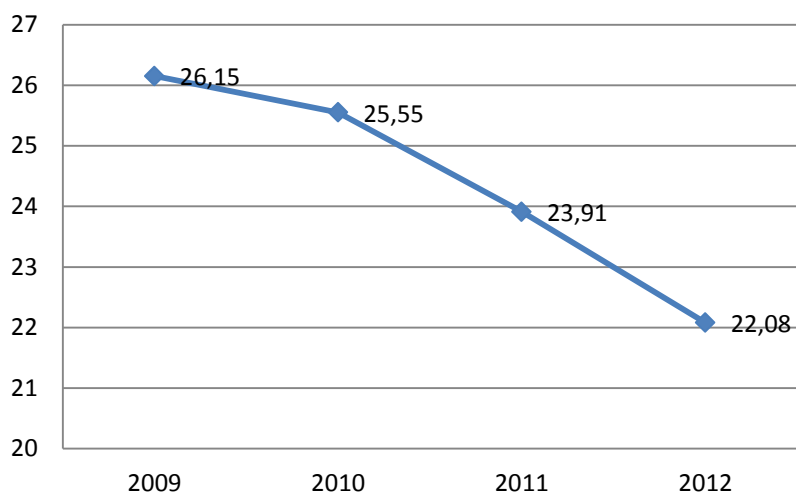

Figura 1.29. Evoluția concentrației de ozon în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012

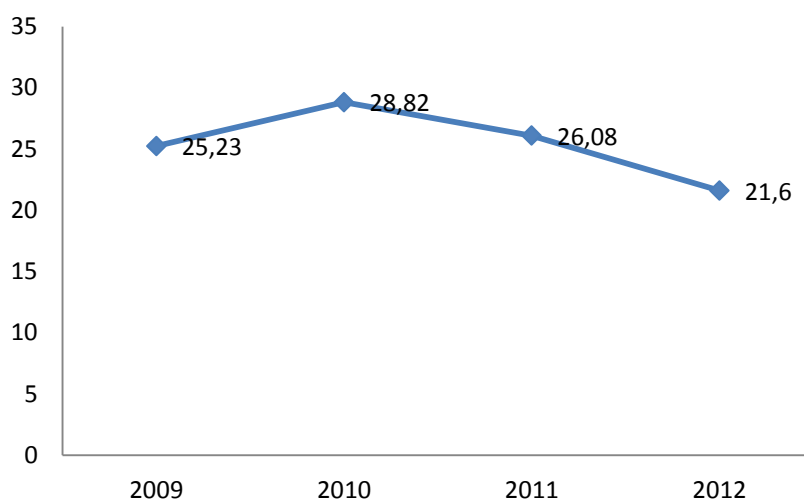

Figura 1.30. Evoluția concentrației de benzen în Municipiul Hunedoara - perioada 2009-2012

Structuri responsabile

În baza Legii nr.104/2011, Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara are responsabilitatea elaborării planurilor de acțiune pe termen scurt împreună cu titularul de activitate și cu autoritățile implicate, precum și responsabilitatea monitorizării aplicării acestora împreună cu Comisariatul Județean Hunedoara al Gărzii Naționale de Mediu. Planurile de acțiune pe termen scurt pot conține, de la caz la caz, măsuri eficiente de control și, unde este necesar, măsuri de suspendare a activităților care contribuie la riscul depășirii valorilor limită, a valorilor țintă ori a pragurilor de alertă corespunzătoare poluanților monitorizați.

Pe parcursul anului 2012, în județul Hunedoara nu au fost elaborate planuri de acțiune pe termen scurt deoarece nu a existat riscul de depășire a pragurilor de alertă, adică nu au fost situații în care concentrațiile măsurate pentru trei ore consecutiv să fie egale sau mai

mari decât 90% din valoarea pragurilor de alertă ale următorilor poluanți: dioxid de sulf, dioxid de azot și ozon.

În cazul apariției unor depășiri ale valorilor limită prevăzute, primarii au responsabilitatea de a asigura elaborarea planurilor de calitate a aerului și să le supună aprobării consiliului local după avizarea acestora de către Agenția pentru Protecția Mediului. Aceste planuri cuprind măsurile corespunzătoare, astfel încât perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință, și pot include, în plus, măsuri specifice vizând protecția grupurilor sensibile ale populației, inclusiv copiii.

Conform Legii nr.104/2011, Consiliul Județean, prin aparatul propriu de specialitate, are responsabilitatea elaborării planurilor de menținere a calității aerului pentru unități administrativ-teritoriale aparținând aceluiași județ și le aprobă prin hotărâre de consiliu județean, după avizarea acestora de către Agenția pentru Protecția Mediului. Planul de menținere a calității aerului conține măsuri pentru păstrarea nivelului poluanților sub valorile limită, respectiv sub valorile țintă și pentru asigurarea celei mai bune calități a aerului înconjurător în condițiile unei dezvoltări durabile.

De asemenea, Consiliul Județean are responsabilitatea realizării măsurilor din planurile de menținere a calității aerului și din planurile de calitate a aerului și/sau măsurile și acțiunile din planurile de acțiune pe termen scurt și asigură fondurile financiare necesare în acest scop.

1.3.7.2. Calitatea apelor

Planurile de protecția calității apelor reprezintă elementul de bază în fundamentarea politicii și strategiei de gospodărire a apelor, în vederea reducerii cantităților de poluanți deversați, a riscurilor de poluări accidentale și în scopul conservării și folosirii raționale a resurselor de apă.

Monitorizarea calității apelor reprezintă activitatea de observații și măsurători standardizate și continue pe termen lung, pentru cunoașterea și evaluarea parametrilor caracteristici ai apelor în vederea gospodăririi și a definirii stării și tendinței de evoluție a calității acestora, precum și în vederea evidențierii permanente a stării resurselor de apă.

Administrația Națională Apele Române (ANAR) aplică strategia și politica națională în domeniul gospodăririi cantitative și calitative a resurselor de apă, scop în care acționează pentru cunoașterea, conservarea, folosirea rațională și protecția resurselor de apă împotriva epuizării și degradării, în vederea asigurării unei dezvoltări durabile, prevenirea efectelor distructive ale apelor, reconstrucția ecologică a cursurilor de apă, asigurarea supravegherii hidrologice și hidrogeologice, implementarea prevederilor legislației armonizate cu Directivele Uniunii Europene în domeniul gospodăririi durabile a resurselor de apă și conservarea ecosistemelor acvatice și a zonelor umede.

La nivelul Uniunii Europene, din cauza presiunilor crescânde asupra resurselor de apă, s-au promovat instrumente legislative pentru protecția

și managementul durabil al acestora. Dintre acestea, cel mai important este reprezentat de Directiva Cadru 2000/60/EC, care definește apa ca pe un patrimoniu ce trebuie protejat, tratat și conservat ca atare. Această directivă asigură cadrul necesar gospodăririi durabile a apei, ceea ce presupune gestiunea cantitativă și calitativă a apelor și ecosisteme sănătoase, având ca scop atingerea „stării bune” a apelor până în anul 2015. Atingerea „stării bune” a apelor implica asigurarea aceluiași condiții de viață din punct de vedere al mediului acvatic pentru toți locuitorii Europei.

Directiva Cadru în domeniul apei recunoaște bazinul hidrografic ca unitate naturală și fundamentală pentru formarea, utilizarea și protecția apelor și propune un sistem de analiză și planificare la nivelul acestuia, în vederea coordonării în mod rațional și coerent a măsurilor de protecție și îmbunătățire a stării mediului acvatic, care vor fi înglobate în *Planul de Management al Bazinului Hidrografic* (PMBH).

Monitorizarea apelor subterane se face în special pentru apele freatice, în vederea evaluării potențialului de potabilizare al acestora. În municipiul Hunedoara calitatea apelor subterane este urmărită prin intermediul laboratoarelor din cadrul DAD (Direcția Apelor Deva) și SC APA PROD SA Deva, pe baza datelor furnizate de probele recoltate de forajele de rețea.

Afectarea indicatorilor de potabilitate se datorează:

- Lipsei sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale; din cele cinci localități rurale aparținătoare de municipiul Hunedoara, există sistem de canalizare doar în localitatea Peștișu Mare, iar la Hășdat și Răcăștie se află în curs de implementare.
- Existenței sporadice a rampelor neamenajate de deșeuri menajere;
- Grupurilor sociale din gospodăriile individuale care, în majoritatea cazurilor, sunt construite impropriu, în apropierea fântânilor sau a surselor de apă, nefiind protejate prin betonarea pereților;
- Depozitărilor ilegale de deșeuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți (materiale în suspensie, ioni de metale grele etc.) în cursurile naturale de apă;
- Deprecierii calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale, din cauza defrișărilor masive din bazinele hidrografice ale râurilor pe care sunt amplasate sursele de suprafață;
- Actelor ilegale de vandalizare, captările de suprafață fiind amplasate în zone izolate. Echipamentele hidromecanice din metal sunt furate în totalitate, inclusiv componentele metalice ale

împrejmuirilor zonelor de protecție sanitare și balustradele de protecție;

- Ca urmare a activităților de extracție și preparare a minereurilor sau a cărbunilor, se produce poluarea apei prin apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.

Calitatea apelor de suprafață este redată cel mai bine prin intermediul categoriilor sintetice de calitate atribuite unor sectoare de rețea pe baza indicatorilor de calitate determinați în secțiunile de control. Calculul încadrării în categoriile de calitate se face pe grupe de indicatori prin raportarea concentrațiilor determinate.

Județul Hunedoara este situat pe cursul mijlociu al râului Mureș, care adună apele din partea centrală a județului, apele din partea de nord fiind colectate de bazinul Crișului Alb, iar cele din partea de sud de bazinul Jiului. Bazinul hidrografic al Mureșului ocupă partea centrală a județului și, împreună cu principalii săi afluenți (Cerna, Strei, și Râu Mare) contribuie substanțial la menținerea rezervelor de apă ale aglomerărilor umane. Gestionarea unitară a râului Mureș este realizată prin *Administrația Bazinală de Apă Mureș* (Figura 1.31).

Conform informațiilor transmise de Administrația Bazinală de Apă Mureș, pe bazinul hidrografic Mureș la nivelul județului Hunedoara au fost monitorizate 22 corpuri de apă având o lungime totală de 685,03 km, dintre care:

- 14 corpuri de apă naturale în lungime totală de 507,33 km;
- 8 corpuri de apă puternic modificate din punct de vedere hidromorfologic în lungime totală de 177,70 km;
- Niciun corp de apă artificial.

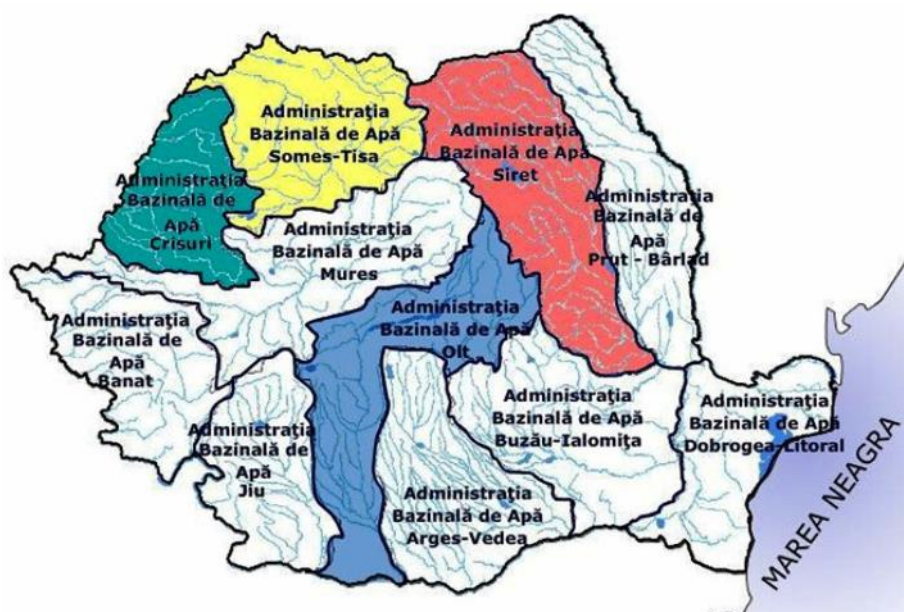

Figura 1.31. Repartiția teritorială a Administrațiilor Bazinale de Apă

Râul Cerna

Municipiul Hunedoara este străbătut de râul Cerna, numit uneori și Cerna Hunedoreană sau Cerna Ardeleană, care izvorăște din Munții Poiana Ruscă, străbate Ținutul Pădurenilor, alimentează Lacul Cinciș și se varsă în Râul Mureș.

Cerna este unul dintre afluenții principali ai Mureșului, el având un debit mare la vărsarea lui în acest râu, la vest de orașul Simeria, iar cele două ramuri ale sale se unesc în satul Hășdău. Ramura de nord izvorăște în apropierea satului Vadul Dobrii, iar cea de sud e alimentată de mai multe pârâie - Fântâna, Bordu, Negoiu, Ciumița - care izvorăsc de sub poalele vârfului Rusca, la o altitudine de aproximativ 1.200 metri.

Este unul dintre cele mai mari și importante râuri ale județului, lungimea sa fiind de 73 de km, dintre care 65 km sunt străbătuți prin masivul Poiana Ruscă. Suprafața de colectare este foarte mare, de 740 km².

Râul Cerna este alcătuit din trei segmente: primul segment, care începe odată cu izvoarele râului și ține până la vărsarea acestuia în Barajul Cinciș-Cerna, segmentul mijlociu este cuprins de la ieșirea râului din baraj până în apropiere de periferia orașului Hunedoara, iar ultimul segment se termină odată cu vărsarea râului în Mureș.

În aval de Lunca Cernii traversează Cheile Cernii, apoi șesul aluvial pe care se află satele Hășdău și Dăbâca, pentru a ajunge printr-o vale săpată adânc, în lacul de acumulare Cinciș. În continuare, albia Cernei urmărește zona marginală a reliefului muntos, în dreptul comunei Teliucu-Inferior și iese în dreptul municipiului Hunedoara.

În cursul superior, Cerna primește ca afluenți principali Cernișorița (Lătoroasa), Negoiful, Valea Bălții (Bunila) și Vălărița.

În aval de lacul de acumulare Cinciș, colectează apele a doi importanți afluenți: Valea Govâjdiei și Valea Zlaști, care se varsă în Cerna în apropiere de Castelul Corvineștilor.

În aval de Hunedoara, Cerna primește drept afluenți Valea Peștișului, Valea Cristurului și Valea Ursului.

Rețeaua hidrografică de suprafață este înscrisă în bazinul îngust și asimetric al râului Cerna cu afluenții lui. În general rețeaua hidrografică este foarte variată, atât ca aspect cât și ca regim, fiind influențată de diversitatea litologică a bazinului.

Trebuie menționat faptul că pe râul Cerna s-au construit două baraje, două lacuri de acumulare, respectiv Barajul Prisaca, cu un volum de cca. 14 mil. mc apă, și Barajul Cerna, cu un volum de 120 mil. mc apă, care face parte din triunghiul hidroenergetic Cerna-Motru-Tismana.

Râul Cerna are o alimentare mixtă și anume 54% din apele subterane și 47% din apele de suprafață, pe parcursul lui constatându-se schimburi sensibile în unele sectoare între apele subterane și cele de suprafață.

Râul Cerna este poluat cu apele uzate cu conținut ridicat de calciu, astfel că în amonte de barajul de acumulare are capacitatea biogenetică 6, iar până la Hunedoara, aceasta ajunge la 0. Până la barajul Cinciș, Cerna este de categoria a II de calitate, iar după Hunedoara este complet degradat.

La Sântuhalm sunt prezente cianuri între 0.02 mg/l, fenoli 0.05-0.1 mg/l, uleiuri până la 68-213 mg/l, O² dizolvat ajunge până la 6,5mg/l, iar nensensibile cresc de la 37 la 440.9 mg/l, creând un mediu abiotic.

Principalele surse de poluare de pe cursul râului Cerna sunt: unitățile siderurgice SC ArcelorMittal SA Hunedoara, unitățile de producere a materialelor de construcție, SC Macon SA Deva, SC Talc Dolomită SA Zlaști. SC ArcelorMittal SA Hunedoara varsă în râul Cerna ape uzate, evacuate prin 23 de canale de evacuare ale unitatii, materii prime, nichel, placi cu o concentrație de 29474Kg/2000 și FeCrNi cu o concentrație de 5600 kg din care 100% nichel.

Planurile de protecția calității apelor reprezintă elementul de bază în fundamentarea politicii și strategiei de gospodărire a apelor, în vederea reducerii cantităților de poluanți deversați, a riscurilor de poluări accidentale și în scopul conservării și folosirii raționale a resurselor de apă.

Lungimea tronsoanelor de râu în raport cu calitatea, aferente râurilor Mureș și Cerna, în anul 2009 este prezentată în Tabel 1.9:

Tabel 1.9. Lungimea tronsoanelor de râu în județul Hunedoara

Nr. crt.	Râul	Lungime în jud. Hunedoara	Starea ecologică					Starea chimică	
			FB – Clasa I	B – Clasa II	M – Clasa III	S – Clasa IV	P – Clasa V	B – Bună	P – Proastă
1.	MUREȘ	109	0	109	0	0	0	77	32
2.	CERNA	73	63	10	0	0	0	73	0

Inundații istorice semnificative

Selecția inundațiilor istorice semnificative a fost realizată prin aplicarea de criterii proprii fiecărei țări, directiva oferind libertate fiecărui stat membru în definirea termenului de inundație istorică semnificativă.

Criteriile care au stat la baza identificării inundațiilor istorice din România au fost cele hidrologice și criteriile privind efectele negative ale

inundației asupra celor patru categorii de consecințe stabilite în cadrul directivei: sănătate umană, mediu, patrimoniu cultural și activitate economică. În acest sens, prezentăm harta zonelor afectate de inundațiile istorice semnificative.

Zonele cu risc potențial semnificativ la inundații au fost definite în urma consultării informațiilor disponibile la momentul actual, în cadrul proiectelor „Planul de prevenire și de apărare împotriva inundațiilor, fenomenelor meteorologice periculoase, accidente la construcții hidrotehnice și poluării accidentale” și respectiv rezultatele obținute în cadrul PHARE 2005/017-690.01.01 – „Contribuții la dezvoltarea strategiei de management al riscului la inundații” (beneficiar – M.M.P. și A.N. Apele Române). În același timp s-a ținut seama de zonele apărate împotriva inundațiilor cu lucrări hidrotehnice, considerând toate inundațiile care au survenit în trecut și care au avut impact negativ semnificativ, fără eliminarea din lista respectivă a acelor viituri care se pot produce pe sectoare care au fost amenajate hidrotehnic (îndiguite).

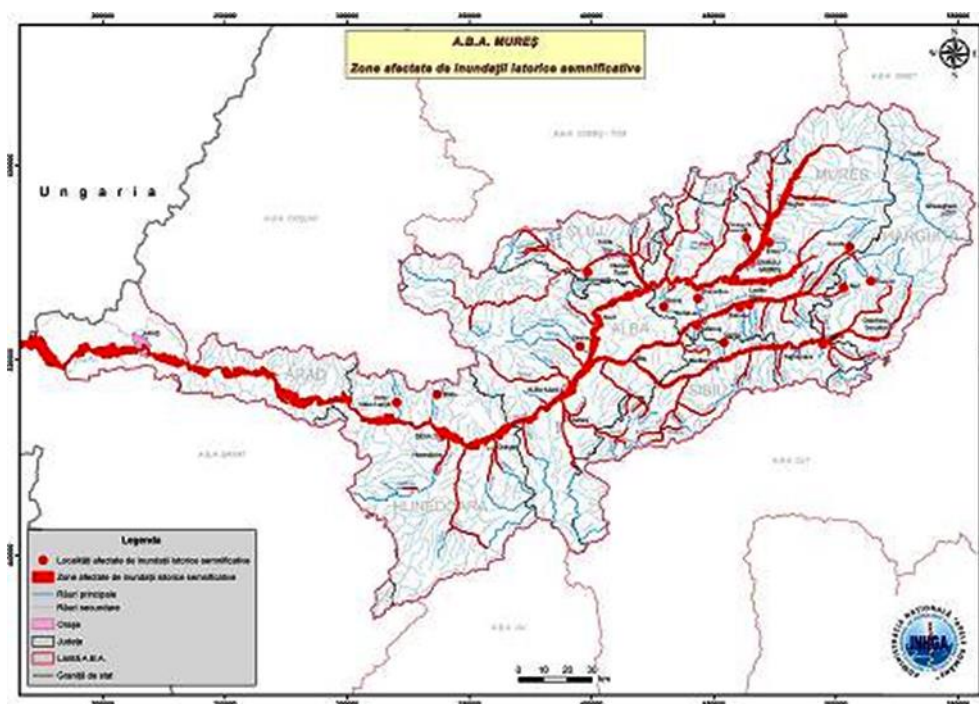

Figura 1.32. Harta zonelor afectate de inundațiile istorice semnificative din Bazinul Hidrografic Mureș

Apa potabilă

Pentru profilaxia îmbolnăvirilor cu transmitere hidrică, Direcția de Sănătate Publică a județului Hunedoara monitorizează toate stațiile de tratare ale apei potabile. Numărul total de probe recoltate (chimic, bacteriologic) de către personalul de specialitate al Serviciului de Evaluare a Factorilor de Risc Deva (la ieșirea din stațiile de tratare și din rețelele de distribuție) sunt prezentate în Tabel 1.10.

Tabel 1.10. Situația probelor examinate chimic și bacteriologic în Zona Operativă Hunedoara, anul 2012

Anul	Probe examen chimic				Probe examen bacteriologic			
	Total	Coresp.	% coresp.	Necorespunzătoare	Total	Coresp.	%coresp.	Necorespunzătoare
2009	1037	1000	96,43	37	1037	997	96,14	40
2010	1044	1041	99,71	3	1044	1019	97,61	25
2011	1101	1099	99,81	2	1101	1096	99,54	5
2012	1106	1106	100	0	1106	1106	100	0

Referitor la calitatea apei potabile produsă și furnizată de S.C. Apa Prod S.A., în anul 2012, toți indicatorii de calitate, atât cei chimici, cât și cei bacteriologici s-au încadrat în limitele prevăzute de Legea nr. 458/2002 completată cu Legea nr.31/2004.

Sistemul de alimentare cu apă, monitorizat de S.C. Apa Prod S.A., situat la nivelul bazinelor hidrografice Criș și Mureș-Strei, cuprinde următoarele elemente funcționale:

- *Captarea apei din sursele:* lacul hidrocentralei Hațeg pe Râul Mare; sursa Râul Bărbat - lacul Cinciș,Teliuc, sursa Râul Bărbat-Hobița Pui, lacul Făerag, râul Crișul Alb, dren pe malul Crișul Alb, sursa subterană, puțuri Folorit; sursa subterană, izvorul Baniu; sursa subterană, izvor Hondol, sursa subterană, izvor Bocșa, sursa subterană dren Densuș, sursa pârâul Sălaș;
- *Tratarea apei în stațiile de tratare:* Sântămărie Orlea; Stația Sânpetru-Hunedoara; Stația de tratare Cinciș-Teliuc; Stația de tratare Hobița-Pui; Stația de tratare Certej; Stația de tratare Crișcior-Brad; Stația de pompe Folorat-Geoagiu; Stația de tratare Baniu-Roșcani; Stația de tratare Hondol-Certej; Stația de tratare Bocșa-Certej; Stația de tratare Strei-Densuș, Stația de tratare Sălaș;
- Sistemul de transport al apei potabile;
- *Distribuția apei în localități,* organizate ca Centre Operaționale: CO Deva (cu sector Dobra, Ilia, Certej), CO Hunedoara (cu sector Teliuc), CO Hațeg (cu sector Densuș), CO Călan, CO Simeria, CO Brad, CO Geoagiu, CO Pui.

Stația de tratare a apei Sânpetru Hunedoara, captează apa dintr-o sursă de suprafață, respectiv din Râul Bărbat, prin intermediul barajului

Hobița. Captarea de rezervă se asigură din lacul Cinciș. În cursul anului 2011 s-a finalizat noua stație de tratare realizată pe programul ISPA; fluxul tehnologic presupune, preclorinare, tratare cu coagulanți (policlorura de aluminiu, var, polielectrolit), decantare, filtrare, clorinare.

Din stația de tratare *Sânpetru* se alimentează cu apă potabilă localitățile:

- Hunedoara (prin intermediul stațiilor de pompare și rezervoarelor);
- Satul aparținător Hășdat (prin intermediul stațiilor de pompare și a rezervorului);
- Satul aparținător Peștișu Mare (prin intermediul stațiilor de pompare și a rezervorului).

Tabel 1.11. Stația de tratare Sânpetru, anul 2012

Stație de tratare apă	Localități deservite	Rețele alimentare cu apă potabilă			
		Lungime rețea, (km)	Volum apă distribuită, (mii mc)	Populație racordată (nr. loc.)	Sursa de apă
Sânpetru	Hunedoara (Hășdat, Peștișu Mare)	186,37	2845,413	57518	Râul Bărbat

La nivelul anilor 2009-2012, ponderea populației din municipiul Hunedoara care a beneficiat de serviciul de furnizare a apei potabile este prezentată în Tabel 1.12.

Tabel 1.12. Evoluția populației municipiului Hunedoara care a avut acces la rețeaua de alimentare cu apă potabilă

Caracteristica	Anul			
	2009	2010	2011	2012
Populația deservită, nr. locuitori	55900	57518	57518	57518
% de acces la apa potabilă	79,88	81,86	81,86	81,86

Datele prezentate arată faptul că nu au avut loc modificări privind numărul persoanelor care au beneficiat de accesul la apa potabilă prin rețeaua de distribuție aferentă municipiului.

Apele uzate și rețelele de canalizare

Sistemul de canalizare al municipiului Hunedoara este în sistem mixt. Prin programul ISPA o parte a rețelei de canalizare a fost reabilitată, multe din colectoarele mixte au fost transformate în colectoare de apă pluvială, iar pentru colectarea apelor uzate menajere au fost executate colectoare noi. Apa uzată colectată de pe raza municipiului Hunedoara este transportată printr-un colector spre stația de epurare Sântuhalm - cea veche este demolată și în prezent se află în reconstrucție, prin programul POS Mediu conform proiectului „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Hunedoara, aglomerarea Hunedoara”- Axa Prioritară 1 din Fonduri de Coeziune. Până la finalizarea lucrărilor de reconstrucție a stației de epurare Sântuhalm înainte de deversarea în emisar s-au luat măsuri temporare pentru tratarea/epurarea apelor uzate prin aerarea acestora într-un bazin de aerare. Rețeaua de canalizare separativă - pluvială acoperă cea mai mare parte din suprafața municipiului Hunedoara.

Prin programul ISPA s-au construit două bazine de retenție și supraplin ape pluviale ROB1 și ROB2 cu rol de atenuare a vârfurilor de debit de pe rețeaua de canalizare și limitarea debitului de intrare în stația de epurare Sântuhalm aflată în reconstrucție. În sistemul de canalizare al municipiului Hunedoara se găsesc trei stații de pompare: SP1, SPM Bogdan Vodă și SP2. Stația de epurare Buituri a fost închisă iar obiectivul a fost predat proprietarului, Primăria municipiului Hunedoara.

În urma procesului de negociere dintre Guvernul României și Uniunea Europeană a Capitolului 22 Mediu s-a preluat *Directiva Consiliului Europei 91/271/CCE* privind epurarea apelor uzate orășenești.

SC APA PROD SA Deva este operator unic pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în aria administrativ-teritorială a municipiilor Deva, Hunedoara și Brad, a orașelor Hațeg, Călan, Simeria și Geoagiu.

Pentru reducerea poluării apelor, având în vedere Directiva 22-Mediu, sunt în curs de execuție stațiile de epurare Deva și Hunedoara – Sântuhalm, finanțare POS Mediu, axa prioritară 1 din Fonduri de Coeziune.

În perioada următoare SC APA PROD SA Deva va accesa Fonduri de coeziune pentru Proiectul “Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și de apă uzată” pentru aglomerările urbane: Deva, Hunedoara, Brad, Simeria, Hațeg, Călan, proiectul având pe lângă componenta de extindere a ariilor deservite de serviciile de alimentare cu apă și canalizare, creșterea calității și siguranței acestor servicii și o componentă de mediu pentru colectarea și tratarea corespunzătoare a apelor uzate în cele șase aglomerări vizate.

Managementul durabil al resurselor de apă va reprezenta unul din obiectivele prioritare vizate de strategia următoare.

În acest sens, se au în vedere la nivelul structurilor responsabile o serie de presiuni semnificative asupra stării de calitate a apelor din județul Hunedoara, printre care:

- Deprecierea calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale, din cauza defrișărilor masive din bazinele hidrografice ale râurilor pe care sunt amplasate sursele de suprafață;
- Protecție minimă împotriva actelor ilegale de vandalizare, captările de suprafață fiind amplasate în zone izolate. Echipamentele hidromecanice din metal sunt furate în totalitate, inclusiv componentele metalice ale împrejmuirilor zonelor de protecție sanitare și balustradele de protecție;
- Ca urmare a activităților de extracție și preparare a minereurilor sau a cărbunilor, se produce poluarea apei prin:
 - evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți (materiale în suspensie, ioni de metale grele etc.) în cursurile naturale de apă;
 - apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale turburelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare.

1.3.7.3. Calitatea solurilor

Solul este o resursă esențial neregenerabilă și un sistem dinamic care furnizează servicii vitale pentru activitățile umane și pentru susținerea ecosistemelor. Protejarea solului se află sub o presiune crescândă în întreaga Comunitate Europeană, fiind vizate în special practicile agricole și silvice necorespunzătoare, afectarea caracteristicilor esențiale prin dezvoltarea industrială sau urbană, precum și prin turism. În plus, degradarea solului are un impact puternic asupra altor factori de mediu, cum sunt apa, schimbările climatice, protecția naturii și a biodiversității.

Decizia Nr. 1600/2002/EC cuprinzând cel de-al VI-lea Program de Acțiune pentru Mediu în Comunitatea Europeană stabilește obiectivul de protejare a resurselor naturale și de promovare a utilizării durabile a solului, fiind orientată spre adoptarea unei Strategii Tematice pentru protecția solului. Hotărârea de Guvern nr. 1408 din 2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului, reglementează acest aspect.

Principalele acte normative care au fost avute în vedere de compartimentul responsabil din cadrul Primăriei Municipiului Hunedoara în această perioadă, sunt: Ordonanța de urgență 195/2005 privind protecția mediului, Ordonanța 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului 195/2005 privind protecția mediului și Legea 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi

din intravilanul localităților. În conformitate cu aceste reglementări, investigarea și evaluarea poluării solului și subsolului reprezintă obligația și responsabilitatea operatorului economic sau deținătorului de teren care a desfășurat ori desfășoară activități poluatoare sau potențial poluatoare pentru mediul geologic.

Din datele furnizate de Agenția pentru Protecția Mediului Hunedoara, nu au fost semnalate afectări ale stării și calității solului pe areale semnificative în perimetrul municipiului. Fenomenele legate de poluarea solului se manifestă în general punctual, în jurul surselor de contaminare.

Deoarece poluarea solului nu este luată în observație sistematică pentru măsurători periodice, datele de care dispunem sunt sporadice și se referă doar la situația salubrității localităților, în special la depozitarea deșeurilor menajere, industriale și agricole, precum și calitatea solurilor urbane. Pe zona administrativă gestionată de Primăria Hunedoara calitatea solului se înscrie în limitele normale privind poluarea solului.

Factori care afectează calitatea solurilor

Solul este locul de întâlnire a poluanților: pulberile din aer și gazele toxice dizolvate de ploaie în atmosferă se întorc în sol. Apele de infiltrație impregnează solul cu poluanți, antrenându-i spre adâncime, râurile poluate infectează suprafețele inundate sau irigate, aproape toate reziduurile solide sunt depozitate pe sol, ducând la degradarea lui.

În municipiul Hunedoara degradarea solului este, în general, o consecință a producerii și depozitării neigienice a reziduurilor lichide, solide, rezultate din activitățile menajere și industriale, ca urmare a exploatării neraționale a resurselor (lemn, balast, gaz).

Calitatea solului extravilan poate fi afectată prin folosirea în practica agricolă a unor substanțe chimice, precum și folosirea neadecvată a unor produse reziduale de origine animală pentru creșterea fertilității solului. La aceasta se adaugă poluarea solului prin intermediul activităților de tip industrial. În general, orice unitate economică activă își aduce aportul la poluarea solului, prin împrăștierea de pulberi, hidrocarburi, uleiuri minerale, substanțe chimice toxice, emisii de noxe în aer, care apoi se depun pe sol, toate acestea constituind surse de poluare al căror efect negativ se însumează.

Agricultura, prin particularitățile sale, reprezintă una dintre activitățile economice cu influență directă asupra mediului. Aceste influențe sunt determinate în principal de fragmentarea proprietății agricole, de dotarea cu utilaje agricole și lipsa fondurilor necesare pentru asigurarea unei fertilizări raționale, bazate pe studii agrochimice ale solurilor.

Folosirea nerațională a îngrășămintelor cu azot și fosfor a provocat poluarea chimică a solului și a apei. Consumul de îngrășămintă chimice

reprezintă intensitatea utilizării fertilizanților chimici asupra suprafeței agricole și se calculează ca un raport între consumul de îngrășăminte chimice (azotoase, fosfatice și potasice) și suprafața totală agricolă. În Tabel 1.13 este prezentat consumul de îngrășăminte chimice în județul Hunedoara în anul 2012, iar în Tabel 1.14 evoluția consumului de îngrășăminte în perioada 2008-2012.

Datele statistice denotă o tendință evidentă de scădere a consumului de îngrășăminte, în special în ultima perioadă, anul 2012 față de anul 2011.

Tabel 1.13. Consumul de îngrășăminte chimice în județul Hunedoara în anul 2012

Anul	Îngrășăminte chimice folosite (tone substanță activă)				N+P ₂ O ₅ +K ₂ O (kg/ha)	
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Total	Arabil	Agricol
2012	1220	244	107	1571	76.81	76.81

Utilizarea în exces a pesticidelor poate avea un impact negativ asupra mediului înconjurător, deci implicit și asupra sănătății oamenilor. Odată cu aderarea României la UE, o serie de substanțe active considerate foarte dăunătoare pentru sănătate au fost interzise pentru a fi utilizate în agricultură.

Tabel 1.14. Evoluția consumului de îngrășăminte chimice în județul Hunedoara în perioada 2008-2012 (teren arabil)

Consum Îngrășăminte (kg/ha)	2008	2009	2010	2011	2012
	102.05	168.01	193.36	177.87	76.81

În prezent, se încurajează foarte mult produsele bio, dar procesul de conversie a pământurilor exploatare în mod convențional în lumea biologică nu se poate face de azi pe mâine. În acest context, mulți agricultori care lucrează în domeniu recomandă o reformă progresivă. În ultimii 10 ani au fost făcute progrese enorme, prin interzicerea utilizării în agricultură a unor substanțe active periculoase pentru sănătatea omului.

Aplicarea managementului integrat al pesticidelor, utilizarea substanțelor alternative și gestionarea riscurilor vor favoriza producerea unor alimente agricole corespunzătoare, care să țină seama de mediul înconjurător și siguranța sănătății publice, reducând astfel dependența de produsele fitosanitare.

Folosirea unor produse reziduale de origine animală pentru creșterea fertilității solului este o practică foarte veche. Dar, ca și în cazul

Îngrășămintelor chimice, utilizarea incorectă, precum și depozitarea sau evacuarea necontrolată a acestor produse poate produce efecte puternic negative asupra solului. Astfel, prin consistența și compoziția chimică a reziduurilor provenite din complexe de creștere industrială a animalelor, acestea pot deveni un factor de poluare a solurilor. Cantitatea și compoziția chimică a reziduurilor este influențată de furajarea animalelor cu rații mai concentrate în proteine, suplimentate cu adaosuri de săruri minerale, inclusiv cu microelemente, de tipul de adăpost, de natura substanțelor folosite pentru igienizarea și dezinfectarea adăposturilor, de durata timpului de stocare a reziduurilor.

În zona gospodăriilor rurale individuale, s-a produs o dezvoltare a efectivelor zootehnice care generează cantități importante de deșeuri animale (deșeuri). Acestea sunt acumulate în platformele de gunoi sătești, fără amenajări de protecție a mediului. Impactul asupra mediului se resimte prin ocuparea terenurilor agricole și impurificarea pânzei de apă freatică.

Conform *Ordinului MMGA nr. 242/2005* pentru aprobarea organizării Sistemului național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole și de management al reziduurilor organice provenite din zootehnie în zone vulnerabile și potențial vulnerabile la poluarea cu nitrați și pentru aprobarea Programului de organizare a Sistemului național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii, aplicarea îngrășămintelor organice și a celor minerale trebuie să se facă în zona vulnerabilă pe baza Programului de acțiune în zonele vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole elaborat în acord cu prevederile Codului de bune practici agricole.

Prin *Ordinul nr. 1552/2008* pentru aprobarea listei localităților pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole, în județul Hunedoara există 46 de localități unde există astfel de surse, municipiul Hunedoara făcând însă excepție din acest punct de vedere.

Totuși, o problemă aflată încă pe agenda de lucru a autorităților responsabile din cadrul județului Hunedoara este reprezentată de deșeurile industriale. Eliminarea deșeurilor „istorice” rămâne încă o problemă, care se va rezolva într-o perioadă mai îndelungată, funcție de resursele financiare și soluțiile tehnice de care se va dispune.

În județul Hunedoara, suprafața totală afectată de activitățile din sectorul industrial este de peste 10.000 ha. Aceste ramuri generează deșeuri care necesită depozitare definitivă. De asemenea, depozitarea deșeurilor municipale se realizează în continuare pe amplasamente care nu îndeplinesc condițiile de protecție a factorilor de mediu. Terenurile de sub depozite sunt degradate, dar există riscul contaminării solului și în exteriorul depozitelor.

Terenurile aferente depozitelor de deșeuri industriale și zonelor din vecinătatea acestora sunt degradate (prezintă fenomene de ravenare,

siroire), infertile și, unele dintre ele, prezintă o contaminare destul de pronunțată cu metale grele (Cu, Zn, Pb, Mn, Cd), mai ales solul din apropierea exploatărilor și uzinelor de preparare.

Tabel 1.15. Suprafața afectată de poluarea din sectorul industrial

Total supraf. afectată	Tipul de poluare											
	Excavări de la cariere și balastiere	Steril de mină	Steril de prelucrare	Cenușă termocentrale	Zgură de furnal	Gunoi menajer	Iazuri de decantare	Deșeuri anorganice	Rumeguș	Poluare dejecții păsări	Spații pt. epurarea apelor reziduale	Poluarea cu subst. purtate de aer
ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
10860	425	112	5	225	55	59	273	3	10	6	37	9650

Managementul siturilor contaminate

În urma inventarierii efectuate în cursul anului 2007 și 2008, în baza Hotărârii de Guvern nr. 1408 / 2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului, au fost identificate și cuprinse în *Inventarul național de situri contaminate*, 41 de situri din diferite ramuri industriale (industria extractivă, industria siderurgică, depozite de deșeuri municipale, industria energiei electrice și termice).

Pentru identificarea acestor situri s-au folosit informații existente în bilanțurile de mediu de nivel I și II depuse la A.P.M. Hunedoara și executate de instituții sau persoane autorizate și în baza informațiilor din chestionarele pentru identificarea preliminară a siturilor contaminate. Din cele 41 de situri inventariate, 16 situri le-am considerat poluate, cu risc de evaluare foarte ridicat, ridicat și mediu. Suprafața totală contaminată este de 415,6 ha.

În conformitate cu prevederile HG 1408/2007, în perioada 2007–2009 s-a realizat identificarea preliminară a siturilor potențial contaminate, la nivel național, ca urmare și în municipiul Hunedoara.

În urma acestei evaluări a rezultat pentru *municipiul Hunedoara o suprafață contaminată de 138 ha*, aferentă zonei fluxului integrat de producere a oțelului de la *fostul Combinat Siderurgic*, în prezent S.C. *ArcelorMittal Hunedoara S.A.* Zona este operată actualmente de societatea comercială ECO SID S.A.

Amplasamentul evaluat este situat în partea centrală a județului Hunedoara, într-o depresiune pe malul stâng al râului Cerna, pe un teritoriu adiacent municipiului Hunedoara, respectiv în partea vestică a acestuia.

Locația cuprinde fostele secții și uzine care au aparținut fostului Combinat Siderurgic și anume:

- Uzina cocsochimică (UCC), amplasată în partea sud-vestică, care a avut în structură 4 baterii de cocsificare, secția chimică pentru prelucrarea gazului de cocs, depozite de materii prime și produse, o secție de reparații și stația de epurare biologică a apelor reziduale.
- Uzina Furnale – Aglomerare, cu 2 locații:
 - secția Furnale I, în partea sudică a amplasamentului, cu furnalele 4, 5, 6, fostul aglomerator I, depozite de minereuri, atelier mecanic;
 - secția Furnale II, în partea centrală a amplasamentului, cu furnalele 7, 8, 9, aglomeratorul II, depozite de minereuri, concasare-sortare, decantoare, instalații anexe, etc.
- Oțelăria Siemens Martin II (OSM II), amplasată la sud de Furnale II, cu 8 cuptoare, depozite acoperite de fier vechi, pregătire lingotiere, melanjoare, instalații anexe, etc.
- Fabrica de vată minerală, instalația de granulare a zgurii expandate și Fabrica de var, situată în partea nordică

În urma analizelor efectuate în anul 2007, în cadrul proiectului „Hunedoara – Regenerare urbană în fosta zonă industrială”, la solicitarea Consiliului Local Hunedoara, s-a constatat faptul că pe acest amplasament există o poluare istorică datorată proceselor tehnologice desfășurate în secțiile producătoare, cu capacități de producție foarte mari, care au funcționat până în anul 2000 pe platforma siderurgică Hunedoara.

Zonele cele mai expuse poluării și care au fost contaminate de poluanți cu potențial toxic ridicat, constituind zone cu risc ridicat de poluare pentru sol și apele subterane, sunt următoarele (în ordine descrescătoare a intensității contaminării):

- Zona Uzinei Cocsochimice:
 - substanțele care au poluat *solul* au fost cele din gama: pulberi în suspensie și sedimentabile, CO, Sox, Nox, H₂S, COV, BTX, fenoli, amoniac, cianuri, benzen, substanțe uleioase, naftalină, gudron, metale grele și carburanți;
 - substanțele care au impurificat *apele subterane și de suprafață* au fost: fenoli, cianuri, hidrogen sulfurat, amoniu, sulfuri, benzen, gudroane, uleiuri, păcură, substanțe organice, cloruri și suspensii.
- Zona Oțelăriei OSM II:
 - substanțele care au poluat solul au fost cele din gama: pulberi bogate în oxizi de fier, CO, CO₂, SO₂, Nox, calcarul, varul, dolomita, minereul de fier și mangan,

- metale grele (Fe, Mg, Cd, Cu, Cr, Ni, Pb, Zn, Mn, Ca) și carburanți (păcură, motorină, uleiuri);
- substanțele care au impurificat apele subterane și de suprafață au fost: metalele grele, carbonați, uleiuri, păcură, motorină și suspensii.
- Zona secției Furnale I și Furnale 2:
- substanțele care au poluat solul au fost cele din gama: praf din emisiile de la purjarea furnalului sau scăpări accidentale, pulberile în suspensie și sedimentabile (oxizi de fier, de magneziu, siliciu și oxizi de metale neferoase cu potențial toxic ridicat, praf aglomerat, calcar, cocs, gaze arse, etc.
 - substanțele care au impurificat apele subterane și de suprafață au fost: metalele grele, uleiuri, motorină și suspensii.
- Zonele Fabricii de vată minerală, a instalației de granulare zgură de furnal și a Fabricii de var:
- substanțele care au poluat solul au fost cele din gama: pulberi, CO, SO₂, Nox, calcar, var și metale grele;
 - substanțele care au impurificat apele subterane și de suprafață au fost: metalele grele, uleiuri, păcură, motorină, carbonați și suspensii.

Analizând aceste date se poate afirma că poluarea în această zonă reprezintă o problemă serioasă și necesită măsuri urgente pentru reabilitare ecologică.

În acest sens, terenurile trebuie decontaminate și curățate de deșeurile existente, deoarece reprezintă, în primul rând, un pericol potențial pentru sănătatea populației și, în al doilea rând, sunt influențate grav domeniile estetic-cultural, social-uman și economic regional.

Reabilitarea mai vizează și demolarea clădirilor care, în prezent, suferă degradări masive, dezmembrarea utilajelor cu recuperarea materialelor reutilizabile, curățarea terenurilor după demolare, iar în ceea ce privește pânza freatică se impune depoluarea acesteia și neutralizarea chimică a apelor, în mod special a pârâului Răcăștia (afluent al râului Cerna), care pe teritoriul platformei siderurgice este canalizat. Prin acest canal colector se evacuează ape pluviale din zonele UCC și oțelăria OSM II și apele uzate de pe amplasamentul S.C. ArcelorMittal S.A.

În concluzie, ecologizarea este necesară deoarece în situația actuală zona reprezintă un focar de poluare pentru municipiul Hunedoara și este oportună deoarece, după realizarea ei, terenul ecologizat va reprezenta un potențial pentru dezvoltarea socio-economică a orașului și a întregii regiuni.

Subliniem că, în cazul poluărilor actuale și istorice, cheltuielile sunt suportate de către operatorul economic/deținătorul de teren /administratorul terenului, iar pentru siturile contaminate orfane și abandonate, aparținând domeniului public al statului, cheltuielile sunt suportate de la bugetul de stat, prin autoritățile care le administrează sau din fonduri structurale și de coeziune.

O problemă majoră și stringentă pentru perioada următoare va consta din închiderea și ecologizarea gropilor de gunoi existente în mediul rural, respectiv în localitățile rurale aparținătoare de municipiul Hunedoara. Conform *HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor*, acestea trebuiau să fie reabilitate până la data de 16 iulie 2009, prin salubritizarea zonei și reintroducerea acestora în circuitul natural, sau prin închidere.

1.3.7.4. Opinia cetățenilor

Ca urmare a sondajului de opinie publică în vederea realizării strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, gradul de satisfacție al cetățenilor față de mediul înconjurător este evidențiat în Figura 1.33.

Atât calitatea aerului din localitate cât și a apei potabile, sunt apreciate pozitiv de 58%, respectiv 56% dintre cei chestionați. Totuși, gradul de nemulțumire este relativ mai ridicat în ceea ce privește calitatea apei potabile, 22% dintre participanții la studiu evaluând negativ acest aspect.

Valorile medii obținute pentru cei doi indicatori ai satisfacției față de mediul înconjurător sunt de 3,6, respectiv 3,5, corespunzător unui grad relativ ridicat de satisfacție.

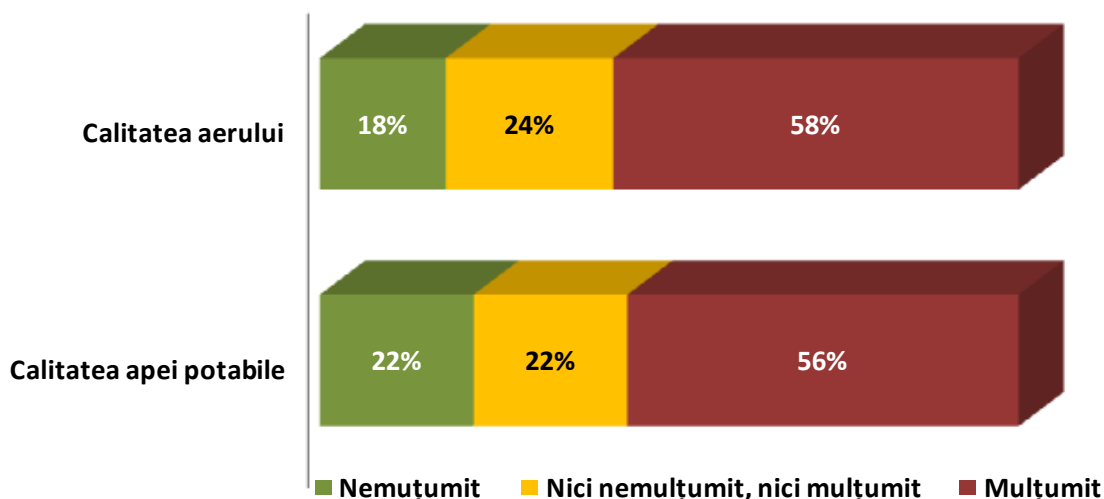

Figura 1.33. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de mediul înconjurător

Capitolul 2. Infrastructura urbană a Municipiului Hunedoara

2.1. Infrastructura de locuit

2.1.1. Context Regional

Conform analizelor realizate pentru fundamentarea procesului de elaborare a Strategiei 2014-2020, Regiunea Vest deține cel mai mic număr mic de locuințe din cele 8 regiuni de dezvoltare, 63,4% din acestea fiind localizate în mediul urban. Doar 3,8% din totalul locuințelor aveau ca proprietar statul, din acestea aproape $\frac{3}{4}$ fiind localizate în mediul urban.

În ceea ce privește confortul locuirii acesta poate fi redat prin numărul camerelor pe o locuință, suprafața locuibilă și numărul persoanelor pe o locuință.

În general se observă o „îmbunătățire a condițiilor de locuit ale populației, în toate regiunile de dezvoltare, diferențiat însă, ca intensitate, de la o regiune la alta.” Tabel 2.1 relevă faptul că Regiunea Vest se situează destul de bine comparativ cu media națională la fiecare indicator, iar în comparație cu regiunile de dezvoltare Regiunea Vest se situează pe locul III la numărul de camere pe locuință ceea ce înseamnă că regiunea este dominată de locuințe relativ medii (2 camere), locul II la suprafața locuibilă pe o cameră, locul II la suprafața locuibilă pe locuință, locul II la suprafața locuibilă pe o persoană și locul IV la numărul de persoane pe o locuință, ceea ce înseamnă că per ansamblu chiar dacă regiunea deține ultimul loc la numărul de locuințe și camere (indicator direct proporționat cu numărul de persoane care locuiesc în regiune), regiunea are în general standarde ridicate pentru fondul de locuințe.

Calitatea locuințelor poate fi dată și de indicatori precum numărul populației care nu deține nici baie, nici duș în interiorul locuinței, ponderea populației totale într-o locuință cu scurgeri în acoperiș, ziduri umede sau putregai în fundație, podele sau ferestre, precum și ponderea populației care nu aveau toaletă în casă. Pentru acești indicatori România ocupă în principal ultimele poziții în statistici, fiind necesară recuperarea multor decalaje față de statele Uniunii Europene. Chiar dacă acești indicatori sunt indisponibili pentru Regiunea Vest și bazat pe poziția înregistrată (locul II) la indicatorii de mai sus se poate deduce că *regiunea deține o calitate bună comparativ cu nivelul național, însă există destul loc de îmbunătățire a condițiilor de locuire.*

Aceste observații este necesar să fie completate cu faptul că 3,7% din totalul locuințelor din regiune aparțin proprietății majoritare de stat, pe când 96,3% din locuințe aparțin proprietarilor privați (Tabel 2.2). În comparație cu nivelul național în Regiunea Vest se înregistrează un număr

mai mare al proprietăților deținute de stat (3,7% - Figura 2.1), pe când la nivel județean cel mai privatizat fond de locuințe este cel al județului Arad cu 98,8% pe când cel mai slab privatizat este județul Caraș-Severin (93,6%).

Tabel 2.1. Principalii indicatori pentru fondul de locuințe în anul 2010

Regiunea	Camere pe o locuință	Suprafața locuibilă			Nr. persoane pe o locuință	Nr. persoane pe o cameră
		Pe o cameră	Pe o locuință	Pe o persoană		
Nord-Est	2,6	14,8	37,7	14,0	2,7	1,1
Sud-Est	2,8	13,9	39,3	15,1	2,6	0,9
Sud-Muntenia	2,8	13,4	38,0	15,2	2,5	0,9
Sud-Vest Oltenia	2,8	13,3	36,8	15,4	2,4	0,9
Nord-Vest	2,4	16,5	40,3	16,1	2,5	1,0
Centru	2,4	17,0	40,5	15,9	2,5	1,1
București-Ilfov	2,6	16,3	42,2	17,4	2,4	0,9
Vest	2,5	16,6	41,7	17,3	2,4	1,0
România	2,6	15,0	39,4	15,6	2,5	1,0

Sursa: INS - Fondul de locuințe 2011

Tabel 2.2. Formele de proprietate ale fondului de locuințe în anul 2011

Județul	Proprietate majoritară de stat	Proprietate majoritară privată	Total locuințe	% Stat	% Privat
Arad	2.361	189.135	191.496	1,2	98,8
Caraș-Severin	8.528	123.950	132.478	6,4	93,6
Hunedoara	6.837	189.194	196.031	3,5	96,5
Timiș	11.879	260.250	272.129	4,4	95,6
Vest	29.605	762.529	792.134	3,7	96,3
Total	195.827	8.272.005	8.467.832	2,3	97,7

Sursa: INS - Fondul de locuințe 2011

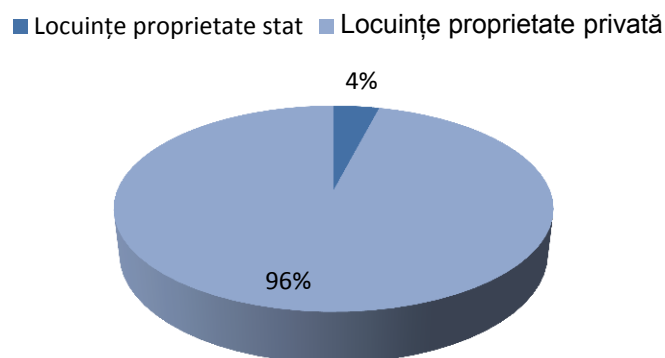

Figura 2.1. Ponderea locuințelor proprietate stat/privat în Regiunea Vest, anul 2011

În cadrul regiunii, între anii 2005-2011 construcția și terminarea de locuințe nu cunoaște o tendință clară, ci mai degrabă una oscilantă, cu perioade de creșteri în anii 2006-2008, o scădere puternică între anii 2008-2010 și o creștere începând cu anul 2010, creștere care este comparabilă cu anul 2007. Dinamica locuințelor terminate redă dinamica pieței imobiliare cu punctul maxim atins în 2008, urmat de declinul evident din 2010. Un alt trend important se referă la creșterea suprafeței locuibile pe locuință indicând orientarea pieței spre confort privind spațiul, acest lucru având implicații asupra prețului, costurilor de întreținere și nevoii de energie termică.

În anul 2011 (Tabel 2.3), cele mai multe locuințe terminate cu fonduri publice au fost înregistrate în județul Timiș (54,5%) pentru ca mai apoi să se situeze județul Hunedoara cu 42 de locuințe terminate (28,6%). La polul opus se află județul Arad cu 25 locuințe terminate (16,3%).

Tabel 2.3. Locuințe terminate în anul 2011, după tipul sursei de finanțare

Județul	Fonduri publice	Fonduri private
Arad	25	616
Caraș-Severin	-	175
Hunedoara	42	311
Timiș	80	2.130
Regiunea Vest	147	3.232

Construcția de locuințe cu fonduri private este mult mai dinamică în regiune, aceasta fiind predominantă în județul Timiș (66%) și are un mare potențial în județul Arad (19%), județul Hunedoara (9,6%) și județul Caraș-Severin cu 5,4% (Tabel 2.4). Tendința antreprenorilor a fost de a investi în apartamente cu confort sporit din punct de vedere al numărului de camere.

Tabel 2.4. Evoluția locuințelor finanțate din fonduri private

Județul	Nr. locuințe din fond privat		Evoluție 2010-2011
	2010	2011	
Arad	378	616	38,6
Caraș-Severin	168	175	4,0
Hunedoara	288	311	7,4
Timiș	1.840	2.130	13,6
Regiunea Vest	2.683	3.232	17,0
România	45.983	43.062	-6,8

De asemenea, se observă că la nivel regional, investițiile din fonduri private au înregistrat o dinamică pozitivă în anul 2011 față de anul 2010, regiunea fiind peste media națională (Tabel 2.4). În regiune, cea mai bună evoluție a avut-o județul Arad, în care numărul locuințelor terminate din fonduri private au crescut cu 38,6%, dublu față de media regională. Evoluții pozitive apropiate de media regională s-a înregistrat în județul Timiș (17%), acesta având și cea mai mare pondere a locuințelor terminate din regiune.

2.1.2. Fondul de locuințe și calitatea locuirii

Datele de analiză au fost prelevate din Fișa localității Municipiului Hunedoara, se referă la perioada 2000÷2012, și sunt prezentate în Anexa 3.

Aceste date au fost sistematizate pe trei problematici majore, astfel:

- Tabelul A – Fondul de locuințe;
- Tabelul B – Realizarea locuințelor;
- Tabelul C – Autorizații de construire; Suprafața intravilană; Suprafața spațiilor verzi.

Pentru caracterizarea fondului de locuințe al municipiului Hunedoara vor fi analizați următorii indicatori statistici:

- locuințe existente;
- locuințe în proprietate majoritară de stat;
- locuințe în proprietate majoritar privată;
- suprafața locuibilă;
- suprafața locuibilă în proprietate majoritară de stat;
- suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată.

Referitor la indicatorii globali, cum ar fi numărul total al locuințelor existente (Figura 2.2) și suprafața locuibilă totală (Figura 2.3), se poate observa că acestea au avut o evoluție ascendentă. Astfel, numărul locuințelor existente a crescut de la 27.479 (anul 2000) la 28.273 (anul 2012), ceea ce corespunde unei creșteri cu 3%. Suprafața locuibilă totală a crescut de asemenea, de la 899.389 mp (anul 2000) la 998.586 mp (anul 2012), deci o creștere cu 11%. Deoarece creșterea suprafeței locuibile este mai mare decât creșterea numărului de locuințe, se poate concluziona că, în ansamblu, s-a înregistrat o creștere a suprafeței la nivel de unitate locuibilă.

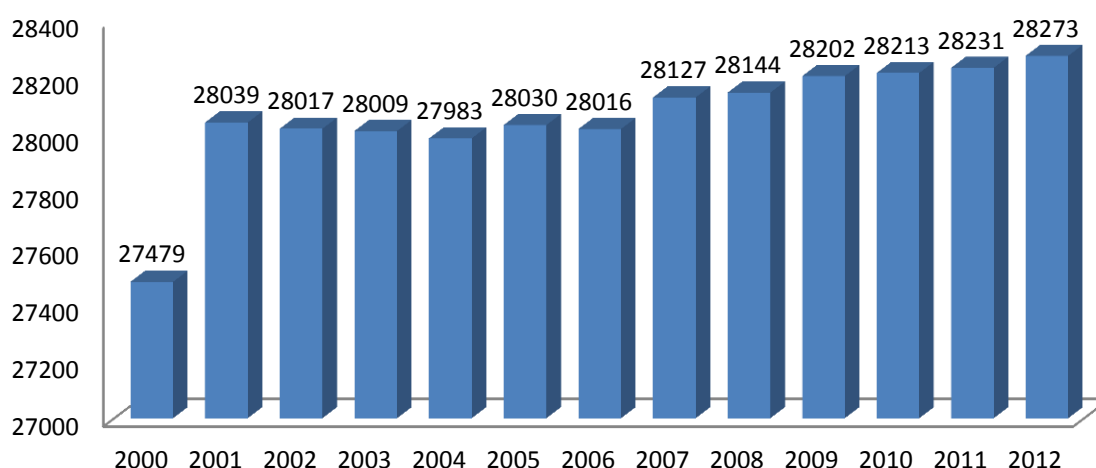

Figura 2.2. Evoluția numărului de locuințe – total

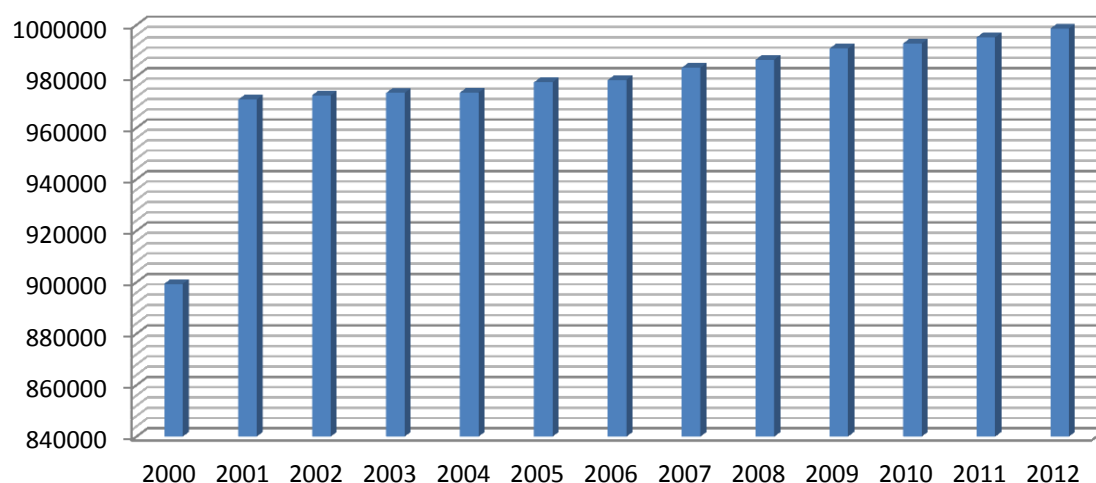

Figura 2.3. Evoluția suprafeței locuibile - total

Fondul de locuințe în proprietate de stat a cunoscut o evoluție constant descendentă (Figura 2.4). Analizând valorile înregistrate la limitele intervalului de referință, constatăm că locuințele în proprietate majoritar de stat au scăzut de la 5.912 (anul 2000) la 861 (anul 2012), deci o scădere cu 85%, ca număr. În ceea ce privește suprafața locuibilă

În proprietate majoritară de stat (Figura 2.5), aceasta a scăzut de la 158.950 mp (anul 2000) la 14.122 mp (anul 2012), ceea ce corespunde unei diminuări cu 91%. S-a păstrat deci tendința de schimbare a destinației unor spații de locuit, situate, de regulă, la parterul blocurilor, prin transformarea acestora în spații comerciale și de birouri.

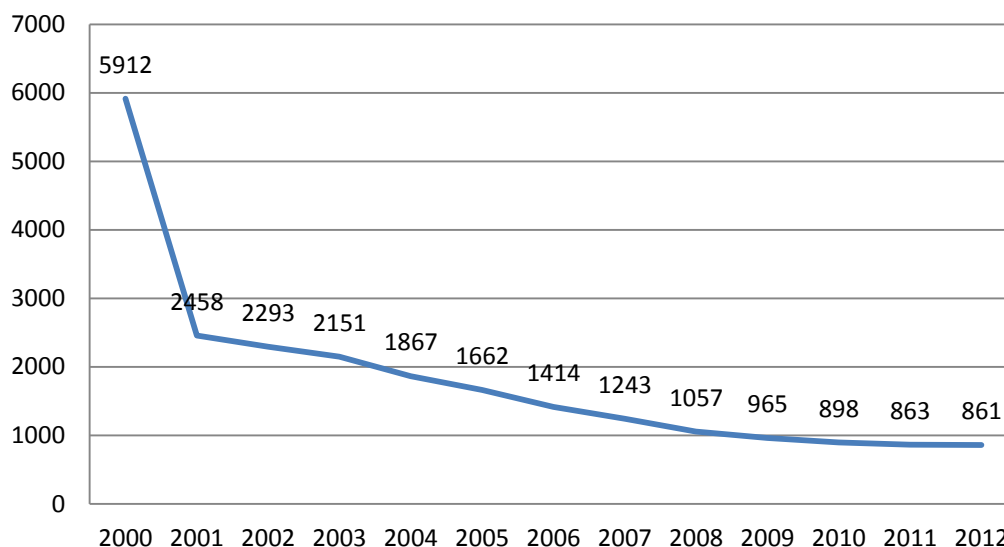

Figura 2.4. Evoluția fondului de locuințe în proprietate de stat – număr.

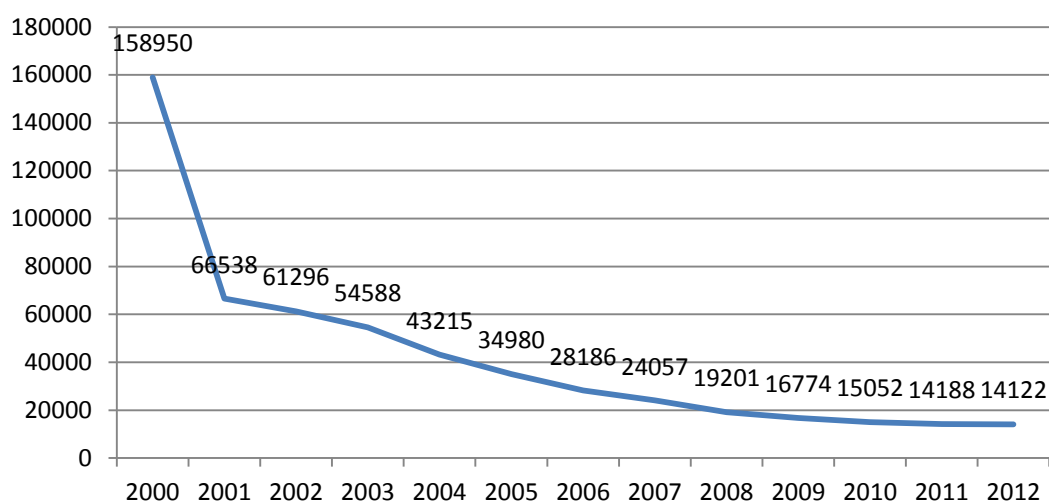

Figura 2.5. Evoluția fondului de locuințe în proprietate de stat – suprafață.

În schimb, indicatorii referitori la proprietatea majoritar privată au cunoscut o creștere continuă în perioada de analiză. Astfel, numărul locuințelor din proprietatea majoritar privată a crescut de la 21.567 (anul 2000), la 27.412 (anul 2012), deci creșterea a fost de 27%. O creștere procentuală mai mare s-a înregistrat la suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată, de 33%, corespunzător trecerii de la 740.439 mp (anul 2000) la 984.464 mp (anul 2012). Graficele din Figura 2.6 și Figura 2.7 prezintă aceste evoluții.

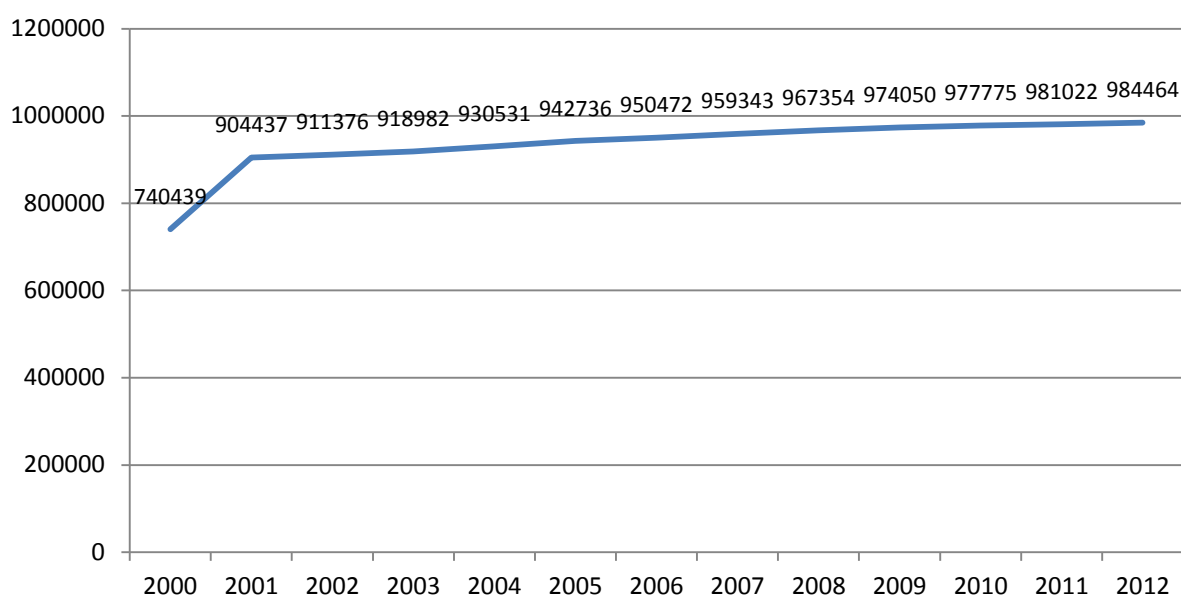

Figura 2.6. Evoluția fondului de locuințe în proprietate privată – suprafață

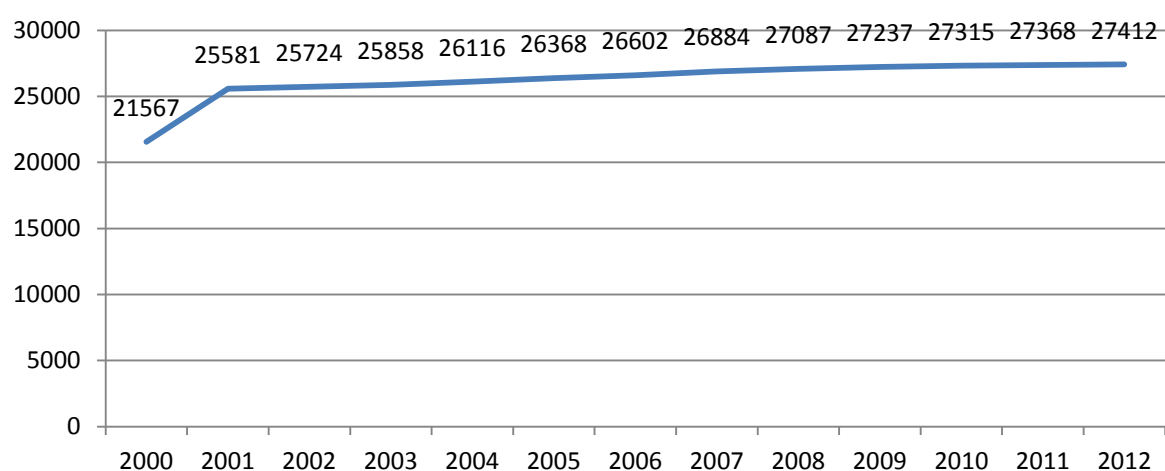

Figura 2.7. Evoluția fondului de locuințe în proprietate privată – număr

Dinamica realizării locuințelor (Tabelul B – Anexa 3) denotă o evoluție fluctuantă privind finalizarea locuințelor. Aceasta este prezentată în Figura 2.8. Analizând perioada 2003 – 2012, pentru care există date semnificative, constatăm o creștere de la 15 locuințe, la 43 locuințe, ceea ce reprezintă o creștere procentuală de 287%.

Solicitările adresate de eliberare a autorizațiilor de construire pentru clădiri rezidențiale, exclusive pentru colectivități, au variat de la un an la altul. Astfel, dacă de referim la perioada 2000-2012, constatăm o tendință ascendentă a numărului de autorizații de construcție eliberate, până în anul 2008, după care trendul devine descrescător, pentru anii următori (Figura 2.9). O tendință similară se remarcă în ceea ce privește suprafața pentru care au fost solicitate autorizații de construcție (Figura 2.10).

Trebuie specificat că pentru al doilea indicator, există date disponibile doar pentru perioada 2003 – 2012.

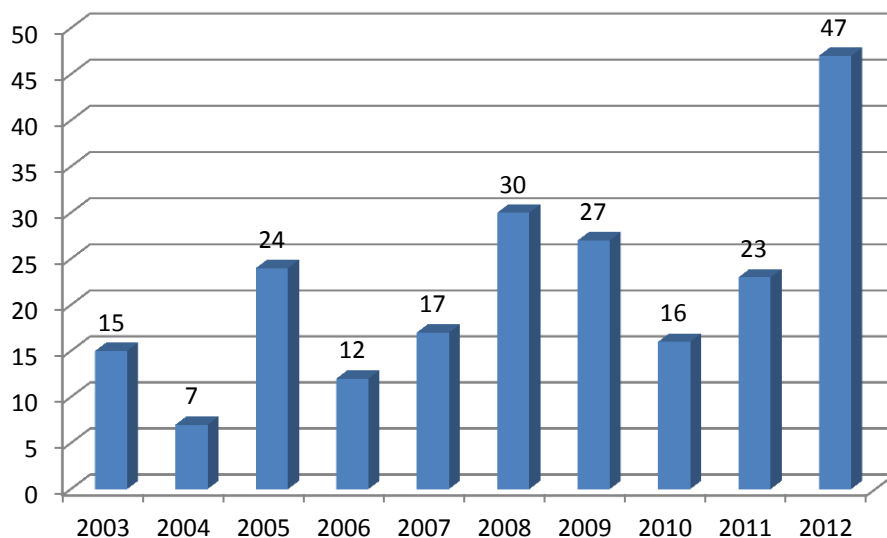

Figura 2.8. Evoluția numărului de locuințe terminate

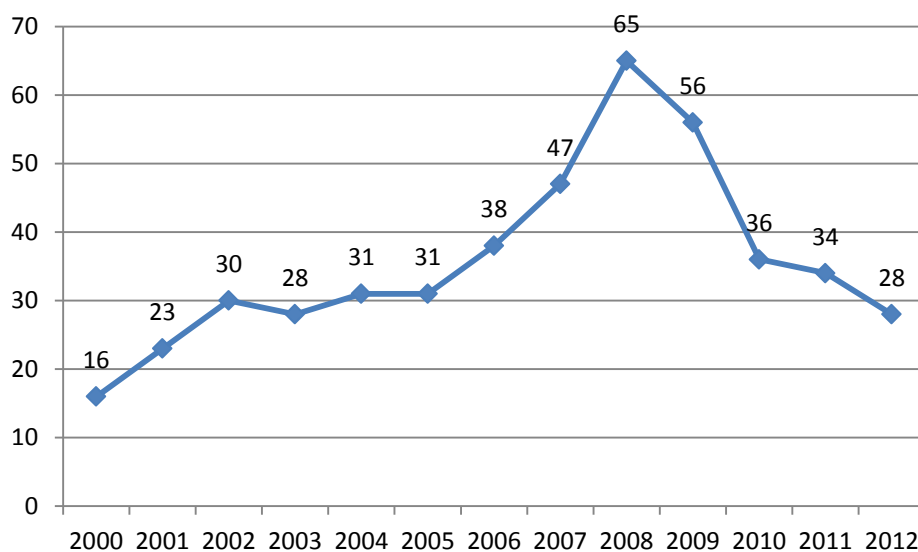

Figura 2.9. Evoluția numărului de autorizații de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale

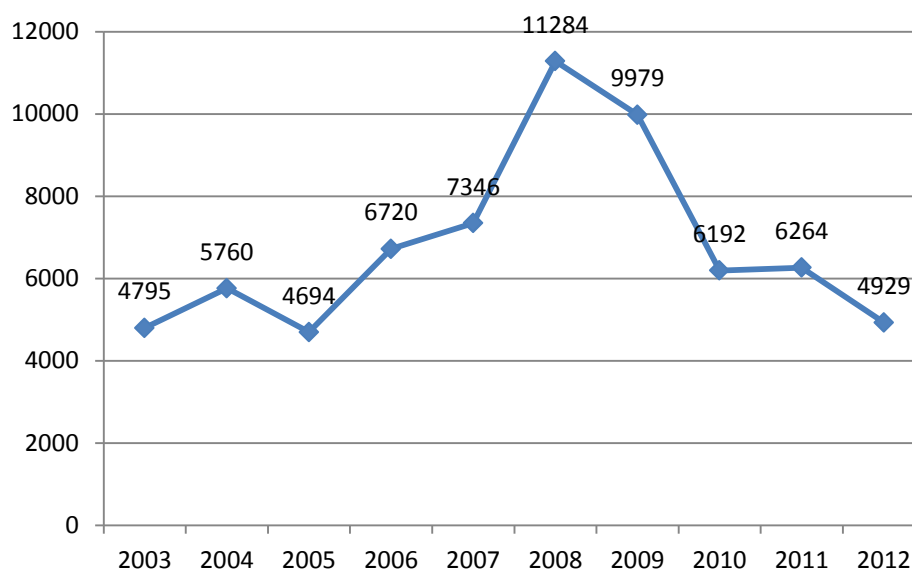

Figura 2.10. Evoluția suprafețelor corespunzătoare autorizațiilor de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale

În ceea ce privește calitatea locuirii, toate spațiile de locuit existente pe suprafața intravilană a municipiului Hunedoara (1.558 ha, conform datelor din „Fișa Localității”), dispun de alimentare cu energie electrică, iar majoritatea sunt conectate la rețeaua de apă, canalizare și de încălzire termică (centrală sau proprie).

2.2. Infrastructura de transport

2.2.1. Aspecte generale

Un reper imperativ în orientarea dezvoltării infrastructurii de transport naționale în perioada următoare este reprezentat de *Strategia de transport intermodal în România 2020*. Prin acest document strategic se definesc principalele coordonate preconizate a reprezenta elemente caracteristice ale transportului la limita orizontului de planificare vizat.

Premisa de bază, pe care sunt dezvoltate toate celelalte construcții, este furnizată de realitatea conform căreia principalul efect al fenomenului de globalizare este corelația dintre creșterea economică și creșterea transportului de mărfuri și persoane.

Dezvoltarea transporturilor a urmat îndeaproape dezvoltarea economică mondială, care a impus sporirea continuă a volumului de mărfuri transportate. Acest fapt a condus la creșterea numărului de vehicule rutiere de marfă, costuri adiționale, poluare, accidente și efecte sociale adverse.

Necesitatea decuplării creșterii economice de creșterea volumului de transport, capătă noi valențe prin promovarea modurilor de transport „prietenoase cu mediul” și mai sigure. În acest context, care poate fi mult

dezvoltat pornind de la elemente concrete de analiză, transportul intermodal reprezintă soluția unei piețe unificate de transport.

Oportunitatea elaborării unei strategii intermodale de transport în România, așa cum este susținută în *Strategia de transport intermodal în România 2020*, este justificată de următoarele considerente:

- prezentul demers se înscrie în contextul politicilor de reducere a impactului transporturilor asupra mediului și al fundamentării unei strategii de dezvoltare durabilă, realizând un echilibru între creșterea economică și protecția mediului,
- transportul intermodal este considerat o alternativă sigură pentru viitor, întrucât răspunde cel mai bine atât cerințelor acute privind desconggestionarea drumurilor naționale, cât și cerințelor crescânde ale beneficiarilor de transport în ceea ce privește gama și calitatea serviciilor,
- nu se produce o distorsiune a competiției dintre principalii actori pe piața de transport de marfă din România care să prejudicieze interesul public, aceleași reguli aplicându-se nediscriminatoriu tuturor operatorilor de transport,
- transportul intermodal are capacitatea de a contribui la relansarea traficului de marfă în România și reducerea efectelor crizei economice,
- transportul intermodal are capacitatea de a contribui la conectarea principalelor rute naționale de transport la axele europene prioritare TEN-T, precum și la respectarea obligațiilor prevăzute în acorduri și convenții internaționale precum AGTC, TER, NATO6, etc.

De asemenea, realizarea și implementarea strategiei de transport intermodal în România are o importanță deosebită din următoarele perspective:

- Creșterea atractivității României pentru activități comerciale internaționale prin asigurarea unor facilități privind schimbul intermodal de mărfuri;
- Sprijinirea dezvoltării „coridoarelor verzi” de transport logistice și eficiente;
- Eficientizarea modului de utilizare a infrastructurii existente pentru transportul de marfă prin atragerea fluxurilor de mărfuri dinspre sectorul rutier spre sectoarele feroviar și naval;
- Îmbunătățirea cooperării economice la nivel regional, național și internațional prin crearea unor poli de distribuție și schimb de mărfuri între sistemele de transport de mare distanță și cele de transport local/regional;

- Soluționarea problemelor legate de costurile ridicate de transport ale operatorilor economici și îmbunătățirea accesului bunurilor românești pe piețele regionale, naționale și internaționale;
- Crearea de noi locuri de muncă la nivel local și regional.

În paragrafele următoare, infrastructura de transport va fi prezentată pentru toate modurile de transport: rutier, feroviar, naval și aerian. Prezentarea va fi realizată la nivel de regiune, județ și municipiu.

2.2.2. Infrastructura și activitatea de transport rutier

2.2.2.1. Infrastructura rutieră

La nivel de regiune, infrastructura rutieră nu este una dintre cele mai dezvoltate din România. Cu o lungime de 10.428 de km la începutul anului 2011, Regiunea de Vest se află sub media națională, din punct de vedere al densității raportate la suprafață, și peste media națională, în ceea ce privește densitatea raportată la numărul de locuitori (Tabel 2.5).

Analizând la nivel de județ cei trei indicatori menționați: lungime drumuri, densitate raportată la suprafață și densitate raportată la populație, județul Hunedoara se află pe primul loc (Tabel 2.6).

Tabel 2.5. Densitatea drumurilor în Regiunea de Vest, 2011

Zona	Lungime drumuri publice – total (km)	Densitate raportată la suprafață (km/100 km ²)	Densitate raportată la populație (km/100.000 locuitori)
Regiunea de Vest	10.428	326	547
România	82.386	351	392

Sursa: Anuarul statistic al României 2012

Tabel 2.6. Drumurile publice în Regiunea Vest și județele componente, 2011

Județul	Lungimea drumurilor publice (km)	Poziție	Densitate raportată la suprafață (km/100 km ²)	Poziție	Densitate raportată la populație (km/100.000 locuitori)	Poziție
Arad	2.260	3	292	3	499	3
Caraș-Severin	1.949	4	229	4	613	2
Hunedoara	3.289	1	468	1	722	1
Timiș	2.930	2	337	2	431	4
REGIUNE VEST	10.428		326		547	

Sursa: Anuarul statistic al României 2012

Cu toate acestea, dacă facem referire la calitatea drumurilor publice, la nivel de județ, în cadrul Regiunii Vest, județul Hunedoara trece pe ultima poziție, așa cum rezultă din Tabel 2.7.

Tabel 2.7. Drumuri modernizate, pe categorii, în Regiunea Vest și județele componente, 2011

Județul	Modernizate, din total drumuri publice	Poz.	Naționale, din total drumuri publice	Poz.	Județene și comunale, din total drumuri publice	Poz.
Arad	36,0%	2	100%	1	22,0%	2
Caraș-Severin	47,7%	1	96,8%	3	27,7%	1
Hunedoara	24,3%	4	94,3%	4	15,1%	3
Timiș	29,8%	3	99,5%	2	13,2%	4
REGIUNE VEST	32,7%		97,8%		18,1%	

Sursa: Anuarul statistic al României 2012

Regiunea Vest este traversată de la nord la sud și de la est la vest de cinci drumuri europene, trei principale și două secundare.

Cele trei drumuri europene principale sunt:

- E 68 - Ungaria (Nădlac) - Arad - Deva - Sibiu, Brașov - București.
- E 70 - Serbia (Moravița) - Timișoara - Craiova - București;
- E 79 - Ungaria Oradea (Borș) – Valea Jiului (județul Hunedoara) Sudul României.

Cele două drumuri europene secundare sunt:

- E 671 - Arad – Timișoara;
- E 673 - asigură legătura prin Făget între Estul României și Banat.

Dintre acestea, județul Hunedoara este străbătut de E68, E79 și E673.

Rețeaua de transport TEN-T este compusă dintr-o rețea de bază și o rețea extinsă.

Pe teritoriul Regiunii de Vest, pentru modul de transport rutier, rețeaua TEN-T de bază se suprapune peste traseul autostrăzii A1, DN6 Lugoj – Băile Herculane și DN59 Timișoara – Moravița, iar rețeaua TEN-T extinsă peste DN79 Arad – Oradea și DN66 Simeria – Petroșani.

Dintre acestea, pe teritoriul județului Hunedoara se află porțiuni din autostrada A1, E79 și DN66.

O importanță deosebită pentru viitorul transportului rutier în județul Hunedoara o reprezintă Autostrada A1, care va asigura atât legătura cu Bucureștiul, cât și cu Europa Occidentală.

O serie de drumuri județene din județul Hunedoara se intersectează atât cu rețeaua TEN-T rutier de bază, cât și cu cea extinsă.

Astfel, cu rețeaua de bază se intersectează:

- DJ 107A: Bârsău – Hărău – Chimindia – Uroi – Rapolțu Mare – Boblâna – Cimgău – GEOAGIU – Homorod – Limită Jud. Alba
- DJ 700A: Simeria (Dn7) – Uroi
- DJ 705: Limită Jud. Alba – Alunișu Mic De Munte – Galbina – Balșa – Ardeu – Bozeș – Geoagiu – Gelmar
- DJ 706: Țebea – Vișca – Vorța – Valea Lungă – Sârbi – Ilia – DN7
- DJ 706A: Ilia – Sârbi – Branișca – Mintia – Păuliș – Fizeș – Băița – Ormindea – Vălișoara (DN 76)
- DJ 707A: Limită jud. Arad – Pojoga – Lasau – DN68A (Grind)
- DJ 707G: Dănulești – Cărmăzănești – Gurasada – DN7
- DJ 707L: Orăștie (DN7) – Pricaz – Folt
- DJ 709G: DN7 – Turdaș – DN7
- DJ 761: Șoimuș – Bârsău – Certeju de Sus – Hondol – Săcărâmb – DJ705

Cu rețeaua rutieră extinsă se intersectează:

- DJ 666: Merișor – Vulcan
- DJ 667: Pui – Hobița – Cabana Baleia
- DJ 667A: DN66 – Nucșoara – Cabana Pietrele
- DJ 668: DN 66 – Bucium Orlea – Bretea Română – Streisângeorgiu – Dâncu Mare – Tămășasa – DN 7
- DJ 668C: DN66 – Bretea Română – Vîlcelele Bune – Bățălari – Boșorod
- DJ 668D: Simeria – Bacia
- DJ 686: DJ668 – Subcetate – Sântămăria Orlea – Râu de Mori – Suseni – Cabana Râușor
- DJ 687: Sântuhalm – Cristur – Peștișu Mare – Hunedoara – Hasdat – Călan
- DJ 687C: Hațeg – Unirea – Ciula Mare – Ciula Mică – Răchitova – DJ687G
- DJ 687K: Bretea Streiului – Silvașu de Jos – Mănăstirea Prislop

- DJ 709K: Petrila – Cabana Lunca Florilor – Cabana Aușel – limită jud. Alba

Municipiul Hunedoara este străbătut de DN 68B Sântuhalm – Hunedoara, drum județean care face legătura cu drumul european E 68 (Arad– Deva – Orăștie – Sibiu – Brașov – București) și drumurile județene care fac legătura între Hunedoara și Călan, respectiv Hunedoara – Hațeg.

Prin poziția sa geografică, municipiul este poziționat la o distanță de numai 14 km de Municipiul Deva, care va fi traversat în viitor de Coridorul IV Pan European, ce va face legătura între centrele Deva, Arad și Timișoara, contribuind astfel la fluentizarea traficului pe celelalte drumuri din regiune. Coridorul IV Pan-European traversează Europa de la Vest la Est, asigurând infrastructura dintre vechile state membre și cele aderate după 2004 precum și cu Grecia. Traseul coridorului este Dresden/Nuremberg - Prague - Vienna - Bratislava - Gyor - Budapest - Arad după care se ramifică în două ramuri:

- Timișoara - Deva - Sibiu - Pitești - București – Constanța;
- Timișoara - Drobeta Turnu Severin - Vidin - Sofia - Salonic.

De asemenea, Hunedoara se leagă prin DN68B la drumul magistral DN7, aflat la numai 5 km distanță de oraș, drum ce deservește un trafic de tranzit intens și totodată un trafic local și de penetrație de asemenea intens (generat de necesitățile de deplasări ale teritoriului studiat).

Distanțele față de principalele centre naționale pe rețeaua rutieră este prezentată în Tabel 2.8.

Tabel 2.8. Distanța pe rețeaua rutieră între Municipiul Hunedoara și principalele centre naționale

Destinație	Distanța (km)
Arad	171
Brașov	275
București	409
Cluj Napoca	173
Constanța	640
Iași	492
Oradea	206
Piatra Neamț	362
Sibiu	126
Suceava	476
Timișoara	175
Târgu Mureș	194

Rețeaua de drumuri județene care leagă în mod direct Municipiul Hunedoara de localitățile învecinate se prezintă după cum urmează:

- DJ 687: Hunedoara – Peștișu Mare – Cristur – E68 și Hunedoara – DN66;
- E 687A: Hunedoara – Silvașu de Jos;
- DJ 687E: Hunedoara – Zlaști;
- DJ 708 E: Hunedoara – Peștișu Mic.

Cerința actuală principală legată de aceste drumuri este necesitatea menținerii stării tehnice prin care să se facă posibilă exploatarea lor la nivelul de serviciu conferit de clasa tehnică de încadrare.

Având în vedere faptul că zona administrativă a Municipiului Hunedoara cuprinde și localități aparținătoare, rețeaua drumurilor naționale și județene este completată cu drumurile comunale aferente acestor localități. Drumurile locale (comunale) care asigură deservirea unor localități rurale/zone periurbane ale Municipiului Hunedoara sunt următoarele:

- DC 113
- DC 114 (Răcăștia - Dumbrava)
- DC 119 (Josani);

Traficul pe toate intrările principale înspre municipiul Hunedoara se desfășoară în condiții normale, în cea mai mare parte a timpului.

Infrastructura locală specifică municipiului Hunedoara este compusă din bulevarde, străzi, alei, zone pietonale, pasaje, parcări și trotuare.

Arterele principale de circulație sunt:

- Bulevarde: Traian, Republicii, Decebal, Dacia;
- Străzi: Aurel Vlaicu, Mihai Viteazul, Avram Iancu, Rotarilor.

Tabel 2.9. Modernizarea anuală a rețelei stradale a municipiului Hunedoara în perioada 2000-2012

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lungimea strazilor orasenesti-total - km	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136
Lung. strazilor orasenesti modernizate- km	88	88	89	91	93	95	96	97	98	98	98	98	98
Lungimea strazilor orasenesti modernizate- %	65%	65%	65%	67%	68%	70%	71%	71%	72%	72%	72%	72%	72%

Sursa: INS, Fișa localității, Municipiul Hunedoara

După cum se observă, creșterea procentuală a kilometrilor de străzi modernizate este destul de redusă, crescând doar cu 7%, în decursul perioadei analizate, cu perioade lungi de stagnare totală (Figura 2.11).

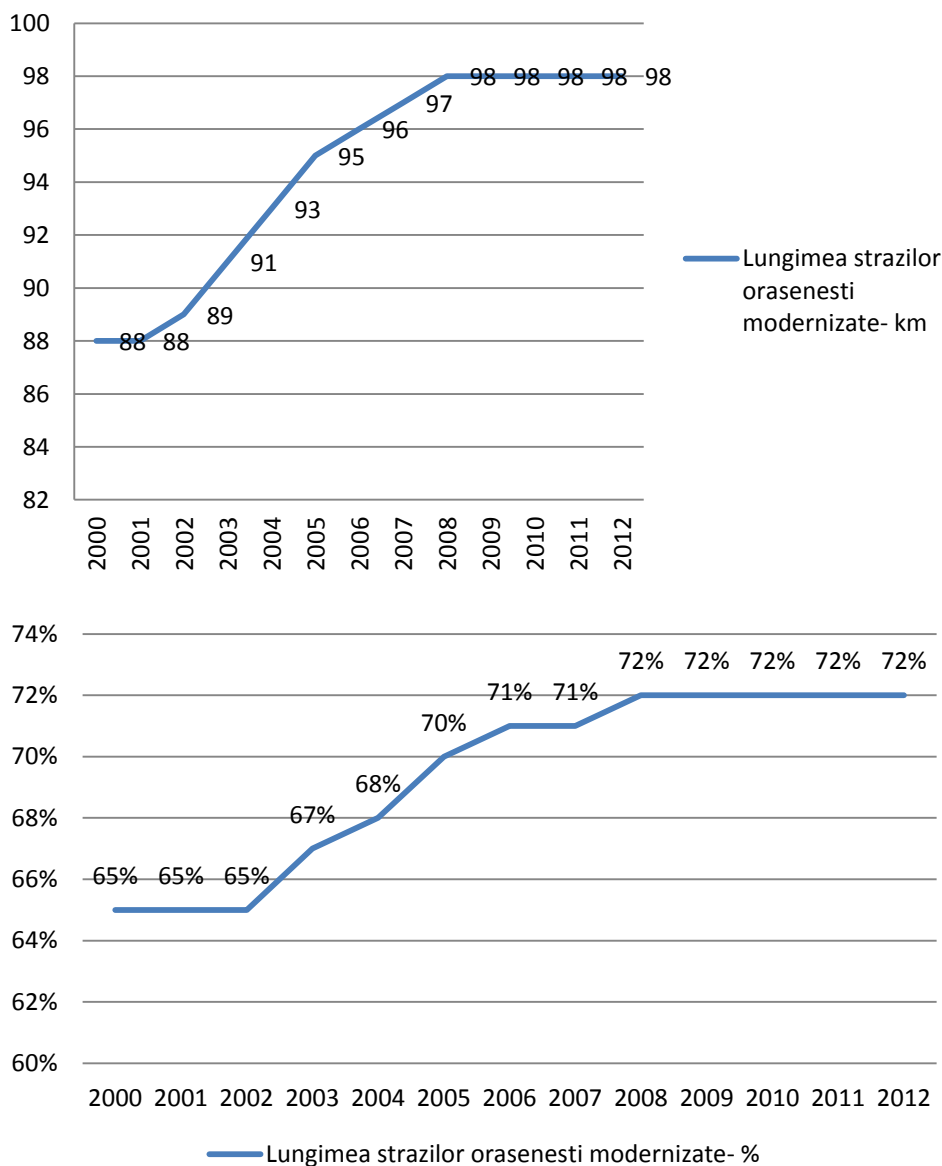

Figura 2.11. Evoluția modernizării rețelei stradale pentru Municipiul Hunedoara.

Activitatea de reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere reprezintă o preocupare constantă a Primăriei Municipiului Hunedoara, împreună cu modernizarea parcărilor existente, precum și execuția de parcări noi. Astfel, în anul 2010, a fost obținută o finanțare pe Programul Operațional Regional 2007-2013, pentru reabilitarea și modernizarea unei părți a rețelei stradale, și anume: str. Avram Iancu, str. Aurel Vlaicu, str. Carpați, str. Victoriei, b-dul Dacia, b-dul 1848, b-dul Libertății, b-dul Republicii, b-dul Traian (11,6 km).

Cu toate acestea, așa cum rezultă din sondajul de opinie realizat, în opinia cetățenilor problema astfaltării drumurilor ocupă locul 2, în topul problemelor pe care le consideră necesar a fi rezolvate (Figura 2.12).

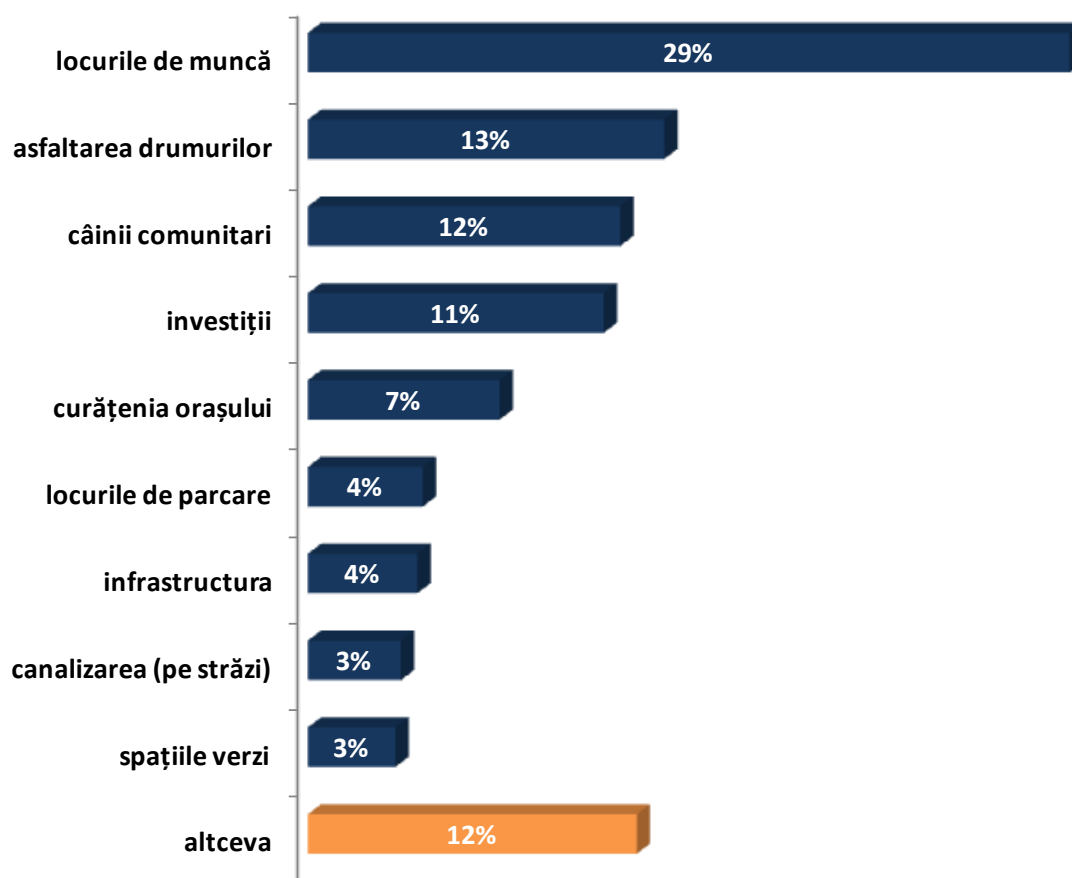

Figura 2.12. Topul problemelor localității, conform sondajului de opinie

Traficul în Municipiul Hunedoara are în general un aspect fluent, fără congestii majore de circulație. Echipamentele de semaforizare utilizate au fost parțial înlocuite. Totuși, sistemul de semaforizare utilizat nu este unul performant, de ultimă generație, care să aplice un management adaptiv al traficului rutier, ci este un sistem cu timp fix, fapt ce rezultă și din utilizarea cronometrelor, în intersecțiile semaforizate.

Așa cum se observă și în figura anterioară, locurile de parcare se află doar pe locul 6, în topul problemelor localității, conform sondajului de opinie, doar 4% dintre persoanele intervievate incluzând acest aspect în lista respectivă.

La ora actuală, în Municipiul Hunedoara există parcări de reședință și parcări temporare. Pentru niciuna dintre aceste facilități nu sunt percepute taxe de către Primărie.

În anumite zone ale orașului există un deficit al zonelor de parcare, ceea ce conduce la parcări temporare nereglementare. În prezent, nu

există un management centralizat al zonelor de parcare, care să permită și ridicarea vehiculelor parcate neregulamentar sau blocarea roților.

Opinia cetățenilor asupra traficului general din localitate și asupra locurilor de parcare existente este prezentată grafic în Figura 2.13.

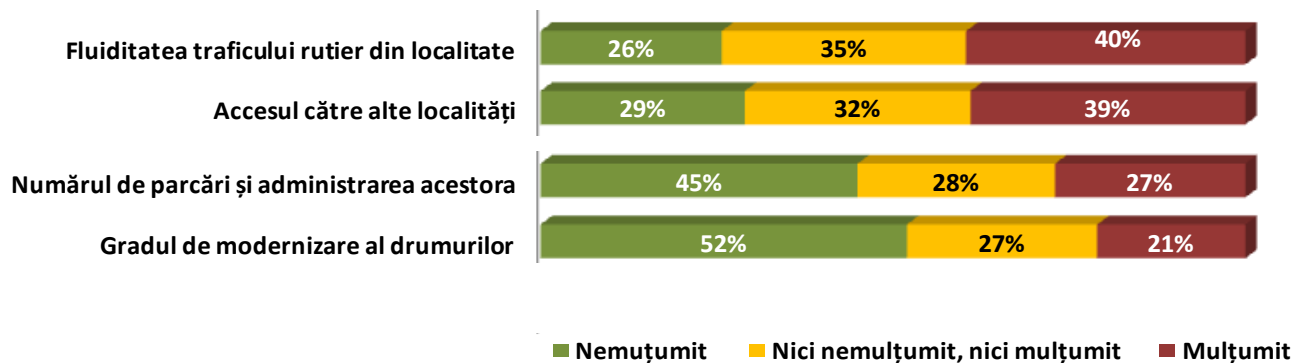

Figura 2.13. Opinia cetățenilor asupra traficului și a locurilor de parcare

2.2.2.2. Transportul public

Serviciul de transportul public local pe raza Municipiului Hunedoara este concesionat. Pe data de 1 septembrie 2013, fostul operator de transport comun a fost schimbat, după această dată, serviciile de transport public local fiind asigurate de către SC Eco Sid SRL, conform HCL nr. 235/2013.

Cadrul juridic unitar privind efectuarea serviciilor de transport public local de persoane în municipiul Hunedoara este asigurat prin Regulamentul pentru efectuarea transportului public local în Municipiul Hunedoara, promovat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Hunedoara nr. 31/2010.

Scopul acestui regulament este de a defini modalitățile și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru efectuarea serviciului de transport public de persoane, indicatorii de performanță, condițiile tehnice, precum și raporturile dintre operatorii de transport rutier / transportatorii autorizați și utilizatorii serviciilor.

Transportul public în zona municipală este acoperit în mod uniform prin autobuze și microbuze. Programul de funcționare este în intervalul orar 5.30 - 23.00. Intervalul de succedare a mijloacelor de transport prin stație diferă de la un traseu la altul.

Evoluția în timp a numărului de autobuze și microbuze utilizate pentru transportul public este prezentată în Tabel 2.10 și în Figura 2.14.

După cum se observă, evoluția parcului de mijloace de transport a fost neuniformă. După o creștere mai accentuată în anul 2004 a urmat o

scădere puternică a numărului de vehicule de transport public în perioada 2005 – 2009, după care s-a intrat pe un palier, pentru următorii ani.

Tabel 2.10. Numărul de vehicule pentru transportul public, perioada 2000 - 2012

Detalii	Anul												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Număr autobuze și microbuze (inventar) transport public	28	53	45	54	67	64	27	31	15	14	18	17	18
Modificare anuală - cantitativ	-	+ 25	- 8	+ 9	+ 13	- 3	- 37	+ 4	- 16	- 1	+4	- 1	+1
Modificare anuală - procentual	-	+112 %	- 15 %	+ 20 %	+24 %	- 4 %	- 58 %	+15 %	- 52 %	- 7 %	+29 %	- 6 %	+ 6 %

Sursa: INS, Primăria Hunedoara

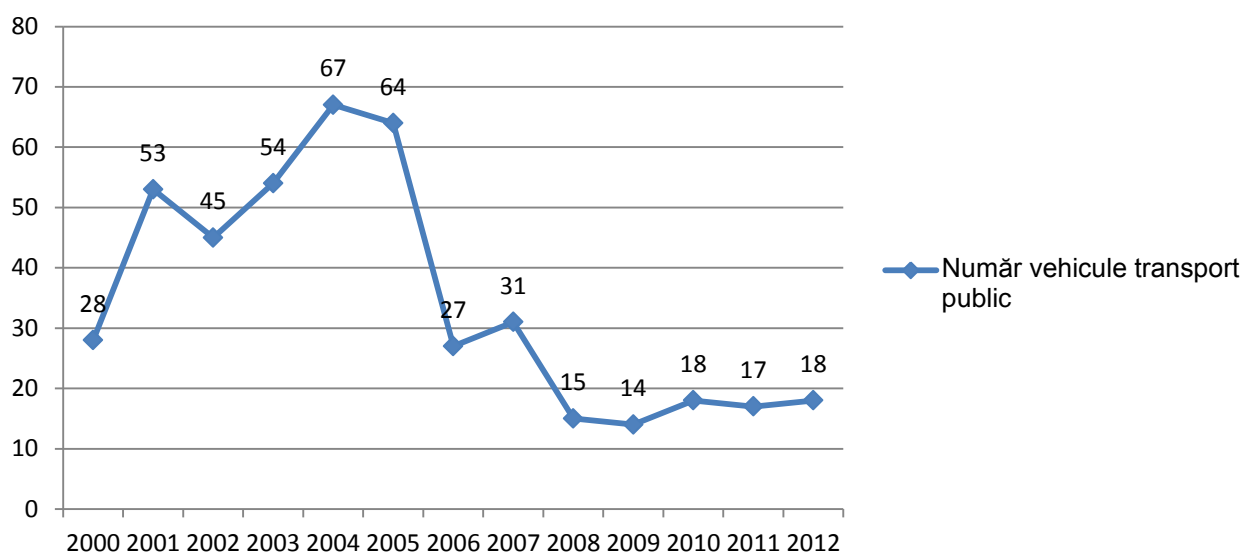

Figura 2.14. Evoluția numărului de vehicule de transport public (2000 - 2012)

În momentul actual, există 4 trasee de transport public, reprezentate în Figura 2.15., rutele având următoarele denumiri:

- Traseu 2 – Magistrală
- Traseu 3 – OM
- Traseu 4 – Chizid
- Traseu 6 – Peștiș

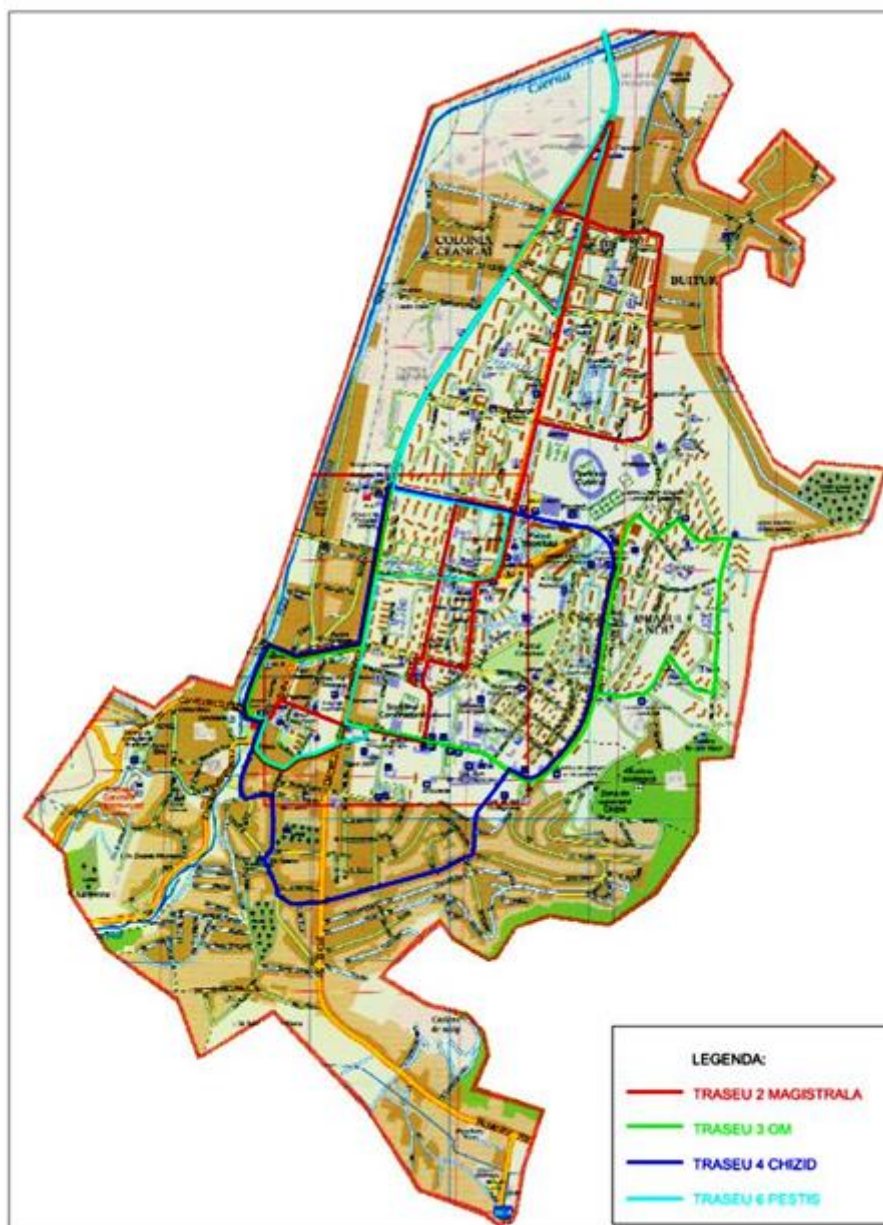

Figura 2.15. Traseele de transport public în Municipiul Hunedoara

Pe lângă aceste trasee urbane, mai există linii de transport care leagă Hunedoara de orașele și satele învecinate, și anume:

- Hunedoara-Deva
- Hunedoara-Orăștie
- Hunedoara-Călan
- Hunedoara-Simeria
- Hunedoara-Cinciș Sat
- Hunedoara-Bosorod
- Hunedoara-Hășdău

- Hunedoara-Nandru
- Hunedoara-Silvașu de Sus
- Hunedoara-Cerbăl
- Hunedoara-Ocolișu Mic
- Hunedoara-Hațeg
- Hunedoara-Nadastia de Sus
- Hunedoara-Ghelari
- Hunedoara-Sântuhalm
- Hunedoara-Ciulpaz

Conform HCL 38 / 2012, în municipiul Hunedoara sunt acordate următoarele facilități la transportul public de călători:

- 16 călătorii gratuite/lună pentru următoarele categorii de persoane:
 - o pensionarii cu venituri mai mici de 700 lei/lună, inclusiv persoanele fără venituri în vârstă de peste 55 ani, cu domiciliul pe raza administrativ - teritorială a municipiului Hunedoara;
 - o văduvele nerecăsătorite ale veteranilor de război, cu domiciliul pe raza administrativ-teritorială a municipiului Hunedoara;
 - o persoanele care dețin titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Hunedoara
- 8 călătorii gratuite/lună pentru pensionarii cu venituri cuprinse între 701- 1000 lei/lună.

Opinia populației asupra diferitelor aspecte ale transportului public, rezultată în urma studiului realizat în decembrie 2013, este prezentată în Figura 2.16.

După cum se observă din graficele prezentate, cetățenii Municipiului Hunedoara au o părere echilibrată relativ la utilitatea orarului, calitatea și eficiența transportului în comun și se declară în majoritate mulțumiți de pozițiile stațiilor de transport în comun. Un grad accentuat de nemulțumire este manifestat față de accesul în zonele rezidențiale cu mijloacele de transport public, și mai ales față de accesul în zonele industriale.

Din opiniile înregistrate prin studiul efectuat rezultă necesitatea realizării unui studiu din care să rezulte o acoperire mai bună a anumitor zone ale municipiului prin traseele de transport public, precum și o creștere a eficienței transportului în comun și a calității vehiculelor alocate. Toate aceste obiective pot fi atinse prin implementarea unor

sisteme moderne de management al transportului public, care să permită eficientizarea acestuia, precum și o mai bună informare și un confort sporit pentru călători.

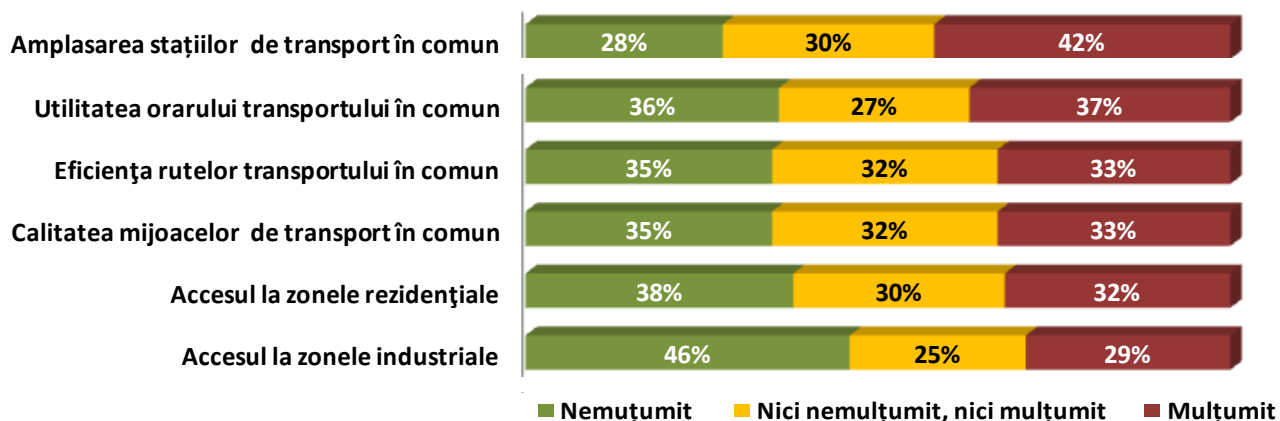

Figura 2.16. Opinia populației asupra transportului public local

Transportul în regim de taxi

Companiile de taxiuri care s-au dezvoltat în ultimii ani acoperă necesarul de transport care depășește capacitatea transportului public. Transportul în regim de taxi în Municipiul Hunedoara este reglementat de Hotărârea Consiliului Local nr. 25/2008.

Având în vedere descreșterea populației înregistrată în ultimul timp, respectiv de la 546.163 locuitori, în anul 2001, la 418.565 locuitori, conform datelor statistice înregistrate pentru anul 2011, va fi necesară realizarea unui studiu de oportunitate privind numărul de taximetre puse la dispoziția cetățenilor. Acest studiu va trebui să ia în considerare, pe lângă normele în vigoare, și alți factori determinanți pentru populație, cum sunt: gradul de satisfacere a cerințelor populației pentru orele de vârf, modalitățile de asigurare a nevoilor de transport pe timp de noapte, acoperirea zonelor limitrofe aflate în afara traseelor actuale de transport public local.

2.2.2.3. Mijloace de transport rutier utilizate

Pentru a obține o concluzie finală asupra transportului rutier în Municipiul Hunedoara, este utilă realizarea unei scurte analize asupra următoarelor aspecte, rezultate în urma sondajului de opinie realizat pentru redactarea strategiei de dezvoltare 2014 – 2020.

Astfel, la întrebarea referitoare la mijloacele de transport utilizate, au fost obținute următoarele rezultate:

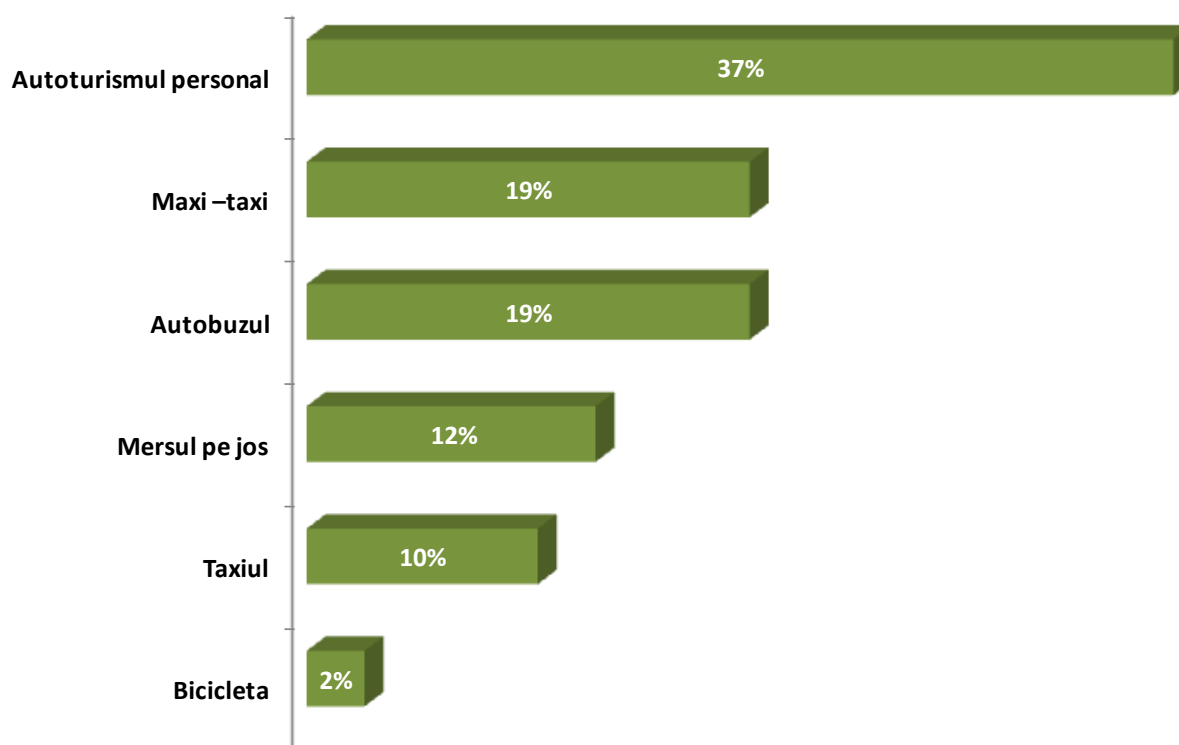

Figura 2.17. Mijloace de transport utilizate

După cum se observă, există o preferință clară pentru utilizarea autoturismului personal, care se poate datora, într-o anumită măsură, lipsei de confort oferite de mijloacele de transport public, a gradului redus de acoperire al necesarului de deplasări prin traseele existente și a neregularității graficului de parcurs al vehiculelor de transport public.

Ultimul loc ocupat de utilizarea bicicletelor se poate datora numărului redus de kilometri alocat pentru piste de biciclete (1,33 km, cf. *Studiului regional de transport și mobilitate*), care să asigure un transport mai rapid și mai sigur pentru cei care ar prefera acest mijloc de transport.

Din graficele de mai sus, se observă că sunt preferate exact mijloacele de transport care asigură deplasarea unui număr mic de persoane (autoturismul propriu și maxi-taxi), în detrimentul autobuzelor de transport în comun, sau al mersului pe jos sau cu biciclete, ceea ce conduce la un impact negativ mai puternic asupra mediului, în general, și asupra condițiilor de trai, în particular.

În Figura 2.18 este realizată o imagine a opiniei populației asupra eficienței mijloacelor de transport utilizate. Din analiza rezultatelor, se observă faptul că cetățenii conștientizează eficiența mersului pe jos și al utilizării bicicletei. Pe de altă parte, constatăm că utilizarea autobuzului și a vehiculelor maxi-taxi sunt considerate cel mai puțin eficiente.

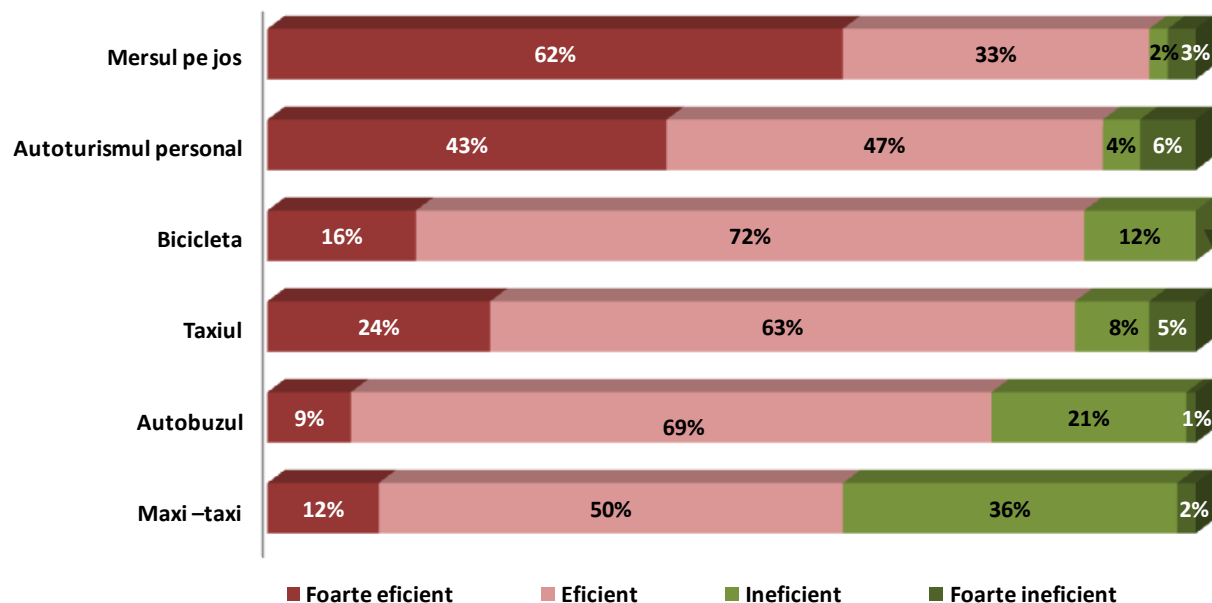

Figura 2.18. Eficiența mijloacelor de transport utilizate

Imaginile din Figura 2.17 și Figura 2.18 pot părea contradictorii, la prima privire. De fapt, ele relevă lipsa unor condiții adecvate, care să favorizeze mersul pe jos sau cu bicicleta, cum ar fi spațiile pietonale și pistele de biciclete. Absența sau numărul redus de astfel de facilități fac ca locuitorii Municipiului Hunedoara, deși realizează avantajele și eficiența mersului pe jos și cu bicicleta, preferă să utilizeze vehiculul personal. În același timp, în ceea ce privește transportul în comun, lipsa unor condiții de confort, de regularitate a graficului și de acoperire a zonelor orașului fac ca această variantă să se afle pe ultimul loc, în opinia călătorilor, relativ la eficiență.

Din analiza realizată, este evidentă necesitatea realizării unui studiu asupra mobilității în Municipiul Hunedoara, studiu care să indice soluțiile prin care să se tindă spre un transport mai ecologic, mai puțin poluant, mai sigur și mai confortabil, adică spre un transport rutier care să urmeze tendințele transportului general din cadrul Uniunii Europene.

2.2.3. Infrastructura de transport feroviară

Infrastructura feroviară la nivelul Regiunii Vest se poziționează bine, în raport cu alte regiuni, dar există probleme majore datorate stării tehnice precare a căilor ferate.

Astfel, cu o lungime a liniilor de cale ferată de 1.894 km (anul 2011), Regiunea Vest reprezintă zona cu cea mai întinsă rețea feroviară de pe teritoriul României. De asemenea, cu o densitate de cale ferată de 59 km/1000 km², regiunea ocupă locul 2 în România, iar densitatea raportată la populație poziționează această zonă pe primul loc în România, cu o valoare de 98,8.

Totuși, discrepanțele la nivel de județ, referitor la parametrii de mai sus, sunt destul de mari, astfel încât se observă că județul Hunedoara înregistrează o densitate destul de scăzută (40,9 km linii/1.000 km²).

Dacă, raportat la indicatorii vizând lungimea și densitatea rețelei, Regiunea Vest este bine poziționată, în ceea ce privește calitatea infrastructurii feroviare, situația este complet diferită, zona situându-se pe locul 6 în România cu 34,3%, dar pe locul 3 în funcție de lungimea acestor linii electrificate.

Ca și la nivel național, în perioada 2000 – 2011 se constată o deteriorare constantă a calității infrastructurii feroviare, atât în ceea ce privește lungimea căilor ferate electrificate, cât și la totalul liniilor normale.

Din punctul de vedere al lungimii liniilor electrificate, județul Hunedoara este primul la nivelul Regiunii, cu aproape jumătate din toate căile ferate cu linie dublă (167 km) din Regiune, ocupând aceeași poziție și pe segmentul căi ferate electrificate (220 km).

Pentru modul de transport feroviar, rețeaua TEN-T de bază se suprapune traseului magistralelor principale *200 Curtici – Arad – Simeria* și *900 Timișoara – Băile Herculane*, a magistralei secundare *217 Timișoara – Arad*, cât și a magistralei secundare *922 Timișoara – Moravița*. Rețeaua feroviară extinsă cuprinde magistrala secundară *310 Arad – Chișineu-Criș – Oradea* și magistrala secundară *202 Simeria – Petroșani*.

Municipiul Hunedoara este străbătut de *calea ferată Simeria – Hunedoara*, fiind capăt de linie pe acest tronson, care este linie electrificată. Prin această legătură, orașul are acces rapid la magistrala principală 200 a rețelei TEN-T.

Totodată, fie prin legătura pe calea ferată, fie folosind infrastructura rutieră, există o legătură relativ rapidă cu ruta internațională: (România) - București – Brașov – Sibiu – Deva – Arad – Curtici – (Ungaria).

Trebuie menționată și existența traseului mocăniței, calea ferată îngustă de la Hunedoara la Retișoara fiind prima astfel de cale ferată din Ardeal. Cu toate că aportul industrial al acestei linii de cale ferată nu mai prezintă un interes deosebit, ea poate avea un impact important asupra gradului de atragere al turiștilor în zonă.

Astfel, traseul de peste 10 kilometri al mocăniței hunedorene leagă Castelul Corvinilor de Ținutul Pădurenilor și poate fi inclus în circuitul turistic al zonei.

Referitor la transportul feroviar și la infrastructura existentă pentru acest mod de transport, opiniile locuitorilor Municipiului Hunedoara nu sunt deloc favorabile (Figura 2.19). Astfel, părerea celor intervievați referitor la calitatea mijloacelor și serviciilor de transport feroviar plasează acest mod de transport pe ultimul loc.

Figura 2.19. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de infrastructura de transport feroviar

2.2.4. Infrastructura de transport navală și aeriană

În cadrul Regiunii Vest, există un număr de două aerogări internaționale, la Timișoara și Arad, fiind astfel pe poziția a doua din România, după București-Ilfov. În trecut nu prea îndepărtat au mai funcționat două aerodromuri: unul la Caransebeș (pentru traficul intern) și unul la Deva, specializat doar pe activități de aviație sportivă. În prezent, aceste două porți aeriene nu mai au activitate.

Aeroportul Internațional „Traian Vuia” din Timișoara (codul IATA: TSR) este al doilea aeroport ca mărime din România, după aeroportul “Henri Coandă” din București, și deservește o populație de peste 2,5 milioane de locuitori. Începând cu data de 6 ianuarie 2003, aeroportul poartă numele inventatorului român Traian Vuia, născut în județul Timiș. Este considerat aeroport de rezervă pentru București (OTP), Budapesta (BUD) și Belgrad (BEG), fiind și cel mai important aeroport din Euroregiunea DKMT. Aeroportul este situat la 12 km nord-est de centrul Timișoarei. În componența acestuia există două terminale, unul intern și celălalt extern.

Un alt aeroport important, internațional, al Regiunii Vest este cel din Arad, aflat la doar patru kilometri de centrul orașului și cu acces la drumul european E68 (Budapesta-Arad-Deva-București) și la axa feroviară internațională Budapesta-Curtici-Arad-București. Aeroportul Internațional Arad are avantajul unui grad remarcabil de accesibilitate fiind situat la 4 km. vest față de centrul orașului Arad, la 106 metri deasupra nivelului mării, în suprafață totală de 157 ha. Se bucură de o poziție strategică bună aflându-se la 250 km de Budapesta și 300 km de Belgrad. Este situat în apropierea frontierei cu Ungaria, la 30 km de cel mai apropiat punct rutier de trecere a frontierei-Turnu și 20 km de cel mai apropiat punct feroviar de trecere a frontierei – Curtici. Aeroportul Arad deservește 5 județe (Arad, Timiș, Bihor, Alba și Hunedoara) cu o populație totală de 2.567.000.

Referitor la infrastructura de transport naval, trebuie remarcat că în cadrul Regiunii Vest, Dunărea este navigabilă pe tronsonul Baziaș-Orșova, iar râul Bega pe o lungime de 40 km. Există, totodată încă un canal navigabil care străbate și Regiunea Vest și anume cel al râului Mureș (între Alba Iulia – Arad). Amenajarea și întreținerea acestor canale navigabile implică lucrări mari de gospodărire a apelor, lacuri de

acumulare care să asigure nivelurile corespunzătoare și debitele de ecluzare, plus resurse financiare și umane considerabile.

În ceea ce privește Municipiul Hunedoara, aceste tipuri de transport sunt interesante doar prin prisma distanțelor rutiere între localitate și centrele importante din Regiunea de Vest:

- Hunedoara – Timișoara: 175 km
- Hunedoara – Arad: 171 km
- Hunedoara – Alba Iulia: 75 km
- Hunedoara – Deva: 14 km

2.3. Infrastructura urbană – utilități

2.3.1. Alimentarea cu apă

2.3.1.1. Context regional și județean

În majoritatea țărilor din Uniunea Europeană nivelul populației conectate la alimentarea publică cu apă este de aproape 100%, prin urmare, accentul este pus pe tratarea apelor reziduale (în 2009 a fost peste 90% în 17 țări). Însă acest lucru nu este valabil și în cazul României, care are cea mai mică pondere a populației conectate la sursa de apă (56%).

Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă în Regiunea Vest, comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare și județe ale regiunii a fost în 2011 de 1.241.830, în creștere față de anul 2008 cu 90.938 persoane.

Accesul la rețeaua publică de alimentare cu apă dezvăluie diferențieri intra-regionale semnificative. Chiar având unele lacune, Arad și Timiș se clasează mult mai bine (88,5%, respectiv 90,9% din toate localitățile care au acces la apă), pe locul 5, respectiv 4 în România. În anul 2011, 30 de localități (39%) din județul Caraș-Severin și 24 (35%) de localități din județul Hunedoara nu au instalații de apă potabilă, aceste județe clasându-se pe locurile 35, respectiv 30 între județele din România.

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.559 km, reprezentând 11,6% dintr-un total național de 47.778 km. Rețelele de alimentare cu apă, în general, și cele din localitățile urbane, în special, se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităților de stocare, dar și de tratare și distribuție, în condițiile asigurării protecției sanitare a surselor.

Județul Hunedoara este prezentat, în cadrul Regiunii de Vest, ca având cea mai mare pondere de populație conectată la sistemul de

canalizare (58,9%) și de tratare (58,6%), și cu o pondere medie de tratare secundară (24,4% din totalul populației, iar 76,6% din populație urbană este conectată la stațiile de tratare a apelor uzate).

Proiectele de investiții în sectorul apei potabile și apelor uzate au fost și continuă să fie finanțate din Programul ISPA, respectiv din Fondul de Coeziune, iar în mediul rural din SAPARD respectiv Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală. Investițiile adresate comunităților depind, ca soluții tehnice, de dimensiunile comunității. Domenii cheie abordate sunt:

- Extinderea de conectivității.
- Extinderea rețelei și implementarea rețelelor de apă uzată în zonele rurale.
- Strategia de implementare a nămolurilor în scopul de a reduce gradul de depozitare și de a spori utilizarea în agricultură.

2.3.1.2. Municipiul Hunedoara și satele aparținătoare

În cazul Municipiului Hunedoara, alimentarea cu apă potabilă are următoarele surse:

- Sursă principală de suprafață: Hobița
- Sursă secundară de suprafață: Lacul Cinciș
- Sursă subterană secundară: 5 foraje, din care 2 funcționale

În localitatea aparținătoare Peștișu Mare există rețea de distribuție a apei și se are în vedere extinderea rețelei existente.

De asemenea, având în vedere că localitatea aparținătoare Răcăștia și satul Hășdat nu dispun de alimentare cu apă în sistem centralizat, a fost demarată procedura de achiziție a lucrărilor de execuție pentru realizarea bransării la rețeaua principală de apă, fiind alocate în acest scop fonduri de coeziune. Finalizarea lucrărilor este prevăzută până la sfârșitul anului 2015.

În ceea ce privește satele Zlaști și Boș alimentarea cu apă este inexistentă, dar există totuși soluția de a se lega la rețeaua de alimentare a municipiului, prin extindere, sau soluția de reabilitare a puțurilor de apă proprietatea S.C.Mittal Steel.

În schimb, în localitatea Groș, canalizarea și rețeaua de apă nu sunt nici măcar în stadiu de proiect.

Rețeaua de distribuție nu este extinsă pe toate străzile municipiului, respectiv zona Ceangăi și o parte din zona Gheorghe Apostol nu sunt racordate la rețeaua de canalizare. Prin obiectivul de investiție „Lucrări de extindere rețea de alimentare cu apă și canalizare, instalații de pompare și reabilitare rețea stradală în municipiul Hunedoara”, demarat pe baza Acordului-Cadru nr.26489/81/11.06.2010, urmează să fie realizate o serie de lucrări de dezvoltare a sistemului actual de alimentare cu apă.

Pe baza contractului de concesiune, încheiat între Primăria municipiului Hunedoara și SC Apa Prod SA Deva, sistemul de alimentare cu apă la nivelul municipiului Hunedoara este monitorizat de SC Apa Prod SA, existând o sucursală și în orașul Hunedoara.

Conform contractului cadru menționat, concesionarul are următoarele obligații privind exploatarea și întreținerea rețelei de apă:

- Captarea apei din surse;
- Tratarea apei în stațiile de tratare;
- Transportul apei prin sistemul de transport al apei potabile;
- Distribuția apei în localitățile organizate ca centre operaționale, cu deservirea tuturor utilizatorilor din aria de acoperire concesionată;
- Întreținerea în condiții optime a bunurilor din patrimoniul concesionat;
- Efectuarea analizelor fizico-chimice, biologice și bacterologice ale apei potabile, industriale și de canalizare;
- Executarea lucrărilor de bransamente și racorduri;
- Înlocuirea contoarelor de apă rece;
- Remedierea avariilor la rețeaua publică de alimentare cu apă;
- Spălarea și curățarea canalelor;
- Desfundarea canalelor și gurilor de scurgere;
- Vidanajarea.

În baza hotărârii Consiliului Local s-a aprobat asocierea Municipiului Hunedoara cu Județul Hunedoara, precum și cu unele unități administrativ-teritoriale din județul Hunedoara, în vederea constituirii *Asociației de Dezvoltare Intercomunitară "Aqua Prest Hunedoara"*, cu scopul de a realiza în comun proiecte de dezvoltare a infrastructurii aferente serviciilor de alimentare cu apă și apă uzată.

Astfel, municipiul Hunedoara, beneficiază de reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare prin intermediul proiectului comun de investiții *„Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiile Deva și Hunedoara”*, finanțat de Uniunea Europeană prin Măsura ISPA 2005/RO/P/PE/002.

Rezultatele proiectului se concretizează prin:

- Înlocuirea a 45,324 km conducte de distribuție apă;
- Reabilitarea a 22,649 km conducte canalizare;
 - Reabilitate: 7.865,9 m;
 - În construcție: 10.926,2 m.

- Construcția a 4 bazine de stocare apă pluvială;
- Construcția a 5 stații de pompare ape uzate și pluviale;
- Reabilitare 1 stație de tratare apă;
- Reabilitare 1 captare apă;
- Construcție 1 stație de tratare;
- Construcție 2 rezervoare de înmagazinare apă;
- Reconstrucția stației de epurare pentru Deva;
- Reconstrucția stației de epurare pentru Hunedoara.

În privința reabilitării captărilor de apă, a aducțiunilor stațiilor de tratare a apei brute, a stațiilor de pompare și rezervoarelor de înmagazinare a apei potabile merită specificate următoarele aspecte:

- Stația Hobița: a fost reabilitată prin programul ISPA
- Aducțiuni: prin programul ISPA au fost reabilite vanele; vor fi înlocuiți 1,5 km, pe fonduri de coeziune
- Stația de tratare: construcție nouă, prin programul ISPA
- Stații de pompare:
 - Ciuperca – reabilitare prin ISPA;
 - Hășdat – înlocuire pe fonduri de coeziune;
 - Vor fi construite 2 stații pe fonduri de coeziune
- Rezervoare înmagazinare apă:
 - Pe ISPA s-a reconstruit rezervor MFA 2 x 400 mc
 - Pe fonduri de coeziune se vor reabilita 2 x 5000 mc, 2 x 2500 mc, 2 x 1500 mc și 2 x 500 mc.

Tot pe baza fondurilor de coeziune vor fi demarate proiecte de extindere cu aproximativ 25% a rețelei actuale de apă, lucrările de extindere a conductelor de distribuție în Municipiul Hunedoara și parte din localitățile aparținătoare fiind prezentate în Tabel 2.11.

De menționat faptul că lucrările corespunzătoare punctelor 4 – 14, cuprinse în proiectele mai sus menționate, se află în faza de licitație.

De asemenea, alimentarea cu apă a localităților Boș și Groș, prin extinderea rețelei din municipiul Hunedoara, nu este avantajoasă deoarece necesită o lungime mare de extindere pentru un număr mic de consumatori. Singura variantă viabilă ar fi preluarea sursei Boș, urmată de reabilitare.

Tabel 2.11. Lucrări de extindere a conductelor de distribuție în Municipiul Hunedoara și localitățile aparținătoare

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Bransamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
1	Lăturenii 2000	1.100	D110	PEHD	80	2	8
2	Aleea Tineretului	150 415 710	D140 D110 D75	PEHD	56	7	6
3	E. Mărgineanu – spre Teliucu Inferior	740	D110	PEHD	25	1	7
4	B-dul.1848	234	D110	PEHD	20	2	2
5	Libertății	116	D110	PEHD	28	2	1
6	Carpați	334	D110	PEHD	25	3	4
7	Mihai Eminescu	155	D110	PEHD	12	2	1
8	Serei	271	D110	PEHD	20	3	2
9	Severin transport	207	D200	PEHD	-	-	-
10	Severin distribuție	214	D110	PEHD	25	2	2
11	Decebal	267	D160	PEHD	7	2	3
12	Decebal	122	D180	PEHD	13	1	1
13	Rotarilor	101	D180	PEHD	Închidere inel		
14	Revoluției	283	D200	PEHD	22	2	3
15	Hășdat	2.137	D110	PEHD	85	17	9
16	Răcăștie	1.463	D160; 140; 110; 75	PEHD	230	25	15
17	Peștiș	2.616	D160; 140; 110; 75	PEHD	210	15	11
18	Str. Zlaști	2.800	D160; 140; 110; 75	PEHD	180	15	19
TOTAL		14.435	-		1038	101	94

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Pentru elaborarea Strategiei 2014-2020 este important ca, în urma analizei efectuate, să fie posibilă evidențierea elementelor deficitare a căror remediere să facă obiectul unor proiecte dedicate în acest sens. Tabel 2.12 prezintă o sinteză a cerințelor de remediere/ dezvoltare pentru infrastructura de apă potabilă actuală.

Tabel 2.12. Necesarul de intervenții la infrastructura de apă potabilă (2013)

Nr. crt.	Detalii		Existent	Din care:		Necesar extindere
				Necesită reabilitare	Necesită modernizare	
1	Rețele de aducțiune (km)		10,5	1,5	-	-
2	Rețea apă potabilă (km)		186	25,883	4,924	14,435
3	Capacitate stație de tratare (m ³ /h)		330	-	-	-
4	Surse de alimentare	În funcțiune:	Sursă supraterană Baraj Râu Bărbat; 2 Puțuri de mare adâncime Sânpetru			
		Sistate:	Sursă supraterană Lac Cinciș; 3 Puțuri de mare adâncime Sânpetru			

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Pentru cei 30.797 m de rețea de apă potabilă care necesită reabilitare se va realiza înlocuirea rețelelor uzate de apă potabilă conform specificațiilor din tabelul următor (Tabel 2.13).

De menționat și aici faptul că lucrările corespunzătoare punctelor 1-15, aceasta însemnând reabilitarea a aproximativ 15% din rețele, sunt cuprinse în proiectele finanțate din Fondurile de coeziune și care se află în faza de licitație.

Tabel 2.13. Planificarea lucrărilor de înlocuire a rețelelor uzate de apă potabilă

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Bransamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
1.	Buituri	523	D110	PEHD	46	2	2
2.	George Coșbuc	233	D110	PEHD	30	1	1
3.	Rotarilor	717	D110	PEHD	-	-	5
4.	Spiru Haret	149	D110	PEHD	11	1	1
5.	Ion Stângă	112	D110	PEHD	22	1	1
6.	B-dul.1848	97	D160	PEHD	16	1	1
7.	Ghiocelor	241	D160	PEHD	28	2	1
8.	Constantin Brâncuși	275	D160	PEHD	12	1	1
9.	Nicolae Grigorescu	216	D160	PEHD	14	1	1
10.	Teodor Aman	552	D180	PEHD	16	2	2
11.	Nicole Bălcescu	285	D315	PEHD	44	2	2
12.	Ștefan cel Mare	138	D315	PEHD	44	1	1
13.	Traian	763	D315	PEHD	25	3	6
14.	Victoriei	181	D315	PEHD	-	-	-
15.	Hășdat	442	D110	PEHD	40	1	2
16.	Eliberării-Viorele-Vlahuță	120	D200	PEHD	3	1	1
17.	Carol Davila	300	D50	PEHD	35	1	1
18.	Brădet	400	D50	PEHD	30	2	2

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
19.	Pădurii	320	D50	PEHD	22	1	1
20	Dr. Marinescu	440	D160	PEHD	24	1	1
21.	Rez.2x1500-Pădurii	450	D160	PEHD	-	-	-
22.	Cantacuzino	250	D110	PEHD	13	1	1
23.	Stejarilor	410	D75	PEHD	42	2	2
24.	Cărpiniș	138	D50	PEHD	15	1	1
25.	Rețea pompare de la stația repompare Ciuperca	290	D110	PEHD	-	-	-
26.	T. Ciorogaru	230	D110	PEHD	25	1	1
27.	Plopilor	180	D50	PEHD	15	1	1
28.	Rotarilor	1130	D110	PEHD	150	3	3
29.	Bogdan Vodă	250	D50	PEHD	18	1	1
30.	Roma	430	D110	PEHD	30	1	1
31.	Cuza Vodă	325	D50	PEHD	22	1	1
32.	Tomis	660	D110	PEHD	50	2	1
33.	Sarmisegetuza	820	D110	PEHD	70	2	2
34.	Vânătorilor	360	D110	PEHD	25	2	1
35.	Perintei-D.Pleşului	450	D110	PEHD	35	2	2
36.	Eliberării(partea cu OM mare)	580	D110 D300	PEHD	5	1	1
37.	Piața Eliberării	300	D110	PEHD	3	1	1

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
38.	I.L.Cargiale	500	D110	PEHD	16	2	2
39.	Gheorghe Lazăr	250	D110	PEHD	6	1	1
40.	Topârceanu	180	D125	PEHD	4	1	1
41.	Victor Babeș	580	D110	PEHD	45	2	2
42.	QA, QB-B-dul 1848	200	D75	PEHD	2	1	1
43.	QC-Gh.Lazăr	150	D75	PEHD	1	1	1
44.	Vlahuță-M.Viteazu	250	D300	PEHD	3	1	1
45.	Mureșului	910	D350	PEHD	4	2	2
46.	Mihai Viteazu	510	D300	PEHD	4	1	1
47.	Jiului	160	D250	PEHD	2	1	1
48.	Streiului	270	D160	PEHD	2	1	1
49.	Oltului	250	D160	PEHD	2	1	1
50.	Câmpului	250	D160	PEHD	2	1	1
51.	Rândunicii	320	D160	PEHD	4	1	1
52.	PT1 spre bl.38, 2B, 47B	280	D110	PEHD	3	1	1
53.	SC1 spre B1-B5 str. M.Viteazu	350	D110	PEHD	2	1	1
54.	SC2 spre B1,B2, B3 A1 Micro 4	350	D110	PEHD	3	1	1
55.	Rozelor	120	D110	PEHD	2	1	1
56.	Eroilor	840	D275	PEHD	10	4	4

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
57.	Buituri-sat	950	D275	PEHD	80	4	5
58.	Centru Civic din PTcc spre blocurile turn	240	D110	PEHD	10	1	1
59.	Din PT7 sub Poliție spre bl.17 Ruscă și bl.1;2;3 A. Iancu	270	D160	PEHD	4	2	2
60.	Vasile Pîrvan	225	D75	PEHD	10	1	1
61.	1 Mai-Popa Șapcă -T.Cipariu	200	D350	PEHD	14	1	1
62.	E. Mărgineanu de la filtre-Pomilor	150	D350	PEHD	15	1	1
63.	Buituri	175	D200	PEHD	10	1	1
64.	SC11-K1-K6	575	D110	PEHD	6	2	2
65.	1 Mai-str.Libertății	575	D200	PEHD	20	2	2
66.	Cloșca-Dragoș Vodă	350	D160	PEHD	35	2	2
67.	Romanilor	750	D110	PEHD	50	2	3
68.	Gheorghe Doja	200	D50	PEHD	18	1	1
69.	Doinei	200	D75	PEHD	15	1	1
70.	SC10pt.G1,G2,G3 Dacia	350	D110	PEHD	3	1	2
71.	Mierlei-Ciocârliei-Parcului	240	D110	PEHD	8	1	1
72.	PT Republicii-bl 14B Libertății	150	D110	PEHD	1	1	1
73.	Ion Creangă	400	D160	PEHD	8	2	2
74.	Cocsarilor	220	D160	PEHD	8	1	1
75.	George Enescu	680	D160	PEHD	18	3	3

Nr. crt.	Strada	Extindere conducte			Lucrări conexe		
		Lungime (m)	Diametru (mm)	Material	Branșamente (buc.)	Cămine (buc.)	Hidranți (buc.)
76.	Piața Florilor	460	D160	PEHD	9	2	2
77.	Dorobanților	420	D110	PEHD	35	3	3
78.	Panait Cerna	480	D160	PEHD	23	2	2
79.	Ecaterina Varga	340	D110	PEHD	20	2	2
80.	Petofi Șandor	270	D50	PEHD	16	2	1
81.	PT 7A CM1-CM4 22 Dec.	240	D110	PEHD	4	1	1
82.	Ștefan cel Mare până în Chizid	260	D500	PEHD	Cond transp	-	-
83.	Stomatologie-Gh.Lazăr- Rez.2x5000	710	D500	PEHD	Cond transp	-	-
84.	Costache Negruzii	240	D50	PEHD	16	1	1
TOTAL		30.797	-	-	1.553	115	123

Sursa: SC ApaProd SA Deva

În perioada analizată, sistemul de alimentare cu apă a suferit modificări semnificative, atât în ceea ce privește configurația, echiparea și starea acestuia, cât și referitor la serviciile oferite populației deservite în cadrul zonei aflate în responsabilitatea municipiului Hunedoara.

O perspectivă relevantă este oferită de indicatorii statistici aferenți acestei perioade, referitori la: lungimea rețelei de alimentare, capacitatea instalațiilor de producere a apei, consumul înregistrat pe principalele categorii de consumatori, precum și realizarea contorizării consumului.

Evoluția valorilor acestor caracteristici sunt prezentate în Tabel 2.14, care oferă o imagine sintetică asupra caracteristicilor principale ale sistemului de alimentare cu apă potabilă, a gradului de acoperire teritorială asigurat de rețeaua actuală, precum și a evoluției consumului și a contorizării consumatorilor.

De la început vom remarca faptul că principalele deficiențe ale sistemului de alimentare cu apă constau în:

- Pierderile de apă în sistem – datorate consumurilor neautorizate – care reprezintă 63,33%;
- Gradul avansat de uzură al rețelei.

Tabel 2.14. Evoluția sistemului de alimentare cu apă potabilă din municipiul Hunedoara, în perioada 2007-2013

Detalii	Anul						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sistemul de alimentare cu apă potabilă							
- lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	197,0	197,0	197,0	200,0	200,0	194,6	186,0
- capacitatea anuală a instalațiilor de producere a apei potabile (m ³ /zi)	51750	43200	43200	7200	7230	-	-
Consum apă (mii m3):							
TOTAL:	4710	4044	3436	3439	3052	2856	-
- uz casnic	3974	2919	3137	3348	2901	2269	-
Tariful de furnizare al apei (lei/mc)	1,43	1,68	1,98	2,13	2,67	2,93	3,31
Situația actuală:							
Rețea ce trebuie înlocuită (km)	Tabel 2.13						
Stații de tratare în curs de modernizare	Nu este cazul						

Sursa: ApaProd Deva și Fișa Localității

Sistemul actual (2013) de alimentare cu apă potabilă are o lungime totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile de 186 km, în scădere cu 4,4% față de valoarea anului precedent (194,6 Km).

Consumul total al populației a înregistrat o scădere permanentă în perioada analizată, de la 4.710 mii m³, în anul 2007, ajungându-se la 2.856 mii m³ în anul 2012, diminuarea fiind cu 39% din valoarea aferentă anului 2007. Trendul descendent din perioada 2007-2012 poate fi explicat pe seama crizei economice generale, a diminuării graduale a activității agenților economici, a scăderii numărului populației, precum și a soldului negativ al migrației interne/externe a populației.

Graficul din Figura 2.20 oferă o imagine relevantă asupra involuției înregistrate privind consumul populației.

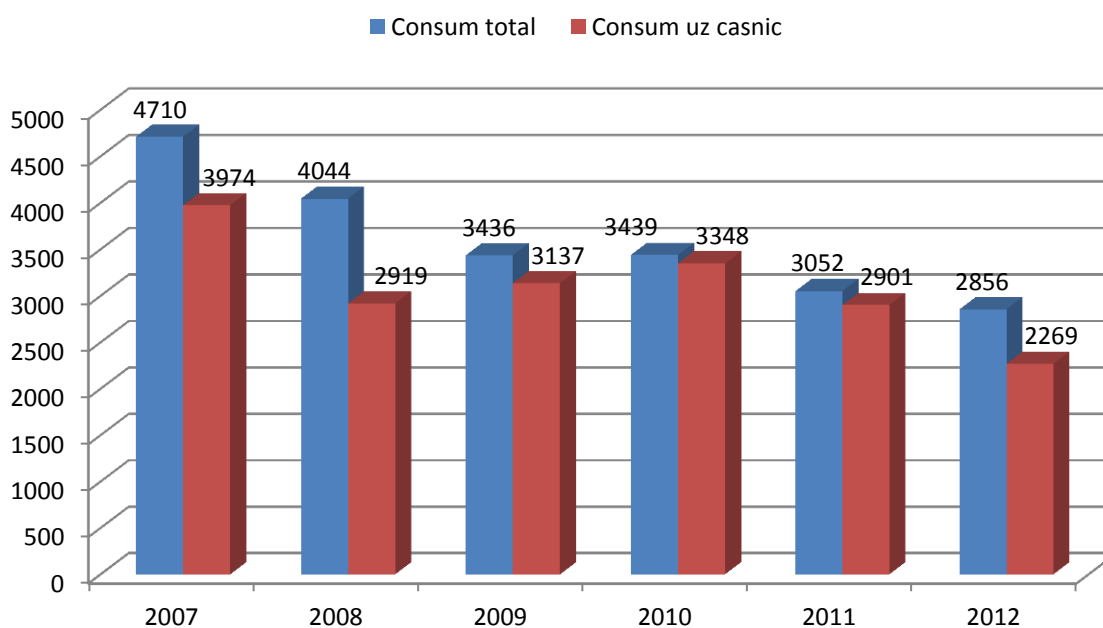

Figura 2.20. Evoluția consumului de apă în Municipiul Hunedoara

Analiza în continuare a datelor privind consumul de apă denotă faptul că au avut loc scăderi atât ale consumului per total, cât și la nivelul populației – uz casnic. Din nou, Figura 2.20 reflectă această situație înregistrată.

Menționăm că datele înregistrate pentru anul 2013 sunt date parțiale, care nu acoperă consumul aferent întregului an, deci nu pot face obiectul analizei evoluției în timp a sistemului.

Din datele furnizate de departamentul de specialitate al Primăriei Municipiului Hunedoara pentru anul 2013, rezultă o pondere a consumului de tip uz casnic de 78,6% din total consum, cu o medie a consumului de apă pe cap de locuitor de 3,46 mc/lună.

Acoperirea actuală a sistemului de contorizare a distribuției cu apă (Tabel 2.15) este destul de apropiată de gradul de 100%. Astfel, pentru instituții este asigurată o acoperire de 88,78% prin contorizare, iar pentru

consumatorii casnici în proporție de 97,74%, respectiv la consumatorii din categoria agenților economici înregistrându-se un procent de 92,64%.

Tabel 2.15. Gradul de contorizare a distribuției cu apă (2013)

Nr.crt	Categoria de consumatori	Valoare
1	Consumatori casnici	97,74
2	Agenți economici	92,64
3	Instituții publice	88,78

Sursa: ApaProd Deva

Referitor la tariful de furnizare al apei, acesta a avut o evoluție ascendentă, cu o creștere mai slabă în primii ani ai perioadei de analiză, și o creștere mai accentuată în continuare, astfel încât tariful actual (3,31 lei/mc) reprezintă mai mult decât dublul tarifului din anul 2007 (1,43 lei/mc). Această creștere este prezentată în graficul din figura următoare (Figura 2.21).

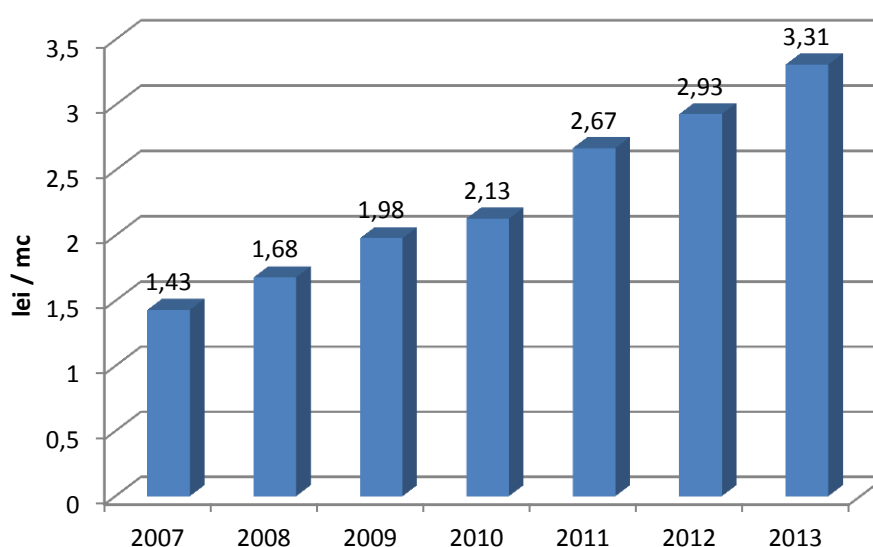

Figura 2.21. Evoluția tarifului de furnizare a apei, 2007 - 2013

Deoarece tariful de furnizare al apei induce efecte socio-economice diverse, am detaliat analiza acestui indicator. Astfel, în tabelul următor (Tabel 2.16) sunt prezentate creșterile anuale procentuale ale tarifelor, cu două baze de referință distincte: tariful din anul 2007, primul an al perioadei de analiză, și tariful din anul precedent anului respectiv.

În acest context au fost luate în considerare și datele aferente anului 2013, deoarece tariful de la sfârșitul anului 2013 se presupune că va fi cel puțin la nivelul consemnat prin datele furnizate de ApaProd Deva.

Tabel 2.16. Evoluția tarifului de furnizare al apei în municipiul Hunedoara

Detalii	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tariful anual (lei/mc)	1,43	1,68	1,98	2,13	2,67	2,93	3,31
- creștere % față de 2007	-	14,88	27,77	32,86	46,44	51,19	56,79
- creștere % față de anul	-	14,88	15,15	7,04	20,22	8,87	11,48

Sursa: ApaProd Deva

Opinia cetățenilor referitoare la calitatea sistemului municipal de alimentare cu apă potabilă, exprimată în mod procentual, este reprezentată în Figura 2.22 (Sursa: Sondaj de opinie pentru Strategia de Dezvoltare Hunedoara 2014-2020). În acest sens, au fost prelevate punctele de vedere al cetățenilor privind calitatea și modul de tratare al apei potabile, programul de furnizare al apei și starea fizică a rețelei de distribuție.

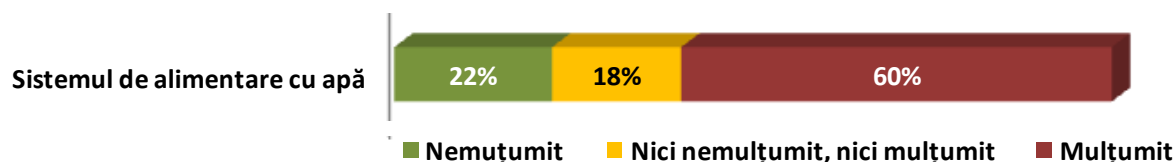

Figura 2.22. Opinia cetățenilor privind sistemul de alimentare cu apă potabilă

2.3.2. Rețeaua de canalizare

În anul 2011, 115 din localitățile Regiunii Vest aveau rețele de canalizare menajeră. Dintre acestea, mai mult de jumătate se află în mediul rural (64,3%), în timp ce doar 35,7% din numărul localităților cu canalizare din regiune se află în mediul urban. Numărul localităților urbane cu canalizare a crescut cu 10,8% (4 în mărimi absolute) în 2011 comparativ cu 2000.

Regiunea deține 13,4% din numărul localităților cu canalizare din România și se află pe locul 4. Județul Hunedoara se află pe primul loc în regiune ca număr al localităților cu canalizare, cu 31 de localități (14 în mediul urban și 17 în mediul rural).

În Municipiul Hunedoara există un sistem de colectare a apelor de canalizare în sistem centralizat. Gradul de conectare la rețeaua de canalizare este de aproximativ 80% și se are în vedere creșterea lui la 90%, prin fonduri de coeziune.

Stația de epurare în construcție la Sântuhalm are doar treapta de epurare mecanică și este nefuncțională. Pentru această stație sunt în curs de realizare următoarele trepte de epurare: mecanică, biologică și terțiară.

În Tabel 2.17 se prezintă principalele caracteristici ale sistemului de canalizare actual.

Tabel 2.17. Caracteristicile sistemului public de canalizare din municipiul Hunedoara, anul 2013

Nr. crt	Caracteristica	Valoare
	Lungimea totală simplă a rețelei de canalizare (km)	124
	Gradul de uzură al sistemului de canalizare, vechimea elementelor sistemului	50%

Sursa: SC ApaProd SA Deva

Cei 124 km ai rețelei simple de canalizare sunt distribuiți doar în mediul urban, urmând ca în viitor să se extindă și în mediul rural, după cum urmează:

- Localitatea componentă Răcăștia și satul Hășdat nu dispun de canalizare, lucrările fiind în curs de executare, prin accesarea în acest scop a unor fonduri de coeziune.
- În localitatea Peștișu Mare urmează să se realizeze extinderea rețelei de apă și canalizare.
- În localitățile Zlaști și Boș alimentarea cu apă este inexistentă, există totuși soluția de a se lega la rețeaua de alimentare a municipiului, prin extindere, sau soluția de reabilitare a puțurilor de apă proprietatea S.C.ArcelorMittal S.A. Hunedoara. Partea de canalizare necesită un studiu mai amplu, dată fiind distanța față de capătul rețelei existente.
- În schimb, în localitatea Groș, canalizarea și rețeaua de apă nu sunt nici măcar în stadiu de proiect.

Pe baza contractului de concesiune încheiat între Primăria municipiului Hunedoara și SC Apa Prod SA, sistemul de canalizare la nivelul orașului este monitorizat de SC Apa Prod SA, împreună cu sistemul de alimentare cu apă.

Deoarece rețeaua de canalizare existentă are un grad de uzură avansat, aproximativ 50% din elementele sistemului de canalizare având o vechime de peste 50 de ani, rezultatele expertizelor realizate de specialiștii SA ApaProd SA au stabilit că rețeaua existentă necesită a fi modernizată. Lucrările vor fi realizate prin proiectul de investiții „Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în municipiile Deva și Hunedoara”. În baza acestui program, se va reabilita și înlocui rețeaua de canalizare, inclusiv lucrări conexe, precum subtraversări, racorduri, cămine, guri de scurgere etc.

Rețeaua nu cuprinde toate zonele municipiului, respectiv zona Ceangăi și o parte din zona Gheorghe Apostol nu sunt racordate la rețeaua de canalizare. Prin obiectivul de investiție „Lucrări de extindere rețea de alimentare cu apă și canalizare, instalații de pompare și reabilitare rețea stradală în municipiul Hunedoara”, demarat pe baza Acordului-Cadru nr.26489/81/11.06.2010, urmează să fie realizate o serie de lucrări de dezvoltare a sistemului actual de canalizare.

Referitor la dimensionarea adecvată pentru preluarea apelor pluviale, prin programul ISPA au fost construite bazine de retenție apă pluvială (ROB I, ROB II), din care apa pluvială este dirijată spre rețeaua de canalizare.

Opinia cetățenilor referitoare la calitatea sistemului municipal de canalizare, exprimată în mod procentual, este reprezentată în Figura 2.23 (Sursa: Sondaj de opinie pentru Strategia de Dezvoltare Hunedoara 2014-2020). În acest sens, se observă un procentaj de 41% al opiniilor favorabile, care plasează această utilitate pe ultimul loc, în opinia cetățenilor, în raport cu celelalte sisteme de utilități.

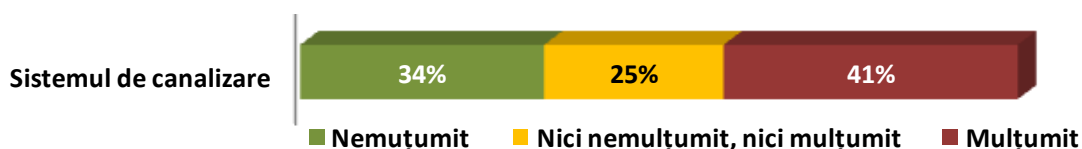

Figura 2.23. Opinia cetățenilor referitoare la rețeaua de canalizare

2.3.3. Iluminatul public

Sistemul de iluminat public este realizat pentru toată suprafața urbană a municipiului Hunedoara, fără excepții, având și o extensie extraurbană pe DN68B către Deva și care se dorește să fie extins până în municipiul Deva, o dată cu implementarea liniei de troleibuz între cele două municipii.

Sistemul de iluminat public în Municipiul Hunedoara se asigură pentru:

- iluminatul public stradal;
- iluminatul căilor de circulație publică: străzi, trotuare, piețe, intersecții, treceri de pietoni, poduri;
- iluminat festiv și peisagistic;
- iluminat arhitectural (ex.: statuia lui Avram Iancu, clădirea Primăriei Hunedoara, Casa de Cultură, Catedrala Ortodoxă, Castelul Corvinilor).

Sistemul de iluminat public din Municipiul Hunedoara a fost concesionat prin contract de delegare 1519/04.03.2004.

Activitățile concesionarului constau în menținerea în stare de funcționare a sistemului de iluminat public din Municipiul Hunedoara, precum și executarea lucrărilor de reabilitare, modernizare și extindere a sistemului de iluminat public.

Documentele care reglementează desfășurarea serviciului sunt:

- Legea nr. 230/2006, a serviciului de iluminat public,
- Regulamentul de organizare și funcționare a serviciului de iluminat public în Municipiul Hunedoara;
- Contractul de concesiune.

Situația certificării sistemului este următoarea:

- Managementul total al calității SR EN ISO 9001/2002
- Managementul mediului SR EN ISO 14001/1997
- Sănătatea și securitatea muncii OR SAS 18001/1999

Sistemul de iluminat public a fost reabilitat la preluare de către concesionar, realizându-se o investiție cu perioadă de grație de 6 ani. Rețeaua este instalată pe stâlpii Primăriei care au fost modernizați, precum și pe stâlpi mixti, în principal în zonele cu case și unde rețeaua are alimentare permanentă și asigură atât iluminat public cât și alimentare cu energie electrică la nivel casnic.

Furnizorul primar de energie electrică a fost ENEL SA până în anul 2012, iar din anul 2013 s-a trecut la furnizorul ENOL GRUP SA ca furnizor de energie electrică.

Tranzacționarea energiei s-a realizat prin cumpărare pe Bursa de Valori București, iar rezultatul a fost foarte favorabil municipiului Hunedoara în termeni economici, realizându-se o economie financiară de cca. 25-30% față de valorile plătite anterior.

În Tabel 2.18 este prezentată situația sistemului de iluminat public la nivelul anului 2013.

De asemenea, la nivelul anului 2013, consumul mediu lunar pentru iluminatul public în municipiul Hunedoara este de:

- 192.270, vara
- 256.260, iarna

Timpul mediu de funcționare al sistemului de iluminat public este 3.650 ore/an.

În aplicarea prevederilor Legii 230/2006, Primăria municipiului Hunedoara a realizat demersuri de preluare a inventarului sistemului de iluminat public (SIP), aflat în proprietatea operatorului de energie zonal. Astfel, datele aflate în evidența Primăriei se bazează, în principal, pe auditul sistemului efectuat în anul 2004. În prezent se lucrează la auditul SIP sub formă de telegestiune, ce va elimina în viitorul apropiat eventualele analize subiective.

Primăria Municipiului Hunedoara își dorește extinderea și modernizarea continuă a sistemului de iluminat public, aceasta fiind una dintre principalele direcții de dezvoltare strategice. Limitările sunt însă de ordin financiar, resursele necesare nefiind găsite până în prezent - există un grafic cu gradul de modernizare al punctelor luminoase deja realizat, dar care este în așteptare până la identificarea resurselor financiare.

Tabel 2.18. Situația sistemului de iluminat public, 2013

Denumire	U/M	Cantitate
Rețele electrice de joasă tensiune:		
- Supraterane	Km	124
- Subterane	Km	43
Lungimea căilor de circulație:		
- Totală	Km	160
- Pentru care se asigură iluminatul public	Km	97
Total stâlpi aferenți rețelei	buc.	4812
Stâlpi de susținere a corpurilor de iluminat	buc.	4532
Corpuri de iluminat	buc.	5194
Posturi de transformare	buc.	116
Grad de acoperire iluminat stradal		89%

Sursă: Primăria Municipiului Hunedoara

În prezent este în derulare un program de reabilitare, modernizare și extindere a sistemului de iluminat public, în valoare de 2.978.698 Euro, cu finanțare din bugetul local și cu termen de finalizare 04.03.2014.

Tot pentru dezvoltare, a fost cuprins un capitol dedicat în contractul de concesiune încheiat între Municipiul Hunedoara și Concesionar în anul 2012, sub forma de Act Adițional la contract prin care se exprimă dorința de re tehnologizare și modernizare, respectiv dotarea cu lămpi economice (surse de tip LED), creșterea numărului de puncte de aprindere, automatizarea sistemului, etc., însă lucrările de implementare nu au fost demarate tot din cauza limitărilor de ordin financiar.

Exploatarea și întreținerea sistemului de iluminat public se realizează prin:

- Dispeceratul general / Concesionar;
- SC ENOL GRUP SA;
- Serviciul Energetic și Iluminat public / Primăria Municipiului Hunedoara;

Mentenanța sistemului de iluminat, atât la nivel primar, cât și al rețelelor de energie se face de către concesionar.

Administrativ, modalitatea de exploatare și întreținere face obiectul sedințelor operative ce se desfășoară de 2 ori pe săptămână cu toți

concesionarii de rețele edilitare și se stabilesc problemele și soluțiile de la caz la caz.

O problemă obișnuită privind eficiența iluminatului public este umbrirea din cauza vegetației. În acest sens, se are în vedere toaletarea vegetației, acolo unde se impune, care se realizează în fiecare an, primăvara și toamna. Intervențiile în perioada de vegetație se fac numai în cazuri extreme – furtuni, alunecări de teren, accidente de circulație.

Măsurătorile luminotehnice se fac pe obiectele de investiții ale Primăriei prin concesionar, funcție de categoria străzii. Pentru străzile destinate traficului rutier aceste măsurători se realizează de concesionar, la finalizarea lucrărilor de investiții, ulterior executându-se lucrări de întreținere-menținere privind menținerea în limitele parametrilor luminotehnici adecvați, respectiv în plaja de valori: $0.77[\text{cd}/\text{m}^2]$ - $2.57[\text{cd}/\text{m}^2]$

Întreținerea și menținerea SIP se desfășoară pe baza sesizărilor înregistrate de la cetățeni, prin dispecerizarea proprie a Primăriei și a dispeceratului concesionarului și include:

- Activități de înlocuire a elementelor defecte ale corpurilor de iluminat.
- Activități de întreținere pentru menținerea parametrilor optimi luminotehnici și de securitate în exploatare.

Această activitate este monitorizată anual prin indicatorii de performanța a serviciului, evidențiați în Rapoartele Tehnice Anuale, media anuală de rezolvare a sesizărilor fiind de 99%. Diferența de 1% reprezintă sesizari nerezolvate din motive tehnice legate de operatorul pe partea de furnizare (SC ENOL GRUP SA).

Caracteristici ale elementelor luminoase din SIP:

- pe arterele principale, sunt predominante sursele cu vapori de sodiu la înalta presiune/tubulare de 150W/250W;
- pe arterele secundare și în cartierele de locuit, sunt surse cu vapori de sodiu la înaltă presiune/tubulare de 70 W/100W.

Comanda de aprindere a SIP este realizată prin fotocelulă (sesizarea luminozității naturale) și parțial prin ceasuri programate, conform graficului de aprindere național.

Încă din anul 2008, la nivelul municipiului Hunedoara s-a reușit înlocuirea integrală a lămpilor pe bază de vapori de mercur, întregul SIP actual funcționând numai pe bază de echipamente cu vapori de sodiu.

Iluminatul public este prevăzut pe majoritatea arterelor de circulație ale localității. Se folosesc lămpi cu vapori de sodiu, montate pe stâlpi de beton și metalici cu alimentare subterană pe zona centrală și aeriană în zonele periferice.

Așa cum a fost menționat, serviciul de iluminat public face obiectul unui contract de concesiune pentru asigurarea funcționării, executarea de lucrări de modernizare și extindere.

În perioada 2010-2012 s-a urmărit prelevarea datelor din teren pe principiul hologramă, care a contribuit la modernizarea sistemului de management al iluminatului public complex.

Principalele obiective urmărite în acest sens au fost:

- Holograma interactiva a SIP municipal.
- Controlul parametrilor de funcționare, prin module de comunicare și comandă, montate la posturile de transformare.

În perioada noii strategii, în Municipiul Hunedoara se urmărește trecerea la utilizarea noilor soluții de iluminat de maximă eficiență energetică și luminotehnică, pe tehnologie LED și mixt LED/fotovoltaic independente energetic.

Prin implementarea acestei tehnologii se urmărește:

- Reducerea consumului de energie electrică al SIP cu 10%.
- Scăderea emisiilor de CO₂ (singura tehnologie fără emisii CO₂).
- Eliminarea poluării luminotehnice.
- Scăderea costurilor de mentenanță.
- Adecvarea sistemului de iluminat la soluțiile de producție energie verde.

În opinia cetățenilor, sistemul de iluminat public se află pe locul 2, după sistemul de alimentare cu gaz, în raport cu celelalte utilități existente la nivelul municipiului, procentajul de 62% răspunsuri favorabile marchează un nivel ridicat de satisfacție al cetățenilor Municipiului Hunedoara (Figura 2.24).

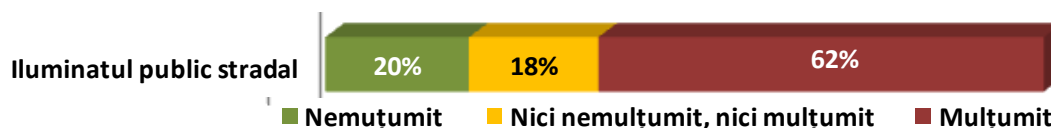

Figura 2.24. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de sistemul de iluminat public, Municipiul Hunedoara, 2013

2.3.4. Energia electrică și termică

2.3.4.1. Politica energetică a Uniunii Europene

Una din provocările majore pentru Uniunea Europeană se referă la modul în care se poate asigura securitatea energetică cu energie competitivă și „curată”, ținând cont de limitarea schimbărilor climatice, escaladarea cererii globale de energie și de viitorul nesigur al accesului la resursele energetice.

Viziunea politicii energetice europene de astăzi corespunde conceptului de dezvoltare durabilă și se referă la următoarele aspecte importante: accesul consumatorilor la sursele de energie la prețuri accesibile și stabile, dezvoltarea durabilă a producției, transportului și consumului de energie, siguranța în aprovizionarea cu energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Politica Uniunii Europene în domeniul energiei pentru perioada până în 2020 se bazează pe trei obiective fundamentale, pentru care UE a propus pachete separate de reformă legislativă și de reglementare:

- Durabilitate - subliniază preocuparea UE pentru schimbările climatice prin reducerea emisiilor sale de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la doar 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială. În acest sens, în decembrie 2008, a fost aprobat Pachetul „Energie - Schimbări Climatice”;
- Competitivitate - vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie; în acest sens, în septembrie 2008 Parlamentul European și Consiliul au adoptat cel de-al treilea pachet legislativ pentru piața internă de energie;
- Siguranța în alimentarea cu energie - vizează reducerea vulnerabilității UE în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a posibilelor crize energetice și a nesiguranței privind alimentarea cu energie în viitor.

Pachetul de reglementări privind politica viitoare a UE în domeniul energie - schimbări climatice a fost aprobat în cadrul Consiliului European și adoptat de Parlamentul European în decembrie 2008 (publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în iunie 2009). În contextul instituirii și al funcționării pieței interne și din perspectiva necesității de protecție și conservare a mediului înconjurător, politica energetică a UE urmărește:

- asigurarea funcționării piețelor de energie în condiții de competitivitate;
- asigurarea siguranței aprovizionării cu energie în Uniune;
- promovarea eficienței energetice și a economiei de energie;
- dezvoltarea surselor regenerabile de energie;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- promovarea interconectării rețelelor energetice.

Pachetul „Energie - Schimbări Climatice”, stabilește pentru UE o serie de obiective pentru anul 2020, cunoscute sub denumirea de „obiectivele 20-20-20”, și anume:

- reducere a emisiilor de GES la nivelul UE cu cel puțin 20% față de nivelul anului 1990;
- creșterea cu 20% a ponderii surselor de energie regenerabilă (SRE) în totalul consumului energetic al UE, precum și o țintă de 10% biocarburanți în consumul de energie pentru transporturi;
- o reducere cu 20% a consumului de energie primară, care să se realizeze prin îmbunătățirea eficienței energetice, față de nivelul la care ar fi ajuns consumul în lipsa acestor măsuri.

Începând cu anul 2013, sectorul energiei electrice, responsabil de cea mai mare parte a emisiilor de CO₂ din UE, va fi supus în întregime

unui sistem de licitații pentru achiziționarea certificatelor de emisii de CO₂.

Implementarea prevederilor pachetului legislativ Energie - Schimbări Climatice va avea implicații majore în special asupra instalațiilor din sectorul energetic care intră și sub incidența Directivei 2001/80/CE privind limitarea emisiilor în aer ale anumitor poluanți proveniți din instalațiile mari de ardere. Aceste instalații vor trebui să respecte concomitent și obligațiile privind calitatea aerului, care conduc la reducerea emisiilor de substanțe poluante generate (SO₂, NO_x, particule).

Măsurile privind eficiența energetică au un rol critic în garantarea realizării la cele mai mici costuri a obiectivelor stabilite prin pachetul energie-schimbări climatice. Este evident că obiectivul de 20% referitor la eficiența energetică va contribui în mare măsură la obiectivele privind durabilitatea și competitivitatea în UE. În plus, diminuarea consumului prin eficiența energetică este cel mai eficient mod de a reduce dependența de combustibilii fosili și de importuri.

Recunoscând importanța tehnologiei în domeniul energiei pentru reducerea emisiilor de CO₂, a garantării securității în alimentarea cu energie și a competitivității companiilor europene, UE a propus o strategie comună pentru promovarea tehnologiilor energetice. În octombrie 2009 se adoptă „Planul strategic european pentru tehnologiile energetice -Către un viitor cu emisii reduse de carbon”. În acest document Comisia Europeană propune o strategie coordonată între UE, companiile industriale europene și statele membre, precum și o prioritizare a tehnologiilor energetice cu accent pe tehnologiile de îmbunătățire a eficienței energetice, utilizare a surselor de energie regenerabilă și de reducere a emisiilor de CO₂ (centrale cu ardere pe combustibil solid cărora să li se aplice tehnologia de captare și stocare a CO₂ și a patra generație de centrale nucleare).

Uniunea Europeană este în pragul unei perioade fără precedent pentru domeniul energetic. Efectele turbulențelor de pe piețele globale de energie au fost în mare măsură atenuate în ultimii ani, ca urmare a liberălizării, aprovizionării și posibilităților adecvate de import. Cu toate acestea se întrevăd schimbările dramatice. Prețurile energiei vor fi afectate de marea nevoie pentru investițiile din sectorul energetic, precum și de stabilirea prețului carbonului și a prețurilor internaționale mai mari la energie datorită creșterii cererii în țările emergente. Competitivitatea, securitatea aprovizionării și obiectivele legate de atenuarea schimbărilor climatice vor fi subminate cu excepția cazului în care rețelele electrice vor fi modernizate, instalațiile învechite vor fi înlocuite cu alternative competitive și mai curate iar energia va fi folosită mai eficient pe tot parcursul lanțului energetic.

Statele membre și industria au recunoscut amploarea provocărilor. Securitatea aprovizionării cu energie, o utilizare eficientă a resurselor, prețuri accesibile și soluții inovatoare sunt cruciale pentru creșterea

noastra durabilă pe termen lung, pentru crearea de locuri de muncă și calitatea vieții în Uniunea Europeană.

2.3.4.2. Sectorul energetic național

Dezvoltarea sectorului energetic pentru orizontul 2020 este vizată de documentul programatic Strategia energetică a României pentru perioada 2007 - 2020 actualizată pentru perioada 2011 – 2020.

În acest document se enunță obiectivul general al strategiei sectorului energetic prin „satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un pret cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.”

Strategia energetică va urmări îndeplinirea principalelor obiective ale noii politici energie - mediu ale Uniunii Europene, obiective asumate și de România: siguranța energetică, dezvoltare durabilă și competitivitate.

Referitor la producția de energie primară în România, bazată atât pe valorificarea rezervelor fosile de energie primară, cărbune și hidrocarburi cât și pe cele de minereu de uraniu, în cea mai optimistă situație, nu va crește în următoarele 2 – 3 decade. Rezultă faptul că acoperirea creșterii cererii de energie primară în România va fi posibilă prin creșterea utilizării surselor regenerabile de energie și prin importuri de energie primară – gaze, țiței, cărbune, combustibil nuclear.

Deci, la nivelul orizontului analizat, România va rămâne dependentă de importurile de energie primară. Gradul de dependență va depinde de descoperirea de noi resurse interne exploatabile, de gradul de integrare a surselor regenerabile de energie și de succesul măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Sursele regenerabile de energie din România au un potențial teoretic important. Potențialul utilizabil al acestor surse este mult mai mic, datorită limitărilor tehnologice, eficienței economice și a restricțiilor de mediu.

Cu excepția centralelor hidroelectrice mari, costurile de producere a energiei electrice în unități ce utilizează surse regenerabile sunt în prezent superioare celor aferente utilizării combustibililor fosili și nuclear. Stimularea utilizării acestor surse și atragerea investițiilor în unități energetice ce utilizează surse regenerabile se realizează prin mecanisme de susținere, în conformitate cu practica europeană, mecanisme ce duc și la creșterea prețului energiei electrice la consumatorul final. Având în vedere costurile ridicate de valorificare a surselor regenerabile este puțin probabil că pe termen mediu creșterea consumului de energie primară și scăderea producției interne să poată fi acoperită integral din surse regenerabile, ceea ce va conduce la creșterea importurilor de energie primară.

Dependența de importurile de energie primară a crescut continuu în ultimul deceniu de la 21,5% în anul 1999 la 27,2% în 2008, cu un maxim de 31,9% în 2007, anul premergător declanșării crizei economice.

O problemă deosebit de importantă este reprezentată de starea tehnică a instalațiilor din sectorul energiei. Circa 80% din grupurile termoenergetice din România au fost instalate în perioada 1970 - 1980, în prezent depășindu-și practic durata de viață normată. Parcul de grupuri din termocentrale, din cauza tehnologiilor anilor 60 - 70 și a uzurilor, au performanțe reduse, randamente în jurul a 30% - cu excepția unor grupuri pe cărbune reabilitate care ating 33%. Aceste randamente reprezintă 65 - 70% din randamentul grupurilor moderne, care funcționează în prezent în cele mai multe țări europene dezvoltate.

Majoritatea capacităților termoenergetice nu sunt echipate încă cu instalații performante pentru reducerea poluării, drept urmare emisiile de SO₂ și NO_x se situează peste valorile maxime acceptate în UE. În ultimii 10 ani au fost modernizate/ re tehnologizate unele centrale termoelectrice reprezentând aproximativ 10% din puterea instalată iar lucrări de conformare la cerințele de mediu sunt în desfășurare la majoritatea termocentralelor.

Toate grupurile termoenergetice care rămân în funcțiune după anul 2014 trebuie să se încadreze în cerințele de mediu din Ordinul comun 833/545/859/2005 MMGA, MEC și MAI. Nerespectarea termenelor de conformare ale acestor grupuri cu normele UE până la data indicată va conduce la interdicția de funcționare a acestora după expirarea acestor termene.

Sistemele actuale de alimentare centralizată cu căldură se caracterizează prin echipamente învechite cu randamente scăzute (cele în cogenerare) și cu pierderi mari la transport și distribuție. Eficiența scăzută se datorează pe lângă randamentele scăzute la generare și pierderilor foarte mari la transportul și distribuția căldurii (între 10 și 50% în unele cazuri) și dispariției consumului industrial de abur și apă fierbinte care a condus la funcționare cu regimuri neeconomice, respective la costuri mari de producție și distribuție a energiei termice, scăderea calității serviciilor și creșterea valorii facturii energetice pentru populație.

Ca măsură de protecție socială a populației pentru reducerea cheltuielilor cu întreținerea locuințelor, având în vedere necesitatea reducerii consumurilor energetice la blocurile de locuit, Guvernul României a adoptat Ordonanța de Urgență nr.69/2010 privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit, cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală și dobândă subvenționată.

Rețelele electrice de distribuție (RED) sunt caracterizate printr-un grad avansat de uzură fizică (circa 65%) a liniilor electrice de joasă, medie și înaltă tensiune (110 kV), a stațiilor de transformare și a posturilor de transformare. La aceasta se adaugă uzura morală, 30% din instalații fiind echipate cu aparataj produs în anii '60. Consumul propriu

tehnologic în rețelele de distribuție (inclusiv pierderile comerciale) ca valoarea medie anuală este superioară mediei țărilor din UE de 7,3%.

Investițiile efectuate până în prezent în rețeaua electrică de transport (RET) au permis realizarea într-o primă etapă a unei noi și moderne infrastructuri de conducere prin dispecer și a infrastructurii necesare funcționării pieței de electricitate (rețea națională de fibră optică, noul sistem EMS-SCADA, sistemul de măsurare a cantităților de energie electrică tranzacționate angro, platforme IT de tranzacționare și decontare). Este în curs de desfășurare programul de modernizare a întregii rețele la nivelul celor mai înalte standarde europene cu lucrări de modernizare și re tehnologizare a stațiilor electrice cele mai importante din RET precum și a dezvoltării capacității pe linii de interconexiune.

Circa 69% din lungimea totală a Sistemului Național de Transport al Gazelor Naturale are durata normată de funcționare depășită. Din totalul stațiilor de reglare și măsurare, aproximativ 27% sunt în funcțiune de peste 25 ani. Rețelele de distribuție a gazelor naturale sunt caracterizate prin gradul ridicat de uzură al conductelor și bransamentelor, circa 40% având durata normată de viață depășită.

2.3.4.3. Energia electrică și termică la nivelul Municipiului Hunedoara

Din punct de vedere regional, în ceea ce privește locuințele dotate cu instalații de energie electrică, Regiunea Vest se situează peste media națională de 96,3%, cu un procent de 98,2%, care reprezintă un grad foarte mare de conectivitate la rețeaua de distribuție a energiei electrice.

De asemenea, la nivel județean, Județul Hunedoara ocupă locul 2 în cadrul regiunii, cu 189.455 locuințe dotate cu instalație electrică, respectiv 97,9%, situându-se puțin sub media regională.

În ultimii ani, s-au făcut pași importanți în restructurarea sectorului de energie din România prin implementarea procesului de liberalizare bazat pe principii de piață și libera competiție, precum și prin promovarea unui proces de privatizare susținut.

În acest sens, trebuie subliniat faptul că Primăria Municipiului Hunedoara a reușit să obțină, în anul 2013, cel mai mic preț de tranzacționare pe bursă al energiei electrice, 186 lei/MWh, acesta reprezentând un preț cu 35% mai mic pentru perioada august 2013 – iulie 2014. Câștigătorul licitației de tranzacționare a prețului la Bursa Română de Mărfuri a fost declarat ENOL SA. Valoarea estimată a economiei de energie pentru toate instituțiile publice din Municipiul Hunedoara este de circa 420.000 lei pe an. Beneficiarii direcți ai acestei reduceri sunt Primăria Hunedoara și toate instituțiile aflate în subordinea sa, școlile și grădinițele din municipiul Hunedoara și Spitalul „Dr. Alexandru Simionescu”.

Referitor la energia termică, trebuie specificat faptul că, deși este situată la 6 km distanță de municipiul Hunedoara, S.C.LAMINORUL SA, care produce termică reziduală, nu poate livra energie termică către

populație, întreaga rețea de tubulatură de transport fiind dezafectată de mai bine de 10 ani, sistarea livrării de energie termică realizându-se în anul 2002.

De asemenea, rețeaua de distribuție, realizată în anul 1950 și întreținută până în 1990 a fost lăsată în paragină, în prezent fiind în stare de dezafectare și practic imposibil de reabilitat.

În vederea asigurării încălzirii și a apei calde menajere se utilizează centrale termice locale, de apartament și/sau scară de bloc.

Toate instituțiile care se află în subordinea Primăriei au centrale proprii pe gaz, majoritatea vechi (2000 – 2004) și nu mai dau randamentul corespunzător, fiind necesare audituri de specialitate. Toate instalațiile sunt verificate și certificate ISCIR. Distribuția termică în clădiri se face cu calorifere.

Necesarul de energie estimat pentru Municipiul Hunedoara este:

- capacitatea proiectată: energie electrică 1260 MWh și energie termică 300 Gcal/h;
- capacitatea actuală: energie electrică 840 MWh și energie termică 300 Gcal/h.

Furnizarea energiei electrice primare în municipiul Hunedoara se face de către S.C.Filiala de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice "Electrica Banat" Sucursala Hunedoara, iar distribuția se face de către aceasta, la nivelul utilizatorilor casnici, și de către SC ENOL GRUP SA, pentru utilizatorii industriali și administrația locală, pe bază de contract.

În Tabel 2.19 prezentăm o situație detaliată a distribuției energiei termice, pe perioada de analiză 2000-2012. Menționăm că perioada 2004 – 2010 lipsește din tabelul statistic, din cauza dezafectării SC Laminorul SA, singurul furnizor din acea perioadă, și a rețelei de distribuție aferente. Evoluția distribuției energiei termice este reprezentată grafic în Figura 2.25.

Pentru a ajuta familiile cu posibilități financiare reduse, Consiliul Local Hunedoara, prin Serviciul Social de Asistență Socială, acordă în fiecare an sume de bani pentru încălzirea locuințelor, conform prevederilor legale.

Un avantaj deosebit este datorat faptului că în acest mod cheltuielile legate de exploatarea și întreținerea instalațiilor realizate în interiorul condomeniului necesare contorizării individuale până la contorul de branșament nu au mai fost suportate de către consumator, exploatarea și întreținerea acestor instalații revenind în sarcina furnizorului. Prin această Hotărâre de Consiliu Local, primăria a venit în sprijinul cetățenilor în vederea realizării contorizării individuale, prin acordarea unui sprijin financiar rambursabil, pe o perioadă de 5 – 10 ani, fără dobândă, astfel încât cuantumul ratei ce trebuie rambursată să poată fi ușor de suportat de persoane care beneficiază de serviciul public de alimentare cu energie termică.

Tabel 2.19. Evoluția distribuției energiei termice, 2004 – 2010

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004 - 2010	2011	2012
Energia termica distribuita-Gcal	132100	73571	27428	7765	-	166,4	197,0

Sursă: Fișa Localității Municipiului Hunedoara

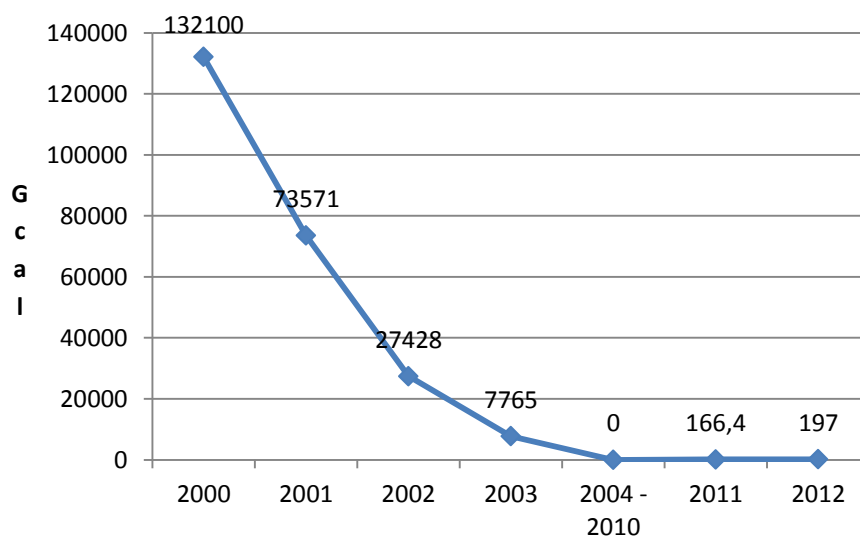

Figura 2.25. Evoluția distribuției energiei termice

O măsură suplimentară pentru sprijinirea cetățenilor s-a referit la aprobarea nivelului subvențiilor acordate din bugetul general al Municipiului Hunedoara, sub formă de ajutoare pentru plata gazelor naturale de consum. O problemă organizatorică și care este resimțită negativ de populație o reprezintă birocrăția înregistrată la realizarea documentelor și a formularelor pentru plata ajutoarelor. Din această cauză, acestea sunt efectiv disponibile în general în luna Decembrie a fiecarui an, ceea ce în cazul iernilor timpurii creează disconfort semnificativ la nivelul populației.

Reabilitarea termică a blocurilor, deși o măsură conceptual bună, a fost inițiată și s-a încheiat un contract între Primarie și un operator economic pentru reabilitarea unui număr de 500 blocuri din municipiu, dar, din cauza limitărilor financiare, lucrările nu au fost demarate. Separat, au fost reabilitate 2 blocuri din surse financiare proprii asociațiilor de proprietari.

2.3.5. Rețele de transport gaze naturale

Serviciul de furnizare a gazelor naturale la nivelul municipiului Hunedoara este asigurat de către E.ON Gaz România.

Pentru a analiza evoluția sistemului de distribuție de gaze naturale în municipiul Hunedoara, au fost prelevate din *Fișa localității* datele de referință pentru perioada 2000-2012, conform specificațiilor din Tabel 2.20.

Tabel 2.20. Evoluția distribuției de gaze naturale din municipiul Hunedoara în perioada 2000-2012

Detalii	U/M	Anul												
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lungimea totală simplă a conductelor de distribuție a gazelor	Km	135,1	135,1	135,1	136,0	136,0	136,0	136,0	136,0	136,0	136,0	136,0	166,4	197,0
Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor	km	119,3	104,2	145,6	105,2	113,6	115,0	126,6	129,4	116,5	118,4	131,3	129,1	129,7
Gaze naturale distribuite - total	Mii mc	68638	111481	89603	83719	87799	73735	31824	29018	30699	29524	29063	30248	28265
Gaze naturale distribuite – uz casnic	Mii mc	41160	31385	21651	25666	22386	24670	23351	20614	22042	21482	21029	22145	20679

Sursa: INS, Fișa localității, Municipiul Hunedoara

Valorile echivalente pentru anul 2013 sunt prezentate în Tabel 2.21 (sursa Biroul Investiții al Primăriei Municipiului Hunedoara).

Tabel 2.21. Indicatori ai distribuției de gaze naturale din municipiul Hunedoara, 2013

Nr. crt.	Detalii	U/M	Valoare
1	Lungimea totală simplă a conductelor de distribuție a gazelor	km	140,0
2	Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor	km	129,7
3	Gaze naturale distribuite - total	Mii mc	28310
4	Gaze naturale distribuite – uz casnic	Mii mc	21200

Referitor la lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor, graficul din Figura 2.26 prezintă evoluția acestui indicator în perioada 2000-2012.

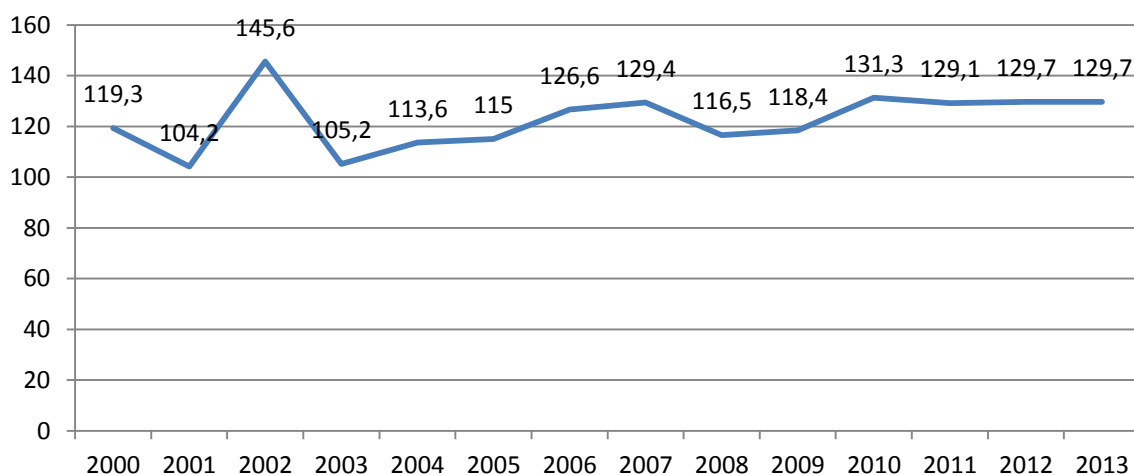

Figura 2.26. Evoluția lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor, perioada 2000 - 2013

Din analiza evoluției lungimii totale a conductelor de distribuție a gazelor naturale se poate observa că aceasta a atins un maxim de 145,6 Km în anul 2002. În restul perioadei analizate se constată creșteri și scăderi succesive ale valorii.

În anul 2013 se menține valoarea de 129,7 Km din anul anterior, ceea ce reprezintă o creștere cu 8,71% față de valoarea echivalentă din anul 2000. Cu toate acestea, ținând cont de evoluția fluctuantă din perioadele anterioare, nu se poate afirma categoric care va fi trendul în continuare.

Referitor la cantitatea de gaze naturale distribuită, graficul din Figura 2.27 prezintă variația acestui indicator statistic. Astfel, se poate observa o creștere bruscă a valorii pentru anul 2001 față de cea din anul 2000, urmată de o scădere cu aproximativ 20% pentru anii 2002-2005. În anul 2006 se constată o scădere cu peste 56% față de anul anterior. În continuare, pentru perioada 2006-2012, valorile rămân aproximativ constante (variații sub 10%). Anul 2013 prezintă o valoare aproximativ egală cu cea din anul anterior, dar volumul de 28.310 mii mc reprezintă mai puțin de jumătate din valoarea echivalentă anului 2000.

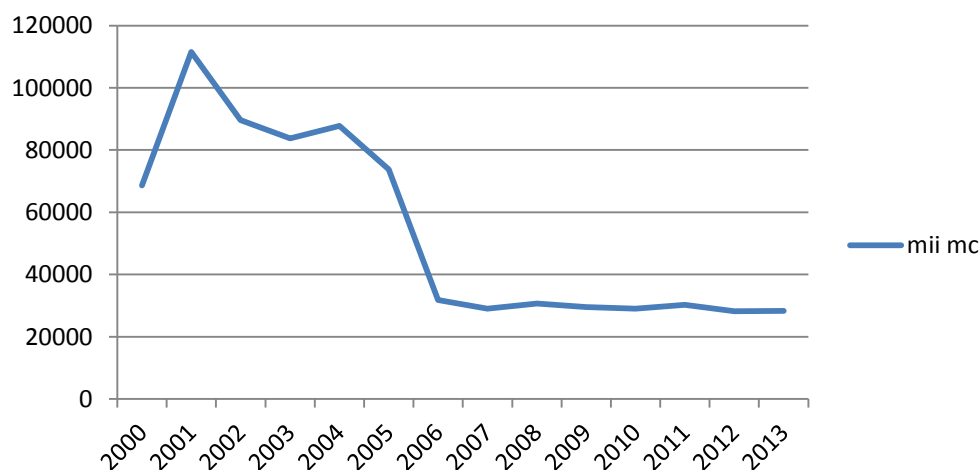

Figura 2.27. Cantitatea de gaze naturale distribuită, perioada 2000 - 2013

În ceea ce privește volumul de gaze naturale distribuite pentru uz casnic (Figura 2.28), cu excepția unei scăderi accentuate în anii 2001 și 2002, evoluția în continuare este fluctuantă, fără a urma identic tendința marcată de totalul gazelor naturale distribuite. Valoarea din anul 2013 marchează o creștere cu doar 2,5% față de anul anterior, dar reprezintă doar aproximativ 50% din valoarea echivalentă anului 2000.

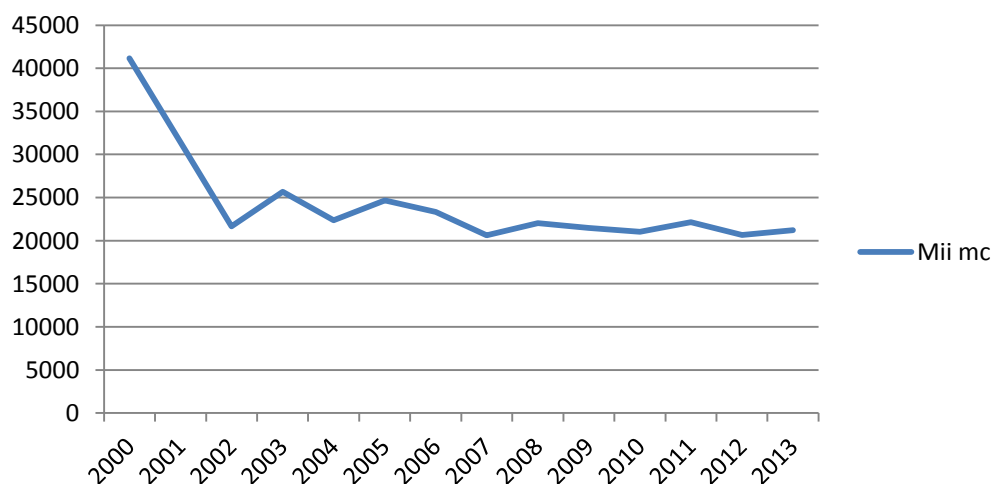

Figura 2.28. Volumul de gaze naturale distribuite, perioada 2000 - 2013

Opinia publică referitoare la sistemul de alimentare cu gaz, rezultată din sondajul realizat în anul 2013, poziționează această utilitate publică pe primul loc în preferințele hunedorenilor, așa cum rezultă din graficul de mai jos.

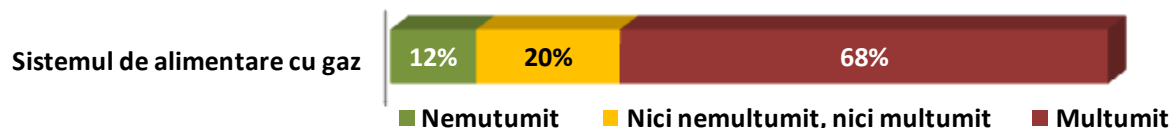

Figura 2.29. Opinia cetățenilor relativ la sistemul de alimentare cu gaz, 2013

2.3.6. *Gestiunea deșeurilor*

2.3.6.1. *Sistemul de management integrat al deșeurilor*

Stabilirea obiectivelor și a strategiei la nivel județean în domeniul gestionării deșeurilor s-a realizat pe baza analizei detaliate a situației concrete din cadrul județului, precum și a prevederilor legislative stipulate prin următoarele documente:

- Directiva Cadru a Uniunii Europene privind deșeurile (2008/98/EC);
- Strategiile Tematice ale UE de prevenire a producerii deșeurilor și de utilizare durabilă a resurselor naturale;
- Alte politici ale UE cum sunt:
- Politica Integrată privind produsele (IPP);
- Achizițiile publice ecologice.
- Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor;
- Planul Național de Gestionare a Deșeurilor;
- Planul Regional de Gestionare a Deșeurilor Regiunea 5 Vest;
- Programul Operațional Sectorial de Mediu.

Directiva Cadru privind deșeurile dispune, printre altele, prevederi în domeniile:

- prevenirii (adoptarea de indicatori pentru monitorizarea prevenirii, adoptarea unei politici de ecodesign, stabilirea de obiective de prevenire prin aplicarea celor mai bune practici, etc.),
- reciclării (Statele Membre vor organiza sisteme de colectare separată pentru hârtie, metal, plastic, sticlă; până în 2015, se impun ținte de refolosire / reciclare: 50% din deșeurile

municipale și asimilabile până în 2020, 70% din masa deșeurilor provenite din activitățile de construire și demolare).

Lucrările proiectului *Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Hunedoara*, au fost demarate în anul 2009. Acest sistem se realizează în România în cadrul *Programului Operațional Sectorial Mediu (POS MEDIU) 2007-2013, Axa prioritară 2 – Sectorul managementul deșeurilor*, care continuă în cadrul asistenței de preaderare (ISPA și PHARE).

Proiectul se elaborează având în vedere metodologia pusă la dispoziție de Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, și se referă, din punct de vedere geografic, așa cum este menționat chiar în titlul proiectului, la tot județul Hunedoara, cuprinzând și mediul rural și mediul urban. La implementarea proiectului se are în vedere respectarea elementelor de bază din domeniul gestionării deșeurilor, stabilite în prezent la nivel național, regional și județean.

Astfel, conform cerințelor legislației UE, documentele strategice naționale de gestionare a deșeurilor au două componente principale, și anume:

- *Strategia de gestionare a deșeurilor* – este cadrul care stabilește obiectivele României în domeniul gestionării deșeurilor;
- *Planul național de gestionare a deșeurilor* – care reprezintă planul de implementare a strategiei și conține detalii referitoare la acțiunile ce trebuie întreprinse pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei și modul de desfășurare a acestor acțiuni, inclusiv respectarea termenelor și stabilirea responsabilităților.

Din punct de vedere al modalităților de abordare privind gestionarea deșeurilor, pot fi menționate două forme distincte, respectiv „tradițională” și „integrată”. Experiența europeană a demonstrat că, deși necesită timp și costuri mai mari pentru elaborare, planurile de gestionare a deșeurilor bazate pe abordarea „integrată” sunt mult mai realiste, mai ușor de pus în aplicare și mai eficiente. De asemenea, factorii responsabili din România au considerat că, pentru situația concretă din țara noastră, modul de abordare „integrată” corespunde cel mai bine satisfacerii cerințelor Uniunii Europene.

Obiectivul general vizat de elaborarea strategiei este reprezentat de crearea cadrului de dezvoltare și implementare a unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor eficient din punct de vedere al sănătății populației, ecologic și economic.

Conform H.G.856/2002, prin *Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD) Hunedoara* sunt stabilite următoarele arii de responsabilitate ale sistemului integrat:

- deșeurile municipale nepericuloase și periculoase (deșeurile menajere și asimilabile din comerț, industrie și instituții);

- alte fluxuri speciale de deșeuri: deșeurile de ambalaje, deșeurile din construcții și demolări, nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești, vehicule scoase din uz și deșeuri de echipamente electrice și electronice.

Structura planului respectă conținutul cadru stabilit prin *Metodologia de elaborare a planurilor regionale și județene de gestionare a deșeurilor*, aprobată prin Ordinul MMDD nr.951/2007. Obiectivele și țintele PJGD Hunedoara sunt în concordanță cu cele ale *Planului Regional de Gestionare a Deșeurilor (PRGD)*, aprobat prin Ordinul MMGA nr. 1499/2006.

Acest demers a reprezentat finalizarea unui proces amplu de consultații și dezbateri publice, care a vizat oferirea de răspunsuri adecvate la cerințele cetățenilor exprimate cu această ocazie. Principalele aspecte avute în vedere s-au referit la:

- cumularea impactului cu celelalte activități existente în zonă;
- identificarea de noi căi de acces la spațiul de depozitare;
- dimensionarea adecvată a capacității zilnice de depozitare;
- satisfacerea cerințelor de inundabilitate în zonă, pe baza inițierii unui studiu în acest sens;
- evaluarea impactului asupra sănătății populației din zonă (problema mirosurilor, a microburilor, etc.)

Capacitatea zilnică de depozitare a deșeurilor va fi de aproximativ 300 tone. Conform datelor transmise de *Sistemul de Gospodărire a Apelor Hunedoara*, aria destinată amplasării *Centrului de management al deșeurilor* nu se află în zona inundabilă.

Suprafața construită aferentă *Centrului de management* va fi de 15.422 m², din care stația de sortare va deține o suprafață de 3.000 m², iar stația de tratare mecano-biologică va fi tot de 3.000 m². Suprafața totală prevăzută pentru drumuri și platforme este de 48.720 m², iar suprafața depozitului conform de 84.710 m². La aceste componente se adaugă suprafața spațiilor verzi, compusă din: suprafață perdea de protecție de 19.755 m² și suprafața spațiului verde amenajat, de 93.392 m². Lățimea perdelei de protecție vegetală va fi de 6 m.

Pentru accesarea *Centrului de management al deșeurilor* este prevăzut un drum tehnologic de acces, ce va realiza legătura între centrul de management și localitatea Băcia.

În Avizul Nr. 3165 din 07.07.2008 al Agenției Naționale pentru Protecție a Mediului privind Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor sunt menționate condițiile impuse acestui plan prin H.G. nr. 1076/2004, în vederea atingerii obiectivelor și țintelor privind gestionarea deșeurilor la nivelul județului, și anume:

- Minimizarea generării deșeurilor;

- Îmbunătățirea/dezvoltarea unui sistem integrat de colectare și transport a deșeurilor;
- Licențiere ANRSCUP a tuturor agenților de salubritate din județ;
- Extinderea sistemelor de colectare a deșeurilor municipale în mediul urban – arie de acoperire 100 %, în vederea asigurării condițiilor de gestionare a deșeurilor în urma închiderii și reabilitării spațiilor de depozitare neconforme;
- Extinderea sistemului de colectare a deșeurilor municipale în mediu rural – arie de acoperire minim 90 %, în vederea asigurării condițiilor de gestionare a deșeurilor în urma închiderii și reabilitării spațiilor de depozitare din zona rurală;
- Implementarea sistemului de colectare selectivă și realizarea stațiilor de sortare;
- Modernizarea sistemelor actuale de colectare și transport;
- Construirea de stații de transfer pe baza studiilor de fezabilitate și în corelație cu anii de închidere a depozitelor existente;
- Respectarea țintelor și obiectivelor privind reciclarea deșeurilor de ambalaje;
- Reducerea cantității de deșeuri biodegradabile la depozitare prin aplicarea unor măsuri specifice de tratare a acestora și construirea de stații de compostare și stații de tratare mecano-biologice;
- Gestionarea corespunzătoare a deșeurilor din:
 - construcții și demolări;
 - a nămolurilor de la stațiile de epurare orășenești;
 - a deșeurilor voluminoase;
 - a deșeurilor periculoase din deșeuri menajerecu respectarea principiilor strategice și a minimizării impactului asupra mediului și sănătății umane;
- Eliminarea deșeurilor în conformitate cu cerințele legislației în domeniul gestiunii deșeurilor în scopul protejării sănătății populației și a mediului;
- Sistarea activității depozitelor neconforme din zona urbană;
- Închiderea și monitorizarea post închidere a depozite neconforme;
- Închiderea și ecologizarea tuturor spațiilor de depozitare din zona rurală;
- Realizarea celor două depozite conforme propuse și asigurarea că acestea vor satisface necesitățile de depozitare a deșeurilor la nivelul întregului județ.

2.3.6.2. Deșeuri municipale

În Municipiul Hunedoara și comunele aparținătoare depozitarea deșeurilor menajere se face centralizat, fără a dispune de rampe de gunoi ecologice autorizate.

În prezent, este depozitată cea mai mare parte a deșeurilor municipale generate la groapa de gunoi din comuna Băcia, aflată la 20 km distanță de municipiul Hunedoara, drumul tranzitând orașul Călan. Depozitarea se realizează conform prevederilor Hotărârii de Guvern nr. 349 din 21 aprilie 2005 privind depozitarea deșeurilor și a Planului de implementare a directivei privind depozitarea după data aderării, respectiv Directiva 1999/31/CE.

Serviciul de salubritate este realizat prin 2 operatori independenți, specializați în funcție de tipurile de deșeuri colectate, astfel:

- SC SALUB SA (Ploiești), care asigură preluarea și transportarea deșeurilor menajere;
- SC PROSERV SA (Hunedoara), care asigură operarea deșeurilor reciclabile;

Serviciile se desfășoară pe baza contractelor de concesiune încheiate cu Primăria Municipiului Hunedoara și care expiră în anul 2015.

Cei doi operatori deserveșc în totalitate populația aferentă municipiului și comunelor aparținătoare. Deșeurile sunt depozitate într-o singură rampă de deșeuri menajere urbane, care deține autorizație de mediu (aflată în comuna Băcia). Suprafața totală ocupată de acest depozit este de cca. 10 ha, proprietate a Primăriei Băcia, având durata de funcționare până în anul 2015. Având în vedere dificultățile întâmpinate în desfășurarea activității precum și disfuncționalitățile de ordin administrativ înregistrate între operatori și administrația locală, este de așteptat ca după expirarea contractelor acestea să nu fie prelunghite automat, ci să se negocieze noi contracte (cu aceiași operatori sau cu alții).

În baza aprobării proiectului de dezvoltare, pentru depozitarea deșeurilor se va realiza la Băcia un nou Deponeu Ecologic, proiectul fiind în curs de construire și având termen de punere în funcțiune August 2015. Termenul ar putea fi însă devansat deoarece gropile de la Hunedoara și Hațeg au fost deja închise, iar cea de la Uroi se va închide și ea. În această situație nu va exista un loc în care gunoiul să mai poată fi depozitat – noul deponeu ecologic va fi amenajat într-o fostă unitate militară dezafectată și tot aici va funcționa un centru de management al deșeurilor, compus din stație de sortare, stație de tratare mecano-biologică și depozit conform de deșeuri.

Acest demers a reprezentat finalizarea unui proces amplu de consultații și dezbateri publice, care a vizat oferirea de răspunsuri adecvate la cerințele cetățenilor exprimate cu această ocazie. Principalele aspecte avute în vedere s-au referit la:

- cumularea impactului cu celelalte activități existente în zonă;
- identificarea de noi căi de acces la spațiul de depozitare;
- dimensionarea adecvată a capacității zilnice de depozitare;
- satisfacerea cerințelor de inundabilitate în zonă, pe baza inițierii unui studiu în acest sens;
- evaluarea impactului asupra sănătății populației din zonă (problema mirosurilor, a microburilor, etc.)

Capacitatea zilnică de depozitare a deșeurilor va fi de aproximativ 22,5 tone. Conform datelor transmise de Sistemul de Gospodărire a Apelor Hunedoara, aria destinată amplasării Centrului de Management al Deșeurilor nu se află în zona inundabilă. Pentru accesarea Centrului de Management al Deșeurilor este prevăzut un drum tehnologic de acces, ce va realiza legătura între centrul de management și localitatea Băcia.

În conformitate cu Ordinul MPP nr.135/2010 și HG nr.445/2009, cumularea impactului de mediu cu activitățile existente în zonă se va realiza în etapa de evaluare a impactului asupra mediului, din cadrul procedurii de obținere a acordului de mediu.

Tabel 2.22 prezintă situația colectării deșeurilor pe raza municipiului Hunedoara în perioada 2010 – 2012.

Tabel 2.22. Situația colectării deșeurilor municipale și asimilabile în perioada 2010 -2012

Detalii	Anul:			TOTAL
	2010	2011	2012	
Deșeuri municipale și asimilabile colectate (tone):	17105	13038,66	12839,93	42983,59
Deșeuri colectate selectiv în vederea valorificării, din care: (cantitate / %)	-	-	-	-
PET (kg)	144924	136134	135079	416137
Hârtie (kg)	433350	270040	192570	895960
Sticlă	216201	493500	526500	1236201
Metal	-	-	-	-
PE	-	-	-	-
HPPE+DP+PS+LDPE (Kg)	8353	8188	6058	22599

Pentru a furniza o imagine de ansamblu asupra colectării deșeurilor în municipiul Hunedoara, prezentăm o serie de date relevante pentru această activitate specifică (Tabel 2.23).

Tabel 2.23. Activitatea de gospodărire a deșeurilor urbane în municipiul Hunedoara, luna august 2013

Localitatea	Nr. locuitori deserviti	Numar puncte colectare			Cantitate deșeuri urbane(t)	Nr. containere	Alti recipienți	Capacitate colectare (mc)	Număr utilaje transp.			Suprafață haldă [ha]
		Neamenajate	Parțial amenajate	Amenajate					Autocont.	Auto comp.	Tr. remorca	
Hunedoara	70.449	-	80	50	1450	187	241	950	6	-	2	închisă

2.3.6.3. Tratarea și valorificarea deșeurilor municipale

Începând cu anul 2010, la nivelul municipiului Hunedoara a fost monitorizată permanent implementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor. Față de anul 2009, municipalitatea a asigurat o creștere permanentă a numărului populației arondate la sistemul de colectare selectivă, prin amplasarea de recipiente pentru colectarea separată, în principal a hârtiei/ cartonului și plasticului.

Tot din 2010, data concesionării serviciului de salubritate, a fost achiziționată și amplasată o stație de tocat masă vegetală și lemnoasă, precum și o presă pentru presat PET-urilor, la groapa de gunoi. Materialele colectate selectiv, precum și cele tocate/presate sunt valorificate de către SC PROSERV SA Hunedoara.

Pentru perioada următoare se preconizează finalizarea stației de sortare din proximitatea rampei de gunoi municipale. În acest mod, se vor crea condițiile de răspuns adecvat la cerințele UE, prin care se stipulează necesitatea sortării deșeurilor municipale în proporție de minimum 70%.

Contractele de preluare a deșeurilor sunt realizate și operate de către fiecare societate comercială (operator) în parte.

Prețurile pentru deșeurile menajere sunt stabilite și aprobate în Consiliul Local, la propunerea operatorilor economici și se tarifează în regim pașal per beneficiar (persoană fizică rezidentă). În cazul deșeurilor majore, materialelor reziduale de la construcții și a deșeurilor industriale, acestea sunt tarificate separat, punctual, conform grilei de tarificare a fiecărui operator în parte.

În prezent, tariful practicat pentru serviciul de salubritate este de 6,96 lei pe persoană, în ușoară creștere față de anii anteriori (înregistrându-se un trend crescător în trepte, de cca. 12% la fiecare 3 ani) – până la 31 Septembrie 2013 tariful a fost de 6,20 lei/persoană, însă noul tarif aprobat a intrat în vigoare de la 01 Octombrie 2013, consilierii locali ai municipiului Hunedoara au aprobat mărirea prețului

plătit de localnici pentru ridicarea gunoiului. Decizia luată de administrația locală a venit în urma solicitărilor firmei de salubritate.

Principala problemă de ordin financiar o reprezintă achitarea tarifului, reprezentanții societăților de salubritate având probleme majore privind încasarea facturilor, datorită faptului că asociațiile de locatari din mai multe zone ale municipiului, în special din cartierele sărace, nu își achită cu lunile restanțele la gunoi.

2.3.6.4. Strategie și planuri de viitor

Primăria Hunedoara consideră că singura variantă de reducere a cantității deșeurilor este reciclarea, în prezent lucrându-se conform Ordonanței de Urgență 195/2005 și reușindu-se încadrarea în limita cantitativă cu 15% mai mica - societatea PROSERV a reciclat peste 1.210 tone de deșeurii din 8.077 tone anual. Astfel, dacă în 2009, la nivelul administrației municipiului Hunedoara s-au înregistrat peste 21.000 tone de gunoi, în 2010 cantitatea a scăzut la numai 17.100 tone, iar din 2012 s-a păstrat un palier constant de cca 8.100 tone.

În prezent, a fost înființată "Asociația de dezvoltare intercomunitară din domeniul managementului deșeurilor Hunedoara", formată din Municipiul Hunedoara și 60 de localități din regiune, având scopul accesării de fonduri europene și accesarea de către Consiliile Județene a finanțărilor oferite prin POS Mediu Axa 2.1.

Pentru dezvoltarea domeniului a fost realizat un master-plan de dezvoltare, principalele prevederi ale acestui plan privind managementului deșeurilor fiind:

- închiderea depozitelor neconforme și construirea unor depozite conforme standardelor UE (depozite ecologice multi-municipale);
- integrarea tuturor localităților rurale în rețelele integrate care urmau să fie create la nivel județean;
- implementarea unor standarde tehnologice foarte stricte de protecție a mediului;
- realizarea unor analize cost-beneficiu și a unor studii de fezabilitate pentru soluții alternative în funcție de specificul zonei;
- implementarea progresivă a unor sisteme de colectare selectivă a deșeurilor provenite din gospodăria, de la micii producători și instituții;
- dezvoltarea sistemelor de colectare, tratare și eliminare a vehiculelor uzate, ambalajelor, deșeurilor provenite din echipamente electrice și electronice;
- monitorizarea permanentă a evoluțiilor realizate în prezentarea transparentă a datelor privind aceste evoluții.

În județul Hunedoara vor fi construite două depozite ecologice (unul în comuna Băcia și unul în orașul Lupeni, însă pentru acesta din urmă nu a fost alocat până în prezent teren disponibil) și mai multe stații de transfer, sortare și compostare a gunoiului, în cadrul unei proiect cu finanțare europeană în valoare de 52 milioane de euro, câștigat de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară, care se referă la instituirea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor.

Înainte de a fi aduse la deponeul ecologic, toate deșeurile vor fi sortate, iar ceea ce se poate va fi revalorificat. Poate doar 30-40% din ceea ce se adună ca deșeuri va fi trimis la deponeul ecologic. Sortarea gunoiului va pleca de la populație pentru ca vor exista containere speciale pentru deșeuri.

Planul de investiții pe termen lung al proiectului (master plan) a fost aprobat de Ministerul Mediului urmând ca documentul să fie adoptat și de consilierii județeni.

Fondurile necesare pentru punerea în practică a proiectului sunt asigurate în proporție de 80% de Uniunea Europeană, 18% revin Ministerului Mediului, iar diferența de 2% este cofinanțarea locală. În cadrul proiectului vor fi construite deponeuri ecologice în localitățile Petrila și Bârcea Mare, în cele două locații urmând să fie aduse deșeurile sortate din Valea Jiului, respectiv zona central-vestică a județului Hunedoara.

2.3.6.5. Vehicule scoase din uz (VSU)

În anul 2009 a continuat acțiunea de urmărire a autorizării agenților economici care desfășoară activități de dezmembrare a VSU. Agenții economici autorizați au obligația de a raporta lunar, la *Agencia de Protecție a Mediului (APM)*, datele referitoare la volumul dezmembrărilor efectuate. Lista agenților economici autorizați este actualizată lunar de către APM, aceștia având și rolul de a furniza datele de interes pentru Primăria municipiului cu privire la VSU.

Agenții economici care desfășoară activități de colectare/tratare /dezmembrare a vehiculelor uzate în municipiul Hunedoara dețin autorizații de mediu, dar și autorizație tehnică de la RAR și aviz de funcționare de la *Inspectoratul Județean de Poliție*. Aceste autorizații le permit desfășurarea activităților de colectare, dezmembrare, precum și de emiterie a certificatului de distrugere al vehiculelor scoase din uz, act necesar ulterior pentru radierea din circulație a autovehiculelor respective.

În prezent, pe raza județului Hunedoara operează următorii agenți economici autorizați pentru activități de VSU: S.C. Festimani Comprest S.R.L., S.C. Rec Prod Impex S.R.L. și S.C. Casteco Invest S.R.L.

Opinia populației referitor la sistemul de gestionare a deșeurilor marchează un procent de 43% de răspunsuri favorabile, dar această valoare plasează gestionarea deșeurilor pe penultimul loc, în rândul utilităților publice (Figura 2.30).

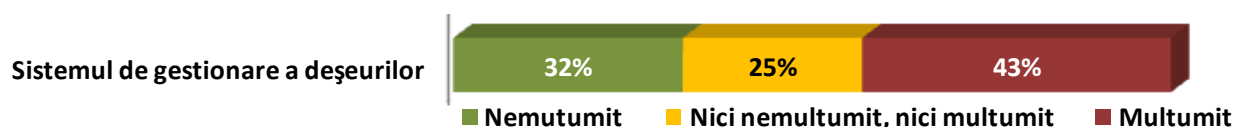

Figura 2.30. Opinia populației asupra sistemului de gestionare a deșeurilor, 2013

2.3.7. Infrastructura pentru tehnologia informației și telecomunicațiilor

2.3.7.1. Infrastructura IT și de comunicații la nivelul Municipiului Hunedoara

Infrastructura de telecomunicații proprie Primăriei Municipiului Hunedoara a fost dezvoltată în cadrul proiectului „Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în municipiul Hunedoara” și se bazează pe o rețea dedicată, implementată utilizând o infrastructură de fibră optică proprie, instalată îngropat.

Principalele caracteristici ale rețelei existente sunt:

- Tip rețea: Fibră Optică
- Lungime totală: 4,4 km
- Număr de tronsoane: 2
- Număr de inele: 1
- Capacitate disponibilă: 10 fibre x 1Gbps
- Tip fibră optică: LanMark SP 0000_G.652.D Singlemode
- Puncte de tragere: 46 (dotate cu cameră de tragere 640x640mm cu capac carosabil)
- Puncte de prezență: 25

Lista punctelor de prezență este prezentată în Tabel 2.28, în capitolul referitor la siguranța populației.

Fiind dezvoltată în cadrul proiectului sus-menționat, finanțat prin POR, Axa 1, rețeaua existentă nu poate fi modificată timp de 5 ani (respectiv până în anul 2018), dar infrastructura poate fi utilizată la punctele de prezență sau poate fi extinsă în funcție de necesități.

Pe lângă infrastructura proprie, în Municipiul Hunedoara funcționează o serie de operatori comerciali, aceștia având o acoperire de cca. 75% din suprafața și 95% din totalul populației (conform rapoartelor statistice publicate de Autoritatea Națională de Reglementare în Comunicații – ANCOM) cu o posibilitate estimată de acoperire de aprox. 98%. De asemenea, operatorul guvernamental (Serviciul de Telecomunicații Speciale – STS) are puncte de prezență la toate instituțiile

publice din Municipiu, precum și capacitate de rezervă suficientă pentru asigurarea necearului acestora, la cerere. În cazul Primăriei Municipiului Hunedoara, aceasta este deservită atât de operatori comerciali (prin contract comercial), cât și de către Serviciul de Telecomunicații Speciale, acest serviciu fiind reglementat prin acord de colaborare.

Opinia populației referitoare la accesul Internet în spațiile publice a constituit una dintre problemele analizate în cadrul sondajului de opinie, iar rezultatele sunt prezentate în Figura 2.31. După cum se observă, doar 22% dintre persoanele intervievate se declară mulțumite de acest aspect, iar 50% se declară nemulțumite, ceea ce sugerează necesitatea realizării de investiții și implementării de proiecte în acest tip de infrastructură.

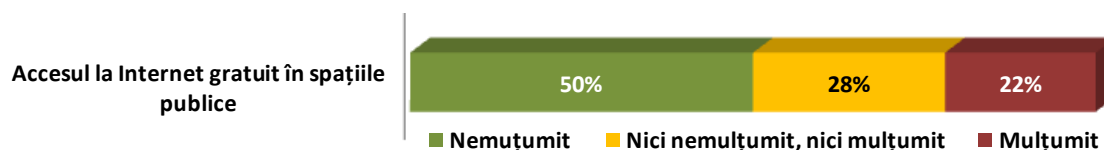

Figura 2.31. Opinia populației asupra accesului la Internet în spațiile publice

2.3.7.2. Infrastructura IT și de comunicații la nivelul Primăriei Municipiului Hunedoara

La nivelul Primăriei Municipiului Hunedoara există o permanentă preocupare pentru tehnologia informatică și îmbunătățirea serviciilor publice cu ajutorul acesteia. În acest sens, Primăria Municipiului Hunedoara a investit continuu în implementarea rețelei informatice și a infrastructurii aferente, în prezent fiecare serviciu sau compartiment al primăriei având în dotare calculatoare și echipamente periferice, configurate în conformitate cu necesarul identificat.

Pentru acoperirea necesarului, fiecare sediu al Primăriei Municipiului Hunedoara este dotat cu rețea locală de calculatoare, cablată dedicat în topologie stelară sau multi-stelară. Interconectarea celor două sedii, având în vedere distanța mică, a fost realizată prin intermediul unei conexiuni directe, fără să fie necesar serviciul unor operatori externi. Conexiunea la Internet este asigurată numai la sediul central, serviciul de acces fiind asigurat prin intermediul unui operator comercial, iar accesul la Internet din sediul secundar este asigurat prin intermediul conexiunii fizice implementate între cele două sedii. Sediul central al Primăriei beneficiază de conexiuni redundante, asigurate prin suport sigur și fiabil, de mare viteză (fibră optică), asigurate atât prin intermediul operatorului comercial, cât și cu ajutorul operatorului guvernamental (Serviciul de Telecomunicații Speciale – STS).

Întreaga infrastructură informatică este gestionată de către un departament specializat, respectiv „Compartimentul de Informatică și Tehnică de Calcul”, susținut de personal specialist, care a realizat

implementarea sistemului actual și totodată asigură mentenanța acestuia. În cadrul structurii activează 4 persoane, dintre care 2 la nivel înalt de specialitate și 2 la nivel mediu.

Infrastructura informatică existentă a fost implementată prin resurse proprii și sub coordonarea Compartimentului Informatică și Tehnică de Calcul. Achiziția echipamentelor ce compun sistemul actual a fost începută în anul 2002 și a fost derulată continuu, până în prezent, sistemul fiind extins permanent în funcție de necesități, dar și în limitele posibilităților bugetare.

Rețeaua de comunicații asigură interconectarea terminalelor și accesul acestora la infrastructura centrală și la Interent. Aceasta a fost dezvoltată în funcție de necesități, pornind de la o topologie stelară (având un echipament de acces de tip „switch”), fiind ulterior dezvoltată prin cascada de echipamente secundare de acces, ajungându-se în prezent la o rețea de tip stelar extins. Echipamentele de interconectare și interfețele de rețea, sunt de tip 10/100-Base-T sau 10/100/1000-Base-T, în funcție de producător și modelul disponibil pe piață la momentul achiziției.

Cele 2 sedii ale Primăriei sunt interconectate prin intermediul unui canal fizic, implementat local.

Arhitectura de servere este instalată într-un spațiu dedicat, la sediul central al Primăriei, dar care nu este certificat ca și Data-Center. Spațiul este climatizat utilizând echipamente comerciale (de tip aer-condiționat) fără automatizare dedicată.

Având în vedere faptul că echipamentele și rețeaua au fost dezvoltate în diferite etape de timp și, de asemenea, au fost achiziționate și în funcție de limitările financiare de moment, configurațiile nu sunt uniforme nici la nivel centralizat și nici la nivelul terminalelor. De asemenea, configurațiile existente nu permit dezvoltări semnificative viitoare, iar arhitectura centrală (serverele) nu permit dezvoltări sau migrarea către sisteme virtualizate.

Rețeaua de date existentă este limitată fizic și tehnologic, astfel că nu permite dezvoltări ulterioare.

Aplicațiile informatice gestionate de Compartimentul informatică sunt prezentate sunt prezentate în

Tabel 2.24.

În același timp, pentru asigurarea unui nivel de funcționalitate corespunzător, se impune ca personalul Primăriei să beneficieze de o pregătire corespunzătoare, în funcție de departamentul în care activează, specificul activității și tipurile de aplicații utilizate, precum și tipurile de informații utilizate și restricțiile aferente (ceea ce determină nivelul drepturilor de acces corespunzătoare pentru fiecare persoană în parte).

Tabel 2.24. Aplicațiile informatice gestionate de Compartimentul Informatică al Primăriei Municipiului Hunedoara

Denumire	Descriere
Sisteme de operare și aplicații COTS pe terminale	Sisteme de operare Microsoft Windows Aplicații MS Office Aplicații Antivirus
Taxe și impozite	Evidență taxe și impozite
Contabilitate și financiar	Buget, dare de seamă, contabilitate, ALOP, gestiune stocuri (materiale, obiecte inventar, mijloace fixe), casă / bancă / parteneri (furnizori, debitori, creditori, casă și bancă), administrare
Registru agricol	Evidență registru agricol
Salarizare	Pontaje, fișă angajat, calcul salarii
GIS	Google Maps Licențiat
Managementul documentelor	registratură (modul HCL+dispoziții, modul urbanism, modul registre speciale) implementat în 1999
Registratură și relația cu cetățenii	
Managementul resurselor (ERP)	

2.4. Piețe agroalimentare

Serviciul Public Administrația Piețelor, Târgurilor și Oboarelor este un serviciu public de interes local în cadrul Consiliului Local al municipiului Hunedoara, care gestionează cele 2 piețe agroalimentare existente în municipiul Hunedoara, respectiv Piața Obor, din str. Bicz nr.2, cu o capacitate de 415 mese pentru comercializare produse agroalimentare și Complexul Comercial Dunărea, din str. Mihai Viteazu, nr.7A, cu o capacitate de 181 mese și 37 de spații comerciale.

Pentru jumătate dintre locuitorii Hunedoarei, Piața Dunărea, deschisă în urmă cu mai bine de 40 de ani, reprezintă principala sursă de aprovizionare. Chiar dacă, în urma lucrărilor de reabilitare din anul 2006, această piață a fost refăcută în totalitate, devenind o hală modernă, complexul comercial „Dunărea” nu a devenit centrul de cumpărături pe care îl dorea administrația locală. Clienții au evitat construcția în care producătorii agricoli au fost invitați să își pună în vânzare mărfurile, iar cele mai multe dintre spațiile de la etajul complexului nu au putut fi închiriate. Magazinele goale și o zonă destinată producătorilor care se animă doar la sfârșit de săptămână fac parte din peisajul cu care s-au obișnuit hunedorenii din zona Pieței Dunărea.

În afara acestor 2 piețe, pe str. Mihai Viteazul se organizează în fiecare sâmbătă un târg de vechituri (talcioc), care permite diversilor comercianți scoaterea la vânzare a unei game largi de produse.

2.5. Spații de joacă pentru copii

În prezent există un număr de 31 de locuri de joacă, amplasate în cartierele municipiului Hunedoara. La ora actuală, spațiile de joacă au echipamente relativ deteriorate, care vor necesita investiții pentru modernizare și reabilitare. În Tabel 2.25 sunt prezentate amplasamentul și dotările aferente acestor locuri de joacă.

Tabel 2.25. Starea locurilor de joacă din Municipiul Hunedoara

Nr. crt	Denumire	Dotare
1.	Loc de joacă – str. Pinilor, bl.40	<ul style="list-style-type: none"> - balansoare : 1 buc. - aparate fitness : 2 buc. - hinte: 3 buc. - tobogane mici : 2 buc. - masa tenis : 1 buc. - cățărătoare :1 buc. - bănci : 4 buc. - coșuri gunoi : 2 buc.
2.	Loc de joacă – str. Pinilor, bl.38	<ul style="list-style-type: none"> - mese cu scaune metalice : 2 buc. - mese tenis : 1 buc. - balansoare : 2. buc. - hinte : 2 buc. - topogane mari : 1 buc. - coșuri de gunoi : 4 buc.
3.	Loc de joacă – str. Trandafirilor, bl.17	<ul style="list-style-type: none"> - hinte : 2 buc. - topogane mici : 2 buc. - balansoare : 1 buc. - cățărătoare :1 buc.
4.	Loc de joacă – str. Viorele, bl.G9	<ul style="list-style-type: none"> - tobogane mici : 2 buc. - hinte : 2 buc. - balansoare : 2. buc. - bănci : 4 buc. - coșuri de gunoi : 3 buc.
5.	Loc de joacă – str. Arenei	<ul style="list-style-type: none"> - hinte : 2 buc. - topogane mari : 1 buc. - balansoare : 1 buc. - bănci : 2 buc.
6.	Loc de joacă – str. Independenței	<ul style="list-style-type: none"> - hinte: 3 buc.

Nr. crt	Denumire	Dotare
		<ul style="list-style-type: none"> - tobogane mici : 4 buc. - balansoare : 1 buc. - mese cu scaune metalice : 4 buc - mese tenis : 2 buc. - coșuri de gunoi : 5 buc.
7.	Loc de joacă – str. Zambilelor,bl.47	<ul style="list-style-type: none"> - hinte : 2 buc. - topogane mici : 1 buc. - balansoare : 1 buc. - bănci : 5 buc. - coșuri de gunoi : 3 buc.
8.	Loc de joacă – b-dul Traian,bl.49A	<ul style="list-style-type: none"> - topogane mari : 1 buc. - balansoare : 1 buc. - cățărătoare : 2 buc. - bănci : 8 buc. - coșuri de gunoi : 1 buc
9.	Loc de joacă – str. Eroilor	<ul style="list-style-type: none"> - hinte : 1 buc. - topogane mici : 1 buc. - balansoare : 1 buc.
10.	Loc de joacă – str. Jiului	<ul style="list-style-type: none"> - hinte : 1 buc. - topogane mici : 1 buc. - balansoare : 1 buc.
11.	Loc de joacă – str. Câmpului, bl.B1	<ul style="list-style-type: none"> - topogane mici : 1 buc. - topogane mari : 1 buc. - hinte : 2 buc. - mese tenis : 1 buc. - mese cu scaune metalice : 6 buc. - balansoare : 1 buc. - cățărătoare : 1 buc. - coșuri de gunoi : 1 buc.
12.	Loc de joacă – str. Câmpului, bl.B2	<ul style="list-style-type: none"> - topogane mici : 1 buc. - hinte : 2 buc. - aparate fitness : 3 buc. - căluți cu arc : 2 buc. - bănci : 6 buc. - coșuri de gunoi : 1 buc.
13.	Loc de joacă – b-dul Dacia, bl.C22	<ul style="list-style-type: none"> - topogane mici : 1 buc. - bănci : 3 buc. - coșuri de gunoi : 2 buc.
14.	Loc de joacă – str. Căprioarei	<ul style="list-style-type: none"> - topogane mici : 1 buc. - hinte : 1 buc.

Nr. crt	Denumire	Dotare
		- bănci : 5 buc.
15.	Loc de joacă – b-dul Dacia, bl.K4	- topogane mari : 1 buc. - hinte : 1 buc. - mese tenis : 1 buc. - bănci : 4 buc. - coșuri de gunoi : 4 buc.
16.	Loc de joacă – str. Runcului-capăt	- mese tenis : 1 buc.
17.	Loc de joacă – str. Runcului, bl.K6	- mese tenis : 1 buc.
18.	Loc de joacă – B-dul Dacia, bl.V3	- mese tenis : 2 buc
19.	Loc de joacă – str. Munteniei, bl.C1	- topogane mici : 1 buc. - cățărătoare : 1 buc. - bănci : 4 buc. - coșuri de gunoi : 1 buc. - porți minifotbal : 2 buc.
20.	Parc Linişor – str. Transilvaniei	- topogane mici : 2 buc. - balansoare : 3 buc. - cățărătoare : 1 buc. - mese tenis : 1 buc. - bănci : 11 buc. - coșuri de gunoi : 3 buc.
21.	Loc de joacă – str. Poștei	- hinte : 2 buc. - balansoare : 1 buc. - topogane mici : 2 buc. - cățărătoare : 1 buc. - panou basket : 1 buc. - bănci : 3 buc. - coșuri de gunoi : 3 buc.
22.	Parc Tineretului	- topogane mici : 3 buc. - hinte : 2 buc. - balansoare : 3 buc. - căluți cu arc : 3 buc.
23.	Parc Place	- mese cu scaune : 2 buc. - hinte : 6 buc. - învârtitoare : 4 buc. - topogane mari : 1 buc. - balansoare : 1 buc.
24.	Parc Central	- hinte : 14 buc. - topogane mici : 6 buc. - învârtitoare : 3 buc.

Nr. crt	Denumire	Dotare
		- mese cu scaune : 4 buc. - mese tenis : 2 buc. - cățărătoare : 2 buc.
25.	Parc Corvin	- topogane mari : 1 buc. - topogane mici : 4 buc. - învârtitoare : 1 buc. - balansoare : 1 buc. - hinte : 4 buc. - cățărătoare : 3 buc. - mese tenis : 3 buc.
26.	Loc de joacă – str. Ghe. Lazăr	- topogane mici : 1 buc. - hinte : 1 buc. - balansoare : 1 buc. - cățărătoare : 1 buc.
27.	Loc de joacă – str. Topârceanu, bl.5	- învârtitoare : 1 buc.
28.	Parc p-ța Eliberării	- hinte : 1 buc. - topogane mici : 1 buc. - mese cu scaune : 6 buc. - mese tenis : 1 buc. - coșuri de gunoi : 6 buc.
29.	Parc Ciocârliei	- hinte : 1 buc. - topogane mici : 2 buc. - balansoare : 2 buc. - cățărătoare : 1 buc.
30.	Loc de joacă – b-dul Libertății – depozit T&O	- hinte : 1 buc. - balansoare : 5 buc. - panou basket : 1 buc. - bănci : 1 buc.
31.	Loc de joacă – b-dul Libertății, bl.14B	- hinte : 1 buc. - balansoare : 2 buc. - bănci : 3 buc.

Sursa: Primăria Municipiului Hunedoara

2.6. Spațiile verzi din mediul urban

În anul 2011, Regiunea Vest ocupa locul III privind suprafața spațiilor verzi din mediul urban (2594 ha), după Regiunea Nord-Vest (3164 ha) și locul I - București-Ilfov (4921 ha) (Tabel 2.26).

În perioada 2006-2011, suprafețele cu spații verzi la nivel național au cunoscut o evoluție ascendentă, cu excepția Regiunii Sud-Est.

Se poate observa că rata de creștere a spațiilor verzi din regiune (5,5%) este sub media națională (9,7%), inferioară regiunilor București-Ilfov, Sud-Muntenia și Centru, net inferioară regiunii Nord-Vest și superioară regiunilor Sud-Vest Oltenia, Nord-Est și Sud-Est. În regiune, cea mai mare rată de creștere o are județul Arad (deși deține cea mai mică suprafață cu parcuri), acestea fiind mult peste media națională și superioară cu excepția regiunii Nord-Vest tuturor regiunilor. În interiorul regiunii, cele mai mari suprafețe cu spații verzi sunt deținute de jud. Timiș (36,6%) și Hunedoara (31,4%) și sunt mai puțin răspândite în jud- Caraș-Severin (17%) și Arad (15%).

Tabel 2.26. Evoluția spațiilor verzi în municipii și orașe în perioada 2006-2011

Regiune / Județ / Țară	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Evoluție 2006-2011 (%)	Rată medie de creștere/an (ha)
Nord - Vest	2030	2281	2421	2460	2782	3164	35.8	189.0
Centru	2029	2184	2254	222	2266	2325	12.7	49.3
Nord - Est	2425	2429	2562	2542	2526	2504	3.2	13.2
Sud - Est	2580	2555	2568	2687	2683	2243	-15.0	-56.2
Sud - Muntenia	1896	1892	1887	1917	2091	2212	14.3	52.7
București - Ilfov	4369	367	4382	4393	4619	4921	11.2	92.0
Sud - Vest	2425	2477	2510	2482	2487	2488	2.5	10.5
VEST	2452	2539	2540	2523	2551	2594	5.5	23.7
Arad	305	355	361	340	339	388	21.4	13.8
Caraș-Severin	427	443	441	441	441	441	3.2	2.3
Hunedoara	811	811	806	806	821	815	0.5	0.7
Timiș	909	930	932	936	950	950	4.3	6.8
ROMÂNIA	2026	2072	2112	2123	2200	2245	9.7	363.7

(Sursa: INS - Anuarul Statistic al României 2012 - 2007)

Ca urmare a unor reduceri substanțiale a suprafeței parcurilor în România, prin OUG nr.114/2007 s-au luat măsuri pentru interzicerea desființării zonelor verzi din orașe, ordonanța menționând faptul că „autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013 (art.II, alineatul (1)).”

La nivelul județelor, se observă anumite diferențe destul de accentuate și anume între cel mai bine plasat județ pentru acest indicator: jud. Caraș-Severin cu media de 25 m²/locuitor și cel mai slab plasat județ: Arad cu doar 16 m²/locuitor. Pe de altă parte județele Hunedoara și Timiș înregistrează valori peste media națională: 24 respectiv 23 m²/locuitor.

În perioada de finanțare 2014-2020, Regiunea Vest va beneficia de investiții pentru modernizarea și extinderea parcurilor.

Situația spațiilor verzi și a zonelor de agrement din Municipiul Hunedoara, conform datelor furnizate de Primăria Municipiului pentru anul 2013 este prezentată în Tabel 2.27.

Tabel 2.27. Situația spațiilor verzi și a zonelor de agrement în Mun. Hunedoara

Nr. crt.	Denumirea parcului / Zonei de agrement	Caracteristici	Aria (ha)
1	Parcul Tineretului	Situat între: str.b-dul Dacia-Avram Iancu-b-dul Rusca Modernizat cu fonduri europene. Conține alei, zone verzi, rondouri de flori, filigorie, fântâna arteziana, iluminat public, jardiniere, plantari de tei, mobilier urban, împrejmuire.	2,3
2	Parcul Corvin	Situat: între str.Turnătorului-G. Enescu-I.L.Caragiale Există: arbori, mobilier urban, iluminat public, zone verzi, împrejmuire	4
3	Parcul Central	Situat între: b-dul Dacia-str. Republicii-str.22 Decembrie-b-dul Corvin Există: alei, fântână arteziană, mobilier urban, iluminat public, arbori, zone verzi	1,5
4	Parcul Poștei	Situat între: b-dul Dacia-str. Republicii-str.22 Decembrie-b-dul Corvin Există: alei, fântână arteziană, mobilier urban, iluminat public, arbori, zone verzi, unitate de alim. publică	0,51
5	Parcul Libertății	Situat în Pța Libertății Există: alei, arbori, mobilier urban, monument de for public	0,66
6	Parcul Gării	Situat între: str. Republicii-Gară, S.C. Apaprod SA Există: alei, arbori, mobilier urban, clădire cu destinație de autogară. Există Contract de Asociere cu o societate	0,3
7	Parcul Ciocârliei	Situat între: Catedrala Ortodoxă și st. Mierlei Există: alei, arbori, mobilier urban, arbuști	0,64
8	Padurea Chizid	Este arie protejată	50
TOTAL			59,91

Opinia populației

În cadrul sondajului de opinie realizat în vederea redactării strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara au fost puse o serie de

întrebări, printre care și unele referitoare la infrastructura urbană. Din răspunsurile primite, merită subliniate o serie de aspecte.

Astfel, referitor la considerarea drept suficientă a numărului de spații de recreere, se observă că bazele de recreere și sport sunt considerate ca fiind insuficiente de către respondenți în proporție de 46% (Figura 2.32). La polul opus spațiile verzi sunt considerate suficiente de aproape două treimi dintre participanții la studiu. De asemenea, peste jumătate dintre locuitorii Municipiului Hunedoara apreciază că sunt suficiente parcuri în localitate.

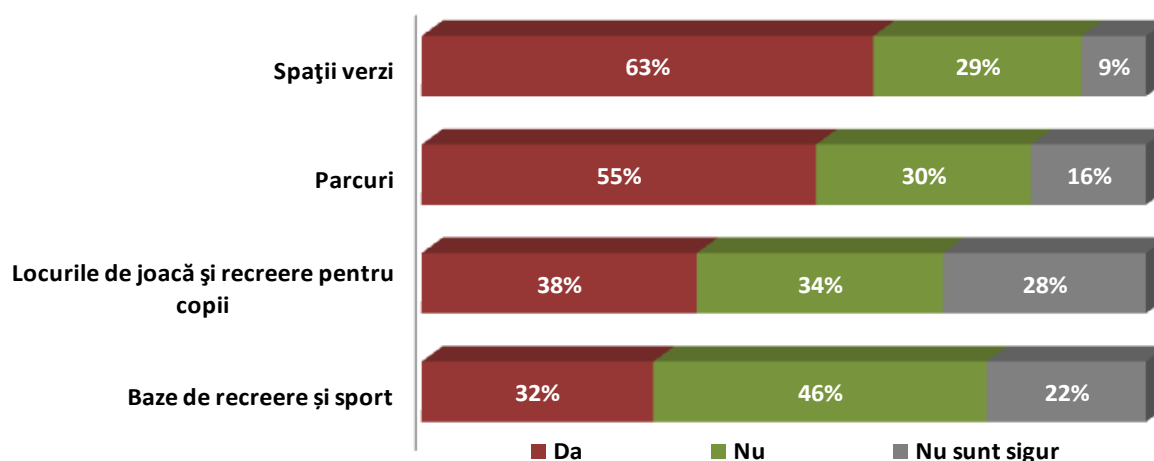

Figura 2.32. Evaluarea numărului de spații de recreere

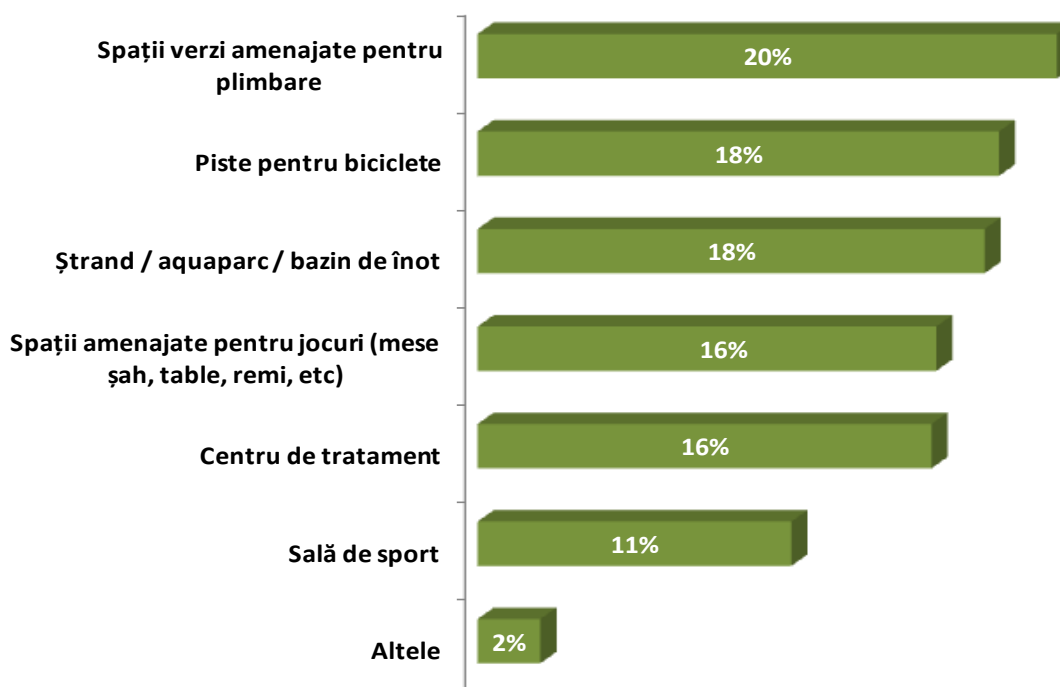

Figura 2.33. Propuneri spații de recreere

Din răspunsurile primite la întrebarea: „Care sunt primele lucruri de care considerați că este nevoie în orașul dvs pentru recreere și petrecerea timpului liber?” (Figura 2.33), se observă, totuși, că se dorește extinderea

spațiilor verzi amenajate pentru plimbare. Locul secund pe lista dorințelor repondenților este ocupat, la egalitate, de pistele pentru biciclete și de facilitățile pentru sporturi acvatice (ștrand/aquaparc/bazin de înot).

În cadrul aprecierii evoluției Municipiului Hunedoara în ultimul an, spațiile verzi, parcurile și locurile de joacă pentru copii ocupă primul loc, în aprecierea hunedorenilor, la egalitate cu accesul la informații publice, iar pe locul al doilea se află locurile de agrement și de recreere. Pe penultimul loc se află pistele pentru biciclete, ceea ce confirmă datele din Figura 2.33.

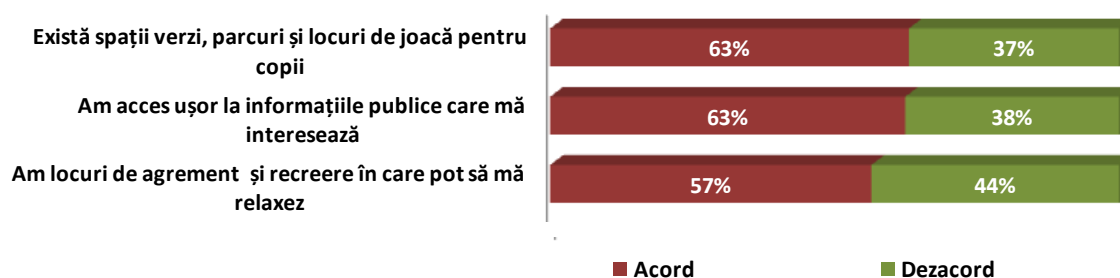

Figura 2.34. Municipiul Hunedoara în ultimul an. Spații verzi, locuri de joacă pentru copii, locuri de agrement și recreere.

2.7. Siguranța populației.

2.7.1. Supravegherea video a spațiilor publice

În ultimii 20 ani s-a constatat o modificare continuă a structurii fizice și sociale a orașului, ca urmare a schimbărilor intervenite la nivel industrial, în special în perioadele diurne active. De asemenea, zona centrală a orașului are un mare potențial de dezvoltare în comparație cu zonele adiacente și, totodată, parcul de afaceri, aflat la cca. 3km de oraș, modifică semnificativ fluxurile de persoane dimineața și după amiaza.

În ceea ce privește siguranța cetățenilor, conform datelor primite de la Biroul de Ordine Publică din cadrul Poliției Județene Hunedoara și a Poliției Locale Hunedoara, se constată că în ultima perioadă de timp fenomenul infracțional a cunoscut o diversificare a modurilor de operare (furturi din mașini, furturi din case de bani, bancomate etc.), dar și sub aspectul autorilor acestora, înregistrând fapte de violență comise de minori, fapte care solicită din partea polițiștilor o nouă abordare, mai ales de către efectivele de ordine publică.

În vederea reducerii numărului de infracțiuni și a cazurilor antisociale, concluziile Inspectoratului Județean de Poliție Hunedoara și ale Poliției Locale Hunedoara au converș spre necesitatea implementării

unui sistem complex de supraveghere video metropolitană, prin care să se obțină următoarele avantaje directe:

- Stocarea imaginilor referitoare la posibili autori de infracțiuni contra patrimoniului public ori privat, a infracțiunilor petrecute în trafic și în cazul celor petrecute cu violență în spațiul public;
- Identificarea autovehiculelor folosite la comiterea de infracțiuni;
- Identificarea persoanelor care se ocupă cu comerțul stradal ilicit;
- Identificarea și localizarea autoturismelor furate;
- Identificarea și probarea activităților de taximetrie ilegală, precum și a autovehiculelor folosite în acest scop;
- Descoperirea și identificarea autorilor accidentelor rutiere care părăsesc locul accidentului.

În urma analizei efectuate în *Planul Integrat de Dezvoltare* a fost identificată direcția de dezvoltare în zona de acțiune urbană stabilită prin realizarea unui sistem de monitorizare, siguranță, securitate și supraveghere în vederea creșterii siguranței și prevenirii criminalității cu ajutorul tehnologiei de supraveghere video și amenajarea unui centru de comandă aferent, la sediul Poliției Locale.

Principalele avantaje ale instalării unui sistem de supraveghere video metropolitană:

- Realizarea unei supravegheri eficiente a zonelor de interes pentru creșterea siguranței persoanei și asigurarea supravegherii pietonale;
- Monitorizarea traficului rutier în intersecțiile importante;
- Gestionarea unor situații de criză cu posibilitatea intervenției operative, prevenirea și depistarea precoce a unor acte teroriste/activități infracționale ce se desfășoară în stradă;
- Urmărirea operativă a principalelor zone de interes public din oraș: grădinițe, școli, licee, spitale, zona centrală pietonală, intersecții
- Transmiterea într-un timp foarte scurt a alarmelor către echipele de intervenție, ceea ce va permite o intervenție rapidă a acestora;
- De asemenea, o dată cu primirea unei alarme, din locațiile respective pot fi preluate imagini de la camerele video, ceea ce va ajuta echipele de intervenție să își pregătească acțiunea, crescând, astfel, eficiența intervenției;
- Echipamentele folosite prin noul sistem sunt de ultimă tehnologie, iar mobilitatea și zoom-ul optic permit observarea la un grad mare de detaliu;
- Permite extinderi/modernizări ulterioare, prin introducerea de camere cu caracteristici superioare, extinderea capacității de stocare și adăugarea de puncte noi de monitorizare;

- Permite stocarea și prelucrarea imaginilor de la nivelul unui Centru de Comandă și Control, creat în cadrul unui proiect privind sistemul de management al traficului rutier.

2.7.2. Sistemul de supraveghere video

2.7.2.1. Scopul și obiectivele investiției

Scopul principal al investiției îl constituie creșterea calității vieții, creșterea siguranței populației și prevenirea criminalității, prin realizarea unui sistem de supraveghere video performant.

Obiectivele acestui proiect sunt: reducerea numărului de evenimente antisociale, prevenirea și descurajarea infracțiunilor și a operațiunilor ilegale prin supravegherea permanentă a unor zone cu risc ridicat de producere de evenimente antisociale și de infracționalitate, creșterea siguranței elevilor care frecventează instituțiile de învățământ din zonă, reducerea numărului de evenimente rutiere prin monitorizarea traficului din principalele intersecții din municipiul Hunedoara, scăderea timpului de răspuns în cazul intervențiilor pentru situații de urgență și criză, asigurarea unei baze de date pentru analiza evenimentelor socio-umane, obținerea de probe juridice și supravegherea persoanelor suspecte pentru determinarea din timp a activităților contravenționale și infracționale.

2.7.2.2. Configurația sistemului

La nivelul Municipiului Hunedoara a fost implementat un sistem complex de supraveghere video, menit să asigure creșterea siguranței cetățenilor în oraș. Proiectul a avut titlul „Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor din municipiul Hunedoara, județul Hunedoara” și a fost implementat în anul 2013 prin Programul Operational Regional, Axa 1.

Sistemul de camere video de supraveghere reprezintă ansamblul de echipamente, instalate în teren, care asigură, pe lângă preluarea efectivă a imaginilor, și procesarea locală a acestora, memorarea temporară (dacă este cazul), comanda platformelor mobile pe care sunt amplasate camerele, asigurarea operațiunilor locale de mentenanță automată etc.

Conceptul de sistem modern este unul descentralizat, fiecare camera video având propriul sistem de transmisie. Spre deosebire de alte sisteme, conceptul descentralizat are încorporat în fiecare cameră un mini-computer de mare viteză, iar unde este necesar și o memorie digitală pentru înregistrări pe termen lung în fiecare cameră. Mini-computerul este folosit acum numai pentru vizualizare, fără a mai fi nevoie de analiză și înregistrare. Prin urmare, camerele pot înregistra evenimente fără să fie nevoie de un computer funcțional, și pot înregistra digital filme cu sunet, care ulterior pot fi arhivate.

În conformitate cu prioritățile strategice de dezvoltare ale Municipiului Hunedoara ca spațiu urban cu caracter metropolitan, administrația locală urmărește să asigure o dezvoltare durabilă și echilibrată a municipiului. Obiectivele proiectului propus se află în conformitate cu prioritățile strategice de dezvoltare ale Municipiului. Astfel, obiectivele specifice proiectului sunt următoarele:

- Instalarea în zonele identificate cu risc sporit de infracționalitate a unui număr de 24 de echipamente noi de supraveghere;
- Creșterea siguranței cetățenilor și reducerea ratei criminalității din zona de acțiune cu peste 15% în următorii 3 ani;

Centrul de comandă și control care va gestiona și opera sistemul de supraveghere video va fi instalat în sediul în care își desfășoară activitatea Poliția Locală, aflat în clădirea Primăriei Municipiului Hunedoara.

Camerele video sunt instalate în perimetrul zonelor de interes public și anume: grădinițe; școli; licee; spitale; zona centrală pietonală; intersecții rutiere și pietonale.

Sistemul de supraveghere video metropolitană și Centrul de comanda aferent sunt amplasate în locațiile prestabilite, astfel încât acestea să aibă eficiență operațională maximă. Lista amplasamentelor este redată în Tabel 2.28.

Tabel 2.28. Puncte de prezență în intersecții rutiere

Nr. crt.	Cod cameră	Denumirea / adresa locației
1	D1	Intersecția DN 68B cu bld. Dacia
2	D2	Intersecția bld.Dacia cu str. Privighetorii
3	D3	Intersecția bld. Dacia cu str. Mihai Viteazu
4	D4	Intersecția bld. Dacia cu str. Avram Iancu
5	D5	Intersecția bld. Dacia cu bld.Corvin
6	D6	Intersecția bld. Dacia cu bld. Republicii
7	D7	Intersecția bld. Republicii cu str. Avram Iancu
8	D8	Intersecția bld. Republicii cu str. George Enescu
9	D9	Intersecția bld. Libertății cu str. Romanilor
10	D10	Piața Libertății
11	D11	Intersecția str. Victoriei cu str. Ciprian Porumbescu
12	D12	Intersecția str. Victoriei cu str. Chizid
13	D13	Intersecția str. George Enescu cu str. Ion Creangă
14	D14	Intersecția bld. Rusca cu str. Laminatorului
15	D15	Intersecția str. Alexandru Vlahuță cu bld. 1848
16	D16	Liceul de Telecomunicații și Servicii Publice

Nr. crt.	Cod cameră	Denumirea / adresa locației
17	D17	Școala generală nr. 1
18	D18	Școala generală nr. 2
19	D19	Școala generală nr. 6
20	D20	Școala generală nr. 7
21	D21	Școala generală nr. 8
22	D22	Intersecția str. George Enescu cu bld. Corvin
23	D23	Str. Cerbului
24	CCC	Primăria Municipiului Hunedoara, Bulevardul Libertății 17

2.7.3. Opinia populației

În urma realizării sondajului de opinie publică în vederea redactării strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, în decembrie 2013, au fost trase anumite concluzii referitoare la gradul de satisfacție al cetățenilor față de serviciile utilitare. Aceste rezultate au fost prezentate parțial în fiecare dintre capitolele dedicate tipurilor de servicii utilitare, dar în Figura 2.35 este prezentată situația centralizată a acestor opinii.

Putem concluziona că sistemele de alimentare cu gaz sau cu apă, ca și iluminatul public stradal reprezintă serviciile utilitare de care aproximativ două treimi dintre hunedoreni sunt mulțumiți. În schimb, aproximativ o treime dintre persoanele intervievate se declară nemulțumite de sistemul de gestionare a deșeurilor și de sistemul de canalizare. Pe de altă parte, peste 40% dintre cei chestionați apreciază pozitiv aceste două servicii utilitare.

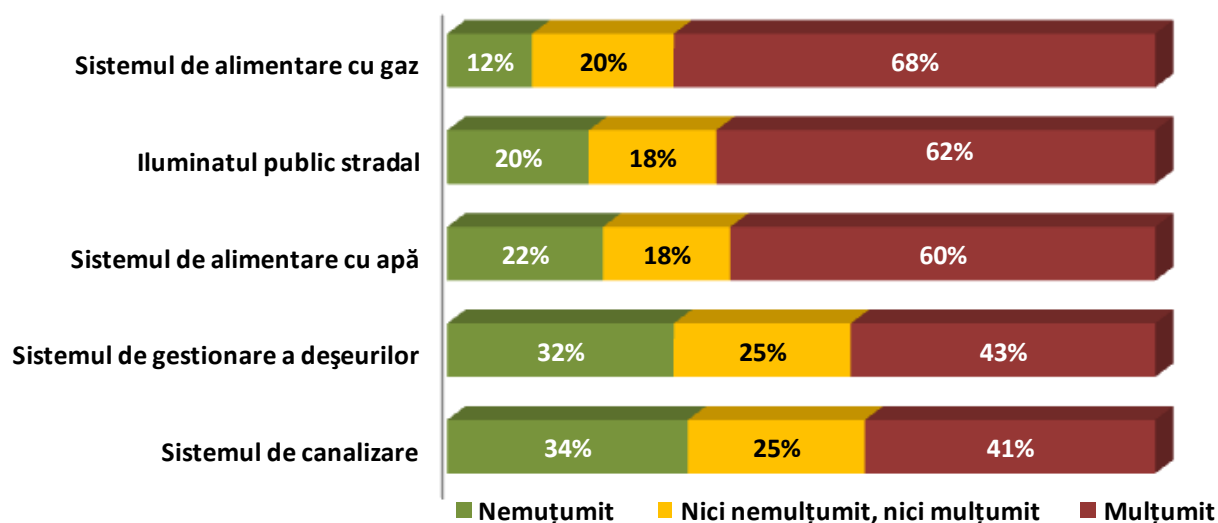

Figura 2.35. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de serviciile utilitare

De asemenea, se poate spune că există mai degrabă un nivel ridicat de satisfacție a locuitorilor din Municipiul Hunedoara privind serviciile utilitare întrucât și valorile medii obținute la evaluarea acestor aspecte sunt între 3,1 și 3,9 (ca medii aritmetice ale evaluărilor pe scala 1-5 (unde 1 înseamnă deloc mulțumit și 5 înseamnă foarte mulțumit)).

O prezentare detaliată a valorilor medii obținute la întrebarea referitoare la gradul de satisfacție față de serviciile utilitare, este realizată în Figura 2.36.

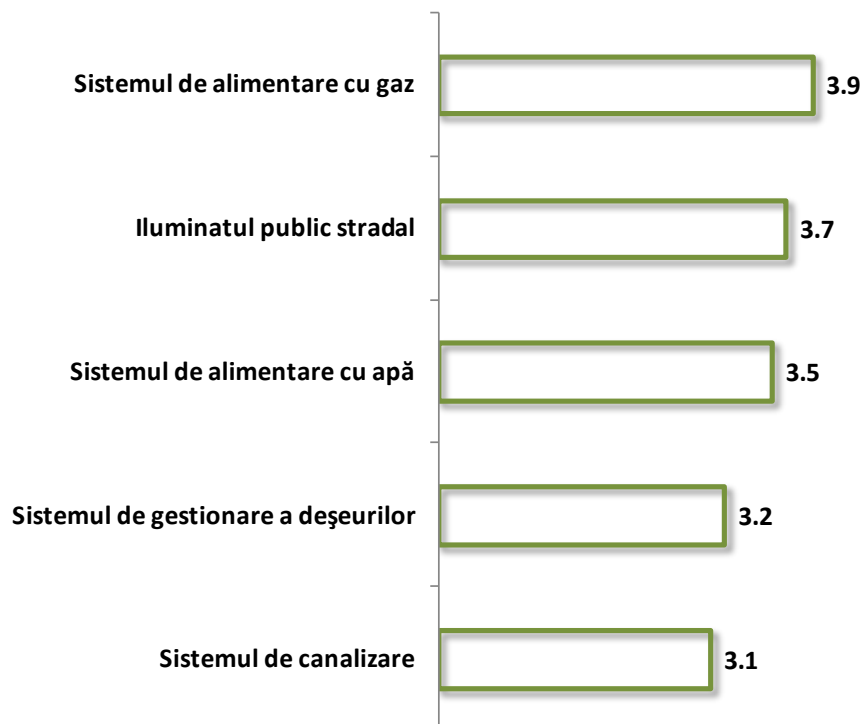

Figura 2.36. Punctajele obținute, pe tipuri de utilități

Capitolul 3. Dezvoltarea economică a Municipiului Hunedoara

3.1. Contextul economic european, național și regional

O indicație majoră despre cât de bine performează un stat din punct de vedere economic este dată de nivelul său actual de dezvoltare, de productivitatea afacerilor și, într-o lume a piețelor integrate, de capacitatea sa de a exporta bunurile și serviciile pe care le produce.

De regulă, dezvoltarea economică a unei țări este exprimată prin produsul său intern brut (PIB). Acest indicator măsoară rezultatele economice realizate în interiorul granițelor naționale sau regionale, indiferent dacă acestea sunt datorate persoanelor angajate rezidente sau persoanelor angajate nerezidente.

În anul 2010 PIB-ul mondial a fost evaluat la 47.570 miliarde Euro, din care statele membre G20 reprezintă 86,7%. UE-27 avea o cotă de 25,8% din PIB-ul mondial în 2010, în timp ce Statele Unite aveau o cotă de 22,9%. Contribuția economiei Chinei la PIB-ul mondial a fost de 9,1%, iar al Japoniei de 8,7%. Așadar, Uniunea Europeană este cea mai mare economie a lumii.

Industria europeană contribuie la crearea de locuri de muncă, inovare și exporturi și este interdependentă cu activitățile de servicii. Multe activități de servicii, cum ar fi transport, informații și comunicații, depind de industria care produce echipamente și tehnologii pe care ulterior le folosim în diferite servicii. Piața internă a mărfurilor este unul dintre cele mai importante priorități ale UE, scopul ei major fiind crearea unui mediu prietenos pentru întreprinderi și consumatori. Crearea unei piețe unice pentru sectorul serviciilor - unul dintre principalele motoare ale economiei UE - se bazează în mare măsură pe oportunitățile disponibile pentru persoanele juridice de a presta servicii pe întreg teritoriul Uniunii, precum și pentru alte întreprinderi și persoane fizice de a accesa astfel de servicii.

Cele peste 21 milioane de întreprinderi mici și mijlocii din Uniunea Europeană reprezintă 99,8% din întreprinderile din afacerile non-financiare și sunt considerate ca fiind un factor cheie pentru creștere economică, inovare, ocuparea forței de muncă și integrării sociale.

Mai mult de nouă din zece (92,0%), din întreprinderile din UE-27 erau microîntreprinderi (care angajează mai puțin de zece persoane) și cota lor din valoarea economiei non-financiare este 21,8%.

Puțin sub o treime (29,3%) din cele peste 21 milioane de întreprinderi din economia întreprinderilor nefinanciare au fost încadrate la comerțul distributiv, în timp ce doar una din șase (16,1%) desfășoară activități profesionale, științifice sau tehnice.

În cadrul întreprinderilor din afacerile non-financiare, industria prelucrătoare este cel mai mare sector în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și valoarea adăugată, urmată de comerț, pentru ca locul III să fie ocupat de construcții.

Economia românească a suferit una dintre cele mai puternice contracții din istoria sa recentă în anul 2009, când produsul intern brut a scăzut cu 7,1%, după ce a suferit aceeași scădere cu un an înainte.

În anul 2010, având un PIB (nominal) pe cap de locuitor de 5.800 Euro, România – cu o populație de 20 milioane de locuitori - este unul dintre statele membre cu cel mai mic PIB pe cap de locuitor din Uniunea Europeană, ocupând penultimul loc, cu 49% din media europeană.

În anul 2011, nivelul produsului intern brut, în termeni nominali, a fost de 578551,9 milioane lei, revenind 27017,7 lei pe locuitor. Valoarea adăugată brută înregistrată a fost de 509350,7 milioane lei și a reprezentat 88,0% din PIB.

Comparativ cu anul 2010, produsul intern brut, în termeni reali, s-a majorat cu 2,5%, iar produsul intern brut pe locuitor a crescut cu 2,5%. Economia României a înregistrat o ușoară revenire față de ultimii doi ani de contracție economică (-6,6% în anul 2009 față de anul 2008; -1,6% în anul 2010 față de anul 2009).

Evoluția produsului intern brut pe sectoare de activitate în anul 2011, a avut următoarele caracteristici: serviciile au înregistrat cea mai mare contribuție la formarea PIB, respectiv 45,4% din total (262705,6 milioane lei); pe locul secund s-a situat industria, respectiv 26,3% la formarea PIB (152062,9 milioane lei); construcțiile au contribuit cu 9,8% la formarea PIB; agricultura, vânătoarea, silvicultura și piscicultura au contribuit cu 6,5% din PIB (56744,5 milioane lei construcțiile, respectiv 37837,7 milioane lei agricultura).

În anul 2011, indicele valoric al cifrei de afaceri din industrie înregistrează o creștere susținută atât de industria prelucrătoare (+15,9%), cât și de industria extractivă (+8,3%). Indicele producției industriale (serie brută) a crescut în anul 2011 față de anul precedent cu 5,6%, ca urmare a creșterii producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+6,3%), industriei prelucrătoare (+5,6%) și a industriei extractive (+4,5%).

Cele mai importante creșteri au cunoscut ramurile: fabricarea echipamentelor electrice; fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor; prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor de paie și din alte materiale vegetale împletite; fabricarea substanțelor și a produselor chimice; fabricarea altor produse din minerale nemetalice și fabricarea de mașini, utilaje și echipamente.

Volumul valoric al comerțului internațional al României a înregistrat în anul 2011 o creștere față de anul precedent, astfel: exporturile FOB au

înregistrat valoarea de 45.041 milioane euro (în creștere cu 20,5% față de anul 2010), iar importurile CIF au fost de 54.824 milioane euro (în creștere cu 16,9% față de anul 2010), soldul balanței comerciale FOB-CIF în aceste condiții fiind de -9.783 milioane euro.

Ca orientare geografică a exporturilor, principala destinație o reprezintă statele membre ale Uniunii Europene, care în anul 2011 dețin 71,1% din valoarea totală a exporturilor. Principala zonă de proveniență a importurilor o reprezintă de asemenea statele membre ale Uniunii Europene, acestea deținând 72,6% din valoarea totală a importurilor anului 2011.

Principalele riscuri care au marcat anul 2012 se referă la continuarea incertitudinilor politice interne, care ar putea crește costurile de finanțare și ar limita nivelul investițiilor, și un impact mai mare al secetei asupra agriculturii.

Pentru anul 2013, cea mai optimistă prognoză are în vedere creșterea PIB-ului cu 2,2%. În timp ce investițiile reprezintă principala componentă din spatele creșterii prognozate, anul 2013 ar putea fi marcat de: depășirea incertitudinilor interne ale anului 2012, îmbunătățirea activității de creditare, creșterea consumului privat.

În anul 2012, inflația a depășit ținta stabilită de BNR (3%), ajungând la sfârșitul anului la 4,95%, ca urmare a creșterii prețurilor de consum. Pentru anul 2013, respectiv 2014, inflația anuală proiectată este în medie de 4,9%, respectiv 3,3%, având în vedere și liberalizarea prețurilor la energie, fenomen care este de așteptat să exercite o presiune ascendentă asupra inflației pentru perioada imediat următoare.

În ceea ce privește creșterea ocupării forței de muncă în ciuda unei evoluții pozitive per ansamblul anului 2012, crearea de noi locuri de muncă va rămâne la un nivel modest în contextul climatului economic dificil. Semnalele din piață cu privire la crearea de noi locuri de muncă arată că în ciuda eforturilor considerabile nu sunt întreprinse suficiente demersuri pentru a reduce considerabil șomajul, care este proiectat să rămână la peste 7% și în perioada următoare.

Deficitul bugetar din anul 2012 a fost de 2,5% din PIB, cu 1,1 miliarde lei mai mult decât ținta convenită cu FMI, dar la un nivel considerabil mai redus decât în anul 2011 când a fost de 5,5%. Acest nivel al deficitului bugetar este rezultatul consolidării fiscale, materializată inclusiv prin înghețarea în continuare a pensiilor, introducerea unui nou cod de asistență socială, diminuări în alte prestații sociale și creșterea accizelor, dar și prin reducerea datoriilor mai vechi prin utilizarea veniturilor din impozitul claw-back din sectorul farmaceutic. Datoria publică din România este de așteptat să înceapă să se stabilizeze în 2014 după mai mulți ani de creștere rapidă în perioada de criză.

Principalele riscuri legate de deficitul bugetul sunt legate de:

- eventualele corecții financiare legate de absorbția fondurilor UE sau de finanțare de la bugetul național de proiecte prioritare;
- o acumulare de noi arierate, în special la administrația locală;
- lipsa de progrese cu restructurarea întreprinderilor de stat, care ar putea rezulta în noi presiuni asupra bugetului în anii viitori.

Pe termen mediu politicile economice ar trebui să fie orientate spre atingerea stabilității macroeconomice și, implicit, pentru a îndeplini criteriile de la Maastricht.

Planurile actuale prevăd adoptarea euro în 2015. Pentru ca acest lucru să se întâmple, România ar trebui să intre în mecanismul ratei de schimb cu doi ani înainte. Aceasta ar lăsa o perioadă extrem de scurtă de timp, mai puțin de 2 ani, pentru rezolvarea dezechilibrelor macroeconomice actuale. Experiențele anterioare ale altor țări arată că o monedă a unei țări care intră în UME ar putea fi supusă la unele speculații, fapt ce poate afecta valoarea sa "fundamentală" și poate conduce către o rată de schimb peste / sub cursul la care România va intra în UME. Cele mai recente îngrijorări cu privire la starea finanțelor publice în mai multe țări din UE au ridicat problema modului în care situația de acolo ar afecta economia românească.

Rata de absorbție a fondurilor europene în România abia a ajuns la nivelul de 11,47%, după cum indică cifrele oficiale la sfârșitul anului 2012. Acesta este rezultatul după șase ani, din cei șapte, în care putem solicita fondurile alocate pentru noi de Uniunea Europeană după aderare.

În ceea ce privește *PIB-ul regional*, acesta nu ar trebui să fie echivalat cu veniturile primare regionale. PIB-ul ar putea fi privit ca o măsură a dimensiunii economiei, iar împreună cu mărimea populației constituie un indiciu cu privire la dimensiunea pieței potențiale.

Din acest punct de vedere, Regiunea Vest ocupa, în anul 2010, locul 7 în România (destul de aproape de locul 3 Regiunea Nord-Vest), cu 12.041,66 de milioane de euro sau 9.88% din PIB-ul național. Economia regiunii Vest reprezintă 40% din volumul economiei din regiunea capitalei.

Chiar dacă a pornit de la o bază inferioară, Regiunea Vest a fost caracterizată de o creștere economică foarte dinamică, din perspectiva evoluției PIB-ului.

Pentru perioada 2000-2010, volumul PIB în termeni nominali a crescut de mai mult de 3 ori, cu o rată medie anuală de creștere de 13,2% în perioada 2000-2008, și un ritm mai redus pentru perioada 2009-2010 (creștere de 3,8%).

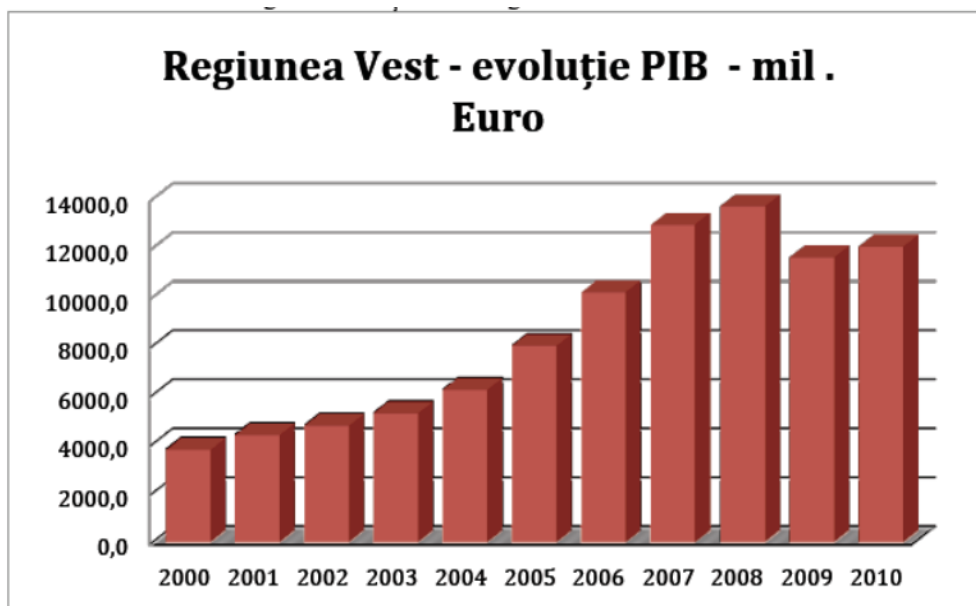

Figura 3.1. Evoluția PIB – Regiunea Vest – milioane Euro

Sursa: INS

La nivelul anului 2010 existau diferențe considerabile în cadrul regiunii cu privire la dimensiunea economiei - județul Timiș conducea cu aproape jumătate (48%) din PIB-ul regional și era al doilea în România, la nivel de județ / NUTS III (după București). Caraș-Severin avea cea mai slab dezvoltată economie în cadrul regiunii NUTS 2 - Vest, cu doar 12,0% din PIB-ul regional. În 2010, PIB-ul în județul cel mai dezvoltat (Timiș) a fost de 4 ori mai mare decât în județul cel mai puțin dezvoltat (Caraș-Severin). Județele mai puțin dezvoltate au un ritm de creștere inferior comparativ cu cele mai dezvoltate, astfel în cazul PIB în 2000-2010: raportul max/min a crescut de la 2,8 la 4.

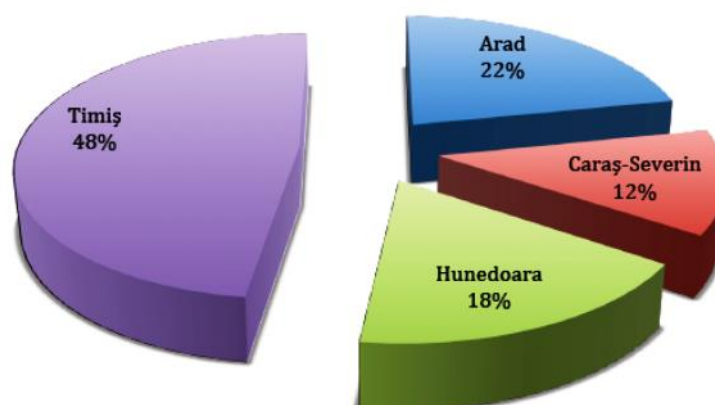

Figura 3.2. Contribuția județelor la PIB Regiunea Vest – 2010 - %

Sursa: INS

În ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor, în anul 2009, regiunea Vest ocupa locul 2 în România (după regiunea capitalei - București-Ilfov), cu 12.100 euro pe cap de locuitor, sau 110% din media națională. Începând din anul 2009 este printre cele mai dezvoltate regiuni din noile state membre (locul 12) și ocupă un loc semnificativ mai mare decât regiunea românească următoare (regiunea Centru - locul 3, cu 10.700 EUR), precum și printre cele mai puțin dezvoltate 20 regiuni ale UE. Cu toate acestea, Regiunea Vest este cu mult sub regiunea capitalei (46% din media acesteia) și UE 27 (51,6% din media UE 27).

Disparitățile în cadrul Regiunii Vest în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor sunt semnificative și au avut un trend ascendent în ultimii doi ani stagnând ca diferență minim maxim. Județul Timiș era, în 2010, cu 52,8% din media PIB p.c. a României, cu 35,1% peste cea a Regiunii Vest. Arad este aproape de media regiunii (91,8%) și peste media națională (103,9%). Celelalte 2 județe sunt mai puțin dezvoltate, cu 75,1% județul Caraș-Severin, respectiv 73,7% județul Hunedoara din media regiunii și 84,9%, respectiv 83,3% din media națională. În 2010, PIB-ul pe cap de locuitor în județul cel mai dezvoltat (Timiș) a fost de 1,8 ori mai mare decât în județul cel mai puțin dezvoltat (Hunedoara).

Cu toate acestea, disparitățile intra-regionale nu sunt în nici un caz extreme, chiar și cele mai puțin dezvoltate județe sunt apropiate de media națională și prezintă un ritm de creștere superior mediei naționale și a celor mai multe dintre județele românești. Astfel, Caraș-Severin este pe locul 13 în România, în timp ce Hunedoara ocupă locul 14, Timiș ocupă locul 3 (după București și Ilfov), iar Arad locul 10.

Un al doilea indicator important care reflectă starea economică a unei țări, regiuni sau localități este productivitatea muncii, care poate fi măsurată fie prin valoarea adăugată sau PIB-ul raportat la numărul de persoane angajate, sau la numărul de ore lucrate, fie pe baza VAB raportată la numărul persoanelor angajate.

Regiunea Vest era conform datelor statistice din 2009 printre cele mai puțin performante din punct de vedere al productivității în Europa. Regiunea Vest are o productivitate a muncii de 14.500 euro / persoană ocupată, fiind astfel pe locul 2 în România, după București-Ilfov (28.200 Euro). Productivitatea muncii în Regiunea Vest este peste media pe țară (108%), dar este aproape de două ori mai mică decât în București-Ilfov și de aproape patru ori mai mică decât media UE.

Pornind de la o bază inferioară, Regiunea Vest a înregistrat totuși o creștere semnificativă a productivității muncii în perioada 2000-2009, respectiv de mai mult de 3,6 ori, cu o rată medie anuală de creștere de 15,2%, net superioară mediei UE (1,8%). Având ca referință acest indicator, Regiunea Vest este o regiune dinamică la nivel NUTS II, nu numai în România, dar și în cadrul UE 27.

Datele pentru 2010 – 2011 indică o creștere a productivității în toate regiunile țării cu excepția Nord Est în 2010. Regiunea Vest are cea mai bună creștere în 2010 cu 9,7%.

Orientarea către export reprezintă un al treilea indicator folosit în analiză, deoarece capacitatea de a exporta a unei regiuni dă indicii despre cât de puternică este o regiune. Acesta indică capacitatea de a produce bunuri și servicii care să treacă testul concurenței internaționale. Evaluarea acestui indicator se face din perspectiva poziției (ca pondere) pe care o ocupă Regiunea Vest în România, precum și în raport cu PIB-ul regional în ceea ce privește comerțul de bunuri.

Regiunea Vest a ocupat locul 2 între regiunile României din punct de vedere a ponderii exporturilor în volumul total de export al României, însă și-a pierdut această poziție ajungând pe locurile 3, respectiv 4 în 2009 și 2010.

Cu toate acestea, se remarcă decalaje uriase la nivelul județelor, Figura 3.3 fiind sugestivă în acest sens. Locul ocupat de Regiunea Vest din perspectiva exporturilor se datorează aproape în întregime județelor Timiș (57,4% din export în 2010) și Arad (31,4%). Cota județului Caraș-Severin foarte scăzută (2,6%), iar a Hunedoarei semnificativ sub primele două clasate (8,6%). Ponderile importurilor la nivel de județ sunt similare. Se evidențiază diferențe mari între contribuțiile județelor la export și PIB, ceea ce indică deosebiri semnificative în competitivitatea internațională.

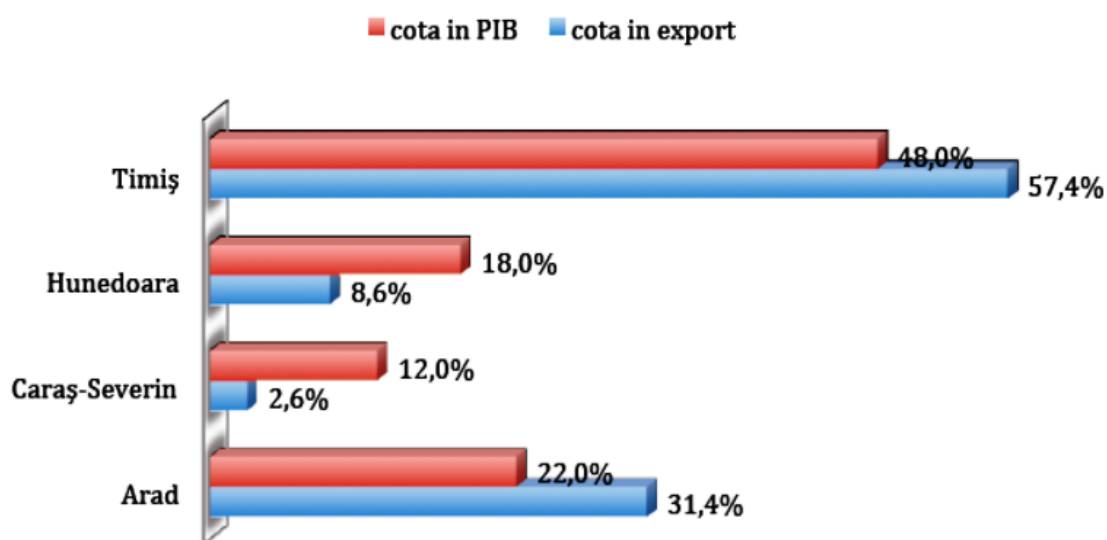

Figura 3.3. Analiza procentuală la nivel de județ a cotei în PIB și cotei în export

Sursa: INS, Tempo online.

3.2. Structura sectorului economic pe domenii de activitate

3.2.1. Date statistice la nivel județean

Structura sectorului economic pe domenii de activitate, la nivelul Regiunii de Vest este tipică pentru cele mai multe dintre regiunile de dezvoltare și anume:

- ponderea înaltă a industriei (32,1%, locul 3 în România din punct de vedere al ponderii industriei);
- urmată, cu cote de piață semnificative, de "comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor" (21%, locul 3), administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public (11,4%, locul 6);
- construcții (9,4%, locul 8), tranzacții imobiliare (9,2%, locul 2), agricultura, silvicultura și pescuitul (7,3%, locul 7), servicii cu un total de 25,9% din VAB;
- cota relativ mică a informațiilor și comunicațiilor (3,4%, locul 2), activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii, administrative și activități de servicii suport (2,5%, locul 8), activități de spectacole, culturale și recreative (2,5%, locul 5) și intermediari financiare și asigurări (1,3%, locul 6).

Pe acest nivel (foarte ridicat) de agregare, specializarea Regiunii Vest pare a fi preponderent în industrie (5,3 p.p. peste media națională în 2009, fata de 4,4 p.p. în 2007, 13,8 p.p. peste media noilor state membre și 11,7 p.p. peste media UE27 și 25,9 p.p. peste media UE12). Comerțul en-gros și en-detail, hoteluri și restaurante era al doilea sector ca pondere cu 22,8% iar al treilea cu 15,8% intermediari financiare și imobiliare. Cu toate acestea sectorul intermediari financiare și imobiliare înregistrează o diferență negativă față de UE 27 (-12,3 p.p.) și de -3,3 p.p. față de UE 15. Comerțul înregistrează diferențe pozitive față de media UE 27 (1,7 p.p.) și diferențe negatie față de media UE 15 (-2,9 p.p.).

Diferențele la nivelul județelor componente ale Regiunii Vest în ceea ce privește structura economică, măsurată ca pondere din VAB nu sunt extraordinare, cu unele excepții. Cele patru (4) județe sunt împărțite în 3 categorii diferite:

- Caraș-Severin – preponderent agricol (12,4%, locul 5 în România), cu rată mai mare a sectorului comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (28,7%, locul 4 în România), cu o pondere mai mică a sectoarelor industrie (20,7%) și administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public (12,6%, locul 35).
- Arad și Hunedoara – preponderent industriale (35,1% și 31,3%, respectiv locul 4 și locul 7), dar și cu o cotă semnificativă din comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor

și motocicletelor(18,6% și 22,6%, respectiv locul 28 și locul 36 în România) și cu o pondere a serviciilor apropiată de media regională.

- Timiș – orientat preponderent către servicii (53% din total), dar și cu o pondere relativ ridicată a industriei (34,1%, locul 19 în România) și a agriculturii (6,9%, locul 29). Mai ridicată decât în alte județe este în special ponderea sectorului intermediari financiare și imobiliare (17,6%, locul 8 în România)

În plus față de cele menționate, datele oficiale oferite de bilanțurile contabile depuse de societățile comerciale hunedorene la Direcția Generală a Finanțelor Publice Hunedoara și cele furnizate de ONRC au stat la baza realizării acestei analize statistice a situației economiei județului Hunedoara în anul 2012. În această analiză au intrat doar firmele care au depus bilanțurile contabile până la data termenului de predare. Nu au intrat în calcul activitățile realizate de Asociațiile Familiale (AF) și persoanele fizice (PF).

Din cele 12.096 firme care au depus bilanț contabil pe anul 2012, numai 8.094 de societăți comerciale au avut o cifră de afaceri mai mare ca zero, realizând la nivelul județului o cifră de afaceri de aproximativ 10,946 miliarde lei, în creștere față de anul 2011. Reținem că numărul firmelor cu cifră de afaceri zero este de 3.998.

Din cele 12.096 firme care au depus bilanț contabil 4.456 firme au realizat profit din exploatare, iar valoarea totală a profitului brut înregistrat este de 616.800.345 lei, în creștere față de anul 2011, când valoarea profitului brut înregistrat a fost de 496.627.469 lei.

În anul 2012 se înregistrează o creștere a numărului persoanelor angajate de la 78.596 salariați în 2011 la 79.744 angajați, creșteri de personal fiind înregistrate în domeniile industriei prelucrătoare, transport și depozitare și comunicații și IT. Ținând cont de algoritmul de stabilire a tipului de întreprindere în funcție de numărul de angajați, la nivelul anului 2011, repartiția societăților comerciale active din județul Hunedoara este de forma:

- Microintreprinderi - între 0 și 9 angajați: 11.008 firme
- Intreprinderi mici - între 10 și 49 angajați: 889 firme
- Intreprinderi mijlocii - între 50 și 249 angajați: 171 firme
- Intreprinderi mari - între 250 și 999 angajați: 25 firme
- Intreprinderi foarte mari - peste 1000 angajați: 3 firme.

Repartiția firmelor pe principalele domenii de activitate, valoarea cifrei de afaceri, a profitului brut din exploatare, a profitului curent și a numărului de angajați pe fiecare domeniu este prezentată în Tabel 3.1.

Tabel 3.1. Date statistice pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Nr.	Domeniu de activitate	Număr firme	Număr firme CA>0	Cifra afaceri (lei)	Profit brut (lei)	Număr angajați	Profit Curent (lei)
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	224	115	200.632.294	8.226.454	782	6.426.693
2	Silvicultură și exploatare forestieră	174	140	135.617.388	8.741.674	1.396	7.474.257
3	Pescuitul și acvacultura	10	5	544.863	953	1	5367
4	Industria extractivă	44	31	531.387.994	70.105.000	8.942	20.290.553
5	Industria prelucrătoare	1.291	875	4.082.677.580	169.726.287	27.491	147.722.903
6	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă, aer condiționat	38	22	447.271.887	20.608.887	2.192	38.249.857
7	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	120	89	358.978.422	15.518.403	3.076	12.986.177
8	Construcții	1.158	721	1.120.734.968	94.186.714	7.648	82.781.556
9	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	4.792	3.056	2.790.118.721	112.467.222	13.822	102.824.339
10	Transport și depozitare	825	588	563.627.320	23.989.933	3.679	20.619.740
11	Hoteluri și restaurante	840	596	158.757.601	8.994.056	2.719	8.056.781
12	Informații și comunicații	254	177	45.846.477	8.227.660	569	7.703.613
13	Intermedieri financiare și asigurări	196	147	21.928.064	6.344.221	385	8.294.645
14	Tranzacții imobiliare	237	167	41.143.082	13.173.338	313	12.353.959
15	Activități profesionale, științifice și tehnice	954	692	171.090.938	30.942.973	2.116	30.725.625
16	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	348	237	174.638.284	16.313.787	2.950	15.716.045
17	Învățământ	46	37	6.916.959	573.180	225	505.951
18	Sănătate și asistență socială	192	158	25.665.609	4.174.883	553	3.893.739
19	Activități de spectacole, culturale și recreative	107	74	24.020.023	1.752.983	262	1.407.148
20	Alte activități de servicii	246	166	44.842.246	2.731.737	623	2.592.253
	TOTAL	12.096	8.093	10.946.440.720	616.800.345	79.744	530.631.201

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Pentru a putea reprezenta grafic valorile de mai sus, am restrâns domeniile de activitate la nivelul grupelor de activitate principale prevăzute în nomenclatorul activităților economice, situație prezentată în Tabel 3.2

Tabel 3.2. Date statistice pentru principalele activități economice

Grupa	Nr. firme	Nr. firme CA>0	Cifra de afaceri - lei -	Nr. Angajați	Profitul Curent - lei -	Profitul Brut - lei -
Agricultura	408	260	33.6794.545	2.179	13.906.317	16.969.081
Industrie	1.493	1.017	5.420.315.883	41.701	219.249.490	275.958.577
Construcții	1.158	721	1.120.734.968	7.648	82.781.556	94.186.714
Comert	4.792	3.056	2.790.118.721	13.822	102.24.339	112.467.222
Turism	840	596	158.757.601	2.719	8.056.781	8.994.056
Transport	1.079	765	609.473.797	4.248	28.323.353	32.217.593
Servicii	2.326	1.678	510.245.205	7.427	75.489.365	76.007.102

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Din analiza acestor date observăm că cele mai multe firme sunt înregistrate în comerț - 39,62% - urmate de grupa activităților de servicii, unde sunt înregistrate aproximativ 19,23% din firme, iar pe locul 3 se află industria cu 12,34%. În continuare, repartiția firmelor este în domeniul construcțiilor - 9,57%, transporturi - 8,92% și turism - 6,94%, urmate de agricultură și silvicultură - 3,37%. Ponderile sunt calculate pentru numărul total de firme care au depus bilanț contabil pentru anul 2012.

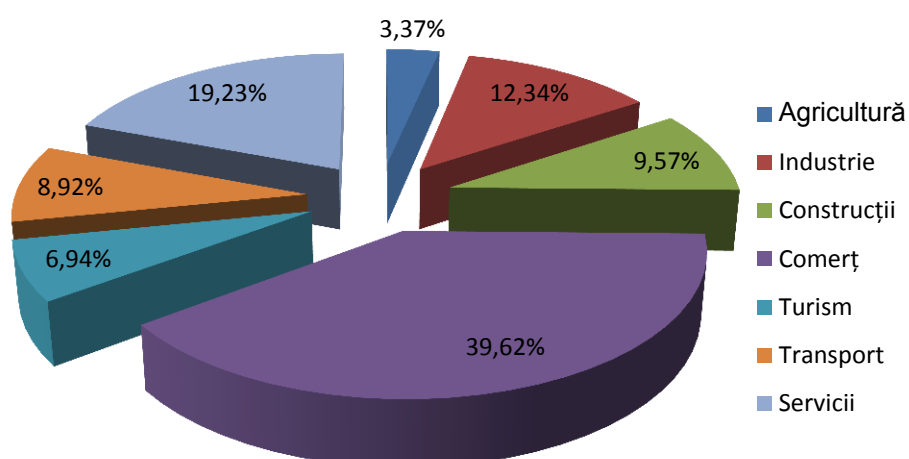

Figura 3.4. Repartiția firmelor pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Dacă dorim să reprezentăm firmele care sunt active și au cifra de afaceri pozitivă, observăm că ponderea cea mai mare o au firmele care funcționează în comerț, și anume 37,76%, urmate de grupa activităților

de servicii unde funcționează aproximativ 20,73% din firme, iar pe locul 3 se află industria cu 12,57%. În continuare, repartiția firmelor este în domeniul transporturilor - 9,45%, construcții - 8,91%, turism - 7,36% și agricultură și silvicultură - 3,21%.

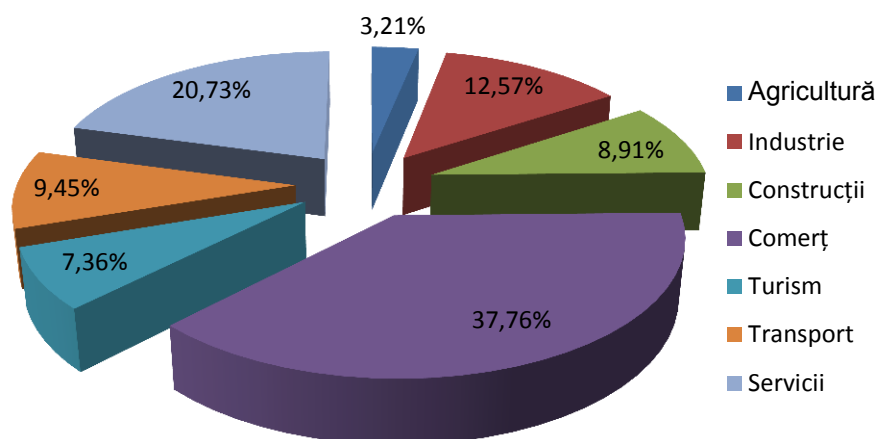

Figura 3.5. Repartiția firmelor cu CA>0 pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Dacă analizăm contribuția firmelor din fiecare grupă la realizarea cifrei de afaceri totale a județului, ponderea ar fi următoarea: industrie - 49,52%, cea mai mare contribuție, urmată de comerț cu 25,49%, construcții - 10,24%, transporturi - 5,57%, servicii - 4,66%, agricultură și silvicultură - 3,08% și turism cu 1,45%.

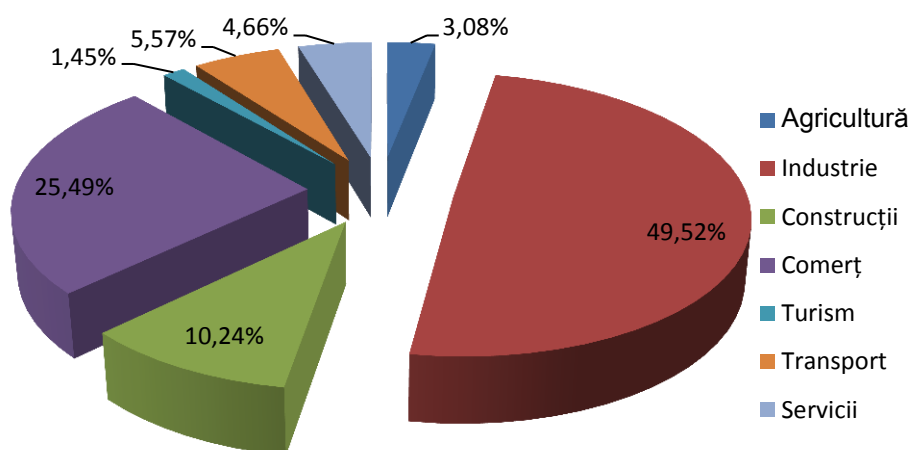

Figura 3.6. Repartiția cifrei de afaceri pe domenii de activitate

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Din numărul total de 79.744 angajați, 52,29% lucrează în industrie, 17,33% în comerț, 9,59% în construcții, 9,31% în domeniul serviciilor, 5,33% în transport, 3,41% în turism și numai 2,73% în agricultură și exploatare forestieră, așa cum este reprezentat în graficul din Figura 3.7.

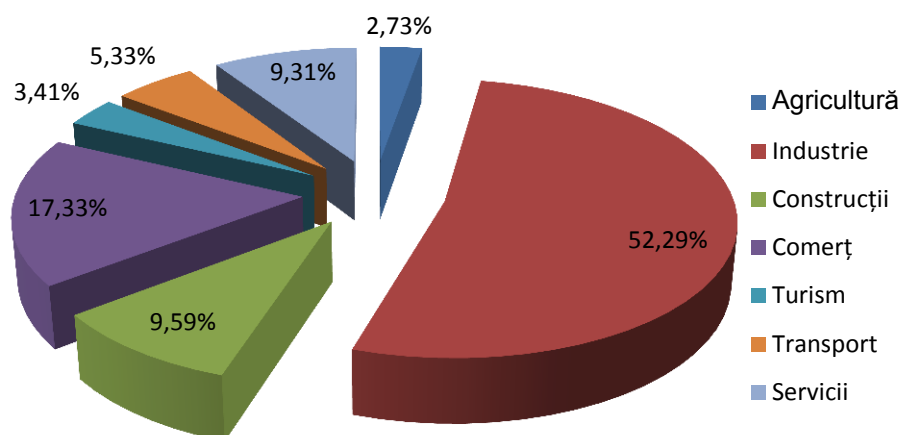

Figura 3.7. Repartiția numărului de angajați pe domenii de activitate
Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Dacă ne referim la repartiția profitului curent pe domenii de activitate, luând în considerare firmele active pentru un anumit domeniu, structura ar fi următoarea: cel mai mare profit curent este înregistrat în industrie – 41,32%, urmată de comerț cu 19,38% și construcții 15,60%. În servicii, profitul curent a fost de 14,23%, în transporturi 5,34%, în domeniul agriculturii și silviculturii 2,62% și doar 1,52% în turism.

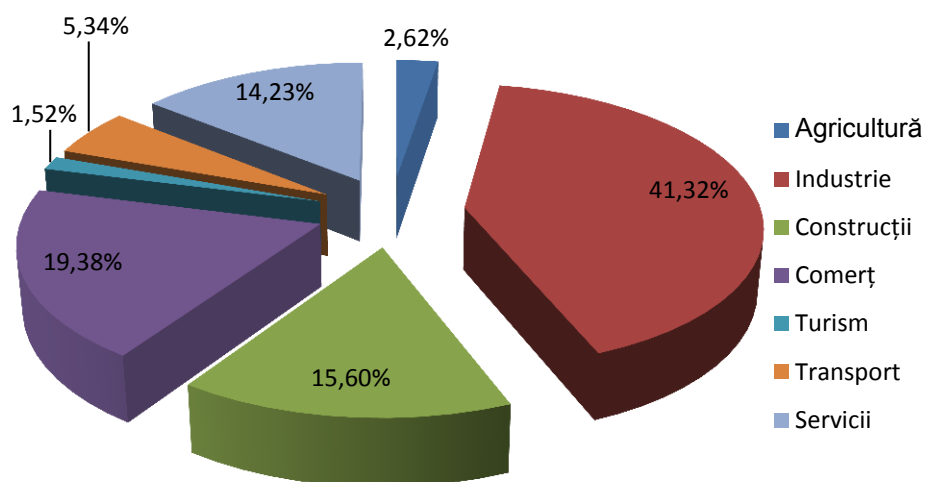

Figura 3.8. Repartiția profitului curent pe domenii de activitate
Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

În ceea ce privește profitul brut din exploatare, ordinea este aproximativ aceeași, diferă foarte puțin ponderile: industrie – 44,74%, comerț - 18,23%, construcții - 15,27%, servicii - 12,32%, transport - 5,22%, agricultură - 2,75% și turism - 1,46%.

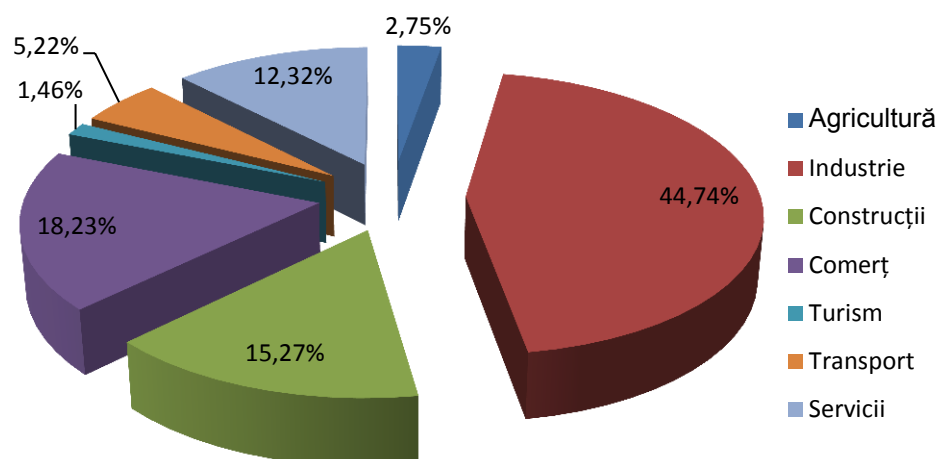

Figura 3.9. Repartiția profitului brut pe domenii de activitate
Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Comparativ, pentru perioada 2007 – 2012, valorile indicatorilor utilizați în această analiză economică sunt:

Tabel 3.3. Evoluția indicatorilor economici, 2007 – 2012

Indicator	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Număr firme active	11.637	11.940	10.908	10.802	12.204	12.096
Număr de angajați	97.595	93.636	77.401	76.556	78.596	79.744
Cifra de afaceri (milioane lei)	10.579,445	11.974,226	9.859,052	10.056,439	10.420,863	10.946,441
Profitul curent (milioane lei)	533,799	479,613	334,093	378,933	411,713	530,631

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

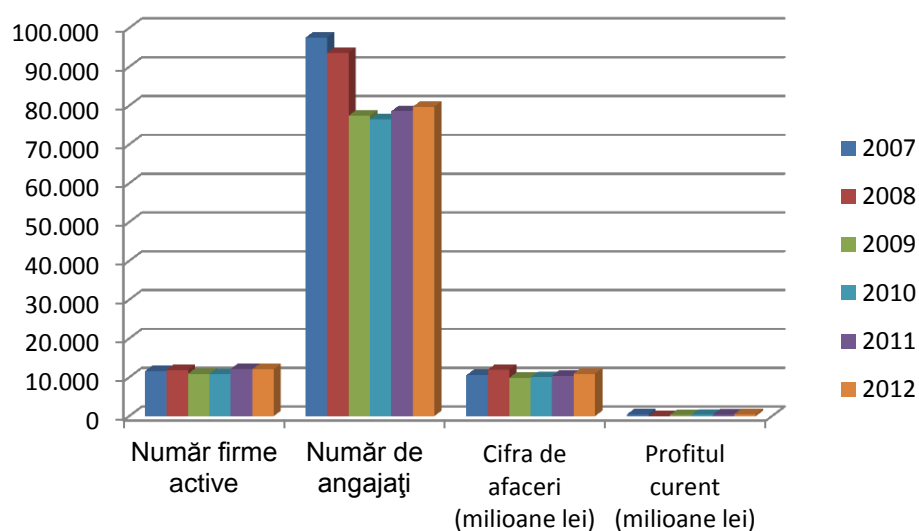

Figura 3.10. Situația comparativă a principalilor indicatori
Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Astfel, **numărul de firme active** pe principalele domenii de activitate este repartizat după cum urmează:

Tabel 3.4. Evoluția numărului de firme active, pe domenii de activitate

Nr. crt.	Domeniul de activitate	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Agricultura, vânătoare, silvicultură	338	354	330	345	400	398
2	Pescuitul și piscicultura	11	7	6	6	6	10
3	Industria extractivă	48	38	43	46	49	44
4	Industria prelucrătoare	1.547	1.322	1.178	1.154	1.350	1.291
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	22	119	117	125	150	158
6	Construcții	1.073	1.222	1.105	1.060	1.162	1.158
7	Comerț	4.819	4.712	4.240	4.171	4.834	4.792
8	Hoteluri și restaurante	760	769	746	772	839	840
9	Transport, depozitare și comunicații	852	1.083	963	946	1.060	1.079
10	Intermedieri financiare	132	176	160	159	188	196
11	Tranzacții imobiliare	244	277	244	236	243	237
12	Activități de servicii	1.291	1.280	1.218	1.224	1.313	1.302
13	Învățământ	31	38	39	44	45	46
14	Sănătate și asistență socială	198	196	184	188	199	192
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	269	347	335	326	366	353

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Cifra de afaceri pentru firmele active, pe domenii de activitate, aferentă perioadei 2007 - 2012 este evidențiată în Tabel 3.5.

Tabel 3.5. Evoluția cifrei de afaceri pentru firmele active, pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Nr crt	Domeniul de activitate	CA 2007 - lei -	CA 2008 - lei-	CA 2009 - lei -	CA 2010 - lei -	CA 2011 - lei -	CA 2012 - lei-
1	Agricultura, vânătoare, silvicultură	201.003.686	262.070.185	280.047.466	284.720.276	302.004.338	336.249.682
2	Pescuitul și piscicultura	214.636	89.248	202.377	17.173	16.022	544.863
3	Industria extractivă	841.406.509	861.099.162	748.571.867	715.809.764	504.375.239	531.387.994
4	Industria prelucrătoare	3.384.491.037	3.391.994.207	2.537.898.997	3.026.051.467	3458715118	4.082.677.580
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	890.652.254	1.432.305.214	1.250.660.546	1.188.765.197	1.327.283.279	806.250.309
6	Construcții	847.737.064	942.179.671	752.305.799	749.742.176	1.085.200.354	1.120.734.968
7	Comerț	3.225.598.925	3.803.295.045	3.154.838.585	2.883.053.274	2.737.123.352	2.790.118.721
8	Hoteluri și restaurante	169.190.607	200.157.637	158.629.357	150.394.323	162.061.398	158.757.601
9	Transport, depozitare și comunicații	629.172.520	629.301.295	549.426.495	634.995.073	360.057.257	609.473.797
10	Intermedieri financiare	15.187.646	19.426.618	18.253.159	17.720.616	17.842.049	21.928.064
11	Tranzacții imobiliare	66.591.601	63.209.941	58.453.750	37.597.097	39.957.492	41.143.082
12	Activități de servicii	247.885.609	272.175.050	283.436.545	283.676.098	330.169.200	345.729.222
13	Învățământ	2.780.002	9.179.074	3.404.134	4.933.809	8.632.251	6.916.959
14	Sănătate și asistență socială	26.013.511	27.351.395	21.960.619	22.132.261	23.867.109	25.665.609
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	31.452.735	60.395.828	40.962.981	56.829.927	63.558.208	68.862.269

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Numărul de angajați pentru firmele active, pe domenii de activitate, în perioada 2007 – 2012, este prezentat în Tabel 3.6.

Tabel 3.6. Evoluția numărului de angajați pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Nr. crt.	Domeniul de activitate	Nr. angajați 2007	Nr. angajați 2008	Nr. angajați 2009	Nr. angajați 2010	Nr. angajați 2011	Nr. angajați 2012
1	Agricultură, vânătoare, silvicultură	1.932	2.272	1.902	1.939	2.228	2.178
2	Pescuitul și piscicultura	4	2	3	3	3	1
3	Industria extractivă	12.768	12.150	11.190	9.668	8.917	8.942
4	Industria prelucrătoare	35.771	30.500	23.988	25.811	26.684	27.491
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	3.654	4.919	5.183	4.736	5.266	5.268
6	Construcții	9.977	10.043	7321	6.355	7.858	7.648
7	Comerț	18.057	17.672	14.507	13.765	14.177	13.822
8	Hoteluri și restaurante	2.728	2.902	2.430	2.422	2.678	2.719
9	Transport, depozitare și comunicații	4.661	5.531	4.497	4.555	3.370	4.248
10	Intermedieri financiare	254	318	272	260	295	385
11	Tranzacții imobiliare	421	446	304	292	294	313
12	Activități de servicii	5.882	5.222	4.378	5.178	5.099	5.066
13	Învățământ	128	160	119	195	229	225
14	Sănătate și asistență socială	505	496	464	467	544	553
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	847	1003	843	910	954	885

O evoluție similară, pentru Municipiul Hunedoara, este prezentată detaliat în capitolul referitor la ocuparea forței de muncă și în Anexa 2.

Profitul curent pentru firmele active, pe domenii de activitate, aferent perioadei 2007 - 2012 este evidențiat în Tabel 3.7.

Tabel 3.7. Evoluția profitului curent pe domenii de activitate, jud. Hunedoara

Nr. crt.	Domeniul de activitate	Profit curent 2007 - lei -	Profit curent 2008 - lei -	Profit curent 2009 - lei -	Profit curent 2010 - lei -	Profit curent 2011 - lei -	Profit curent 2012 - lei -
1	Agricultură, vânătoare, silvicultură	12.851.816	15.303.635	8.485.413	7.574.611	14.588.531	13.900.950
2	Pescuitul și piscicultura	56.166	22.615	16.834	3.397	0	5.367
3	Industria extractivă	13.415.002	6.961.619	3.637.075	3.552.813	2.503.312	20.290.553
4	Industria prelucrătoare	157.029.268	138.279.705	95.075.724	138.451.168	113.044.839	147.722.903
5	Producția de energie electrică și termică, gaze și apă	3.061.402	17.867.072	18.064.421	24.318.924	25.067.667	51.236.034
6	Construcții	109.947.543	70.313.921	42.848.602	42.886.546	66.118.575	82.781.556
7	Comerț	123.650.286	124.542.615	84.054.768	87.117.973	94.636.127	102.824.339
8	Hoteluri și restaurante	15.701.114	21.448.446	5.455.621	5.349.409	6.277.731	8.056.781
9	Transport, depozitare și comunicații	19.195.649	18.380.669	15.645.358	15.638.475	19.956.147	28.323.353
10	Intermedieri financiare	6.189.427	7.322.451	6.988.890	6.081.320	6.658.334	8.294.645
11	Tranzacții imobiliare	17.182.479	9.022.481	12.738.629	8.298.566	11.184.419	12.353.959
12	Activități de servicii	45.465.835	39.847.012	34.914.420	33.187.093	44.673.535	46.441.670
13	Învățământ	360.266	685.630	524.171	402.057	362.652	505.951
14	Sănătate și asistență socială	5.530.268	6.671.295	3.355.908	2.773.401	2.774.212	3.893.739
15	Alte activități de servicii colective, sociale și personale	4.160.857	2.943.374	2.287.961	3.296.821	3.866.496	3.999.401

3.2.2. Date statistice la nivelul Municipiului Hunedoara

În urma trecerii la economia de piață, piața principală de desfacere a mastodonților creați de economia socialistă (Siderurgica S.A., I.C.S.H.), datorită slabei tehnologizării și a lipsei de fonduri, producția a scăzut, firmele fiind nevoite să-și restructureze personalul, rezultând astfel un număr foarte mare de șomeri cu un nivel de calificare înalt, mai ales din sectorul industriei siderurgice și cel minier.

Actualmente Fondul Proprietății de Stat gestionează aceste firme, încercând un proces de privatizare care se desfășoară greoi, datorită pe de o parte lipsei de interes din partea investitorilor de a investi în acești mastodonți, deși există planuri de redresare economică viabile și pe de altă parte datorită politicii fiscale, financiare și bancare dusă până în prezent de statul roman în această zonă a țării.

În partea sectorului privat se constată o creștere a activităților productive și de comerț, în sectorul construcției metalice și al materialelor de construcții, în industria ușoară, industria alimentară, prelucrarea lemnului și a serviciilor către populație, însă datorită slabei puteri de cumpărare a populației, coroborată cu politica fiscală a statului, activitatea firmelor private pe plan local este la limita supraviețuirii.

În anul 2012, în "TOP-ul firmelor din județul Hunedoara", clasament realizat de către Camera de Comerț și Industrie a județului Hunedoara, figurau 115 societăți comerciale cu sediul în municipiul Hunedoara.

Realizarea topurilor firmelor din județe se face pe 6 domenii de activitate:

- Cercetare-Dezvoltare și High-Tech;
- Industrie;
- Agricultură, Pescuit, Piscicultură;
- Construcții;
- Servicii;
- Comerț, Turism.

Împărțirea domeniilor pe grupe de activitate se realizează conform codului CAEN rev.2 (publicat în Monitorul Oficial nr.293/03.05.2007) și al obiectului de activitate declarat pe propria răspundere a firmelor în situațiile financiare anuale.

În Tabel 3.8 este realizată o repartiție a celor 115 societăți comerciale din Municipiul Hunedoara, pe domenii de activitate.

Tabel 3.8. Numărul de firme pe domenii de activitate, Municipiul Hunedoara

Domeniu de activitate	Număr firme
Fabricarea componentelor electronice	1
Telecomunicații prin satelit	1
Alte activități de telecomunicații	2
Activități de servicii în tehnologia informației	2
Activități ale portalurilor web, prelucrarea datelor și activități conexe	1
Silvicultură și alte activități forestiere	1
Activități de servicii anexe silviculturii – Extracția pietrei, nisipului și argilei	1
Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	1
Prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor	1
Fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase	3
Fabricarea băuturilor	1
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, cu excepția articolelor din blană	4
Fabricarea încălțăminteii	5
Tăierea și rindeluirea lemnului	1
Fabricarea produselor din lemn, plută, paie și din alte materiale vegetale	1
Fabricarea articolelor din hârtie și carton	2
Fabricarea articolelor din material plastic	2
Tăierea, fasonarea și finisarea pietrei	1
Fabricarea de construcții metalice	2
Tratarea și acoperirea metalelor	3
Fabricarea de dispozitive, aparate și instrumente medicale și stomatologice	1
Alte activități industriale	1
Repararea articolelor fabricate din metal, a mașinilor și echipamentelor	1
Producția, transportul și distribuția energiei electrice	1
Activități în ferme mixte(cultura vegetală combinată cu creșterea animalelor)	1
Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	1
Lucrări de construcții a drumurilor și a căilor ferate	1
Lucrări de construcții a altor proiecte inginerești	2
Lucrări de demolare și de pregătire a terenului	1
Lucrări de instalații electrice și tehnico-sanitare și alte lucrări de instalații pentru construcții	3
Lucrări de finisare	2
Alte lucrări speciale de construcții	1
Servicii - Recuperarea materialelor	2

Domeniu de activitate	Număr firme
Întreținerea și repararea autovehiculelor	1
Transporturi urbane, suburbane și metropolitane de călători	1
Transporturi rutiere de mărfuri și servicii de mutare	2
Activități anexe pentru transporturi	1
Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune	1
Activități imobiliare pe bază de comision sau contract	1
Activități de contabilitate și audit financiar, consultanță în domeniul fiscal	1
Activități de consultanță în management	1
Activități de arhitectură, inginerie și servicii de consultanță tehnică	1
Activități de testări și analize tehnice	3
Publicitate	1
Alte activități profesionale, științifice și tehnice	3
Activități de protecție și gardă	2
Activități de curățenie	1
Activități de secretariat și servicii suport	1
Activități de servicii suport pentru întreprinderi	1
Alte forme de învățământ	1
Alte activități referitoare la sănătatea umană	1
Activități de creație și interpretare artistică	1
Activități sportive	1
Repararea calculatoarelor și a echipamentelor de comunicații	1
Alte activități de servicii	2
Comerț cu piese și accesorii pentru autovehicule	1
Activități de intermediere în comerțul cu ridicata	2
Comerț cu ridicata al produselor agricole brute și al animalelor vii	1
Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	2
Comerț cu ridicata al bunurilor de consum	2
Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații	1
Comerț cu ridicata al altor mașini, echipamente și furnituri	1
Comerț cu ridicata specializat al altor produse	3
Comerț cu ridicata nespecializat	1
Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și al produselor din tutun, în magazine specializate	2
Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate	1
Comerț cu amănuntul al echipamentului informatic și de telecomunicații în	2

Domeniu de activitate	Număr firme
magazine specializate	
Comerț cu amănuntul al altor produse casnice, în magazine specializate	3
Comerț cu amănuntul de bunuri culturale și recreative, în magazine specializate	1
Comerț cu amănuntul al altor bunuri, în magazine specializate	1
Comerț cu amănuntul care nu se efectuează prin magazine, standuri, chioșcuri și piețe	1
Alte servicii de cazare	1
Restaurante	1
Baruri și alte activități de servire a băuturilor	3
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor	2
TOTAL	115

Sursă: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

Din punct de vedere procentual, repartitia firmelor din Municipiul Hunedoara este reprezentată în Figura 3.11.

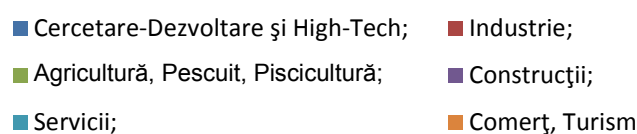

Figura 3.11. Repartitia firmelor din Municipiul Hunedoara pe domenii de activitate, 2013

După cum se observă, ponderea cea mai mare este reprezentată de firmele din domeniile: industrie, comerț și turism, respectiv servicii, cu procentaje aproximativ egale, cele trei domenii de activitate reprezentând aproximativ 75% din total.

În altă ordine de idei, se mai poate realiza un clasament și în funcție de clasa de mărime. Clasificarea întreprinderilor pe clase de mărime se realizează în conformitate cu prevederile Legii nr.346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu

completările și modificările ulterioare, care stabilește criteriile de încadrare a firmelor în aceste categorii:

- *Microîntreprinderi* – au până la 9 salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă sau deține active totale de până la 2 milioane euro, echivalent în lei;
- *Întreprinderi mici* – au între 10 și 49 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă sau deține active totale de până la 10 milioane euro, echivalent în lei;
- *Întreprinderi mijlocii* – au între 50 și 249 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă de până la 50 milioane euro, echivalent în lei, sau deține active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 43 milioane euro;
- *Întreprinderi mari* – au între 250 și 999 salariați;
- *Întreprinderi foarte mari* – au peste 1000 de salariați.

În funcție de această clasificare prezentăm mai jos repartiția celor 115 societăți comerciale cu sediul în Hunedoara.

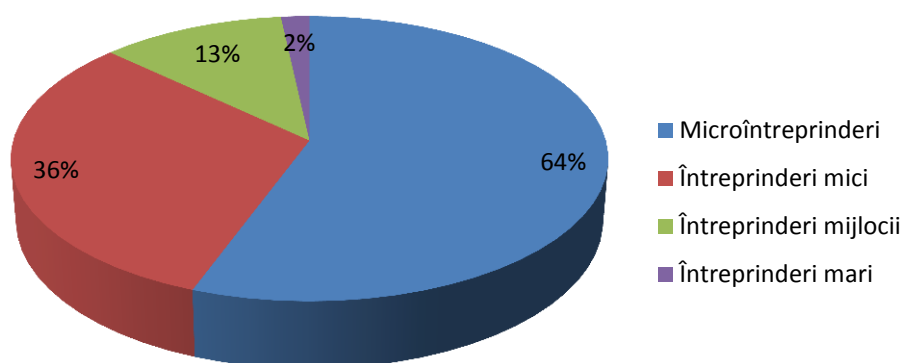

Figura 3.12. Repartiția procentuală a firmelor din Municipiul Hunedoara, în funcție de clasa de mărime

Sursă: Camera de Comerț și Industrie Hunedoara

3.3. Structuri suport de afaceri

Investițiile în infrastructura de afaceri existente la nivel regional (Figura 3.13) au ca principal scop crearea unui cadru de atragere a investițiilor locale și externe și de creare de noi locuri de muncă. Proiectele de acest tip au în vedere dezvoltarea economică regională durabilă. Categoriile de structuri de sprijinire a afacerilor existente la nivel regional sunt următoarele:

- parcuri industriale, științifice și tehnologice, parcuri logistice;
- incubatoare și centre de afaceri;
- locații individuale;
- spații / clădiri de birouri.

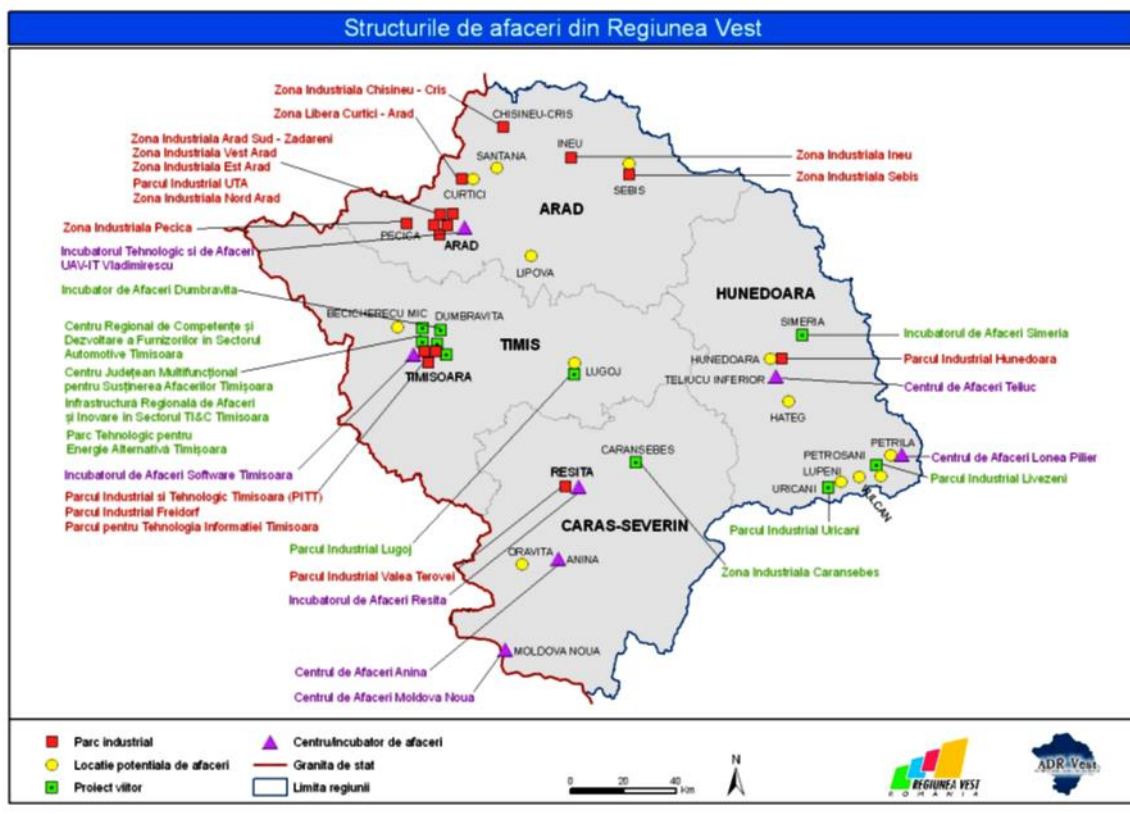

Figura 3.13. Harta parcurilor industriale, tehnologice și științifice - Regiunea Vest (2010)

În cadrul județului Hunedoara a fost dezvoltat **Parcul Industrial Hunedoara**, singura structură de afaceri din Regiunea Vest autorizată conform ordonanței guvernului nr. 65/30.08.2001, precum și legii nr. 490/11.07.2002 (). Parcul Industrial Hunedoara este amplasat în municipiul Hunedoara și realizarea acestuia a început în primăvara anului 2003. Suprafața parcului este de 193.000 mp, împărțită în 26 de parcele cu suprafețe de 2.500-10.000 mp. Parcelarea este flexibilă, pentru a se putea satisface solicitările specifice ale investitorilor.

Parcul industrial este situat în partea nordică a municipiului Hunedoara, în zona industrială, astfel:

- pe partea stângă a drumului național DN68B Deva – Hunedoara;
- la 7 km de drumul european E7;
- la 120 km de cel mai apropiat aeroport – Sibiu.

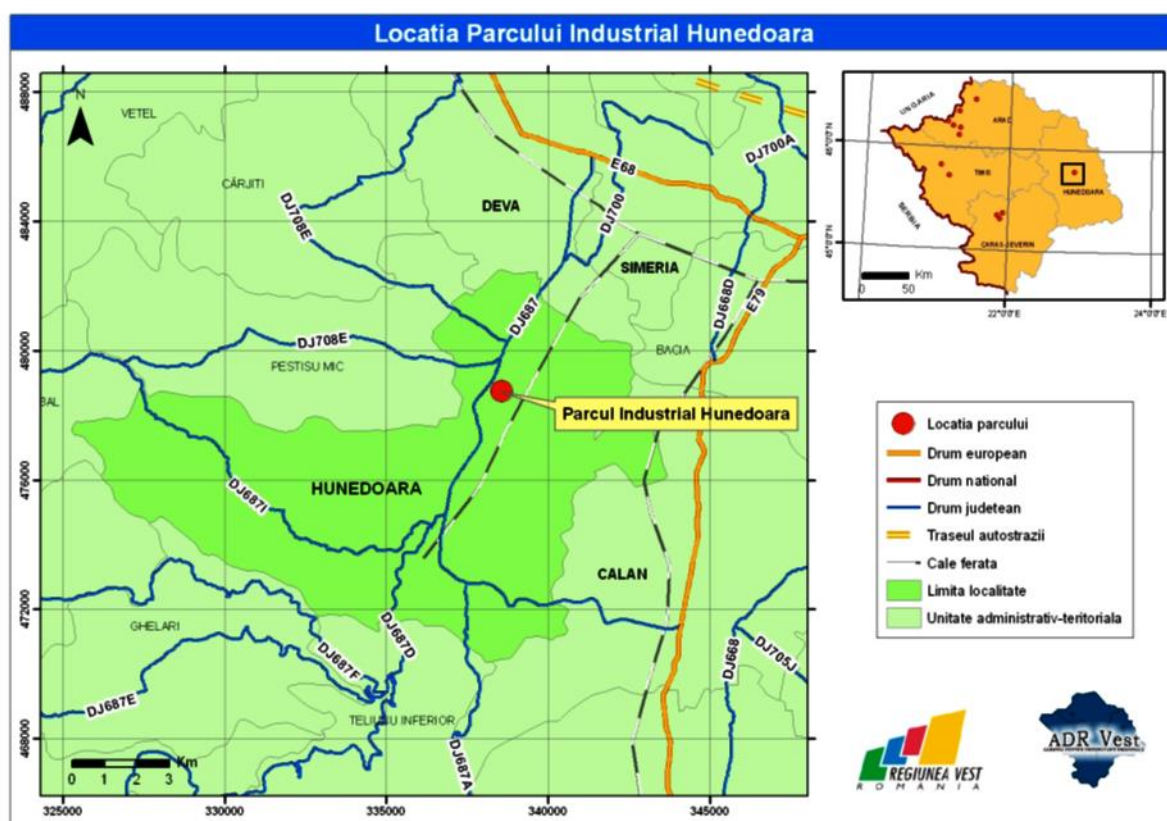

Figura 3.14. Parcul Industrial Hunedoara

Parcul dispune de utilități complete pentru orice tip de investiție industrială: energie electrică, gaze naturale, apă potabilă, canalizare, drenaj natural, comunicații prin cablu, drumuri, parcări, mijloace de protecție, dotări pentru stingere incendii.

Terenul parcului este pregătit pentru realizarea de construcții adecvate implantării de obiective industriale. Societatea administrator a parcului industrial va asigura consultanță investitorilor pe tot parcursul implantării investițiilor și operării capacităților de producție. Consultanța va acoperi diverse laturi: legislație, obținerea de avize și acorduri pentru realizarea obiectivelor, soluții de proiectare a construcțiilor, marketing, relații cu furnizori și rețele de distribuție etc. Facilitățile fiscale acordate investitorilor în Parcul Industrial Hunedoara:

- restituirea taxelor vamale pentru materiile prime, piesele de schimb și componentele importate necesare realizării producției proprii;

- reduceri de impozite și taxe datorate autorităților locale;
- deducerea de la impozitarea pe profit a unei sume egale cu 20% din valoarea investițiilor efectuate, pentru investiții mai mari de 1 milion euro.

Printre avantajele comparative pe care le oferă Parcul Industrial Hunedoara pentru investitori se notează:

Avantaje legate de forța de muncă:

- Existența unei forțe de muncă bine calificate în foarte multe meserii. Combinatul Siderurgic, gigant construit pe modelul marilor uzine siderurgice din Lorena franceză sau din Ruhr, a fost în fapt un complex industrial integrat, în care lucrau muncitori de toate meseriile. Tradiția s-a perpetuat până astăzi. Practic, pentru orice calificare industrială există muncitori bine pregătiți în Hunedoara;
- Tradiția industrială îndelungată. Hunedoara este un oraș industrial de circa 125 de ani. În statele din Europa Centrală și de Est sunt foarte puține locații care să beneficieze de o astfel de tradiție, care este un garant al calității forței de muncă;
- Disponibilitatea forței de muncă de a accepta condiții inferioare de muncă și salarizare, disponibilitate accentuată de creșterea recentă a numărului șomerilor;
- Caracterul maleabil al forței de muncă. În Hunedoara nu s-au înregistrat conflicte sociale. Nu a fost nici o grevă, nici măcar în momentele concedierilor masive;
- Existența în oraș a unui centru universitar și a unei rețele de învățământ liceal de calitate, apte să pregătească absolvenți cu o pregătire ridicată.

Avantaje legate de piață:

- Situarea în centrul provinciei istorice Transilvania. Pe o rază de 200 - 250 km, se află o piață cu circa 6,5 milioane de consumatori, piața cu cel mai ridicat nivel de consum din România;
- Situarea la 7 km de principalul drum european care traversează România;
- Poziția la maximum 20 km de viitoarea autostradă care se va realiza pe coridorul de transport european 4, Budapesta - Nădlac - București - Constanța, principalul coridor care traversează Europa de la vest la sud-est;
- Poziția la 15 km de calea ferată existentă pe coridorul de transport 4, Budapesta - București, cale ferată modernizată actualmente în cadrul unui proiect al Uniunii Europene;

- Amplasarea la nu mai mult de 200 km de frontiera României.

Avantaje legate de amplasament:

- Posibilitatea de a realiza construcții noi, moderne, neîngrădite, pe un loc în care există toate utilitățile. Se îmbină avantajele amplasamentului tip "greenfield" cu reducerea costului investiției;
- Posibilitatea realizării rapide a lucrărilor de investiție. În oraș există societăți de construcții cu organizare corespunzătoare și cu tradiție în realizarea construcțiilor civile și industriale;
- Existența în oraș a unor societăți de prestări servicii adecvate pentru realizarea lucrărilor de întreținere a echipamentelor și utilajelor;
- Posibilități multiple de recreere. Locul este aproape de zona de turism montan a Masivului Retezat, de lacul Cinciș, lac cu dotări nautice și de site-uri importante pentru istoria antică: Sarmisegetuza, sau medievală: Castelul Huniazilor.

La toate acestea este de adăugat faptul că România începe să devină o piață emergentă și atractivă pentru investițiile străine. Relansarea activității economice începând din anul 2000, progresele în plan politic, admiterea în NATO începând din anul 2004 și Uniunea Europeană în 2007, vor face ca fluxul investițiilor străine să crească în perioada următoare. Societatea administrator a Parcului Industrial Hunedoara așteaptă investiții în domenii diferite, investiții generatoare de locuri de muncă. De exemplu se așteaptă capacități pentru producția de:

- componente electronice, de exemplu componente pentru comunicații prin satelit, baterii pentru aparate de telefonie mobilă, instalații electrice pe bază de energie solară și altele;
- construcții și subansambluri mecanice, de exemplu produse metalice sinterizate, produse din carburi dure, subansambluri hidraulice;
- obiecte din mase plastice;
- ambalaje pentru industria alimentară dar și alte domenii.

Alături de parcurile industriale, tehnologice și științifice, în categoria structuri de afaceri se includ incubatoarele de afaceri, centrele de transfer tehnologic și centrele de afaceri (Figura 3.15).

În această categorie se înscrie Incubatorul Tehnologic și de Afaceri „ITA-BMTECH” Deva, care a fost realizat în cadrul Programului Național INFRATECH al Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, într-un parteneriat între SC BMTechnology SRL Deva și SC Innovation & Technological Transfer Consulting SRL Deva.

Incubatorul Tehnologic și de Afaceri este compus din două clădiri, care dispun de 15 module de incubare, spații pentru realizare prototipuri, centre de cercetare științifică, dotate cu mobilier și echipamente de

comunicații și IT și utilitățile aferente (alimentare cu apă menajeră, curent electric, canalizare, încălzire, etc). Incubatorul Tehnologic și de Afaceri "ITA-BMTECH" are în structură o sală de conferință de 50 de locuri cu sisteme audio-video moderne, o sală de training și o sală de ședințe.

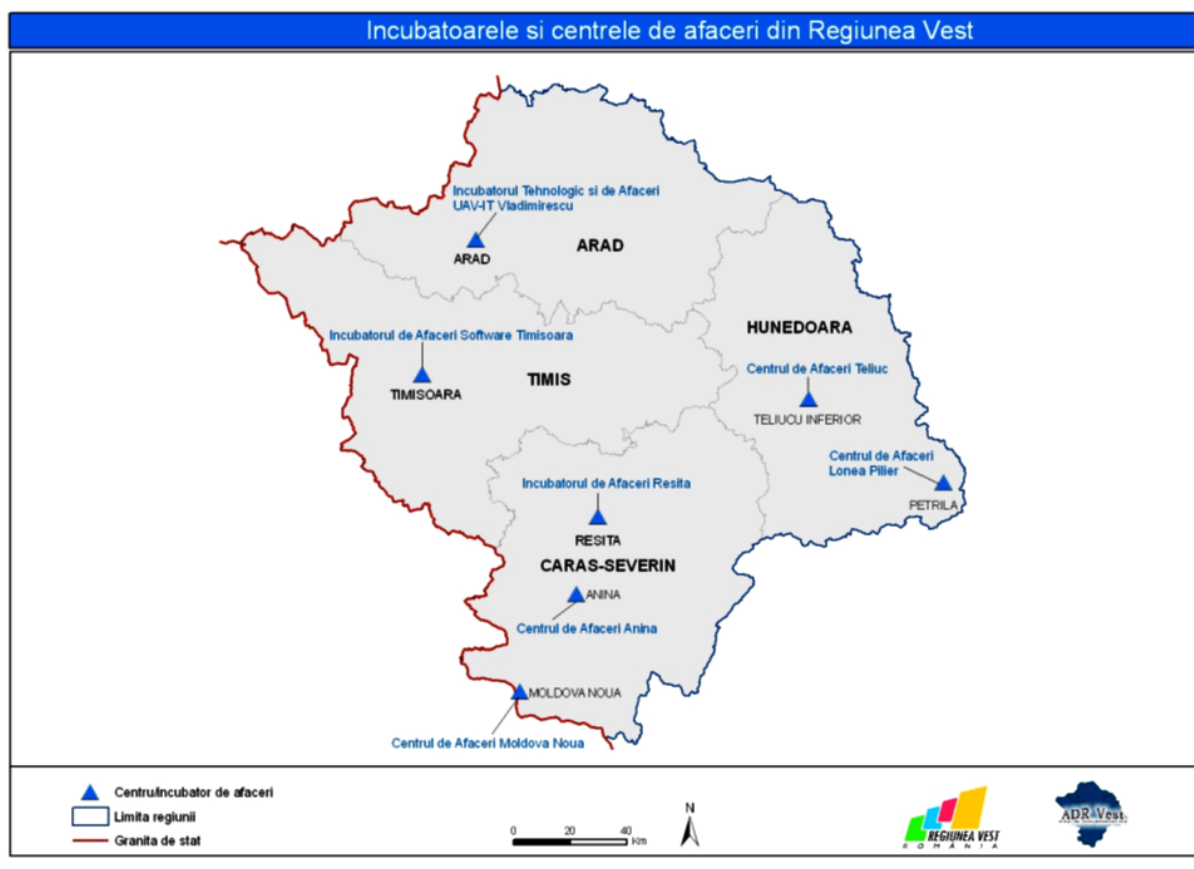

Figura 3.15. Incubatoarele și centrele de afaceri din Regiunea Vest

Aceste criterii complexe nu lasă indiferenți dezvoltatorii imobiliari, însă posibilitatea efectivă de a fi satisfăcute se materializează cu precădere în cadrul proiectelor de dimensiuni mai mari, de genul parcurilor de afaceri sau proiectelor integrate de spații de birouri.

De regulă, clădirile care oferă spații de birouri sunt construite în zone centrale, astfel încât beneficiază de un acces foarte bun la mijloacele de transport în comun, dar în același timp sunt nevoite să ofere locuri de parcare suficiente. Totodată, vorbim în cele mai multe cazuri de o concentrare mai mare pe verticală, cu etaje ale caror suprafețe variază între 500-1500 mp.

Proiecte viitoare. Autoritățile publice locale din Regiunea Vest manifestă un interes deosebit pentru crearea în viitor a unor noi structuri de afaceri. Astfel, autoritățile publice locale din regiune au în vedere pregătirea unor proiecte pentru a obține finanțare din Fonduri Structurale, în vederea creării și dezvoltării de noi infrastructuri de afaceri.

Incubator de afaceri – Centru expozițional regional Simeria. Acest proiect a fost depus în cadrul POR Axa 4 - Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local, domeniul major de intervenție 4.1. - *Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală.* Scopul acestui proiect îl reprezintă realizarea unui centru de promovare a inițiativelor antreprenoriale, format dintr-un incubator de afaceri și un centru expozițional care să potențeze dezvoltarea mediului de afaceri din zona țintă (Simeria – Deva – **Hunedoara** – Orăștie).

3.4. Industria

Ca și în cazul celorlalte regiuni de dezvoltare, din punct de vedere al industriei, teritoriul Regiunii Vest poate fi împărțit în *două subregiuni*, confruntate cu probleme structurale distincte și grad diferit de dezvoltare.

Prima subregiune include teritoriul județelor *Caraș-Severin și Hunedoara*, la care se adaugă orașul Nădrag și aria adiacentă acestuia, localizate în județul Timiș.

Industria județului Caraș-Severin este caracterizată de o mare diversitate, îndeosebi în industria grea. Principalele ramuri industriale reprezentate în județul Caraș-Severin aparțin industriilor extractivă, siderurgică, metalurgică și constructoare de mașini.

Industria județului Hunedoara este caracterizată de o mare diversitate, îndeosebi în industria grea. Principalele ramuri industriale din județul Hunedoara aparțin industriilor extractivă, siderurgică, metalurgică, dar sunt bine reprezentate și alte ramuri, precum: industria confecțiilor din textile, piele și blănuri, industria alimentară și a băuturilor, industria textilă și industria de prelucrare a lemnului. Ca volum al producției industriale, județul Hunedoara se situează pe locul 7, având o pondere de 31,3 % din valoarea adăugată brută la nivel național.

Cea de a doua subregiune cuprinde teritoriul județelor *Timiș și Arad*. Această subregiune cu dezvoltare industrială timpurie, complexă și diversificată (industrie ușoară, constructoare de mașini, electrotehnică etc) este în prezent arealul favorit al investițiilor străine productive în România. Pe fondul creării a numeroase locuri de muncă ce necesită populație cu o calificare înaltă și a exodului masiv al forței de muncă din ultimii ani (emigrația populației germane a accentuat acest fenomen), subzona se confruntă cu o lipsă tot mai accentuată de forță de muncă corespunzătoare. Noile investiții în acest areal se lovesc de lipsa infrastructurilor corespunzătoare pentru dezvoltare (alimentare cu apă și căi de comunicații).

Zona Hunedoara – Deva, Valea Jiului, culoarul Hațeg - Călan, Deva, zona minieră din sudul județului Caraș-Severin și zona minieră din nordul județului Hunedoara (Brad, Munții Apuseni), precum și fostele zone miniere, necesită lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea

în circuitul economic și protejarea ecologică a așezărilor afectate masiv de reziduurile activităților miniere (uraniu, metale rare și colorate).

Valea Jiului (Lupeni, Petrila, Uricani, Vulcan), Moldova Nouă, Sasca, Oravița, Anina, Ocna de Fier, Dognecea, Rusca Montană, Valea Jiului, zona Brad, Teliuc - toate sunt areale cu o semnificativă concentrare de forță de muncă disponibilizată din industria minieră care trebuie absorbită de alte sectoare. Investițiile în aceste zone trebuie să includă în mod necesar ecologizarea haldelor și reabilitarea suprafețelor industriale dezafectate, ecologizarea întregului areal, modernizarea rețelei de canalizare și apă potabilă.

Întreprinderile cu profil industrial din cadrul regiunii au realizat în perioada analizată peste o treime a investițiilor brute și au atras jumătate din forța de muncă ocupată a regiunii.

În regiune există zăcăminte și exploatări însemnate de huiță (bazinul Petroșani), și cărbuni superiori (Anina), petrol gaze naturale și marmură.

Pe categorii de industrie, putem vorbi de o clasificare în funcție de ponderea fiecărei ramuri în orașele respective:

- industrie siderurgică în Hunedoara și Reșița;
- construcția de mașini grele - Reșița;
- echipamente mecanice - Leoni - Arad, UCM Reșița, Stimal și UMT Timișoara; echipamente electrice și electrotehnice - Leoni, Contor Zenner - Arad, Elba, Bega, Siemens, Electromotor, Solectron;
- echipamente auto - Kromberg și Schubert - Timișoara și Delphi - Sânnicolaul Mare, Takata - Arad, Eybl - Deta;
- mobilă fină - Arad, Lugoj, Caransebeș, Timișoara;
- industria chimică - Continental Timișoara, Mondial - Lugoj, Solventul - Timișoara, Linde - Timișoara;
- materiale de construcții - ciment - Deva, marmură - Simeria, lacuri și vopseluri - Timișoara;
- industria textilă, pielărie și confecții - Lugoj, Caransebeș, Timișoara, Arad;
- industria alimentară și a băuturilor (bere, alcool, ape minerale).

Se poate concluziona faptul că, sub aspect economic, zona are puternic caracter industrial, activitatea din siderurgie și din ramurile care o deservesc reprezentând peste 65% din valoarea producției industriale.

În ceea ce privește *Municipiul Hunedoara*, ramurile industriale reprezentative sunt:

- industria siderurgică, metalurgică și extractivă;
- industria de exploatare și prelucrare a lemnului;

- industria ușoară (textile, încălțăminte, pielărie, covoare);
- industria alimentară;
- artizanat.

Siderurgia este reprezentată în municipiul Hunedoara de cel mai mare combinat siderurgic din România, fostul *Combinatul Siderurgic Hunedoara – Siderurgica S.A.*, actualmente *S.C ArcelorMittal Hunedoara*. Uzina a fost oficial inaugurată pe 12 iunie 1884. Construcția a început în august 1882 prin două furnale de 14,40 metri înălțime și un volum de 110 m³. Construcția celui de-al treilea furnal, cu o capacitate de 40-50 de tone pe zi, a început în 1884. Inaugurarea celui de-al treilea furnal în 1890 a dus la demararea oficială a procesului de transformare a fontei în oțel, acest lucru întâmplându-se în 1892 prin construcția a două furnale cu vatră deschisă Martin de 12 tone și două convertoare Bessemer. Construcția celui de-al patrulea, cu o capacitate de 10-150 tone pe zi, a început în 1885 iar al cincilea, care putea produce 80-150 tone pe zi, în 1903. Primele trei furnale foloseau drept combustibil mangalul, iar ultimele două cocsul. Astfel, în anii următori Hunedoara a devenit cel mai important centru siderurgic din zonă.

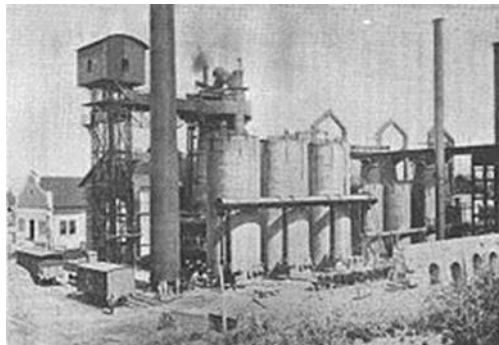

Figura 3.16. Combinatul Siderurgic Hunedoara – Siderurgica S.A., 1896

După 1920 uzina, cunoscută sub numele de *Uzinele de Fier Hunedoara*, a continuat să fie un centru siderurgic și minier, deținând o capacitate de producție considerabile și având în proprietate numeroase surse de materie primă.

Între 1937 și 1940 a fost construită o secție modernă de producere a oțelului și o secție de rulare cu echipamente importate din Germania nazistă.

În anul 1957 uzina, cunoscută în această perioadă sub numele de *Combinatul Siderurgic Hunedoara*, angaja muncitori din satele învecinate dar și din Moldova și Muntenia, îndemnați să se stabilească în oraș în timpul procesului de industrializare forțată din perioada comunistă. Acest proces a făcut ca populația orașului să explodeze de la 4.800 de locuitori în 1930 la aproape 90.000 în 1990, Hunedoara devenind astfel cel mai mare oraș mono-industrial din țară. Spre deosebire de alte orașe din România care abia își începeau procesul de industrializare la începutul regimului comunist, procesul a fost încheiat mai devreme la Hunedoara, care în 1970 a atins apogeul dezvoltării urbane și industriale.

Producția a atins apogeul în 1982-1984 și a stagnat în ultimii ani ai regimului comunist. Hunedoara era principalul producător de profile de oțel lungi din România, realizate în două furnale cu arc electric. Prima, cu

o capacitate de 150.000 tone pe an, două furnale de 50 de tone și încă două de 20 de tone pentru turnarea oțelului în lingouri aveau degazeificare prin vacuum și capacitate de retopire a zgurii. Existau și două oțelării echipate cu furnale cu vatră deschisă. De asemenea se mai producea și oțel inoxidabil pentru rulmenți.

După căderea regimului comunist, tranziția la economia de piață a pus în dificultate uzina ce folosea tehnologie învechită, tehnologia nemaifiind îmbunătățită din anii 1970. În anii următori au scăzut atât producția cât și numărul de angajați, a urmat un val de șomaj deoarece tinerii au părăsit orașul, iar restul care au rămas aveau dificultăți majore în a-și găsi un nou loc de muncă.

În 1991 combinatul a devenit o societate pe acțiuni sub denumirea de *Siderurgica Hunedoara*. În anul următor, Oțelăria Nr. 1 a fost închisă precum și trei furnale de la Oțelăria Nr. 2, la jumătatea anului 1999 Oțelăria nr. 2 a fost treptat oprită: mai întâi topitoria, apoi cocseria și furnalele pentru producerea fontei. Procesul de închidere a continuat în 2003 și 5.300 de angajați au fost trimiși în șomaj. Compania a devenit Mittal Steel Hunedoara în septembrie 2003 după ce uzina a fost achiziționată de la Statul Român de către Mittal Steel din India.

În anul 2006, prin preluarea companiei Arcelor de către Mittal pentru a deveni ArcelorMittal, compania și-a schimbat denumirea în **ArcelorMittal Hunedoara**. La ora actuală, societatea produce țagle pentru țevi, profile grele mijlocii și ușoare, oțel beton, sârmă, profile speciale și pentru minerit.

Figura 3.17. ArcelorMittal Hunedoara, 2007

În anul 2008, numărul de angajați a scăzut la 1260 și pentru câteva luni în acel an și în următorul s-a oprit total producția pentru prima dată după 80 ani. Cea mai mare parte a producției mergea la export, iar criza financiară a dus la oprirea comenzilor.

În anul 2009, S.C. ArcelorMittal Hunedoara a primit aprobarea investiției pentru un nou laminor, în anul 2010 s-au demarat lucrările, pentru ca în decembrie 2011 lucrările la noul laminor de europrofile să fie finalizate, Hunedoara devenind astfel singurul producător de acest tip de profile din România. Anul 2012 aduce finalizarea modernizării noului laminor și începerea producției de profile economice laminate la cald, conform normelor europene.

Activitatea metalurgică a cauzat poluare substanțială a aerului, solului și apei la Hunedoara, în special înainte de 1990. Aproximativ 138 ha de teren industrial, care în prezent aparțin orașului, sunt contaminate. În timpul proceselor tehnologice, în atmosferă ajung substanțe gazoase

precum dioxid de sulf, monoxid și dioxid de carbon, oxizi de azot, dar și pulberi sedimentabile (praf). Coșurile de evacuare sunt prevăzute cu filtre. Cuptorul electric principal pentru elaborarea oțelului, având o capacitate de 500 megatone pe an, a necesitat în anul 2004 investiții în modernizarea sistemului de desprăfuire, iar în 2008 s-a achiziționat și montat o stație de peletizare a prafului rezultat la sistemul de desprăfuire al cuptorului.

Apele rezultate din activitatea siderurgică, dacă sunt deversate direct în râul Cerna, transportă substanțe poluante ca ioni de sulfat, calciu, mercur, clor, plumb, amoniu, fier, magneziu, azotat, crom, azot, fosfor și produse petroliere. Ținând cont că producerea unui kilogram de oțel necesită 300 de litri de apă (cantitatea de apă reziduală fiind enormă în fiecare zi), în anul 2006 s-a investit într-un sistem de tratare a apei în două trepte. S.C. ArcelorMittal Hunedoara a montat în anul 2008 separatoare pentru produse petroliere pe canalele de evacuare a apelor uzate și a construit o stație de tratare a apelor menajere.

Începând din anul 2010 societatea a luat măsuri și în ceea ce privește eliminarea gudronului acid din lacul de gudron și curățarea depozitului de gudron de la halda de zgură. Aceste măsuri sunt deosebit de importante, deoarece gudroanele sunt lichide vâscoase, de culoare închisă, cu miros specific, obținute prin distilarea uscată a cărbunilor, având potențial cancerigen.

La nivelul anului 2011 erau 820 de angajați. În acel an au fost demolate cele opt coșuri, fiecare având o înălțime de 90 de metri și construite în 1957. Acestea au devenit simbol al orașului, fiecare cuptor deservit producând 400 tone de oțel pe tură înainte de 1990, dar au intrat într-o stare de degradare avansată. Coșul de la furnalul nr. 4, el însuși demolat în 2004, rămâne în picioare. În cei doi ani ce au precedat această demolare aproape 70% din uzină a fost demolată, inclusiv o centrală electrică construită în anii 1950, care a trecut prin șapte ani de încercări de demolare.

Combinatul siderurgic ArcelorMittal Hunedoara, subsidiară a celui mai mare producător de oțel din lume ArcelorMittal, a consemnat în anul 2010 o cifră de afaceri de 282,4 milioane de lei, în scădere cu aproape jumătate față de nivelul anului 2008 (592 milioane lei) și pierderi de 64,4 milioane de lei. Veniturile au fost de 402,6 milioane de lei (95,1 milioane euro), în creștere cu 23%, în timp ce cheltuielile au crescut cu 8%, de la 391 milioane de lei la 422 milioane de lei.

În anul 2011, a înregistrat o cifră de afaceri de 388 milioane lei (91,7 milioane euro). Creșterea a fost cu 37% față de 2010 și în același timp, pierderile au scăzut la 19,8 milioane lei, mai mici de 3,2 ori, față de anul precedent.

În anul 2012, cu un număr de 800 de angajați, societatea a înregistrat o cifră de afaceri de 435,6 milioane lei (98 milioane euro), în creștere cu 12,2% față de nivelul de 388 milioane lei atins în 2011, însă

piederile aproape s-au dublat, la 37,6 milioane de lei (8,4 milioane euro). Totodată, vânzările companiei au crescut în volum de aproape trei ori față de 2011, susținute în special de livrările pe piața turcă.

Continuarea activității combinatului din Hunedoara va depinde de abilitatea de a genera suficiente profituri viitoare și de o permanentă susținere financiară din partea acționarilor și a creditorilor.

Industria de prelucrare a lemnului este una dintre ramurile vechi ale industriei, dezvoltată la început sub forma unor ateliere mici meșteșugărești, iar ulterior sub forma industriei de fabrică. Chiar și astăzi în țările mai puțin dezvoltate economic prelucrarea lemnului în ateliere mici meșteșugărești are o mare importanță, producția satisfăcând într-o anumită măsură necesitățile populației. În țările dezvoltate economic, producția de fabrică a sporit considerabil, s-a modernizat și diversificat mult în perioada postbelică, când au apărut noi și importante ramuri, chiar dacă unele produse ale industriei de prelucrare a lemnului sunt concurate tot mai mult de produse asemanătoare fabricate din alte materii prime (mase plastice, metal etc.). Cu toate acestea, produsele tradiționale continuă să ocupe locuri importante.

Dacă ne referim strict la Municipiul Hunedoara, industria de exploatare și prelucrare a lemnului este reprezentată de **S.C. Ameritech S.A.**, societate care a fost înființată în anul 2003, cu capital american și românesc.

Activitatea a început cu un mic departament de prelucrare lemn, care ulterior s-a dezvoltat. În prezent prelucrează lemnul de la buștean până la produsul finit, iar principalele grupe de produse sunt: construcții din lemn, mobilier de grădină, mobilier casnic, cherestea, paleți și ambalaje din lemn. În cadrul societății s-a dezvoltat și un departament de tâmplărie PVC, care dispune de dotare cu utilaje de ultimă generație furnizate de firme cu prestigiu din Germania.

Tot în această ramură mai activează, la nivelul localității și alte societăți comerciale care au înregistrat o cifră de afaceri pozitivă:

Industria ușoară este un domeniu complex și eterogen, acoperind o mare varietate de produse, de la firele sintetice de înaltă tehnologie, la articolele "haute couture".

Prin cele trei componente principale (produse textile, articole de îmbrăcăminte, respectiv pielărie și încălțăminte) industria ușoară reprezintă un sector important al economiei naționale, atât prin tradiția îndelungată în activitatea de export, dar și ca principal angajator din industrie.

În perioada analizată, anumiți factori au influențat evoluția ramurilor industriei ușoare, respectiv: aprecierea monedei naționale, reducerea semnificativă a activității de prelucrare activă (lohn), intensificarea concurenței asiatice puternice din acest domeniu, creșterea

prețului materiilor prime necesare în sectoarele primare din industria textilă și de pielărie, etc.

Liberalizarea comerțului cu textile, începând cu 1 ianuarie 2005, corelat cu creșterea veniturilor salariale au generat relocări rapide ale producției, în căutarea unor costuri minime pentru forța de muncă. Astfel s-a remarcat un flux puternic de produse din China către Uniunea Europeană, cu impact negativ asupra evoluției producției și a exportului industriei ușoare autohtone.

Cu toate acestea, în municipiul Hunedoara activează un număr important de societăți specializate în producția de țesături, încălțăminte și pielărie.

3.5. Turismul

3.5.1. Potențialul turistic al cadrului natural

În cadrul zonei turistice Hunedoara, în raport cu distribuția resurselor turistice, pot fi scoase în relief următoarele areale: arealul Hunedoara - Ghelari (zona hunedoreană); axa Mureșului (zona hunedoreană); axa Deva - Hunedoara - Hațeg (zona hunedoreană). Simpla enumerare a acestor areale deschide perspective largi de abordare.

Deoarece cadrul natural oferă oportunități deosebite de dezvoltare pentru perioada de planificare vizată de strategie, s-a considerat necesară alocarea unui spațiu adecvat acestei teme, fără a ne propune o prezentare exhaustivă.

3.5.1.1. Potențialul turistic morfologic (al reliefului)

Municipiul Hunedoara este situat la poalele Munților Poiana Ruscă, în zona confluenței râului Cerna cu pârâul Zlaști, la o altitudine medie de 255 m față de nivelul mării.

Orașul Hunedoara este cel mai mare oraș din județul Hunedoara, situat în partea centrală a acestuia și se întinde pe o suprafață de 9.743 ha, respectiv 97 Km, ocupând circa 2% din suprafața județului cu același nume.

Relieful, element fundamental în definirea potențialului de atractivitate al unui teritoriu, se impune prin valențele predominant peisagistice.

Din punct de vedere geologic, teritoriul județului Hunedoara se suprapune pe două mari unități tectono-structurale structurale: autohtonul danubian și pânza getică. Rezultatul al tectogenezei active, au fost delimitate două zone: zona cristalino-mezozoică aparținând Carpaților Meridionali și Munților Banatului și zona sedimentar vulcanică a Carpaților

Apuseni de sud. Cristalinul autohton (danubian) este întâlnit în masivele Vâlcan, Parâng, Retezat, Țarcu, iar pânza getică în Munții Godeanu, Șureanu și Poiana Ruscă. Prima zonă este alcătuită din șisturi cristaline, peste care se suprapun formațiuni sedimentar - mezozoice, în special calcare jurasice. Formațiuni permo-carbonifere (conglomerate, breccii) și mezozoice (gresii, șisturi argiloase, calcare), constituie învelișul sedimentar al cristalinului. Șisturile cristaline ce constituie pânza getică, sunt suprapuse de structuri sedimentare, mai ales în vestul Munților Șureanu și în Poiana Ruscă. Zona sedimentaro-eruptivă a Carpaților Apuseni este alcătuită din formațiuni sedimentare mezozoice (calcare, marne, șisturi argiloase, conglomerate, gresii) și magmatite (gabrouri, bazalturi), precum și din formațiuni neogene (bazalturi, andezite, piroclastite).

Relieful județului Hunedoara cuprinde unități de relief distincte, între acestea regiunile muntoase ocupând o pondere majoritară. Depresiunile intramontane și colinare, zonele depresionare și defileurile, completează structura reliefului din cuprinsul județului.

Regiunile muntoase constituie relieful cel mai vechi și fragmentat, dar extrem de variat sub aspect geomorfologic. Carpaților Meridionali le aparțin masivele înalte și mijlocii din sudul și sud-estul județului, în timp ce Carpații Occidentali, cuprind masivele mici și mijlocii din vest și nord. Din punct de vedere al treptelor de altitudine, etajul montan este compus din subetajele alpin (zone întinse din Munții Retezat, Godeanu, Parâng și parțial Țarcu) și cel de pădure (zonele medii și joase din Munții Retezat, Godeanu, Țarcu, Parâng, așa-numitul Podiș dacic din Munții Șureanu, Poiana Ruscă, Metaliferi și Masivul Găina). Județul Hunedoara dispune și de un relief carstic diversificat (endocarst și exocarst), marea majoritate a acestor forme dezvoltându-se în roci calcaroase, excepție făcând așa-numitul *speudocarst* (forme carstice dezvoltate în alte roci decât cele calcaroase: gresii, gipsuri, tufuri, sare etc.). Depresiunile intramontane din județul Hunedoara (Petroșani, Hațeg, Strei) reprezintă treapta de relief cea mai joasă, acestea având aspectul unor golfuri.

Zona depresionară Hațeg-Mureș cuprinde depresiunile Hațegului, Strei-Cerna (Hunedoara) și culoarul Orăștiei. Depresiunea Hațegului are ca limite Munții Șureanu, pasul Merișor, Munții Retezat și Țarcu și Munții Poiana Ruscă. Această unitate geo-morfologică, alcătuită dintr-un relief deluros (zona nordică) și munți și dealuri (zona sudică), se prezintă ca și un golf depresionar. Depresiunea Strei-Cerna (a Hunedoarei), este delimitată de Munții Poiana Ruscă și Șurianu, Valea Mureșului și sectorul ocupat de localitatea Subcetate. Această unitate reprezintă o depresiune colinară cu o serie de piemonturi de eroziune spre bordura montană și de acumulare spre interiorul depresiunii. Pe această structură s-au individualizat terase – propice habitatului uman și în același timp importante căi de comunicație – în marginile depresiunii și în zonele de contact cu structurile montane, apărând bazine de eroziune, chei și

defileuri. Luncile Mureșului, Streiului și Cernei inferioare oferă condiții excelente pentru practicarea agriculturii.

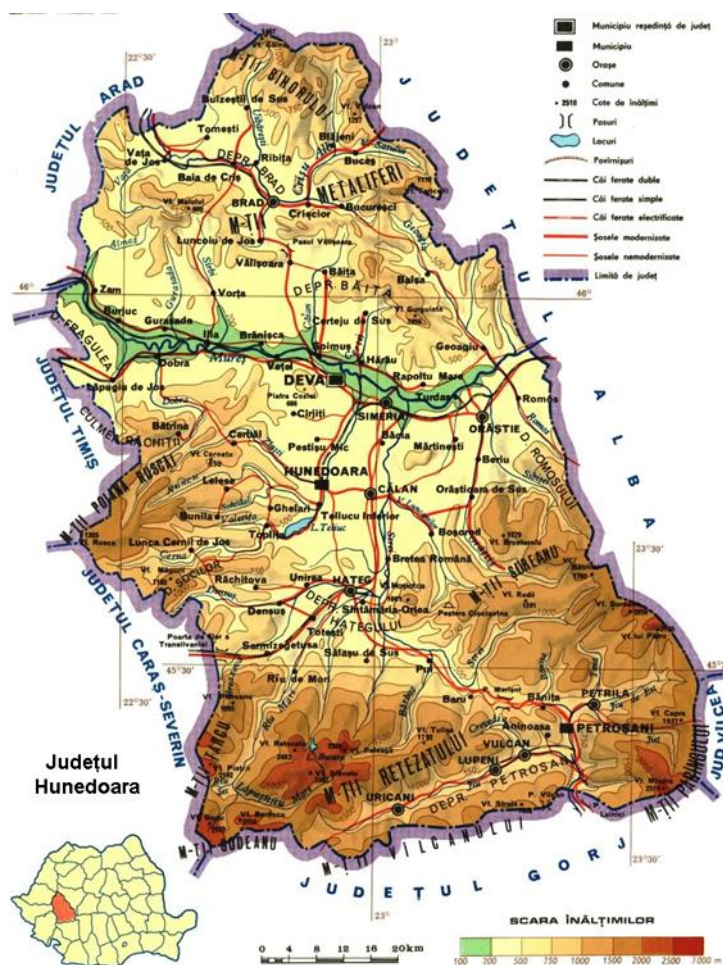

Figura 3.18. Harta fizică a județului Hunedoara

Culoarul Orăștiei este mărginit de Munții Metaliferi și Șureanu și are un caracter deluros spre sud, iar spre nord este alcătuit din terasă și lunci. Defileul Mureșului este cuprins, pe teritoriul județului, între localitățile Deva și Zam, și reprezintă un culoar depresionar format dintr-o succesiune de defileuri și bazine.

Munții Poiana Ruscă, unitate fizico-geografică, componentă a sistemului Occidental al Carpaților, dețin resurse turistice naturale concentrate în areale de dezvoltare turistică, dar și resurse antropice de o deosebită semnificație. Localizarea geografică conferă acestor munți o situație privilegiată, derivată din prezența unei morfologii variate, rezultat al conlucrării active între litologia diversă, pe de o parte, și evoluția

Strategia de dezvoltare a Municipii Hunedoara Figura 3.19. Munții Poiana Ruscă

geologică și hidrologică, pe de altă parte. Acestea au o condus la o structurare etajată morfologic și altitudinal și la o fragmentare accentuată exercitată de către rețeaua hidrografică și, implicit, la o fizionomie cu o diversitate peisagistică particulară.

Toate acestea și-au pus amprenta în mod specific asupra caracteristicilor climatice și bioclimatice, asupra prezenței semnificative a componentei hidrografice și asupra etajării biogeografice. Alături de resursele generate de substratul geologic și al reliefului, precum și cele hidrografice, clima și vegetația vin să întregească peisajul și ambientul dezvoltării activităților turistice.

Sudul extrem al Munților Apuseni, definit de lanțul montan de mică altitudine **Zarand-Metaliferi**, găzduiește o multitudine de obiective turistice locale, foarte puțin cunoscute la nivelul țării, cu atât mai puțin pe plan mondial. Unicitatea lor, prin multitudinea de coline mici împădurite, îi face mult mai spectaculoși decât dacă s-ar afla într-o zonă montană mai consacrată.

Muntele Vulcan (1263 m), cel mai spectaculos și căutat obiectiv montan din Munții Metaliferi, este un rest dintr-o klippă calcaroasă, un masiv izolat alcătuit din calcare jurasice care domină cu peste 500 de metri zona înconjurătoare. Există trasee turistice care urcă pe brânele de la baza pereților de stâncă, dar accesul până sus este deosebit de greu și periculos.

Localizați la nord de Valea Mureșului, **Munții Zarandului** aparțin Munților Apuseni fiind situați în partea de SV a acestora dominând Câmpia Aradului cu care vine în contact.

În cadrul Munților Zarand predomină rocile cristaline de tipul șisturilor metamorfice și graniturilor, care se înscriu în peisaj prin forme masive, rotunjite. Secundar apar și calcare, dar în care nu s-a dezvoltat un relief carstic impresionant.

Figura 3.20. Munții Zarandului

Munții Zarandului nu prezintă un relief semeț datorită altitudinilor mici, de regulă sub 600 m, vârful Drocea fiind cel mai înalt cu cei 836 m ai săi. Văile s-au adâncit cu circa 200-300 m, sunt mai abrupte în partea inferioară și prezintă cursuri de apă cu debit mic, nu rare fiind situațiile în care pârâurile seacă în timpul verii. Majoritatea văilor sunt străbătute de drumuri forestiere accesibile chiar și autoturismelor. Creasta principală a masivului este sinuoasă și fragmentată de numeroasele înșeuări aflate la obârșia pârâurilor. Din această creastă se desprind creste secundare înspre Valea Mureșului (S) și Valea Crișului Alb (N), cele sudice fiind mult

mai lungi. În general Munții Zarandului sunt acoperiți de păduri de foioase formate din fag, carpen, stejar etc., care umbresc potecile ce parcurg masivul. În partea de E poienile sunt mai numeroase oferind călătorilor locuri de popas care invită la odihnă. De asemenea se mai găsesc sălașe țărănești răspândite pe crestele masivului, sălașe arhaice populate mai mult vara.

Datorită configurației reliefului, în Munții Zarandului se poate practica cu ușurință cicloturismul.

Măgura Uroiului este o arie protejată de interes național, ce corespunde categoriei a IV-a IUCN (rezervație naturală, tip geologic), care se află la confluența Streiului cu Mureșul.

Figura 3.21. Rezervația naturală Măgura Uroiului

Rezervația Măgura Uroiului are o suprafață de 10 ha și este alcătuită din andezite cuarțifere și coloane explozive de breccii, formate în urma activității vulcanice neogene. Aceasta este dominată de înălțimea de natură vulcanică reprezentată de Măgura Uroiului.

Înălțimea de aproape 400 de metri a acestui deal oferă o excelentă vizibilitate în vest, est și sud. Andezitele au o culoare cenușiu-roșcată, masa fundamentală fiind constituită din microlite de feldspat, augit și magnetit, iar fenocristalele reprezentate prin plagioclazi, hipersten și augit. Uneori augitul crește procentual, aglomerându-se în forme sferolitice și radiare. Activitatea vulcanică s-a desfășurat preponderent efuziv, în produsele eliberate fiind antrenate numeroase fragmente din rocile fundamentului cu dimensiuni de până la 10-15 centimetri diametru. Terasile de la baza dealului sunt acoperite cu vegetație ierboasă, fiind

Figura 3.22. Cetatea Blidaru din Munții Orăștiei

utilizate ca pășune. În anul 2001 a debutat cercetarea arheologică, printr-o ridicare topografică pe Terasa I.

Munții Orăștiei, considerați centrul politic, economic, militar și spiritual al Daciei, sunt delimitați de râurile Strei, Mureș și Sebeș.

Deși denumirea geografică a munților este aceea de Munții Șureanu, cea de Munții Orăștiei este folosită de istorici și arheologi, pornind de la orașul cu

aceiași nume. Zona este extrem de bogată în zăcăminte de fier, însă lipsa resurselor de hrană și materiale de construcții a dus de-a lungul timpului la dezvoltarea comerțului cu localitățile din Valea Mureșului, bogate în piatră și cu un sol fertil. Munții Orăștiei sunt considerați a fi fost centrul politic, economic, militar și spiritual al Daciei, cunoscând cea mai înfloritoare dezvoltare între sec. I î.Hr. și I d.Hr. La aceasta se adaugă asocierea Munților Orăștiei cu identitatea muntelui sacru al dacilor, Kogaionon, identificat astăzi cu muntele Sarmizegetusa.

3.5.1.2. Potențialul turistic hidrografic

Apele minerale (sărate)

Din acest punct de vedere, Municipiul Hunedoara nu prezintă un potențial turistic aparte, decât prin apropierea de stațiunea Geoagiu-Băi situată, într-o mică depresiune aflată între ultimele ramificații ale Munților Apuseni, la confluența cursului inferior al râului Geoagiu cu râul Mureș.

Stațiunea se recomandă în tratamentul bolilor reumatismale degenerative și al diartrozilor, al bolilor sistemului nervos periferic, al bolilor ginecologice, etc., cura internă fiind benefică pentru bolile gastro-duodenale, boli hepato-biliare, boli renale, etc.

De asemenea, în partea sudică a Munților Metaliferi există izvoare de ape minerale, dintre care menționăm izvoarele de la Trestia, Hărtăgani, Păuliș, Boholt, Bozeș, Băcâia, Banpotoc, Chimindia, Rapoltu Mare și Cărpiniș.

Potențialul turistic hidro-geografic suprateran

Rețeaua hidrografică a județului Hunedoara aparține, din punct de vedere al tipului de alimentare, tipului moderat din zăpada scursă superficial și alimentare subterană, cu valori oscilante specifice regiunii munților înalți din sud, culoarului Orăștiei și depresiunii Hațegului, precum și restului zonelor care reprezintă cea mai mare parte a județului.

Mureșul, principala arteră hidrografică a județului Hunedoara, străbate pe o lungime de 105 km, un culoar larg între Munții Șureanu și Poiana Ruscă la sud și Munții Apuseni la nord. Bazinul râului (6591 km²) este asimetric, afluenții de dreapta fiind scurți (sub 35 km), iar cei dinspre sud sunt lungi (până la 92 km). Afluenții de stânga importanți sunt: Orăștie sau Apa Orașului (L=47 km), Strei (L=89 km), ce cuprinde câțiva afluenți importanți (Râul Bărbat, Râul Mare, Luncani, Rușor, Șerel, Galbena, Silvașu), Cerna (L=67 km) și Dobra (L=42 km). Printre afluenții dinspre nord, mai importanți sunt Geoagiul (L=34 km) și Călanul (L=20 km).

Fizionomia malurilor râurilor are un rol major în atragerea turiștilor, iar tipologia acestora impun forma de turism practică. Sunt preferate pentru recreere malurile împădurite (de unde rezultă efectul de margine), cu o fragmentare redusă și cu o albie majoră extinsă.

Râul Mureș, al doilea râu ca mărime din România, după Dunăre, are o lungime de 761 de km și străbate România și Ungaria [H_Line]. În România a dat naștere la o vale lungă de 715 km, Valea Mureșului, un spațiu geografic dar și cultural aparte.

Din cei 29.767 km² cât măsoară bazinul hidrografic al Mureșului pe teritoriul României, 6.591 km² se afla pe teritoriul județului Hunedoara. Astfel, malul stâng al cursului mijlociu al Mureșului poate fi amenajat pentru susținerea activităților turistice care derivă din efectul de margine pe care îl oferă unele sectoare care pot fi amenajate adecvat pentru practicarea unor sporturi nautice sau pescuit, precum și din diversificarea valențelor peisagistice ale locurilor de recreere. De asemenea, umiditatea accentuată a acestei zone, de unde i se mai trage și denumirea de Lunca Mureșului, a creat o biodiversitate ce poate fi admirată în parcuri naturale și rezervații.

Rețeaua hidrografică a municipiului Hunedoara este reprezentată de râul Cerna și afluenții săi.

Dintre afluenții mai importanți ai râului Cerna face parte pârul Runc, care își adună izvoarele din vârfurile situate la nord - est de satul Vadul Dobrii. Valea Runcului este foarte sălbatică, strâmtă și plină de chei, ceea ce oferă turiștilor peisaje rar întâlnite în țară.

La circa 300 de metri amonte de confluența cu pârâul Runc și la o distanță de circa 7 km de Hunedoara, s-a construit Lacul de Acumulare Cinciș-Cerna. Lacul ocupă o suprafață de 260 ha, fiind cel mai mare dintre lacurile județului, având un bazin de recepție de 466,7 km pătrați și o capacitate de 27 milioane m³. Parcurgând perimetrul lacului, se remarcă pe stânga un mal abrupt ocupat de o zonă împădurită cu fagi a cărei perdea protejează lacul de curenții puternici de aer. În acest mal se formează golfuri în dreptul văilor ce se pierd în lac. Malul drept, situat într-o zonă de pășuni și locuri împădurite, adăpostește drumul Teliuc – Toplița. La nivelele scăzute ale lacului apar plaje întinse, ceea ce face ca lacul Cinciș – Cerna să ofere o bază de agrement, turistică și sportivă.

3.5.1.3. Potențialul climato-turistic al municipiului Hunedoara

Clima și stările de vreme reprezintă factori naturali care influențează fenomenul turistic, în cadrul peisajului aducând o modificare continuă a fizionomiei și cromaticii acestuia, fapt care conferă turiștilor largi posibilități de opțiune în timpul anului.

Un rol extrem de important în desfășurarea fenomenului turistic îl reprezintă temperatura aerului, nebulozitatea, precipitațiile atmosferice și vânturile.

Temperatura aerului este influențată la nivelul județului de etajarea reliefului între Lunca Mureșului (140 - 190 m altitudine) și Munții Retezat și Parâng(peste 2500 m altitudine).

Mediile anuale cele mai ridicate se înregistrează în lungul Văii Mureșului (9 - 10 grade Celsius), unde se resimt unele influențe submediteraneene, iar cele mai scăzute (-2 grade Celsius) pe culmile înalte ale Retezatului și Parângului. În zona montană la altitudini mijlocii (1000 - 1500m) temperatura medie anuală este cuprinsă între 4 - 6 grade Celsius, iar în zonele depresionare între 6 - 8 grade Celsius.

Sezonul optim pentru turism este vara, când se înregistrează valorile cele mai ridicate. În luna iulie temperatura medie este de 20 - 21 de grade Celsius în Culoarele Mureșului și Cerna - Strei, 18 grade Celsius în depresiunea Brad - Halmagiu și Hațegului, 16 grade Celsius în Depresiunea Petroșani, 10 - 14 grade Celsius în zona montană mijlocie și 6 - 8 grade Celsius pe culmile înalte. În luna ianuarie, cea mai rece din an, se înregistrează temperaturi medii de -2 grade Celsius, - 3 grade Celsius în zonele depresionare Mureș, Cerna - Strei, Brad și Hațeg, - 4 grade Celsius în depresiunea Petroșani, - 6, - 8 grade în zona montană mijlocie și - 10 grade Celsius pe culmile înalte ale Retezatului și Parângului.

Nebulozitatea este un factor important care influențează durata de strălucire a soarelui și numărul zilelor cu cer senin, care sunt esențiale pentru deplasările turistice.

Numărul mediu al zilelor cu cer înnorat este sub 120 în Culoarele Mureșului și Cerna - Strei, între 120 - 150 în zona montană mijlocie și între 150 - 170 în zona montană înaltă. Cele mai multe zile cu cer înnorat se înregistrează în lunile iulie și ianuarie.

Numărul zilelor cu cer senin este de peste 100 pe an în culoarele Mureș și Cerna - Strei, 60 - 80 în depresiunile Brad, Hațeg și Petroșani, iar în zona montană înaltă scade la sub 40 pe an. Durata de strălucire a soarelui este de circa 2000 ore/an în culoarele Mureșului și Cerna - Strei, reducându-se la 1800 în zona montană înaltă.

Vânturile sunt determinate de particularitățile generale ale circulației maselor de aer, influențând fenomenul turistic îndeosebi prin intensitate.

La nivelul județului circulația maselor de aer este dominant estică în părțile centrale și nordice și sud-vestică în zona sudică. Exceptând Vântul de Vest care este dominant în zonele înalte, se mai pun în evidență Vântul Mare, care bate primăvara pe versanții nordici din Munții Retezat și Șureanu, brizele de munte (munte-vale) care sunt caracteristice zonelor cu relief accidentat și Foehnul în estul Munților Metaliferi care duce la scăderea cantității de precipitații.

Viteza medie anuală a vântului scade de la 8 - 10.5 m/s la altitudini de peste 2500m, la 6 m/s la 1800 - 2000 m, 4 m/s în înșeuările montane, 2 - 3 m/s pe versanții adăpostiți, 1 m/s în zonele depresionare. În zonele cu altitudini de peste 2000 m cele mai mari viteze se înregistrează în luna februarie, iar în celelalte zone în ianuarie.

Precipitațiile atmosferice influențează în mod decisiv fenomenul turistic, deosebit de important pentru turiști fiind repartiția și variația anuală a acestora. Regimul precipitațiilor este influențat de etajarea altitudinală a reliefului și de caracterul maselor de aer.

Cantitatea medie anuală a precipitațiilor scade dinspre zona montană spre zona depresionară montană și Culoarul Mureșului ca urmare a efectelor de Foehn din estul Munților Metaliferi, iar cantitatea maximă pe culmile cele mai înalte din Retezat și Parâng sub influența maselor de aer vestice.

Luna cu cea mai mică cantitate de precipitații este februarie, cu 30 mm în culoarul Mureșului, 60 mm în Munții Metaliferi și Poiana Ruscă, 100 mm în munții din partea sudică. În iulie, se înregistrează cantități maxime care oscilează între 80 mm în Culoarul Mureșului, 100 mm în zona montană mijlocie și 180 mm în zona montană înaltă din sud.

Pentru practicarea sporturilor de iarnă este importantă cunoașterea numărului de zile cu ninsoare și a celei cu strat de zăpadă. Numărul zilelor cu ninsoare este de 80-85/ an în zonele înalte din Parâng, Retezat și Godeanu, circa 40 zile/an în zona montană mijlocie, 20 - 23 zile/an în depresiunile intramontane și sub 10 zile/an în culoarele Mureșului și Cerna-Strei.

Situația precipitațiilor atmosferice în zona Hunedoarei este următoarea: luna cea mai ploioasă este luna iunie, iar luna cu cele mai puține precipitații este februarie.

Urmărind efectele combinate ale precipitațiilor cu temperatura, care influențează direct apariția și dezvoltarea vegetației, constatăm că municipiul Hunedoara se caracterizează prin trei luni reci și umede și nouă luni temperate, timpul în care cad precipitații reprezentând 24,7% din an. În timpul verii, din cauza convenției termice iau naștere nori puternic dezvoltăți pe verticală, iar mase de aer umede, instabile, ajung la ținutul Hunedoarei din zona munților, provocând căderea unor ploi cu caracter torențial.

Urmărind variația temperaturii aerului în zona Hunedoara reținem faptul că media anuală este 9,6 grade Celsius, media lunii celei mai reci (luna ianuarie) este de - 2,8 grade Celsius, iar media lunii celei mai calde (luna iulie) este de 20,2 grade Celsius, în timp ce amplitudinea medie este de 23 grade Celsius.

Datorită factorilor climatici specifici Hunedoarei, iernile nu sunt prea lungi, primăverile sunt normale și bogate în precipitații, verile destul de călduroase, iar toamnele lungi și uneori secetoase, ceea ce permite practicarea tuturor sporturilor specifice fiecărui sezon și vizitarea zonelor de agrement.

3.5.1.4. Potențialul turistic biogeografic

Potențialul turistic biogeografic este relevat prin aportul celor două componente ale învelișului biogeografic: *componenta vegetală și componenta faunistică*.

Relieful din zona municipiului Hunedoara favorizează o largă dezvoltare a vegetației naturale. Vegetația naturală este dispusă sub forma unor etaje altitudinale, fiecare etaj având aplicații în dezvoltarea unui anumit tip de turism.

Etajul pădurilor amestecate de gorun și fag se dezvoltă între 600 - 800 metri altitudine, în toate zonele județului. Fagul se instalează pe pantele nordice și estice mai umbrite, iar gorunul pe cele vestice și sudice. Tot aici mai cresc paltinul, carpenul, teiul, etc.

Etajul fagului (*Fagus Silvatica*) are o dezvoltare largă între 600 - 850 metri altitudine, fiind caracterizat prin predominarea pădurilor de fag, sau de amestec cu ulm, carpen și jugastru.

Trecerea la etajul coniferelor se face prin păduri amestecate de fag și rășinoase. Aceste păduri se dezvoltă pe suprafețe mai mici, începând de la 700 - 1000 - 1300 metri altitudine.

De o deosebită atracție se bucură vegetația zonelor calcaroase din zonele mai joase, care asigură locuri de refugiu unei flori termofile, reprezentată prin tufișuri de liliac (*Seringa Vulgaris*), care în perioada de înflorire atrage mulți turiști.

Speciile care completează fagul sunt reprezentate de câteva specii de stejar (*Quercus petraea* și *Quercus robur*), la care se adaugă jugastrul (*Acer campestre*). Pajiștile și fânețele cuprind graminee furajere și diverse specii de trifoi, care se adaugă subarboretul reprezentat de liliac sălbatic (*Syringa vulgaris*), mojdrean (*Fraxinus ornus*), alun (*Corylus avellana*), corn (*Cornus mas*), dârmoz (*Viburnus lantana*), lemn râios (*Evonymus verrucosa*), păducel (*Crataegus monogyna*) și curpen (*Clematis vitalba*). Pădurile amestecate de fag și gorun (*Quercus petraea*) sunt tipice regiunilor depresionare ale județului.

Zonele joase ale depresiunilor și pe culoarele principalelor râuri sunt populate cu păduri de gorun (*Quercus petraea*), în asocieră cu cornul (*Cornus mas*), lemn câinesc (*Lygus-pedunculatus*), sângerul (*Cornus sanguinea*), socul (*Sambucus migra*) și alte specii cu arealuri de dezvoltare reduse precum și de păduri de cer (*Quercus cerris*) și gârniță (*Quercus frainetto* și *Quercus cerris*). Cea mai joasă treaptă de relief (lunci), este formată din pâlcuri de sălcii, răchite, arine, plopi etc.

De asemenea, se găsesc rugi de zmeură (*Rubus idaeus*), mure (*Rubus sulcatus*), soc (*Sambucus racemosa*), tufărișuri de alune (*Corylus avellana*), arbuști de păducel, corn, măceș, lemn câinesc, afini și altele. Astfel de păduri de deal sunt pădurile Finicuri, Jepi, Luzan, pădurea de la Piatra Colț și de pe dealurile Decebal și Nucet, vizibile din oraș și ușor accesibile.

Specii importante de plante din punct de vedere științific și estetic apar în zonele care au fost defrișate și în zonele stâncoase, în care predomină vegetația ierboasă: clopoței (*Campanula grossecki heuff*), șopârlița (*Veronica crinita var. thracica*), lipicioasa (*Galium spurium vaillenti*), floarea raiului (*Allium montanum*), omogul galben (*Aconitum anthora*), crucea voinicului (*Hepatica media*), osul iepurelui (*Ononis columnae*), leurda (*Allium ursinum*), cinci degete (*Potentilla conescens*).

Vegetația ierboasă, atât de pe pajiștile secundare, cât și de pe terase și luncă, se asociază, în funcție de fragmentarea reliefului și expoziție, de condițiile pedoclimatice și de zonele de defrișare a pădurii, în: asociațiile stepice mezoxerofite, formațiuni xerofite de tipul *Andropogon Brachypodium*, formațiunile de luncă. Zăvoiul, ca vegetație de luncă, mixtă, cu arbori și ierburi, se află izolat în lungul râurilor Mureș, Cerna, Strei, Cugir, ca o fâșie îngustă și întreruptă.

Așezarea geografică a teritoriului, varietatea reliefului, clima și vegetația se răsfrâng în mod direct asupra **faunei**, care, în general, se încadrează provinciei central europene. În acest sens, reprezentativ este numărul mare de insecte, în special de lepidoptere (fluturi), răspândite în Hunedoara și în zonele învecinate.

Din punct de vedere al faunei, dealul Buituriului prezintă o importanță deosebită din punct de vedere turistic. Aici, pe o întindere de câteva sute de metri pătrați, în straturile de nisipuri slab cimentate, ies la iveală minunate conservate cochilii ale melcilor *Conus*, *Turitella turris*, *Terella fuscata*, *Strobus coronatus*, etc. Aricii de mare completează minunata colecție de faună străveche. Cuibul fosilifer Buituri reprezintă un tezaur paleontologic de o inestimabilă valoare științifică, recent această zonă fiind declarată monument al naturii.

În zonele cu dealuri se pot regăsi cerbul lopătar, căpriorul, mistrețul, iepurele, dihorul, veverița, râsul, pisica sălbatică, bizamul, ieruncă și o serie de păsări (ciocănitorea pestriță, pițigoii, scorțarul, gaița, cinteza, cioara de semănătură, stăncuța, coțofana, grangurul, privighetoarea, sitarul, corbul etc.), alături de care apar specii de curând statornicite (rața sălbatică, pescărușul, fazanul).

În zonă se mai găsește și vipera comună cunoscută și sub denumirile de vipera neagră (*Vipera berus berus*). Dintre păsări putem aminti: mierla (*Turdus merula*), potârnichele (*Perdix perdix*), porumbei sălbatici, prepelițe, uliu, ciori, coțofene, bufnițe, vrăbii, cuci, coțofene, pițigoi, ciocârlii, rândunici, grauri. Găinușa de alun (*Tetrastes bonasia*) pasare rară ocrotită prin lege a fost și ea semnalată pe valea Mureșului. Primăvara și vara, pajiștile și dealurile sunt animate de numeroase specii de fluturi (*Lahiclides podalirius*, *Gonepteryx rhamni*), greieri, cosași și alte insecte.

Rețeaua hidrografică aferentă teritoriului municipiului Hunedoara găzduiește o faună *piscicolă* diversificată - păstrăv, lipan, moioaga, clean,

mreană, scobar, etc. - care asigură, implicit, un fond valoros pentru derularea pescuitului sportiv.

Funcția turistică a pădurilor

Ca urmare a prezenței unor forme de relief variate, *învelișul vegetal* propriu municipiului Hunedoara și al împrejurimilor acesteia, este foarte divers sub aspectul asocierii componentelor și conduce la o diversitate peisagistică deosebită.

Din punct de vedere turistic, se impune *pădurea*, considerată cel mai complex ecosistem natural, structurat pe verticală, având o extensiune spațială maximă în zona montană, cu dezvoltare verticală sub-aeriană diferită, în funcție de vârstă, având un caracter peren și o fizionomie determinată de componența în specii.

Ecosistemul forestier este strâns legat, prin repartiție spațială și diversitatea de specii vegetale, de celelalte componente ale cadrului natural (în primul rând de relief și clima), care determină răspândirea altitudinală sub formă de fâșii cu lățimi variabile, alcătuind etaje și subetaje altitudinale care conțin cu asociații caracteristice fiecărei trepte de relief.

Structura forestieră a pădurii este alcătuită din stejar și gorun, cer, gărniță și, pe alocuri, din carpen, jugastru, arțar, salcâm și, pe alocuri, dar mai rar, pin. Fagul este predominant în pădurile de pe margine, în interiorul depresiunii fiind prezent pe Măgura Devei și în pădurea din Măgura Jeledinți. Subarboretul este reprezentat prin: păducel, corn, sânger, porumbar, liliac și soc.

În atragerea turiștilor un rol important îl au pădurile cu funcții de recreere dezvoltate în jurul localităților, stațiunilor balneoclimaterice și sanatoriilor, monumentelor de cultură, arheologice, istorice și de artă plastică, zonelor de cazare și taberelor și în lungul căilor de comunicație. Pădurea Chizid, aflată pe dealurile din partea de est a orașului, constituie o rezervație naturală ce a fost destinată ca parc de odihnă și recreere pus la dispoziția hunedorenilor. Pădurea este reprezentată prin arborete de gorun în amestec cu gărniță (*Quercus cerris*). Parcul dendrologic de la Simeria, ce datează din 1866, se întinde pe 70 ha. Parcul, în care se află peste 550 de specii de plante, din care multe sunt rarități, a fost declarat în 1957 drept rezervație naturală.

Pentru zona turistică aferentă municipiului Hunedoara, o importanță deosebită este reprezentată și de folosirea potențialului turistic forestier din cuprinsul culoarului depresionar Strei-Cerna-Orăstie, ca ansamblu cu identitate și caracteristici clar delimitate.

Pădurile din interiorul depresiunii au în întregime valoare economică, la care se adaugă și alte destinații, astfel:

- *Păduri de protecție a stării morfohidropedologice și climatice*, menite să apere versanții de eroziune și să păstreze condițiile climatice;

- *Păduri cu rol de protecție antropică*, menite să fie filtre contra impurificării (pădurea de pe Măgura Cozia - pentru Deva, pădurea Chizid, Cărpinis, Teliuc, Zlaști - pentru Hunedoara, pădurea Sâncrai-Călan pentru Călan);
- Păduri rezervații faunistice (Silvuț și Cărpinis);
- *Păduri monumente ale naturii sau rezervații floristice și forestiere* (pădurea de pe Dealul Cetății și Bejan de la Deva, pădurea Chizid de la Hunedoara, pădurea din bazinul superior al Văii Luncani și Văii Grădistei care fac parte din parcul județean Grădiste-Cioclovina);
- *Păduri cu rol științific de cercetare și experimentare, aclimatizare*, în care se cuprinde Arboretul de la Simeria, apoi pădurea Bejan din Deva și pădurea Chizid în scopul urmăririi efectelor impurificării aerului.

Componenta faunistică a pădurilor se constituie ca și element cu rol în diversificarea și creșterea „cotei” atractive a teritoriului municipiului Hunedoara, în contextul prezentei analize interesând cu precădere componenta de interes științific, estetic, respectiv sportiv-turistic, precum și echilibrul acestora care se poate realiza printr-un control riguros din partea organelor silvice și celor implicate în protecția mediului.

Asemenea vegetației, și *fauna* se structurează altitudinal, contribuind la individualizarea unor biocenoze cu rol determinant în menținerea echilibrului ecologic și trofic, oferind, totodată, și mobilul practicării unei forme mai exclusiviste de *turism - cel cinegetic* (vânătoarea).

Protecția mediului natural

Necesitatea protecției mediului natural și a componentelor și ansamblurilor componentelor acestuia are și un impact turistic major conducând la individualizarea unor areale protejate. Organizarea și funcționarea acestora este concepută de o manieră care să permită asigurarea măsurilor speciale de ocrotire și conservare a bunurilor patrimoniului natural prin instituirea unui regim diferențiat de ocrotire, conservare și utilizare.

Regimul de management al zonelor naturale protejate, de interes național se reglementează prin Legea nr. 5 din 6 martie 2000, privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a III-a – Zone Protejate. În conținutul acestei legi, municipiul Hunedoara este enumerat în rândul unităților administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național.

Referitor la zonele adiacente municipiului Hunedoara, la Anexa 1, punctul I, Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii, se stipulează că: *Unele suprafețe din perimetrul parcurilor*

naționale Retezat și Rodna au regimul de rezervație a biosferei, potrivit programului UNESCO-Omul și Biosfera.

În cadrul Anexei 1 a Legii nr 5 / 6 martie 2000, se mai stabilesc următoarele:

- În tabelul 1.0, Rezervații ale biosferei, parcuri naționale sau naturale, se regăsesc o serie de facilități din județul Hunedoara, la următoarele poziții:
 - poziția C – Retezat – suprafața 38.047 ha
 - poziția N – Grădiștea Muncelului-Cioclovina – suprafața 10.000 ha
- În tabelul 2.0, Rezervații și monumente ale naturii, se regăsește ca facilitate în municipiul Hunedoara:
 - Rezervația naturală "Pădurea Chizid", la numărul curent 2.511.

Pădurea Chizid – rezervație naturală

Pădurea Chizid este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a IV-a IUCN (rezervație naturală de tip botanic), situată în județul Hunedoara, o parte a ei găsindu-se pe teritoriul administrativ al municipiului Hunedoara.

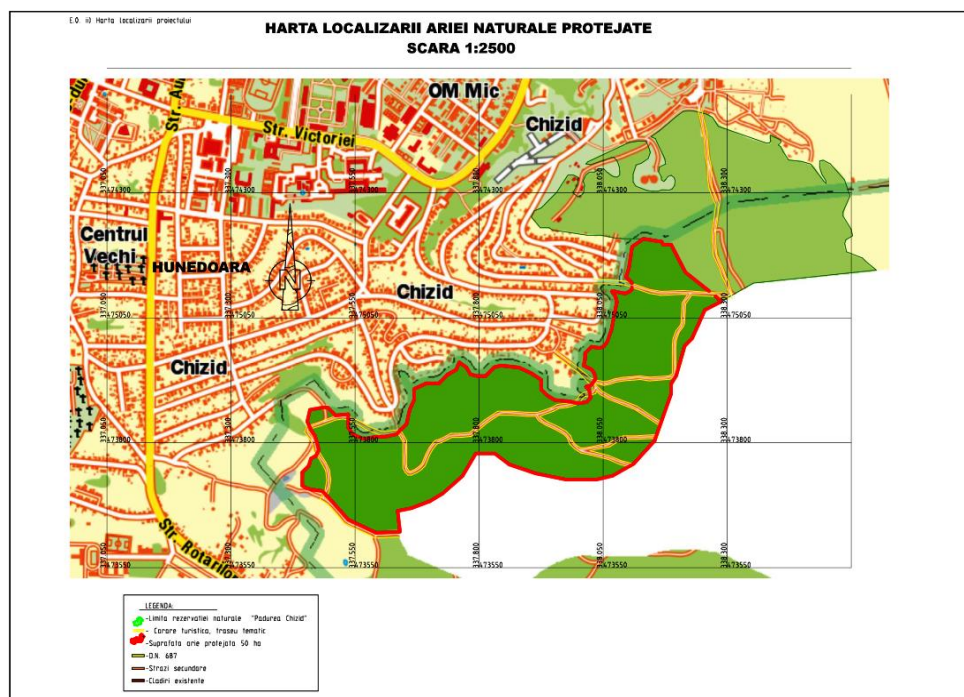

Figura 3.23. Localizarea rezervației naturale Pădurea Chizid

Rezervația naturală cu o suprafață de 50 ha, reprezintă un valoros document fitogeografic privitor la etajarea forestieră și un vestigiu al diversității ecosistemelor inițiale. Într-un peisaj inspirat parcă din povestirile marilor mitologii ale lumii, calmul pădurii și vraja razelor de soare se pierd printre trunchiurile stejarilor înalți.

Căi de acces: din DN68B care unește municipiile Deva și Hunedoara, sau din stația CFR Hunedoara.

Potențialul fizico-geografic al Culoarului Depresionar Strei-Cerna-Orăștie

Analiza potențialului turistic al Hunedoarei din punct de vedere al parametrilor fizico-geografici este necesar să includă și partea de nord, de zonă depresionară, cunoscută sub numele colectiv, tradițional și istoric, de Țara Hațegului sau Bazinul Hațegului, alcătuită din:

- Depresiunea Hațeg sau Țara Hațegului;
- Depresiunea Strei-Cerna sau Bazinul Streiului inferior. Pintenul Orlea o delimitează de Depresiunea Hațeg, despărțind geologic, dar și morfologic, o depresiune terasată în sud, de una colinară în nord.

Zona depresionară Strei-Cerna-Orăștie are potențial turistic prin propriile sale obiective naturale sau antropice. Din punct de vedere al potențialului turistic natural, relieful, ca obiectiv turistic, este dat de Dealul Cetății (un con vulcanic alcătuit din andezite de 184 m altitudine), cascada și avenul de sufoziune Pietroasa. Apele, ca resurse turistice, sunt reprezentate de Mureș, cu plajele sale și posibilitatea oferită de desfășurare a sporturilor nautice. Ape termale cu izvoare cu ape minerale bicarbonate sunt la Călan, iar la Deva există ape minerale sodice, hipertone (mineralizare 40 gr/litru). Vegetația are atribute de atractivitate prin rezervațiile sale: Pădurea Chizid, Pădurea Bejan, Cetatea Devei, Măgura Uroiului, Parcul dendrologic din Simeria.

Formele sub care se poate dezvolta turismul de tip recreativ în zonă sunt:

- deschiderea unor ștranduri pentru tinerii din zonă;
- poteci pentru drumeție, care pot fi utilizate și pentru agrement hipic, iar în anotimpul de iarnă pentru transportul turistic cu săniile;
- amenajarea la marginea localităților a unor terenuri pentru sporturi în aer liber (fotbal, baschet, volei, tenis);
- amenajarea pentru turismul piscicol a mai multor lacuri (de pe Mureș sau Strei), lângă care să existe baze de cazare de tip cabană acoperite cu papură;
- amenajarea de pavilioane pentru turismului cinegetic, în zonă fiind o faună bogată (fazani, porci mistreți, vulpi, căpriori).

Potențialul turistic al depresiunii este deosebit, dar este foarte puțin cunoscut și valorificat. În acest sens, trebuie să funcționeze un oficiu permanent de informare și promovare a imaginii zonei, prin editarea unui ghid ilustrat care să cuprindă principalele obiective, pliante promoționale și, mai ales, o hartă turistică a depresiunii.

3.5.2. *Potențialul turistic antropic*

Resursele turistice antropice ale municipiului Hunedoara sunt deosebit de importante, atât prin varietatea, cât și prin valoarea acestora. Acestea derivă direct din îndelungata evoluție a civilizației umane pe aceste teritorii, cât și de interferențele între mozaicul etnic și cultural.

3.5.2.1. *Patrimoniul cultural construit*

Analiza situației existente privind patrimoniul cultural construit al municipiului Hunedoara s-a realizat în baza "Listei monumentelor istorice, 2010" publicată de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, prin Institutul Național al Patrimoniului. Această listă conține pentru județul Hunedoara un număr de 520 de poziții.

În tabelul următor este prezentată lista aferentă municipiului Hunedoara.

Tabel 3.9. Lista monumentelor istorice din municipiul Hunedoara, 2010

Nr. crt.	Cod	Denumire	Adresă	Datare
1	HD-I-s-B-03198	Situl arheologic de la Hunedoara, punct Dealul Sânpetru.	"Dealul Sânpetru"	-
2	HD-I-m-B-03198.01	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Epoca medievală timpurie
3	HD-I-m-B-03149.02 (Cod RAN: 86696.01.02)	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Epoca romană
4	HD-I-m-B-03149.03 (Cod RAN: 86696.01.01, 86696.01.06)	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Hallstatt
5	HD-II-a-A-03216 (Cod RAN: 86696.14)	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Epoca dacică
6	HD-II-s-B-03218	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Epoca bronzului

Nr. crt.	Cod	Denumire	Adresă	Datare
7	HD-II-a-B-03218.04	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Neolitic
8	HD-II-a-B-03217	Așezare	"Dealul Sânpetru" între pârâul Zlaști și Cerna, deasupra castelului medieval al Corvinilor	Paleolitic
9	HD-II-m-A-03347	Biserică reformată	Str. Bethlen Gabriel 3	sec. XVII
10	HD-II-m-B-03341	Casă	Str. Bursan Constantin 1	înc. sec. XX
11	HD-II-m-B-03342	Administrația Uzinelor de Fier	Str. Bursan Constantin 8	1906
12	HD-II-m-B-03343	Clădire, azi sediul Ocolului Silvic	Str. Castelului 22	sec. XIX
13	HD-II-m-A-03344	Castelul Corvinilor, azi muzeu	Str. Curtea Corvineștilor 1-3	sec. XIV, extins 1440 -1453, transf. 1618 - 1620
14	HD-II-a-B-03340	Ansamblul urban "Piața Libertății"	Piața Libertății	sf. sec. XIX
15	HD-II-m-B-03345	Catedrala "Sf. Împărați Constantin și Elena"	Piața Libertății 18	1934 - 1939
16	HD-II-m-B-03346	Casă	Piața Libertății 28	1812
17	HD-II-m-B-03348	Biserica "Schimbarea la Față"	Str. Popa Șapcă 35	sec. XIX
18	HD-II-m-B-03349	Clădire	Str. Revoluției 5	1910
19	HD-II-m-A-03350	Biserica "Sf. Nicolae"	Piața Unirii 2	1458, 1827 turn, transf. 1634
20	HD-II-m-B-03339	Școala de ucenici	În incinta S.C. Siderurgica S.A., la 100 m de la intrarea principală	1936

În Tabel 3.10 este prezentată o clasificare a acestor obiective după tipul acestora.

De aici o ofertă turistică bogată, prin care să poată fi atrasă o gamă largă de categorii de turiști, și care să acopere întreaga perioadă a anului, care cuprinde: vestigiile arheologice aparținând unor perioade istorice diferite (situri arheologice, așezări istorice, clădiri, etc.); ansambluri și clădiri istorice (castel); biserici diverse (ortodoxă și reformată).

Faptul că Hunedoara este cel mai mare oraș din județul Hunedoara și deține o poziție centrală din punct de vedere geografic, constituie elemente de potențare a beneficiilor care pot fi atrase de pe urma celorlalte obiective sau zone protejate din cadrul județului Hunedoara.

Tabel 3.10. Situația monumentelor istorice din municipiul Hunedoara după tipul lor, anul 2010

Nr. crt.	Tip obiectiv	Număr obiective
1	Sit arheologic	1
2	Așezare istorică	7
3	Ansamblu urban	1
4	Clădire	6
5	Castel	1
6	Biserici, din care:	4
	- biserică ortodoxă	3
	- biserică reformată	1
T O T A L		20

Astfel, o serie de facilități, enumerate în cadrul „Valorilor de patrimoniu cultural de interes național (monumente istorice de valoare națională excepțională; Monumente și ansambluri de arhitectură)”, cu referire la județul Hunedoara, constituie elemente favorizante pentru turism.

Aceste obiective sunt:

➤ **Cetăți:**

- Cetatea Mălăiești, Comuna Sălașu de Sus, satul Mălăiești;
- Cetatea Colți, Comuna Râu de Mori, satul Suseni.

- Castele, conace, palate:
 - Castelul Corvinilor, Municipiul Hunedoara;
- Clădiri civile urbane:
 - Magna Curia, Municipiul Deva.
- Biserici si ansambluri mănăstirești:
 - Biserica Sfântul Nicolae Comuna Hărău, satul Bârsău;
 - Biserica Adormirea Maicii Domnului, Com.Criscior, sat Criscior;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Densuș, satul Densuș;
 - Biserica Sfântul Ilie, Comuna Densuș, satul Peșteana;
 - Biserica Sfântul Mihail, Comuna Gurasada, satul Gurasada;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Municipiul Hunedoara;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Vețel, satul Leșnic;
 - Biserica Sfântul Nicolae, Comuna Ribița, satul Ribița;
 - Biserica Sfântul Gheorghe, Comuna Sântămăria-Orlea, satul Sânpetru
 - Biserica reformată, fostă ortodoxă, Comuna Sântămăria-Orlea;
 - Biserica Adormirea Maicii Domnului, Orașul Călan, satul Strei;
 - Biserica Sfântul Gheorghe, Orasul Calan, localitatea Streisângeorgiu;
 - Biserica cnezilor Cande, Comuna Râu de Mori, satul Suseni

De asemenea, în Legea nr 5/martie 2000 sunt referite și *Monumentele si ansamblurile de arhitectura*. Lista acestora, aferentă județului Hunedoara, este conformă cu Tabel 3.11.

Tabel 3.11. Monumente și ansambluri de arhitectură din județul Hunedoara

Categoria / Denumirea	Localitatea
Fortificații dacice	
Fortificație dacică complexă, cu val de pamant, ziduri și turnuri din piatră ecarisată; sanctuare de tip aliniament	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată (în punctul "Cetățuia Înaltă")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Fortificație dacică formată din două incinte cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată (în punctul "Blidaru")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Costești
Capitala politică, culturală și religioasă a Daciei,	Comuna Orăștioara de Sus

Categoria / Denumirea	Localitatea
Fortificații dacice	
Sarmizegetusa (în punctul "Dealul Grădiștii")	Satul Grădiștea de Munte
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri de veghe din blocuri de piatră ecarisată (în punctul "Vârful lui Hulpe")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Grădiștea de Munte
Așezare dacică fortificată cu blocuri de piatră ecarisată (în punctul "Fetele Albe")	Comuna Orăștioara de Sus Satul Grădiștea de Munte
Fortificație dacică cu incinta și turnurile din piatră ecarisată; incinta medievală din piatră legată cu pământ	Comuna Boșorod Satul Luncani
Fortificație dacică cu ziduri și turnuri din piatră ecarisată, platforme de luptă, sanctuar (în punctul "Piatra Cetății")	Comuna Bănița Satul Bănița
Castre și așezările civile aferente; fortificații romano-bizantine	
Castru roman, așezare civilă, terme, amfiteatru, temple, punct vamal, zona de necropole, locuire postromană	Comuna Vețel Satul Vețel
Orase antice	
Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa - capitala provinciei romane Dacia	Comuna Sarmizegetusa Satul Sarmizegetusa
Edificii	
Complexul de băi romane cu apă termală Germisara	Comuna Geoagiu Satul Geoagiu

Gradul de valorificare al obiectivelor antropice este departe de cel meritat, ținând cont de importanța lor istorică susținută de inedit, unicitate și de peisaje pitorești. Pentru a le putea promova este necesară punerea lor în valoare și evidențierea elementelor care transformă un vestigiu istoric într-un obiectiv turistic cunoscut.

Castelul Corvinilor

Castelul Hunedoarei, numit și Castelul Corvinilor, al Corvineștilor sau al Huniazilor, este cetatea medievală a Hunedoarei. Ridicat în secolul XIV, pe locul unei vechi întărituri, pe o stâncă la picioarele căreia curge pârâul Zlaști, castelul este o construcție impunătoare, cu acoperișuri înalte și divers colorate, cu turnuri și turnulețe, ferestre și balcoane împodobite cu dantelăria pietrei cioplite. Geografic, monumentul este situat în centrul județului Hunedoara, în partea sud-vestică a municipiului Hunedoara, pe ultimele ramificații estice ale munților Poiana Ruscă. Accesul la Castelul Corvinilor se poate realiza pe DN7 (E15) până în dreptul localității Sântuhalm, dinspre est sau vest, continuând pe DJ 687

până în oraș. Intrarea se face dinspre localitatea Sântuhalm urmând bulevardele Traian, Republicii și Libertății.

*Castelul are 42 de încăperi, două terase, două poduri și o suprafață construită de 7000 m². Accesul în castel se face pe un pod de lemn, susținut pe 4 piloni masivi de piatră, plasați în albia pârâului Zlaști, lăsând în urmă curtea husanilor și nișa ce adăpostește statuia Sfântul Ioan de Nepomuk, protectorul podurilor și al trecerilor peste apă. De aici poți admira *Turnul nou de poartă*, de forma rectangulară, ce impresionează prin masivitate. Tot de aici se ajunge, cu ușurință, în închisoarea castelului, care păstrează o ușă mare de lemn unde se spune că ar fi fost "găzduit" pentru o vreme chiar Vlad Țepeș. Pe partea stângă, chiar la ieșirea din Turnul nou de poartă, se află Loggia Matia, la etajul căreia se mai păstrează *unica pictură laică în frescă din perioada Renașterii* și mai ales o pictură referitoare la legenda cu corbul, de la care se zice că își trag numele urmașii lui Iancu de Hunedoara (Corvini). Tot aici se află și **Camera de Aur**, în care se adăpostește expoziția "Obiecte din colecțiile Muzeului Castelului Corvinilor Hunedoara".*

Figura 3.25. Castelul Corvinilor

La primul nivel al Turnului nou de poartă se află **Camera Domnițelor** unde se poate vedea un set de mobilier aparținând secolului al XIX-lea, stilului electric, compus dintr-o masa, servanță, dulap. Traversând **Scara**

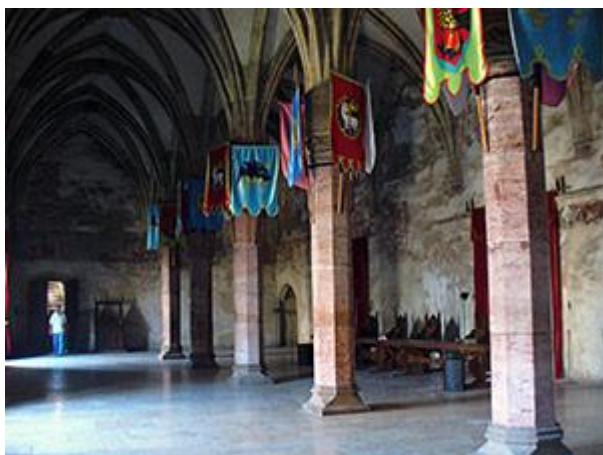

Figura 3.24. Sala Dietei din Castelul Corvinilor

spirală se ajunge în **Sala Dietei**, construită în stil gotic târziu, cu medaliaoane pictate pe pereți, semnificative fiind portretele domnilor Matei Basarab din Țara Românească și Vasile Lupu din Moldova). La ieșire, scara din piatră conduce la etajul *Turnului Capistrano* (după numele unui călugăr). Prin partea dreaptă se poate urca la al doilea etaj al Palatului sudic în camerele folosite în secolul al XVIII-lea ca și birouri pentru Administrația minelor de fier din Munții Poiana Ruscă.

În curte, pe lângă fântână, se mai poate vizita *terasa de artilerie*, ușor modificată în secolul al XIX-lea de unde se deschide o impresionantă priveliște spre *groapa urșilor*, *Palatul Nordic*, *capela* și *curtea fântânii*.

Figura 3.26. Sala Cavalerilor din Castelul Corvinilor

Ultimul obiectiv, **Sala Cavalerilor**, una din cele mai interesante spații laice din Transilvania secolului al XV-lea, este la latura vestică a castelului la parterul Palatului Mare fiind împărțită în două sectoare de un șir de coloane octogonale.

Funcționalitatea acestei săli era aceea de sală de mese la ocazii festive sau sală de judecată și întruniri pentru nobili, după model germanic.

În **Sala Cavalerilor** există un bust, turnat în bronz, reprezentându-l, după o stampă de epocă, pe Iancu de Hunedoara. Multa vreme bustul, care are o copie la Muzeul Militar National din București, a fost ținut ascuns într-unul din beciuri pentru ca unul dintre prim-secretarii de partid ai Hunedoarei a constatat ca prea are mustăți de ungar. Nu numai că a constatat, dar a și propus ca să-i fie tăiate mustățile cu bomfaierul, să arate și el a român. Până la urmă, bustul a rămas întreg, ca și fratele său de la Muzeul Militar.

Una dintre cele mai mari și vestite proprietăți ale lui Iancu de Hunedoara, castelul cunoaște în timpul acestuia însemnate transformări. El devine o somptuoasă locuință, nu numai un punct strategic întărit.

De-a lungul secolelor, castelul a avut mai mulți proprietari, ce l-au deținut însă pentru perioade scurte de timp, dar care i-au modificat înfățișarea, îmbogățindu-l cu turnuri, săli și camere de onoare.

Galeria și donjonul - ultimul turn de apărare ("Ne boisa" = "Nu te teme"), rămase neschimbate de pe timpul lui Iancu de Hunedoara, precum și Turnul Capistrano reprezintă câteva dintre cele mai semnificative părți ale construcției.

Matei Corvin continuă după anul 1458 lucrările, insistând mai ales pe aspectul de înfrumusețare a construcției existente, astfel pătrunzând influențe renaștentiste.

Ultima etapă de construcție are loc între anii 1618 - 1624, când principele Transilvaniei Gabriel Bethlen realizează ultimele construcții de

Figura 3.27. Bustul lui Iancu de Hunedoara din Sala Cavalerilor, Castelul Corvinilor

mare anvergură (turnul nou al porții și palatul baroc de pe latura de est - actualmente cu fațadă neogotică). În anul 1724 castelul intră în proprietatea tezaurizatului habsburgic, situație care se menține până în 1880. Noua destinație, după anul 1724, produce monumentului daune însemnate, printre care și două incendii, ultimul, cel din 1854 transformându-l într-o ruină, după care este abandonat până în 1868 când începe restaurarea care datează până în 1914. Castelul a suportat o nouă etapă de restaurare între anii 1956-1968.

Unicitatea monumentului de la Hunedoara constă în gradul înalt de reprezentativitate pentru arhitectura militară din sud-estul Europei secolului XV, el întrunind cele mai dezvoltate elemente de arhitectură civilă, Palatul Mare fiind o construcție de inspirație franceză, unică în spațiul dominat de regatul maghiar în acea perioadă, ilustrând măreția unei mari familii, cea a Hunedoreștilor, capabilă să împrumute modele arhitecturale dintr-un spațiu care găzduiește una dintre cele mai strălucite civilizații medievale: Franța.

În anul 1974 castelul este transformat în muzeu, care cuprindea inițial piese de lapidariu provenite de la lucrările de restaurare efectuate asupra monumentului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Actualmente muzeul deține colecții de arheologie (ceramica, piese litice, metalice și osteologice provenite din săpăturile efectuate în zona Hunedoarei, acoperind cronologic perioadele istorice din paleolitic și până în evul mediu), etnografie (piese și recuzită din portul pădurenesc, unelte specifice acestei zone), artă decorativă (piese de mobilier sculptat, lăzi de breaslă, farfurii din ceramică și metal, icoane pe lemn și sticlă, tablouri pe pânză, statui din lemn), numismatică (monede din secolele XVI – XIX) și tehnică militară (arme de tăiere, împingere, lovire, arme de foc).

După 1997 începe proiectul de punere în valoare a monumentului care este unic în partea răsăriteană a Europei și reprezentativ pentru arhitectura civilă și militară medievală.

Până în anul 1990 muzeul s-a aflat sub tutela Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva și de atunci până în prezent funcționează ca instituție independentă, coordonată de Primăria Municipiului Hunedoara.

Una dintre legendele care îi atrag pe străini la castel, promovată în ultimii ani, a fost cea despre întemnițarea lui Dracula. Se spune că Vlad Țepeș ar fi petrecut șapte ani într-o închisoare din castel și că i-ar fi înspăimântat pe paznici prin cruzimea sa. Nu se știe cum povestea celui supranumit contele Dracula a ajuns atât de răspândită printre vizitatorii străini.

3.5.2.2. Vestigiile arheologice

Hunedoara și împrejurimile acesteia cuprinde un repertoriu extrem de bogat de vestigii arheologice, care acoperă următoarele perioade

istorice: epoca neolitică și eneolitică; epoca bronzului; hallstatt; latène; epoca daco-romană; epoca prefeudală; epoca medievală.

Prezentăm în continuare (Tabel 3.12) o sistematizare a epocilor acoperite de vestigiile arheologice descoperite, aferente municipiului Hunedoara și localităților aparținătoare.

Lista completă a descoperirilor arheologice de pe teritoriul județului Hunedoara cuprinde un număr de 486 de repere. Multitudinea acestor descoperiri reprezintă de asemenea o oportunitate la nivelul municipiului Hunedoara de susținere a brand-ului acesteia prin amplificarea contextului istoric al localității Hunedoara și a ambientului acesteia.

Tabel 3.12. Repartizarea descoperirilor arheologice pe localități și perioade istorice - Zona administrativă a municipiului Hunedoara

Nr. crt. (din lucrare)	Denumirea localității	Epoca paleolitică	Epoca neolitică și eneolitică	Epoca bronzului	Hallstatt	Latène	Epoca daco- romană	Epoca prefeudală	Epoca medievală
56.	Boș	-	X	X	X	-	-	-	-
212.	Hunedoara	X	X	X	X	X	X	X	X
299.	Peștișu Mare	-	X	X	-	-	X	-	X
331.	Răcăștia	-	-	X	X	-	-	-	-
486.	Zlaști	-	X	-	-	X	-	-	X

3.5.2.3. Obiective turistice religioase

Edificiile religioase (biserici, catedrale, mănăstiri) reprezintă realizări tehnice și artistice remarcabile, cu o mare valoare simbolică, care reprezintă obiective turistice antropice reprezentative pentru comunitățile din perimetrul analizat, și nu numai. Aceste edificii se impun prin dimensiuni, iconografie, colecții de obiecte religioase etc., dar și printr-un stil arhitectonic aparte, propriu etapei istorice în care au fost edificate.

Obiectivele religioase din municipiul Hunedoara și împrejurimi completează paleta de oferte inedite și se poate susține că acestea au o valoare arhitecturală și artistică deosebită și reușesc să se impună în fața celor istorice aflate în patrimoniul UNESCO.

Multitudinea lăcașurilor de cult presupune limitarea celor analizate, cu luarea în considerare a elementelor inedite, unice și care pot duce la apariția unor obiective turistice de sine stătătoare sau la introducerea acestora în cadrul unor circuite tematice. Cel mai valoros așezământ monastic vechi cu valoarea religioasă, artistică și arhitecturală deosebită din această zonă este reprezentat de mănăstirea Prislop, recunoscută de credincioși pentru încărcătura spirituală și atmosfera deosebită.

Importanța turistică a edificiilor religioase derivă din vechime, arhitectură, conservarea unor picturi valoroase, icoanele pe sticlă, precum și din unele evenimente specifice conexe cu acestea. Multe edificii de acest tip au fost suferit nu doar amprenta timpului, ci și a vicisitudinilor istoriei, fiind afectate parțial sau total de-a lungul anilor.

Municipiul Hunedoara se remarcă prin prezența a numeroase edificii religioase, aparținând unor culte religioase diverse. Dintre acestea, se detașează prin vechime, valoare cultural-istorică și artistică următoarele:

Biserica ortodoxă "Sfântul Nicolae" din Hunedoara se numără printre cele mai vechi biserici ortodoxe din ținutul Hunedoarei și este cea mai veche din orașul Hunedoara. Plasată pe malul drept al Cernei, în apropierea castelului Corvinilor, actuala biserică este legată de contextul disputei ideologice dintre vlădica Ioan de Caffa și franciscanul Ioan de Capistrano, în urma căreia vechea biserică, probabil de lemn, a fost distrusă.

Figura 3.28. Biserica ortodoxă „Sfântul Nicolae”

În anul 1458, regele Matia permite sârbilor și valahilor să construiască o nouă biserică pe locul celei vechi. Actuala pictură poartă amprenta stilistică a sec. XVII, legată de o restaurare amplă, întărită de textul pisaniei (1654), de deasupra ușii naosului, prin care protopopii Ianas și Nicolae, alături de Vasile și Statie și alți negustori, construiesc și pictează între 1634-1654 biserica.

Importanța bisericii ortodoxe de la Hunedoara și a capelei castelului a fost sesizată încă de la sfârșitul sec. al XIX-lea, aspect raportat la formele asemănătoare ale altarului poligonal la exterior și semicircular la interior, descrise de bisericile din piatra de la Barsau, Bata, precum și cele din lemn de la Iarcos, Ghighișeni, Hârsești.

Biserica reformată din Hunedoara - monument istoric și de arhitectura religioasă, biserica de plan patrulater, este finalizată în anul 1644 și este o mixtură între stilul renascentist, faza târzie și elemente baroce. Ctitorul bisericii este considerat Péter Bethlen, nepotul lui Gabriel Bethlen. În anii 1817 și 1888, precum și în 1994, au avut loc lucrări de restaurare.

Este o biserică tip sală. Absida altarului se găsește în prelungirea navei,

Figura 3.29. Biserica reformată din Hunedoara

având număr impar de laturi. Turnul - clopotniță este amplasat deasupra intrării, situate pe latura de vest și este de factură barocă, orga bisericii datând din anul 1882.

Catedrala Ortodoxă "Sfinții Împărați Constantin și Elena", amplasată în Piața Libertății din Hunedoara, construită în stil bizantin este zidită din cărămidă de Sântimbru și plăci de piatră adusă din Bampotoc - Hunedoara, acoperită cu tablă arămată, iar crucile sunt aurite cu aur de 14 karate. Padimentul este confecționat din piatră de marmură adusă din cariera satului Alun, județul Hunedoara.

Lucrările de edificare a acestei sfinte biserici au început în vara anului 1939 și au fost executate cu meșteri aduși din diferite regiuni ale țării. Această biserică catedrală este zidită pe terenul fundației "Simion și Sofia Chirca" din Hunedoara, iar piatra de temelie a fost așezată prin

Figura 3.30. Catedrala Ortodoxă "Sfinții Împărați Constantin și Elena"

rugăciunile mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, preot și protopop în același timp fiind părintele Nicolae Suci.

Biserica a fost înzestrată inițial cu toate obiectele de cult (cărți de ritual, veștminte bisericești, prapori, epitaf, odoare bisericești, etc.) de către ctitori, iar în prezent este înfrumusețată și întreținută de către credincioși.

Încă din anul 1947 acest edificiu figurează înscris pe lista monumentelor de artă.

Biserica romano – catolică din Hunedoara.

Construită începând cu 1910 și sfințită de episcopul de Oradea Fetser Antal la 26 mai 1912, Biserica romano-catolică din Hunedoara poartă hramul Adormirea Maicii Domnului. Unul dintre elementele de interes ale bisericii îl reprezintă orga, construită odată cu ridicarea bisericii. Aceasta are două manuale și un pedalier cu 25 de registre și este una dintre creațiile lui Angster József, renumit în Europa pentru măiestria cu care făcea asemenea instrumente muzicale.

Figura 3.31. Biserica romano-catolică din Hunedoara

Mănăstirea Prislop, deși nu se află pe teritoriul Municipiului Hunedoara, trebuie menționată ca punct de atracție turistic, datorită apropierii sale de acesta. Astfel, mănăstirea este amplasată într-o zonă pitorească, la altitudinea de 580 m, într-o poieniță străjuită de culmile domoale ale Munților Poiana Ruscă, la 13 km de orașul Hațeg și la 16 km de municipiul Hunedoara. Prin curtea mănăstirii trece pârâul Silvaș (Slivuț), afluent de stânga al Streiului, care străbate și satele aflate mai jos de mănăstire: Silvașu de Sus (la 3 km) și Silvașu de Jos (la 6 km) prin care orice pelerin dornic să ajungă la sfânta mănăstire va trebui să treacă.

Ctitorul mănăstirii Prislop a fost Sfântul Nicodim, reorganizatorul și îndrumătorul monahismului românesc din a doua jumătate a veacului al XIV-lea. Sfântul Nicodim a copiat la Prislop Tetraevangheliarul slavon pe pergament împodobit cu frontispicii și miniaturi, care se păstrează la Muzeul de Artă și Istorie Națională din București.

Figura 3.32. Mănăstirea Prislop

Deși vreme de 150 de ani nu s-au găsit documente doveditoare, e sigur că mănăstirea și-a continuat lucrarea ei misionară de întărire a vieții duhovnicești a credincioșilor și de apărare a Ortodoxiei. Domnița Zamfira a restaurat biserica mănăstirii între anii 1564-1580, devenind a doua ctitoră a Mănăstirii Prislop.

La 25 noiembrie 1948, Mitropolitul de atunci al Ardealului, Nicolae Bălan, a adus personal la Prislop, pentru restaurarea mănăstirii aflată într-o stare jalnică, pe Ieromonahul Arsenie Boca, care începe imediat înfrumusețarea locului și restaurarea mănăstirii, ajutat de fratele Nicolae Zaharia, de la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

Paralel cu desfășurarea vieții spirituale, obștea mănăstirii s-a preocupat și de înfățișarea interioară a bisericii precum și a terenului din jurul ei. Astfel, Părintele Arsenie Boca a conceput și zidit o clopotniță pe stâncăria unui deal de lângă biserică cu un deosebit aspect decorativ, ca o sinteză între arhitectura bisericilor din lemn maramureșene și cea a bisericilor ridicate pe stânci de la Muntele Athos, precum și o frumoasă oală decorativă lucrată de dânsul manual din bucăți de țiglă verde. La poalele dealului a amenajat un lac, în care, în zilele senine, se reflectă atât biserica cât și clopotnița. De asemenea, a mai amenajat și un parc cu plantații de brazi argintii, tui, arțari, pini decorativi și magnolii, iar în fața altarului o încadrare de jnepeni pitici, care delimitează biserica de restul terenului, risipind peste tot pietre decorative, toate acestea putând fi

admirate și în prezent. Tot în această perioadă, Părintele Arsenie Boca a conceput și zidit, deasupra dealului clopotniței, un foarte original saivan, admirat și considerat de specialiști „saivan dacic”.

S-au scurs aproape 50 de ani de când Prislopul a redevenit mănăstire ortodoxă, un timp relativ scurt în istoria ei de șase veacuri, dar cu fapte și realizări vrednice de luat în seamă, și tot aici își doarme somnul de veci părintele Arsenie Boca, cunoscut ca Sfântul Ardealului, dar necanonizat de biserică.

Figura 3.33. Pelerinaj la Mănăstirea Prislop

Pe data de 28 noiembrie a fiecărui an, ziua în care Părintele a trecut la cele veșnice, zeci de mii de oameni se adună în pelerinaj la Prislop, pentru rugăciune și închinare la mormânt.

Biserica ortodoxă Strei, amplasată la 10 km de oraș, păstrează pictură executată în secolul al XIV-lea, fiind unul dintre cele mai valoroase ansambluri de pictură medievală din România;

Biserica de lemn de la Almașu Mic, amplasată la 5 Km de Hunedoara, este una din cele mai vechi biserici de lemn din România, construită în anul 1623.

Biserica reformată "Sfânta Fecioara" din Sântămărie Orlea, construită la jumătatea secolului al XIII-lea în stil romanic, păstrează o parte din valoroasele fresce inițiale.

Biserica Cetății Colț este amplasată în localitatea hunedoreana Râu de Mori, una dintre porțile de intrare în Parcul Național Retezat, acolo unde se află și ruinele Cetății Colț. Biserica a fost construită la începutul secolului al XIV-lea, între anii 1310 - 1315 și se remarcă prin două elemente deosebite: în primul rând prin amplasarea unui turn peste altar și apoi prin resturile de pictură murală din interior. Încă de la început, biserica a fost ortodoxă.

Biserica din Densuș, un monument unic în arhitectura medievală românească, una dintre cele mai vechi din România, construită în sec. XIII din piatra ruinelor Sarmisegetusei romane, are o înfățișare ciudată păstrând unele elemente ale stilului romantic târziu.

Biserica ortodoxă din Ostrov, construită în secolul XIV, adăpostește o frescă din anul 1365.

Biserica ortodoxă Sfântul Gheorghe din Streisângeorgiu, a fost ridicată între anii 1140 - 1150 pe locul unei mai vechi biserici din

lemn. Construită în stil romanic, în interior zidurile sunt acoperite cu mai multe straturi de frescă, cea mai veche fiind datată în anul 1313 și semnată „Teofil Zograf”. Această frescă este una din cele mai vechi din România, iar pictorul hunedorean Teofil, este cel dintâi pictor român din istoria picturii românești.

3.5.2.4. Obiective culturale cu funcții turistice

Dintre obiectivele culturale cu funcții turistice pot fi menționate **muzeele**, acestea adăpostind și conservând vestigii și obiecte de patrimoniu material și spiritual reprezentative pentru istoria și cultura regiunii, facilitând totodată popularizarea cunoașterii acestora.

Reprezentativ pentru municipiul Hunedoara este **Muzeul Castelul Corvinilor**, cel mai important monument de arhitectură gotică din Transilvania, ridicat în secolul al XV-lea de către Iancu de Hunedoara.

Figura 3.34. Piese de colecție din Muzeul Castelul Corvinilor

Actualmente muzeul deține colecții de arheologie (ceramică, piese litice, metalice și osteologice provenite din săpăturile efectuate în zona Hunedoarei, acoperind cronologic perioadele istorice din paleolitic și până în evul mediu), etnografie (piese și recuzită din portul pădurenesc, unelte specifice acestei zone), artă decorativă (piese de mobilier sculptat, lăzi de breaslă, farfurii din ceramică și metal, icoane pe lemn și sticlă, tablouri pe pânză, statui din lemn), numismatică (monede din secolele XVI – XIX) și tehnică militară (arme de tăiere, împingere, lovire, arme de foc).

Până în anul 1990 muzeul s-a aflat sub tutela Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva și de atunci până în prezent funcționează ca instituție independentă, coordonată de Primăria Municipiului Hunedoara.

Monumentele istorice au fost ridicate în memoria unor personalități marcante sau evenimente istorice, culturale, artistice. Istoria nuanțată, coroborată diversitatea și bogăția vieții sociale și culturale municipiului Hunedoara se reflectă într-un număr semnificativ de monumente, statui și plăci comemorative, care celebrează personalitățile sau evenimentele de excepție. Interesul turiștilor este trezit nu doar prin valoarea realizării artistice, ci și grație renumelui personalității sau rezonanței evenimentului evocat de obiectivul în cauză. Dintre acestea amintim *Statuia lui Iancu de Hunedoara*, *Fântâna săpată în piatră din incinta Castelului Corvinilor*, *Bustul lui Avram Iancu*.

Ioan (Iancu) de Hunedoara, considerat unul dintre cei mai importanți lideri militari și politici ai secolului al XV-lea din Europa, are două statui în orașul căruia i-a dus gloria în toată lumea creștină: un bust,

situat în fața Primăriei, și o statuie plasată într-o intersecție cu sens giratoriu.

Fântâna din incinta Castelului Corvinilor

În imediata apropiere a intrării în biserică se află fântâna săpată în piatră de trei prizonieri turci. Legenda spune ca turcilor, luați prizonieri într-una din bătăliile câștigate de Iancu de Hunedoara, li s-a promis că, dacă sapă direct în piatră și dau de apă, vor fi eliberați. Timp de 10 ani au săpat turcii, au dat de apă, la o adâncime de 20-25 de metri, dar, în loc să fie eliberați, cum era înțelegerea, au fost decapitați. Legenda este legendă și ea nu este specifică numai castelului din Hunedoara. Înainte de a fi executați se spune ca unul dintre prizonieri ar fi săpat într-o piatră următoarele cuvinte: „*Apa aveți, suflet nu!*”. Adevărul este ca pe una dintre pietrele din zidul de lângă fântână, unul dintre prizonierii turci a consemnat în limba turcă faptul ca el, împreună cu alți doi prizonieri, au săpat această fântână în vremea în care erau „prizonieri la ghiauri”.

Figura 3.35. Fântâna din incinta Castelului Corvinilor

Figura 3.36. Bustul lui Avram Iancu

Un **bust al lui Avram Iancu** este așezat lângă intrarea principală a Primăriei Municipiului Hunedoara. Avram Iancu a fost unul dintre conducătorii Revoluției din 1848 din Transilvania. De altfel, el a fost unul dintre inițiatorii și organizatorii adunărilor de la Blaj, din aprilie, mai și septembrie 1848, dar și conducătorul oștirii înarmate de țărani și mineri din Munții Apuseni. În fruntea acestei oști și în colaborare cu autoritățile

militare austriece a organizat apărarea în Munții Apuseni și a respins numeroasele atacuri ale trupelor revoluționare maghiare, superioare ca număr și ca armament, câștigându-și renumele de „Craiu munților”. A murit în data de 10 septembrie 1872, la 48 de ani, la Țebea, unde este înmormântat.

Figura 3.37. Casa de Cultură

Casa de Cultura a municipiului Hunedoara, pe scena căreia se desfășoară ample programe culturale, precum spectacole și piese de teatru, concerte de muzică ușoară și populară. Aici activează și celebrul ansamblu folcloric "Hațegana" și corul bisericesc "Corală Doina".

Biblioteca Municipală Hunedoara, situată pe strada Brâncuși, nr. 2, a fost înființată în anul 1950. Pe atunci, pe rafturile bibliotecii se găseau în jur de 30.000 de exemplare, pentru ca

în prezent numărul lor să depășească 80.000 de exemplare.

În anul 1973 a fost desființată deoarece municipiul Hunedoara nu a avut suficienți locuitori pentru a avea o bibliotecă municipală, iar o parte din fondul de carte a fost preluat de bibliotecile școlare din municipiu. S-a reînființat după câteva luni de la desființare având subvenții bugetare ca o bibliotecă comunală.

În anul 1975 biblioteca a creat *Secția de Copii* și din anul 1983 funcționează în actuala clădire cu următoarele secții: *Secția împrumut cărți pentru adulți* (formată din Sala de literatură și Sala de știință și tehnică), *Secția împrumut cărți pentru copii*, *Sala de lectură*.

Începând din octombrie 2010, Biblioteca Municipală din Hunedoara oferă locuitorilor acestui oraș un nou serviciu gratuit: accesul la informațiile publice și de interes major cu ajutorul Internetului, lansat în cadrul proiectului "Biblionet", care a luat amploare în colaborare cu IREX și în spatele căruia se află magnatul Bill Gates.

Din anul 1988 biblioteca are și o filială.

Galeria de Arte, situată pe strada George Enescu nr.6, reprezintă unul din punctele de interes ale orașului prin evenimentele artistice și culturale găzduite: vernisaje, expoziții de pictură și sculptură ambientală, artă vizuală, artă plastică și alte evenimente.

Figura 3.38. Galeria de Arte

3.5.2.5. Ansambluri arhitectonice urbane cu potențial turistic antropoc

Alături de obiectivele turistice prezentate anterior, o serie de ansambluri arhitecturale consolidează potențialul diversificat, prin care municipiul Hunedoara poate constitui un centru turistic de sine stătător sau poate fi inclus în cadrul unor trasee sau circuite de promovare a regiunii.

O selecție a câtorva astfel de obiective cu potențial turistic antropoc cuprinde: bazinul de înot, stadionul Michael Klein, fântâna arteziană din fața Casei de Cultură, Grădina Zoologică și Ecarisaj.

Bazinul de înot din Hunedoara – este situat pe strada Avram Iancu nr. 12 din municipiul Hunedoara și reprezintă unul dintre obiectivele turistice importante ale orașului.

În cadrul complexului se află două bazine:

- primul cu o lungime de 25 m, o adâncime de 1,90 m și o temperatură a apei de 23 grade Celsius, destinat campionatelor naționale și internaționale, dar și pentru agrement și întreținerea condiției fizice;
- al doilea bazin, cu o lungime de 15 m, o adâncime de 1 m și o temperatură a apei de 29 grade Celsius, destinat copiilor. Aici se desfășoară și cursuri de inițiere în înot.

Figura 3.39. Bazinul de înot din Hunedoara

Complexul este dotat cu o sală ultra modernă de fitness, saună, cabinet de masaj și cosmetică-coafor, bar și o sală în care se poate practica tenis de masă.

Figura 3.40. Stadionul Michael Klein

Stadionul Michael Klein din Hunedoara, este stadionul oficial al fostului club de fotbal Corvinul Hunedoara. Stadionul are o capacitate de 16.500 locuri și poartă numele unui fost jucător, Michael Klein, care a jucat la echipă 313 meciuri între anii 1973 – 1988. Momentan pe acest stadion evoluează echipa de fotbal din Liga 3, FC Hunedoara.

Stadionul Michael Klein este, de asemenea, cel mai mare stadion de fotbal din județul Hunedoara.

Grădina Zoologică și Ecarisaj Hunedoara - este un asezământ public care întreține și expune colecții de animale sălbatice vii, indigene și exotice, în vederea realizării a două principale deziderate:

- conservarea faunei;
- instruirea, educarea și recreerea publicului vizitator.

Date fiind eforturile depuse la nivel mondial pentru ocrotirea naturii, inclusiv a faunei sălbatice, prezentul proiect este o acțiune firească în vederea asigurării standardelor impuse pentru bunăstarea și asigurarea mediului ambiant corespunzător faunei găzduite de Grădina Zoologică Hunedoara.

Figura 3.41. Grădina Zoologică

Având în vedere cheltuielile importante necesare pentru modernizarea grădinilor zoologice, termenul scurt pentru conformarea cu standardele europene precum și modificarea legislației prin care se prevede în mod expres realizarea proiectelor de investiții în vederea atingerii standardelor necesare autorizării grădinilor zoologice, autoritatea publică locală a municipiului Hunedoara depune eforturi pentru modernizarea grădinii zoologice.

Actualmente este în reabilitare – sursă site-ul primăriei.

La toate acestea, mai putem adăuga și atracțiile turistice din împrejurimile municipiului Hunedoara, respectiv:

Lacul Cinciș – care este așezat la 15 km de municipiul Hunedoara, pe drumul spre Toplița. Este o zonă de o frumusețe deosebită care atrage numeroși turiști. Lacul are o suprafață de 867 ha și o poveste deosebită. Lacul Cinciș este situat pe vatra satului cu același nume, care în anul 1962 a fost strămutat pe un deal din apropiere pentru a putea lua naștere lacul de acumulare. Astfel, un sat cu o existență de peste 1000 de ani (menționat încă din 1360), a fost pentru totdeauna înghițit de ape.

Figura 3.42. Lacul Cinciș

Furnalul de la Govăjdia - a fost al doilea cuptor înalt industrial din lume pentru extragerea de fier și a fost construit în anul 1806. Primul a

fost construit în Toplița, aproape de Hunedoara în anul 1750. Ambele cuptoare pot fi vizitate și astăzi.

Muzeul Fierului de la Brad, este situat în perimetrul fostului combinat S.C Siderurgica S.A, pe malul stâng al râului Cerna, într-un spațiu modern amplasat lângă calea de acces auto, prevăzută cu o parcare corespunzătoare.

Figura 3.43. Muzeul Fierului

reamenajat pentru înscrierea în Circuitul Muzeistic Național.

Muzeul Fierului, poate completa orice traseu turistic în municipiul Hunedoara cu informații interesante referitor la modul de evoluție tehnologică a societății umane pe aceste meleaguri, din hallstatt și până în prezent.

Muzeul Fierului din cadrul S.C.Siderurgica S.A. Hunedoara se înscrie justificat în definiția unui muzeu, punând accent pe aspectele legate de tradiția prelucrării fierului, evoluția tehnologiilor de prelucrare a fierului cât și latura educativă, putând satisface setea de cunoaștere a vizitatorului.

De asemenea, zona reprezintă o cale de acces spre **cetățile dacice din Munții Orăștiei** (cetățile Blidaru și Costești), spre depresiunea Hațegului (Ulpia Traiana Sarmizegetusa) și spre Geoagiu Bai, stațiune recunoscută național pentru apele termale și minerale.

Totodată, din Hunedoara, urmând traseele montane din Munții Retezat, se ajunge la cea mai mare rezervație științifică complexă din România - "**Parcul Național Retezat**"- inclusă de UNESCO printre rezervațiile naturale ale Biosferei. Parcul are peste 20.000 ha și include în arealul lui un relief glaciatic, rarități vegetale și exemplare valoroase ale faunei. În cuprinsul parcului se află Rezervația Științifică Zlatuia (peste 2.000 ha) în al cărei perimetru accesul este permis numai cu autorizația Comisiei Monumentelor Naturii. Parcul cuprinde relief glaciatic (numeroase circuri, văi și lacuri glaciare), plante rare (orhideea de munte, floarea de colț, nucul sălbatic) și exemplare valoroase ale faunei.

3.5.3. Tipuri și forme de turism practicate

Prezența în proporții variate a resurselor atractive naturale și antropice, gradul diferențiat de accesibilitate al rețelei rutiere, precum și poziția în teritoriu a municipiului Hunedoara – punct turistic nodal de atragere și dispersie a fluxurilor turistice în cadrul județului Hunedoara – constituie premise favorabile practicării unei *palette variate de tipuri și forme de turism*.

În completarea acestora este posibilă dezvoltarea de forme noi, prin crearea condițiilor adecvate facilitării practicării lor. Astfel, se poate face trecerea spre conturarea *profil turistic complex* și a unor *areale cu funcții turistice specializate sau complexe*, care vor face obiectul unei politici de punere în valoare în cadrul strategiei de dezvoltare a municipiului Hunedoara în perioada 2014-2020.

Ca urmare, este necesară analiza detaliată a oportunităților locale oferite, dar și a celor atrase din potențialul oferit de sistemele turistice învecinate. Această analiză presupune evidențierea tuturor tipurilor și formelor de turism cu impact asupra spațiului geografic și socio-cultural, urmată de stabilirea unei configurații ideale de atins la limita orizontului de planificare, prin evaluarea și ierarhizarea apoi a tipurilor și formelor de turism care să fie promovate în perioada viitoare.

3.5.3.1. Turismul cultural

Municipiul Hunedoara și împrejurimile sale reprezintă spațiul unde se întâlnesc și se întrepătrund obiective turistice antropice unice, înconjurată de un peisaj diversificat, ce pot fi susținute și promovate prin contribuția specialiștilor din diferite domenii, dar și prin investiții în infrastructură și reconversia profesională a angajaților din alte sectoare.

Obiectivele antropice pot transforma regiunea în destinații turistice atractive, unde se împletesc activități precum practicarea sporturilor de iarnă, destinderea prin utilizarea resurselor minerale, vizitarea unor locuri aparte, monumente, muzee, edificii religioase, participarea la evenimente.

Turismul cultural prezintă elementele necesare desfășurării acestuia pe teritoriul municipiului și poate fi privit ca alternativă de dezvoltare a regiunii, absorbind personalul disponibilizat în urma restrângerii activității din unele parcuri industriale importante sau chiar închiderea lor.

El poate îmbrăca, mai frecvent, trei forme de practicare, și anume: ***turismul urban, turismul rural și turismul religios.***

Turismul urban deține largi posibilități de practicare.

Dintre atracțiile majore pot fi enumerate *muzeele; edificiile religioase* (catolice, ortodoxe, reformate), numeroase *vestigii istorice* (romane, medievale), arhitectura centrului istoric, diferite *instituții de artă și cultură, monumente* (statui, busturi) etc.

Urmare a creșterii duratei timpului liber (inclusiv prin scurtarea săptămânii de lucru) și a fragmentării concediilor și vacanțelor, în ultimii ani s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de mini-vacanțe (city break) petrecute în orașele cu o ofertă turistică diversificată.

Combinarea city break-urilor cu trasee turistice tematice sau mixte în spațiul județean ar permite, de asemenea, o accesare funcțională a celorlalte centre urbane sau rurale, respectiv areale și obiective naturale cu resurse atractive valoroase diseminate în cadrul spațiului județean.

Astfel, se poate recurge la organizarea unor trasee sau circuite regionale, în care să fie prezente diferite obiective religioase, culturale, istorice, dar și circuite tematice, care oferă posibilitatea vizitării unei anumite categorii pe întreg teritoriu analizat, cum ar fi vizitarea castelelor sau bisericilor medievale, a mănăstirilor sau a meșteșugurilor și ocupațiilor cu vechi tradiții.

Pe acest fond, și municipiul Hunedoara ar putea constitui o destinație pentru turiștii amatori de astfel de sejururi, îndeplinind însă doar o parte dintre condițiile majore pentru a fi inclusă pe harta destinațiilor de acest tip preparate culinare și băuturi de calitate în zone atractive din împrejurimi și, parțial, posibilități diversificate de a face cumpărături și activități culturale, fiind însă deficitar la alte capitole importante:

- cazare de calitate la tarife specifice perioadelor din afara sezonului și în week-end;
- informare generală și turistică;
- transport local funcțional cu legături facile între structurile de cazare și obiectivele din perimetrul urban etc.).

La modul general, ***turismul rural*** are o puternică tentă culturală prin valorificarea obiceiurilor, tradițiilor sau folclorului local, componente ale civilizației rurale încă bine conservate în multe dintre localitățile rurale, îndeosebi în localitățile din zona montană.

Caracteristicile cultural-turistice exercită o atracție importantă asupra circulației turistice, dar devin importante din punct de vedere turistic numai în relație cu caracteristicile naturale și economice. Ele sunt, în mare parte, rodul culturii populare, atât prin creațiile culturii materiale (biserici, biserici fortificate), cât și prin cele ale culturii spirituale (tradiții, obiceiuri), cum sunt: biserici ortodoxe, reformate; centre etnografice; etc.

Valorilor peisagistice (relief colinar accesibil drumețiilor, lacul antropoc Cinciș, valea Mureșului, a Cernei și a Streiului) li se adaugă posibilitățile cunoașterii obiceiurilor și tradițiilor din zonă, a manifestărilor cultural-artistice (nedeiele), a unor ocupații, meșteșuguri, ritualuri tradiționale, vizitarea unor case memoriale (Aurel Vlaicu, Ion Budai Deleanu), a bisericilor vechi, din lemn, a locurilor care păstrează vestigii ale civilizației daco-romane.

Cu toate acestea, din punctul de vedere al practicării turismului rural în proximitatea municipiului Hunedoara, la ora actuală oportunitățile existente nu sunt valorificate la potențialul real.

Turismul religios are în vedere valorificarea obiectivelor religioase ale municipiului și județului, dar mai ales manifestările organizate de acestea (hramuri, pelerinaje). *Această formă de turism* este favorizată de existența unor importante lăcașuri de cult. Cel mai reprezentativ obiectiv de acest tip, cu o manifestare receptată cu mult în afara limitelor județului, este Mănăstirea Prislop, participarea la diverse sărbători religioase atrăgând vizitatori nu doar din județ, ci și din întreaga țară.

În contextul în care fluxul de turiști spre centrele religioase cu rezonanță au un impact în creștere (unele reușind să angreneze în anumite perioade mase mari de oameni), turismul religios poate fi stimulat prin îmbunătățirea condițiilor de acces, care pot avea un impact relevant în acest sens, economia locală putând fi strâns conectată și adaptată la cerințele clientelei pelerinajelor religioase.

3.5.3.2. Turismul climateric

Este o formă a turismului curativ și este favorizat de existența unui climat montan cu atribute curative (ionizare și oxigenare puternică, radiație solară cu valori ridicate, umiditatea relativă ridicată) prezent în zona montană, precum și de condițiile meteorologice deosebite ale municipiului Hunedoara.

3.5.3.3. Turismul recreativ montan

Turismul recreativ montan se poate practica datorită varietății resurselor disponibile, care determină posibilitatea practicării unor forme diverse de turism, și anume: alpinismul, turismul de drumeție, turismul cinegetic și de agrement piscicol.

- ***Turismul de agrement hibernal (pentru sporturi de iarnă-schi, bob, săniuțe, patinaj)*** beneficiază de posibilități de afirmare și diversificare în zona montană, îndeosebi în masivele Retezat, Vâlcan, Șureanu și Parâng, unde durata zăpezii depășește 5 luni anual. Amenajările în acest sens sunt însă puține, slab diversificate și modeste calitativ. Se impune deci cu stringență amenajarea altor pârtii de schi (inclusiv pentru schi-fond), bob și săniuțe, cu grade diferite de dificultate, precum și a patinoarelor.
- ***Alpinismul*** este o altă formă de turism recreativ montan ce se poate practica în mai multe areale din zona muntoasă accesibilă și din Municipiul Hunedoara. Se impune însă o dotare adecvată a traseelor, amenajarea arealelor de escaladă, edificarea unor baze turistice pentru găzduirea practicanților.
- ***Turismul de drumeție*** este stimulat în primul rând de valoarea morfopeisagistică a spațiului montan unde peisajul spectaculos și

variat morfologic se constituie într-o resursă atractivă majoră. Culmile înalte și prelungi din munți, sectoarele de chei și defileuri reprezintă repere vizate frecvent pentru adepții unei astfel de forme de practicare a turismului. În pofida avantajului net al spațiului montan din acest punct de vedere, nici spațiul depresionar propriu-zis nu este privat de practicarea drumeției, ba dimpotrivă, cu atât mai mult cu cât și traseele montane au ca bază de plecare localitățile situate în zona depresionară sau în cea de contact cu aceasta.

- **Turismul cinegetic** este favorizat de existența unui patrimoniu cinegetic remarcabil, mai ales în privința faunei mari, organizat și gestionat în cadrul unor fonduri de vânătoare (incidența cea mai ridicată având-o cele grefate pe masivele montane care au un grad mai ridicat de împădurire și care sunt mai puțin afectate de prezența altor activități umane (în primul rând exploatarea forestieră sau a resurselor minerale), oferind astfel locații propice pentru practicarea acestei forme de agrement care are și rol complementar în diversificarea ofertei unor areale. Din cadrul acestora se pot extrage exemplare de excepție, într-un cadru perfect controlat și riguros organizat, asigurat de un personal silvic specializat de însoțire, deja în mare parte format. Toate acestea, desigur, în condițiile respectării și conservării matricelor de reproducere la nivelul fiecărei specii. Deși practicat de un număr mai redus de persoane, dar cu venituri mari, turismul cinegetic este foarte eficient economic.
- **Turismul de agrement piscicol** (pescuitul sportiv sau de agrement) dispune de condiții propice de afirmare datorită existenței unei rețele hidrografice dense și, mai ales, nepoluate, dar cu un regim de scurgere puternic afectat de defrișările masive efectuate în ultimul secol și accentuate în ultimele două decenii, repercutate negativ și asupra potențialului biologic piscicol, mult diminuat. Acesta se poate practica de-a lungul râului Cerna.
- **Turismul extrem** (zboruri cu parapanta sau deltaplanul, motocros, cicloturism, river rafting etc.) își poate găsi locuri de practicare favorabile în zona montană unde declivitatea pantelor, diferențele de nivel pe alocuri apreciabile sau fragmentarea terenului, coroborate cu aportul favorabil al componentei dinamice (curenții de aer) sau de natură hidrografică sunt propice practicării unor astfel de activități.

3.5.3.4. Turismul mixt sau polivalent

Turismul mixt rezultă din asocierea spațială a două sau a tuturor tipurilor precedente în vederea unei satisfacerii rapide și complexe a nevoilor turiștilor. Frecventă este asocierea dintre turismul recreativ și cel

cultural în cadrul turismului rural, devenit o formă cu impact în continuă creștere la nivelul județului.

Alte forme de turism ce se pot practica cu succes la nivelul municipiului Hunedoara sunt:

- **Turismul științific**, prin organizarea periodică a unor manifestări cu participare internă și internațională, la nivelul instituțiilor administrative, economice sau culturale cu prezențe similare în domeniu. Un exemplu în acest sens îl constituie lista vestigiilor arheologice descoperite pe teritoriul municipiului Hunedoara, care poate reprezenta un punct de reper pentru continuarea și intensificarea cercetărilor arheologice în această zonă.
- **Turismul cultural-științific specializat** (inclusiv didactic-educativ) și de vizitare (agrement) este favorizat de existența unor obiective sau areale naturale (declarată ca rezervații), cu valoare științifică sau culturală semnificativă, care s-ar putea constitui (cu precădere în perioada sezonului estival), în puncte de focalizare a unei cereri turistice motivate de studierea acestora în scop științific sau formativ-didactic în diverse domenii, cum ar fi istorie-arheologie;
- **Ecoturismul** poate reprezenta, de asemenea, o modalitate viabilă de practicare a turismului. La baza derulării acestei forme de turism - care presupune conștientizarea ecologică și activitățile legate de natură, inclusiv observarea florei și faunei - stau ariile naturale protejate, afirmarea sa contribuind la conservarea acestor areale și aducând în același timp venituri pentru populați.
- **Turismul de afaceri, festivalier și de evenimente** este o formă de (pseudo)turism care decurge din oportunitățile de afaceri multiple existente pentru diferite categorii de oameni de afaceri care - în colaborare cu Camera de Comerț și Industrie Hunedoara, dar și Agenția de Dezvoltare Vest sau cu numeroase alte organizații de promovare economică sau firme private - să se organizeze diferite manifestări, expoziții de prezentare, demonstrații, întâlniri, congrese, conferințe, întâlniri de afaceri etc. pentru un public din ce în ce mai larg. De asemenea, municipiul Hunedoara poate fi promovat drept gazdă a unor manifestări de diverse tipuri (culturale, artistice, expoziții, târguri, manifestări sportive, concursuri de dansuri populare, expoziții de pictură și prezentări de carte, festivaluri de muzică și teatru etc.) prezente din ce în ce în cadrul unor localități cu statut similar. La acestea se pot adăuga o gamă largă de sărbători populare și festivaluri, prin care să se valorifice resursele etnografice specifice diferitelor areale.

- **Turismul de tranzit** este facilitat de traversarea municipiului pe DN 68B (Sântuhalm – Hunedoara), drum județean care face legătura cu drumul european E 68 (Arad – Deva – Orăștie – Sibiu – Brașov – București), conectând astfel localitățile județului pe toate direcțiile cu restul țării. Totodată, traversarea sa de către magistrala feroviară Simeria - Hunedoara, cu conexiuni transfrontaliere, facilitează o dată în plus tranzitul spre și dinspre orice locație din țară și străinătate.
- **Turismul recreativ** vizează deplasările de la sfârșit de săptămână spre locurile aparținând cadrului natural. Ne vom referi din nou, și pentru acest tip de turism, la oportunitățile oferite și de zona adiacentă Hunedoarei, Culoarul Depresionar Strei-Cerna-Orăștie, care au fost deja prezentate.

Pe lângă aceste forme tradiționale de turism, analiza efectuată de specialistii olandezi, contractați de către Consiliul Județean Hunedoara pentru elaborarea Strategiei de Turism a județului, s-au identificat următoarele forme de turism menite să contribuie la dezvoltarea zonei prin valorificarea resurselor antropice din zonele monoindustriale ale regiunii: turismul voluntar, turismul de film și turismul industrial.

Turismul de film. În ultimii ani Castelul Corvinilor a fost gazda și subiectul a multor producții prestigioase de cinema care prezintă monumente faimoase ale României, istorie universală și ficțiune. Până acum această caracteristică specială nu a fost utilizată pentru a crea un nou tip de turism. Avantajele producției de film în județul Hunedoara sunt multiple și imediate. În mod direct, aceasta oferă beneficii financiare pentru castel. De asemenea, agenții economici au beneficii prin oferirea de servicii de calitate pentru solicitările de cazare și mese ale echipelor de filmare. În mod indirect, vizionarea filmelor atrage turiștii care ar dori să vadă ei înșiși locurile.

Turismul voluntar combină munca voluntară cu activitățile de turism; activitățile ar putea include ajutorul la excavarea arheologică (Sarmizegetura), paleontologică sau prezervarea vieții sălbatice în Munții Retezat sau drumurile montane. Este o formă socială de turism care poate sublinia caracterul social al unei zone și o sursă de venit și o creație de talent. Pe lângă aceasta, el poate ajuta la dezvoltarea zonei înșăși, ar putea fi o bună combinație cu turismul rural.

Case de vacanță. Proprietatea unei a 2-a case este acum la un nivel scăzut în România. În județul Hunedoara, câțiva români și maghiari au o a doua casă în zona de schi. Există puține exemple de străini care au o a doua proprietate în zona rurală, proprietatea celei de-a doua case ar putea aduce bani noi, muncă și creativitate. Un număr mare de europeni caută o posibilitate să cumpere o a doua casă undeva în Europa de Sud – Est. Asemenea activități ar trebui înlesnite de către autoritățile locale pentru a stimula creșterea economică și a preveni construcția în peisajul județului fără o planificare urbană potrivită.

Conform analizei mai sus-mentionate, ierarhizarea formelor de turism pentru județul Hunedoara este următoarea:

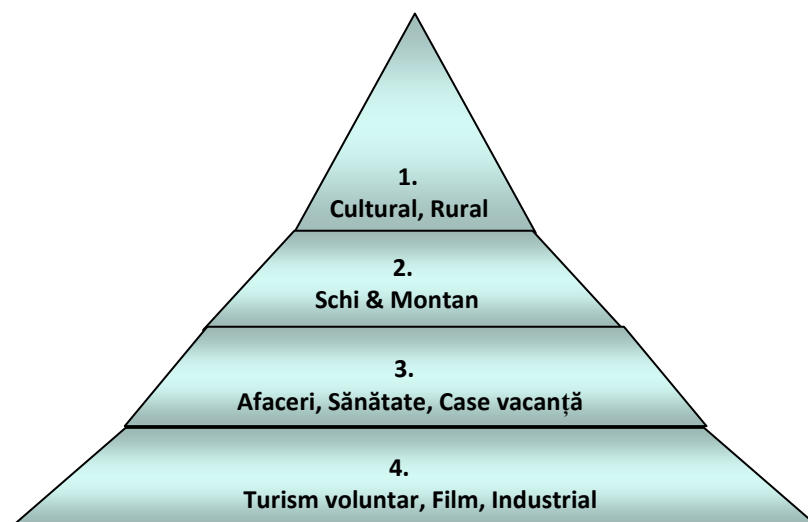

Figura 3.44. Ierarhizarea formelor de turism pentru județul Hunedoara

3.5.4. Structurile de primire și cazare turistică

3.5.4.1. Unități de primire turistică

Numărul de unități de primire turistică

În continuare sunt prezentate datele statistice de susținere a analizei privind structurile de primire și cazare turistică, precum și asupra fluxului de turiști înregistrat în perioada analizată. Datele acoperă, în principal, elementele de referință aferente caracterizării nivelului actual capacitiv al facilităților de cazare turistică, precum și a modului de evoluție a acestora, pe perioada 2000 ÷ 2012.

Primul indicator statistic se referă la unitățile de cazare turistică, graficul din Figura 3.45 oferind o imagine relevantă a modului în care a evoluat capacitatea de cazare turistică în această perioadă. Dacă se are în vedere numărul total al unităților de cazare, se poate observa o variație fluctuantă a acestora. Totuși, în anul 2012 există înregistrate 5 unități de cazare, față de 3 unități în anul 2000, ceea ce reprezintă o creștere cu 66%.

Datorită numărului relativ mic de unități de cazare care fac obiectul analizei, este destul de dificil să se definească cu claritate o tendință viitoare de evoluție a acestora.

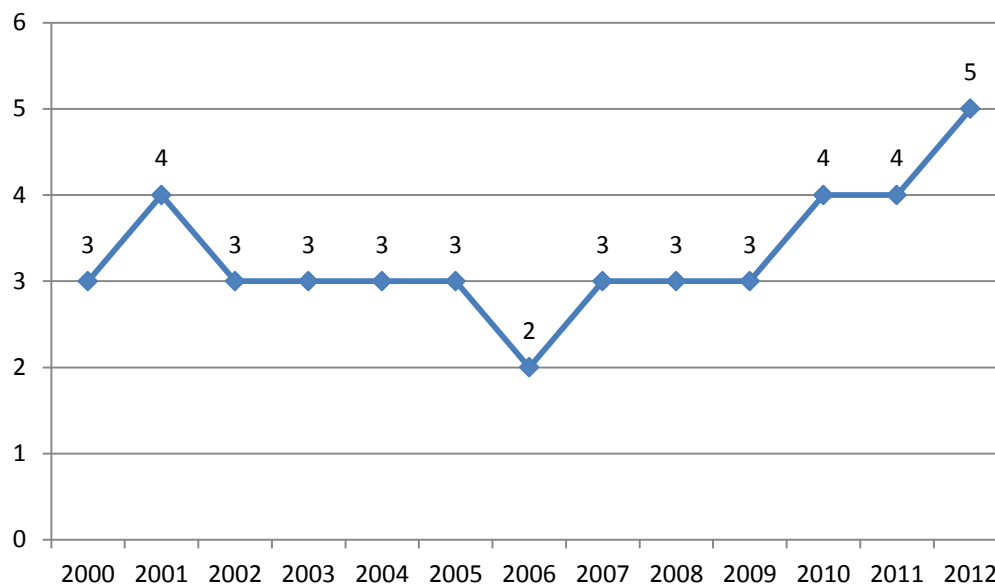

Figura 3.45. Evoluția numărului total de unități de primire turistică

Dacă se are în vedere evoluția individuală pe tipuri de unități, se observă apariția din anul 2005 a vilelor turistice, care reprezintă, de fapt, factorul determinant în creșterea numărului de unități de cazare. Pe de altă parte, trebuie remarcată absența motelurilor, hostelurilor, taberelor și pensiunilor agroturistice. Distribuția pe tipuri de structuri a unităților de cazare evidențiază, la nivelul anului 2012, existența unui număr de 2 hoteluri, 2 vile turistice și 1 pensiune turistică urbană (Figura 3.46).

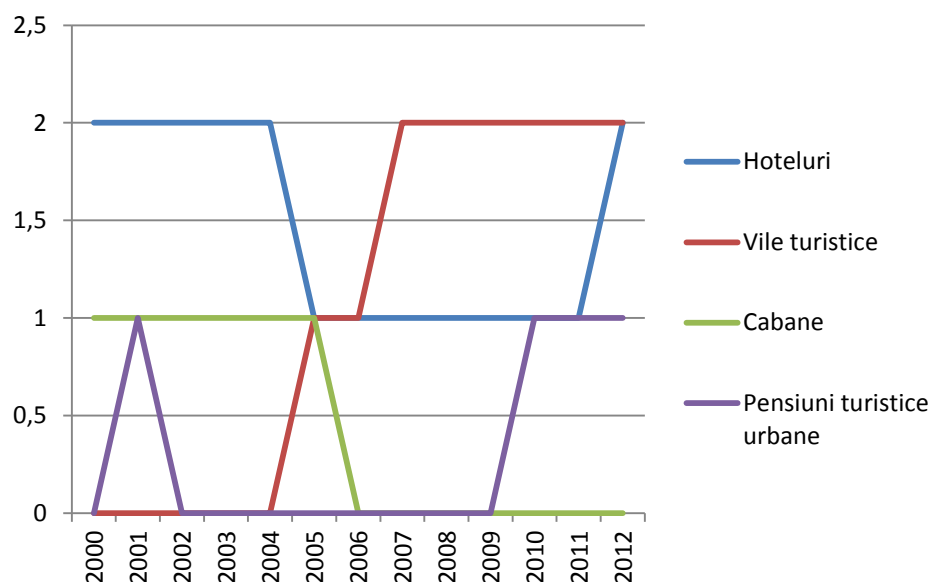

Figura 3.46. Evoluția numărului de unități de cazare turistice, pe tipuri de unități

Capacitatea de cazare turistică

În anul 2012, la nivelul municipiului Hunedoara, capacitatea de cazare turistică existentă a cumulat un număr de 290 locuri, identic cu numărul de locuri din anul precedent (290 locuri în 2011). Evoluția numărului de locuri de cazare, înregistrată în perioada 2000÷2012, a avut o evoluție total oscilantă, marcând o scădere pronunțată în anul 2005, după care a înregistrat o creștere constantă, astfel încât la finalul anului 2012 a ajuns la o valoare ușor superioară celei din 2000 (Figura 3.47). De aici o concluzie evidentă: capacitatea de cazare a facilităților individuale a variat de la un an la altul, deci au fost modificări structurale care s-au manifestat în cadrul tipurilor individuale de facilități de cazare.

Oscilațiile mari de capacitate pe categorii individuale în perioada de analiză este reflectată într-un mod relevant prin graficul din figura următoare (Figura 3.48).

Graficul din Figura 3.48 exprimă cu claritate faptul că tipul de facilitate turistică care a asigurat cel mai mare număr de locuri de cazare au fost hotelurile. Scăderea din anul 2005 se datorează dispariției din circuitul turistic a unuia dintre cele două hoteluri, care a reintrat în activitate în 2012. De asemenea, în anul 2006 iese din circuitul turistic și cabana, dar vilele turistice (1 în 2005, 2006 și 2 în continuarea perioadei) oferă locuri de cazare turistică suplimentare.

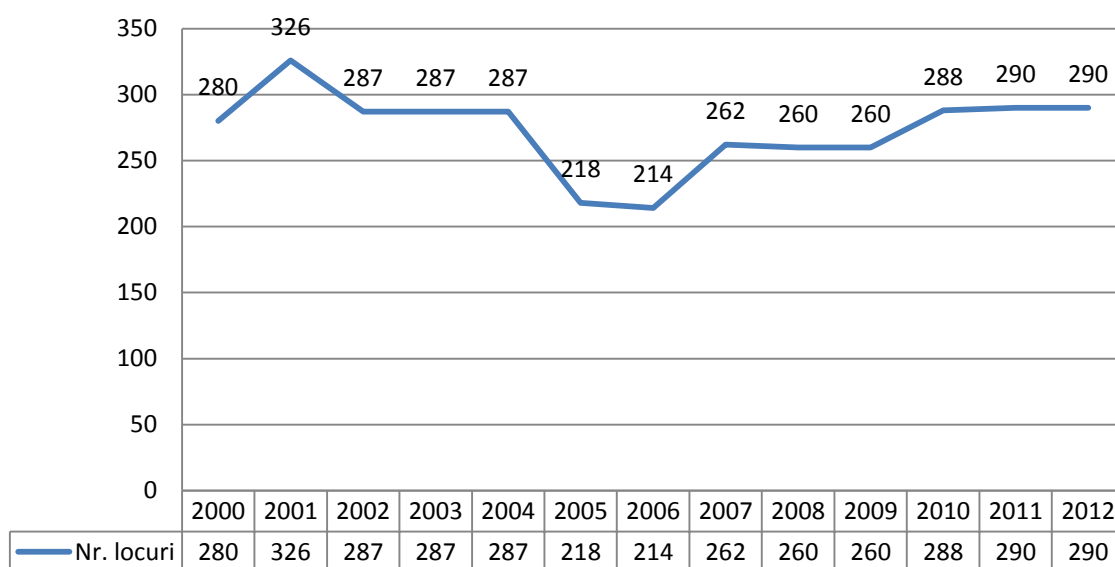

Figura 3.47. Evoluția capacității de cazare turistică

La nivelul anului 2012, cele 290 de locuri, aferente tuturor capacităților de cazare, erau repartizate pe tipuri de facilități turistice astfel: hoteluri – 196 locuri (67%), vile turistice – 66 locuri (23%), pensiuni turistice urbane – 28 locuri (10%). Această distribuție este

prezentată în graficul din Figura 3.49. Capacitatea de cazare concentrată pe facilitatea de tip hotelier este evidentă în acest mod.

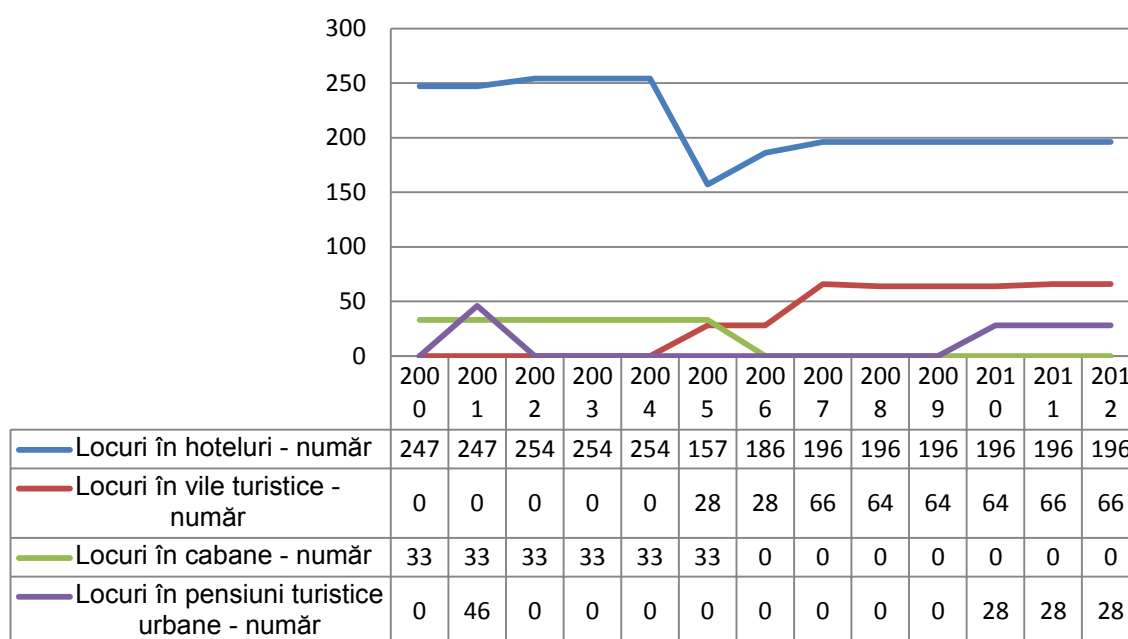

Figura 3.48. Evoluția capacității de cazare turistică, pe tipuri de unități

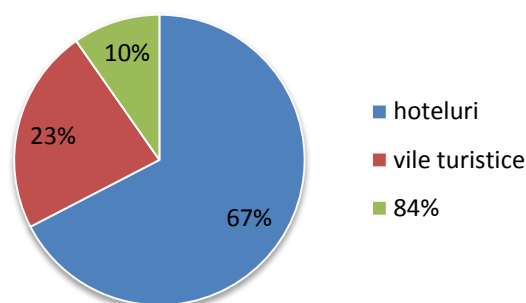

Figura 3.49. Distribuția capacității de cazare turistică pe tipuri de facilități, anul 2012

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune

Modul de utilizare a capacităților de cazare existente este reflectat prin intermediul indicatorului capacitatea de cazare turistică în funcțiune. Acest indicator exprimă numărul de zile cât au fost ocupate efectiv locurile de cazare aflate la dispoziție în perioada analizată.

Graficul din Figura 3.50 reflectă evoluția indicatorului la nivelul tuturor facilităților de cazare. În acest sens, se poate observa că utilizarea

capacității a avut o evoluție variabilă, în cadrul căreia poate fi identificată aceeași scădere accentuată din perioada 2004 - 2005.

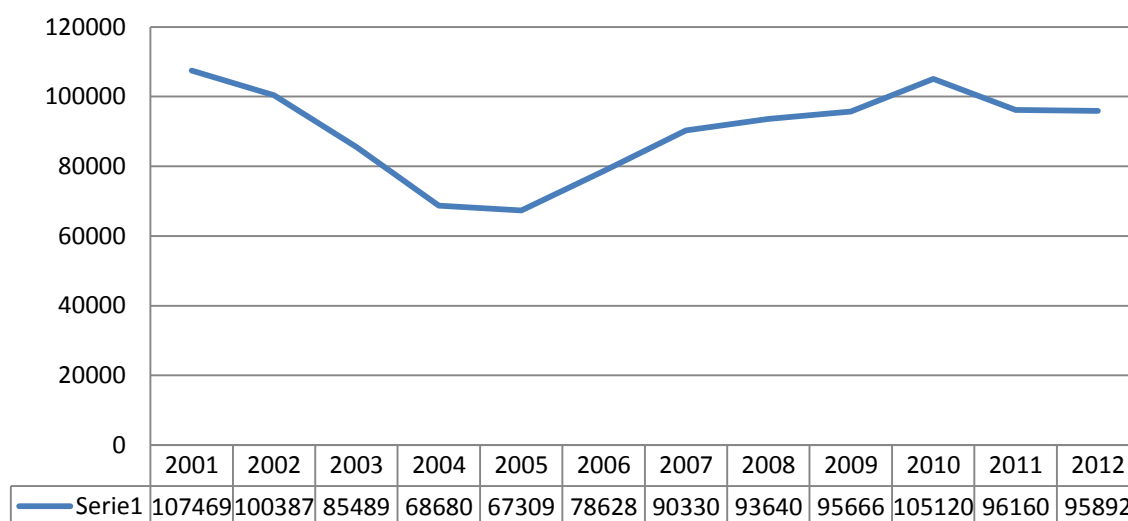

Figura 3.50. Evoluția capacității de cazare utilizată

Informații suplimentare pot fi obținute prin orientarea analizei către modul de utilizare pe tipuri de facilități de cazare. Graficul următor (Figura 3.51) exprimă acest aspect. Și în acest caz se detașează net facilitatea de tip hotel, printr-o pondere preponderentă față de celelalte facilități. De asemenea, trebuie remarcată evoluția ascendentă a utilizării capacității de cazare pentru facilitățile tip vile turistice, după anul 2005.

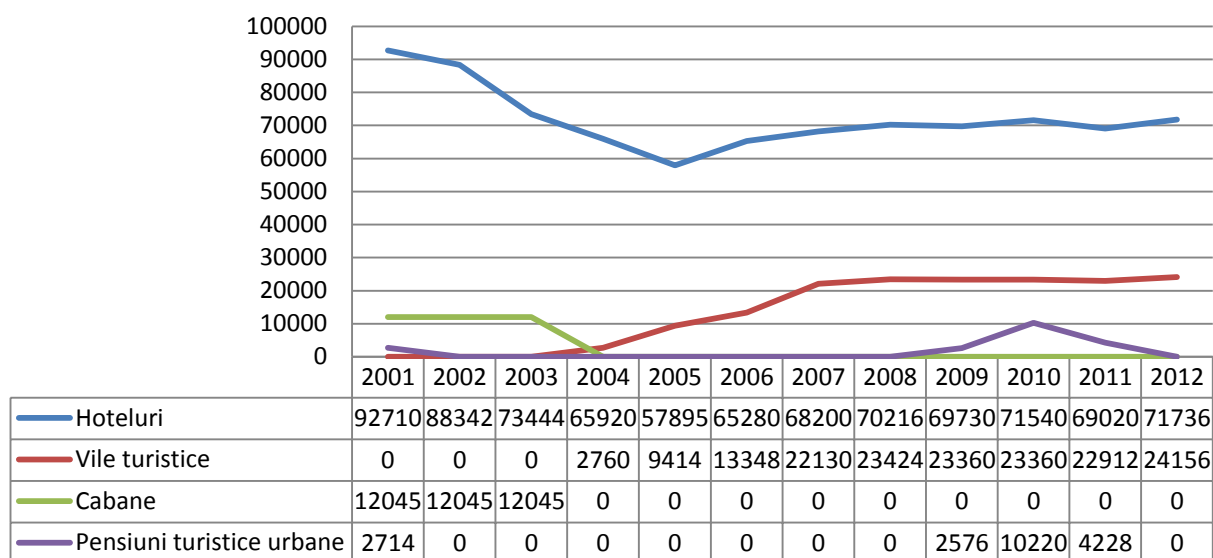

Figura 3.51. Evoluția utilizării capacităților de cazare turistică pe tipuri de unități

Graficul din Figura 3.52 reflectă distribuția de frecvență înregistrată în anul 2012 pe tipuri de facilități de cazare turistică.

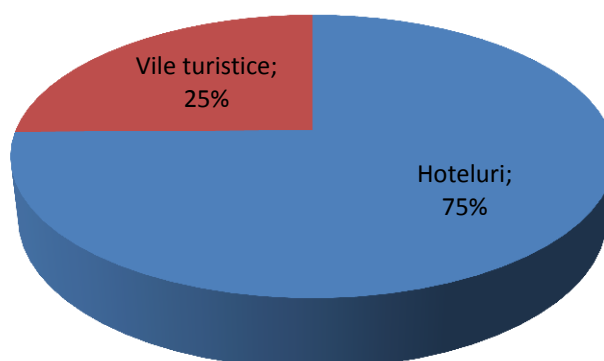

Figura 3.52. Distribuția zilelor de cazare turistică pe tipuri de facilități de cazare, anul 2012

Circulația turistică

Datele statistice cu privire la circulația turistică au la bază sosirile turiștilor în structurile de cazare, respectiv ale celor care se cazează în afara localității de domiciliu/reședință pentru cel puțin o noapte. Celelalte categorii de persoane (vizitatorii, persoanele cazate în cabanele proprietate privată din zonele de agrement sau care nu apelează la o structură de cazare oficială) nu sunt consemnate.

O primă imagine integratoare este furnizată de aspectele aferente numărului total de sosiri. Graficul din Figura 3.53 exprimă evoluția generală a sosirilor turistice în perioada vizată, respectiv 2001÷2012. Astfel, se observă aceeași scădere dramatică în anul 2004, urmată de o creștere constantă până în 2007 și de o evoluție fluctuantă, în jurul valorii de 8000 de locuri, în perioada următoare.

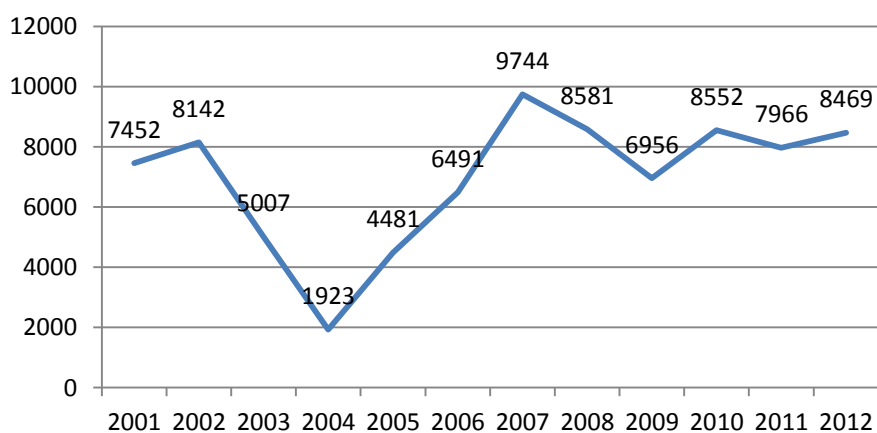

Figura 3.53. Evoluția numărului total de sosiri în facilitățile de cazare turistică

Continuarea analizei din punct de vedere al sosirilor pe tipuri de facilități de cazare turistică (Figura 3.54) evidențiază o evoluție așteptată pentru hoteluri. Astfel, după o primă traiectorie ascendentă, aferentă primilor trei ani (2001÷2002), urmează o scădere accentuată pentru următorii ani (2003÷2004), datorată ieșirii din circuitul turistic a unuia dintre cele două hoteluri. În perioada următoare, se remarcă o creștere a sosirilor pentru hoteluri, precum și o tendință ascendentă a sosirilor, pentru vile turistice.

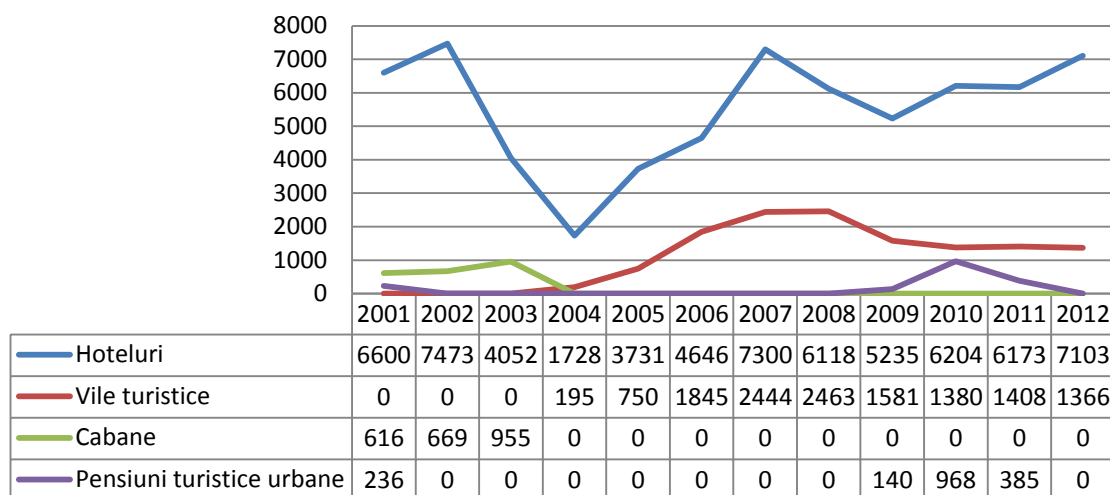

Figura 3.54. Evoluția numărului de sosiri pe tipuri de facilități de cazare

Datele statistice din anul 2012 ne oferă o perspectivă de potențial pentru perioada curentă (Figura 3.55). Tipul de facilități accesată de cei mai mulți turiști a fost reprezentată de hoteluri (84% - 7.103 sosiri), urmată de vile turistice (16% - 1.366 sosiri).

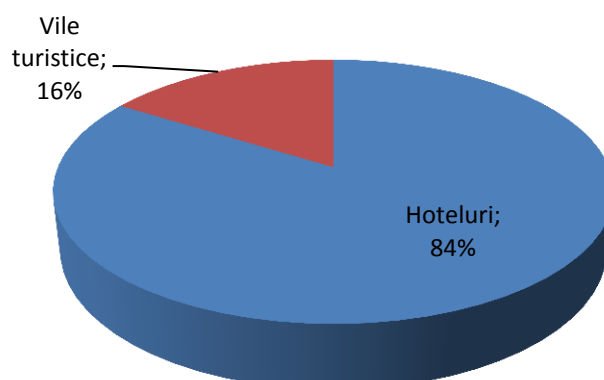

Figura 3.55. Numărul de sosiri pe tipuri de facilități de turism, anul 2012

Durata medie a sejurului

La nivelul localităților, în general, indicele de utilizare a capacității de cazare relevă o distribuție nuanțată, în relație directă cu o serie de factori precum oferta turistică de ansamblu, oferta de cazare, tipul sau forma de turism practică, accesibilitatea locației în cauză. Pe acest fond, durata medie a sejurului este un indicator relevant, care oferă informații privind o serie de elemente caracteristice ale accesării unităților turistice. Acest indicator poate să fie mult ameliorat în condițiile realizării condițiilor de tratament balnear, în sensul trecerii spre perioade mai mari de staționare – între 12 și 15 zile – aferente efectuării unui ciclu complet de tratament.

Datele suport ale analizei sunt calculate pe baza valorilor referitoare la numărul de sosiri în unitățile turistice, respectiv a valorilor referitoare la numărul de înoptări în unitățile turistice, prezentate în Tabel 3.13.

Tabel 3.13. Numărul mediu de înoptări în unitățile turistice, pe ani

Denumire indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Înoptări – total	11823	11723	8430	3542	11709	16028	17743	14191	12048	15493	14465	16494
Înoptări în hoteluri	10547	10864	6383	2663	9018	12108	13105	9741	8725	11276	11173	13958
Înoptări vile turistice	0	0	0	879	2691	3920	4638	4450	3135	2320	2587	2536
Înoptări în cabane turistice	852	859	2047	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Înoptări în pensiuni urbane	424	0	0	0	0	0	0	0	188	1897	705	0

Figura 3.56 se referă la durata medie a sejurului în structurile de primire turistică, iar în Figura 3.57 este prezentat același parametru, pe tipuri de unități de cazare.

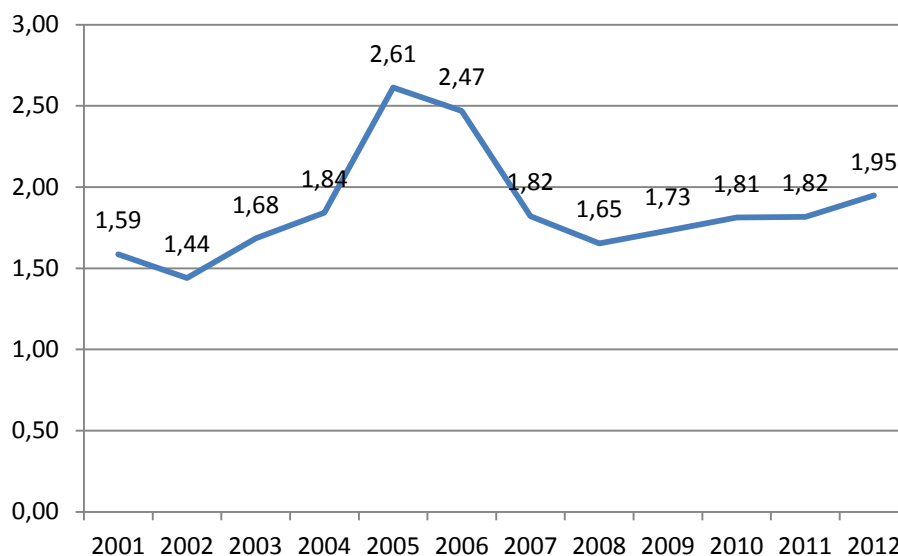

Figura 3.56. Evoluția duratei medii a sejurului în cadrul facilităților turistice

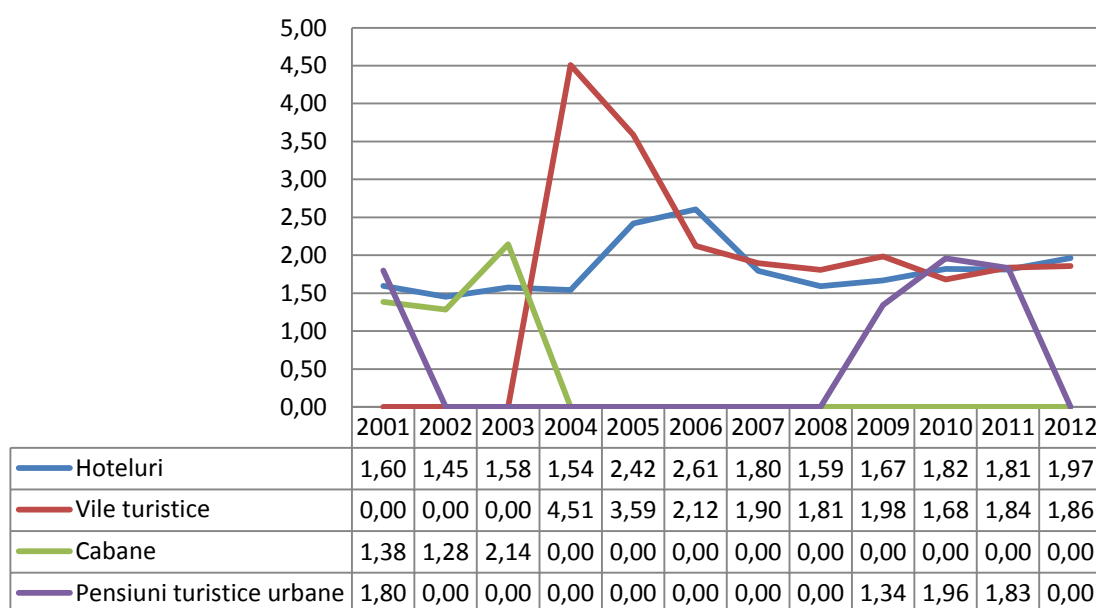

Figura 3.57. Evoluția duratei medii a sejurului pe tipuri de facilități turistice

După cum se observă, durata medie a sejurului este mai mică de 3 zile pentru toată perioada de analiză, valoarea medie cea mai mare fiind înregistrată în anul 2005, respectiv 2,61 zile. Analizând aceeași situație pe tipuri de unități de cazare, se observă că valoarea maximă este înregistrată în momentul intrării în circuitul turistic a vilelor, pentru care se înregistrează un maxim de 4,51, în anul 2004.

Concluzia evidentă este aceea că, în general, municipiul Hunedoara nu a reprezentat un obiectiv turistic în sine, ci un loc de tranzit.

Rezultatele obținute pentru anul 2012 (Figura 3.58) stabilesc o bază de referință pentru facilitarea comparațiilor privind eficacitatea

demersurilor care vor fi întreprinse în continuare în acest domeniu, cu un potențial de excepție pentru practicarea turismului. Astfel, valorile medii ale duratei sejurului situează pe primul loc hotelurile, cu 1,97 zile, iar locul doi este deținut de hoteluri, cu 1,86 zile.

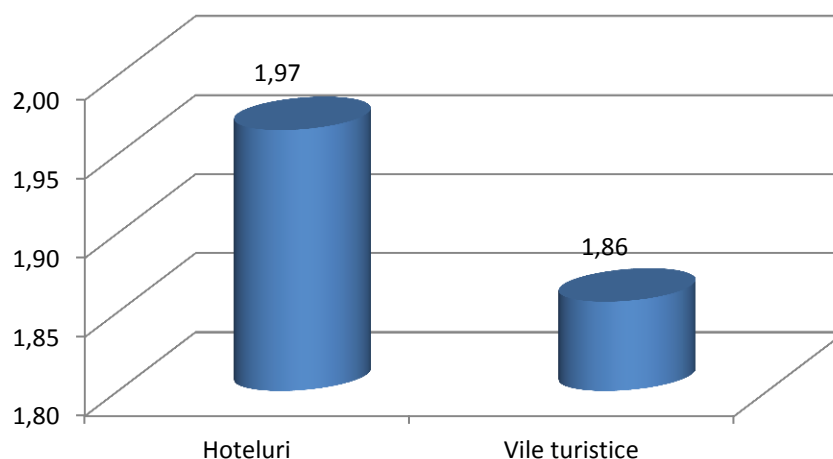

Figura 3.58. Duratele medii ale sejurului pe tipuri de facilități turistice, anul 2012

3.5.5. Clusterul de Turism

3.5.5.1. Prezentare generală sectorială, avantaje comparative, provocări și oportunități de specializare

Caracteristicile sectorului de turism fac din acesta un sector cheie pentru promovarea creșterii inteligente, durabile și favorabile incluziunii pe care Europa 2020 dorește să o încurajeze. Acest lucru este confirmat chiar în cadrul strategiei, care prezintă creșterea competitivității sectorului de turism din Europa ca fiind una dintre prioritățile acesteia în cadrul inițiativei emblematice "O politică industrială pentru era globalizării".

Există trei caracteristici de bază care poziționează sectorul turismului în centrul strategiei Europa 2020:

- Turismul este a treia cea mai importantă activitate socio-economică din UE după sectorul comerțului și distribuției și sectorul construcțiilor. Acest sector generează peste 5% din PIB din economia europeană și folosește 5,2% din forța de muncă. Când sunt luate în calcul sectoarele conexe turismului, aceste procente cresc la 10%, respectiv 12%.
- Turismul este una dintre activitățile economice cu cel mai mare potențial pentru crearea creșterii și a locurilor de muncă în UE. În ultimii ani, acesta nu numai că a creat mai multe locuri de muncă decât media din economie, ci a generat și mai multe oportunități de ocupare a forței de muncă pentru tineri, femei și muncitori necalificați. Acest lucru este ilustrat prin faptul că proporția de

tineri care lucrează în sectorul turismului este dublă față de restul economiei, pentru UE în ansamblu.

- Sectorul turismului este esențial pentru stimularea coeziunii teritoriale în UE, în special pentru încurajarea integrării economice și sociale a zonelor rurale și de munte, a regiunilor de coastă și a insulelor, a regiunilor periferice și ultraperiferice, precum și a regiunilor mai puțin prospere.

În cazul Regiunii Vest, diversele tipuri de turism ce formează avantajul comparativ al sectorului turismului sunt prezentate în figura de mai jos.

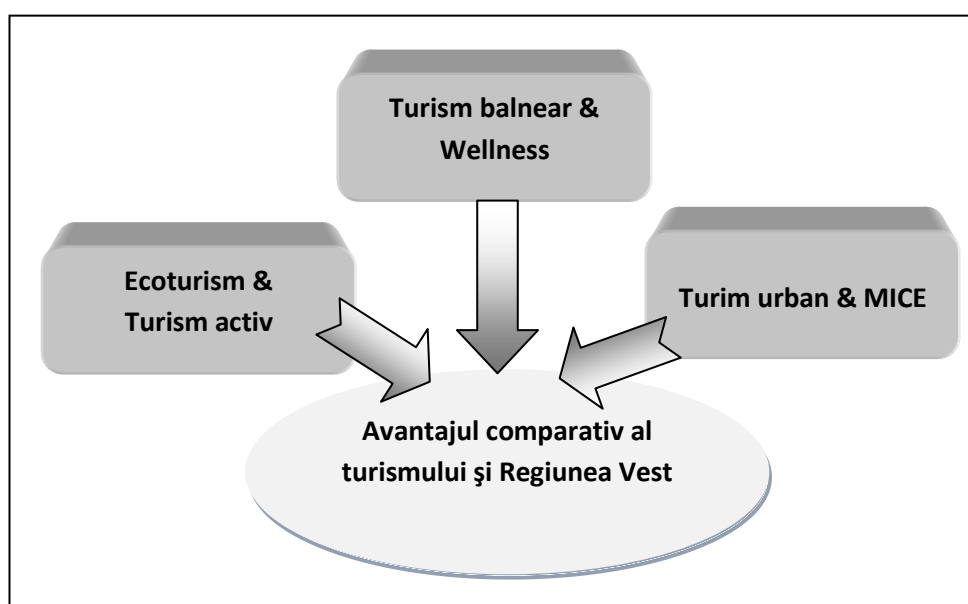

Figura 3.59. Tipuri de turism în Regiunea Vest

Unul dintre principalele active ale Regiunii Vest constă în resursa de patrimoniu natural: peisaje muntoase, trecători, lacuri, izvoare de ape termale și minerale, parcuri și rezerve naturale. Aproximativ 26% din toate zonele protejate din România sunt situate în Regiunea Vest. Aceste zone protejate fac parte din rețeaua Natura 2000. Principalele parcuri naționale și naturale din Regiunea Vest acoperă o arie de aproximativ 4.461 kilometri pătrați, ceea ce reprezintă 13,4% din suprafața terestră a Regiunii Vest.

În ceea ce privește patrimoniul istoric și arhitectural, în 2010, 2.104 monumente și situri istorice situate în Regiunea Vest au fost înregistrate pe lista națională a Monumentelor Istorice din România. În județul Hunedoara, resursele turistice antropice sunt diverse, cuprinzând *cetăți și fortărețe romane* (complexul Ulpia Traiana Augusta Dacia Sarmizegetusa, Sarmizegetusa Regia), *cetăți medievale* (Castelul Corvinilor, Cetatea Deva), *artă și arhitectură istorică și religioasă* (Hunedoara, Deva), *muzee și galerii de artă, etnografie și folclor*.

Este evident că Regiunea Vest cuprinde un număr semnificativ de monumente și obiective istorice. Totuși, acestea nu sunt incluse într-un singur drum tematic integrat și nu au fost promovate în mod adecvat.

Patrimoniul cultural intangibil este, de asemenea, bine reprezentat în această regiune prin folclor și tradiții. Cel mai cunoscut element de patrimoniu intangibil din Regiunea Vest este reprezentat de dansul Călușarii, un dans foarte dinamic ce pare să aibă origini antice, precreștine și care a fost inclus pe lista de patrimoniu intangibil al UNESCO.

Principalele provocări pentru dezvoltarea **ecoturismului** în Regiunea Vest a României includ: i) infrastructura de turism montan/natural nedezvoltată sau învechită; ii) lipsa legăturilor cu rețeaua europeană Greenway; iii) lipsa infrastructurii de interpretare/ghidare sau informații turistice, în special în ecoturism.

Resurse balneare și turism medical

Regiunea Vest are mai multe stațiuni balneare importante, cele mai apropiate de Municipiul Hunedoara fiind Geoagiu Băi și Băile Călan. Aceste stațiuni sunt elemente importante pentru turismul din regiune, datorită calității izvoarelor termale, datorită amplasării lor, patrimoniului istoric, obiceiul național de a merge în concediu în stațiuni și noii tendințe internaționale de turism balnear și medical, însă nu au fost modernizate de la căderea comunismului și au suferit de pe urma unei strategii ineficiente de privatizare inițiată la sfârșitul anilor 1990. Spațiile de cazare din aceste stațiuni nu mai sunt competitive și turiștii din Regiunea Vest preferă să meargă în stațiunile balneare din Ungaria.

Turism urban și MICE

Turismul urban este văzut tot mai mult ca un instrument și element de facilitare pentru promovarea orașelor europene ca destinații turistice. Acesta crează conexiuni cu alte sectoare ce devin tot mai importante, fapt care generează noi echipamente/infrastructură (muzee, spații de cazare, restaurante, etc.) cu impact asupra calității vieții locuitorilor. În plus, dezvoltarea turismului influențează imaginea orașelor și modul în care acestea sunt percepute: dacă un oraș este perceput ca destinație turistică, acesta devine atractiv nu doar pentru turiști, ci și pentru locuitorii săi și sectorul afacerilor în ansamblu.

Următoarele probleme reprezintă blocaje importante pentru acest segment de turism:

- caracterul sezonier mare și șederea medie mică;
- capacitatea mică de a transforma fluxurile de turiști de afaceri în turiști de agrement;
- lipsa unor centre multifuncționale pentru activități sportive, afaceri și evenimente culturale.

MICE include participarea vizitatorilor la următoarele activități:

- Asociații/Caritate/Institute/Evenimente Sociale;
- Întâlniri și conferințe guvernamentale;
- evenimente Corporative - dineuri, lansări de produse, conferințe, acordări de premii, etc;
- călătorii de stimulare;
- ospitalitate corporativă;
- expoziții și & prezentări comerciale

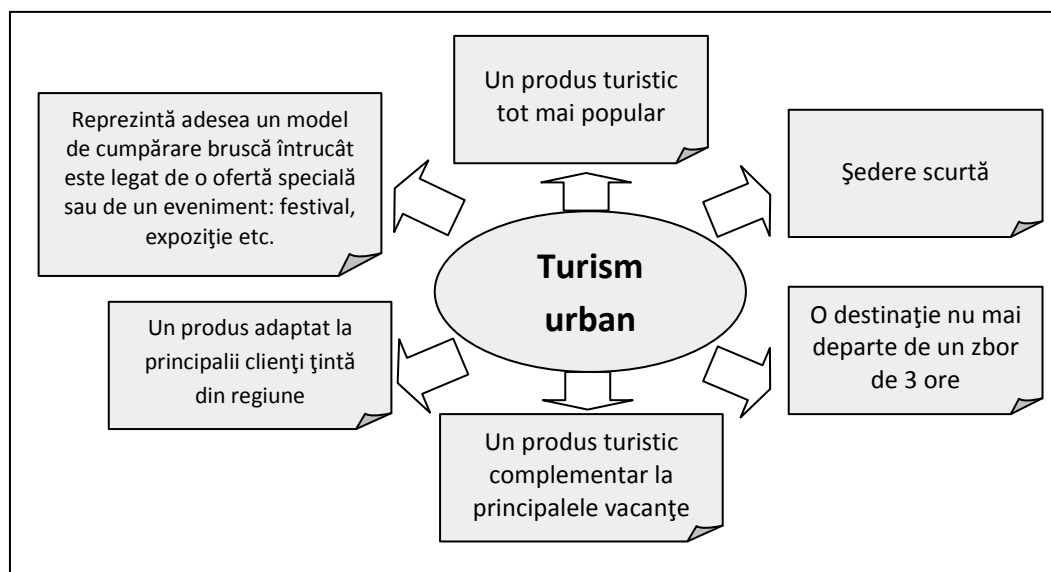

Figura 3.60. Caracteristici ale turismului urban

3.5.5.2. Rolul unui Cluster de Turism

Un cluster de turism poate sprijini cooperarea între actorii turistici și între sectorul turismului și diferiți actori din domeniul inovării. Prin capacitatea sa de a stimula dezvoltarea infrastructurii publice și private în conformitate cu strategiile locale de dezvoltare pe zone, integrate și multisectoriale, aceasta poate deveni o forță motrice pentru dezvoltarea asociațiilor inovatoare conexe și companii. Clusterul de turism poate acționa ca o platformă în perioada de programare 2014-2020, care poate pune în aplicare obiectivele de specializare inteligentă, prin utilizarea instrumentelor politice cum ar fi Instrumentul Teritorial Integrat (ITI), pentru a ghida fondurile europene către proiecte integrate și durabile de turism cu efecte externe importante.

Rolul clusterului de turism este acela de a ghida fondurile disponibile spre investiții inovatoare. De exemplu, "sub-clusterul" Ecoturism poate sprijini și oferi linii directe pentru crearea unei rețele regionale de destinații de ecoturism, în care să se realizeze dezvoltarea de infrastructuri ecologice, utilizarea surselor regenerabile de energie, etc De asemenea, pentru sub-sectorul balnear și de wellness, clusterul ar putea

sprijini și oferi linii directe (a se vedea pagina X) pentru crearea unei rețele regionale de orașe balneare, care să îndeplinească cerințele pieței. Mai mult decât atât, legăturile dintre turism și clusterelor TIC ar putea fi explorate ca instrument de promovare a dezvoltării economice. În plus, clusterul de turism ar aduce elemente-cheie pentru strategii de investiții teritoriale integrate în zonele metropolitane și urbane, în special în contextul proiectelor de renovare urbană și proiectelor culturale și de evenimente care pot fi finanțate în următoarea perioadă de programare.

3.6. Agricultura

Politica Agricolă Comună (PAC) reprezintă una dintre construcțiile de bază ale Uniunii Europene, iar la 50 de ani de la împlinire necesită o îmbunătățire a acesteia, practic aceasta a fost gândită ca și un act aflat în continuă schimbare pentru ca la începutul anului 2014 să fie adoptată o nouă variantă ce va reprezenta un document care va sprijini Agenda 2020.

O serie de propuneri au fost lansate în această perioadă, acest proiect fiind de maximă importanță în contextul în care România și implicit Regiunea Vest dispune de un mare potențial de dezvoltare a acestei ramuri economice.

În vederea aplicării reformei Politicii Agricole Comune, Comisia Europeană a enunțat zece pași de urmat cu implicații directe asupra modului în care se va structura această activitate economică extrem de importantă pentru Regiunea Vest în contextul în care agricultura reprezintă a treia ramură economică ca importanță:

- mai bună direcționare a ajutoarelor pentru venituri în vederea dinamizării creșterii economice și a ocupării forței de muncă;
- instrumente de gestionare a crizelor mai bine adaptate și cu o capacitate de reacție sporită pentru a face față noilor provocări economice;
- plăți de agromediu pentru prezervarea productivității pe termen lung și a ecosistemelor;
- investiții suplimentare pentru cercetare și inovare;
- un lanț alimentar mai competitiv și mai echilibrat;
- încurajarea măsurilor de agromediu;
- facilitarea lansării în activitate a tinerilor fermieri;
- stimularea ocupării forței de muncă în mediul rural și a spiritului antreprenorial;
- mai mare atenție acordată zonelor vulnerabile;
- PAC mai simplă și mai eficace;

La nivel național, Regiunea Vest deține 12,80% din suprafața agricolă a României, dispunând de un important potențial de valorificare.

În cadrul Regiunii Vest sunt anumite diferențieri ce se evidențiază la nivelul județelor și anume că în județele Arad și Timiș, suprafețele agricole sunt superioare celor din județele Caraș-Severin și Hunedoara, primele două dispunând de un mare potențial conferit de prezența Câmpiei de Vest, pe când în celelalte două relieful predominant este cel al treptelor mai înalte (munți și dealuri), dar cu mari resurse forestiere.

3.6.1. Structura terenurilor agricole

Rezervele de creștere a suprafeței agricole în România sunt destul de limitate, iar suprafața ce revine pe locuitor este relativ redusă. Această situație impune un caracter intensiv producției agricole.

La fel ca în toată țara, în Regiunea Vest se practică o agricultură de subzistență, neperformantă, pentru autoconsum. Lipsa asocierii, fărâmițarea terenurilor aflate în proprietate privată, irigațiile necorespunzătoare, unitățile de producție mici și slaba dotare tehnologică sunt câteva din cauzele care nu permit practicarea unei agriculturi eficiente și competitive. Așadar se individualizează două categorii de proprietate și anume terenuri mici (sub 20 ha), necompetitive și

valorificate pentru producție proprie și terenuri mari de peste 50 ha, bine tehnologizate (în general deținute de companii mari) care practică o agricultură cu productivitate înaltă.

În anul 2011, suprafața agricolă a regiunii se întindea pe 1.868.417 ha (12,80% din suprafața agricolă a României), regiunea deținând suprafețe mai mari doar decât Regiunea București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia, fiind relativ egală cu Regiunea Centru, însă regiunile Sud-Muntenia, Sud-Est, Nord-Est și Nord-Vest dețin suprafețe mai mari decât acesta.

Privind categoriile de folosință ale suprafeței agricole se observă câteva diferențieri între nivelul regional și nivelul național. Ponderea suprafeței arabile a regiunii este mai mică decât media națională, însă în interiorul regiunii județele Timiș și Arad dețin ponderi mai mari decât media națională (Figura 3.61). Ponderea pășunilor este mai mare la nivel regional decât nivelul național, județele Caraș-Severin și Hunedoara deținând ponderi aproximativ de două ori mai mari decât nivelul național. În regiune, fânețele dețin o pondere mai mare decât nivelul național; la nivel regional, ponderea cea mai mare pondere o deține județul Hunedoara și cea mai mică județul Timiș. Regiunea deține o pondere destul de modestă ale suprafețelor cultivate cu viță-de-vie, aceasta fiind de 3 ori mai mică decât nivelul național, cea mai mare pondere deținând-o județul Arad, fiind urmat îndeaproape de județul Timiș. Atât regiunea cât și România dețin aceeași pondere a suprafețelor cultivate cu livezi. Județul Caraș-Severin deține un potențial important de valorificare a culturilor pomicele, ponderea livezilor deținute de acesta fiind de două ori mai mare decât nivelul național și regional.

Conform Recensământului General Agricol, în regiune, din totalul de 273.891 exploatații agricole, 71,1% sunt exploatații care au o utilizare mixtă (se practică atât cultivarea plantelor cât și creșterea animalelor), 25,3% sunt utilizate numai pentru suprafețe agricole și 3,6% sunt utilizate numai pentru creșterea animalelor, situație exemplificată în Figura 3.62.

În acest sens, se remarcă județul Arad printr-o pondere mai ridicată decât nivelul regional și național pentru folosirea exploatațiilor agricole mixte (culturi și animale), județul Caraș-Severin cu o pondere mai ridicată decât nivelul regional și național pentru exploatațiile agricole utilizate doar pentru creșterea animalelor și județul Hunedoara pentru ponderea mai mare decât nivelul regional și național pentru exploatațiile agricole utilizate doar pentru cultivarea plantelor.

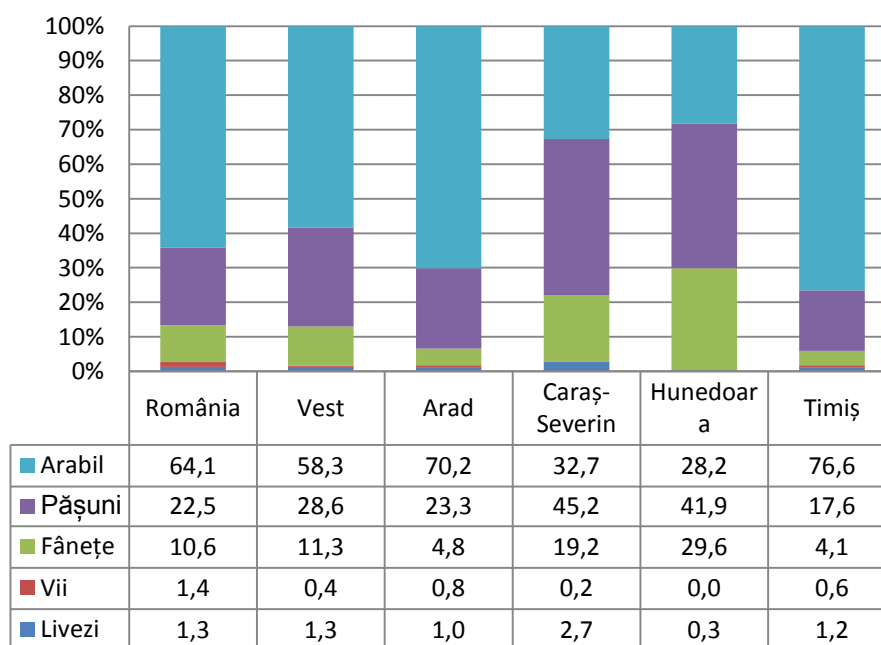

Figura 3.61. Suprafața agricolă, pe categorii de folosință – 2011

Sursa: Anuarul Statistic al României 2012

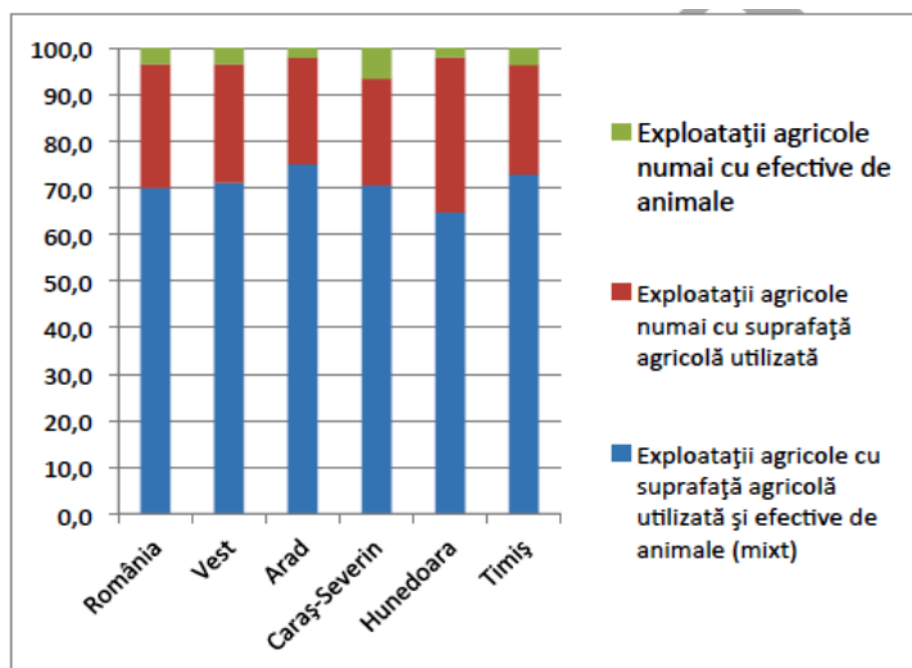

Figura 3.62. Modul de folosire al exploatațiilor agricole, 2010

Sursa: Recensământul General Agricol 2010

În concluzie, se observă faptul că specificul cadrului natural impune individualizarea unor anumite activități agricole și anume:

- Zona de vest a regiunii (suprapusă Câmpiei de Vest) cât și Culoarul Mureșului (zona Devei până la Depresiunea Hațeg) se remarcă prin ponderea mare a terenurilor arabile, favorabile dezvoltării culturilor vegetale (în special a cerealelor) cât și a creșterii animalelor.
- Zona de dealuri (Dealurile Lipovei, Dealurile Pogănișului) și zonele de culoare și depresiuni (Culoarul Bistrei, Culoarul Cernei, Depresiunea Hațeg, Depresiunea Zărandului, Depresiunea Brad-Hălmagiu) sunt favorabile dezvoltării livezilor. De asemenea, zona de dealuri este deosebit de favorabilă dezvoltării culturilor cu viță-de-vie.
- Zona muntoasă (îndeosebi în județele Caraș-Severin și Hunedoara) se remarcă prin ponderea mare a pășunilor și a fânețelor care sunt favorabile creșterii animalelor.

Pentru Municipiul Hunedoara, evoluția suprafețelor agricole este prezentată în Tabel 3.14, pentru o parte a indicatorilor disponibili pentru perioada 2000 – 2012, respectiv în Tabel 3.15, pentru indicatorii disponibili doar pentru perioada 2010 – 2012.

După cum se observă din datele prezentate, se constată o scădere cu 18,5% a suprafeței agricole, de la 4977 ha, valoare corespunzătoare anului 2000, la 4061, valoare corespunzătoare anului 2012. Dintre categoriile de terenuri evidențiate în tabel, scăderea procentuală cea mai pronunțată o au suprafețele cu livezi și pepiniere pomicole (66%), urmate de suprafețele fânețelor (12,3%), suprafețele pășunilor (38,4%) și suprafețele arabile (7,3%).

Tabel 3.14. Evoluția suprafețelor agricole în perioada 2000 – 2012

Nrc	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Suprafața totală - ha	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730	9730
2.	Suprafața agricolă după modul de folosință – total ha	4977	4977	4977	4040	4037	4037	4037	4063	4063	4063	4061	4061	4061
3.	Suprafața arabilă – total - ha	2117	2118	2118	1948	1948	1948	1948	1965	1965	1965	1963	1963	1963
4.	Suprafața cu livezi și pepiniere pomicole – total - ha	74	74	74	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
5.	Suprafața pășunilor – total - ha	1802	1802	1802	1110	1110	1110	1110	1110	1110	1110	1110	1110	1110
6.	Suprafața fânețelor – total - ha	984	983	983	957	954	954	954	963	963	963	963	963	963

Sursa Fișa localității

Tabel 3.15. Evoluția indicatorilor referitori la suprafețe agricole, 2010-2012

Nrc	Denumire indicator	2010	2011	2012
7.	Suprafața cu terenuri neagricole – total - ha	5669	5669	5669
8.	Supr,cu păduri și alte terenuri cu vegetația forestieră-tot,ha	3636	3636	3636
9.	Suprafața cu ape și bălți – total - ha	33	33	33
10.	Suprafața ocupată cu construcții – total - ha	1719	1719	1719
11.	Suprafața cu terenuri degradate și neproductive –total ha,	144	144	144
12.	Supr, cu terenuri degradate și neproductive– propr,priv, ha,	105	105	105

Sursa Fișa localității

3.6.2. Cultivarea plantelor

În ceea ce privește producția ramurii agricole în Regiunea Vest, aceasta este preponderent vegetală, principalele produse agricole obținute fiind: cereale boabe (grâu, orz și orzoaică, secară, ovăz), porumb boabe, cartofi, sfeclă de zahăr, legume, fructe. Producția ramurii agricole reprezintă 10,64% din totalul producției naționale, pentru ca la nivel regional aceasta să reprezinte 69,6% din totalul ramurii agricole, acesta fiind mai dezvoltată în județele Timiș și Arad.

Tabel 3.16. Producția ramurii agricole

Ramură agricolă, din care:	2011(mii lei)	%
Vegetală	5.664.685	69,6
Animală	2.423.474	29,8
Servicii agricole	53.213	0,6
TOTAL	8.141.372	100
Proprietate privată	7.873.546	96,7

Sursa: INS - Anuarul Statistic al României 2011

Cerealele sunt cel mai adesea cultivate în Regiunea Vest, în anul 2011, conform datelor statistice, atingându-se un vârf al producției de 2.648.658 tone, producția anului 2011 fiind peste producția anului 2005, dar cu o fragilitate evidentă a producției de cereale. La nivelul județelor cea mai mare producție se înregistrează în județul Timiș –1.416.496 t, Arad – 926.607 t, Caraș-Severin – 182.569 t și Hunedoara cu 119,986 t (Figura 3.63).

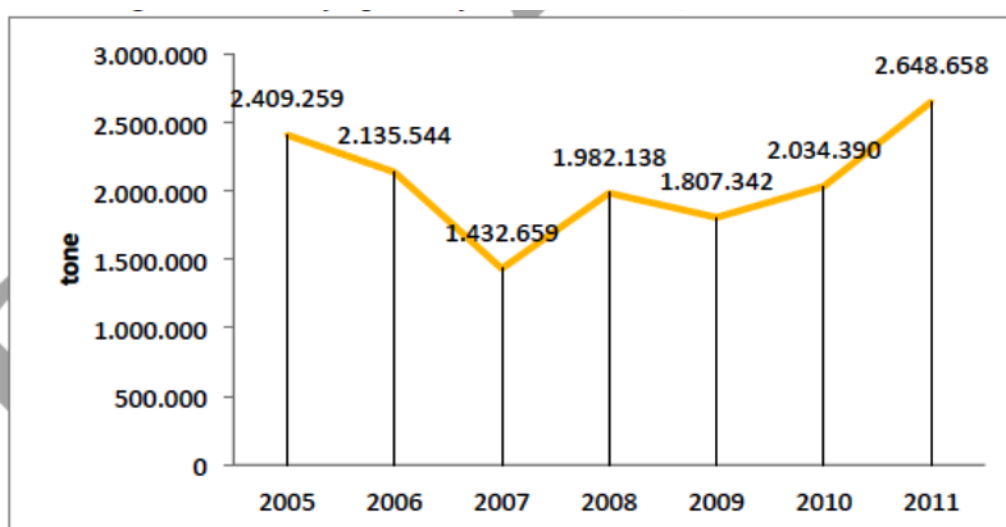

Figura 3.63. Evoluția producției de cereale între anii 2005 - 2011

Sursa: INS –Statistică teritorială 2012, Anuarul Statistic al României, 2012

În Regiunea Vest, producția de cereale atinge cote importante de productivitate, dintre care se evidențiază grâul, secara, orzul și orzoaica și ovăzul cu productivitate mai mare decât media națională (kg/ha), dar și productivități ale porumbului apropiate de media națională.

Cu toate că nu ocupă un loc fruntaș în producția de cereale (doar locul patru), Regiunea Vest reușește prin gradul ridicat de tehnologizare să obțină în anul 2011 productivități foarte bune (kg/ha), cu excepția porumbului toate categoriile de cereale fiind peste media națională.

În interiorul Regiunii se diferențiază următoarele aspecte, evidențiate în Tabel 3.17.:

- *Județul Arad* se evidențiază prin productivitatea grâului, secarei, ovăzului și porumbului, acestea având o productivitate mai mare decât media națională. Comparativ cu nivelul regional, județul deține o productivitate relativ egală pentru grâu și ovăz iar la porumb și secară productivitatea este peste media regională;
- În *județul Caraș-Severin* cea mai mare productivitate o deține porumbul, însă doar productivitatea ovăzului depășește media națională;
- *Județul Hunedoara* deține productivități mai mari decât nivelul național pentru grâu;
- *Județul Timiș*, are cea mai mare productivitate la grâu, orz și orzoaică și ovăz, media productivității peste cea regională și națională. De asemenea, porumbul deține o productivitate apropiată de media regională.

Județ / Regiunea de dezvoltare	Grâu	Secară	Orz și orzoaică	Ovăz	Porumb
Arad	3921	2953	3141	2400	4585
Caraș Severin	3107	-	2690	2044	4235
Hunedoara	3782	2469	2526	1853	4271
Timiș	4181	2797	4199	3053	4471
VEST	4032	2848	3927	2485	4480
ROMÂNIA	3663	2540	3170	2028	4525

Tabel 3.17. Productivitatea cerealele (kg/ha) în anul 2011

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României, 2012

Leguminoase pentru boabe reprezintă plante vegetale alcătuite din mazăre și fasole boabe, dar și din rădăcinoase cum ar fi cartofii, sfecla de zahăr și rădăcinoasele furajere. Dintre acestea, a fost selectată producția de cartofi și sfecla de zahăr, aceste plante fiind de bază în alimentația de consum a populației.

În comparație cu regiunile de dezvoltare, în anul 2011, Regiunea Vest a ocupat locul patru la producția de *cartofi*, fiind depășită de regiuni ca Centru, Nord-Est și Nord-Vest. Producția medie la hectar a cartofilor este modestă (doar 13.751 kg/ha), fiind sub media națională (16.554 kg/ha); în comparație cu regiunile de dezvoltare, productivitatea regiunii o depășește doar pe cea a regiunii Sud-Vest Oltenia (13.603 kg/ha). În ceea ce privește producția de *sfeclă de zahăr*, aceasta este foarte modestă, fiind prezentă predominant în județul Arad, unde se cultivă 90% din totalul producției la nivelul regiunii, județul Timiș contribuind cu 3.406 tone reprezentând 8,65% din totalul sfeclei de zahăr cultivate în regiune, în județul Hunedoara se cultivă doar 1,35% din producția de sfeclă de la nivel regional.

Producția de *legume* în Regiunea Vest, în anul 2011, era peste nivelul anului 2005, neexistând o tendință clară, ci mai degrabă o fluctuație a producției, fluctuație întâlnită la majoritatea plantelor cultivate. În principiu producția de legume scade în intervalul 2008-2010 pentru ca aceasta să crească, ajungând la 434.772 tone (Figura 3.64).

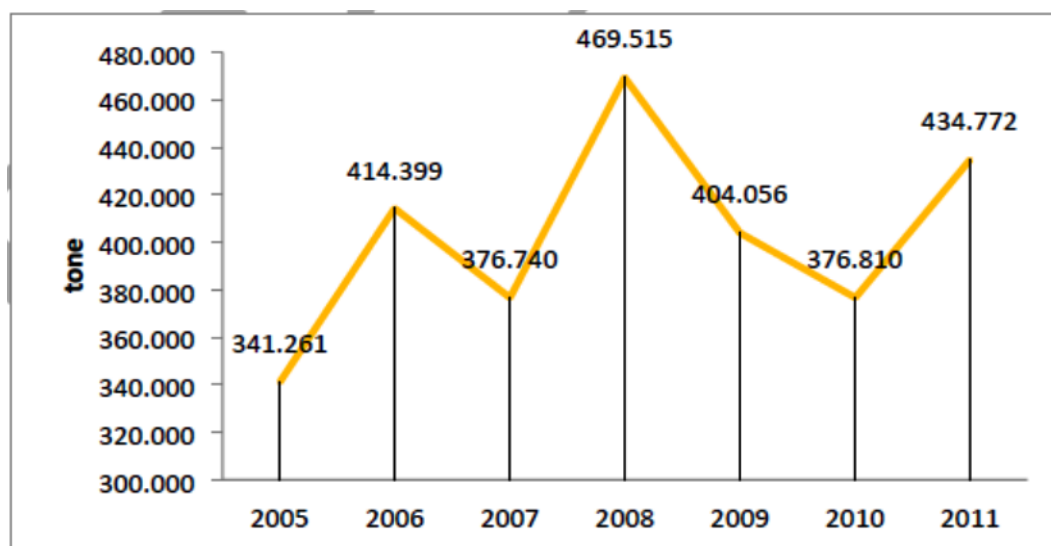

Figura 3.64. Evoluția producției de legume între anii 2005 – 2011

Sursa: INS – Statistică teritorială 2012, Anuarul Statistic al României, 2012

Comparativ cu regiunile de dezvoltare, Regiunea Vest ocupă locul VI la producția de legume, depășind regiunile Centru și București-Ilfov.

România, ca *țară viti-vinicolă*, ocupă la nivelul Uniunii Europene locul 5 la suprafața viticolă și locul 6 la producția de struguri și vin. Principalele soiuri nobile de struguri cultivate în România sunt:

- *vinuri albe* - Fetească regală, Fetească albă, Riesling italian, Aligoté, Pinot gris, Muscat Ottonel, Tămâioasă românească, Grasa de Cotnari, Chardonnay, Sauvignon, Traminer roz, etc.
- *vinuri roșii* - Merlot, Fetească neagră, Babească neagră, Cabernet Sauvignon, Pinot noir, Cadarcă, Burgund mare, Busuioacă de Bohotin și alte soiuri.

În Regiunea Vest, suprafața viilor pe rod este 8.400 ha, din care majoritatea sunt prezente în județele Timiș și Arad, în timp ce în județele Caraș-Severin și Hunedoara suprafețele viilor sunt mai restrânse.

În ceea ce privește producția totală de **fructe**, aceasta a fost în Regiunea Vest de aproximativ 126.877 tone, la nivelul anului 2011, fiind puțin peste nivelul anului 2010, însă mult sub nivelul anului 2005, când producția era mai mare cu aproximativ 25% (Figura 3.65).

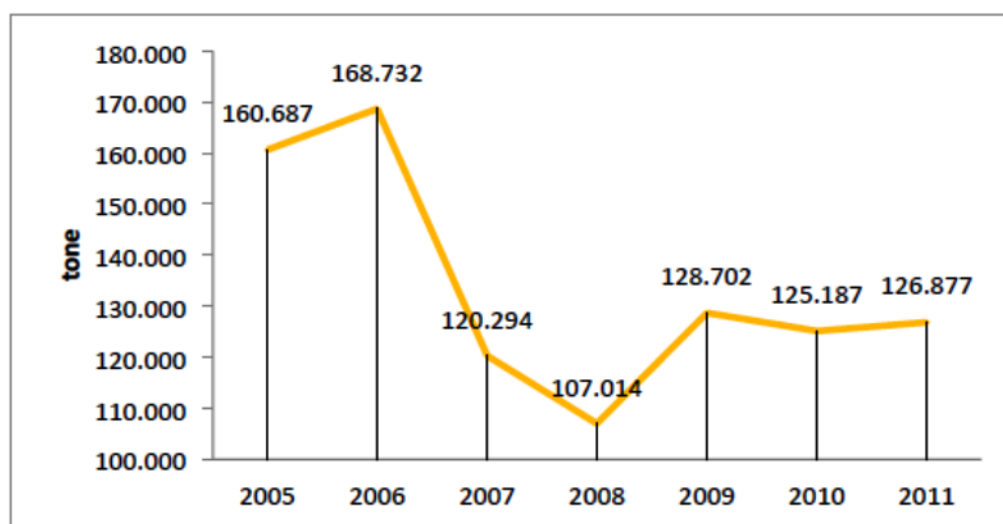

Figura 3.65. Evoluția producției de fructe între anii 2000 – 2011

Sursa: INS – Statistică teritorială 2012

Cele mai cultivate fructe la nivelul regiunii Vest sunt prunele (56,5%), merele (29,8%), cireșele și vișinele (3,8%), perele (3%), nucile (2,7%), piersicile și nectarinele (1,5%), caisele și zărzărele (1,1%), căpșunile (0,7%) și alte fructe (1,0%), situație evidențiată în .

Tabel 3.18. Producția de fructe în Regiunea de Vest

Specificare	2011 (tone)	%
Prune	71.422	56,3
Mere	33.694	26,6
Cireșe și vișine	5.559	4,4
Pere	3.741	2,9
Nuci	3.816	3,0
Piersici și nectarine	4.456	3,5
Caise și zărzăre	2.249	1,8
Căpșuni	817	0,6
Alte fructe	1.123	0,9
TOTAL	126.878	100

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României, 2012

3.6.3. Zootehnia

Creșterea animalelor are o pondere importantă în agricultura românească, reprezentând una dintre activitățile de bază în sectorul rural. Deși efectivele de animale existente sunt exploatate în mod eficient, există un potențial de creștere a producției animale nevalorificat încă, dat de suprafața de pășuni și fânețe existentă în regiune.

În regiune, în anul 2011, dintre efectivele de animale cele mai răspândite erau păsările, mai apoi ovinele, porcinele și familiile de albine (Tabel 3.19).

Tabel 3.19. Efectivele de animale din Regiunea Vest

Specificare	2011 (capete)
Păsări	5.439.543
Ovine	1.261.277
Porcine	932.341
Albine (familii)	168.040
Bovine	143.747
Caprine	54.928
Cabaline	31.909

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României, 2012

În comparație cu nivelul României, Regiunea Vest prezintă unele asemănări dar și diferențieri în ceea ce privește evoluția efectivelor de animale în perioada 2005-2011 și anume:

- Bovinele înregistrează scăderi puternice ale efectivelor atât la nivel național, cât și la nivel regional, unde practic numărul acestora s-a înjumătățit (-56,7%), scăderea fiind mai puternică față de nivelul național (-43,9%);
- Porcinele înregistrează scăderi de -23,5% la nivel național, în timp ce la nivel regional numărul acestora a crescut cu aproximativ 17,2%;
- Ovinele înregistrează creșteri, respectiv creșterea la nivel regional (16,9%) fiind mai mare decât creșterea la nivel național (10,8%);
- Caprinele înregistrează creșteri atât la nivel național, cât și la nivel regional, creșterea la nivel regional (46,9%) fiind ușor mai ridicată decât nivelul național (44,4%).

Din Figura 3.66 se observă o creștere per ansamblu a numărului de capete din anul 2005 până în anul 2010 la animale selectate (bovine, porcine, ovine și caprine), numărul acestora crescând de la 2.074.213

capete (2005) la 2.392.293 capete (2011), cu o mică scădere în anul 2007, după care creșterea este mică, dar constantă, până în anul 2010.

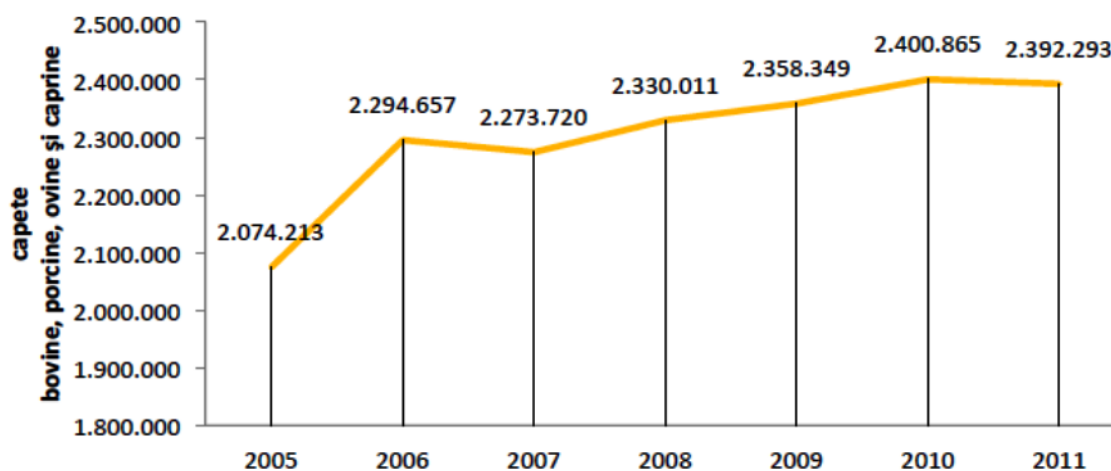

Figura 3.66. Evoluția efectivelor de animale între anii 2005-2011

Sursa: INS – Statistică teritorială 2012, Anuarul statistic al României 2012

Producția animală reprezintă a doua ramură a producției agricole în Regiunea Vest, valoarea producției fiind, în anul 2011, de 2.423.474 mii lei, alcătuind 11,12% din total producție animală din România.

Producția agricolă animală în Regiunea Vest se caracterizează și prin următoarele date: 4.194 mii hl lapte, dintre care 3.554 mii hl lapte de vacă și bivoliță, 2.468 tone producție de lână, 505 milioane ouă, 3.512 tone miere extrasă.

În Tabel 3.20 este prezentată producția de carne obținută la nivelul anului 2011, defalcată pe tipuri de animale.

Tabel 3.20. Producția animală în Regiunea Vest

Specificare	2011 (tone greutate în viu)	%
Carne de bovine	15.742	8,3
Carne de porcine	134.815	71,5
Carne de ovine și caprine	15.095	8,00
Carne de pasăre	22.927	12,2
TOTAL	188.620	100

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României, 2012

3.6.4. Îmbunătățiri funciare

Conform datelor puse la dispoziție de către INS, suprafața amenajată pentru irigații reprezintă un ansamblu de lucrări efectuate cu scopul aprovizionării cu apă în vederea asigurării independenței acestora față de condițiile meteorologice.

În acest sens, conform tabelului de mai jos, Regiunea Vest deține 49.533 ha de terenuri de acest gen, doar o pondere foarte modestă din regiune - 2,65% - deținând infrastructura necesară pentru irigații. În cadrul regiunii, cele mai mari suprafețe amenajate pentru irigații se găsesc în județul Arad - 27.483 ha (55,5%), județul Timiș - 13.646 (27,5%) și județul Hunedoara cu 8.404 ha (17%).

Tabel 3.21. Evoluția amenajărilor pentru irigații, 2005 - 2011 (ha)

Județul / Regiunea de dezvoltare	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Arad	2.202	554	1.721	2.625	3.578	487	543
Timiș	14	-	-	9	15	-	20
Regiunea VEST	2.216	554	1721	2634	3593	487	563
România	44.649	95.749	315.793	256.359	293.474	83.026	102.831

Conform INS - Tempo Online (<http://statistici.insse.ro/shop/AGR102C>), suprafața amenajată pentru combaterea eroziunii solului reprezintă un complex de lucrări hidrotehnice efectuate pentru reducerea sau stoparea degradării suprafeței solului.

În anul 2011, Regiunea Vest a deținut 142.896 ha amenajate pentru combaterea eroziunii solului în scopul pregătirii pentru activități agricole, la nivelul județelor cele mai mari suprafețe amenajate agricole fiind deținute de județul Caraș-Severin (32,9%), județul Timiș (27,8%), județul Hunedoara (23,4%) și județul Arad (15,9%).

3.6.5. Populația activă în agricultură

Tendința țărilor dezvoltate din Uniunea Europeană este ca odată cu dezvoltarea sectorului serviciilor, acesta să angreneze o forță de muncă însemnată, astfel că sectorul primar (agricultura) va atrage o forță de muncă relativ restrânsă (aproximativ 5% din populație) care să fie productivă, beneficiind de o agricultură înalt mecanizată.

Deși forța de muncă în agricultura României este în continuare una dintre cele mai numeroase din Europa, dinamica ponderii populației ocupate în agricultura arată o tendință de scădere treptată a acesteia.

Din totalul populației ocupate din Regiunea Vest, de 811.000 persoane, aproximativ 141.000 dintre acestea (17,3%) își desfășoară activități în sectorul agricol. Printre cauzele scăderii ponderii populației ocupate în agricultură se numără:

- retragerea multor persoane vârstnice din agricultură;
- veniturile mici realizate din acest sector economic, acestea fiind neatractive pentru tineri;
- investițiile rurale încă reduse care să absoarbă forța de muncă mai tânără, etc.

În ceea ce privește populația ocupată în agricultură pe grupe de vârstă, se constată că numai o mică parte din populația tânără desfășoară activități în acest sector (vezi Figura 3.67).

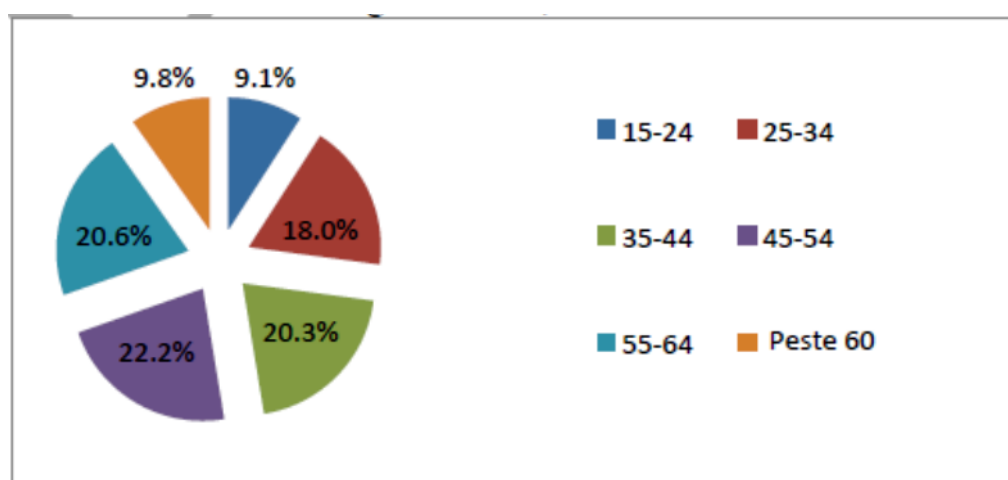

Figura 3.67. Structura populației ocupate în agricultură, pe grupe de vârstă, în Regiunea Vest, în anul 2011

Sursa: INS – Anuarul Statistic al României, 2012

Aceeași evoluție negativă, a fost înregistrată și la nivelul municipiului Hunedoara, în perioada 200după cum se poate observa și din informațiile oferite de Primăria Municipiului Hunedoara în Tabel 3.22

Tabel 3.22. Evoluția numărului mediu de angajați în agricultură, silvicultură și pescuit, Municipiul Hunedoara, 2001 - 2010

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. mediu salariați agricultura, silvicultură și pescuit	4	31	54	60	80	105	111	173	282	111	109	88	90

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Hunedoara – Fișa localității

3.6.6. Infrastructura specifică

Infrastructura specifică desfășurării activității agricole este formată în primul din parcul de tractoare și mașini agricole, acestea asigurând modernizarea și mecanizarea acestei activități, cât și depozitele de cereale, punctele de colectare și bineînțelele sistemele de irigare.

În vederea îmbunătățirii dotării tehnice, s-a acordat sprijin financiar pentru cumpărarea de tractoare, combine și mașini agricole prin:

- Programul SAPARD – măsura 3.1: Investiții în exploatațile agricole;
- Programul Fermierul, prin obiectivele de investiții directe;
- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013- măsura 121;

Ca urmare, la nivel național, dotarea cu tractoare, pluguri și semănători a înregistrat o creștere, iar numărul de combine a scăzut, fapt datorat în mare parte de renunțarea la combinele vechi și dotarea cu combine de mare productivitate.

Dotarea cu mașini agricole în Regiunea Vest este superioară mediei la nivel național (cea de-a treia regiune ca dotare tehnologică în vederea practicării agriculturii cu 70.619 utilaje, fiind depășită de regiunea Nord-Vest care deține 75.097 utilaje - locul II și regiunea Sud-Muntenia cu 88.791 utilaje care deține locul I la numărul utilajelor agricole în anul 2011).

Terenul arabil în Regiunea Vest reprezintă 11,6% din totalul național, în timp ce parcul de mașini agricole existent la nivelul regiunii reprezintă 14,9% din totalul parcului de mașini agricole din România.

3.6.7. Silvicultura

La nivelul anului 2011, în Regiunea Vest suprafața pădurilor și a altor terenuri cu vegetație forestieră ocupa **34,5%** din totalul suprafeței regiunii. La nivel național pădurile ocupă **28,5%** din teritoriu, Regiunea Vest situându-se peste media națională, ocupând poziția a treia după regiunea Centru și regiunea Nord-Est la ponderea suprafețelor forestiere, deținând astfel un mare potențial de valorificare a acestor resurse.

La nivel regional, în perioada 2000 – 2010 suprafața pădurilor crește, cea mai mare creștere fiind înregistrată în județul Caraș-Severin (19.488 ha), mai apoi Arad (6.927 ha), Hunedoara (3.160 ha) și Timiș (858 ha).

În privința regenerărilor artificiale, la nivelul anului 2010, cele mai mari suprafețe se înregistrează în județul Arad – 242 ha, mai apoi la mică distanță județul Hunedoara cu 220 ha, județul Caraș – Severin cu 190 ha

și județul Timiș cu 88 ha, observându-se așadar o creștere a pădurilor, dar lentă.

În munții din grupa Retezat-Godeanu, gradul de împădurire este ridicat (aproximativ 70% din suprafața de aproape 4000 km²), ceea ce a favorizat dezvoltarea unui sector intens de exploatare, cu unități de prelucrare la marginea muntelui (Caransebeș). De asemenea, în Munții Poiana Ruscă, pădurea deține în jur de 75% din suprafața masivului, cu frecvență mai ridicată în vest (până spre 90%) și mai coborâtă spre est (sub 60%). În Munții Banatului, fondul forestier este de asemenea ridicat (în Munții Semenic gradul de împădurire atinge 65%), aici predominând pădurile de fag. Vegetația forestieră este relativ bine reprezentată și în Munții Apuseni, unde în jur de 55% din spațiul montan este ocupat de pădure, fapt ce a stat la baza dezvoltării economiei din zonă. În sud-vestul Munților Apuseni (care aparțin Regiunii Vest), domină pădurile de foioase (fag, stejar, gorun, etc).

În Figura 3.68 este prezentată situația suprafețelor împădurite la nivelul Regiunii Vest în perioada 2005 – 2010.

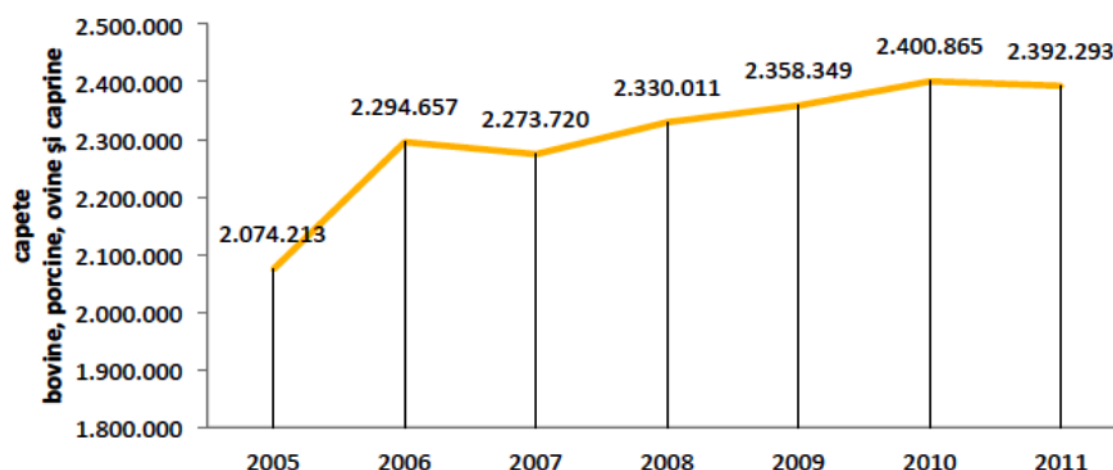

Figura 3.68. Evoluția suprafețelor forestiere în Regiunea Vest (2005-2010)

Sursa: Statistică teritorială, 2012

3.7. Resursele de muncă

3.7.1. Contextul regional

3.7.1.1. Ocuparea resurselor de muncă

Populația activă

Structura forței de muncă este în strânsă legătură cu dinamica populației, și constituie o premisă importantă în atragerea investițiilor și dezvoltarea unei regiuni. Din punct de vedere statistic, populația activă reprezintă acea parte din populație, care se încadrează în limitele legale de vârstă și sănătate, care potențial poate fi angajată la un moment dat.

La nivelul anului 2011 Regiunea Vest dispunea de un total de 846,5 mii persoane active, ceea ce înseamnă o reducere cu 26 mii de persoane față de 2002, ca urmare a scăderii demografice. Această fluctuație și scădere a populației active (chiar dacă în 2007-2008 se manifestă o anumită redresare), se observă în cazul ambelor sexe. Din totalul populației active în 2011, populația feminină reprezenta 46,23% și populația masculină 53,76%.

Populația ocupată

Populația ocupată este indicatorul care măsoară doar acea parte din populația activă care lucrează efectiv în economie. Analiza acesteia, reflectă la nivelul Regiunii Vest în anul 2011 existența a 811,2 mii persoane ocupate ceea ce înseamnă o valoare nesemnificativ mai mare față de anul 2002 (+8,2 mii).

Per ansamblu, între 2002-2011, fluctuația populației ocupate reflectă dinamica fluctuației populației active pe categorii de sex. La nivelul anului 2011 din totalul populației ocupate, populația masculină reprezenta 56,4%, iar cea feminină 43,6%.

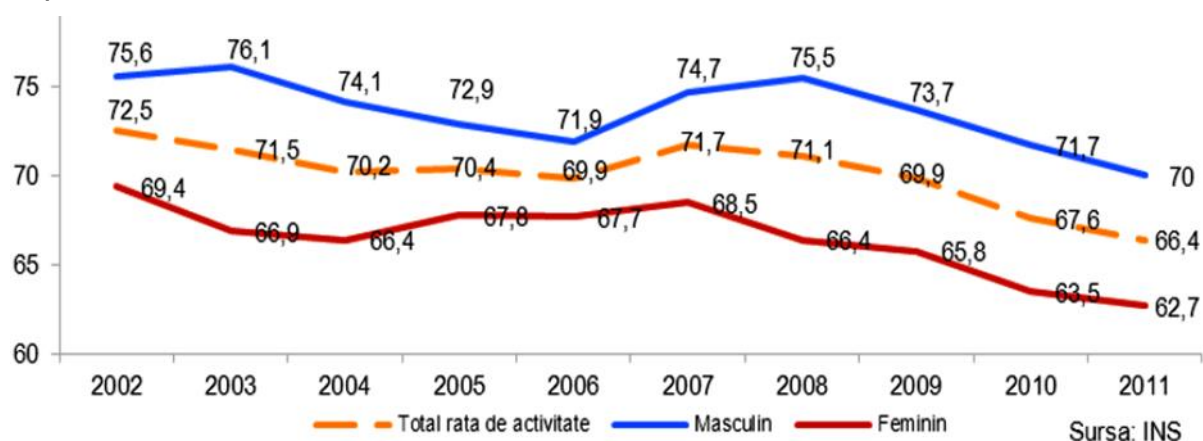

Figura 3.69. Evoluția totalului ratelor de ocupare pe sexe în Regiunea Vest (număr persoane active la 100 de locuitori)

În ceea ce privește evoluția acestui indicator în funcție de mediul de rezidență, populația ocupată din mediul rural numără 297,8 mii persoane.

De asemenea, raportul urban-rural din total populație ocupată este de 63,3% urban - 36,7% rural.

În același timp, *rata de ocupare* reprezintă raportul dintre populația ocupată și populația totală cuprinsă în intervalul de vârstă de 15-64 ani, exprimat procentual. Rata de ocupare în Regiunea Vest în anul 2011 este de 49,5%. Rata de ocupare în rândul populației feminine este de 41,3%, iar în rândul populației masculine de 58,4%.

Evoluția în timp relevă modificări mici ale ratei de ocupare, între 48,1% și 40,8%, maximul atingându-se în anul 2007 și minimul fiind înregistrat în anul 2005. Analiza ratelor de ocupare, comparativ pe sexe, relevă aceleași tendințe, cele mai mici valori la nivelul anului 2004 pentru populația masculină și 2005 pentru cea feminină, precum și o tendință de revitalizare a ratelor la nivelul anului 2007.

Șomajul

Șomajul reprezintă principala cauză de sărăcie pentru populația de vârstă activă. Riscul sărăciei pentru șomeri este de peste cinci ori mai mare decât pentru cei care au un loc de muncă (44 % față de 8 %). În anul 2010 rata șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost de 1,8%, în scădere cu 2 puncte procentuale comparativ cu anul 2005. Rata șomajului de lungă durată pentru tineri (ponderea șomerilor tineri aflați în șomaj de 6 luni și peste în populația activă de 15-24 ani) este superioară celei totale, aceasta fiind de 12,2% în 2010.

La nivel regional, Regiunea Centru are cea mai mare rată a șomajului de lungă durată (4,6%) și cea mai mare rată a șomajului pentru tineri (21,2%). Regiunea Vest are a doua cea mai mică rată a șomajului din țară (1,8%) în scădere cu 2% comparativ cu anul 2005. Singura regiune cu o rată mai mică este Regiunea București-Ilfov, cu o valoare a șomajului de lungă durată de 0,2%. Referitor la șomajul în rândul tinerilor, Regiunea Vest se situează pe locul 4 în România, cu o rată de 12,2%, în creștere cu 0,3% comparativ cu anul 2005.

Tabel 3.23. Evoluția ratei șomajului de lungă durată în Regiunea Vest (%)

Indicator	2005	2006	2007	2008	2009	2010	%2010 / 2005
Rata șomajului de lungă durată	3,8	3,5	3,0	2,7	2,1	1,8	-2
Rata șomajului de lungă durată pentru tineri (6 luni și	11,9	10,0	11,6	12,0	11,4	12,2	0,3

Din punct de vedere al structurii ratei șomajului pe sexe, la nivelul Regiunii Vest rata șomajului este ușor mai mare în rândul bărbaților (1,9%, comparativ cu 1,6% cât este în cazul femeilor). La nivelul mediilor

de rezidență, rata șomajului în mediul rural este 1,9%, ușor superioară celei din mediul urban (1,7%). Structura ratei este similară și în cazul tinerilor, 13,1% pentru bărbați și 11,1% pentru femei, iar la nivelul mediilor de rezidență disparitățile sunt mai accentuate, 19,2% rata șomajului pentru tineri în mediul urban, în timp ce în mediul rural este de doar 4,5%.

3.7.1.2. Gradul de ocupare pe sectoare de activitate

Structura ocupațională pe sectoarele principale relevă o situație asemănătoare precum și tendințe similare cu cele ale structurii valorii adăugate brute, mai pronunțate totuși cu referire la schimbarea structurală curentă. La nivel național, în 2010 structura ocupațională se caracteriza printr-o pondere foarte ridicată a sectorului agricol (29,1%), urmat de industrie (20,7%), comerț (20,3%), administrație publică, asigurări, învățământ, sănătate și asistență socială (11,9%), dar mult mai mică în construcții (7,5%) și informații - comunicații (1,6%).

În Regiunea Vest cea mai mare pondere a persoanelor ocupate este în industrie (27,7%), în sectorul agricol (25,1%), comerț (21,1%), administrație publică, asigurări, învățământ, sănătate și asistență socială (11,9%). În construcții lucrează 5,9% din populația ocupată din regiune, iar în informații și comunicații 1,5%. Comparativ cu România, Regiunea Vest prezintă o pondere semnificativ mai mare a ocupării forței de muncă în industrie (7% deasupra mediei pe țară, situându-se pe locul întâi). Pe de altă parte, aceasta prezintă o pondere semnificativ mai mică a ocupării forței de muncă în agricultură și pescuit (-4,1%, situându-se pe locul al șaselea, înaintea regiunilor București Ilfov și Centru).

Comparativ cu UE27, Regiunea Vest se caracterizează în principal printr-o pondere mai mare a ocupării în industrie (10,2% peste media UE27) și agricultură (19,9 % peste media UE27), în timp ce ponderea sectorului construcții, a informațiilor și comunicațiilor și a tranzacțiilor imobiliare sunt similare cu media UE27 (Figura 3.70). Acest lucru indică faptul că Regiunea Vest este în continuare capabilă de a susține o producție industrială relativ ridicată (spre deosebire de multe regiuni europene vestice, precum și că este posibilă dezvoltarea unui sector al serviciilor mai dinamic).

Ca și modalitate de concentrare a resurselor pe obiectivele Strategiei Europa 2020, Politica de Coeziune definește un set de obiective tematice (OT) la care vor contribui fondurile ESI (ESI - *European Structural and Investment*). Aceste OT-uri oferă o multitudine de obiective de finanțare posibile în întreaga UE, cu incidență asupra forței de muncă, astfel:

- Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
- Promovarea angajării și sprijinirea mobilității lucrătorilor;

- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;

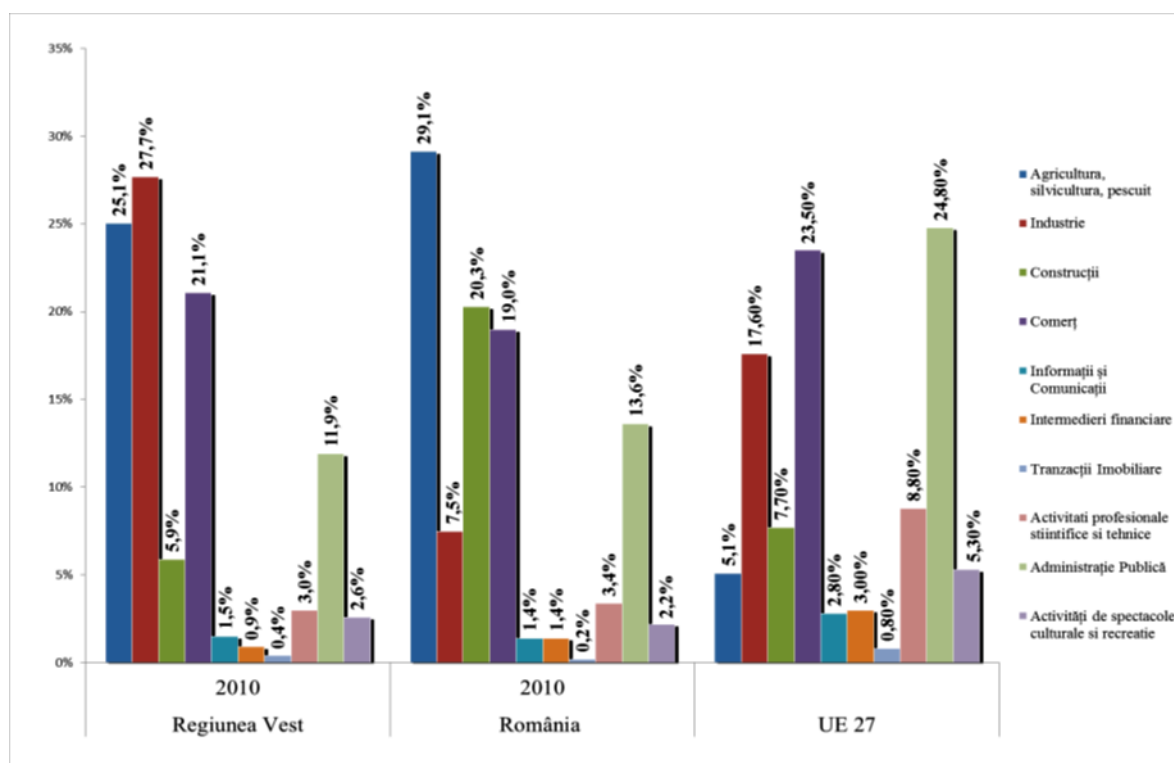

Figura 3.70. Ponderea populației ocupate pe sectoare în 2010

În Comunicatul său *Politica regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa*, Comisia Europeană oferă sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Dintre acestea amintim numai pe cele cu legătură directă asupra ocupării forței de muncă:

- *Cluster de inovare pentru creștere regională*. Clusterelor oferă mediul favorabil de încurajare a competitivității și inovării.
- *Medii de afaceri prietenoase de inovare pentru IMM-uri*, mai ales cele care se concentrează pe C&D și crearea de noi firme.
- *Infrastructura regională atractivă de cercetare și centrele de competență* sunt elemente cheie ale sistemelor de inovare bazată pe cunoștințe.
- *Creativitatea și industriile culturale* pot sprijini dezvoltarea semnificativă a economiilor locale, crearea de locuri de muncă noi și sustenabile, și pot avea un efect de propagare asupra altor industrii și pot crește atractivitatea regiunilor și orașelor.

Considerăm deosebit de important să subliniem în acest context și recomandarea Băncii Mondiale pentru Regiunea Vest referitoare la obiectivele specifice și prioritățile de investiții identificate pentru Axa prioritară 1, "Creșterea competitivității locale și specializarea inteligentă în

Regiunea Vest”, care poate avea un impact esențial asupra forței de muncă.

Astfel se consideră că prima prioritate de investiții prin această axă este îmbunătățirea infrastructurii regionale de cercetare și inovare și promovarea centrelor de competență.

Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- creșterea capacității de cercetare și inovare a regiunii cu scopul de a crea noi produse și tehnologii;
- creșterea cooperării dintre actorii locali și regionali responsabili cu cercetarea, dezvoltarea tehnologică, inovarea și dezvoltarea afacerilor;
- întărirea culturii de asociere a companiilor din Regiunea Vest.

Nivelul de cercetare în această regiune poate fi crescut prin structuri de parteneriat public-privat. Cercetarea în domenii ca TIC, electronică, procesarea lemnului, energii regenerabile, agroalimentar, pot fi extinse printr-o nouă infrastructură dezvoltată fie prin structuri publice sau private, acționând individual sau în asociere.

Regiunea Vest deține un avantaj comparativ în ceea ce privește angajații calificați (sau cei cu educație universitară). Ca mare parte a României, totuși, Regiunea Vest se confruntă cu o problemă atât a angajaților în etate, restructurați din industrii tradiționale ca mineritul și industria metaliferă (mai ales în Hunedoara și Caraș-Severin), precum și a angajaților tineri, care termină școala fără a avea calificări.

3.7.2. Analiză date statistice Municipiul Hunedoara

Datele statistice prezentate în continuare au fost furnizate de INS prin *Fișa localității Municipiului Hunedoara*. Un extras din acest document, care conține datele referitoare la ocuparea forței de muncă, este prezentat în Anexa 2.

Prin analiza statistică a datelor specifice Municipiului Hunedoara se confirmă în cea mai mare parte concluziile studiilor de fundamentare a elaborării strategiilor de dezvoltare 2014-2020, realizate pentru Regiunea Vest, prezentate succint în partea de început a capitolului.

3.7.2.1. Ocuparea resurselor de muncă. Salariați

Numărul mediu de salariați a cunoscut o evoluție deosebit de oscilantă, fără să poată fi stabilită o regulă generală, acoperitoare pentru întreaga perioadă de referință (2000-2012). Graficul din Figura 3.71 denotă această evoluție. Dacă ne referim la anul final al analizei (2012), față de anul de început (2000), se poate spune că numărul de salariați au cunoscut o diminuare cu 32,6%, respectiv de la 22.155 salariați în anul 2000 la 14.935 salariați în anul 2012.

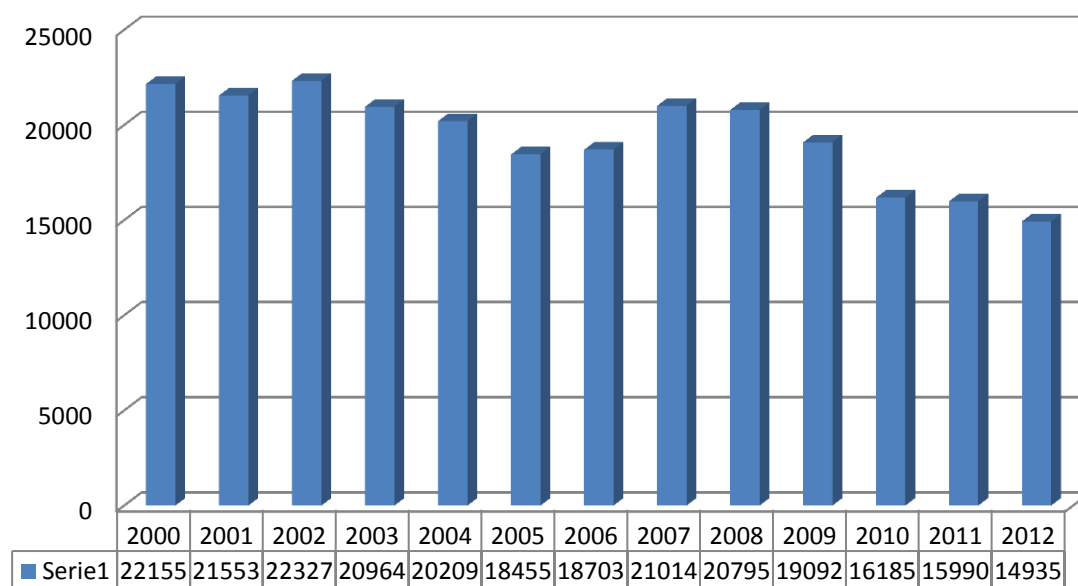

Figura 3.71. Evoluția numărului de salariați

De asemenea, putem identifica un nivel de maxim (22.327 salariați în 2002) și un nivel minim (14.935 salariați în 2012). Pentru perioada 2007-2012 se poate evidenția un trend constant de diminuare a numărului de salariați care se datorează, în special, fenomenului de migrație a forței de muncă, scăderea fiind de 28,9% (21.014 salariați în 2007, respectiv 14.935 salariați, în 2012).

Evoluția numărului mediu de salariați este în concordanță directă cu schimbările numerice realizate în principala ramură de activitate a municipiului, industria. Astfel, dacă în anul 2000 în industrie activau 57,8% din totalul salariaților (12.914 salariați din numărul mediu de 22.327), în anul 2012 acest domeniu rămâne pe primul loc al acestui clasament, dar cu o pondere de 30,9% (5495 salariați din totalul de 14.935). Maximul perioadei din punct de vedere al numărului de salariați din industrie a fost la rândul său susținut de valorile înregistrate în principala ramură industrială din punct de vedere al absorbției forței de muncă, industria prelucrătoare.

Figura 3.72 prezintă comparativ evoluția acestor trei indicatori statistici, respectiv numărul de salariați mediu, din industrie total și din industria prelucrătoare.

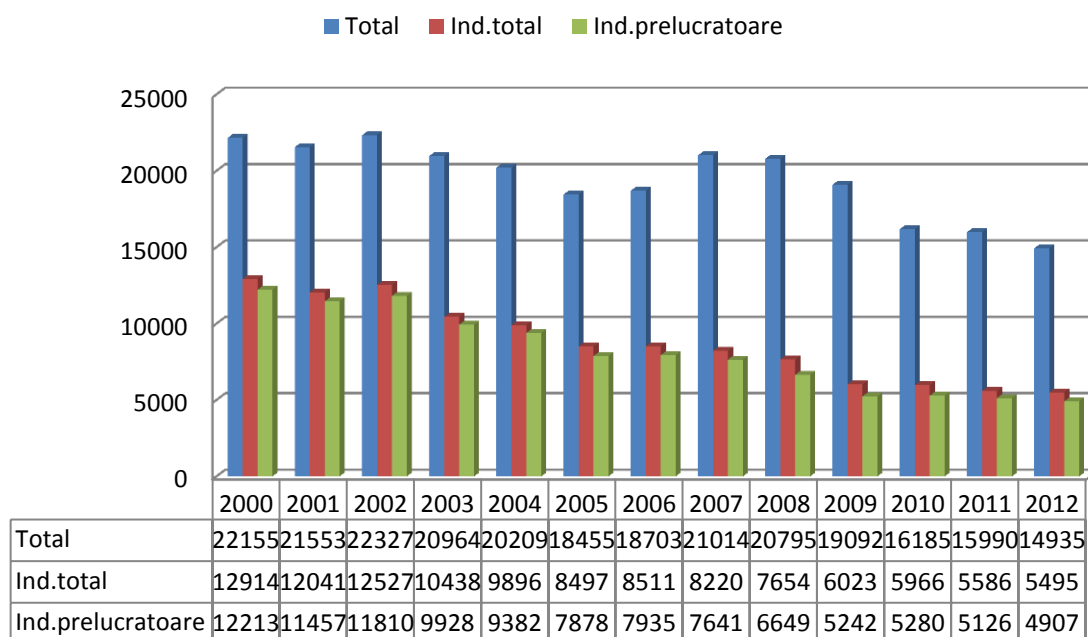

Figura 3.72. Evoluția numărului de salariați total, industrie total și industrie prelucrătoare

Dacă ne referim la *distribuția salariaților pe domenii de activitate*, o primă observație trebuie să se refere la aportul nesemnificativ al agriculturii, pentru toată perioada de referință. Ca urmare, în continuare vom omite acest domeniu de activitate din observațiile pe care le vom formula, fiind inclus în categoria "Alte domenii".

Pentru a avea o imagine relevantă asupra distribuției salariaților pe domenii de activitate, ne vom referi la datele înregistrate la începutul și sfârșitul perioadei de analiză. De menționat faptul că în centralizarea datelor s-a ținut cont de schimbarea încadrării în domenii de activitate, realizate începând cu anul 2008.

Tabel 3.24. Evoluția distribuției salariaților pe domenii de activitate

Nrc.	Domeniul de activitate	2000		2012	
		Numeric	Procentual	Numeric	Procentual
1	Numarul mediu de salariați	22.155	100,00%	14.935	100,00%
2	Industrie total	12.914	58,29%	5.495	36,79%
3	Comerț	2.981	13,46%	4.520	30,26%
4	Sănătate și asistență socială	1.520	6,86%	1.304	8,73%
5	Învățământ	1.337	6,03%	992	6,64%
6	Construcții	1.126	5,08%	642	4,30%
7	Transporturi și poștă	824	3,72%	387	1,26%
8	Administrație publică	246	1,11%	248	2,61%
9	Activități financiare, bancare și de asigurări	203	0,92%	220	1,66%

10	Alte domenii	1.004	0,02%	1.127	9,97%
----	--------------	-------	-------	-------	-------

Prezentarea paralelă a celor două distribuții reflectă transformările care au avut loc în distribuția salariaților pe domenii de activitate, consecință directă a restructurărilor care au avut loc în această perioadă în structura economică a municipiului (Figura 3.73 și Figura 3.74).

Astfel, în anul 2000 *industria* deținea primul loc cu o pondere de 58%, iar *comerțul* locul secund cu ponderea de 13%. Acest clasament se păstrează și în anul 2012, dar se observă o creștere puternică a ponderii comerțului (30%), în defavoarea industriei (37%).

Locurile următoare marchează importanța acordată domeniului social, ele fiind ocupate de *sănătate și asistență socială* (7% în 2000, respectiv 9% în 2012) și *învățământ* (6% în 2000, respectiv 7% în 2012). Trebuie observată, de asemenea, creșterea procentelor pentru cele două domenii de activitate, cea mai semnificativă fiind în cazul salariaților din *sănătate și asistență socială*.

Figura 3.73. Distribuția salariaților pe domenii de activitate, anul 2000

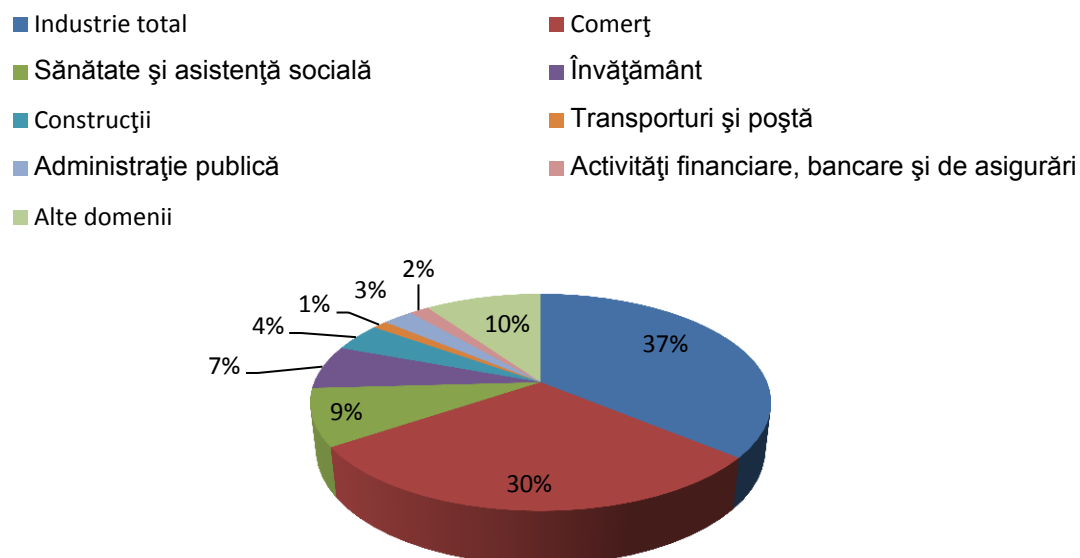

Figura 3.74. Distribuția salariaților pe domenii de activitate, anul 2000

În cazul salariaților din *administrația publică*, cu toate că în anul 2000 reprezentau numai 1 % din totalul salariaților, se observă o creștere semnificativă pentru anul 2012, valoarea de 3% plasând acest domeniu de activitate înaintea transporturilor și poștei.

O creștere de 1 procent se remarcă și în cazul salariaților din domeniul *activități financiare, bancare și de asigurări*.

În rubrica alte domenii au fost cuprinse domenii de activitate cu procentaj mic din numărul total de salariați sau care nu au permis comparația între cele două repere de timp, din cauza încadrării diferite.

Deoarece industria reprezintă domeniul principal de activitate al municipiului Hunedoara, vom detalia analiza privind modificările structurale care au avut loc în perioada 2000-2012, cu referire la numărul de salariați care și-au desfășurat activitatea în acest domeniu.

Tabel 3.25. Evoluția distribuției salariaților din industrie

Nrc.	Domeniul de activitate	2000		2012	
		Numeric	Procentual	Numeric	Procentual
1	Industrie total, din care:	12914	100%	5495	100%
2	Industria prelucrătoare	12213	94%	4907	89%
3	Energie electrică și termică, gaze și apă	488	4%	528	10%
4	Industria extractivă	213	2%	60	1%

În Tabel 3.25 este prezentată evoluția distribuției numărului de salariați pe principalele ramuri industriale în anii 2000 și 2012. Corespunzător datelor înregistrate în acest tabel se obțin reprezentările grafice de distribuție din Figura 3.75 și Figura 3.76.

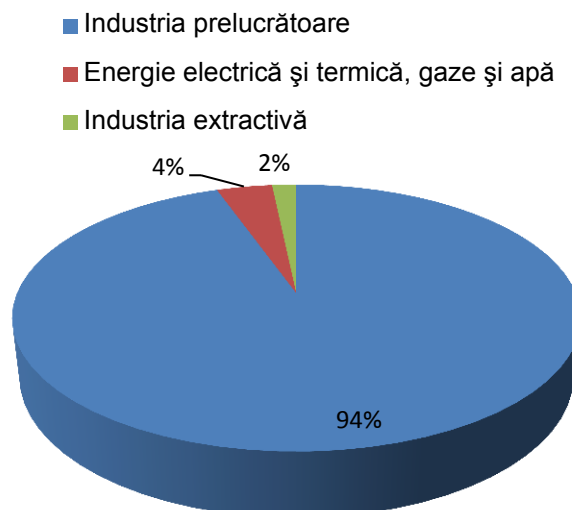

Figura 3.75. Distribuția salariaților din industrie pe ramuri industriale, anul 2000

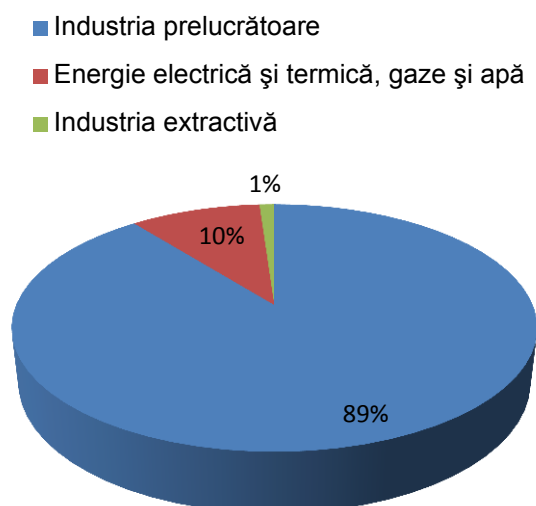

Figura 3.76. Distribuția salariaților din industrie pe ramuri industriale, anul 2012

Prezentarea în paralel a celor două distribuții este edificatoare asupra mutațiilor care s-au produs în perioada analizată în ceea ce privește numărul salariaților din diverse ramuri industriale.

Astfel, *industria prelucrătoare* deține în ambele perioade primul loc, cu un procent semnificativ, chiar dacă acesta înregistrează o scădere în anul 2012 (89%), față de anul 2000 (94%). De asemenea, trebuie evidențiat faptul că, deși scăderea menționată s-ar putea să nu pară semnificativă, ea urmează tendința generală a salariaților din industrie, reprezentând o reducere cu 60% a numărului de salariați din această ramură industrială, între cele două perioade de referință (12.213 salariați în anul 2000, respectiv 4.907 salariați în anul 2012).

În analiza numărului mediu de salariați care lucrează în *energie electrică și termică, gaze și apă* (anul 2000), pentru anul 2012 au fost

luate în calcul valorile cumulate ale domeniilor echivalente: număr mediu salariați în *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* și număr mediu salariați în *distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare*, datorită schimbărilor de codificare introduse în anul 2008. După cum se observă din tabel și din graficele comparative, această ramură industrială este singura în care se înregistrează o creștere a numărului de salariați, atât procentual (de la 4% în anul 2000, la 10% în 2012), cât și ca valoare numerică (de la 488, în anul 2000, la 528 în anul 2012).

În cazul *industriei extractive*, este urmată tendința generală a angajaților în industrie, respectiv o scădere procentuală de 1% între cele două perioade de referință, care reprezintă, pe de altă parte, o scădere cu 72% în anul 2012, față de anul 2000 (213 angajați în anul 2000, respectiv 60 angajați în anul 2012).

În Figura 3.77 este prezentată evoluția numărului de salariați pentru următoarele domenii de activitate importante, în afară de industrie, respectiv: comerț, sănătate și asistență socială, învățământ și construcții.

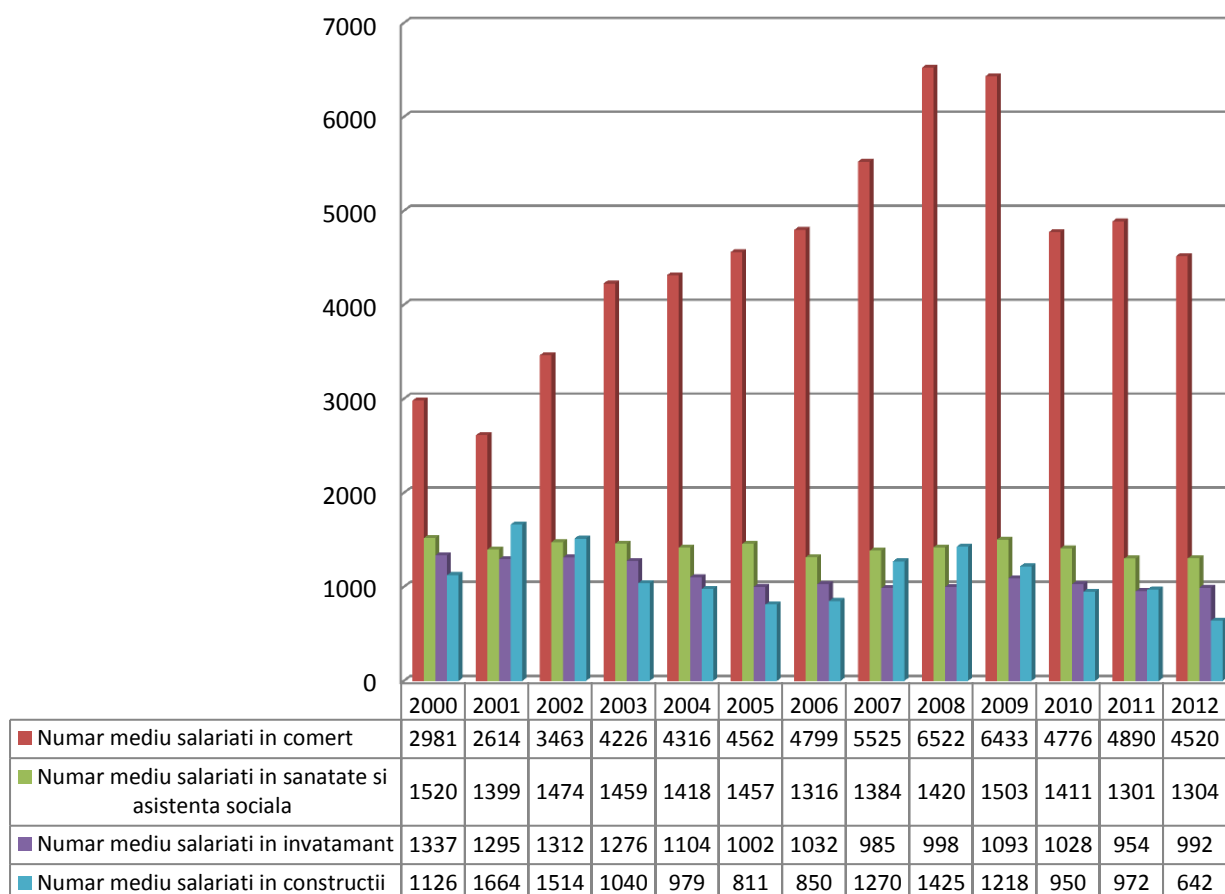

Figura 3.77. Evoluția numărului de salariați din comerț, sănătate și asistență socială, învățământ și construcții, perioada 2000 – 2012

Referitor la activitatea din comerț, datele puse la dispoziție din Fișa localității municipiului Hunedoara sunt înregistrate prin *Comerț*, pentru

perioada 2000-2007, respectiv *Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor*, pentru perioada 2008-2012.

În prima perioadă, 2000-2008, salariații din *comerț* au cunoscut o creștere continuă, de la 2981 în 2000 la 6522 în 2008, când se atinge un maxim. În perioada 2009-2010 s-a putut constata o scădere bruscă, cu aproximativ 25%, după care, în anii următori, valorile rămân relativ constante.

Numărul de salariați din celelalte trei domenii de activitate reprezentate au avut o evoluție oscilantă, fără variații foarte puternice de la un an la altul. Cu toate acestea, valorile din anul 2012 marchează o scădere față de cele din anul 2000, cu 15% pentru învățământ, 25% pentru sănătate și asistență socială, respectiv cu 43% pentru construcții.

Analizând aceste valori comparativ cu scăderea generală cu 33% a numărului total de salariați între cele două repere considerate (anul 2000 și anul 2012), observăm că reducerea procentuală a numărului de salariați în învățământ și sănătate și asistență socială este mai mică, în timp ce reducerea procentuală din construcții este mai mare.

3.7.2.2. Ocuparea resurselor de muncă. Șomajul

Datele de care dispunem referitoare la șomajul din municipiul Hunedoara sunt furnizate de asemenea prin *Fișa localității* (Anexa 2) și acoperă perioada 2010-2012, atât total, cât și pe sexe.

Șomeri, conform criteriilor BIM (*Biroul Internațional al Muncii*) sunt persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sunt în căutarea unui loc de muncă, utilizând în ultimele 4 săptămâni diverse metode pentru a-l găsi: înscrierea la oficiile forței de muncă sau la agenții particulare de plasare, acțiuni pentru a începe o activitate pe cont propriu, publicarea de anunțuri și răspunsuri la anunțuri, apel la prieteni, rude, colegi, syndicate etc.
- sunt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă.
- În această categorie de populație sunt incluse, de asemenea:
- persoanele fără loc de muncă, disponibile să lucreze, care așteaptă să fie rechemate la lucru sau care au găsit un loc de muncă și urmează să înceapă lucrul la o dată ulterioară perioadei de referință;
- persoanele care în mod obișnuit fac parte din populația inactivă (elevi, studenți, pensionari), dar care au declarat că sunt în căutarea unui loc de muncă și sunt disponibile să înceapă lucrul.

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un venit legal și sînt înregistrate la

oficiile forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Rata șomajului: raportul dintre numărul șomerilor definiți conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii (BIM) și populația activă totală, exprimat procentual.

Pentru a determina populația aptă de muncă, vom folosi datele referitoare la populația pe grupe de vârstă înregistrată cu ocazia recensământului din anul 2011 (Anexa 1 - Tabel A), aferentă intervalului de vârstă 15-64 ani. Astfel, populația totală aptă de muncă reprezenta în anul 2011 un număr de 41.572 persoane, dintre care 20.489 bărbați și 21.083 femei.

Ca urmare, rata șomajului determinată pentru anul 2011 reprezintă 2,4% (1.001 șomeri la 41.572 persoane apte de muncă). Valorile șomajului pe sexe au fost de 2,5% la bărbați (502 șomeri bărbați din 20.489 bărbați apti de muncă), respectiv 2,4% în rândul femeilor (499 șomeri femei din 21.083 femei apte de muncă). Se poate observa că rata șomajului este sensibil egală pentru cele două sexe.

Referitor la datele absolute privind numărul șomerilor înregistrați în perioada 2010-2012, evoluția acestora este prezentată în Figura 3.78.

Se poate observa o diminuare cu 50% a numărului șomerilor din 2011 față de cel din 2010 (1.001 șomeri în 2011 față de 2.001 șomeri în 2010), urmată de creșterea cu 35% în 2012 față de 2011 (1.347 șomeri în 2012 față de 1.001 șomeri în 2011). Creșterea respectivă este totuși mai mică decât scăderea anterioară, astfel încât la finalul anului 2012 se înregistrau cu 33% mai puțini șomeri, în raport cu finalul anului 2010. Referitor la repartiția pe sexe a șomerilor, se observă că în anul 2010 existau mai mulți șomeri femei, decât bărbați, dar în anii următori, valorile au devenit sensibil egale.

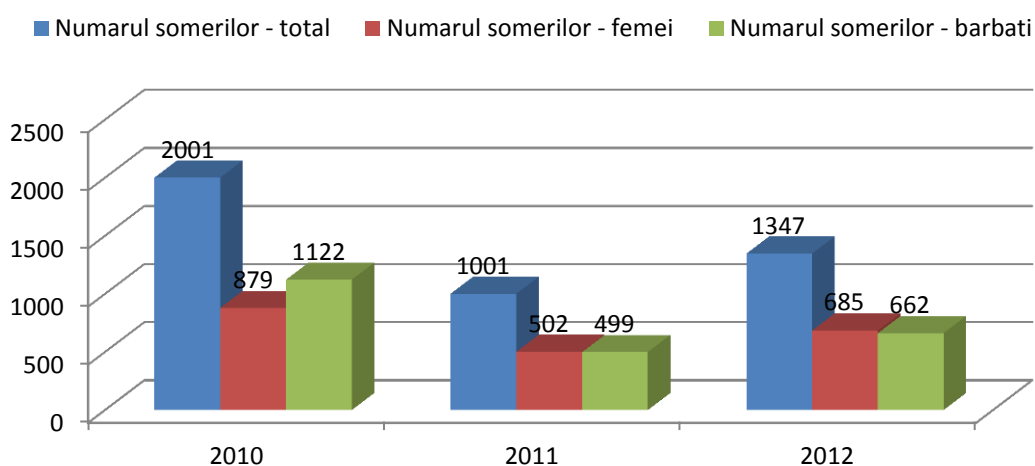

Figura 3.78. Evoluția numărului de șomeri total și pe sexe, 2010 - 2012

3.7.3. Opinia populației referitor la ocuparea forței de muncă

În urma analizei sondajului de opinie pentru realizarea strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014 – 2020, locurile de muncă reprezintă principala problemă a localității, în opinia persoanelor intervievate, fiind evidențiată astfel de 29% dintre repondenți.

Un alt indiciu al preocupării populației asupra ocupării forței de muncă este evidențiat în Figura 3.79. Astfel, activitățile de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă au fost evaluate negativ de 60% dintre participanții la studiu, acest indicator fiind evaluat de către respondenți în mare măsură din perspectiva lipsei locurilor de muncă din localitate.

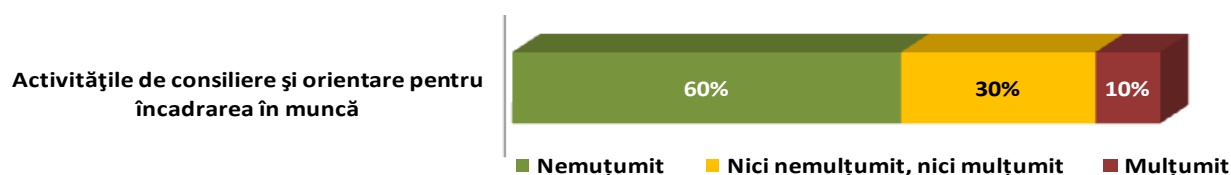

Figura 3.79. Gradul de satisfacție al cetățenilor față de activitățile de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă

Cetățenilor le-a fost adresată o întrebare și referitor la situația din Municipiul Hunedoara din ultimul an. Și în acest clasament, problema locurilor de muncă este situată pe ultimul loc, din punctul de vedere al satisfacției populației, așa cum rezultă din Figura 3.80.

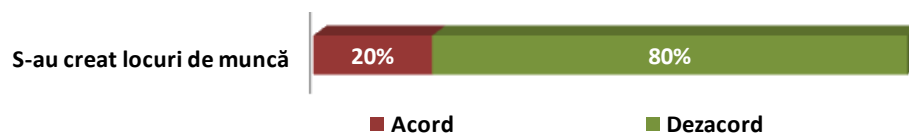

Figura 3.80. Municipiul Hunedoara în ultimul an. Locurile de muncă

Respondenții la chestionar au fost rugați să propună o serie de proiecte considerate de ei ca fiind importante pentru creșterea calității vieții în localitate. După cum se observă în Figura 3.81, ceea ce se dorește în cea mai mare măsură sunt *locurile de muncă și investițiile* care pot duce implicit la crearea de locuri de muncă (cele două categorii însumând 70% dintre răspunsurile spontane).

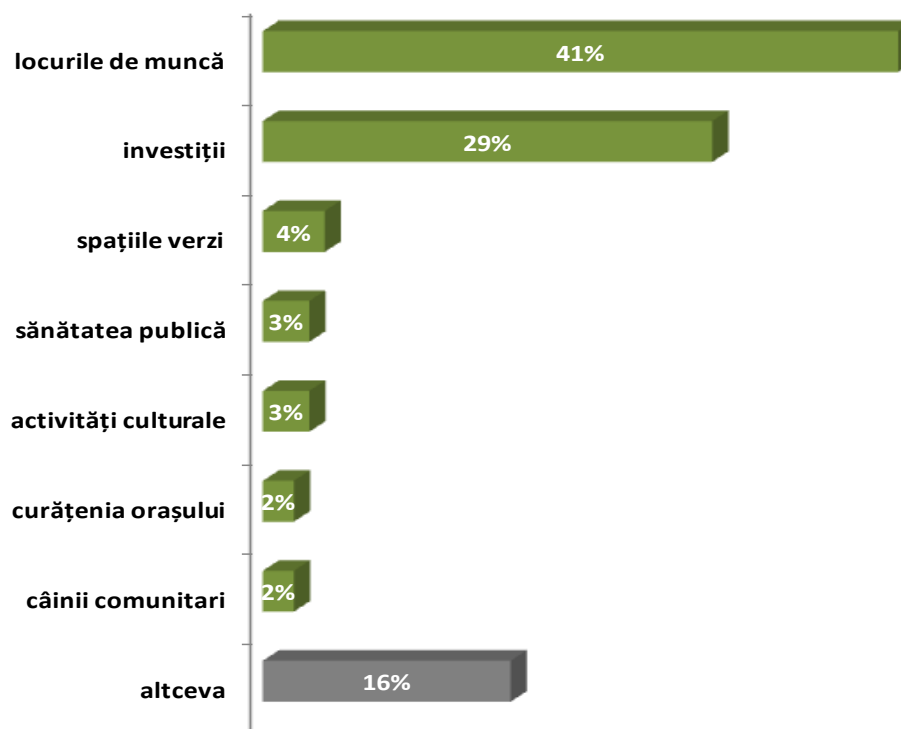

Figura 3.81. Propuneri ale respondenților

Capitolul 4. Infrastructura socială a Municipiului Hunedoara

4.1. Educație

4.1.1. Contextul european – Orientarea spre clustere inovative

Clusterelor ocupă un loc important în politica generală a Uniunii Europene, ceea ce poate fi observat în numeroasele documente și luări de poziție adoptate de către Comisia Europeană începând cu anul 2005 și prin înființarea unui European Cluster Policy Group care în perioada 2008-2010 a studiat politica privind clusterelor în țări din afara UE. Opinia generală este de acord cu faptul că asocierea în clusterelor determină dezvoltarea economică, avantaje competitive pentru membrii lor, influențează schimbări de structură, revitalizează sectoare industriale, și asigură cadrul necesar cercetării, inovării și dezvoltării regionale.

Clusterelor sunt privite ca parte a politicii industriale sau de inovare, a politicii pentru competitivitate sau a învățământului superior și nu beneficiază de o politică de sine stătătoare. Deci clusterelor sunt concentrări geografice cuprinzând întreprinderi, universități și institute de cercetare, precum și autorități locale sau regionale, și datorită acestui fapt acestea atrag furnizori specializați, pot selecta dintr-un bazin de forță de muncă, au acces la informații.

Prin facilitarea dinamismului forței de muncă, a specializării și a schimbului de informații, toate tipurile de întreprinderi pot beneficia de potențialul local de inovare, se încurajează antreprenoriatul și creșterea productivității, a salariilor și a numărului de locuri de muncă.

În Comunicatul *Politica regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa*, Comisia Europeană oferă un număr de 7 sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Dintre acestea, trei sunt strâns conexe cu procesele de educație și de cercetare-dezvoltare.

Acestea sunt:

- Clusterelor de inovare pentru creștere regională. Clusterelor oferă mediul favorabil de încurajare a competitivității și inovării. Sprijinul pentru dezvoltarea de clusterelor trebuie să se concentreze pe domenii cu avantaj comparativ.
- Învățarea continuă în cercetare și inovare. Concentrarea programei școlare la nivel de școală secundară, școală profesională și universitate pe competențe transversale precum creativitatea, spiritul antreprenorial și inițiativa îi va ajuta pe tineri să-și dezvolte întregul potențial de inovare.

- Infrastructura regională atractivă de cercetare și centrele de competență sunt elemente cheie ale sistemelor de inovare bazate pe cunoștințe.

Ca o modalitate de concentrare a resurselor pe obiectivele *Strategiei Europa 2020, Politica de Coeziune* definește un set de obiective tematice (OT) la care vor contribui fondurile ESI (Fonduri de Investiții Europene – European Structural and Investment). Unul din aceste obiective tematice se referă la *“Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării”*.

De asemenea, printre prioritățile de finanțare propuse de Comisia Europeană pentru România, cu directă legătură la principalele provocări în cadrul Strategiei Europa 2020, se vizează și „Îmbunătățirea capitalului uman printr-un grad de angajare mai ridicat și politici de incluziune socială și de învățământ mai bune”.

4.1.2. Contextul regional

4.1.2.1. Caracteristici educaționale regionale – conform studiului Băncii Mondiale

⇒ *Regiunea are o populație cu un nivel de pregătire relativ ridicat*

Se consideră că Regiunea Vest are o populație cu un nivel de pregătire relativ ridicat, datorită parțial prestanței universităților din această regiune.

Există șapte universități de stat în Regiunea Vest, din care patru se află în Timișoara, una în Arad, una în Petroșani, una în Reșița, iar Universitatea Politehnică are o sucursală și în Hunedoara. În plus, există șapte universități private, aflate în Timișoara, Lugoj, Deva și Arad. Domeniile de specializare ale acestor instituții de învățământ superior diferă, dar regiunea este bine reprezentată pe partea de științe naturale, matematică, informatică, inginerie alimentară, agricultură, medicină și științe veterinare.

Datele statistice confirmă faptul că gradul de înscriere în sistemul de învățământ al populației active din punct de vedere economic este ușor mai ridicat față de regiunile omoloage. Regiunea, de asemenea, deține o proporție mai ridicată a populației cu educație universitară decât oricare altă regiune, cu excepția Bucureștiului, deși rămâne mult în urma capitalei la acest capitol și în urma mediile europene. În ceea ce privește populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani. Regiunea Vest depășește cu mult majoritatea omoloagelor pe partea de înscriere la facultate. În context european, Regiunea Vest a eliminat diferența dintre ea și UE din punct de vedere al înscrierilor la facultate. Acest fapt sugerează faptul că, după generația viitoare, nivelul mediu de educație al forței de muncă din regiune îl va egala pe cel din Europa.

⇒ *Regiunea Vest este cunoscută ca având un grup puternic de universități și o mare populație de studenți, mai ales în Timișoara.*

După cum indică Tabel 4.1, Regiunea Vest este bine reprezentată din punct de vedere al universităților și facultăților aflate pe teritoriul ei. Totuși, deși are o populație destul de ridicată de studenți în primele etape ale învățământului universitar, regiunea nu iese în evidență ca având vreun avantaj față de regiunile omoloage. Din datele prezentate în tabel reiese clar că Bucureștiul este de departe cel mai mare centru universitar din țară.

Performanța Regiunii Vest scade în etapele avansate ale învățământului universitar, acolo unde nivelul relativ al populației sale de studenți este doar jumătate din cel al Regiunii Nord-Vest și un sfert din cel al Bucureștiului. Luată împreună, aceste elemente sugerează faptul că regiunea se află într-o poziție relativ bună din punct de vedere al generării de angajați pregătiți (teoretic) pentru toate profesiile care necesită abilități superioare, dar poate fi mai puțin competitivă la capitolul cercetare și inovare.

Tabel 4.1. Infrastructura de învățământ universitar în Regiunea Vest (2010)

Regiunea	Instituții de învățământ superior		Facultăți	
	Total	La 1 milion populație	Total	La 1 milion populație
Vest	14	7,3	79	41,3
Nord Vest	17	6,3	97	35,7
Centru	13	5,2	75	29,7
București	34	15	166	73,2
România TOTAL	108	5	684	29,1

⇒ *Aceste tendințe din învățământ sunt transpuse în piața muncii, acolo unde Regiunea Vest deține un avantaj comparativ în ceea ce privește angajații calificați (sau cei cu educație universitară).*

⇒ *În timp ce Regiunea Vest prezintă un punct forte sub forma învățământului universitar în contextul național, avantajul său la nivelul învățământului secundar și post-secundar (nu universitar) nu reiese clar.*

Procentele de absolvire a sistemului secundar sunt moderate în comparație cu media națională. Mai îngrijorătoare este performanța relativă a elevilor din cadrul sistemului secundar. Astfel, în anii 2011 și 2012, performanța fiecărui județ din Regiunea Vest la prima sesiune a examenului de bacalaureat s-a situat în partea inferioară în comparație cu celelalte județe din România. În timp ce județele lider din Nord-Vest, precum Cluj și Bihor, s-au situat pe locurile 3, respectiv 5 (din 42 de

judete), Timiș și Arad s-au situat pe locurile 34, respectiv 36. Județul Hunedoara a ocupat locul 31 în acest clasament.

⇒ *Regiunea Vest se află în urma altor regiuni omoloage din punct de vedere al înscrierii în programe TVET.*

România are o tradiție îndelungată a programelor de învățământ și Formare Tehnică și Vocațională (TVET). Cifrele recente de la INS indică faptul că Regiunea Vest se află în urma altor regiuni omoloage din punct de vedere al înscrierii în programe TVET. Astfel, în 2011 Regiunea Vest a avut cel mai mic număr de elevi înscriși în licee tehnice dintre toate regiunile României (34.441), și în 2010 a fost a patra regiune ca număr de înscrieri în sistemul de învățământ profesional (523). În plus, între 2008 și 2011, gradul de înscriere la liceele agricole a rămas constant și în 2011 a fost cel mai scăzut din toate regiunile României (6522 elevi).

Lipsa de interes față de învățământul tehnic din partea potențialilor elevi - explicabilă, probabil, prin programele școlare învechite cu legături insuficiente cu nevoile sectorului privat și prin lipsa echipamentelor moderne necesare pentru dobândirea de cunoștințe relevante pentru industrie - poate reprezenta motivul care stă la baza acestei performanțe.

4.1.2.2. Politici orizontale cu impact asupra Regiunii Vest

Așa cum s-a mai arătat, identificarea principalelor domenii de politică orizontală rezultă din combinarea unui proces consultativ cu reprezentanții sectorului privat, și se concentrează asupra percepției sectorului privat cu privire la principalele obstacole în calea creșterii economice.

Astfel, domeniile de politici orizontale identificate și care au conexiune cu sistemului educațional și desfășurării activităților de cercetare-dezvoltare, sunt:

❖ *Legătura dintre învățământul universitar și forța de muncă și formarea continuă.*

➤ În ciuda faptului că educația și abilitățile sunt adesea percepute ca sursă a avantajului comparativ pentru regiune, de fapt regiunea se confruntă cu minusuri importante la toate nivelurile de formare și dezvoltare de abilități. Constatările raportului Băncii Mondiale intitulat "Evaluarea teritorială: profil, performanță și factori de creștere" identifică două provocări importante pentru îmbunătățirea nivelului abilităților.

○ *Legătura dintre învățământul universitar și forța de muncă trebuie consolidată.*

Regiunea trebuie să echilibreze mai bine infrastructura proprie de învățământ universitar, mai ales pe parte de inserție a absolvenților pe piața muncii, evitând problemele comune de nepotrivire între oferta educațională și cererea pieței muncii și supra-educarea. Acest fapt va necesita

investiții pentru îmbunătățirea legăturilor dintre universități (precum și facilități de învățământ vocațional) și angajatori.

Ar putea fi utile, de asemenea, investițiile în promovarea disciplinelor și abilităților care pot reprezenta baza economiei viitoare a regiunii.

- *Formarea continuă reprezintă un alt domeniu important pentru acțiunea politicilor.*

Lipsa investițiilor în formarea continuă face ca forța de muncă din regiune să nu se poată adapta la cerințele de modificare a abilităților ce rezultă din transformările suferite de structura industriei și de tehnologie.

Rezultatul este un nivel ridicat al șomajului structural (și procente scăzute de participare) și nepotriviri de abilități la toate nivelurile forței de muncă. Implementarea de stimulente pentru ca persoanele să investească în formarea continuă și asigurarea unei infrastructuri și a unor servicii (publice și private) pentru a sprijini acest proces va reprezenta o prioritate importantă pentru regiune.

❖ *Un sistem de școli profesionale pentru formare utilă pentru industrie.*

- Consultările cu întreprinderile, derulate ca parte a acestei evaluări, au arătat că numărul foarte mic de școli profesionale din regiune (și din țară) a avut un impact negativ semnificativ asupra capacității întreprinderilor de a crește productivitatea sau de a se extinde.

Deși programul TVET este operațional de mai mulți ani, cifrele recente indică faptul că regiunea rămâne în urmă cel puțin din punct de vedere al înscrierilor.

În plus, consultările cu firmele din sectorul privat indică faptul că numărul tehnicienilor care pot utiliza mașini și echipamente avansate scade rapid, iar vârsta lor medie crește. Această problemă afectează toate sectoarele care au fost evaluate în cadrul acestui studiu, inclusiv textilele, sectorul agroalimentar, cel auto sau construcțiile și, într-o mai mică măsură, TIC (mai ales dezvoltarea de software, care reprezintă în primul rând un sector de muncă calificată). Astfel, mai multe companii reclamă faptul că programele de formare oferite de furnizori de servicii de formare profesională și finanțate din fonduri UE au avut o calitate scăzută și nu au fost relevante pentru piață.

- Pentru a sprijini o dezvoltare industrială durabilă în România pe termen mediu și lung, este vital ca politicile viitoare să se concentreze pe acest tip de instituții de învățământ.

Programa pentru școlile profesionale ar trebui dezvoltată pe baza consultărilor cu sectorul privat la nivel național și regional. În plus, acest tip de formare ar trebui să fie finanțat în mod corespunzător și studenții ar trebui să aibă acces la echipamente moderne, pentru a fi în măsură să obțină cunoștințe utile pentru industrie. Această abordare va asigura că noii absolvenți dobândesc un set de competențe care să răspundă cerințelor pieței și să aibă succes în găsirea de locuri de muncă.

❖ *Competențe antreprenoriale și de management al afacerilor*

- O preocupare subliniată de părțile interesate în domeniul C&D precum și de sectorul privat, a fost lipsa de competențe antreprenoriale și management al afacerilor.

Programele de formare în domeniul dezvoltării și al managementului afacerilor sunt esențiale în pregătirea întreprinderilor și antreprenorilor de a concura la nivel național și global. Acest tip de formare ar trebui să fie oferit prin programa universitară (inclusiv un accent pe abilitățile de prezentare), ca parte a serviciilor de incubator, sau să fie furnizate antreprenorilor prin programe specializate la nivel local.

4.1.2.3. Obiectivele tematice și prioritățile de investiții

Din cele unsprezece Obiective Tematice definite de către Comisia Europeană, domeniile educației și cel al cercetării dezvoltării, și care se potrivesc cel mai bine nevoilor de dezvoltare din această perspectivă ale Regiunii Vest, sunt:

- **Obiectivul tematic 1:** Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării
- **Obiectivul tematic 10:** Investiții în învățământ, abilități și formare continuă

Prioritățile de investiții identificate în acest scop pot fi finanțate din diverse fonduri ESI, inclusiv FEDR (Fondul European de Dezvoltare Regională). În timp ce investițiile promovate la nivel național, prin alte programe, pot fi, de asemenea, implementate, această propunere se concentrează pe investiții care pot fi finanțate prin inițiative regionale.

Obiectivul tematic 1: Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării

- ❖ *Nevoia de întărire a cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării este motivată de nivelul scăzut de cheltuieli cu C&D în Regiunea Vest - doar 0,22% din PIB-ul regional în 2010.*

Acest nivel înregistrat în 2010 este în scădere de la 0,3% în 2008, comparat cu o medie națională de 0,47%. Chiar dacă există o bază de cercetare în regiune, legătura acesteia cu industria este limitată.

Principalele universități locale au început să investească în transferul de tehnologie, dar aceste investiții se află încă în stadiu incipient.

Este nevoie de investiții suplimentare pentru a sprijini cercetarea și inovarea în rândul firmelor, pentru a dezvolta legături și sinergii între firme și pentru a îmbunătăți infrastructura de C&D din regiune.

- ❖ *Regiunea Vest necesită un sistem regional de inovare eficient pentru a crește competitivitatea companiilor locale.*

Acest sistem de inovare se poate orienta mai ales spre îmbunătățirea capacității companiilor locale de a efectua activități de cercetare și dezvoltare, ceea ce le-ar permite să se concentreze mai nou pe activități cu o valoare adăugată mai ridicată. În plus, atragerea companiilor mari în clustere de inovare poate conduce la transfer de tehnologie din amonte din lanțul de furnizare către companii locale mai mici și la diversificarea automată a bazei de producție a regiunii.

Obiectivul tematic 10: Investiții în învățământ, abilități și formare continuă

- ❖ *Extinderea disponibilității forței de muncă calificate care se poate implica în activități de inovare reprezintă o altă provocare majoră pentru regiune.*

Timișoara, și într-o mai mică măsură Aradul, sunt singurele orașe unde această capacitate este disponibilă, chiar dacă și aici ea este limitată. Absolvenții de facultate trebuie să fie mai bine formați pentru a putea aplica cunoștințele tehnice. Firmele adesea au dificultăți în a identifica absolvenți care să corespundă nevoilor lor, în parte pentru că abilitățile oferite de sistemul de învățământ nu trec dincolo de conceptele teoretice.

- ❖ *Pentru a dezvolta seturi de abilități adecvate pentru absolvenți, trebuie îmbunătățite legăturile dintre industrie și universități.*

Acest fapt poate fi atins prin parteneriate public-private cu privire la colaborările de C&D sau prin adaptarea programei școlare pentru a răspunde nevoilor industriei. În prezent, asemenea proiecte comune sunt disponibile doar pentru companii mari ca Siemens și Continental, care au programe și parteneriate cu universitățile locale. Aceste eforturi trebuie mărite și ar trebui să includă firme locale, inclusiv întreprinderi mici și mijlocii.

- ❖ *Învățământul vocațional trebuie, de asemenea, extins și îmbunătățit pentru a oferi un număr suficient de tehnicieni calificați (mână de lucru specializată).*

Lipsa muncitorilor calificați care să poată utiliza mașinile de ultimă generație limitează potențialul de creștere a firmelor și crește costul de producție. Accesul la o gamă mai largă de forță de muncă calificată combinat cu absolvenți mai bine ghidați ar întări avantajele comparative ale regiunii. În timp ce parteneriatele între instituțiile de

învățământ de stat și particulare, fie pentru formarea inițială, fie pentru programe de formare continuă pot fi promovate prin parteneriat ESF, investițiile în infrastructura de învățământ ar trebui susținute prin măsuri FEDR. Aceste parteneriate pot fi proiecte cu auto-susținere, sau parte a unor proiecte integrate pentru investiții în cercetare și inovare.

Axa prioritară : Învățământ la standarde înalte pentru toți

Una din propunerile formulate de Banca Mondială în contextul studiului realizat vizează definirea axei prioritare "Învățământ la standarde înalte pentru toți". În acest sens, se consideră că investițiile productive și "inteligente" pot fi încununuate de succes doar dacă sunt însoțite de intervenții adecvate pentru a se asigura abilitățile necesare. În afara măsurilor de tip soft, trebuie continuate investițiile în infrastructura de învățământ pentru a se asigura acces egal la învățământul la standarde înalte.

Prima prioritate de investiții din această axă este reprezentată de *îmbunătățirea abilităților și a competențelor forței de muncă pentru a satisface nevoile pieței.*

Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- creșterea procentului populației absolventă de învățământ superior;
- încurajarea accesului la dezvoltare profesională, inclusiv programe de formare continuă.

Analiza economiei de la nivel regional a indicat o discrepanță între abilitățile disponibile și nevoile pieței muncii din Regiunea Vest. Această problemă poate fi rezolvată prin programe de formare dezvoltate prin programul operațional național. Proiectele pot fi elaborate cu sprijinul autorităților regionale care pot asigura coordonarea cererii cu furnizorii de formare profesională (școli, universități sau centre de formare profesională) pentru a identifica și promova acele proiecte care se potrivesc nevoilor actorilor din economia locală.

Numărul limitat de școli profesionale din regiune (și din țară) are un impact negativ asupra posibilității firmelor de a-și crește productivitatea și de a se dezvolta. Această problemă afectează toate sectoarele din regiune și reprezintă unul dintre obstacolele cele mai importante care trebuie eliminate prin investiții viitoare.

Din acest punct de vedere, adaptarea învățământului teoretic și vocațional la cererea pieței muncii, creșterea relevanței ofertei de învățământ teoretic și vocațional prin anticiparea cerințelor sectorului privat, și asigurarea caracterului aplicabil al materialelor de învățare, reprezintă factori cheie pentru dezvoltarea economică a regiunii.

Aceste obiective pot fi atinse prin:

- dezvoltarea de programe de formare la locul de muncă prin programe de ucenicie, practică și;
- consolidarea capacității furnizorilor de învățământ vocațional de a oferi programe de învățământ și formare atractive și de calitate, în strânsă legătură cu cerințele pieței, mai ales pentru sectoare cu un potențial de creștere semnificativ, în vederea asigurării complementarității cu strategia de competitivitate.

Alt tip de măsuri care pot fi finanțate pentru a dezvolta formarea de abilități antreprenoriale și de management al afacerilor sunt:

- promovarea parteneriatelor și a rețelelor în rândul companiilor și al furnizorilor de servicii de formare profesională, pentru a crește gradul de aplicare a formării pe piață;
- sprijinirea formării continue prin dezvoltarea și implementarea de măsuri pentru a crește relevanța programelor de învățământ universitar, inclusiv prin concentrarea pe rezolvarea de probleme, creativitate și dezvoltarea abilităților antreprenoriale;
- dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ superior, mediul de afaceri și institute de cercetare.

Cea de-a doua prioritate de investiții din această axă prioritară este reprezentată de *investiția în învățământ, abilități și formare continuă prin dezvoltarea infrastructurii de învățământ și formare profesională*.

Obiectivul specific al acestei priorități de investiții îl reprezintă reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și extinderea infrastructurii de formare la nivel pre-universitar, universitar și învățământ vocațional.

Măsurile de tip soft precum programele de învățământ teoretic și vocațional trebuie susținute adecvat printr-o infrastructură educațională și printr-o echipare corespunzătoare a școlilor și centrelor de învățământ profesional în vederea asigurării unui proces de predare calitativ, cu utilizarea de resurse pedagogice și tehnice adecvate. Investițiile care au început în perioada actuală de finanțare ar trebui continuate pentru a se echipa infrastructura educațională în mod adecvat la nivelul regiunii.

4.1.3. Contextul județean

4.1.3.1. Corelația dintre învățământ și cererea de forță de muncă

Creșterea rolului educației și formării profesionale în formarea capitalului uman în sprijinul creșterii competitivității economice, a gradului de ocupare a forței de muncă, în promovarea incluziunii sociale, consolidarea cetățeniei democratice active, și, nu în ultimul rând, în dezvoltarea personală și profesională a celor care învață, constituie o preocupare majoră în cadrul politicilor și strategiilor în domeniul educației.

În acest context, corelarea ofertei de formare cu cerințele derivate din nevoile de dezvoltare economică și socială și cu nevoile de dezvoltare

personală și profesională a celor care învață constituie un obiectiv permanent al sistemelor de educație și formare profesională.

Învățământul profesional și tehnic, prin obiectivele sale, este subsumat dublului rol al educației: economic și social. Prin urmare învățământului profesional și tehnic (ÎPT) nu poate răspunde, în sens restrâns, cerințelor imediate ale unui loc de muncă, el trebuie să asigure pregătirea pentru o carieră de succes care presupune integrare socio-profesională. În aceste condiții învățământul profesional și tehnic trebuie văzut ca o etapă în procesul învățării pe parcursul întregii vieți, care este imediat urmată de învățarea la locul de muncă în vederea adaptării la cerințele acestuia.

Din aceste motive, este necesară o planificare prospectivă, în termeni de prognoză, a ofertei ÎPT în corelare cu cererea previzionată a forței de muncă și integrată într-o strategie coerentă de dezvoltare a capacității ÎPT de adaptare continuă la nevoile în schimbare și de promovare a măsurilor necesare pentru o tranziție eficientă de la școală la viața activă.

În perspectiva anului 2020, putem concluziona **finalitățile așteptate** de la formarea profesională și tehnică inițială și continuă în județul Hunedoara:

- Învățământul profesional și tehnic să asigure dezvoltarea profesională și personală a tinerilor astfel încât aceștia să devină cetățeni activi la nivelul comunității, să participe la viața activă, civică și profesională;
- Toate unitățile școlare din învățământul profesional și tehnic să asigure șanse egale de dezvoltare profesională a fiecărui beneficiar;
- Să asigure formarea profesională în condiții de calitate a procesului educațional;
- Învățământul profesional și tehnic să asigure șanse de dezvoltare profesională în vederea dobândirii unei calificări pentru care există oportunități de ocupare pe piața muncii locală, județeană sau regională, națională precum și de continuare a învățării de-a lungul întregii vieți active în vederea adaptării la schimbările tehnologice specifice economiei bazată pe cunoaștere.

Este necesar, așadar, să ținem seama de nivelul de calificare solicitat de piața muncii, inclusiv piața muncii europeană care prezintă următoarea tendință (potrivit CEDEFOP).

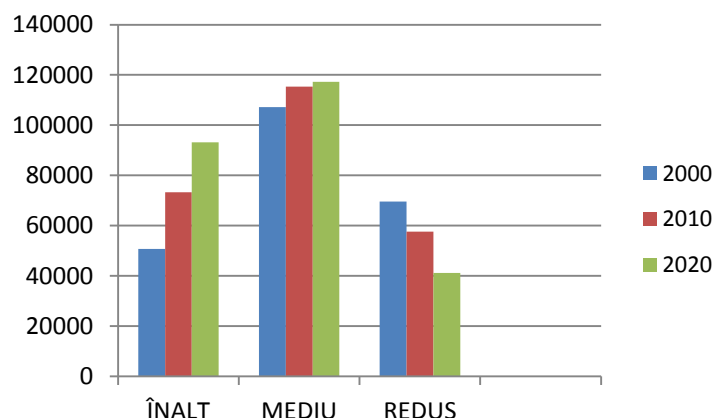

Figura 4.1. Prognoza evoluției nivelului de calificare solicitat pe piața muncii

Sursă: Cedefop | Skills Forecasts | 2012

(Nivelele REDUS, MEDIU, ÎNALT sunt corelate cu nivelele ISCED, astfel: REDUS – ISCED 0-1, MEDIU – ISCED 2-3, ÎNALT – ISCED 5-6)

Din datele de mai sus se observă o descreștere a numărului persoanelor cu nivel redus de calificare în perioada 2000-2010, cu 17,1% și în continuare (până în 2020) o descreștere și mai accentuată de 28,5%.

De asemenea trebuie să se țină seama de tendințele de ocupare oferă o imagine a persoanelor angajate în diferite sectoare, cu diferite ocupații și calificări. Imaginea privind ocuparea reflectă cerința economiei, capacitatea economiei de a oferi un loc de muncă forței de muncă libere.

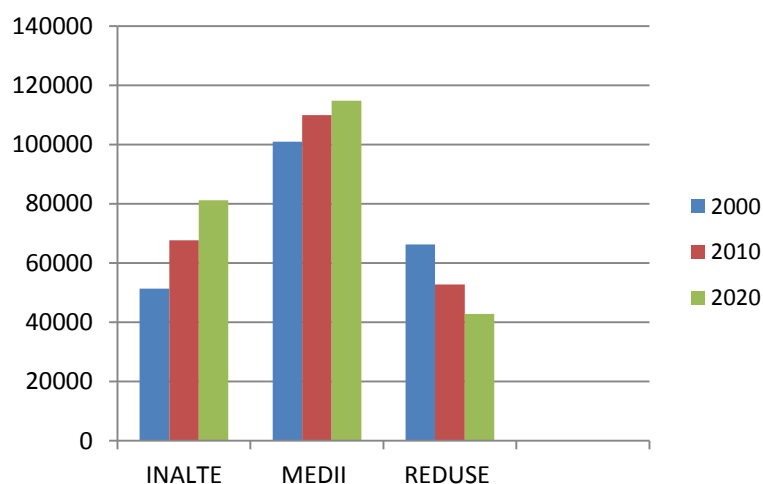

Figura 4.2. Prognoza nivelului de calificare pe piața muncii

Sursă: Cedefop | Skills Forecasts | 2012

În perioada 2000-2010 se observă că are loc fenomenul de inversare a ocupării aferente calificărilor înalte și celor reduse, în 2010 persoanele ocupate cu nivel de calificare înalt, depășind valoarea aferentă calificărilor reduse.

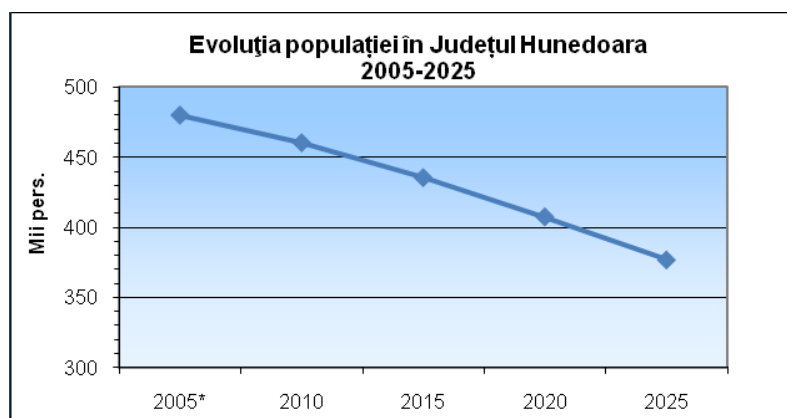
4.1.3.2. Analiza învățământului din punct de vedere al evoluției demografice

Din punct de vedere demografic, principalii factori care acționează asupra mărimii și structurii populației sunt natalitatea, mortalitatea și migrația.

În Județul Hunedoara se remarcă o diminuare a natalității. Principalii factori care au determinat scăderea natalității sunt de natură economică, socială și culturală. Este vorba de o transformare semnificativă a structurii ocupaționale a populației, care a impus, mai ales contingentelor tinere, o mobilitate teritorială și profesională deosebită și, în același timp, prelungirea perioadei de instruire.

În perspectivă, numărul populației Județului Hunedoara este prognozat să scadă până în 2025 raportat la anul 2005 cu 105.600 persoane, ceea ce reprezintă 21,0% din populația județului la nivelul anului 2005. Este cea mai semnificativă scădere a populației de la nivelul Regiunii Vest depășind cu mult media regiunii (-9,5%) și pe cea națională (-11%).

Scăderea populației a fost moderată până în anul 2010 și va fi mai accentuată spre sfârșitul perioadei de proiectare. Această scădere se va datora menținerii unui deficit al nașterilor în raport cu numărul deceselor (spor natural negativ), la care se va adăuga soldul negativ cumulat al migrației interne și externe.

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

Figura 4.3. Evoluția populației în perioada 2005-2025

Dacă ne referim la evoluția populației Județului Hunedoara pe grupe mari de vârstă se constată următoarele:

- grupa de vârstă „0-14 ani” are valori sub media națională și regională indiferent de anul pe care îl luăm drept referință;
- scăderea constantă a populației cuprinsă în grupa “0-14 ani”, de la 14,86 % din totalul populației județului în 2005 la 11,18% în anul 2025;
- grupa de vârstă „peste 65 ani” are valori superioare mediei naționale și regionale în toată perioada supusă analizei;

ponderea acestei grupe de vârstă din totalul populației este în creștere;

- Încă din anul 2010 ponderea populației cuprinsă în grupa "peste 65 ani" a depășit ponderea populației tinere "0-14 ani", iar diferența se accentuează spre 2025 în favoarea populației mai în vârstă.

Toate acestea pun în evidență un proces accentuat de îmbătrânire a populației, proces care se va accentua spre finalul perioadei supusă analizei.

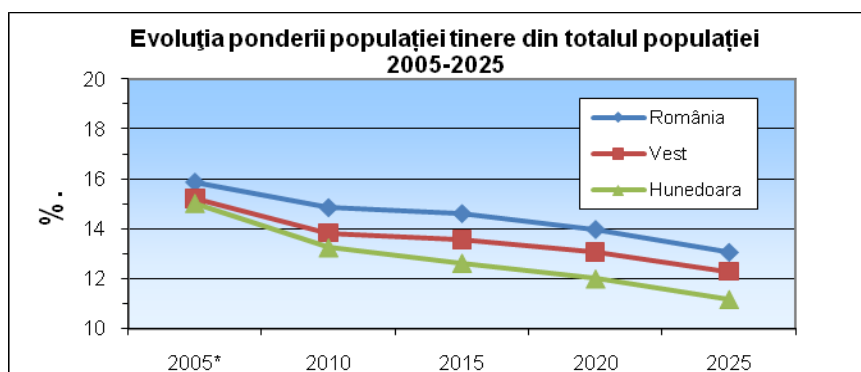

Figura 4.4. Evoluția populației tinere în perioada 2005-2025

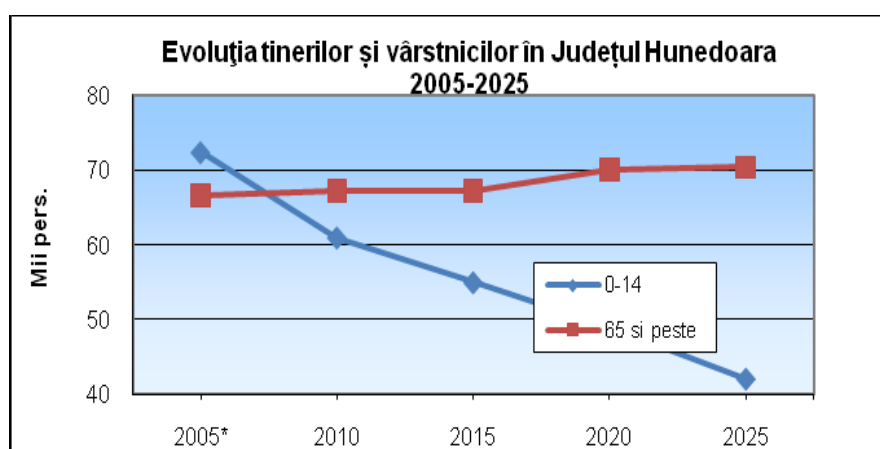

Figura 4.5. Evoluția populației tinere și vârstnice în perioada 2005-2025

Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

În ceea ce privește evoluția populației pe sexe, se observă diferențe majore în privința scăderii populației feminine și masculine comparativ cu Regiunea Vest sau cu scăderea înregistrată la nivel național. Se aproximează în anul 2025 față de anul 2010 o reducere cu 17,68% a populației feminine și cu 18,87% a populației masculine. Aceasta reprezintă cea mai drastică scădere din județele Regiunii Vest și reprezintă dublul mediei prognozate la nivel național.

Tabel 4.2. Evoluția populației masculine în perioada 2005-2025

Județe / An	2005*	2010	2015	2020	2025	2020-2010		2025-2010	
Hunedoara	233719	223100	210400	196300	181000	-26800	-12.01	-42100	-18.87
Vest	931508	915800	893400	865800	833000	-50000	-5.46	-82800	-9.04
România	10543518	10320500	10042600	9696600	9292800	-623900	-6.05	-1027700	-9.96

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Tabel 4.3. Evoluția populației feminine în perioada 2005-2025

Județe / An	2005*	2010	2015	2020	2025	2020-2010		2025-2010	
						nr.	%	nr.	%
Hunedoara	246740	237500	225200	211100	195500	-26400	-11.12	-42000	-17.68
Vest	998950	988600	986600	943400	912900	-45200	-4.57	-75700	-7.66
România	11080331	10905800	10654600	10329800	9950600	-576000	-5.28	-955200	-8.76

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Referitor la prognoza populației de vârstă preșcolară și școlară se constată o diminuare în anul 2015 față de anul 2005 cu 28,7% și în anul 2025 raportat la anul 2005 cu 46,7%, mult peste media Regiunii Vest (21,2%, respectiv 32,6%).

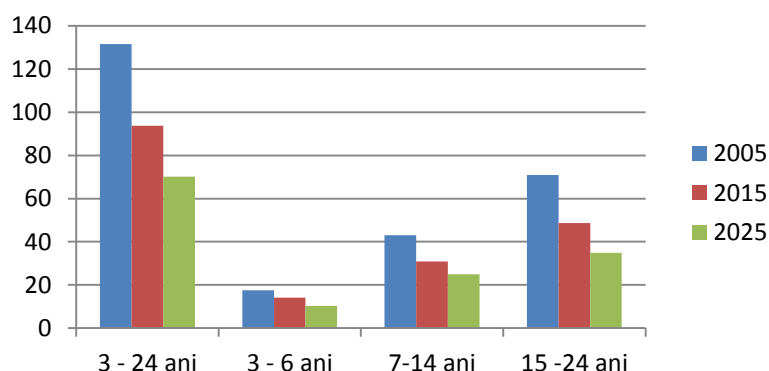

Figura 4.6. Evoluția populației de vârstă preșcolară și școlară în județul Hunedoara (mii persoane)

Sursa: INS , Proiectarea populației României în profil teritorial până în anul 2025

* Datele pe anul 2005 sunt preluate din Anuarul Statistic al României 2006, INS, 2006

Principalele concluzii din analiza demografică, legate de învățământul tehnic și profesional sunt următoarele:

- Declinul demografic general conduce la nevoia unei gestiuni eficiente previzionale a dezvoltării resurselor umane sprijinită de investiții corespunzătoare în capitalul uman.

- Reducerea naturală prognozată a populației tinere exprimă pericolul unui deficit de forță de muncă tânără calificată în următoarea perioadă de timp.

Se impun, așadar, măsuri pentru dezvoltarea resursei umane precum:

- Creșterea nivelului de calificare și a motivării forței de muncă tinere de a participa la forța de muncă regională.
- Racordare realistă la piața europeană a muncii – acțiuni de planificare a ofertei educaționale de informare orientare și consiliere.
- Optimizarea alocării resurselor prin concentrarea pregătirii în școli viabile în paralel cu rezolvarea problemelor de acces.
- Colaborarea școlilor în rețea:
 - o ofertă cuprinzătoare și diversificată;
 - eliminarea paralelismelor nejustificate;
 - colaborare pentru acoperire teritorială optimă.
- Diversificarea grupurilor țintă (programe pentru adulți).
- Dezvoltarea parteneriatelor locale, județene, regionale între unitățile de învățământ și reprezentanții comunității, care să conducă la oportunități de diversificare a ofertei de formare inițială;
- Implicarea reprezentanților comunității locale în implementarea și dezvoltarea unor curricule în dezvoltare locală (CDL) care să contribuie la formarea competențelor sociale și civice (ompetențe personale, interpersonale și interculturale, precum și toate formele de comportament, care oferă individului posibilitatea de a participa în mod constructiv și eficient la viața socială și de a participa în mod activ la viața civilă);
- Măsuri conjugate pentru consolidarea pregătirii profesionale, indiferent de calificare, cu competențe specifice economiei de piață, care să conducă la dezvoltarea competențelor antreprenoriale – susținerea implementării și dezvoltării „Firmelor de exercițiu” la nivelul tuturor unităților de învățământ liceal (Instruirea în firma de exercițiu oferă elevului competențe în ceea ce înseamnă comportamentul profesional, respectiv: “Să știe ce să facă și să știe cum să facă.”)
- Fenomenul de îmbătrânire demografică conduce la nevoi sporite de personal calificat pentru asistență socială și medicală și implicit nevoi educaționale specifice pentru aceste domenii de calificare.

- Ponderea semnificativă a populației feminine impune oferta de pregătire - calificările dorite de populația feminină programe de sprijin (facilități) pentru participarea la educație.
- Diversitatea etnică implică cerința de educație multiculturală și implicit găsirea de soluții pentru asigurarea accesului egal la educație și a varietății opțiunilor programe de sprijin pentru grupurile etnice dezavantajate.
- Consolidarea relativă a vârstei de mijloc (35-55 ani) active pe piața muncii implică nevoi crescânde de formare continuă și de implicarea activă a școlilor ca furnizori de programe de formare pentru adulți.

4.1.4. *Învățământul în municipiul Hunedoara*

4.1.4.1. *Învățământul preuniversitar*

Municipiul Hunedoara dispune de o rețea de instituții educaționale care asigură toate nivelele de educație și formare, de la grădinițe până la instituțiile de învățământ superior.

Structura unităților de învățământ preuniversitar la nivelul anului 2013 cuprinde un număr total de 9 unități de învățământ, dintre care: 2 grădinițe de copii, 2 școli din învățământul primar și gimnazial și 5 licee (Figura 4.7). Valorile menționate mai sus sunt conforme clasificării realizate în statisticile Primăriei Municipiului Hunedoara. Mai jos este detaliată componența fiecăreia dintre aceste instituții.

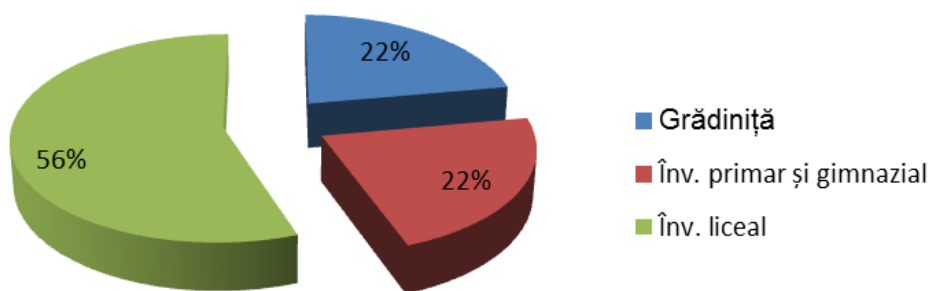

Figura 4.7. Structura unităților de învățământ în anul 2013

Unitățile de învățământ preuniversitar înregistrate ca funcționale în anul 2013 sunt următoarele:

Grădinițe:

- Grădinița cu Program Prolungit Nr. 1 – Piața Florilor nr. 1 bis, care are în structură:

- Grădinița cu Program Normal și Prelungit „LICURICI” – str. Ștefan cel Mare nr. 1A
- Grădinița „PITICOT” – str. Moldovei nr. 2
- Grădinița cu Program Prelungit Nr. 5 – str. Cloșca nr. 5
- Grădinița cu Program Normal Nr. 4 – str. Laminatorului nr. 1
- Grădinița cu Program Normal Nr. 6 – str. Trandafirilor nr. 8
- Grădinița „DUMBRAVA MINUNATĂ” – Aleea Câmpului nr. 7, care are în structură:
 - Grădinița cu Program Normal Nr. 1 – str. Rândunicii nr. 1
 - Grădinița cu Program Normal „ZORI DE ZI” – str. Cerbului nr. 3
 - Grădinița „FLOAREA SOARELUI” – str. Cerbului nr. 3 bis
 - Grădinița „PRICHINDELUL” – str. I.L. Caragiale nr. 6 bis
 - Grădinița cu Program Normal Nr. 5 – str. Ștrandului nr. 2

Școli gimnaziale

- Școala Gimnazială Nr.1, str. Trandafirilor nr. 10, care are în structură:
 - Corp Școală 12, str. Prutului nr. 9
- Școala Gimnazială Nr.2, str. Luncii nr. 1, care are în structură:
 - Corp Școală 11, str. Rândunicii nr. 6

Colegii și licee

- Colegiul Economic "EMANUIL GOJDU", str. Alexandru Vlahuță nr. 1 bis, care are în structură:
 - Școala Gimnazială Nr.7, str. Moldovei nr. 7
 - Corp Școală 3, str. Laminatorului nr. 10
 - Corp Școală 8, str. Cerbului nr. 2
- Colegiul Tehnic "MATEI CORVIN", str. Victoriei nr. 17, care are în structură:
 - Școala Gimnazială Nr.6, Piața Florilor nr. 1
 - Școala Primară PESTIȘU MARE, str. Peștișul Mare nr.336B
- Colegiul National "IANCU DE HUNEDOARA", str. Victoriei nr. 12, care are în structură:
 - Corp Școală 5, b-dul Decebal nr. 19
 - Școala Postliceală Sanitară, str. Nicolae Bălcescu nr.7
 - Școala Primară RĂCĂȘTIA, str. Răcăștia nr. 201

- Școala Primară HĂȘDAT, str. Hășdat nr. 141
- Grădinița cu Program Normal Boș – str. Boș
- Colegiul Național de Informatică "TRAIAN LALESCU", str. Victoriei nr. 23, care are în structură:
 - Corp Școală 4, str. Victoriei nr. 23
 - Corp Școală De Muzică, str. Victoriei nr. 23
- Liceul Tehnologic "CONSTANTIN BURSAN", str. Turnătorului nr. 1

Alte unități

- Creșa Săptămânală Nr. 1 "CĂSUȚA CU PITICI", str. I.L. Caragiale nr. 6
- Clubul Copiilor și Elevilor Hunedoara, str. Victoriei nr. 17
- Clubul Sportiv Școlar Hunedoara, str. Victoriei nr. 17
- Centrul de Pedagogie Curativă Hunedoara, b-dul 1848 nr. 23

Numărul total al elevilor înscriși în anul școlar 2011-2012 a fost repartizat astfel: 1.585 grădiniță, 2.430 învățământ primar, 2.480 învățământ gimnazial, 2.915 învățământ liceal (Figura 4.8), iar numărul personalului didactic echivalent din cadrul acestor instituții de învățământ: 110 grădiniță, 136 învățământ primar, 202 învățământ gimnazial, 190 învățământ liceal (Figura 4.9).

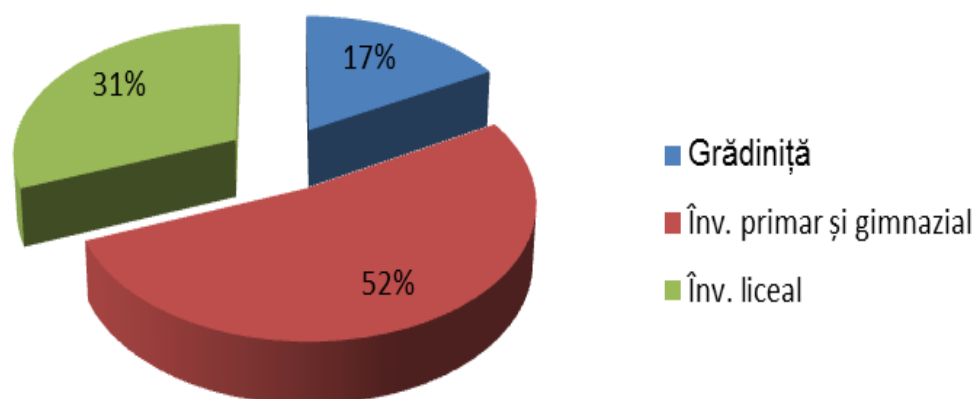

Figura 4.8. Repartiția elevilor pe tipuri de unități de învățământ, în anul școlar 2011 – 2012

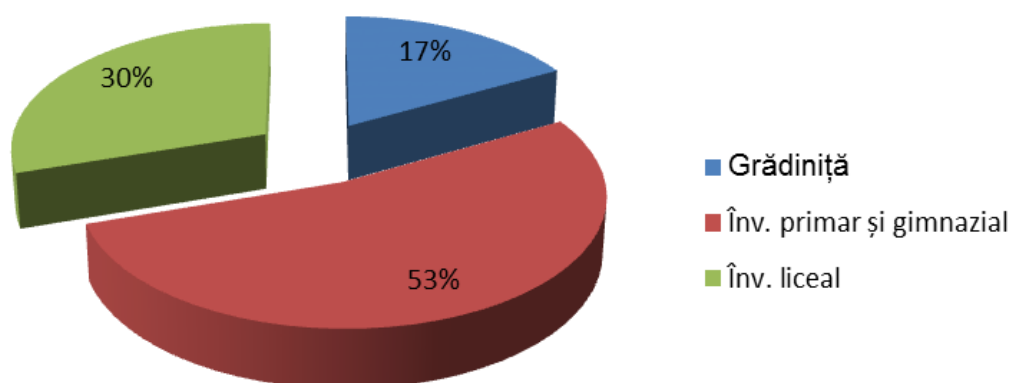

Figura 4.9. Repartiția personalului didactic pe tipuri de unități de învățământ, în anul școlar 2011 – 2012

După cum se observă din diagramele de mai sus, repartiția elevilor și a cadrelor didactice pe unități de învățământ este aproximativ identică, aspect ce rezultă și din Figura 4.10, în care a fost reprezentat numărul de elevi pe cadru didactic, pentru tipurile de unități de învățământ analizate și în care se constată că raportul este aproximativ egal, în toate cele trei cazuri.

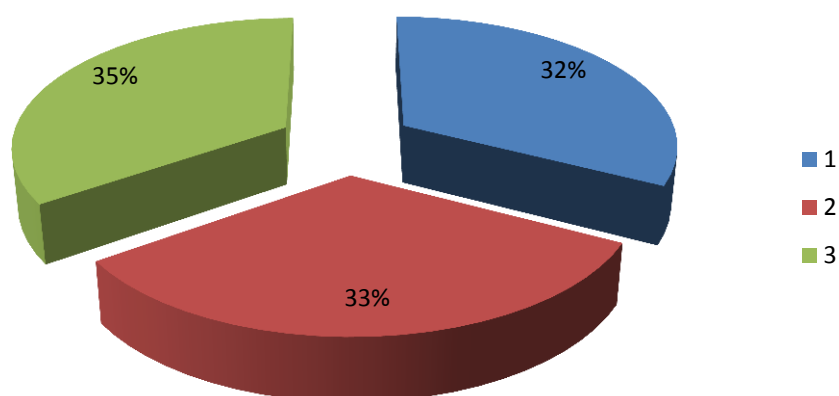

Figura 4.10. Numărul de elevi pe cadru didactic, în anul școlar 2011 - 2012

Datele pe baza cărora s-a realizat analiza au la bază Fișa localității Municipiului Hunedoara, întocmită de Direcția Județeană de Statistică Hunedoara/ Institutul Național de Statistică.

După cum se observă din enumerarea anterioară, unele unități de învățământ au în structură mai multe grădinițe/școli, aceasta

reprezentând o organizare administrativă ce a devenit activă în anul 2010. În consecință, nu este utilă o analiză a evoluției numărului de unități de învățământ în perioada 2000 – 2012, deoarece acesta nu va oferi rezultate concludente.

În schimb, în continuare vom realiza o analiză a evoluției numărului de elevi și de cadre didactice, în perioada respectivă, atât pe total unități de învățământ, cât și pe fiecare tip precizat mai sus. Evoluția indicatorilor respectivi este prezentată în graficele următoare:

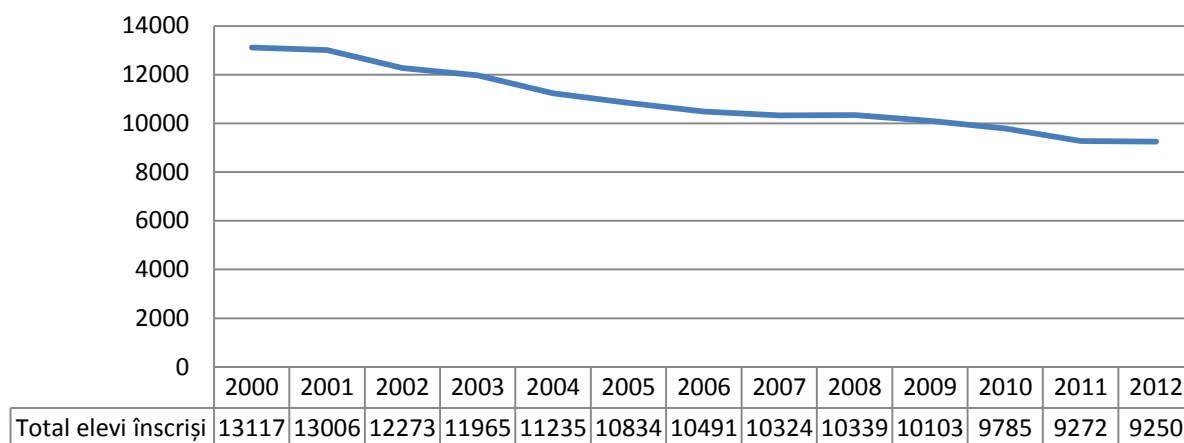

Figura 4.11. Evoluția numărului total de elevi înscriși, perioada 2000 – 2012

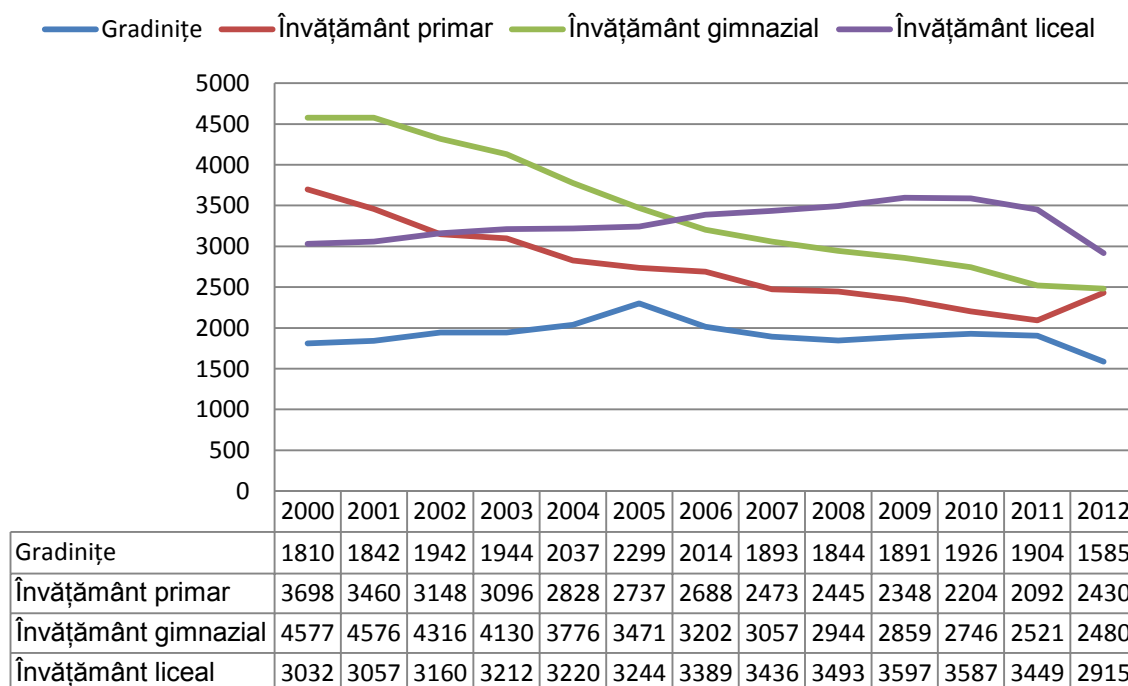

Figura 4.12. Evoluția numărului de elevi înscriși, pe tipuri de unități de învățământ, perioada 2000 – 2012

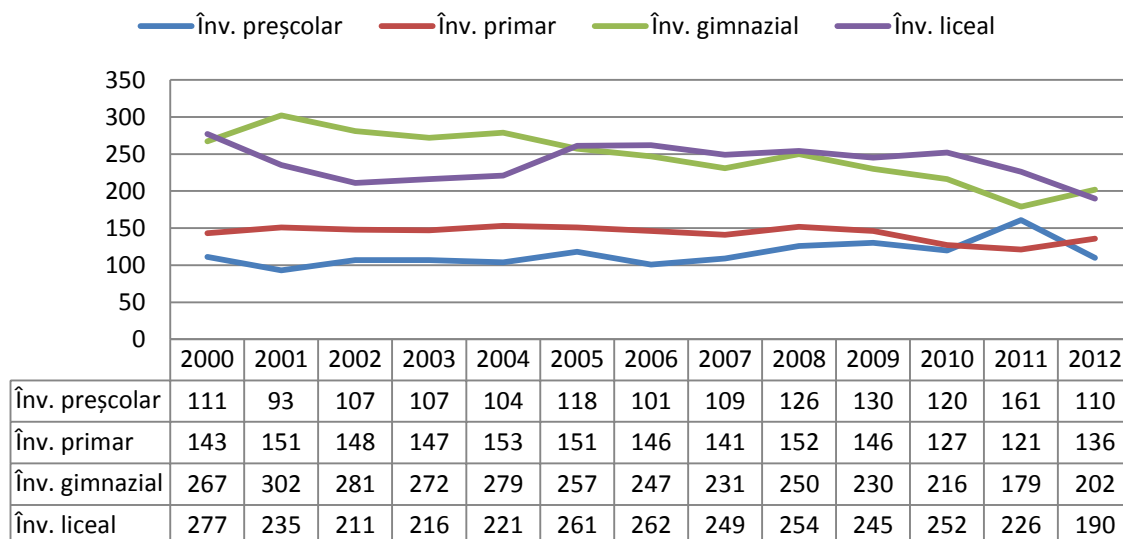

Figura 4.13. Evoluția numărului de cadre didactice, pe tipuri de unități de învățământ, perioada 2000 - 2012

Din graficele prezentate, se pot observa următoarele tendințe:

- Numărul total de elevi prezintă o pantă constant descrescătoare, care corespunde scăderii populației generale a municipiului, în aceeași perioadă de timp. Astfel, în intervalul 2000 – 2012, se înregistrează o scădere cu 29,5% a numărului total de elevi înscriși în învățământul preuniversitar.
- În ceea ce privește numărul de elevi pe tipuri de unități de învățământ, constatăm evoluții ușor diferite. Astfel, numărul elevilor din învățământul gimnazial are o scădere constantă, dar cu o pantă mai accentuată decât cea a numărului total de elevi (în anul 2012 se înregistrează o scădere cu 45,8% față de anul 2000). Aceeași pantă descrescătoare se observă și în cazul elevilor din învățământul primar, dar scăderea este mai lentă (în anul 2012 se înregistrează o scădere cu 34,3% față de anul 2000). În schimb, numărul copiilor din grădinițe este ușor în creștere, scăzând doar în ultima parte a perioadei analizate (în anul 2012 se înregistrează o scădere cu 12,4% față de anul 2000), iar numărul elevilor din învățământul liceal rămâne aproximativ constant, cu excepția unor fluctuații minore, în anii 2005 și 2012 (o scădere cu 3,8% a valorii din anul 2012, față de anul 2000).
- Numărul cadrelor didactice prezintă fluctuații mult mai mici, cu perioade succesive de scădere și creștere, cu excepția învățământului primar, pentru care constatăm o menținere aproximativ constantă. În anul 2012, numărul cadrelor didactice pe tipuri de unități de învățământ este însă în scădere față de valorile corespunzătoare anului 2000 pentru toate tipurile de unități școlare, cu o scădere mai accentuată în cazul învățământului gimnazial și liceal. Procentele cu care scade

numărul cadrelor didactice în perioada amintită sunt următoarele: 0,9% pentru grădinițe, 4,9% pentru învățământul primar, 24,3% pentru învățământul gimnazial și 31,4% pentru învățământul liceal.

Evoluția indicatorului număr de elevi / cadru didactic, în perioada 2000 – 2012 este prezentat în Figura 4.14. Se observă faptul că s-au înregistrat o serie de variații în perioada analizată, valoarea cea mai mică (deci favorabilă) fiind înregistrată în perioada 2008 - 2011, respectiv un număr de aproximativ 12,34 elevi la un profesor.

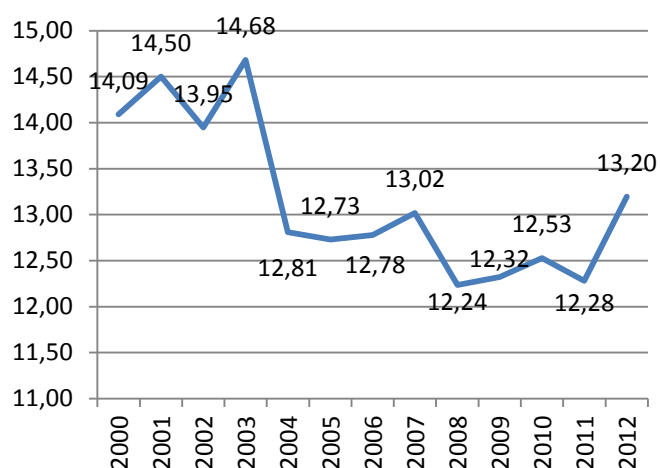

Figura 4.14. Evoluția numărului de elevi/cadru didactic, în perioada 2000 - 2012

Indicatorul complementar, numărul de profesori la 1000 de elevi, a prezentat variația indicată în graficul din Figura 4.15.

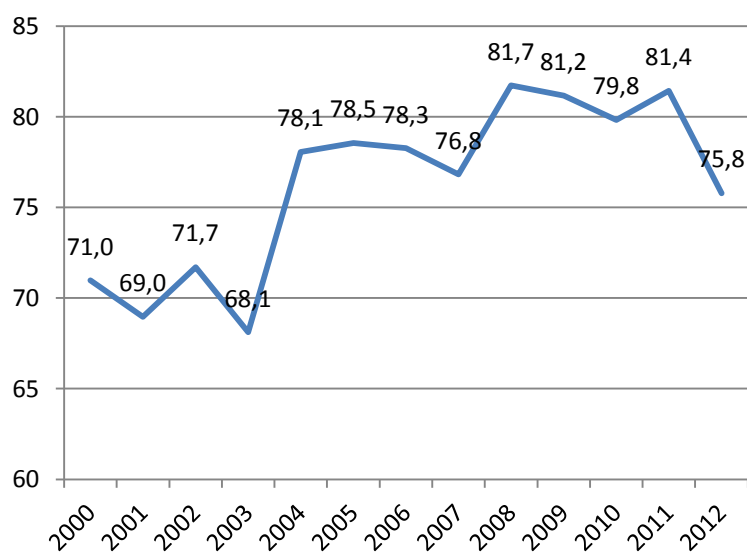

Figura 4.15. Numărul de profesori la 1000 de elevi, învățământul preuniversitar, perioada 2000 - 2012

În perioada analizată, la majoritatea instituțiilor de învățământ preuniversitar din municipiu s-au efectuat dotări cu mobilier, echipamente didactice și IT, în vederea îmbunătățirii procesului educațional, fără a se înregistra însă creșteri deosebite, cu excepția dotărilor în echipamente IT. Evoluția dotărilor este prezentată grafic în Figura 4.16, pentru perioada 2007 - 2012.

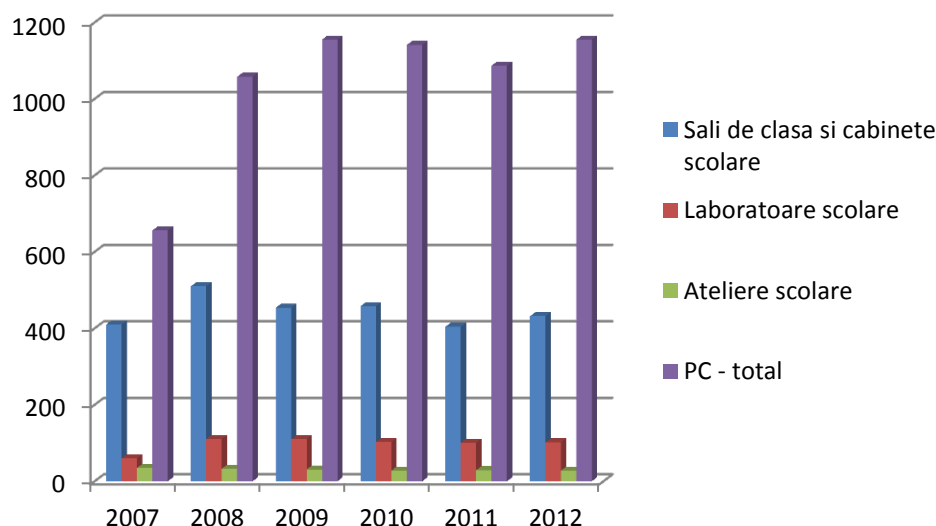

Figura 4.16. Evoluția dotărilor în învățământul preuniversitar, 2007 - 2012

4.1.4.2. Învățământul de arte și meserii

Această categorie de învățământ a cunoscut o diminuare continuă, demonstrată de principalii indicatori statistici – numărul de elevi înscriși, personalul didactic, numărul de elevi care revin la un profesor, precum și numărul de profesori la 1000 de elevi. Datele de referință și reprezentarea grafică pentru primii doi dintre acești indicatori se regăsesc în Figura 4.17 și Figura 4.18.

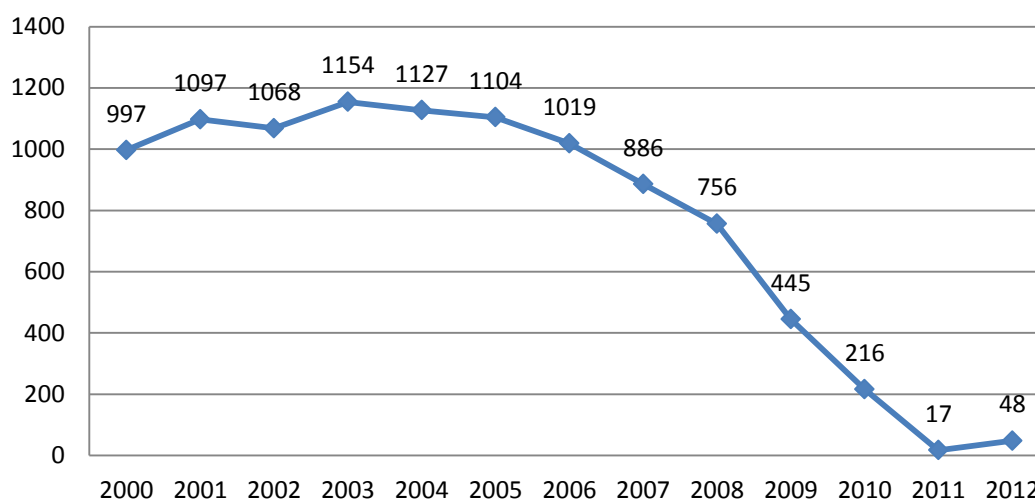

Figura 4.17. Evoluția numărului de elevi înscriși în învățământul de arte și meserii, perioada 2000 – 2012

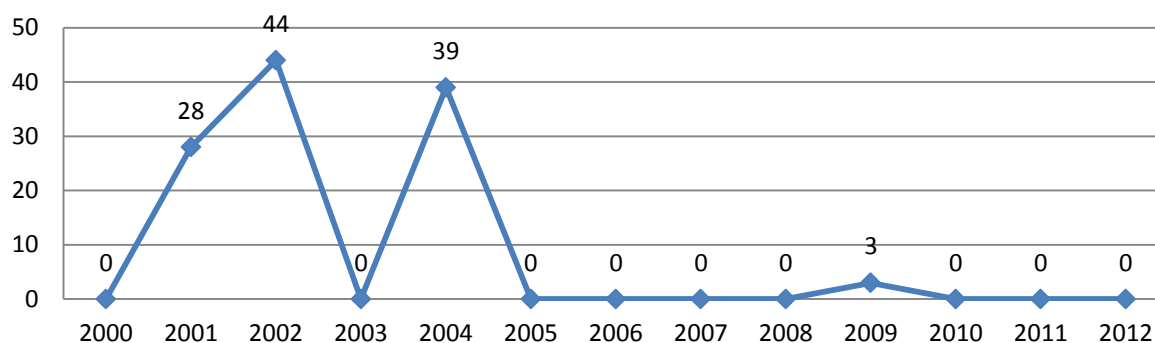

Figura 4.18. Evoluția numărului de cadre didactice active în învățământul de arte și meserii, perioada 2000 – 2012

Evoluția celor doi indicatori, conform graficelor prezentate, denotă faptul că este puțin probabilă identificarea unei relații de dependență în timp între numărul de elevi din școlile de arte și meserii și numărul de profesori.

Seria de date rezultate pentru numărul de elevi care revin la un profesor nu poate fi analizată, întrucât există ani în care numărul profesorilor strict angajați în această formă de învățământ a fost egal cu zero. Același lucru este valabil și pentru indicatorul complementar, numărul de profesori la 1000 de elevi.

4.1.4.3. Învățământul de maiștri

A avut o evoluție ascendentă, astfel încât de la un număr de 68 de elevi în 2000 s-a ajuns la 241 de elevi în 2012, ceea ce reprezintă o creștere cu 254%. Graficul din Figura 4.19 marchează evoluția acestui indicator.

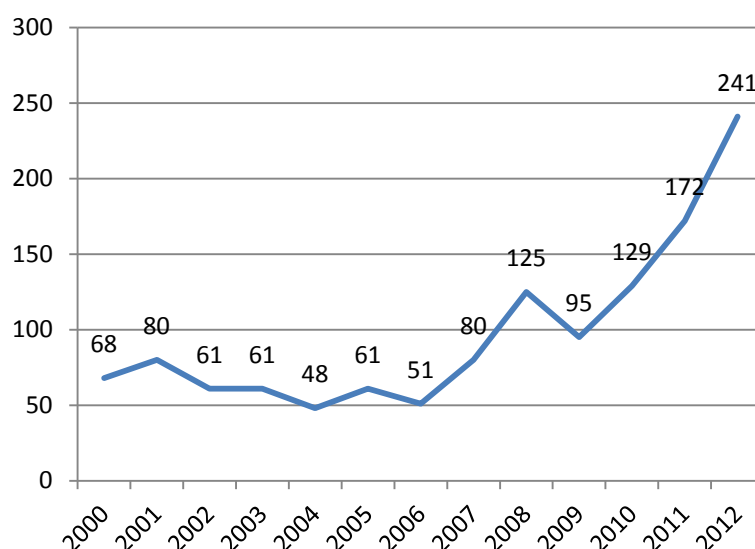

Figura 4.19. Evoluția numărului de elevi din învățământul de maiștri

4.1.4.4. Învățământul postliceal

Învățământul postliceal a avut o evoluție ce poate fi caracterizată prin două perioade distincte (Figura 4.20). O primă etapă (2000÷2006) de descreștere continuă, cu 81% (de la 745 elevi în 2000, la 142 elevi în 2006), urmată de o perioadă de creștere pronunțată (2006-2012), de 7 ori (de la 142 elevi în 2006 la 1136 elevi în 2012). Se poate observa, totuși, că evoluția este mult apropiată de tendințele generale din economie datorate crizei/revigorării economice.

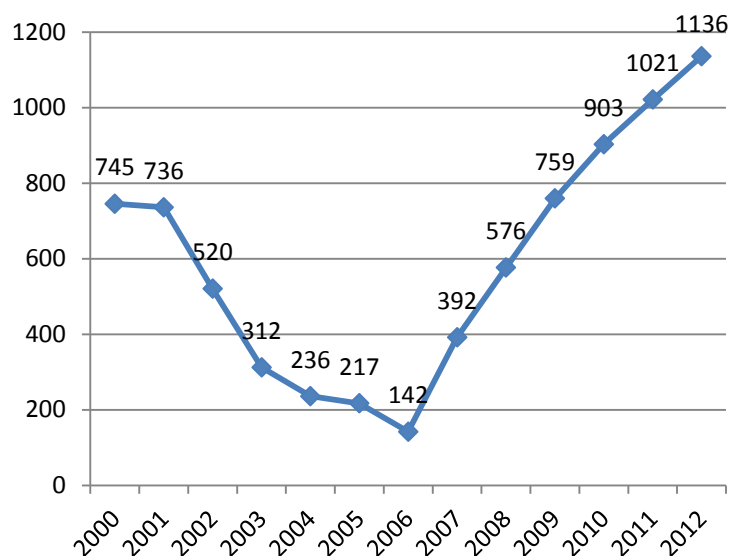

Figura 4.20. Evoluția numărului de elevi din învățământul postliceal

În ceea ce privește cadrele didactice angajate în învățământul postliceal, tendința de evoluție este reprezentată în Figura 4.21.

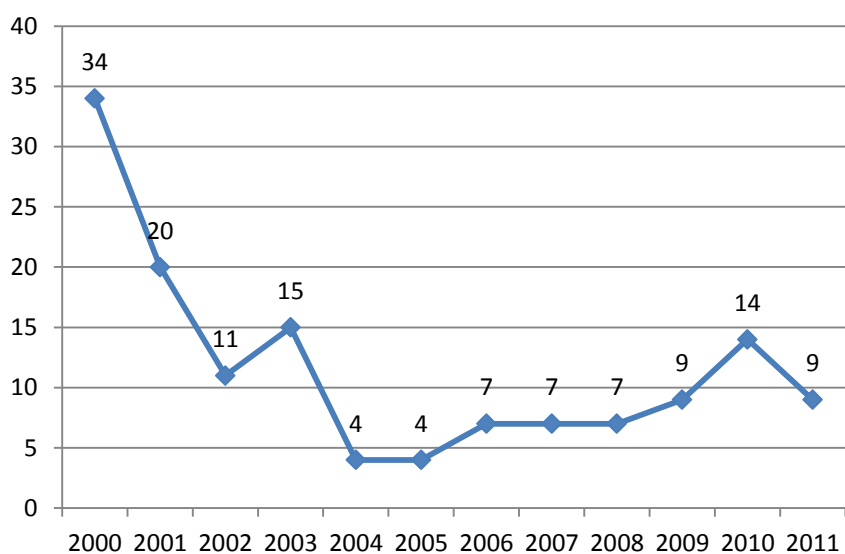

Figura 4.21. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul postliceal

După cum se observă, numărul cadrelor didactice în învățământul postliceal cunoaște aceeași perioadă de descreștere accentuată, în perioada 2000 – 2006, dar creșterea ulterioară nu este la fel de accentuată ca în cazul elevilor. În final, numărul de cadre didactice din învățământul postliceal ajunge la 9, în anul 2012, față de 34, în 2002, ceea ce reprezintă o scădere cu aproximativ 70%.

4.1.4.5. Învățământul superior

Învățământul superior din municipiul Hunedoara pregătește specialiști în următoarele domenii: inginerie, științe economice, juridice și sociale, prin intermediul filialelor unor universități de prestigiu și anume:

- **UNIVERSITATEA POLITEHNICĂ TIMIȘOARA** – FACULTATEA DE INGINERIE HUNEDOARA, str. Revoluției nr. 5
- **UNIVERSITATEA „ALMA MATER” SIBIU** – FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE, JURIDICE ȘI SOCIALE HUNEDOARA, str. Alexandru Vlahuță nr. 1 bis

În Figura 4.22 este reprezentată evoluția numărului de studenți din Municipiul Hunedoara, perioada 2000 – 2012.

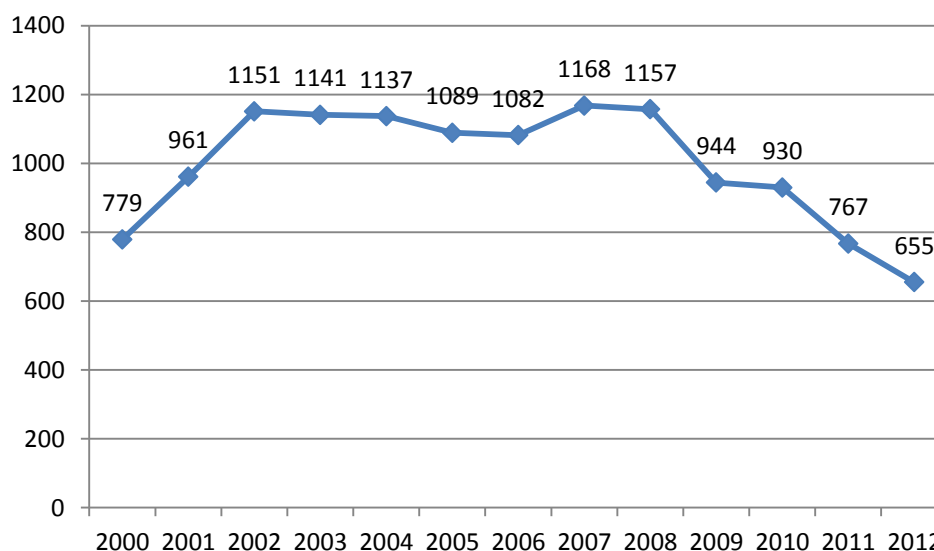

Figura 4.22. Evoluția numărului de studenți din învățământul superior public/privat, perioada 2000 – 2012

Pe baza graficului de mai sus se pot face două observații principale:

- În anul 2005 se produce trecerea studenților din mediul privat, spre cel public.
- După o creștere accentuată în perioada 2000 – 2002 (cu 50%) și o perioadă de fluctuații mici ale numărului de studenți în perioada 2002 – 2008, urmează o scădere puternică a interesului față de învățământul universitar, astfel încât în anul 2012 se

ajunge la o valoare de 655 studenți, mai mică cu 16% decât valoarea echivalentă din anul 2000.

În ceea ce privește evoluția numărului de cadre didactice din învățământul universitar, remarcile care rezultă din analiza graficului din Figura 4.23 sunt următoarele:

- Se constată aceeași trecere din mediul privat, spre cel public, în anul 2005.
- După o creștere cu 10,8% în anul 2002, numărul de cadre didactice rămâne aproximativ constant, până în 2006, după care începe să scadă, astfel încât în 2012 ajunge la o valoare egală cu cea din anul 2001, respectiv la o valoare cu 3,6% mai mică decât cea din anul 2000.

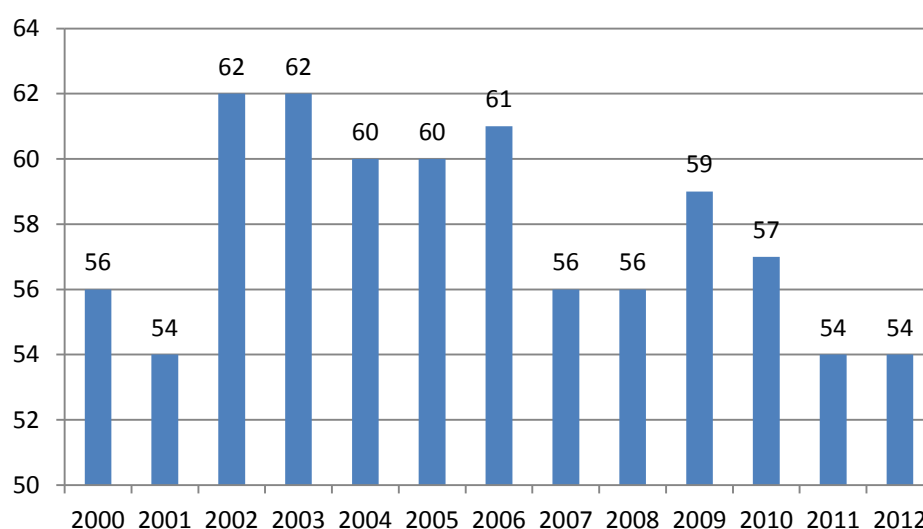

Figura 4.23. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul superior public/privat, perioada 2000 - 2012

4.1.5. Opinia cetățenilor asupra învățământului

Reorganizarea rețelei de școli din Hunedoara se impune ca urmare a desființării unor unități de învățământ. Potrivit proiectului inițiat de municipalitate, în anul școlar 2013 -2014 vor exista opt unități de învățământ cu personalitate juridică în jurul cărora vor fi grupate toate școlile și grădinițele funcționale din oraș. Vor rămâne în rețea patru colegii, un liceu tehnologic și o școală postliceală cu profil sanitar. De asemenea, rămân pe poziție trei unități de învățământ cu statut de școală primară – la Hășdat, Răcăștia și Peștișu Mare, și patru școli gimnaziale – nr. 2, 6, 7 și 9, toate sub tutela colegiilor sau a liceului. Pentru preșcolarii din Hunedoara vor mai funcționa opt grădinițe, dintre care patru cu program prelungit. Administrația publică va susține activitatea de la Clubul Copiilor și Elevilor Hunedoara precum și cea de la Clubul Sportiv Școlar.

Opinia cetățenilor referitoare la numărul unităților de învățământ din localitate și la calitatea învățământului este prezentată grafic în figura de mai jos. Rezultatele au fost obținute în urma sondajului de opinie realizat în decembrie 2013.

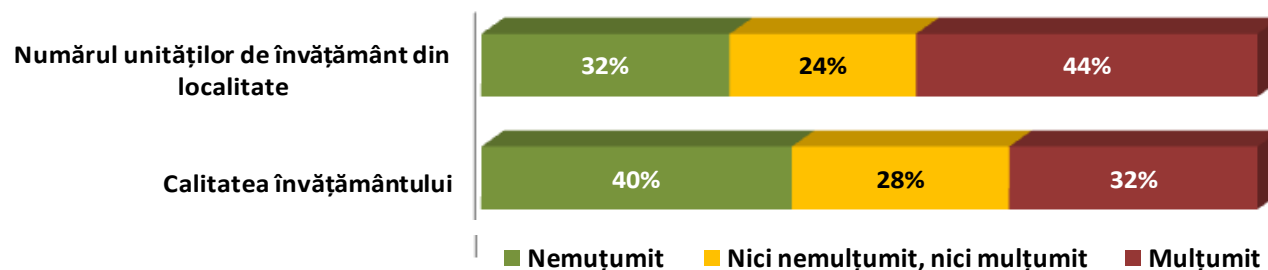

Figura 4.24. Opinia cetățenilor asupra învățământului în Municipiul Hunedoara, 2013

4.2. Sănătate

4.2.1. Starea de sănătate a populației în context european, național și regional

Starea de sănătate a populației unei țări constituie unul dintre cele mai relevante repere ale situației economice și sociale, influențând decisiv gradul de dezvoltare. Sănătatea este parte a capitalului uman și constituie un factor determinant al creșterii și al competitivității, precum și al bunăstării individuale. Tendința generală europeană este ca oamenii, nu numai să trăiască mult, ci să trăiască mai mult și într-o stare de sănătate cât mai bună. Între statele membre ale UE și regiunile acestora există diferențe mari în ceea ce privește starea de sănătate și calitatea serviciilor de sănătate.

În anul 2007, Comisia Europeană a adoptat o nouă strategie de sănătate pentru perioada 2007-2013, având ca scop promovarea unei stări mai bune de sănătate și creșterea speranței de viață, reducerea inegalităților în domeniul sănătății, protejarea oamenilor de amenințările pentru sănătate și sprijinirea inovării tehnologice în sistemele de asistență medicală. Reducerea inegalității în domeniul sănătății este un obiectiv și al *Programului de sănătate 2008-2013*.

Cu toate acestea, sănătatea este o competență aproape exclusivă a statelor membre. Sistemele de sănătate de stat diferă foarte mult, nu numai în ceea ce privește rezultatele, dar și din punct de vedere al filosofiei și al tradiției, al modului de organizare și al structurii, al nivelurilor de intervenție publică a statului, al gradului în care părți ale sistemului sunt descentralizate la nivelul unităților teritoriale și al gradului în care instituțiile din cadrul sistemului se bucură de autonomie sau de libertate operațională și bugetară. O altă diferență este că în multe State europene Membre UE, sănătatea este finanțată printr-o formă mutuală

sau asimilată de asigurări de tipul "contribuție comunitară", în timp ce în altele, este finanțată din bugetul de stat, din capitolul "sănătate". În cele din urmă, toate sistemele de sănătate au suportat anumite schimbări în ultimii ani, datorate uneia sau mai multor forțe pentru schimbare: modificări demografice și îmbătrânirea populației, așteptările crescute ale pacienților și ale cetățenilor, spirala costurilor la anumite medicamente și tratamente, mutații în structura populației.

Din punct de vedere social și economic, sănătatea reprezintă o problemă majoră și complexă cu însemnătate pentru dezvoltarea generală economică și umană. Sănătatea este o prioritate pentru cetățenii europeni care se așteaptă să fie protejați împotriva bolilor și potențialelor riscuri de îmbolnăvire - la domiciliu, la locul de muncă și atunci când călătoresc. Aceste aspecte implică o serie de subiecte, de la protecția consumatorului (siguranța alimentară), la siguranța la locul de muncă și politicile sociale și de mediu¹⁹. Problemele de sănătate publică sunt legate de cele de dezvoltare socio-economică. Oamenii sănătoși sunt în general mai productivi și reprezintă o valoare adăugată pentru economie. Mai mult, boala nu numai că duce la pierderi de producție, dar constituie, de asemenea, o povară financiară pentru sistemul de sănătate. Pe de altă parte, o mai bună îngrijire a sănătății poate avea ca rezultat un număr mai mare de persoane în vârstă care sunt dependente de sistemul de asistență socială.

Ca majoritatea țărilor europene, România este prinsă într-un proces de schimbare majoră. Sistemul românesc de sănătate este caracterizat de un puternic instinct de dirijism din partea autorității centrale de stat, combinat cu o schimbare recentă de responsabilități-cheie din zona spitalelor către autoritățile locale (municipalități). Ca și în cele mai multe țări din Europa Centrală, sistemul de sănătate din țară este subiect de dezbateri aprinse cu privire la direcția reformei.

De exemplu, reforma fiscală în domeniul sănătății ar putea avea în vedere printre altele:

- o mai bună disciplină la nivelul spitalelor;
- introducerea sistemului de coplată a pacientului direct către furnizorul de asistență;
- stimularea mai bună a spitalelor;
- o mai bună gestionare a finanțelor publice în spitale;
- întărirea mecanismelor de raportare și control;
- monitorizarea arieratelor în sectorul sănătate.

În completarea obiectivelor ce derivă din strategiile, planurile și programele naționale de dezvoltare, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 stabilește direcțiile principale de acțiune pentru însușirea și aplicarea principiilor dezvoltării durabile în perioada imediat următoare, cea mai importantă

fiind *"Modernizarea accelerată a sistemelor de educație și formare profesională și de sănătate publică, ținând seama de evoluțiile demografice nefavorabile și de impactul acestora asupra pieței muncii."*

Sistemul de sănătate din România este de tip asigurări sociale și are ca scop garantarea accesului echitabil și nediscriminatoriu la un pachet de servicii de bază pentru asigurați. În anul 2005, gradul de cuprindere în sistemul Casei Naționale de Asigurări de Sănătate era de 96,08% în mediul urban și de 98,25% în zonele rurale. Măsurile de modernizare întreprinse începând cu anul 1998 și legiferarea reformei sistemului sanitar în 2006 au creat premise pentru îmbunătățirea serviciilor în acest sector prin descentralizarea unor activități, introducerea noțiunii de medic de familie la libera alegere a pacienților, dezvoltarea bazei de tratament și prevenție și a accesibilității la servicii medicale de calitate, sporirea eficacității intervențiilor de urgență. Începând din anul 2008 majoritatea unităților sanitare funcționează în regim autonom, în administrația autorităților locale sau județene.

Cu toate acestea, sistemul de sănătate înregistrează disfuncționalități privind capacitatea de a face față cerințelor societății moderne datorită infrastructurii precare, gestiunii defectuoase și insuficienței cronice a investițiilor, pe fondul unor probleme socio-economice, de mediu, de nutriție și de stres persistente. Deși în ultimii cinci ani se înregistrează un anumit trend descrescător, potrivit datelor din Raportul asupra Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (2007), România se situează în continuare pe ultimul loc în Europa la indicatorul mortalității infantile, cu 13,9 la o mie de născuți vii în 2006 (17,1 la mie în mediul rural) și la incidența îmbolnăvirilor de tuberculoză (de 10 ori față de media UE).

Infrastructura sistemului de ocrotire a sănătății se plasează, din punctul de vedere al gradului de acoperire și al calității serviciilor, la un nivel de sub 50% în comparație cu cele 10 țări care au aderat la UE după 2004. Deși numărul de paturi în spitale este de 6,6 la mie de locuitori (peste media UE de 6,1), majoritatea acestora se află în clădiri de peste 50-100 de ani vechime, insalubre și inadecvat echipate.

Încadrarea sistemului cu personal medico-sanitar având calificare superioară este net deficitară în România (19,5 medici la 10.000 de locuitori față de media UE de 28-29), situația fiind încă și mai serioasă în privința cadrelor medii, cu 2,04 la fiecare medic (față de 2,66 în Ungaria sau 2,76 în Republica Cehă).

Persistă serioase diferențe în ceea ce privește accesul la serviciile medicale atât sub aspect regional cât și social, cu o vulnerabilitate mai mare în rândul categoriilor defavorizate. În condițiile în care peste 40% din populație trăiește în mediul rural, mai puțin de 11% dintre medici își desfășoară activitatea la țară, de peste cinci ori mai puțini decât în mediul urban.

Ca și în alte țări europene, se constată o deteriorare a stării de sănătate mentală și emoțională, cu puțin peste valorile medii europene, creșterea numărului abuzurilor și dependenței de substanțe psihoactive, a ratei suicidului și a factorilor de stres, expansiunea comportamentelor agresive și violente, inclusiv în rândul minorilor.

Îmbătrânirea generală a populației adaugă presiuni crescânde asupra unui sistem de sănătate și așa șubrezit.

Obiectivul național stabilit pentru orizontul 2013 a fost definit prin: *"Îmbunătățirea structurii sistemului de sănătate, a calității actului medical și a îngrijirilor furnizate în cadrul serviciilor de sănătate; ameliorarea stării de sănătate a populației și creșterea performanței sistemului de sănătate."*

Principalele direcții de activitate stipulate pe termen scurt, pentru orizontul 2013, au fost:

- Creșterea accesibilității la serviciile medicale;
- Creșterea calității serviciilor medicale;
- Îmbunătățirea finanțării sistemului de sănătate;
- Descentralizarea sistemului sanitar;
- Reorganizarea instituțională a Ministerului Sănătății Publice, a structurilor din subordinea sau coordonarea sa.

Orizontul 2020 stabilește un alt obiectiv național și anume: "Atingerea unor parametri apropiați de nivelul mediu actual al stării de sănătate a populației și al calității serviciilor medicale din celelalte state membre ale UE; integrarea aspectelor de sănătate și demografice în toate politicile publice ale României."

Având în vedere țintele strategice ale sectorului sanitar și măsurile preconizate pentru perioada anterioară, începând cu anul 2014 vor fi consolidate noile structuri instituționale, în special pentru asigurarea calității serviciilor de asistență medicală în condițiile descentralizării și managementului pe programe. Se vor iniția noi măsuri, inclusiv prin inițiative legislative, pentru fundamentarea deciziilor în domeniul politicilor de sănătate prin analiza performanței sistemului în funcție de rezultate, evaluarea tehnologiilor, efectuarea sistematică de cercetări de cost/eficacitate și cost/beneficiu.

Prin implementarea principalelor programe de sănătate, se prevede continuarea trendului descrescător în privința mortalității și morbidității infantile și materne, incidenței îmbolnăvirilor și mortalității prin boli transmisibile și prin cancer (scădere cu 50%). În acest scop, se va trece la al doilea val de servicii organizate la nivel populațional pentru prevenția secundară (screening) în privința cancerului de col uterin, a incidenței și mortalității prin cancer de sân și de colon.

Va continua creșterea procesului de acoperire a populației cu servicii de bază cum ar fi asistența de urgență, creșterea cu 50% a accesului la servicii de asistență medico-sanitară (îngrijiri pe termen lung) a populației de vârstă a treia, creșterea acoperirii cu servicii paliative la 60% din necesar și cu servicii de asistență de psihiatrie comunitară la 70% din necesar.

În perspectiva orizontului 2030 se definește drept obiectiv național "Alinierea deplină la nivelul mediu de performanță, inclusiv sub aspectul finanțării serviciilor de sănătate, al celorlalte state membre ale UE."

România se va alinia, în linii generale, la cerințele și standardele UE privind accesul la serviciile de bază privind asistența de urgență, asistența medicală primară, controlul cancerului, asigurarea cu servicii de sănătate mintală la nivelul comunității.

În privința excluziunii sociale, studiul elaborat de Comisia Prezidențială pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice din România (CPARSD 2009) a identificat o serie de grupuri sociale marginalizate de la accesul la serviciile de sănătate: familiile a căror sărăcie este accentuată de procesele de dezorganizare socială; familiile sărace cu mulți copii; o mare parte a populației de romi; locuitori săraci ai zonelor rurale izolate care nu au banii necesari pentru a se deplasa în orașe unde sistemul medical este mai bine organizat, iar serviciile medicale oferite sunt mult mai variate și mai calitative (risc accentuat și de închiderea unor spitale în anul 2011 în orașele mici și unele comune); persoanele fără loc de muncă și lipsite de un venit constant; persoanele fără locuință.

În conformitate cu Indicatorul de Competitivitate Regională, sănătatea este domeniul în care Regiunea Vest este mai puțin competitivă și este rămasă în urmă față de alte regiuni din România (în baza indicatorilor regionali). Scorul scăzut al Regiunii Vest ar trebui să fie considerat un semn de avertizare, din perspectiva înțelegerii capitalului uman în termeni de stare de sănătate și bunăstare, cu un accent special asupra forței de muncă. Condițiile bune de sănătate ale populației conduc la o participare mai mare în cadrul forței de muncă, o viață activă mai lungă, creșterea productivității și costuri de asistență medicală și sociale mai mici.

În Uniunea Europeană s-a înregistrat o reducere semnificativă a mortalității în secolul trecut - atât în ceea ce privește reducerea mortalității infantile, precum și ca urmare a declinului general al bolilor infecțioase și degenerative. Bolile netransmisibile sunt în mare măsură prevenite și sunt legate de factori de risc comun, factori determinanți care stau la bază și oportunități pentru intervenție. Dintre aceștia, cancerul și bolile cardiovasculare sunt în prezent, de departe, cele mai importante cauze de deces în UE, atât pentru bărbați cât și pentru femei. Mortalitatea în primul an de viață a scăzut considerabil în toate statele membre până la cele mai scăzute nivele mondiale. Cu toate acestea, există încă

diferențe semnificative în nivelul ratelor ce definesc diferite grupuri sociale sau regiuni geografice.

De obicei, starea de sănătate a populației dintr-un anumit areal este caracterizată cu ajutorul unor indicatori parțiali, referitori la mortalitate și morbiditate, cu mențiunea că acești indicatori măsoară fenomene negative.

4.2.2. Incidența bolilor

Populația este afectată în cursul vieții de boli contagioase (precum TBC, hepatită, sifilis, HIV/SIDA), de boli netransmisibile (asociate de regulă procesului de îmbătrânire), precum și de unele cauze externe (de exemplu, accidente).

Atunci când vorbim despre tipologia morbidității în România trebuie să avem în vedere incidența sau prevalența unor boli (contagioase și necontagioase), dar și ieșirile din spital ale pacienților internați pentru tratamentul diferitelor boli. Incidența bolilor contagioase este în general asociată cu gradul de dezvoltare. Astfel, de exemplu, tuberculoza și hepatita sunt strâns legate de sărăcie. Bolile cu transmitere sexuală sunt legate de gradul de informare și educație. La rândul lor bolile netransmisibile afectează o pondere importantă a populației. Acestea necesită cel mai adesea tratamente de lungă durată și un anumit efort financiar.

Raportat la populația Regiunii Vest, bolnavii de boli hipertensive reprezintă 8,47% din populația regiunii, bolnavii de boli pulmonare cronice reprezintă 1,79%, bolnavii de boli cerebrovasculare au o pondere de 1,64%, bolnavii de cancer reprezintă 0,3%, iar bolnavii de TBC 0,1%. Incidența bolnavilor de boli hipertensive este inferioară ponderii acestora la nivel național (9,77%), în timp ce în cazul celorlalte boli se remarcă o incidență superioară celei naționale, situație ilustrată în Tabel 4.4.

În ciuda dovezilor de îmbunătățire a indicatorilor de sănătate pentru Regiunea Vest, aceștia sunt îngrijorători. Stilul de viață și chiar formele tradiționale de activitate economică ar putea avea un anumit rol în explicarea acestei stări de fapt. Realitatea este că starea de sănătate slabă afectează potențialul uman și încetinește dinamismul din regiune, influențând și dinamismul regiunilor cu starea generală de sănătate mai bună. Problemele de sănătate au un impact mai larg asupra comunității – în plan emoțional, fizic și financiar.

Una dintre analizele cele mai pertinente pentru starea generală de sănătate se referă la cauzele de deces. Cele două cauze principale de deces pentru adulții sub 65 de ani din Europa sunt cancerul și bolile de inimă. Ratele variază substanțial între regiuni. În ambele cazuri, cele mai mari rate apar în regiunile românești, bulgărești și ungurești și din cele trei state baltice. Rata mortalității de boli de inima pentru cei sub 65 de ani este de 3-4 ori media din UE în toate regiunile bulgărești și de două

ori peste media UE în statele baltice, Ungaria, România și Slovacia de Est. Bolile respiratorii (boli infecțioase respiratorii acute - gripă și pneumonie – și boli cronice obstructive) sunt a treia cauză cea mai frecventă de deces în Uniunea Europeană, reprezentând 8% din totalul deceselor (și a 4-a în România). Boli respiratorii afectează în principal persoanele în vârstă: 9 din 10 decese la aceste persoane apar după vârsta de 65 de ani.

Tabel 4.4. Incidența principalelor categorii de boli, (număr bolnavi)

2011	TBC	Cancer	Boli cerebrovasculare	Boli hipertensive	Boli Pulmonare Cronice
România	19.294	59.034	284.096	2.097.253	324.880
Regiunea Vest	2.050	5.943	31.471	162.606	34.379
Arad	540	1.458	8.311	5.702	9.352
Caraș-Severin	352	863	4.812	37.862	5.161
Hunedoara	389	1.432	8.859	60.059	11.610
Timiș	769	2.190	9.489	58.983	8.256
% regiune în România	10,6	10,1	11,1	7,8	10,6

Sursa: Ministerul Sănătății, Principali indicatori ai cunoașterii stării de sănătate pe anul 2011

Următoarea cauză de deces sunt "cauze externe", în cazul în care cota de accidente rutiere este semnificativă.

Structura cauzelor de deces în regiunea Vest în anul 2010 este similară structurii românești și diferă de structura UE:

- Boli ale sistemului circulator – 60,6%, dintre care boli cardiace
- ischemice și boli cerebro-vasculare;
- Neoplasm (tumori) – 19,4%;
- Boli ale sistemului respirator – 5,2%;
- Boli ale sistemului digestiv – 5,0%;
- Leziuni, otrăviri, alte consecințe ale unor cauze externe – 4,2%
- Alte cauze – 1,2%.

În ceea ce privește accesul populației la serviciile medicale din sistemul public, acesta depinde de o multitudine de factori. Un prim filtru este înscrierea la medicul de familie atunci când o persoană are calitatea de asigurat în sistemul asigurărilor de sănătate.

Tabel 4.5. Date raportate de următoarele Case de Asigurări de Sănătate: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș, în perioada 2010-2011

Denumire indicator	2010				2011			
	AR	CS	HD	TM	AR	CS	HD	TM
Număr de medici de familie în contract cu CAS	302	168	251	486	297	165	250	471
Număr persoane asigurate înscrise pe listele medicilor de familie	407.925	269.922	407.403	630.047	376.762	256.911	402.687	611.931
Număr medici de specialitate în ambulatorii aflați în contract cu CAS	214	125	233	734	232	123	252	852
Număr laboratoare analize medicale	20	11	13	25	17	11	12	25
Număr laboratoare radiologie și imagistică medicală	7	7	8	14	4	7	7	18
Număr laboratoare, analize medicale, radiologie și imagistică medicală, explorări funcționale	1	1	1	1	1	1	4	4
Număr beneficiari îngrijiri medicale la domiciliu	584	141	61	269	734	111	111	409
Număr servicii de îngrijiri	63.345	11.977	10.509	118.906	77.470	14.405	13.102	154.959

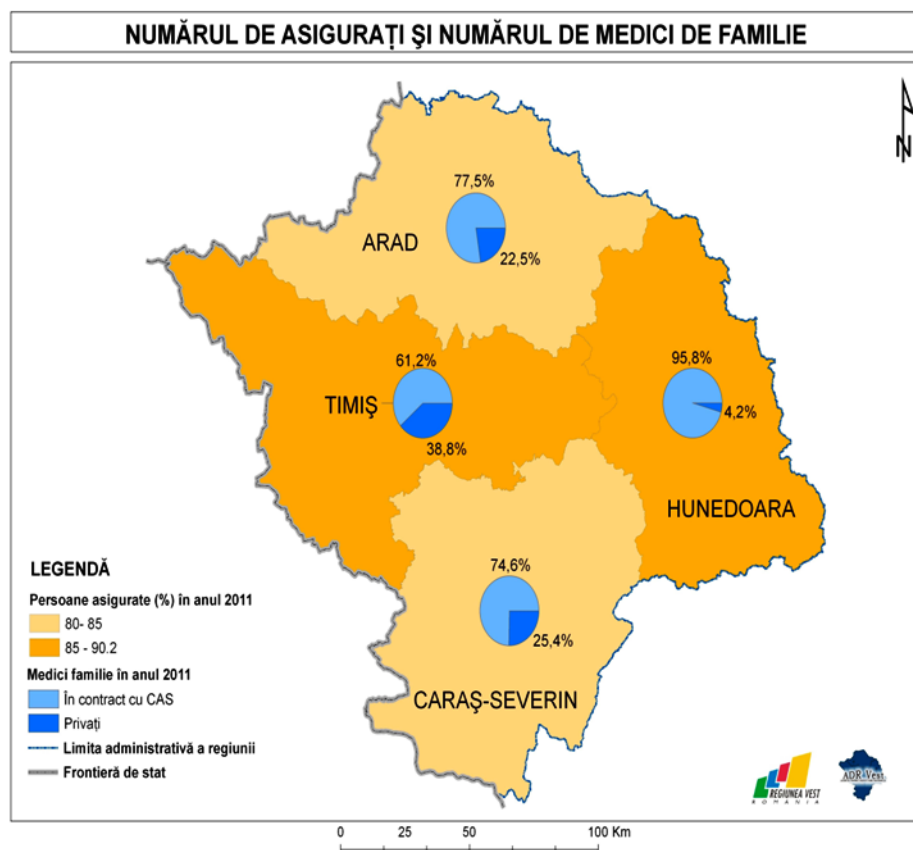
Sursa: Casa Națională de Asigurări de Sănătate

Conform datelor din Tabel 4.5, în anul 2011 în Regiunea Vest erau înscrși pe listele unui medic de familie aflat în contract cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate un număr de 1.648.291 persoane, ceea ce reprezintă 86,12% din totalul populației regiunii. La nivel de județe se înregistrează însă disparități, astfel că în județul Caraș-Severin este înscrisă la medicul de familie doar 80,19% din populația județului, în Arad acest procent este de 82,78%, în Hunedoara procentul celor înscrși la medical de familie este de 87,55%, iar cel mai mare procent se înregistrează în județul Timiș, unde 90,21% din populație este înscrisă la medicul de familie.

În medie în regiune sunt înscrși 1393 pacienți la un medic de familie, dar există diferențe în acest sens între cele 4 județe ale regiunii. Astfel, cel mai mic număr de pacienți pe medic de familie se înregistrează în județul Arad (1269) și în Timiș (1299), în timp ce în județele Caraș-Severin și Hunedoara numărul pacienților înscrși la un medic de familie este mai ridicat, fiind de 1557 în Caraș-Severin, respectiv 1611 în

Hunedoara. Procentajele echivalente acestor valori sunt prezentate schematic în Figura 4.25.

Figura 4.25. Numărul de asigurați și numărul de medici de familie

Medicii specialiști susțin că prevenția se poate baza pe control medical periodic, putând contribui la scăderea mortalității cauzată de bolile cardiovasculare, complicații ale diabetului zaharat sau cancer. Astfel, renunțarea la fumat, o alimentație bogată în fructe și legume și cel puțin 30 de minute de exerciții fizice pe zi scad cu până la 80% riscul de deces din cauza diferitelor boli cardiovasculare. Efectuarea regulată a analizelor și examenelor medicale conduce, de cele mai multe ori, la depistarea precoce a anumitor tipuri de cancer și poate să reducă rata de mortalitate. Bolile cronice precum diabetul zaharat, bolile cardiovasculare, cancerul și nu în ultimul rând obezitatea sunt doar o parte dintre bolile a căror apariție este influențată de sedentarism, consumul de tutun, de alcool și de o alimentație nesănătoasă, boli care amenință populația la nivel mondial. O cincime din populația României de 15 ani și peste fumează zilnic, peste o zecime consumă frecvent alcool (de cel puțin 2-3 ori pe săptămână), aproximativ jumătate din populația de un an și peste nu consumă zilnic fructe și legume.

4.2.3. Furnizarea de asistență medicală (infrastructură și personal)

Accesul cetățenilor la servicii publice de îngrijire a sănătății depinde, în mare măsură, de existența și distribuția infrastructurii sanitare de resurse umane și financiare disponibile. Sănătatea este o problemă reală în regiunea Vest considerată ca fiind "pata neagră" a regiunii. Dacă starea generală de sănătate a populației este "problema", atunci sistemul de sănătate, în loc să fie înțeles ca soluție de însănătoșire, ar trebui să fie de tip preventiv acolo unde este posibil și să ofere și alte forme curative de tratament și îngrijire în caz de boală. Nu există o relație nepărat directă, între starea de sănătate a populației și sistemul de sănătate, deoarece factori precum stilul de viață și multe altele determină sănătatea, în egală măsură. Cu toate acestea, sistemul de sănătate este merit să contribuie la o stare de sănătate mai bună.

În România și în Regiunea Vest, sistemul de sănătate are caracteristicile prezentate în paragrafele următoare.

Asistența medicală primară, care ar trebui să servească ca o poartă de intrare în sistem, este furnizată de medicii de familie, ca practicieni independenți. Teoretic ea este responsabilă pentru îngrijirea preventivă și pentru dirijarea pacienților spre unități secundare și terțiare de îngrijire. Are ponderea cea mai mică din cheltuielile de sănătate, și, în general, medicii de familie sunt în imposibilitatea de a efectua sarcini cheie. Nu sunt în măsură să presteze vizite la domiciliu și să examineze cu adevărat pacienții lor, astfel încât rolul lor s-a transformat în a scrie rețetele de medicamente și trimerile către specialiști și spitale.

La nivelul municipiului Hunedoara există în prezent 39 de cabinete medici de familie, conform datelor oferite de Biroul de Investiții din cadrul Primăriei Hunedoara, dar pentru o relevanță mai mare prezentăm în și evoluția acestora în perioada anilor 2000-2012.

După cum se observă din datele din tabel, precum și din graficele din Figura 4.26. Evoluția numărului de cabinete medicale, numărul de cabinete medicale din sectorul public a scăzut în timp, în favoarea numărului de cabinete medicale din sectorul privat.

Tabel 4.6. Evoluția cabinetelor medicale, 2003 – 2012

Denumire indicator	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cabinete medicină individuală (de familie) - sector public	35	34	16	16	15	15	14	11	11	12
Cabinete medicale de familie – sector privat	-	5	29	33	35	36	30	31	32	30

Sursa: Fișa Localității municipiului Hunedoara

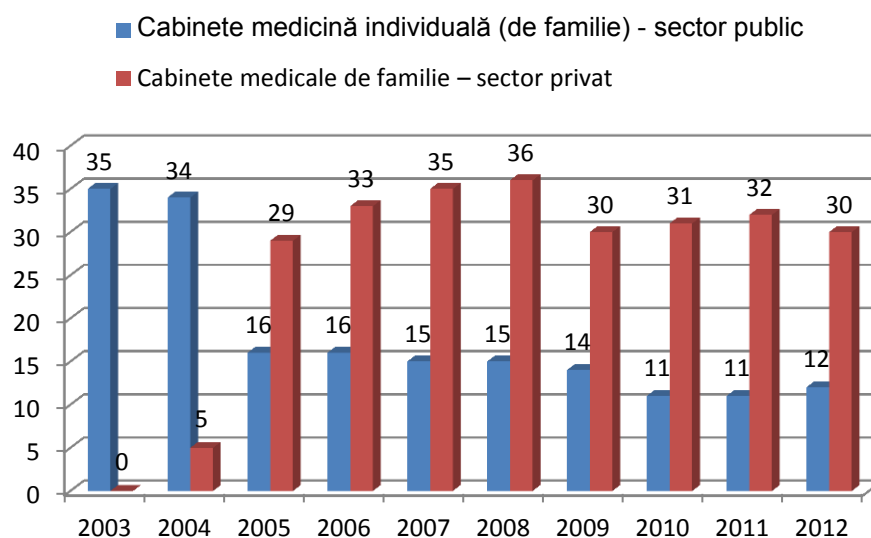

Figura 4.26. Evoluția numărului de cabinete medicale

Sistemul secundar de îngrijire constă într-o varietate de unități (dispensare/policlinici/ambulatorii/centre de sănătate), având capacități de diagnostic și/sau de tratament și medici specialiști. Unele dintre acestea au, de asemenea, un număr mic de paturi de îngrijire de zi. Pacienții pot avea acces la unitățile secundare de îngrijire, fie prin intermediul trimiterii de la medicul de familie (caz în care aceștia beneficiază de îngrijire subvenționată) sau direct, la alegerea proprie (caz în care vor plăti taxele pentru servicii). Aceste servicii sunt utilizate mult sub capacitate, din cauza taxelor solicitate și, într-o oarecare măsură, din cauza timpului de așteptare. În același timp, cheltuielile cu asistența medicală secundară iau cel puțin o cotă-parte din bugetul total de asistență medicală.

Din acest punct de vedere, la nivelul orașului Hunedoara există în număr limitat astfel de unități sanitare, prezentate în Tabel 4.7.

Tabel 4.7. Evoluția numărului de unități sanitare

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dispensare medicale–sector public	6	4	5	5	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Societate medicală civilă – sector public	-	-	-	2	6	6	-	-	-	-	-	-	-
Cabinete medicale școlare – sector public	-	-	-	4	5	5	5	5	5	5	5	1	1
Cabinete medicale studențești – sector public	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Cabinete medicină generală – sector privat	-	-	-	-	-	-	2	-	-	6	5	6	8
Cabinete medicale de specialitate–sector privat	-	-	-	14	20	37	36	31	40	40	42	40	40
Cabinete medicale de specialitate – sector public	-	-	-	24	14	11	19	13	13	10	11	8	7
Ambulatorii integrate spitalelor – sector public	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Centre de sanatate mintală – sector public	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Alte tipuri de cabinete medicale – sector public	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1
Cabinete stomatologice (individuale) - sector public	-	-	-	14	15	11	12	12	12	13	13	13	13
Cabinete stomatologice – sector privat	12	2	2	3	5	12	15	17	17	24	26	29	32
Societate stomatologică civilă – sector privat	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Farmacii – sector privat	14	11	11	13	12	12	12	15	19	19	19	19	12

Sursa: Fișa Localității municipiului Hunedoara

Analizând datele din tabel, este evident că unitățile medicale au cunoscut o trecere de la sectorul public spre cel privat. Pentru evidențierea acestui aspect, în Figura 4.27 este reprezentată evoluția comparativă a numărului de cabinete medicale de specialitate, în domeniul public și privat, iar în Figura 4.28, evoluția numărului de cabinete stomatologice.

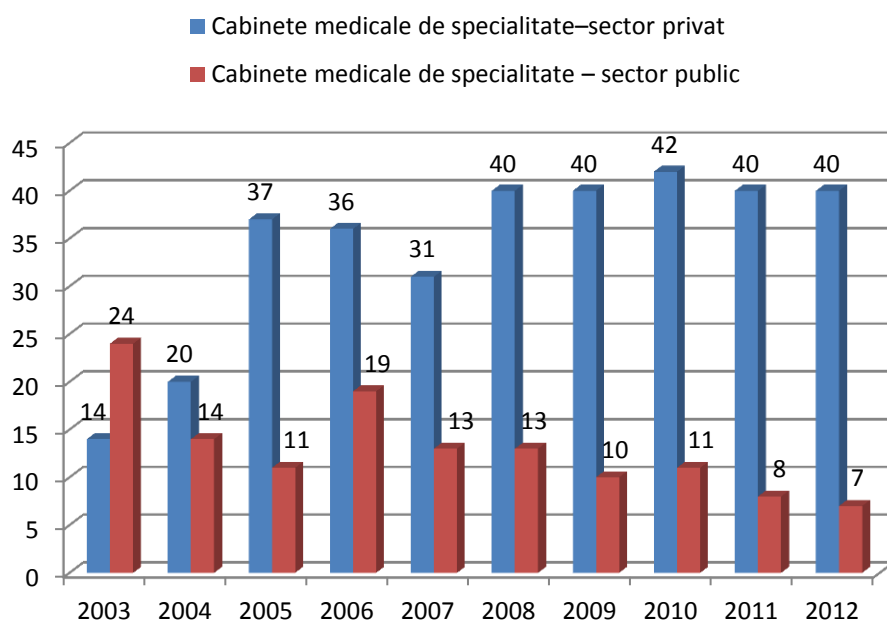

Figura 4.27. Evoluția numărului de cabinete medicale de specialitate, sector public și sector privat

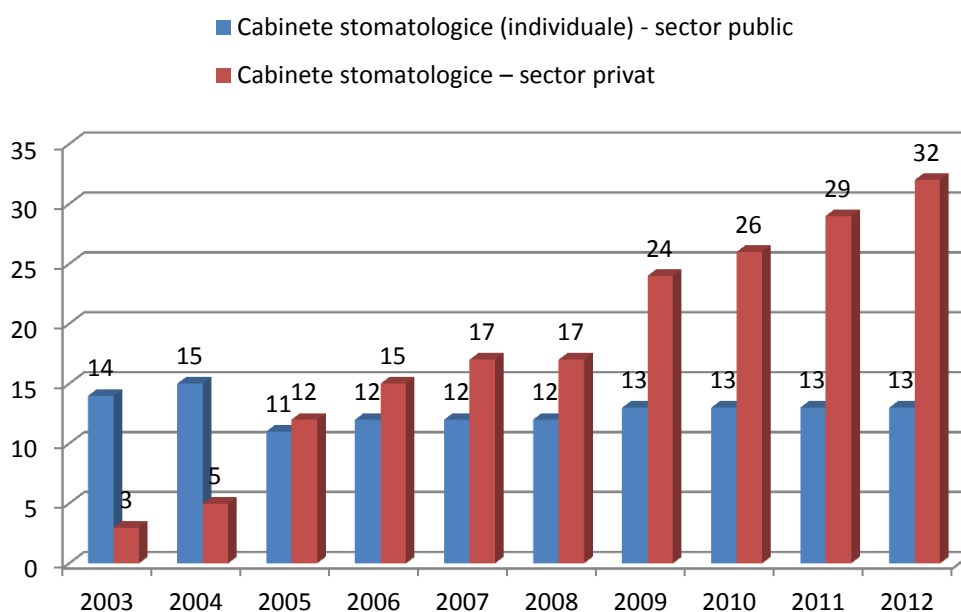

Figura 4.28. Evoluția numărului de cabinete stomatologice, sector public și sector privat

După cum se observă, numărul de cabinete medicale de specialitate din sectorul public a scăzut cu 70% în intervalul 2003 – 2012, în timp ce numărul echivalent din sectorul privat a crescut cu 185%.

În schimb, situația este oarecum diferită, în cazul cabinetelor stomatologice, în sensul că, deși se înregistrează o creștere mult mai spectaculoasă în sectorul privat (de aproape 11 ori, între anii 2003 și 2012), cabinetele din sectorul public au rămas la un număr aproximativ constant (14, în 2003, respectiv 13, în 2012).

Sistemul terțiar de îngrijire este format din spitale și unități de îngrijire de zi și deține peste 60% din cheltuielile de asistență medicală la nivel național. Acestea sunt serviciile preferate de pacienți, deoarece sunt complet gratuite (cu condiția ca pacientul să fie trimis de către medicul de familie) și au cele mai bune facilități de diagnostic. Cele mai multe resurse gravitează în sectorul spitalicesc și există o tendință ca pacienții să ajungă în acest sector, chiar în cazurile în care există alternative mai potrivite și mai apropiate, ca pacienți de zi sau ca pacienți "internați pentru o noapte". Acest lucru poate indica o anumită lipsă de "modernizare" a sistemului și poate furniza și o justificare a numărului relativ mare de paturi de spital (și spitale) din sistem - mai ales în comparație cu multe țări mai dezvoltate din Europa de Vest. Într-adevăr se pare că timpul de așteptare pentru sistemul de îngrijire terțiar se explică în principal printr-o tendință din partea pacienților de a ocoli deficiențele sistemului (la nivel primar și secundar de îngrijire) în ceea ce privește plățile solicitate la aceste niveluri. Cu alte cuvinte, în loc să parcurgă "ruta de diagnosticare" prin sistemul de îngrijire primar și secundar (care sunt deficitare și financiar destul de dezavantajoase), pacienții gravitează în sectorul de spital(terțiar). Există puține dovezi că acest lucru este justificat în multe cazuri de complexitatea patologică ce necesită spitalizare.

O decizie a fost luată și a fost și implementată pentru descentralizarea sistemului spitalicesc către autoritățile locale. Cu toate acestea, această decizie pare să inducă anumite potențiale riscuri, manageriale și financiare deoarece:

- autoritățile publice locale pot avea capacități manageriale limitate și pot fi, prin urmare, incapabile să gestioneze îngrijire de calitate pentru populațiile lor;
- bugetele locale sunt cel mai adesea în imposibilitatea de a finanța bugetele pentru infrastructura de asistență medicală de pe teritoriile lor;
- în ceea ce privește deciziile locale (la nivel județean și regional) nevoile;
- au fost împărțite între autoritățile locale și Ministerul Sănătății (care a păstrat autoritatea de luare a deciziilor de servicii foarte specializate și universitare/servicii clinice).

Reglementarea sectorului de asistență medicală publică este o sarcină complexă, deoarece piața de asistență medicală este caracterizată de numeroase imperfecțiuni și din acest motiv, în nici un stat al Uniunii Europene nu este lăsată la voia mecanismului de piață. Statele membre au ca scop, în general, nevoia de a echilibra utilizarea eficientă a resurselor asigurând furnizarea de asistență medicală către toți cetățenii printr-o planificare publică extinsă și, în comparație cu alte sectoare, printr-un nivel extraordinar de micro-management al resurselor. Modul în care se face acest lucru în toată Europa diferă în mod substanțial, dar în toate țările există un angajament pentru un sistem larg și puternic de sănătate publică, în principiu accesibil tuturor cetățenilor, independent sau în mare măsură independent de posibilitatea lor personală de a plăti. În această situație, toate statele membre UE prevăd o cotă semnificativă în bugetele publice pentru asistența medicală, de obicei echivalentul a 7-8% din PIB.

Indicatorii utilizați pentru a descrie serviciile de asistență de sănătate sunt: *numărul de paturi de spital, numărul de medici și numărul personalului de îngrijire a sănătății.*

Numărul de paturi din spitale furnizează informații privind capacitățile de îngrijire a populației, cu alte cuvinte indică numărul maxim de pacienți care pot fi tratați în spital. Paturile de spital sunt cele care sunt menținute în mod regulat și pentru care se asigură personal suficient și imediat disponibil pentru îngrijirea pacienților internați. Cu toate acestea, anumite sisteme de sănătate mai puțin moderne au puține alternative la spital, iar o parte din oamenii care ajung în spital ar trebui să fie, fără îndoială, în altă parte (de exemplu, la un azil, la domiciliu sau în alte facilități comunitare, sau în cazul în care ajung în spital, ar trebui să fie numai "pacienți de zi").

Astfel, în ultimii ani, în fiecare stat membru al Uniunii Europene pentru care există date disponibile, numărul de paturi de spital la 100.000 de locuitori a fost în continuă scădere - ca parte a procesului de modernizare a sistemului de asistență medicală. Reducerea generală a numărului de paturi de spital poate rezulta dintr-o utilizare mai eficientă a resurselor, cu un număr crescând de operațiuni efectuate ca tratament ambulatoriu și perioade mai scurte petrecute în spital după o operație.

Regiunea Vest este a doua în România în ceea ce privește numărul de paturi de spital la 100.000 de locuitori, respectiv 681, singura regiune cu mai multe paturi fiind București-Ilfov (986). Regiunea este cu 11,6% peste media națională și cu 25,8% peste media UE (de 541,2 paturi la 100.000 locuitori). Este dificil de evitat concluzia că numărul paturilor de spital din România este, în general, un indiciu al lipsei de alternative la spitalizarea peste noapte și reprezintă o problemă de moștenire de la un model mai vechi de asistență medicală și planificare a infrastructurii spitalicești.

Numărul de paturi de spital din Regiunea Vest a scăzut cu 290 la 100.000 locuitori în perioada 2000-2010, cu o rată anuală de 2,5%. Deși mai rapidă, tendința este coerentă atât cu nivelul național (-1,8%), cât și cu cea ce se întâmplă la nivelul UE (-1,7%). S-ar părea că acest lucru a fost legat de o schimbare în modul de finanțare a spitalelor, respectiv indicatorul care justifică resursele atrase de la bugetul de stat era numărul de paturi, și a condus la închiderea forțată de paturi din multe spitale în care acesta era inclus în cheltuielile spitalicești.

Există câteva diferențe între județele din Regiunea Vest în ceea ce privește numărul de paturi de spital, iar aceste diferențe sunt în creștere. Cel mai mare număr de paturi de spital este înregistrat în Timiș – 803 la 100.000 de locuitori, reprezentând 117,9% din media regională, în timp ce numărul cel mai scăzut este în Arad – 522 (76,7% din media regională) (Figura 4.29).

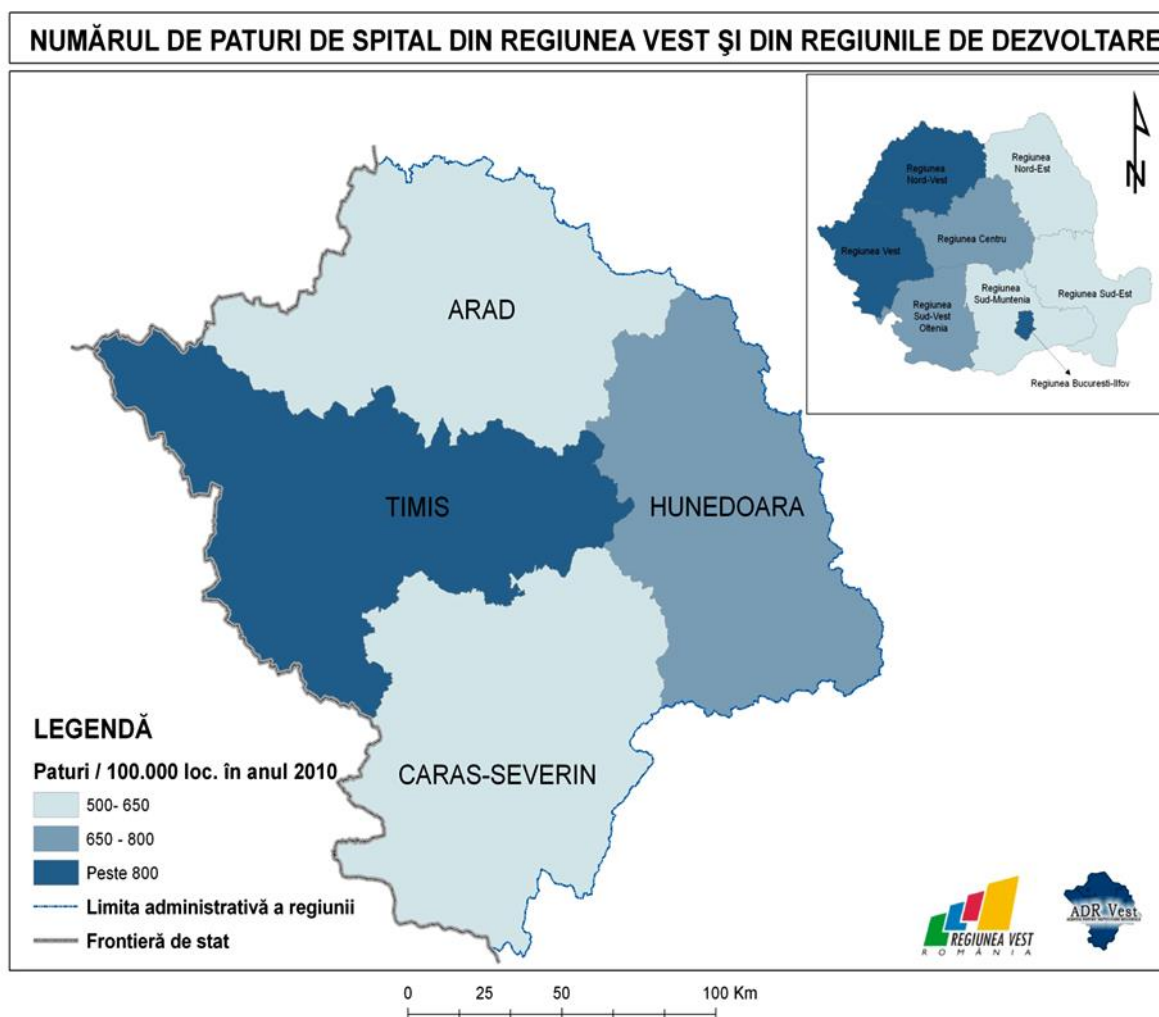

Figura 4.29. Situația numărului de paturi de spital din Regiunea de Vest și din România

În ceea ce privește situația paturilor de spital din municipiul Hunedoara, aceasta este prezentată pe toată perioada supusă analizei în Tabel 4.8.

Tabel 4.8. Evoluția numărului de paturi în spitale și creșe, 2000 – 2012

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Paturi în spitale - sector public	898	898	868	696	695	695	695	640	645	645	612	612	612
Paturi în creșe - sector public	170	170	75	75	100	100	60	60	60	60	60	60	60

Sursa: Fișa Localității municipiului Hunedoara

Analizând datele din tabel, referitoare la capacitatea de spitalizare, din analiza perioadei 2000 – 2012 se observă o tendință de scădere constantă a numărului de paturi, atât în spitale, cât și în creșe. Astfel, în cazul paturilor din spitale, scăderea este de 32%, de la 898 unități în anul 2000, la 612 unități în anul 2012 (Figura 4.30). Dacă facem referire la paturile din crește, sector public, scăderea este de 64%, de la 170 unități în 2000, la 60 unități, în 2012 (Figura 4.31).

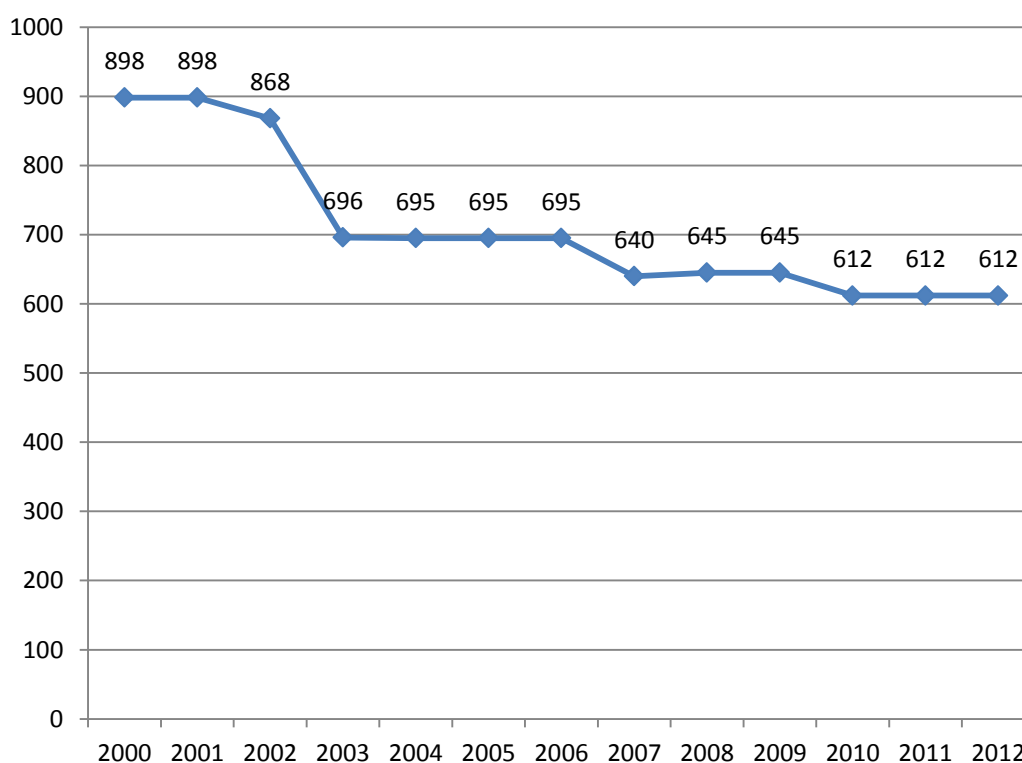

Figura 4.30. Evoluția numărului de paturi în spitale, 2000 – 2012

O imagine completă a infrastructurii sanitare secundare și terțiare ne arată că în Regiunea Vest se regăsesc 10,54% din spitalele din România și 11,02% din unitățile ambulatorii, pentru a deservi o populație de 8,94% din populația României. Acest fapt sugerează o acoperire mai degrabă bună cu infrastructură fizică (clădiri), deși distribuția lor înclină mai ales spre unități cu înaltă specializare (spitale și unități ambulatorii de

specialitate), în timp ce în regiune mai funcționează în prezent doar 3 policlinici.

Din acest punct de vedere, conform datelor oferite de Primaria Municipiului Hunedoara, acesta dispune de un singur spital - Spitalul Municipal Dr. Alexandru Simionescu – și o singură policlinică, respectiv Policlinica Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu, ambele aflate în sectorul public.

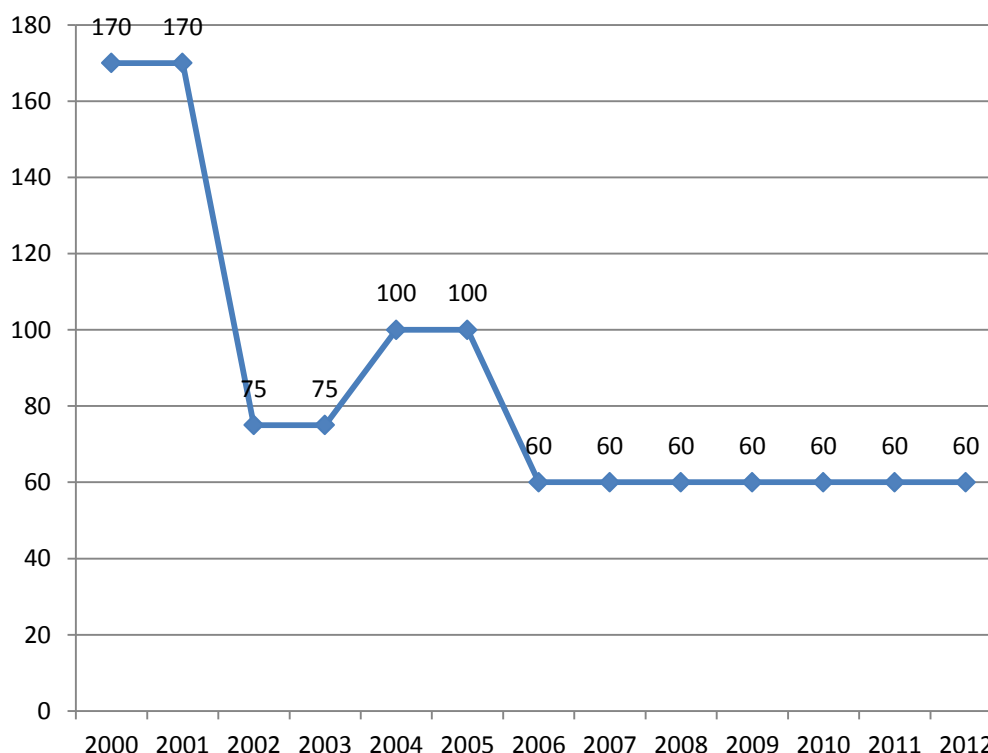

Figura 4.31. Evoluția numărului de paturi în creșe, 2000 – 2012

Spitalul Municipal "Dr. A. Simionescu" Hunedoara este una dintre instituțiile medicale de tradiție și care deservește municipiul Hunedoara de peste 41 ani.

De-a lungul timpului, a cunoscut multiple transformări și modernizări, ținând pasul cu numeroasele inovații și descoperiri din domeniul medical. Prin urmare, calitatea serviciilor corespunde standardelor internaționale și alături de profesionalismul cadrelor medicale, constituie elementele esențiale cu care spitalul este pregătit să întâmpine toate solicitările medicale.

Figura 4.32. Spitalul Municipal "Dr. A. Simionescu" Hunedoara

Spitalul deservește populația municipiului de 73.000 locuitori și aproximativ 44.000 locuitori din teritoriile arondate spitalului. În cadrul unității se asigură asistență medicală de specialitate, preventivă, curativă, de recuperare, de îngrijiri în caz de graviditate și maternitate, precum și a nou-născuților.

În ceea ce privește unitățile medicale private, Regiunea Vest are o poziție relativ joasă în clasamentul național. În regiune se regăsesc doar 9,3% din spitalele private existente în țară, 12,5% din spitalele cu unități ambulatorii și 0,7% din policlinicile private. La nivel de județe, Timiș și Arad stau cel mai bine ca număr de unități medicale private, iar Hunedoara și Caraș-Severin stau mai puțin bine (conform datelor disponibile ale INS, cele două județe *nu au nici o unitate medicală privată*). Din cele 9 spitale private existente în regiune, 3 se află în Arad și 6 în Timiș.

De asemenea, este interesantă identificarea numărului de *spitale din zona rurală*. La o populație rurală, în 2010, de 37%, Regiunea Vest are 6 spitale rurale (aceste unități sunt situate în zone definite ca fiind rurale). Acest raport este relativ ridicat, fiind mai mare decât în regiunile Nord Vest, Centru și Nord-Est, toate având un procentaj mai mare de populație rurală, atât în termeni procentuali, cât și în valori absolute. Dintre cele 6 spitale rurale din Regiunea Vest, 3 se află în județul Arad și câte unul în celelalte județe.

În general, numărul de paturi de spital și numărul de facilități de spital par să indice o aliniere relativ bună cu numărul de pacienți potențiali și cu siguranță această corelare nu este semnificativ mai rea decât în cazul celorlate regiuni din România.

Într-o mare măsură, se poate spune că spitalele din județele Arad și Timiș sunt mai numeroase, dar și au grad mai mare de specializare, pe când spitalele din Hunedoara și Caraș-Severin sunt mai mult generaliste. Sistemul de clasificare în grupe de diagnostice raportează prezența unei segmentări a numărului mediu de zile de spitalizare între pacienții cu boli acute și pacienți cu boli cronice. Se poate menționa faptul că în Hunedoara și mai ales în Timiș, spitalele județene tratează mai mulți pacienți decât cei originari din aceste județe.

Toți acești indicatori indică o utilizare inefficientă a infrastructurii actuale datorită absenței unor unități specializate și a unor mecanisme de gestionare a serviciilor și orientare a pacienților. Astfel, este evidentă necesitatea unui sistem integrat care să cuprindă unități de servicii "prespital", unități de primire și centre regionale de gestionare a urgențelor, centre specializate pe servicii paleative, recuperare neuromotorie, boli cronice, care vor putea descărca presiunea actuală pe unitățile de servicii de spitalizare. De asemenea, rețelele de telemedicină pot reprezenta o soluție de optimizare a utilizării resurselor existente, asigurând accesul de la distanță la servicii specializate îndeosebi în condițiile închiderii unor unități spitalicești.

Datele regionale privind *personalul medical* creează o imagine amplă a resurselor umane disponibile să ofere asistență medicală pentru populație. Informațiile Eurostat privind personalul medical sunt în mare parte bazate pe surse administrative. Definițiile utilizate sunt posibil să varieze de la o țară la alta, dar în mare măsură reflectă modalitățile specifice de organizare a asistenței medicale din țara respectivă.

Medicii practicieni sunt aceia care oferă servicii direct pacienților. Numărul de medici poate fi reprezentativ pentru accesul la sistemul de sănătate. Regiunea Vest are 321,4 medici generaliști sau doctori la 100.000 locuitori, fapt ce clasează regiunea pe locul 2 în România, cu 131,9% din media națională, în timp ce comparativ cu cea mai bună regiune, București-Ilfov (583,3 medici la 100.000 loc.), regiunea are 59,7%.

Regiunea Vest arată că este coerentă atât cu dinamica României cât și cu cea a Uniunii Europene în ceea ce privește numărul de doctori la 100.000 locuitori. Numărul a crescut cu 34,1% în perioada 2000-2010 (cu o rată medie anuală de creștere de 3%, ușor peste media națională de 1,8%).

Există o mare diferență între numărul de medici de la nivelul NUTS III (județ) și cel al Regiunii Vest. Județul Timiș are 499 doctori la 100.000 locuitori – 155,5% din media regională și dublu față de media națională, ceea ce poziționează județul pe locul 3 în România, după București și Cluj, în timp ce județul Caraș-Severin are numai 179 medici la 100.000 locuitori (55,8% din media regională), Arad (244 medici) și Hunedoara (236 medici) sunt la mijloc, cu cifre apropiate de media națională. În termeni de creștere, acest lucru sugerează că pot exista probleme deosebite în a convinge medicii să se localizeze și să lucreze în zonele mai puțin populate, unde spitalele pot fi mai mici și oferă mai puține perspective de dezvoltare a carierei, iar posibilitățile de instruire sunt mai puține.

În Regiunea Vest există 1.467 medici, stomatologi, farmaciști, fizioterapeuți, asistente medicale și moașe la 100.000 de locuitori, fapt ce situează regiunea pe locul al doilea în România, la nivelul de 112,9% față de media națională. Singura regiune cu personal de asistență medicală mai numeros este București-Ilfov cu 2.039.

Aproape 20% din personalul de asistență medicală din Regiunea Vest îl reprezintă medicii. Procentul este mai mare decât cel înregistrat la nivel național (17,6%), dar mai mic decât în București-Ilfov (aproape 1/4). Numărul de personal medical a crescut cu 15% în perioada 2000-2010, cu o creștere anuală medie de 1,6%, în deplin acord cu rata națională anuală de creștere (1,5).

Există însă unele disparități intra-regionale în ceea ce privește numărul de medici, stomatologi, farmaciști, fizioterapeuți, asistente medicale și moașe în Regiunea Vest. Timiș are cel mai mare număr – 1.842, urmat de Hunedoara – 1.382, Arad -1.209 și Caraș-Severin - 1.160.

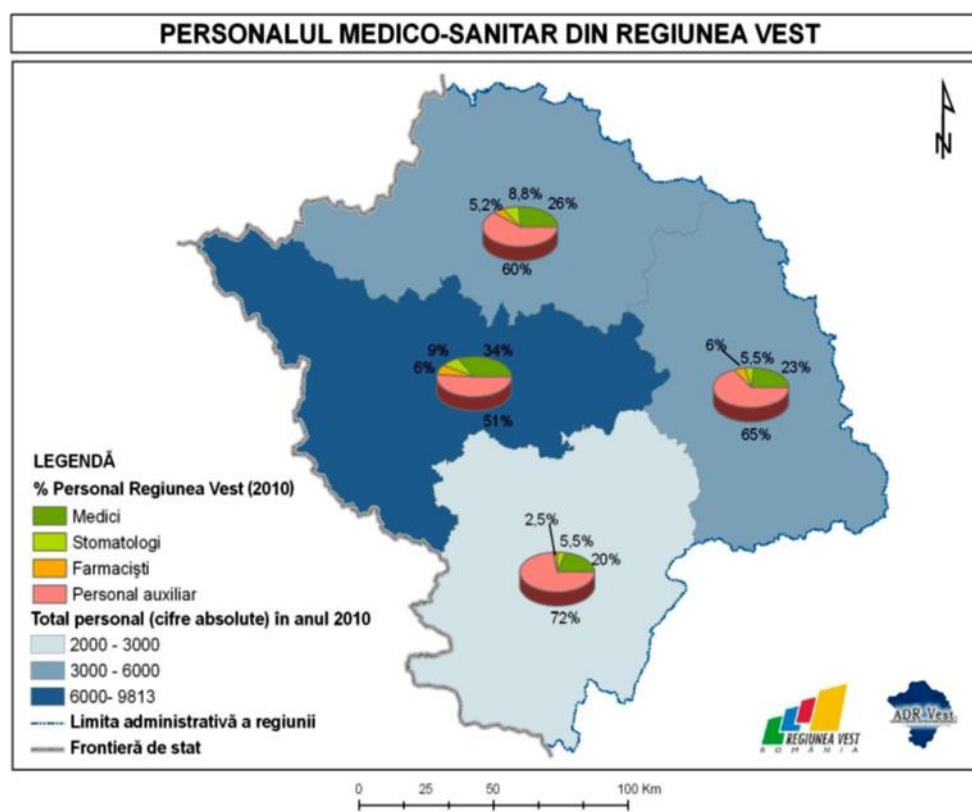

Figura 4.33. Personalul medico-sanitar din Regiunea Vest

Dacă ne referim la municipiul Hunedoara, situația se prezintă conform Tabel 4.9.

Tabel 4.9. Evoluția personalului medical în Municipiul Hunedoara

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Medici - sector public - persoane	147	159	162	150	154	154	152	143	145	148	104	104	107
Medici de familie - sector public - persoane	-	-	-	36	35	16	26	40	32	31	10	14	14
Medici - sector privat - persoane	4	6	7	6	6	66	65	65	65	63	65	65	69
Medici de familie- sector privat - persoane	-	-	-	-	6	29	33	33	33	29	28	28	28
Stomatologi - sector public - persoane	21	12	11	19	21	18	14	24	28	31	13	18	18
Stomatologi - sector privat - persoane	9	2	2	3	5	12	15	16	16	16	29	29	33
Farmacisti - sector public - persoane	6	5	5	5	5	4	4	4	2	2	4	3	3
Farmacisti - sector privat - persoane	19	28	34	31	38	37	31	38	40	42	45	47	29
Personal mediu sanitar -sector public-persoane	621	656	651	652	606	573	497	449	449	408	391	327	294
Personal mediu sanitar -sector privat- persoane	58	58	55	53	55	56	35	48	52	57	61	61	40

Sursa: Fișa Localității municipiului Hunedoara

Astfel, se observă că numărul medicilor din sistemul public a înregistrat fluctuații de la an la an, dar tendința devine constant descrescătoare după anul 2002. Valoarea din 2012 reprezintă o scădere cu 27% față de valoarea echivalentă din anul 2000. Graficul din Figura 4.34 ilustrează această evoluție.

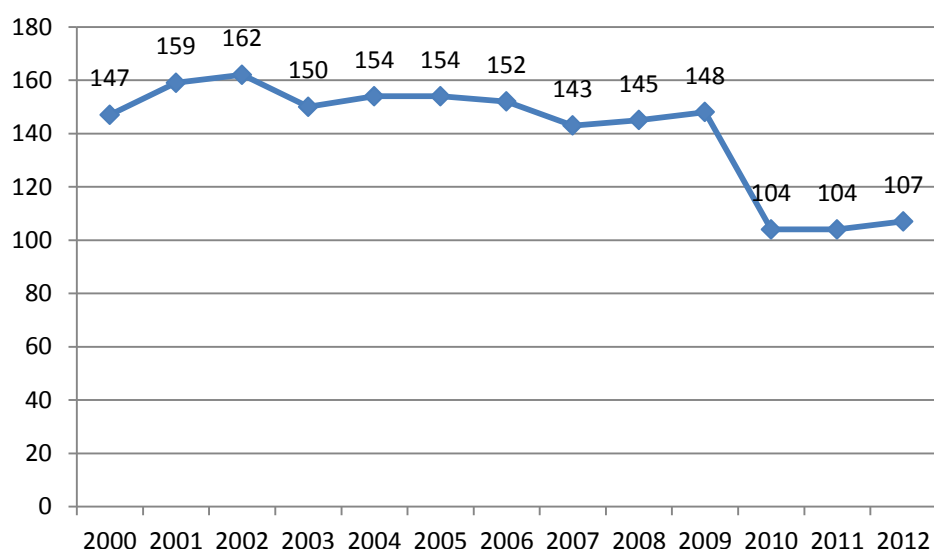

Figura 4.34. Evoluția numărului medicilor din sistemul public de sănătate

În ceea ce privește numărul de medici din sistemul privat, se constată o creștere a valorii în anul 2005, după care aceasta rămâne relativ constantă (Figura 4.35).

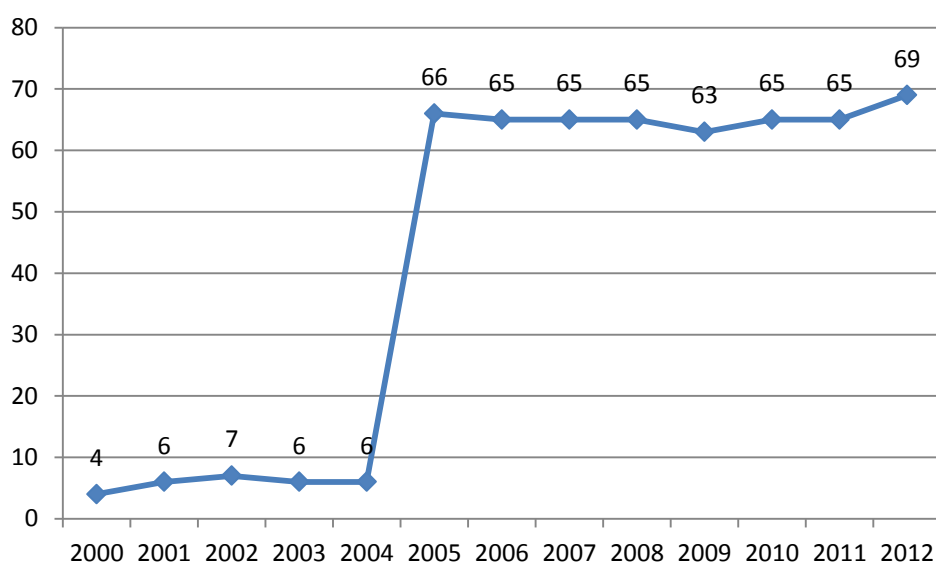

Figura 4.35. Evoluția numărului medicilor din sistemul privat de sănătate

O evoluție cu conexiune directă s-a înregistrat la categoria medicilor de familie din sectorul public, în comparație cu medicii de familie din sectorul privat. Vom analiza această relație pe perioada 2004-2011, pentru care datele statistice la dispoziție sunt relevante. Astfel, descreșterea de la 35 la 14 medici de familie din sectorul public, pe perioada analizată, este urmată cu consecvență de creșterea numărului de medici de familie din mediul privat, de la 6 la 28. Graficul din Figura 4.36 prezintă această evoluție.

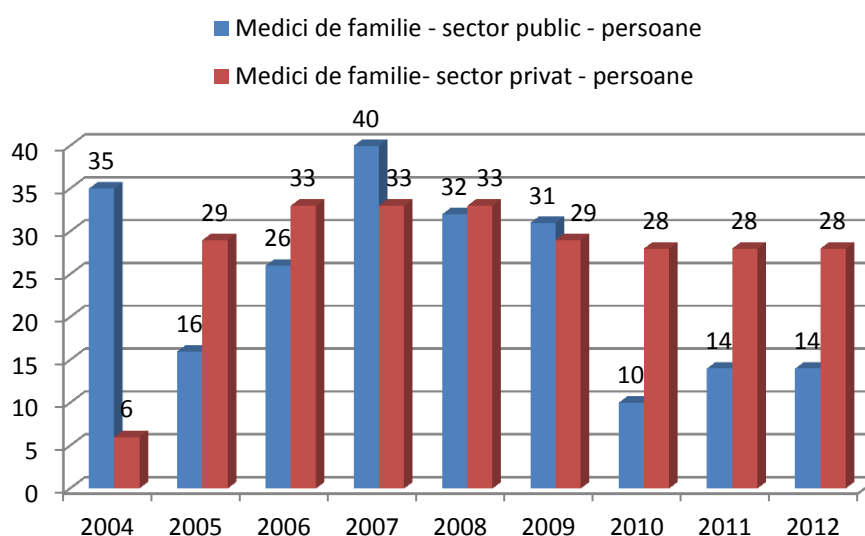

Figura 4.36. Evoluția numărului medicilor de familie din sistemul public/privat

O situație similară s-a înregistrat și la categoria stomatologilor – sector public față de sectorul privat. Astfel, dacă ne referim tot la perioada 2004-2011, descreșterea stomatologilor din sistemul public de la 21 la 18, este concomitentă cu creșterea numărului stomatologilor din sectorul privat, de la 5 la 33 medici. Graficul din Figura 4.37. Evoluția numărului stomatologilor din sistemul public/privat prezintă această evoluție corelată.

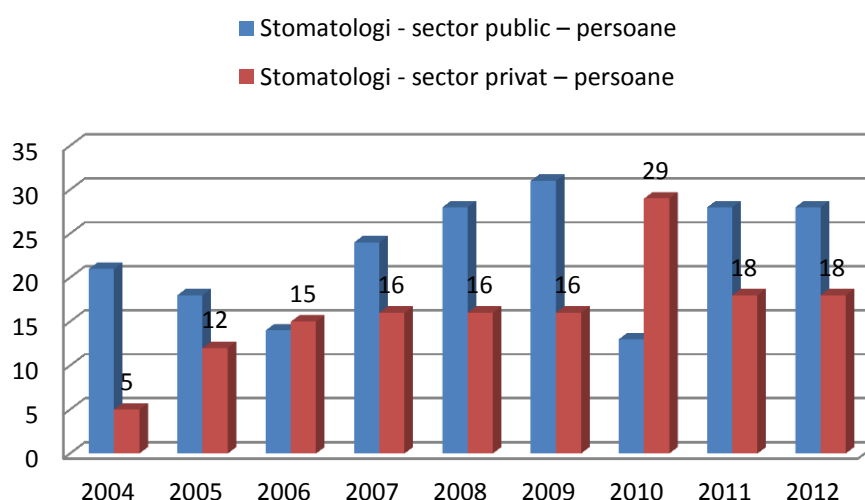

Figura 4.37. Evoluția numărului stomatologilor din sistemul public/privat

Farmacii au avut aceeași evoluție – sistem public/sistem privat, respectiv descreștere de la 6 la 3 în sistemul public și creștere de la 19 la 29 în sectorul privat, cu un maxim de 47, în anul 2011 (Figura 4.38).

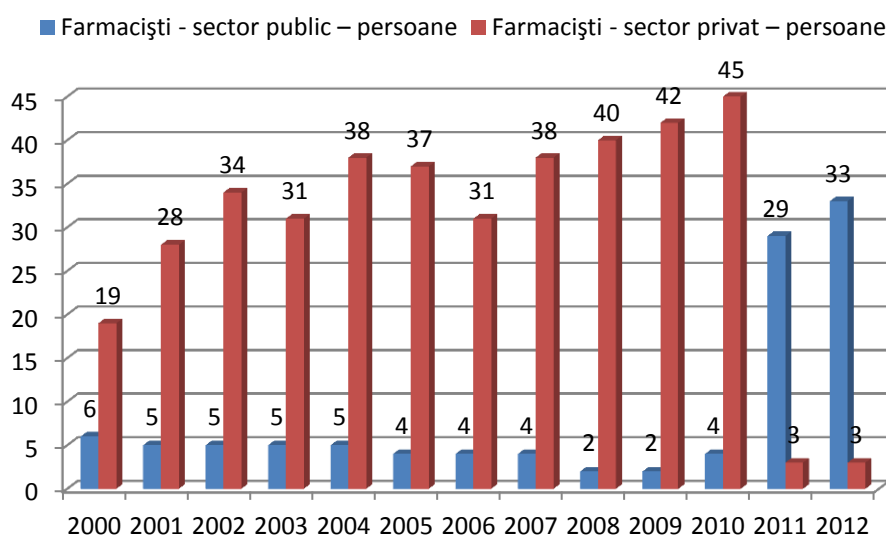

Figura 4.38. Evoluția numărului farmaciștilor din sistemul public/privat

În schimb, în cazul *personalului mediu sanitar*, deși evoluția pentru mediul public marchează aceeași scădere constantă, pentru mediul privat se constată oscilații de la an la an, fără să poată fi stabilită o regulă generală de evoluție. Analizând limitele perioadei de analiză, dacă în sectorul public erau 621 persoane în anul 2000, la sfârșitul perioadei de analiză, în 2012, erau 294 persoane. În sectorul privat, de la 58 persoane în 2000, s-a trecut printr-un maxim de 61 persoane în 2011, cu o scădere la 40 de persoane, în 2012 (Figura 4.39).

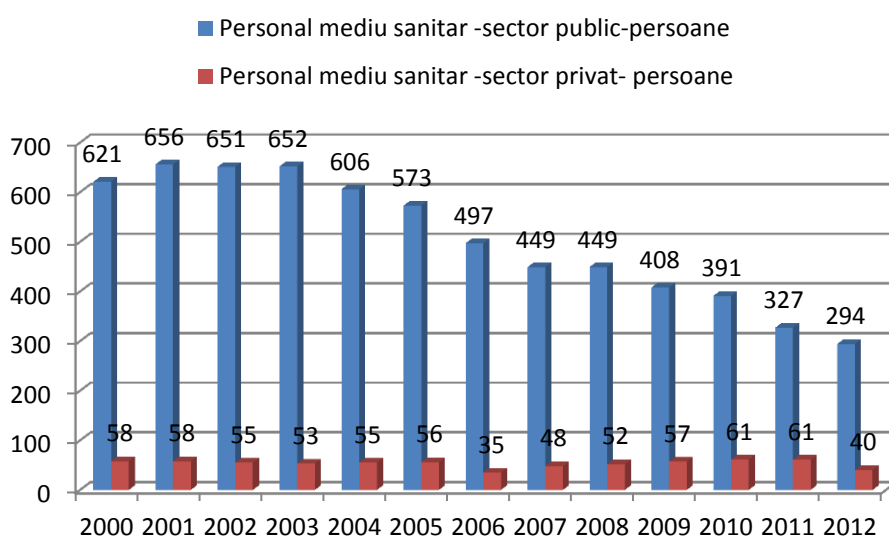

Figura 4.39. Evoluția numărului personalului mediu sanitar din sistemul public/privat de sănătate

4.2.4. Investiții în sistemul de sănătate

La nivel european, România se situează printre ultimele locuri la capitolul cheltuieli cu sănătatea per capita, alocând 600 euro/an, în timp ce media europeană este de 1800 euro.

România se află pe ultimul loc în Europa și în ceea ce privește procentul din PIB alocat sănătății – 3,6% - care este de două ori mai mic decât media europeană și de trei ori mai mic decât în Franța, care se află în fruntea clasamentului alocând peste 9% din PIB.

Finanțarea cheltuielilor de sănătate este realizată în principal de sectorul public (79%) și suplimentar de sectorul privat.

În majoritatea țărilor din Europa, principala sursă de finanțare a cheltuielilor publice cu sănătatea sunt asigurările sociale de sănătate. Din punct de vedere al cotelor de contribuție la asigurările sociale de sănătate, România cu 10,7% se situează printre statele cu cele mai reduse niveluri de impozitare. Pe lângă asigurările sociale de sănătate, sistemul public de sănătate beneficiază și de venituri din accizele pe tutun și băuturi alcoolice (denumite informal "taxa pe viciu"), precum și din impozitul pe veniturile realizate de producătorii, importatorii și deținătorii autorizațiilor de comercializare din vânzarea medicamentelor a căror contravaloare este suportată integral sau parțial de Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate (cunoscută ca "taxa clawback"). În afara veniturilor cu destinație specială, sistemul primește și subvenții de la bugetul de stat, adică din impozitarea generală. În anii 2010 și 2011 acestea au fost esențiale pentru acoperirea deficitului Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate, totalizând 5,5 miliarde lei, adică 15% din veniturile totale.

Cele mai mari cheltuieli ale Fondului de sănătate se realizează cu spitalele – circa 45%. Această situație este comună tuturor sistemelor de sănătate din Europa, deși în statele central și est-europene este mai mare. Sistemul de asigurări sociale a moștenit un sector spitalicesc suprad dezvoltat și reguli financiare și instituționale care îi încurajau extinderea pe mai departe.

Un alt capitol important la nivelul cheltuielilor este cel cu medicamentele compensate, cu o pondere medie de circa 27% în total cheltuieli. Asistența medicală primară beneficiază de resurse limitate la 12,4% din totalul Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate, ca rezultat direct al accentului mare pus pe asistența spitalicească.

Pentru echilibrarea cheltuielilor cu sănătatea între nivelul terțiar și cel primar sunt necesare câteva măsuri de sprijin precum:

- alocarea de sume mai mari serviciilor de prevenire;
- încurajarea medicilor de familie și a celor specialiști să furnizeze mai multe servicii;

- dezvoltarea serviciilor medicale în mediul rural, pentru ca pacienții din aceste zone să nu solicite direct servicii de spitalizare sau să se prezinte la unitățile de primiri urgențe.

Fondurile structurale ale Uniunii Europene au reprezentat în perioada 2007-2013 o oportunitate importantă pentru finanțarea infrastructurii de sănătate. Investițiile care vizează infrastructura de sănătate s-au putut finanța prin Programul Operațional Regional 2007-2013, domeniul de intervenție 3.1: „Reabilitarea/modernizarea/echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate”.

Pentru Regiunea Vest s-au finanțat proiecte care se adresează reabilitării, modernizării și echipării ambulatoriilor.

4.2.5. Direcții strategice de sănătate publică

În concordanță cu **Strategia Națională de Sănătate**, în cadrul ariei strategice „Sănătate publică”, Direcția de Sănătate Publică a județului Hunedoara urmărește:

- prin **Programul Național VI**, îmbunătățirea sănătății materne, neonatale și a copilului (indicatori demografici pe 11 luni comparativ):
 - 2012 natalitate: 3024 nașteri /județ; municipiul Hunedoara 545 nașteri;
 - 2012 mortalitate:4921 decese/județ; municipiul Hunedoara 817 decese;
 - 2013 natalitate : 2614 nasteri /județ;
 - 2013 mortalitate:4455 decese/județ;

Prin acest program se urmărește conștientizarea și educarea populației privind soluțiile eficace cu caracter preventiv (primar, secundar sau terțiar); în acest context, DSP a desfășurat 35 de acțiuni împreună cu instituțiile cu care are protocoale de colaborare.

- prin **Programul Național PN I**:
 - Programul național de imunizare:
 - Subprogramul de vaccinări obligatorii;
 - Subprogramul de vaccinări opționale pentru grupele de risc;
 - Programul național de supraveghere și control al bolilor transmisibile prioritare;
 - Programul național de prevenire, supraveghere și control al infecției HIV;

- Programul național de prevenire, supraveghere și control al tuberculozei;
- Programul național de supraveghere și control al infecțiilor nosocomiale și monitorizare a utilizării antibioticelor și a antibioticorezistenței;
- prin **Programul Național PN IV**:
 - Programul național de depistare precoce activă a cancerului de col uterin;
 - Programul național de sănătate mintală și profilaxie în patologia psihiatrică;
 - Programul național de transplant de organe, țesuturi și celule de origine umană:
 - Subprogramul de transplant de organe, țesuturi și celule de origine umană;
 - Subprogramul de transplant de celule stem hematopoietice periferice și centrale;
 - Subprogramul de fertilizare in vitro și embriotransfer;
 - Programul național de boli endocrine;
 - Programul național de tratament pentru boli rare;
 - Programul național de management al Registrelor naționale;
- Prin **PN I și PN IV** se realizează:
 - Controlul eficace al epidemiilor și supravegherea bolilor transmisibile, inclusiv cu accent pe bolile transmisibile cu povară relativ mare în populație;
 - Reducerea poverii prin boli netransmisibile evitabile, inclusiv intervenții privind patologii cronice istoric neglijate (cancer, boli cardiovasculare, diabet, sănătatea mintală, boli rare).
- prin **Programul Național PN II - Sănătatea în relație cu mediul**- se realizează activități de monitorizare a factorilor de mediu, viață și muncă.

Prin **aria strategică 2: Servicii de sănătate** se realizează legătura cu Ministerul Sănătății privind:

- Dezvoltarea în continuare a unui sistem de servicii de asistență comunitară de bază destinate grupurilor vulnerabile;
În județul Hunedoara există un număr de 20 de asistenți comunitari și 2 mediatori sanitari.
- Creșterea eficacității și diversificarea serviciilor de asistență medicală primară;

În județul Hunedoara există:

- 244 de cabinete medicale ale medicilor de familie;
- 240 cabinete medicale de medici stomatologi;
- 4 centre de permanenta ale medicilor de familie,

care ajută foarte mult la degrevarea serviciilor de urgență prespitalicești și spitalicești, și care pot să asigure astfel medicina de urgență pentru cazurile în care viața pacienților este în pericol;

- Consolidarea calității și eficacității serviciilor furnizate în ambulatorul de specialitate;

Pe langa cele 9 ambulatorii integrate ale spitalelor din județ, funcționează și 251 de cabinete medicale ale medicilor specialiști din care 47 în Hunedoara.

- Creșterea gradului de siguranță a populației prin consolidarea sistemului integrat de urgență și asigurarea accesibilității la asistența medicală de urgență adecvată în mod echitabil;

În jud. Hunedoara funcționează 3 Unități de primiri urgențe (Spitalul județean Deva, **Spitalul Hunedoara** și Spitalul Petroșani) și 5 Compartimente de primiri urgență, la spitalele din Brad, Orăștie, Hațeg, Vulcan, Lupeni.

- Creșterea accesului la servicii de reabilitare, recuperare, paliative și de îngrijiri pe termen lung;

A fost redeschis spitalul Petrila, ca secție exterioară a Spitalului Petroșani, singura secție din județ unde se asigură paliative și de îngrijiri pe termen lung.

- Crearea de rețele de furnizori de asistență medicală

Deschiderea RMN în municipiul Deva – clinica privată care asigură servicii paraclinice de RMN; astfel bolnavii care au nevoie de aceste investigații nu mai este necesar să se deplaseze până la Petroșani sau Arad.

Prin aria strategică 3 – Măsurile transversale se realizează

- Dezvoltarea guvernării sistemului de sănătate, inclusiv monitorizarea și evaluarea performanței acestuia;
- Întărirea colaborării intersectoriale (Sănătate în toate Politicile) prin realizarea de colaborări între instituțiile din județ și DSP județ Hunedoara.

4.3. Cultură

4.3.1. Contextul european și regional

Agenda teritorială a UE 2020 stabilește șase priorități teritoriale pentru dezvoltarea teritorială europeană în atingerea obiectivelor Strategiei Europa. Printre aceste priorități teritoriale este vizată și cultura. Astfel, unul din obiectivele vizate pentru orizontul 2020 se enunță astfel:

„Gestionarea și conectarea valorilor ecologice, peisagistice și culturale ale regiunilor, inclusiv managementul comun al riscurilor, ca o condiție esențială pentru asigurarea dezvoltării sustenabile pe termen lung.”

Coeziunea teritorială implică o consolidare a dimensiunii teritoriale în ansamblul politicilor comunitare, astfel încât să fie valorizate sinergiile dintre diferitele politici sectoriale și utilizarea potențialului specific fiecărui tip de teritoriu pentru o mai bună realizare a obiectivelor strategiei Europa 2020. Printre acțiunile principale enunțate în acest sens se numără și:

„Concentrarea pe politicile naționale și regionale în domeniul dezvoltării teritoriale și pe valorificarea potențialului regional și a capitalului teritorial, respectiv a diversității culturale și teritoriale a Europei.”

În Comunicatul său Politică regională ce contribuie la creșterea inteligentă în Europa, Comisia Europeană oferă sugestii cu privire la conceptele cheie care trebuie prezentate în cadrul unei strategii de specializare inteligentă. Printre aceste concepte cheie se înscrie și:

„Creativitatea și industriile culturale pot sprijini dezvoltarea semnificativă a economiilor locale, crearea de locuri de muncă noi și sustenabile, și pot avea un efect de propagare asupra altor industrii și pot crește atractivitatea regiunilor și orașelor.”

Așa cum se prezintă și în raportul "Evaluarea economico-geografică: provocările dezvoltării teritoriale în Regiunea Vest", Tabel 4.10 indică cele cinci sectoare în care fiecare județ este cel mai specializat în context național. Referitor la județul Hunedoara, reiese clar că acesta rămâne specializat pe sectoare care au legătură cu elementele naturale și elemente ale identității culturale ale zonei respective - exploatarea pădurilor și minerit. Pentru reliefaarea corectă și concisă a evaluării realizate, în tabel a fost păstrată formularea din limba engleză.

Strategia culturală și a evenimentelor poate deveni un element cheie pentru strategia de turism a Regiunii Vest. Existența unui program al evenimentelor care este echilibrat și include evenimente în fiecare sezon reprezintă un aspect important pentru o destinație urbană. Evenimentele constituie ocazii de a descoperi patrimoniul tradițional al orașului prezentat într-o manieră diferită. În plus, organizarea de

evenimente majore în extra sezon poate reprezenta o modalitate bună de a crește fluxurile de turiști în timpul sezonului slab.

Tabel 4.10. Cele mai importante 5 sectoare de bază specializate în jud. Hunedoara (2010)

Cod CAEN	Descriere	Coeficientul sectorului
02	Silvicultură și exploatare forestieră	19.9
05	Mine de cărbune	17.1
32	Alte facilități de producție	4.0
08	Altele în domeniul mineritului	2.7
29	Vehicle	2.6

Fondurile structurale UE disponibile pentru perioada 2014-2020 pot fi utilizate în vederea atingerii de obiective orizontale și specifice sectorului în conformitate cu strategia de "specializare inteligentă" pentru Regiunea Vest. Disponibilitatea resurselor naționale și mobilizarea finanțării sectorului privat pot crește eficacitatea intervențiilor specifice. Urmând liniile directe ale Comisiei Europene, o serie de obiective tematice, definite prin Politica de Coeziune a EU, sunt considerate relevante pentru Regiunea Vest și sunt grupate în axe prioritare.

În **Raportul final elaborat de Banca Mondială** în vederea susținerii etapei de fundamentare a strategiei de dezvoltare a Regiunii Vest, intitulat "*România Regiunea Vest Creșterea Competitivității și Specializarea Inteligentă*", sunt propuse următoarele axe prioritare:

- Axa prioritară 1: Creșterea competitivității locale și specializarea inteligentă în Regiunea Vest;
- Axa prioritară 2: Protejarea patrimoniului natural și cultural al regiunii;
- Axa prioritară 3: Învățământ la standarde înalte pentru toți.

Referitor la axa prioritară 2, Protejarea naturii și a patrimoniului cultural din regiune este necesar să se realizeze exploatând, în același timp, patrimoniul în interesul economic al regiunii. În această privință, prioritățile de investiții trebuie gândite pentru a utiliza patrimoniul natural și cultural al regiunii, inclusiv centrele urbane istorice și obiectivele istorice, și obiectivele turistice specifice. Investind în această direcție, se pot utiliza specificul regiunii și avantajele comparative ale acesteia pentru a îmbunătăți nivelul de dezvoltare și calitatea vieții locuitorilor regiunii.

Astfel, atuurile teritoriale, umane, naturale și culturale pot fi utilizate pentru a se obține o creștere mai sustenabilă, se consideră că Regiunea Vest beneficiază de mai multe puncte forte din punct de vedere competitiv. Printre acestea se înscrie și poziționarea geografică favorabilă, un mediu natural curat în mare parte și obiective culturale și arheologice

neexploatate, care oferă posibilități suplimentare de specializare în activități care aduc o valoare adăugată mai ridicată. Ca urmare, obiectivele culturale și arheologice aflate în această zonă a țării trebuie incluse într-un itinerar tematic integrat și promovat în mod adecvat.

Prima prioritate de investiții selectată prin această axă prioritară este protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural al regiunii. Obiectivele specifice ale acestei priorități de investiții sunt:

- refacerea și utilizarea durabilă a patrimoniului cultural și modernizarea sau introducerea unei infrastructuri suport;
- crearea dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de turism în vederea creșterii calității serviciilor turistice și a sprijinirii utilizării sustenabile a resurselor naturale.

Este nevoie de măsuri targetate pentru a conserva și îmbunătăți patrimoniul turistic al regiunii. Regiunea Vest deține o gamă largă de obiective naturale, culturale și istorice, inclusiv regiuni muntoase și ape termale, precum și obiective și monumente istorice. Trebuie implementate măsuri bine orientate, pentru a conserva aceste obiective și pentru a le da o valoare economică reală prin includerea lor în circuite turistice atractive.

4.3.2. Unități de cultură din Municipiul Hunedoara

Viața culturală a locuitorilor Hunedoarei a fost marcată în mare măsură de evenimentele istorice și politice care s-au petrecut în Transilvania.

Ca locații de cultură, reprezentative pentru municipiul Hunedoara sunt Castelul Corvinilor, Casa de Cultură, Galeria de Arte și Biblioteca Municipală Hunedoara.

Castelul Corvinilor, important monument laic de arhitectură gotică din România, situat pe malul pârâului Zlaști, pe un pînten stîncos, a fost înălțat începând cu sec. XIV pe locul unui castru regal dăruit nobilului român Voicu. Din perioada respectivă se păstrează urme integrate în construcțiile ulterioare.

Iancu de Hunedoara, fiul lui Voicu, a adus în sec. XV transformări importante Castelului, care apoi a fost moștenit de Matei Corvin și de alte familii nobiliare. În 1618 Gabriel Bethlen a inițiat a treia etapă de lucrări modificând aspectul original al Castelului.

Intrarea în Castel se face pe un pod suspendat peste albia prăpăstioasă a Zlaștiului. Sub poartă se pot vizita *Camera de gardă* și *Închisoarea*. La dreapta se pătrunde în *Sala Cavalerilor*, care este construită în stil gotic. La etaj se găsește *Sala Dietei* și *Turnul Capistrano*, denumit astfel după numele unui călugăr inchizitor din vremea lui Iancu de Hunedoara. Curtea Castelului adăpostește o fântână adâncă de 30 m,

săpată de niște prizonieri turci cărora li se promisese eliberarea dacă descoperă apa.

În anul 1880, Castelul a fost declarat monument istoric, iar pe 1 decembrie 1918 a trecut în grija Comisiei Monumentelor Istorice.

Muzeul Castelului Corvinilor este adăpostit în Castrul Regal, care este amintit în documente prima dată în anul 1364 și care în 1409 este donat cneazului Voicu și rudelor sale. Iancu de Hunedoara întreprinde lucrări de mare anvergură în două etape, între anii 1441-1456, inițial mărinz dimensiunile fortificației militare și apoi transformând-o într-un castel somptuos prin lucrări unde predomina stilul gotic. Matei Corvin continuă după anul 1458 lucrările, insistând mai ales pe aspectul de înfrumusețare a construcției existente, astfel pătrunzând influențe renascentiste. Ultima etapă de construcție are loc între anii 1618-1624 când principele Transilvaniei Gabriel Bethlen realizează ultimele construcții de mare anvergură (turnul nou al porții și palatul baroc de pe latura de est - actualmente cu fațadă neogotică). În anul 1724 castelul intră în proprietatea teazaurizatului habsburgic, situație existentă până în 1880. Noua destinație, după anul 1724, produce monumentului daune însemnate, printre care și două incendii, ultimul, cel din 1854, transformându-l într-o ruină, după care este abandonat până în 1868, când începe restaurarea care datează până în 1914. A suportat o nouă etapă de restaurare între anii 1956-1968.

După anul 1997 începe proiectul de punere în valoare a monumentului care este unic în partea răsăriteană a Europei și reprezentativ pentru arhitectura civilă și militară medievală.

Muzeul, înființat în anul 1974, cuprindea inițial piese de lapidariu provenite de la lucrările de restaurare efectuate asupra monumentului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Actualmente muzeul deține și colecții de arheologie (ceramică, piese litice, metalice și osteologice, provenite din săpăturile sistematice efectuate în zona Hunedoarei, acoperind cronologic perioadele istorice din paleolitic și până în evul mediu), etnografie (piese și recuzită din portul pădurenesc, unelte specifice acestei zone), artă decorativă (piese de mobilier sculptat, lăzi de breaslă, farfurii din ceramică și metal, icoane pe lemn și sticlă, tablouri pe pânză, statui din lemn), numismatică (monede din secolele XVI – XIX) și tehnică militară (arme de tăiere, împingere, lovire, arme de foc, marea majoritate fiind replici).

Casa de Cultură a municipiului Hunedoara, situată pe str. George Enescu nr. 8, a fost construită și pusă în funcțiune în anul 1957, iar în perioada 2006-2007 au fost executate lucrări de reabilitare interioară și exterioară, insuficiente însă pentru o bună desfășurare a activităților specifice în acest așezământ cultural. După șase ani în care nu s-a mai organizat nici un eveniment, aceasta și-a redeschis porțile în februarie 2013.

Pe scena Casei de Cultură se desfășoară ample programe culturale, precum spectacole și piese de teatru, concerte de muzică ușoară și populară. Aici activează și celebrul ansamblu folcloric "Hațegana" și corul bisericesc "Corală Doina".

Galeria de Arte, situată pe strada George Enescu nr. 6, reprezintă unul din punctele de interes ale orașului prin evenimentele artistice și culturale găzduite: vernisaje, expoziții de pictură și sculptură ambientală, artă vizuală, artă plastică și alte evenimente.

Biblioteca Municipală Hunedoara, situată pe strada Brâncuși, nr. 2, a fost înființată în anul 1950. Pe atunci, pe rafturile bibliotecii se găseau în jur de 30.000 de exemplare, pentru ca în prezent numărul lor să depășească 80.000 de exemplare.

În anul 1973 a fost desființată deoarece municipiul Hunedoara nu a avut suficienți locuitori pentru a avea o bibliotecă municipală, iar o parte din fondul de carte a fost preluat de bibliotecile școlare din municipiu. S-a reînființat după câteva luni de la desființare având subvenții bugetare ca o bibliotecă comunală.

În anul 1975 biblioteca a creat *Secția de Copii* și din anul 1983 funcționează în actuala clădire cu următoarele secții: *Secția împrumut cărți pentru adulți* (formată din Sala de literatură și Sala de știință și tehnică), *Secția împrumut cărți pentru copii*, *Sala de lectură*.

Începând din octombrie 2010, Biblioteca Municipală din Hunedoara oferă locuitorilor acestui oraș un nou serviciu gratuit: accesul la informațiile publice și de interes major cu ajutorul Internetului, fiind câștigătoarea Programului „Biblionet - lumea în biblioteca mea”.

Programul „Biblionet” este finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates și este gestionat de către IREX, având ca obiectiv facilitarea accesului gratuit la informație, prin dezvoltarea unui sistem de biblioteci publice moderne în România, prin cursurile de instruire și tehnologia furnizată (calculatoare, softurile aferente și echipamente periferice). Partenerii acestui Program sunt: Fundația INTERNATIONAL RESEARCH & EXCHANGES BOARD INC. (IREX), Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR), autoritatea locală - reprezentată de Primăria Municipiului Hunedoara și Consiliul Local, Biblioteca Municipală Hunedoara, Biblioteca Județeană „Ovid Densusăianu” Deva.

Biblioteca municipală este o bibliotecă cu caracter enciclopedic, care satisface nevoile informaționale, educaționale, culturale, de lectură și de petrecere a timpului liber a comunității locale din orașul Hunedoara, prin intermediul unor activități și servicii specifice.

Datele prezentate în continuare, desprinse din *Fișa Localității*, se referă la fondul comun de carte, respectiv număr de cititori, al bibliotecii municipal și al bibliotecilor școlare.

Astfel, la nivelul anului 2012, acestea dispun de un fond de 355.350 volume de cărți, atât în limba română cât și în limbi străine, din domenii variate, pentru toate tipurile de utilizatori și anual se achiziționează noi unități de bibliotecă (cărți, documente audio-video, etc.). Ca număr de cititori, la nivelul aceluiași an, acesta a fost de 12.496, iar numărul de volume eliberate din biblioteci, spre studiu, a fost de 111.521.

În Tabel 4.11 sunt prezentate principalele activități culturale desfășurate la nivelul Municipiului Hunedoara, în perioada 2005-2012.

Tabel 4.11. Activități culturale în cadrul Municipiului Hunedoara (2005-2012)

Caracteristica	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Instituții de spectacole - total	1	1	1	1	1	1	1	1
Biblioteci - total	33	31	26	25	23	24	17	14
Biblioteci publice	1	1	1	1	1	1	1	1
Muzee	1	1	1	1	1	1	1	1
Vizitatori ai muzeelor	58000	60600	60100	77300	82400	82100	67000	114000

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Hunedoara - Fișa localității Municipiului Hunedoara

În perioada analizată nu au fost alocate investiții în vederea măririi numărului de instituții de spectacole sau biblioteci publice aflate la dispoziția cetățenilor municipiului Hunedoara. Ca urmare, au existat în continuare câte o singură facilitate din această categorie.

Bibliotecile existente, fără să ne referim la biblioteca publică, menționată deja, au cunoscut practic un proces de diminuare continuă, de la 33 de biblioteci existente în anul 2005, până la 14 în anul 2012. Această evoluție este reprezentată grafic în Figura 4.40.

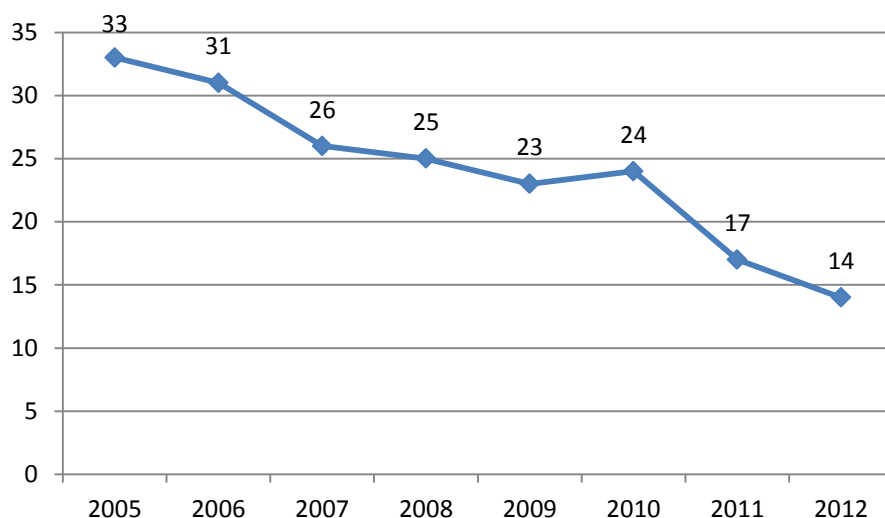
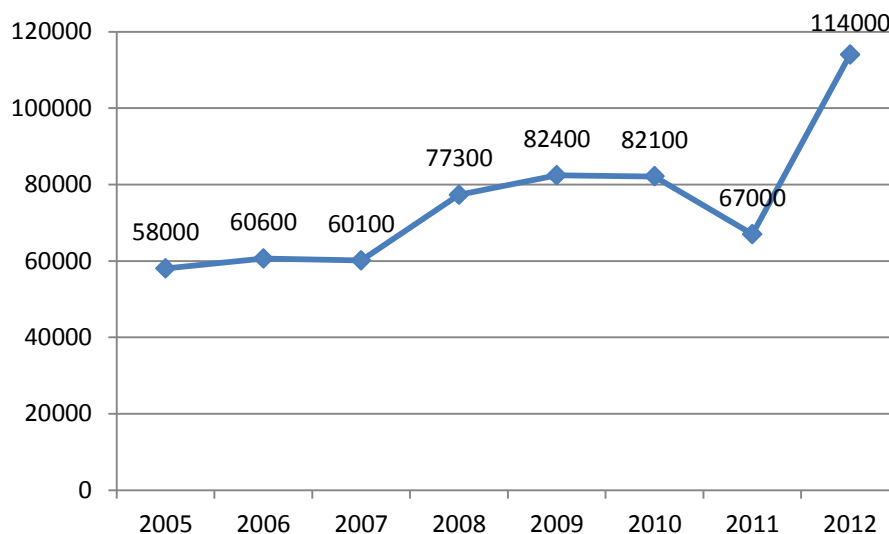

Figura 4.40. Evoluția numărului de biblioteci, 2005 – 2012

În ceea ce privește numărul vizitatorilor la muzee și ne referim aici la unicul muzeu din oraș, respectiv Muzeul Castelul Corvinilor, acesta a crescut foarte mult, marcând o valoare aproape dublă în anul 2012, față de anul 2005 (114.000 vizitatori în 2012, față de 58.000 în anul 2005). Evoluția numărului de vizitatori ai muzeelor marchează o tendință predominant crescătoare, evidențiată în Figura 4.41.

Figura 4.41. Evoluția numărului de vizitatori ai muzeelor

Această evoluție extraordinară demonstrează într-un mod relevant potențialul cultural deosebit pe care îl deține Castelul Corvinilor și care poate fi amplificat în mod sinergic prin îmbinarea eficientă, armonioasă a unor valente multiple în cadrul clusterelor de turism care vor fi definite prin Strategia 2014-2020.

4.3.3. Evenimente culturale tradiționale

În Municipiul Hunedoara, viața culturală este marcată și de o serie de evenimente culturale tradiționale anuale. Dintre acestea, cele mai reprezentative sunt următoarele:

- 21 Ianuarie: Comemorare Maria Cioncan
- 24 Ianuarie: Hora Unirii – Casa de Cultură
- 02 Februarie: Comemorare Michael Klein
- 04 Februarie: Ziua Mondială de Luptă împotriva Cancerului – Bibliotecă
- 14 Februarie: Cuplul Anului

- 24 Februarie: Dragobete la Casa de Cultură
- 08 Martie: Cupa 8 Martie – raliu
- 23 Martie: Ora Pământului – Casa de Cultură
- Aprilie: Târgul de flori
- Aprilie: Crucea de flori – de Florii
- 01- 02 Mai: Festivalul Tineretului
- 18 Mai: Noaptea Muzeelor
- 21 Mai: Comemorare Constantin Bursan
- 01 Iunie: Ziua Internațională a Copilului
- Iunie: Festival de artă și documentare „Legende și tradiții la Castelul Corvinilor”
- Iunie: Ziua Eroilor
- Iunie: „Raliul frumuseții”
- Iulie: Opera Nights
- Iulie: Zilele Hunedoarei
- August: Vara Medievală - Castelul Corvinilor
- August – Septembrie: Festivalul Berii
- August: Miss „Romanca”
- 16 – 22 Septembrie: Săptămâna Mobilității
- 01 Octombrie: Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice
- 16 – 22 Octombrie: Săptămâna Sănătății
- Octombrie: Nunta de Aur
- Octombrie: Marele Premiu al Hunedoarei la karting
- 31 Octombrie: Halloween
- Octombrie: Noaptea bibliotecilor
- Octombrie: Toamna Medievală – Castelul Corvinilor
- Noiembrie: Campionat Național de Natație – bazin
- Noiembrie - decembrie: Atelierul lui Moș Crăciun
- 1 Decembrie: Ziua României – depunere coroane
- Decembrie: Orășelul lui Moș Crăciun
- Decembrie: Paradă medievală
- 22 Decembrie: Comemorare eroi Revoluție – depunere coroane

4.3.4. Opinia populației

În urma sondajului de opinie realizat pentru redactarea Strategiei de dezvoltare 2014 – 2020, rezultă totuși o opinie defavorabilă a cetățenilor față de dezvoltarea culturală a orașului și față de posibilitățile de dezvoltare viitoare. Astfel, așa cum rezultă din Figura 4.42, 50% dintre participanții la studiu apreciază că dezvoltarea culturală a orașului este nesatisfăcătoare, acest fapt corelând și cu faptul că 44% dintre persoanele intervievate consideră că posibilitățile de dezvoltare culturală ale localității sunt reduse.

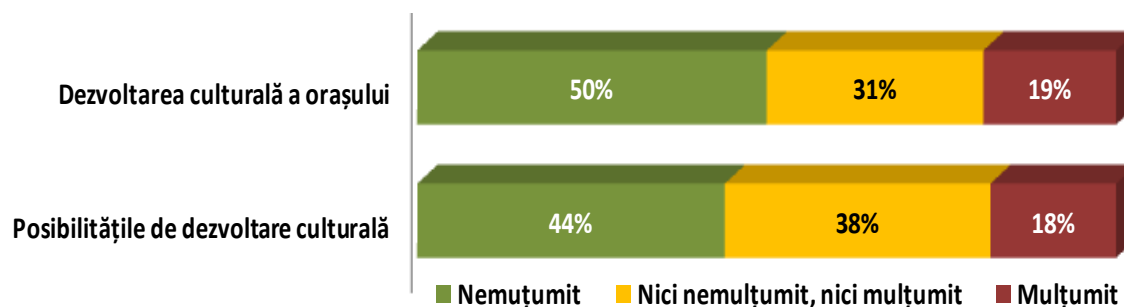

Figura 4.42. Opinia populației referitor la dezvoltarea culturală

Intervievați asupra aspectelor care ar putea conduce la o dezvoltare culturală pozitivă a orașului, hunedorenii au pus pe primul loc necesitatea cinematografului, urmată de importanța unei biblioteci care să includă un centru multimedia cu internet gratuit (Figura 4.43).

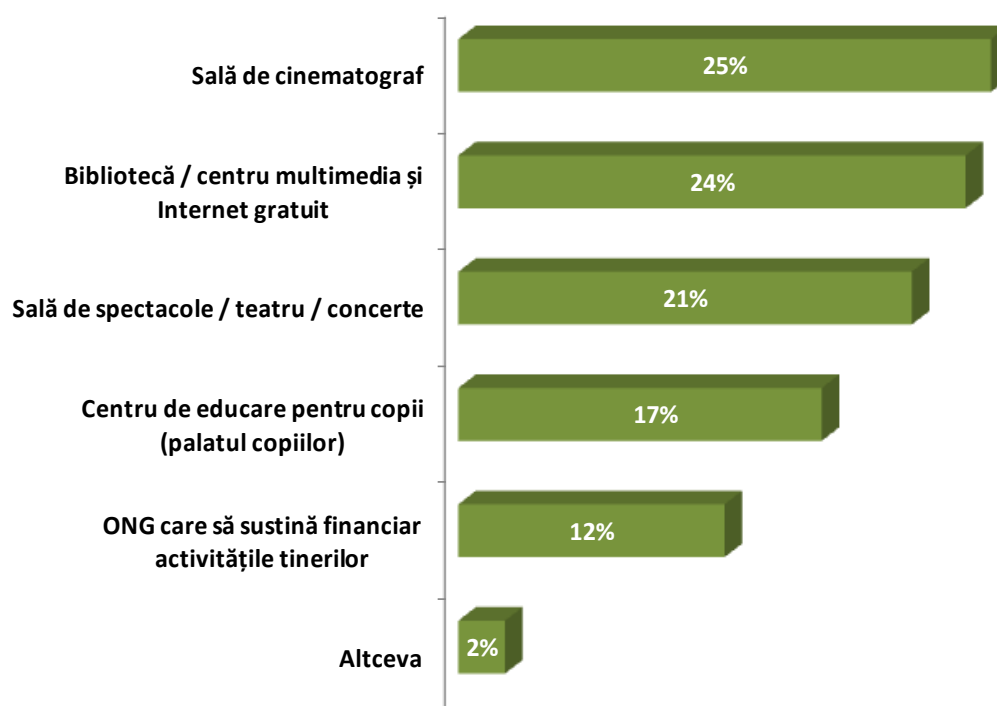

Figura 4.43. Propuneri pentru dezvoltarea culturală a orașului

4.4. Asistența socială

Asistența socială poate fi definită ca un ansamblu de instituții, programe, măsuri, activități profesionalizate, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor, comunităților cu probleme speciale, aflate temporar în dificultate, care din cauza unor motive de natura economică, socio-culturală, biologică sau psihologică nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod normal, decent de viață.

În România, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale are rolul cel mai activ în domeniul politicii sociale, dar un impact direct au și instituții ca Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării și Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței.

Cadrul legal și instituțional prin care se stabilesc principiile și regulile generale de acordare a măsurilor de asistență socială ține în prezent de Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 905 din data de 20 decembrie 2011.

Unul dintre cele mai importante concepte în cadrul asistenței sociale este incluziunea socială, ce este compusă, în viziunea Uniunii Europene, din construirea unei piețe a muncii inclusive, asigurarea unei locuințe decente pentru toți indivizii, eliminarea discriminărilor indivizilor cu dizabilități, a imigranților sau a minorităților etnice.

Nevoia socială individuală sau de grup este contracarată de asistența socială prin prestația socială, în bani sau în natură, ce cuprinde alocațiile familiale, ajutoarele sociale și speciale către familii sau persoane, în funcție de nevoile și veniturile acestora.

Principiile care stau la baza serviciilor de asistență socială sunt:

- Promovarea și respectarea interesului superior al copilului și a persoanei adulte;
- Respectarea drepturilor și a demnității persoanelor cu handicap;
- Universalitate, nediscriminare și egalitatea de șanse;
- Primordialitatea responsabilității părinților în creșterea și educarea copiilor;
- Promovarea parteneriatului ;
- Asigurarea transparenței, participării și consultării;
- Asigurarea stabilității, continuității și complementarității;
- Responsabilizarea comunității și solidaritatea socială;
- Adaptarea societății la persoanele cu handicap.

Din punct de vedere al măsurilor de asistență socială acestea se împart în:

- prestații de asistență socială (alocații familiale, ajutoare, indemnizații)
- servicii sociale.

Prestațiile de asistență socială reprezintă transferuri financiare care pot fi acordate pe o perioadă determinată și cuprind: alocații familiale, ajutoare sociale, indemnizații.

Alocațiile familiale se acordă familiilor cu copii și au în vedere, în principal, nașterea, educația și întreținerea copiilor.

Ajutoarele sunt prestații acordate în bani și în natură persoanelor sau familiilor ale căror venituri sunt insuficiente pentru acoperirea nevoilor minime și se materializează în :

- ajutorul social acordat în baza Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat;
- ajutorul pentru încălzirea locuinței acordat în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr.5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilități populației pentru plata energiei termice, cu modificările și completările ulterioare;
- ajutorul bănesc pentru achiziționarea unei centrale termice individuale sau a unui arzător automatizat, în baza OUG nr.91/2005 privind instituirea Programului de acordare a unor ajutoare bănești populației cu venituri reduse care utilizează pentru încălzirea locuinței gaze naturale;
- ajutorul rambursabil pentru refugiați.

Indemnizațiile se acordă persoanelor pentru favorizarea incluziunii sociale și asigurării unei vieți autonome și pot fi:

- alocația socială pentru adulții nevăzători cu handicap grav sau accentuat;
- indemnizația pentru însoțitorul adultului nevăzător cu handicap grav;
- indemnizația pentru adulții nevăzători cu handicap grav salariați;
- indemnizația cuvenită adulților cu handicap grav sau accentuat alții decât nevăzătorii;
- indemnizația lunară de hrană pentru copii și adulți infectați/bolnavi HIV/SIDA.

Finanțarea prestațiilor de asistență socială se realizează, în principal, din bugetul de stat și din bugetele locale, conform legilor speciale care reglementează acordarea acestor prestații.

Serviciile sociale reprezintă ansamblul complex de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale ale persoanelor, familiilor, grupurilor sau comunităților în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru creșterea calității vieții și promovarea coeziunii sociale.

Serviciile sociale, alături de prestațiile sociale, precum și de alte sisteme de securitate socială, intervin pentru soluționarea unor probleme potențial generatoare de excluziune socială și au ca beneficiari copii și

familia, persoanele vârstnice, persoanele cu handicap, persoanele fără adăpost, persoanele abuzate, persoanele dependente de consumul de droguri, alcool sau alte substanțe toxice, bolnavii cronici și persoanele care suferă de boli incurabile.

Serviciile sociale sunt asigurate de către autoritățile administrației publice locale, precum și de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private.

Tipurile mari de servicii sociale sunt:

- *servicii cu caracter primar* care au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate sau vulnerabilitate care pot duce la marginalizarea sau excluderea socială ;
- *servicii specializate* care au drept scop menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoie socială.

Sprijinul acordat persoanelor în nevoie prin *sistemul de asistență socială* nu poate fi strict stabilit și reglementat prin lege, pentru aceasta se cere o analiză concretă, care poate fi realizată în baza anchetelor sociale efectuate de profesioniști. *Sprijinul financiar* sau bunurile materiale destinate asistenței sociale provin fie de la bugetul de stat (*fonduri speciale pentru asistența socială*), fie din contribuțiile voluntare individuale sau comunitare și se repartizează destinatarilor, aflați în nevoie, în funcție de necesitățile lor stringente.

Reprezentanții instituțiilor din cadrul sistemului de asistență socială aparținând autorităților administrației publice locale și județene abordează, printr-un efort concentrat împreună cu reprezentanții instituțiilor cu atribuții specifice și cu aportul societății civile, un model care se cere pus în practică, un model pentru modificări structurale compatibile cu standardale Uniunii Europene.

Principalii furnizori publici de servicii sociale acreditați sunt:

- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara, serviciu specializat la nivel județean;
- Direcția de Asistență Socială, la nivelul Consiliului Local al Municipiului Hunedoara.

Furnizorii publici de servicii sociale fac obiectul Registrului electronic unic al serviciilor sociale, care este apanajul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale - Politici familiale, incluziune și asistență socială.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara asigură aplicarea politicilor sociale la nivel județean, în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricăror persoane aflate în nevoie.

Direcția de Asistență Socială Hunedoara, aflată în subordinea Consiliului Local al Municipiului Hunedoara, este acreditată conform

Deciziei nr.140/20.07.2010 și are drept misiune asigurarea la nivel județean a aplicării legislației, a politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap și a oricăror persoane aflate în nevoie.

În vederea realizării atribuțiilor prevăzute de lege D.G.A.S.P.C. Hunedoara îndeplinește, în principal, următoarele funcții:

- de strategie, prin care asigură elaborarea strategiei de asistență socială, a planului de asistență socială pentru prevenirea și combaterea marginalizării sociale, precum și a programelor de acțiune antisărăcie;
- de coordonare a activităților de asistență socială și protecție a copilului la nivelul județului;
- de administrare a fondurilor pe care le are la dispoziție;
- de colaborare cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și instituțiilor care au responsabilități în domeniul asistenței sociale, cu serviciile publice locale de asistență socială, precum și cu reprezentanții societății civile care desfășoară activități în domeniu;
- de execuție, prin asigurarea mijloacelor umane, materiale și financiare necesare pentru implementarea strategiilor cu privire la acțiunile antisărăcie, prevenirea și combaterea marginalizării sociale;
- de reprezentare a consiliului județean, pe plan intern și extern, în domeniul asistenței sociale și protecției copilului;
- suport prin consiliere, terapie individuală sau de grup, în vederea refacerii capacităților de integrare benefică în societate;
- promovarea unor strategii de preântâmpinare a situațiilor defavorizate.

Având în vedere situația socio-economică la nivel național, numărul beneficiarilor de prestații și servicii sociale a crescut considerabil în ultimii ani. Astfel, în municipiul Hunedoara, numărul mediu lunar de beneficiari ai asistenței sociale este de aproximativ 1567 persoane, iar pe perioada sezonului rece este de 4852 persoane.

De la înființare și până în prezent, în structura Direcției au apărut treptat noi servicii și compartimente, pe măsură ce preocupările acesteia s-au amplificat și diversificat.

Astfel, în cadrul D.G.A.S.P.C. Hunedoara funcționează următoarele compartimente:

❖ **Compartimentul „VENIT MINIM GARANTAT”**

Familiiile și persoanele singure care au domiciliul, sau, după caz, reședința în România, cu sau fără cetățenie română, precum și apatrizii, beneficiază de drepturile prevăzute de Legea nr.416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare. Începând cu 1 ianuarie 2011, plata ajutorului social se efectuează de către „Agențiile

judetene de prestații sociale”, care din anul 2012 s-au transformat în „Agenții județene pentru plăți și inspecție socială”.

La nivelul orașului Hunedoara, numărul persoanelor beneficiare de venit minim garantat este de 750 persoane, din care 349 persoane titulare.

❖ **Compartimentul „PERSOANE CU DIZABILITĂȚI”**

Persoanele cu handicap sunt acele persoane cărora mediul social, neadaptat deficiențelor lor fizice, senzoriale, psihice, mentale și/sau asociate, le împiedică total sau le limitează accesul cu șanse egale la viața societății, necesitând măsuri de protecție în sprijinul integrării și incluziunii sociale.

În urma încadrării în gradul grav de handicap pe baza certificatelor emise de Comisia de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap, respectiv Comisia pentru Protecția Copilului din subordinea Consiliului Județean Hunedoara și conform Legii 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pot opta între asistent personal și indemnizație lunară acordată de Primăria municipiului Hunedoara.

La nivelul municipiului Hunedoara există un număr de aproximativ 80 de copii și 490 de adulți încadrați în gradul grav de handicap, care beneficiază de toate drepturile și facilitățile prevăzute de legislația în vigoare, din care 230 de persoane sunt îngrijite de asistent personal. Indemnizația lunară acordată de primărie este în cuantum de 601 RON, iar indemnizația lunară în cuantum de 293 RON este acordată de D.G.A.S.P.C Hunedoara. Îngrijirea din partea asistentului personal este formată din salariul asistentului personal și indemnizația lunară în cuantum de 293 RON acordată de D.G.A.S.P.C Hunedoara.

❖ **Compartimentul „PROTECȚIA COPILULUI”**

Compartiment pentru protecția copilului care funcționează în baza Legii 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului își propune diverse măsuri de protecție, ca de exemplu plasamentul familial, supravegherea specializată la domiciliul părinților, instituționalizarea sau asigurarea unui asistent maternal pentru copiii de pe raza municipiului Hunedoara și reintegrarea în familiile naturale a minorilor care au beneficiat de măsuri de protecție.

Un exemplu în acest sens este faptul ca pentru 28 de minori hunedoreni s-a instituit măsura de plasament familial.

❖ **Compartimentul „CANTINĂ SOCIALĂ ȘI AJUTOARE DE URGENȚĂ”**

Cantina socială funcționează în baza Legii 208/1997 privind cantinele de ajutor social și asigură servicii sociale gratuite sau contra cost persoanelor aflate în situații economico-sociale sau medicale deosebite.

Ajutoarele de urgență se acordă în baza art. 28 din Legea nr.416/2001 privind venitul minim garantat și HCL nr.556/2004 privind modificarea HCL nr.120/2002, în urma cereri și a actelor necesare depuse de către solicitant la C.I.C. din cadrul Primăriei municipiului Hunedoara.

La nivelul orașului Hunedoara, un număr de aproximativ 230 de persoane beneficiază de hrana acordată prin Cantina de Ajutor Social.

❖ **Compartimentul „ALOCAȚII”**

Alocația de susținere familială se acordă în baza Legii 277/2010 ca formă de sprijin pentru familiile cu venituri reduse care au în creștere și îngrijire copii în vârstă de până la 18 ani. În acest sens, în Hunedoara beneficiază de alocație pentru susținerea familiei un număr de aproximativ 140 de familii.

Alocația de stat se acordă în baza Legii nr.61/1993 cu modificările și completările ulterioare, fiind o formă de ocrotire a statului acordată tuturor copiilor, fără discriminare, în vârstă de până la 18 ani și celor care au împlinit vârsta de 18 ani, care urmează cursurile învățământului liceal și profesional, până la terminarea acestora.

Indemnizația pentru creșterea și îngrijirea copilului - începând din anul 2012 există două situații pentru mamele care beneficiază de indemnizație pentru creșterea copilului:

- mamele care au născut (sau au adoptat, au copii încredințați spre adopție, au luat în plasament sau sub tutelă) înainte de 31 decembrie 2010 se supun prevederilor OUG 148/2005
- mamele care au născut (sau se găsesc într-una dintre situațiile menționate mai sus) după 1 ianuarie 2011 și care se supun prevederilor OUG 111/2010.

În plus față de compartimentele mai sus menționate este necesar să amintim și **serviciile sociale speciale** oferite de Direcția de Asistență Socială a municipiului Hunedoara și anume:

- **Ajutor pentru încălzirea locuinței** - beneficiază de ajutoare pentru încălzirea locuinței toate persoanele și familiile cu venituri reduse, care îndeplinesc condițiile de acordare, conform O.U.G. nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece. În funcție de veniturile realizate de familie sau persoana singură, ajutoarele se acordă diferențiat, prin acordarea unei compensări în funcție de consum sau a unor sume de bani. În cazul energiei termice furnizată în sistem centralizat, compensarea lunară nu poate depăși o valoare maximă, calculată în funcție de prețul de referință al energiei termice și consumul mediu lunar al unei locuințe, ce depinde de zona de temperatură și tipul de apartament/locuință. Ajutorul pentru gaze naturale se acordă în cuantumurile stabilite de ordonanță, dar nu mai mult decât contravaloarea cantității de gaze naturale consumate în perioada sezonului rece. La nivelul municipiului au beneficiat de ajutor pentru încălzirea locuinței cu gaz un număr de 3249 familii și

36 de familii au beneficiat de ajutor pentru încălzirea locuinței cu lemne.

- **Centru de zi „LUMINĂ ȘI SPERANȚĂ”** - Centrul oferă servicii pentru protecția copilului a căror misiune este de a preveni abandonul și instituționalizarea copiilor, prin asigurarea, pe timpul zilei, a unor activități de îngrijire, educație, recreere-socializare, consiliere, dezvoltare a deprinderilor de viață independentă, orientare școlară și profesională pentru copii, cât și a unor activități de sprijin, consiliere, educare pentru părinți sau reprezentanții legali, precum și pentru alte persoane care au în îngrijire copii. De serviciile acordate în acest centru beneficiază un număr de 24 de elevi.
- **Serviciul de îngrijire și asistență la domiciliu** – ASIV - are ca obiect de activitate servicii de îngrijire socială și medicală la domiciliul persoanelor vârstnice (activități de îngrijire social-medicală integrată la domiciliu, activități de îngrijire social-medicală și servicii medicale ambulatorii) și servicii de asistență socială (comunitară și specializată). Astfel, 25 de persoane vârstnice din Hunedoara beneficiază de îngrijire la domiciliu prin ASIV.
- **Adăpostul de urgență pe timp de noapte** - este un serviciu pentru persoanele lipsite de posibilitatea asigurării unei locuințe (temporară sau definitivă), neavând condiții pentru a-și asigura igiena corporală, având resurse financiare insuficiente sau deloc pentru a investi în alimente, medicamente și haine, fiind nevoiți să cerșească sau să se hrănească din tomberoane, acumulând afecțiuni diverse care nefiind tratate se complică ducând la apariția diverselor boli. Adăpostul de urgență pe timp de noapte vine în sprijinul reintegrării sociale a persoanelor marginalizate social și primește periodic un număr de 30 de persoane fără adăpost.

Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara acordă o deosebită atenție protecției copilului, ceea ce a făcut ca în anul 1997, în baza Hotărârii Consiliului Județean Hunedoara nr. 27 din 21.08.1997, să fie înființată Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului Hunedoara (D.J.P.D.C. Hunedoara), ca serviciu public specializat pentru protecția copilului la nivel județean, aflată în subordinea Consiliului Județean Hunedoara.

În anul 1998, în baza O.U.G. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate au fost preluate 8 case de copii, 1 leagăn de copii și un centru de primire în regim de urgență, instituit ce se aflau în subordinea Ministerul Educației și Ministerul Sănătății, cu un număr de 941 copii și 459 persoane angajate (cadre didactice, cadre medicale și personal auxiliar).

Ultima transformare majoră a avut loc odată cu apariția noului pachet legislativ din anul 2004, pachet ce cuprinde și Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Intrarea în vigoare a acestei legislații a constituit totodată actul de naștere al Direcției Generale

de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara, ca instituție publică de interes județean, cu personalitate juridică, aflată în subordinea Consiliului Județean Hunedoara. Aceasta a fost înființată prin comasarea Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului Hunedoara și a Direcției Județene de Asistență Socială Hunedoara.

În această sferă, în municipiul Hunedoara, s-au parcurs etape importante și anume:

- au fost închise centrele de plasament de tip vechi cu capacitate mare;
- unele centre au fost reorganizate pe module familiale;
- au fost înființate servicii alternative noi - case de tip familial, apartamente familiale, centre de zi sau centre de recuperare pentru copiii cu handicap.

În acest sens, în tabele de mai jos sunt prezentate date statistice recente - 30. 06. 2013 - în domeniul protecției copilului, puse la dispoziție de D.G.A.S.P.C. Hunedoara.

Tabel 4.12. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea Consiliului Local

Nr. crt.	Denumirea serviciului	Adresă	Capacitatea	Număr copii care beneficiază de serviciu la sfârșitul trim. II 2013
1.	Centrul de zi „Lumină și speranță” Hunedoara	Hunedoara, str. I. L. Caragiale, nr. 6 A	30	22

Tabel 4.13. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea D.G.A.S.P.C

Nr. crt	Denumirea serviciului	Adresă	Capacitatea	Număr copii care beneficiază de serviciu la sfârșitul trim. II 2013
1.	Centrul de recuperare pentru copii cu dizabilități Hunedoara	Hunedoara, b-dul. 1848, nr. 23, jud. Hunedoara	15	61

* Centrul funcționează pe perioada anului școlar

Tabel 4.14. Servicii de îngrijire de zi aflate în subordinea organismelor private acreditate (O.P.A)

Nr. crt	Denumirea serviciului	Adresa	Capacitatea	Număr copii care beneficiază de servicii la sfârșitul trim. II 2013	Organismul privat în subordinea căruia funcționează serviciul
1	Centrul de zi „Pâinea Vieții” Hunedoara	Hunedoara, str. Trandafirilor, nr. 18	25	16	Asociația Umanitară „Betel” Hunedoara

Tabel 4.15. Servicii de tip rezidențial aflate în subordinea O.P.A

Nr. crt.	Denumirea serviciului	Adresă	Capacitatea	Număr de copii protejați la sfârșitul trim. II 2013	Organismul privat în subordinea căruia funcționează serviciul
1.	Casa familială „Maranatha”	Hunedoara, str.Mureșului, nr. 17, bl. CM4	24	24	Asociația Misionar Umanitară „Maranatha” Hunedoara
2.	Casa familială „Bucuriei” Hunedoara	Hunedoara, B-dul 1848 nr.19A	8	6	Fundația Misionar Creștină „Iosua” Deva

Tabel 4.16. Servicii de tip rezidențial aflate în subordinea D.G.A.S.P.C

Nr. crt.	Denumirea serviciului	Adresă	Capacitatea	Număr copii protejați la sfârșitul trim. II 2013
1	Centrul de plasament pentru copilul cu handicap Hunedoara	Hunedoara, str. Ștrandului, nr. 8 A	30	27
2	Casa familiala pentru copilul cu dizabilități Hunedoara	Hunedoara, b-dul. 1848, nr. 23	33	25
3	Centrul specializat pentru copii cu dizabilități Hunedoara	Hunedoara, b-dul. 1848, nr. 23	15	19
4	Centrul maternal Hunedoara	Hunedoara, b-dul. 1848, nr. 23	8	10
5	Casa familiala Hunedoara	Hunedoara, str. Liliacului nr. 2	8	8

La nivelul întregului județ mai sunt disponibile și alte tipuri de servicii sociale, pe care le vom exemplifica în tabelele de mai jos:

Tabel 4.17. Servicii de tip familial

Măsura de protecție specială	Număr copii-cazuri active la sfârșitul trim. II 2013
Plasament la rude pana la gradul IV	571
Plasament la alte familii / persoane	102
Tutela	67
Plasament la asistent maternal angajat DGASPC	288
Plasament la asistent maternal angajat SPAS	0
Plasament la asistent maternal angajat OPA	32

Tabel 4.18. Situații/cazuri de abuz, neglijare, exploatare a copilului

Sesizări la DGASPC privind situații/cazuri de abuz, neglijare, exploatare , la sfârșitul trim. II 2013	Număr total de sesizări	Număr de sesizări confirmate	Număr de sesizări infirmate
Total	104	65	39

Tabel 4.19. Copiii străzii

Categoriile de copii ai străzii	Număr de copii ai străzii la sfârșitul trim.II 2013	Număr de copii care trăiesc în stradă și beneficiază de servicii în perioada raportată			Total copii ai străzii care beneficiază de servicii
		Adăpost de zi și de noapte	Centru de zi	Altele (precizați)	
Total	15	0	0	0	0

*datele sunt comunicate de catre SPAS

Tabel 4.20. Copii care săvârșesc fapte penale

Fapta comisă	Număr de copii care au săvârșit o faptă penală și nu răspund penal	
		din care cu antecedente
Total	22	0
Fapta comisă	Număr de copii care au săvârșit o faptă penală pentru care CPC / instanța a dispus o măsură de protecție	
	Plasament	supraveghere specializată
Total	0	8

Tabel 4.21. Copii parasiți în spital / maternitate

Locul în care este părăsit copilul	Număr de copii părăsiți în spital / maternitate în 2013			
	Trim. I	Trim. II	Trim. III	Trim. IV
în maternități	6	2		
în secții de pediatrie	0	0		
alte secții	0	0		
Total	6	2		

Tabel 4.22. Copii cu dizabilități (încadrați în grad de handicap sau cu orientare școlară)

Număr total de copii cu dizabilități la sfârșitul trim. II 2013		Număr de copii cu dizabilități care frecventează o formă de învățământ			
		Înv. de masă	Înv. special	Înv. special integrat	Alte situații (precizați)
- numai cu certificat de orientare școlară (dificultăți de învățare și adaptare socio-școlară)	823	0	3	820	-
- cu încadrare în grad de handicap ușor	15	5	0	4	-
- cu încadrare în grad de handicap mediu	471	178	24	86	1 amânare școlară
- cu încadrare în grad de handicap grav	604	93	120	56	26 școlarizări domiciliu 4 amânări școlare
- cu încadrare în grad de handicap accentuat	345	88	47	50	1 școlarizare domiciliu 2 amânări școlare

În domeniul protecției persoanelor adulte cu handicap reforma a urmărit reorganizarea sau modernizarea centrelor existente și înființarea de noi servicii.

Odată cu comasarea Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului Hunedoara și a Direcției Județene de Asistență Socială Hunedoara, începând cu 1 ianuarie 2005 D.G.A.S.P.C. Hunedoara a preluat 6 centre pentru persoane adulte cu handicap ce se aflau în coordonarea Consiliilor Locale, cu un număr de 414 beneficiari și 410 persoane angajate, 1 centru de integrare prin terapie ocupațională, 1 cămin de bătrâni și 2 locuințe protejate, prezentate detaliat în Tabel 4.23.

Tabel 4.23. Centre preluate de D.G.A.S.P.C Hunedoara

Nr. crt.	Tip centru	Adresa	Capacitate	Număr de beneficiari la sfarsitul trim. II 2013
1.	Centru de Îngrijire si Asistență Brad	Brad, Aleea Primăverii, nr. 18	38	31
2.	Centru de Îngrijire si Asistență Brănișca	Brănișca, Str. Principala, nr. 214	70	53
3.	Centru de Îngrijire si Asistență Geoagiu	Geoagiu, Calea Romanilor, nr. 216	50	46
4.	Centru de Îngrijire si Asistență Petrila	Pavilionul I Petrila, Str.N.Titulescu, nr.4	46	40
		Pavilionul II Petrila, Str.Primăverii, nr. 5	4	4
5.	Centru de Îngrijire si Asistență 1 Păclișa	Sat. Păclișa, nr. 93, com. Totești	65	63
	Centru de Îngrijire si Asistență 2 Păclișa		65	58
	Centru de Îngrijire si Asistență 3 Păclișa		70	66
6.	Centrul de Îngrijire și Asistență Bretea Streiului	Bretea Streiului nr. 54, com. Bretea Română	32	28
7.	Centru de Integrare prin Terapie Ocupațională Simeria Veche	Simeria Veche, nr. 45;	40	20
8.	Locuințe Protejate Orăștie, Pricaz	Orăștie, Pricaz	18	14
9.	Cămin pentru Persoane Vârșnice Pui	Sat. Râu Bărbat, nr. 70	20	12
10.	Locuința Protejată Lupeni	Lupeni, Str. Viitorului, bl. G 18	50	54

Opinia populației rezultată în urma sondajului realizat în decembrie 2013 se concretizează în procentaje egale din partea persoanelor mulțumite și nemulțumite de serviciile de asistență socială, așa cum este evidențiat în Figura 4.44.

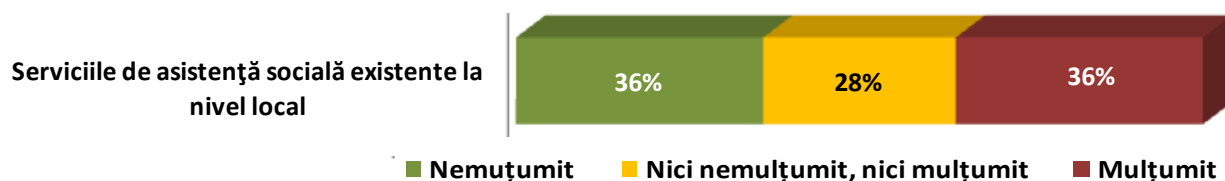

Figura 4.44. Opinia populație asupra serviciilor de asistență socială

4.5. Opinia populației. Aspecte generale

În scopul redactării Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014 – 2020, la finalul anului 2013, a fost realizat un sondaj de opinie ce a avut ca scop identificarea temelor aflate pe agenda populației cu privire la dezvoltarea Municipiului Hunedoara.

Obiectivele specifice ale studiului au fost:

- infrastructura de transport rutier și feroviar
- servicii utilitare
- resurse umane și servicii sociale
- mediul înconjurător
- dezvoltarea urbană
- învățământ și activități culturale

În general percepția respondenților asupra localității Hunedoara este una pozitivă în contextul în care principala problemă o reprezintă lipsa locurilor de muncă.

Printre problemele semnalate de locuitorii Municipiului Hunedoara, alături de locurile de muncă se mai află și calitatea drumurilor din localitate și existența câinilor comunitari. De asemenea, lipsa investițiilor poate fi corelată cu principala problemă, fapt care duce la identificarea celui mai important proiect pentru orașul Hunedoara: atragerea investițiilor, stimularea economiei locale care să aibă drept consecință creșterea nivelului de trai prin crearea de locuri de muncă.

În ceea ce privește gradul de satisfacție cu privire la principalele dimensiuni de evaluare locală, calitatea transportul feroviar este evaluat în cea mai mare măsură negativ, fiind urmat de calitatea drumurilor sau numărul de parcări disponibile. Pe de altă parte, transportul în comun este evaluat relativ pozitiv, atât din punct de vedere al amplasării stațiilor de transport în comun dar și al orarului sau rutelor mijloacelor de transport în comun.

Serviciile utilitare sunt apreciate pozitiv din perspectiva sistemului de alimentare cu gaz, a iluminatului public sau a sistemului de alimentare cu apă. Aspectele din această categorie care ar putea fi îmbunătățite se referă la sistemul de canalizare și cel de gestionare a deșeurilor.

Nemulțumirea principală referitoare la activitățile de consiliere și orientare pentru încadrarea în muncă este evaluată din perspectiva lipsei locurilor de muncă din localitate. Pe de altă parte, serviciile de asistență socială și de asistență medicală de urgență sunt evaluate în proporții echilibrate atât pozitiv cât și negativ.

Calitatea apei și a aerului din localitate reprezintă factori de satisfacție pentru mai mult de jumătate dintre locuitorii Municipiului Hunedoara.

Gradul de satisfacție față de aspectele care se referă la dezvoltarea urbană este relativ scăzut, cele mai slabe evaluate elemente fiind accesul la internet gratuit în spațiile publice și amenajarea trotuarelor și a zonelor pietonale.

Locuitorii orașului Hunedoara consideră că sunt suficiente instituții de învățământ în localitate, însă calitatea actului educativ poate fi îmbunătățită. Pe de altă parte, dezvoltarea culturală a orașului este apreciată negativ, o mare parte a locuitorilor apreciind că orașul are și un potențial cultural redus.

Dintre cele șase categorii de aspecte evaluate, mediul înconjurător și serviciile utilitare sunt evaluate pozitiv, în timp ce dezvoltarea urban, învățământ și activități culturale, infrastructura de transport rutier și feroviar, resursele umane și servicii sociale au obținut medii situate puțin sub valoare 3 (pe scala 1-5).

Locuitorii din Hunedoara folosesc în proporție de 38% mijloacele de transport în comun în timp ce un procent apropiat de deplasează frecvent cu autoturismul personal.

Pe de altă parte, din punct de vedere al eficienței, mersul pe jos (mod de deplasare indicat spontan de către 12% dintre respondenți) este considerat cel mai eficient mod de deplasare în oraș. Autoturismul personal este cel mai eficient mijloc de transport în opinia hunedorenilor, în timp ce transportul în comun este apreciat ca fiind mai puțin eficient.

Hunedorenii consideră că în localitatea lor sunt suficiente parcuri și spații verzi dar insuficiente baze de recreere și sport. Totuși, respondenții și-au exprimat dorința de a se crea mai multe locuri amenajate pentru plimbare (pe jos sau cu bicicleta), ștranduri și spații amenajate pentru jocuri. Principalele nevoi legate de infrastructura culturală a orașului le reprezintă sala de cinematograf și o bibliotecă modernă (centru multimedia).

Lipsa locurilor de muncă reprezintă nemulțumirea principală a locuitorilor indiferent de modul în care acest aspect este evaluat. Hunedorenii consideră că nu au fost realizate progrese în această privință nici în ultimul an.

Cu toate acestea, peste două treimi dintre locuitorii Municipiului Hunedoara se declară mulțumiți de orașul în care trăiesc.

Pentru evidențierea aspectelor semnalate mai sus, prezentăm în figurile următoare grafice semnificative relativ la opinia publică a locuitorilor Municipiului Hunedoara.

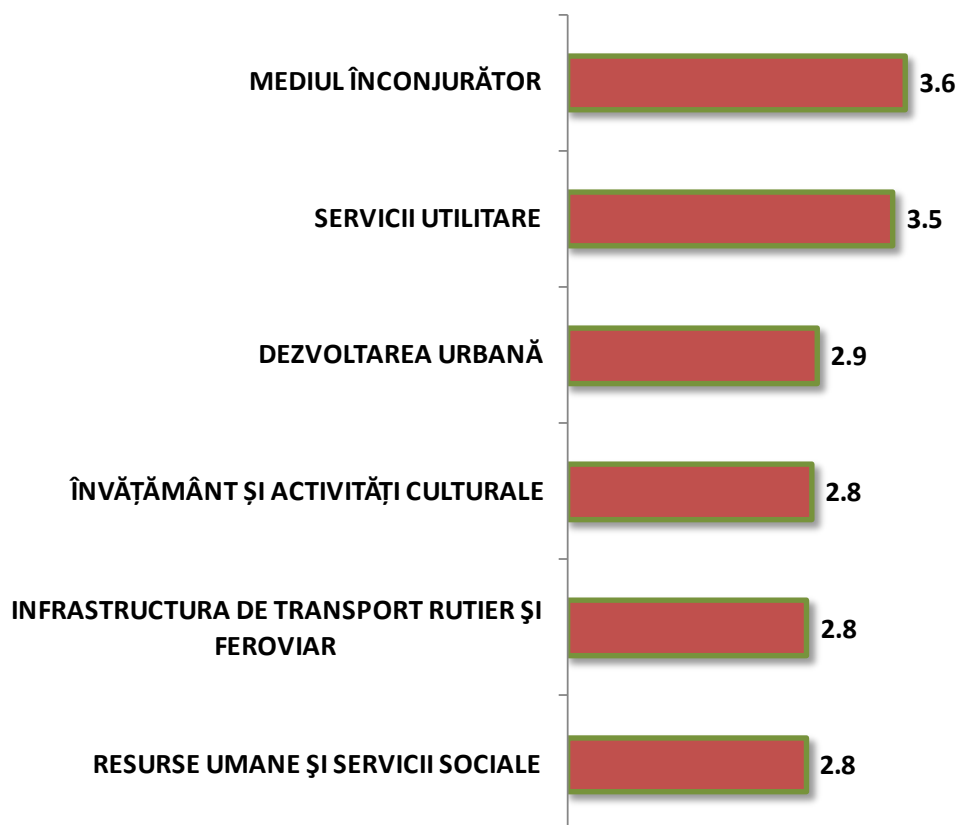

Figura 4.45. Gradul de satisfacție față de dimensiunile evaluate, pe o scală de la 1 la 5 (1 – deloc mulțumit, 5 – foarte mulțumit)

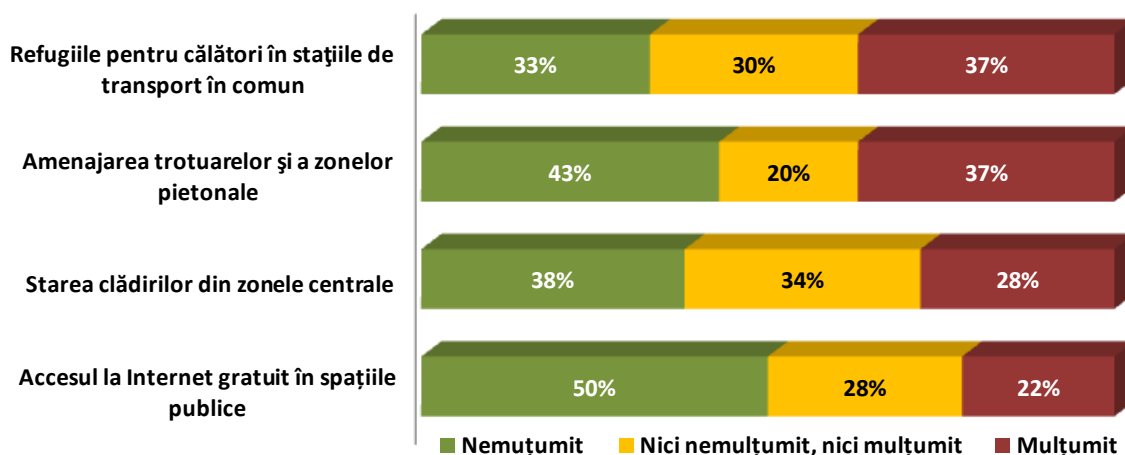

Figura 4.46. Gradul de satisfacție față de dezvoltarea urbană, pe o scală de la 1 la 5 (1 – deloc mulțumit, 5 – foarte mulțumit)

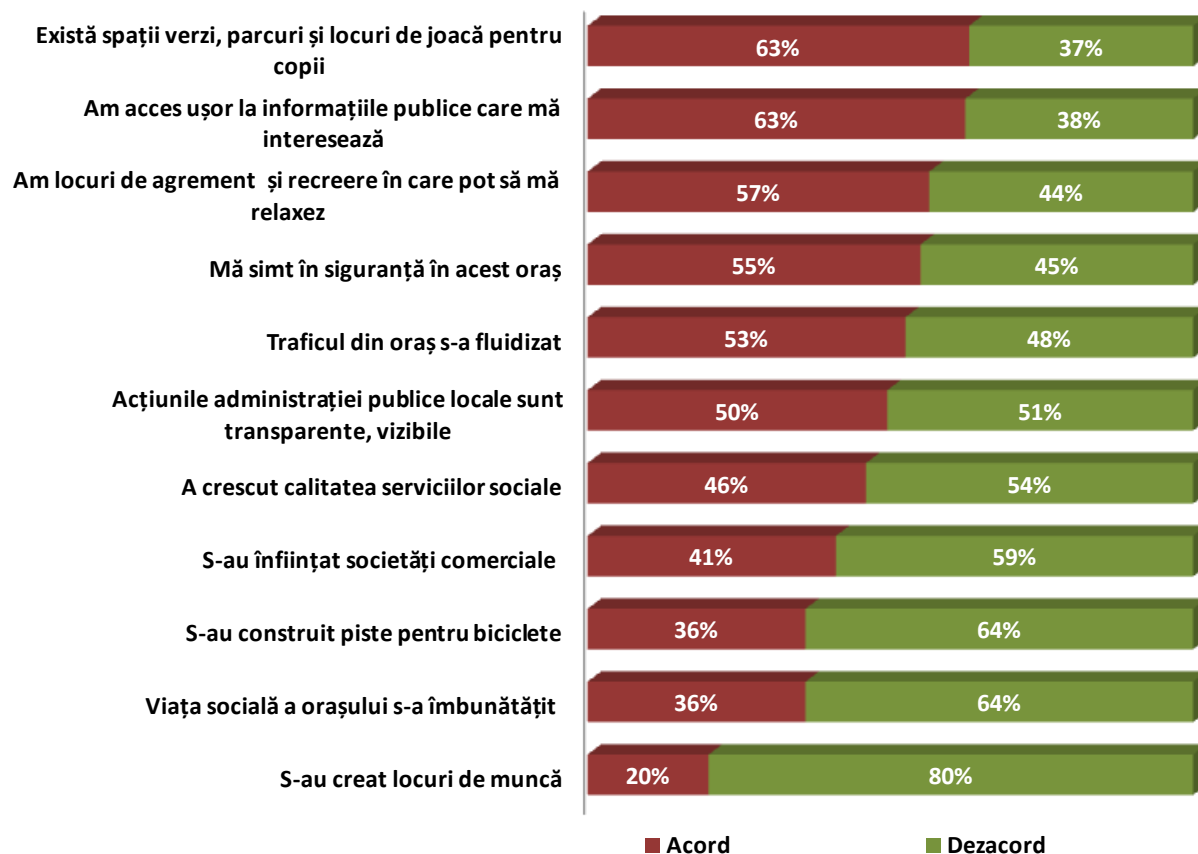

Figura 4.47. Municipiul Hunedoara în ultimul an

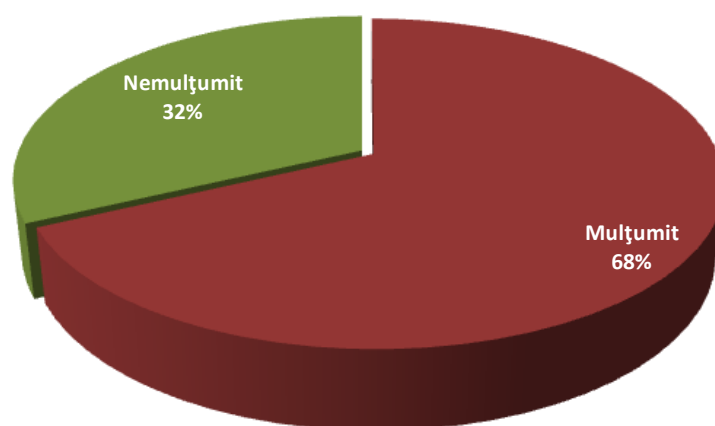

Figura 4.48. Evaluarea satisfacției generale față de oraș

Capitolul 5. Analiza SWOT

Analiza SWOT este un instrument de analiză atât a mediului intern cât și a celui extern în care acționează o organizație sau în care se plasează o localitate/regiune/țară. Denumirea reprezintă un acronim provenit din limba engleză, însemnând: **S**trengths (puncte tari), **W**eaknesses (puncte slabe), **O**pportunities (oportunități) și **T**hreats (amenințări).

Efectuarea analizei SWOT asupra Municipiului Hunedoara are la bază informațiile culese la fața locului, furnizate de reprezentanți ai instituțiilor publice existente la nivel local.

Analiza SWOT permite identificarea factorilor relevanți aferenți fiecăreia dintre cele patru categorii menționate, iar rezultatele vor permite identificarea celor mai importante direcții strategice și priorități care să conducă la dezvoltarea economică și coeziunea socială a localității în perioada 2014-2020.

5.1. Factori de mediu, gestionarea deșeurilor

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unor zone întinse acoperite de păduri, având un important rol în asigurarea echilibrului ecologic în zonele de deal și de munte - Spațiul rural nepoluat, în special în zonele înalte - Capital natural de valoare deosebită din punct de vedere al: genofondului, peisajului, biodiversității, resurselor de apă, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zone industriale afectate de poluare - Existența unor industrii poluante și mari consumatoare de energie care contribuie la poluarea solurilor - Indicatorii tehnico-economici nefavorabili ai investițiilor pentru realizarea sistemelor de canalizare și epurare a apelor uzate în localitățile și 	<ul style="list-style-type: none"> - Promovarea investițiilor de mediu în zone de risc ecologic - Disponibilitatea resursei umane pentru activități de reconversie profesională spre așa numitele « meserii verzi » - Elaborarea unor programe de acțiune la nivel de județ privind protecția mediului - Apartenența Regiunii Vest la Euroregiunea DKMT 	<ul style="list-style-type: none"> - Risc permanent pentru degradarea factorilor de mediu, deoarece viitorul industriei extractive și cel al ramurilor conexe rămâne incert - Lipsa de corelație între legislația națională de mediu și legislația europeană - Lipsa unor strategii viabile de restructurare a întreprinderilor de stat

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Existența mai multor cursuri de apă care izvorăsc din județ - Existența a 4 Parcuri Naționale, 1 Parc Natural și a multor Rezervații Naturale și Științifice - Facilități investiționale oferite de zonele defavorizate existente în județ - Prezența resursei umane specializate în protecția mediului - În derulare implementarea Master Planurilor județene de alimentare cu apă potabilă și servicii de canalizare. - Implementarea Sistemelor integrate de gestionare deșeurilor la nivel județean - Tendință de creștere a cantității de deșeuri menajere colectate separat (reciclabile și DEE) 	<ul style="list-style-type: none"> stațiunile turistice din zonele montane - Inexistența unui sistem de monitorizare adecvat pentru a utiliza informațiile legate de mediu - Dotarea slabă a Inspectoratului Județean pentru Protecția Mediului - Număr mic de firme/instituții care au implementate sistemul de management de mediu (ISO 14000) - Semnalarea unor depășiri ale emisiilor înregistrate pe stațiile de monitorizare a aerului, în special a particulelor în suspensie - Număr mic de instalații de reținere apoluanților la sursă (reținere pulberi, NOX) - Lipsa lucrărilor pentru combaterea eroziunii și a alunecărilor de teren - Afectarea a peste 15 mii ha, suprafață ocupată cu deșeuri industriale și menajere (72% în județul Hunedoara). - Probleme nesoluționate legate de depozitarea și reciclarea deșeurilor la nivel de județ - Lipsa politicilor pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Legiferarea și implementarea Fondului de Mediu în România - Programele guvernamentale bilaterale între România și diverse țări UE - Existența unor Asociații Profesionale cu obiect de activitate relevant pentru domeniul mediului (Asociația Română a Apei, etc.) și a altor organizații neguvernamentale cu profil ecologic și de protecția mediului - Existența în cadrul Universităților din județ a unor facultăți și secții cu profil de mediu sau de tehnologii folosite de mediu - Organizarea de campanii de promovare la nivel regional în legătură cu modalitățile concrete existente pe plan regional de protecție a mediului și reducere a poluării - Fondurile alocate de către Guvernul României pentru închiderea unor perimetre de exploatare minieră - Elaborarea, în județ, a unor programe de gestiune a deșeurilor urbane și industriale, cu accent pe reciclarea și re folosirea 	<ul style="list-style-type: none"> - Problema mediului nu este o prioritate centrală a autorităților din județ - Dificultăți economice majore în susținerea costurilor de investiții în domeniul protecției mediului pentru agenții economici și autorități. - Lipsa stațiilor de epurare a apelor uzate provenite din marile aglomerări urbane - Absența resurselor financiare din partea gospodăriilor, în special în mediul rural, pentru conectarea la sistemele centralizate de apă / canal și susținerea serviciului de salubritate - Posibile poluări accidentale din cauza deteriorării instalațiilor (în funcțiune sau conservare) - Tendință de afectare a terenurilor agricole datorită acoperirii cu deșeuri solide necesitând scoaterea acestora din circuitul agricol. - Riscuri sociale și de mediu generate de depozitele de deșeuri neconforme - Pericolul unui dezastru ecologic.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	minimizarea/reciclarea deșeurilor rezultate din activitățile economice - Număr insuficient de depozite de gunoi ecologice.	produselor și materialelor.	
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Trend de scădere a emisiilor tuturor poluanților atmosferici din cauza diminuării activităților economice poluatoare și îndeplinirii măsurilor din planurile de conformare impuse de APM-urile din regiune în autorizațiile de mediu - Reducerea presiunii asupra surselor de apă datorită reducerii consumului de apă în procesele tehnologice, a pierderilor de apă, reducerii activității industriale și agricole și implicit a volumului de ape uzate - Tendință de descreștere a cantității de deșeuri municipale generate (valoare totală și pe cap de locuitor) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivelul scăzut al managementului informației de mediu - Existența unei poluări masive pe amplasamentul gestionat de S.C. ECO SID S.A. Hunedoara, datorată proceselor tehnologice desfășurate în secțiile producătoare care au funcționat pe platforma combinatului siderurgic Hunedoara - Existența depozitelor de steril de la Teliuc, Lelese și Zlaști - Sisteme de canalizare și stații pentru epurarea apei învechite din punct de vedere fizic și moral - Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele satele aparținătoare - Construirea improprie a majorității grupurilor sociale din gospodăriile individuale 	<ul style="list-style-type: none"> - Existența conurbației Corvina, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun - Posibilitatea de acces la fonduri nerambursabile în scopul soluționării problemelor de mediu - Existența proiectelor pentru construcția și modernizarea stațiilor de epurare a apei - Implicarea populației și a mass-mediei locale în probleme specifice legate de mediu - Promovarea de proiecte punctuale de depoluare/decontaminare (reconstrucție ecologică) a terenurilor afectate - Implementarea sistemului integrat de gestiune a 	<ul style="list-style-type: none"> - Echiparea inadecvată a agenților economici în cazul unui nivel potențial mare de poluare - Evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă, ca urmare a activității industriale - Apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale tuburilor sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare - Depozitățile necontrolate de deșeuri industriale sau a celor rezultate din activității de construcții - Creșterea tarifelor către populație care generează neutilizarea depozitelor ecologice.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa politicilor pentru minimizarea/reciclarea deșeurilor rezultate din activitățile economice - Inexistența unei rampe ecologice de depozitare a deșeurilor sau sisteme de colectare selectivă a deșeurilor direct de la populație. 	<p>deșeurilor urbane și industriale, cu accent pe reciclarea și re folosirea produselor și materialelor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extinderea colectării selective a deșeurilor la nivelul gospodăriilor atât din mediul urban, cât și din cel rural - Extinderea colectării separate și a altor deșeuri menajere care sunt evacuate în rețeaua de apă (de exemplu uleiul alimentară uzat). 	

5.2. Infrastructura urbană (locuințe, utilități, spațiul urban)

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea continuă a fondului de locuințe - Locuințele, din punct de vedere al spațiului, se situează peste mărimea pe țară - Localități cu dotări peste media pe țară - Existența unor operatori cu tradiție la nivelul principalelor utilități - Sisteme informatizate la nivelul serviciilor de utilități - Dezvoltarea comerțului electronic și a posibilităților de plată electronică a impozitelor - Rețea dezvoltată de distribuție a energiei electrice. 	<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea fondului de locuințe în proprietate de stat - Scădere număr de locuitori - Dotările edilitare necesită lucrări de reabilitare și modernizare - Lipsa fondurilor pentru întreținerea locuințelor - Majoritatea locuințelor sunt construite înainte de 1970 - In zona de munte există multe localități care nu beneficiază de rețele de utilități (apă, canal) - Lipsa unui sistem eficient de asigurări a locuințelor împotriva dezastrelor și calamităților - Servicii de utilități restrânse ca acoperire la nivel regional, existente cu precădere în localitățile urbane. - Lipsa modernizării sistemelor de transport a principalelor utilități - Lipsa sistemelor de colectare, transport și epurare a apelor uzate menajere, în unele localități rurale 	<ul style="list-style-type: none"> - Politicile europene privind utilizarea fondurilor structurale pentru eficiență energetică - Construcția de locuințe în parteneriat public-privat - Creșterea numărului de locuințe construite prin ANL - Perspectiva găzduirii turiștilor conduce la îmbunătățirea dotărilor - Finanțări pentru modernizarea infrastructurii de utilități (alimentare cu apă, canalizare, termoficare) - Programe de reabilitare termică - Introducerea cogenerării ca soluție de bază pentru creșterea eficienței generării agentului termic - Creșterea bugetelor destinate investițiilor - Existența unor organizații neguvernamentale cu profil ecologic și de protecția mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Construirea de locuințe fără forme legale - Sensibilitatea pieței imobiliare - Expunerea la calamități naturale - Accentuarea unor riscuri sociale în spațiul urban - Extinderea în mod haotic a intravilanului, fără asigurarea utilităților necesare - Scăderea numărului populației rurale conduce la pierderea interesului pentru modernizarea spațiului de locuit - Neadaptarea infrastructurii de utilități la nevoile și standardele cerute de populație - Posibilitatea de producere de avarii și accidente ca urmare a uzurii fizice a instalațiilor - Neattractivitatea ca urmare a duratei mari de recuperare a investițiilor.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<ul style="list-style-type: none"> - Construirea improprie a majorității grupurilor sociale din gospodăriile individuale - Lipsa rețelelor de gaz metan în zonele rurale și chiar urbane - Probleme încă nesoluționate de depozitare și reciclare a deșeurilor la nivel de județ - Inexistența unui sistem de monitorizare adecvat pentru a utiliza informațiile legate de mediu - Companiile mari nu sunt dotate cu echipament pentru protecția mediului și mai ales vechile societăți aflate încă în funcționare - Lipsa lucrărilor pentru combaterea eroziunii solului și a alunecărilor de teren - Lipsa politicilor pentru minimizarea/reciclarea deșeurilor rezultate din activitățile economice. 		
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea Municipiului Hunedoara drept pol 	<ul style="list-style-type: none"> - Populație săracă - Grad mediu încasare facturi - Pondere redusă a clădirilor reabilitate termic - Starea precară rețele utilități 	<ul style="list-style-type: none"> - Accesarea de fonduri europene pentru reabilitarea și modernizarea rețelelor de utilități - Promovarea investițiilor de mediu în anumite zone de risc 	<ul style="list-style-type: none"> - Debransarea de la rețelele operatorilor și identificarea de soluții în regim individual - Depozitățile ilegale de deșuri industriale sau menajere, prin evacuarea de ape uzate cu

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>metropolitan cu potențial regional limitat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Locuințe construite din materii durabile - Locuințele noi au dotările corespunzătoare - Reabilitarea și modernizarea sistemului de apă și canalizare din municipiul Hunedoara cu finanțare de la Uniunea Europeană prin programul ISPA - Majoritatea locuitorilor municipiului Hunedoara sunt conectați la rețeaua de telefonie fixă și mobilă - Existența piețelor agroalimentare - Existența unor spații verzi cu suprafață medie - Existența Pădurii Chizid, ca spațiu adecvat pentru amenajarea unor zone pentru activități recreative și sportive. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sisteme necorespunzătoare de epurare a apelor, de colectare și reciclare a deșeurilor menajere - Inexistența încă a unei rampe ecologice de depozitare a deșeurilor sau sisteme de colectare selectivă a deșeurilor direct de la populație - Nivelul scăzut al conștiinței populației pentru problemele de mediu locale - Număr redus de colaborări între partenerii cu responsabilități în protecția mediului în vederea derulării programelor de educație ecologică - Sisteme de canalizare și stații pentru epurarea apei învechite din punct de vedere fizic și moral - Existența unor spații de joacă pentru copii, dotate cu un mobilier relativ deteriorat, care necesită investiții pentru modernizare și reabilitare - Lipsa zone de agrement amenajate în spațiile verzi mari (Pădurea Chizid). 	<p>ecologic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Disponibilitatea resursei umane pentru activități de reconversie profesională spre așa numitele „meserii verzi” - Existența proiectelor pentru construcția și modernizarea stațiilor de epurare a apei - Implementarea sistemului integrat de gestiune a deșeurilor urbane și industriale, cu accent pe reciclarea și re folosirea produselor și materialelor - Elaborarea și implementarea unor programe de acțiune privind protecția mediului împreună cu instituțiile abilitate - Posibilitatea amenajării unei zone de agrement în Pădurea Chizid. 	<p>conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deprecierea calității apei brute prin creșterea turbidităților peste limitele normale, în timpul ploilor torențiale - Actele ilegale de vandalizare a echipamentelor de la captările de apă de suprafață situate în zone izolate - Apariția de defecțiuni/avarii pe conductele de hidrotransport ale tulpurelii sterile de la uzinele de preparare către iazurile de decantare - Evacuarea de ape uzate cu conținut ridicat de poluanți în cursurile naturale de apă, ca urmare a activității de preparare a minereurilor sau a cărbunilor.

5.3. Infrastructura de transport (rutier, feroviar, naval, aerian)

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Rețeaua de transport relativ dezvoltată - Convergența a patru drumuri de importanță europeană și națională - Județul este străbătut de coridoare pan-europene - Existența rețelelor infrastructurale pentru toate modurile de transport (rutier, feroviar, aerian, fluvial) - Conectarea la axele europene TEN-T: 7-rutieră, 22-feroviară și 18-fluvială - Rețea densă de drumuri naționale - Cea mai întinsă rețea feroviară din România - Existența a opt puncte de frontieră pentru traficul rutier (patru cu Ungaria și patru cu Serbia) și patru puncte transfrontaliere de cale ferată, două la granița cu Ungaria (Curtici din județul Arad și Cenad din județul Timiș) și două la granița cu Serbia - Moravița și Jimbolia (județul Timiș) - Existența a trei rute 	<ul style="list-style-type: none"> - Densitatea drumurilor modernizate este foarte mică în anumite zone ale județului - Existența unor zone, în special în mediul rural, aproape izolate din punct de vedere al rețelei telefonice de comunicație și electricitate - Inexistența unei autostrăzi - Dezvoltarea spațială și gradul de modernizare al rețelelor de transport din regiune, diferă, și chiar prezintă slăbiciuni - Ponderea drumurilor modernizate, în total, este variabilă, diferențele fiind semnificative - Lipsa inelelor rutiere (centuri ocolitoare) în majoritatea orașelor și comunelor - Capacitatea portantă redusă sau chiar depășită, a drumurilor, cu efecte imediate asupra gradului de atracție a fluxului de mărfuri și călători, transportați pe căile rutiere - Deteriorarea accentuată, în timp și spațiu, a calității infrastructurii feroviare 	<ul style="list-style-type: none"> - Existența unor programe cu finanțare internațională și națională pentru dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii - Dezvoltare aerodrom Săulești - Includerea stațiilor de cale ferată Arad și Timișoara Nord într-un important program de conectare a rețelei CFR la rețeaua europeană, urmărindu-se modernizarea acestora, la nivel de eurostație - Sporirea conectivității pe cale ferată cu relațiile internaționale (Viena, Budapesta, Belgrad) - Specializarea celor două aeroporturi - Modernizarea rețelei de drumuri naționale, prin extindere la 4 benzi circulație - Dezvoltarea infrastructurii fluviale a Dunării, în spațiul alocat Regiunii Vest, prin intermediul Strategiei Dunării - Atenția sporită, acordată de Uniunea Europeană, pentru transportul naval de mărfuri, Dunărea fiind un fluviu 	<ul style="list-style-type: none"> - Necorelarea politicilor macroeconomice (bugetare, monetare și fiscale) cu realitățile și nevoile existente - Dezvoltarea necorespunzătoare a infrastructurii de afaceri - Crearea de disfuncționalități majore în fluxurile de transport de la graniță - Problemele de conectivitate între zonele intens populate și alți poli de atracție pentru deplasări (centre și parcuri industriale, comerciale de agrement, zone turistice etc). - Apariția unor blocaje în traficul fluvial pe Dunăre, în situația nemodernizării căii navigabile, având consecințe majore în dezvoltarea economică a Regiunii și României - Neincluderea în proiecte de transport european multimodal, prin lipsa terminalelor specifice, moderne. - Evitarea utilizării rețelei feroviare de transport din

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>internaționale, pe calea ferată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aeroportul Timișoara este al doilea aeroport din România ca număr de curse și pasageri - Existența a două aerogări internaționale (Timișoara și Arad) - Gara de Nord Timișoara – cel mai important nod de cale ferată din România (după capitală), cu conexiuni directe spre Europa de Vest (Ungaria, Serbia) - Cursuri de apă cu potențial navigabil - Experiența în transportul combinat de mărfuri, în regim RO-LA (pe ruta Glogovăț - Wels) - Rețele dezvoltate de transport public de pasageri în marile orașe - Existența de operatori privați de transport persoane, atât la transportul rutier cât și la cel feroviar - Dezvoltarea rețelei rutiere prin darea în folosință a autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu... și a realizării drumului expres cu patru benzi în punctul Deva. 	<ul style="list-style-type: none"> - Parc feroviar învechit și neadecvat cerințelor actuale. - Nevalorificarea potențialului fluvial, nefiind modernizate sau funcționale zonele de interes (portul Moldova Nouă pe Dunăre, Mureșul, Canalul Bega) - Abandonul activității de transport combinat de mărfuri și inexistența unor centre multimodale moderne - Inexistența unei rețele de piste de biciclete articulate, cu precădere în orașele sub 100.000 de locuitori - Gările din principalele orașe ale regiunii nu sunt modernizate - Utilizarea infrastructurii rutiere pentru transportul de marfă, în detrimentul transportului feroviar - Număr insuficient de locuri de parcare. 	<p>strategic, în acest context</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea unor centre logistice moderne pentru transporturile multimodale, în conformitate cu principiile transporturilor durabile - Dezvoltarea unor trasee pentru piste de biciclete - Adoptarea unor politici de internalizare a costurilor externe cauzate de activitatea de transport - Proiectele de dezvoltare a autostrăzii Timișoara - Belgrad și VIA CARPATIA. - Îmbunătățirea conexiunii rutiere și feroviare a regiunii cu capitala București - Exploatarea avantajului oferit de existența unei rețele dense de cale ferată - Inițierea Proiectului - „Centrul Intermodal Regional de Transport Marfă Timișoara - Remetea Mare”. - Implementarea proiectului de reabilitare a liniei de cale ferată Frontieră – Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan – European, pentru circulația trenurilor cu viteză maximă de 160 km/h. 	<p>zonă, de către operatorii internaționali</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea nivelurilor de poluare chimică și fonică, de-a lungul marilor rețele rutiere, în lipsa unor politici de susținere a transporturilor alternative, durabile - Neadaptarea infrastructurii de transport conform cerințelor europene poate avea efecte negative în domeniul economico-social și de mediu. - Influența conduitei NABUCCO asupra traseului autostrăzii.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Existența conurbației Corvina, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun - Rețeaua de transport rutier urban are, în general, o capacitate suficientă pentru volumele de trafic existente, cu excepția unor zone specifice și a orelor de vârf - Distanță relativ redusă față de punctele de acces la autostradă - Existența operatorilor privați de transport public - Existența de spații libere, în care pot fi amenajate locuri de parcare rezidențială sau cu plată 	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastructuri de transport insuficient exploatate - Creșterea prețurilor la serviciile de telecomunicații și transport - Inexistența unei autostrăzi - Perturbații în fluxul de trafic normal - Inexistența unei rețele de piste pentru bicicliști - Desfășurarea deficitară a transportului feroviar de marfă, care afectează realizarea optimă a transportului combinat de mărfuri - Interes scăzut pentru transportul feroviar de persoane ca urmare a nemodernizării parcului de vagoane și locomotive - Costuri ridicate la carburanți și piese de schimb - Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă - Calitate slabă a execuției lucrărilor infrastructură rutieră - Slaba activitate în ceea ce privește transportul rutier de persoane - Locuri de parcare insuficiente. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea rapidă și modernizarea infrastructurii de transport prin accesarea de fonduri europene - Dezvoltarea și modernizarea rețelei rutiere prin realizarea de drumuri multiple de acces la autostrada Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu. și a drumului expres cu patru benzi în punctul Deva - Utilizarea liniilor de cale ferată existente de către operatori publici de transport în comun - Modernizarea parcului de vehicule feroviare, inclusiv a calității serviciilor - Dezvoltarea unor trasee pentru piste de biciclete - Proiecte de facilitare a transportului forței de muncă din zonele periurbane. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neadaptarea infrastructurii de transport la cererea existentă - Creșterile prețurilor la serviciile de telecomunicații și transport - Existența unor infrastructuri de transport insuficient exploatate - Dezvoltarea accelerată și necontrolată a transporturilor rutiere, în special prin intermediul autoturismelor proprietate personală, în cazul nedezvoltării rețelelor de transport public de călători - Subdimensionarea activității de transport, cauzată de nefinanțarea adecvată a modernizării și întreținerii infrastructurilor, dar și a achiziției de vehicule moderne, performante - Închiderea unor linii în contextul ponderii mari a liniilor concesionate - Creșterea prețurilor și implicit creșterea costurilor la carburanți și piese de schimb.

5.4. Dezvoltarea economică

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
INDUSTRIA ȘI SUPORTUL DE AFACERI			
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Situarea județului la extremitatea vestică a României pe principalele trasee rutiere și ferate de intrare dinspre Vest în România - Distanța de 200 km față de graniță - Tradiția industrială a județului Hunedoara - Resursele solului și subsolului - Evoluție dinamică a PIB-ului regional, cu valori superioare mediei naționale - Productivitatea muncii peste media pe țară și pe locul 2 național cu 14.500 euro/pers. ocupată - Balanță comercială pozitivă și pondere ridicată a schimburilor comerciale externe din Regiunea Vest în totalul comerțului exterior al țării - Existența în Regiunea Vest a Strategiei de Inovare Regională și posibilitatea implementării acesteia 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivelul scăzut al PIB-ului pe cap de locuitor, la nivel județean, doar 52% din media UE 27 - Productivitate scăzută, la nivel regional, de 4 ori mai mică decât UE. - Existența de zone mono-industriale, în curs de restructurare și care se confruntă cu acute probleme sociale - Existența unor industrii poluante, mari consumatoare de energie - Ponderea mică a industriei cu tehnologie de vârf - Existența siturilor industriale abandonate - Regresul pieței tradiționale interne - Nivel scăzut de investiții în cercetare-dezvoltare-inovare - Producția înclinată spre producția de bază - Exporturile includ în special bunuri cu un nivel scăzut sau mediu de tehnologie 	<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea atragerii de fonduri europene pentru dezvoltarea mediului de afaceri - Diversitatea programelor de finanțare națională pentru sprijinirea IMM-urilor - Dezvoltarea de parteneriate public-private - Politici care să încurajeze mediul antreprenorial - Acordarea de facilități fiscale pentru mediul de afaceri - Orientarea producției spre export - Creșterea competitivității firmelor - Creșterea calității și a nivelului tehnologic al produselor exportate - Sprijinirea firmelor care utilizează intensiv tehnologia informațiilor și comunicațiilor - Crearea unui mediu favorabil pentru acțiuni inovative - Creșterea numărului de investitori în județ, ca urmare a fenomenului de migrare a 	<ul style="list-style-type: none"> - Șocul economic datorat crizei mondiale - Migrația forței de muncă - Creșterea importurilor și scăderea exporturilor - Invadarea pieței cu produse din import - Evaziunea fiscală, forța de muncă nefiscalizată și competiția neloială. - Piața concurențială europeană - Scumpirea creditelor - Schimbări ale legislației în domeniul economic - Creșterea nivelului de trai, respectiv creșterea salariilor va conduce la mutarea în alte regiuni a clienților firmelor care produc în lohn - Specializarea îngustă din zonele monoindustriale și lipsa unor programe de reorientare profesională coerente reduce atractivitatea acestor zone pentru investitori - Percepția negativă a privatizării întreprinderilor de

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Motorul economiei regionale îl reprezintă sectorul productiv - Diversitate și specializare economică - Dezvoltare echilibrată la nivel regional - Clustere regionale în domeniul automotive, TIC, energie și alimentar (agrofood) - Număr ridicat de investiții greenfield în regiune - Cea mai ridicată pondere a firmelor exportatoare din țară (nr firme exportatoare/ nr total firme) - Firmele mari, firmele exportatoare și firmele cu capital străin au înregistrat performanțe ridicate în termeni de evoluție a cifrei de afaceri și a numărului de angajați, chiar și pe perioada crizei economice - Existența unei forțe de muncă bine calificate - Caracterul maleabil al forței de muncă - Scăderea ratei șomajului de lungă durată - Reducerea numărului de angajați din agricultură și relocarea acestora spre 	<ul style="list-style-type: none"> - Investiții scăzute în calificarea resurselor umane - Valoarea redusă a investițiilor străine directe - Densitatea IMM-urilor este semnificativ mai mică decât media pentru UE27 - Număr redus de IMM-uri în zonele defavorizate și în mediul rural - Ineficiența exploatărilor miniere - Slaba cooperare între industrie și cercetare - Lipsa unei baze de date privind cererea și oferta forței de muncă, pe meserii - Lipsa unor strategii viabile de restructurare a întreprinderilor de stat - Existența unor spații de producție nefolosite - Inexistența unui sistem stimulativ pentru înființarea de IMM-uri în domeniile economice deficitare - Gama redusă a serviciilor bancare raportat la cerințele dezvoltării IMM și o slabă răspândire a băncilor, în afara zonelor urbane - Regresul pieței tradiționale 	<p>acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transferul de tehnologie și know-how spre firmele din județ - Mediatizarea oportunităților de afaceri, inclusiv cele din zonele defavorizate - Înființarea de Parcuri Industriale și Parcuri Tehnologice - Construirea autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Deva-Sibiu ar avea un impact atât pentru dezvoltarea firmelor care pot oferi produse/servicii în faza de construcție a autostrăzii, cât și în creșterea atractivității județului pentru potențialii investitori - Reorientarea băncilor în vederea sprijinirii înființării și dezvoltării sectorului IMM prin diversificarea serviciilor bancare - Crearea unei Asociații Județene a Întreprinzătorilor care să permită reprezentarea intereselor întreprinzătorilor față de autoritățile locale și recunoașterea asociațiilor de tip patronal drept parteneri 	<p>stat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inexistența unei infrastructuri de cercetare performante scade posibilitățile și apetitul tinerilor cercetători valoroși de a rămâne în România - Adâncirea decalajelor dintre regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni, dar și intra-regional între județul Timiș și județele componente - Scăderea semnificativă a unor sectoare în contextul specializării acestora - Ajutorul social sau indemnizația de șomaj care raportat la salariul minim pe economie poate constitui un factor de neintegrare a populației pe piața muncii - Delocalizarea firmelor și migrația investitorilor - Adâncirea disparităților de dezvoltare economică din regiune și a subdezvoltării anumitor zone izolate - Concentrarea activității economice în puține sectoare și zone geografice implică riscul unei volatilități ridicate a valorii adăugate și unei scăderi bruște a PIB/locuitor, în special în perioadele de

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>industrie și comerț</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponderea importantă a IMM-urilor în regiune. - Sector dezvoltat al exploatării și prelucrării lemnului în județele Caraș-Severin și Hunedoara - Existența unei game variate de materii prime necesare industriei - Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii - Existența unui sector activ în textile, pielărie și încălțăminte - Orientarea spre export a economiei regionale - Nivel ridicat al veniturilor totale per gospodărie - Mediu antreprenorial atractiv, dezvoltat și dinamic - Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare - dezvoltare - inovare - Localizarea în regiune a unor importante firme multinaționale cu precădere din automotive. - Număr mare de firme pe cap de locuitor - Aproximarea de piețele din 	<p>interne</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decalaje semnificative ale exporturilor la nivelul județelor - Lipsa unui sistem informațional adecvat susținerii activităților din toate ramurile economiei, în vederea diversificării gamei serviciilor și activităților productive - Infrastructura de susținere a activității IMM neuniform repartizată în județ și lipsa acestuia în special în zonele cu mari probleme de reconversie - Diferențe semnificative în ceea ce privește numărul de întreprinderi (46%- sunt concentrate în Timiș) și scăderea numărului de întreprinderi - Inexistența unor instituții care să sprijine dezvoltarea la nivel regional - Investiții scăzute în resursele umane al IMM-urilor - Scăderea numărului de salariați în toate județele regiunii - Câștigul salarial mediu brut și net lunar este mult mai mic 	<p>de discuții de către guvern</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea plafonului fondurilor Uniunii Europene pentru România - Macrostabilizarea economică și scăderea inflației în limite acceptabile poate crește apetitul pentru credite și investiții în producție și servicii - Orientarea exporturilor și spre alte piețe decât UE. - Constituirea unor structuri asociative ale mediului de afaceri - Creșterea numărului de investitori în județele Caraș-Severin și Hunedoara - Creșterea ponderii sectorului serviciilor în cadrul Valorii Adăugate Brute Regionale - Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite - Localizarea IMM-urilor în structurile de afaceri - Atragerea de noi investiții directe - Dezvoltarea e-economiei - Orientarea sectoarelor cheie din regiune spre activități de 	<p>criză economică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa forței de muncă poate conduce la relocalizarea marilor firme în alte regiuni/țări - Furnizorii locali sunt de dimensiuni mici și nu pot asigura volumul de producție necesar firmelor multinaționale și de asemenea pot întâmpina probleme financiare, până la efectuarea plăților de către clienți - Densitatea scăzută a populației poate reprezenta o barieră pentru creșterea economică. - Concentrarea unei părți importante a activității economice din regiune în cadrul firmelor cu capital străin (48% din forța de muncă, 55% din valoarea adăugată, 92% din exporturi), implică riscul ca acestea să părăsescă regiunea, orientându-se spre regiuni cu forță de muncă mai ieftină sau care oferă alte condiții mai avantajoase pentru afaceri. - Gradul redus de diversificare a exporturilor (pe țări și

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>Europa de Vest</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ponderea mare de investitori străini în regiune - Existența unităților de învățământ mediu și superior cu tradiție - Timișoara și Arad - Existența unei infrastructuri de susținere a activității ce cuprinde incubatoare de afaceri, firme de consultanță - Sistem de structuri de sprijinire a afacerilor bine dezvoltat - Acces la infrastructură primară și utilități - Atragerea unui număr mare de companii din domenii diferite. 	<p>decât cel al regiunii București-Ilfov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rată a șomajului mai mare în județele Caraș-Severin și Hunedoara - Disparități regionale importante privind investițiile străine directe. - Disparități puternice între nivelul de dezvoltare economică al județelor (județele Caraș-Severin și Hunedoara au un Produs Intern Brut pe locuitor inferior mediei naționale) - Preponderența structurilor industriale caracterizate printr-o utilizare extensivă a forței de muncă și a materiilor prime - Număr redus de IMM-uri în zonele izolate și în mediul rural - Puține parteneriate eficiente între mediul de afaceri și cel academic/de cercetare - Declinul industriei miniere și siderurgice - Exporturile regionale vizează un număr mic de produse către un număr mic de țări/piețe. - Slaba utilizare a pieței de 	<p>producție care utilizează intensiv tehnologii avansate/ inovatoare și generează valoare adăugată ridicată</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversificarea exporturilor, atât în termeni de produse, cât și de piețe noi - Investiții în învățământul profesional și tehnic, care să producă forță de muncă calificată - Crearea unui lanț de furnizori locali pentru industriile cheie din regiune (e.g. automotive), capabili să producă componente de calitate pentru marile firme multinaționale localizate în regiune - Crearea unor fonduri de capital de risc, pentru sprijinirea firmelor din sectoarele care utilizează intensiv tehnologia informațiilor - Exploatarea potențialului oferit de granița cu Serbia - Îmbunătățirea conectivității cu București și restul țării - Extinderea economiei în sectoare de nișă noi, care necesită un aport semnificativ 	<p>produse) poate crește vulnerabilitatea regiunii la șocurile externe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Situația economică globală (criza economico-financiară) - Lipsa resurselor pentru noi investiții, inclusiv la nivelul companiilor.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<p>gros din Timișoara de către producătorii locali</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sectorul serviciilor este relativ subdezvoltat, față de media națională - Schimbări frecvente în legislația fiscală - Lipsa unor instrumente financiare adecvate pentru susținerea economiei - Promovarea redusă - Prețuri ridicate pentru chirie - Capacitate limitată de extindere în cazul dezvoltării companiilor locale - Dependența de companiile multinaționale - Ofertă limitată de servicii și acces redus la serviciile pentru afaceri. 	<p>de cunoștințe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversificarea portofoliului de producție ar conduce la un curent mai stabil al veniturilor din export - Susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea IMM-urilor - Dezvoltarea de noi structuri de afaceri - Îmbunătățirea cooperării și încurajarea competiției și favorizarea apariției clusterelor - Dezvoltarea unui oferte integrate de servicii pentru afaceri - Îmbunătățirea cooperării și încurajarea competiției și favorizarea apariției clusterelor. - Posibilitatea de a oferi un pachet de facilități fiscale. - Dezvoltarea acceleratoarelor și incubatoarelor de afaceri pentru sprijinirea firmelor din domeniile care utilizează intensiv tehnologia. 	
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Tradiția industrială îndelungată - Resursele solului și subsolului 	<ul style="list-style-type: none"> - Inexistența unui sistem stimulativ pentru înființarea de IMM-uri în domeniile economice deficitare 	<ul style="list-style-type: none"> - Existența programelor de finanțare din partea Uniunii Europene și finanțare națională pentru resurse 	<ul style="list-style-type: none"> - Neadaptarea la standardele de calitate impuse de UE - Lipsa coeziunii și cooperării dintre diferite ramuri

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Existența Parcului Industrial Hunedoara - Existența unei forțe de muncă bine calificate și maleabile - Reducerea numărului de angajați din agricultură și relocarea acestora spre industrie și comerț - Ponderea importantă a IMM-urilor Situată în centrul Transilvaniei, piața cu cel mai ridicat nivel de consum din România - Distanța de doar 20 km față de autostradă - Diversitatea domeniilor de activitate ale firmelor din municipiul Hunedoara - Structură economică favorabilă - industria și serviciile au o participare semnificativă în cadrul profitului brut la nivelul municipiului Hunedoara - Existența unei forțe de muncă bine calificate și instruite în industrie - Mediul de afaceri local dezvoltat și spirit anteprenorial ridicat - Dezvoltarea puternică a sectorului privat în comerț și servicii 	<ul style="list-style-type: none"> - Investiții scăzute în resursele umane ale IMM-urilor - Reprezentarea slabă a sectorului public de cercetare-dezvoltare - Șomaj ridicat - Lipsa pe plan local a serviciilor de consultanță financiară, de management și de accesare a fondurilor europene - Inexistența serviciilor de instruire și consultanță de afaceri de înaltă calitate pe plan local - Lipsa unor servicii de consultanță specializate privind întocmirea setului de documentații pentru acordarea de facilități fiscale - Slaba cooperare între industrie și cercetare - Inexistența unor branduri ale companiilor hunedorene recunoscute la nivel național și european - Lipsa învățământului de nivel universitar, sursă importantă pentru constituirea unor parteneriate de cercetare-dezvoltare pentru o gamă variată de domenii - Număr redus de firme care au 	<ul style="list-style-type: none"> umane - Existența conurbației Corvina, formată din UAT Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, care oferă posibilități multiple de atragere de finanțări nerambursabile pentru implementarea unor proiecte de interes comun - Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Hunedoara drept pol metropolitan cu potențial regional limitat - Întărirea/specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță - Dezvoltarea rețelei rutiere prin darea în folosință a autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu - Creșterea numărului de investitori ca urmare a fenomenului de migrare a acestora dinspre polii Arad și Timișoara către estul regiunii - IMM-urile sunt generatoare de noi locuri de muncă - Facilitarea legăturilor dintre investitorii străini și economia 	<ul style="list-style-type: none"> industriale, lipsa integrării întreprinderilor în lanțurile de producție - Stabilirea și exercitarea deficitare privind dreptul de proprietate intelectuală - Activitatea deosebit de scăzută în domeniul inovativ, atât în sectorul public, cât și în cel privat - Accesul scăzut la capital al IMM-urilor și nivelul scăzut al abilităților anageriale la nivelul acestora - Stabilirea arbitrară a prețurilor/tarifelor serviciilor publice datorită poziției de monopol - Lipsa unor corelări ale programelor de dezvoltare a infrastructurii și nevoile de echipare a zonei cu potențial de dezvoltare a IMM-urilor - Fiscalitatea împovărătoare - Forța de muncă angajată la negru - Competiția neloială datorită pieței negre - Birocrația - Politica fiscală în continuă schimbare face dificilă planificarea eficientă a unei

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Sector dezvoltat al confecțiilor textile și metalice - Sector activ al exploatării și prelucrării lemnului - Eficiența deosebită a industriei extractive prin păstrarea tradiției în domeniu, respectiv existența celui mai mare combinat siderurgic din regiune - Existența unui număr reprezentativ de firme care activează în domeniul turismului - Piața imobiliară dezvoltată - Existența pe raza municipiului a Parcului Industrial Hunedoara, care oferă multiple avantaje investitorilor prin amplasament și acces la utilități complete(energie electrică, gaze naturale, apă potabilă, canalizare, comunicații prin cablu, drumuri, parcări, mijloace de protecție, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> implementate sisteme de management conform standardelor internaționale - Declinul industriei miniere și siderurgice - Eficiența scăzută a firmelor din domeniul turismului - Incoerența legislativă a procesului descentralizării, mai ales cu referire la descentralizarea fiscală - Calificarea profesională prin formare inițială nu se mai realizează prin sistemul de învățământ public, care nu asigură o acoperire corespunzătoare a tuturor domeniilor de calificare (specializări și meserii) - Corelarea deficitară a cererii cu oferta de pe piața de muncă - Oferta de calificare sau reconversie nu este suficient de diversificată și nu există o concurență între ofertanții de formare - Nivelul de calificare certificat al forței de muncă aflate în căutarea unui alt loc de muncă nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor 	<ul style="list-style-type: none"> locală - Disponibilitatea fondurilor europene pentru extinderea și modernizarea IMM-urilor, creșterea productivității, internaționalizare și standardizare, crearea de noi locuri de muncă - Existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite - Potențial ridicat de producere a energiei regenerabile – hidroenergie, biomasă și creșterea interesului investitorilor pentru acest sector - Creșterea competitivității întreprinderilor prin investiții în proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare - Dezvoltarea învățământului la distanță - Dezvoltarea parteneriatelor transfrontaliere - Fonduri pentru dezvoltare rurală (FEADR) - Finanțări pentru cursuri de formare profesională și cursuri de calificare pentru populația din mediul rural (POS DRU) - Programul LEADER și 	<ul style="list-style-type: none"> afaceri - Fluctuațiile de pe piața forței de muncă depind de mișcările pieței europene sau mondiale, atât în cazul întreprinderilor mari, dar mai ales în cazul celor mici și medii - Migrarea forței de muncă calificate și mai ales înalt calificate către țările membre ale Uniunii Europene este un proces cu tendințe de creștere, având efecte negative pe termen mediu și lung - Reduceri de personal în sectorul bugetar - Nivelul scăzut al salariilor din învățământ și cercetare - Puterea de cumpărare locală aflată la un nivel destul de scăzut

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<ul style="list-style-type: none"> - Insuficiența fondurilor destinate activităților de formare. 	<ul style="list-style-type: none"> înfiițarea GAL-urilor oferă noi forme de dezvoltare rurală - Cadru legislativ flexibil și corelat cu cel european în domeniul calificărilor profesionale prin sistemul de învățământ - Dezvoltarea pieței de servicii de afaceri - Mediatizarea oportunităților de afaceri - Posibilitatea extinderii Parcului Industrial Hunedoara 	
AGRICULTURA, SILVICULTURA			
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea relativ redusă (sub 10%) a suprafețelor arabile - Menținerea constantă a suprafeței cu păduri și vegetație forestieră - Fond forestier bogat - Creșterea valorii lemnului în cadrul unor produse finite - Existența în regiune a Universității de Științe Agricole care poate pregăti specialiști în domeniu - Zone cu tradiție în cultivarea pomilor fructiferi - Incărcătură peste media pe 	<ul style="list-style-type: none"> - Practicarea unei agriculturi de subzistență - Suprafața agricolă medie utilizată sub suprafața medie a fermelor din UE - Lipsa spațiilor de depozitare pentru micii producători - Lipsa inovării în agricultură - Slaba tendință de asociere - Lipsa culturilor alternative și monocultura vegetală - Lipsa filierelor de depozitare-valorificare - Pierderea unor însemnate suprafețe de pajiști prin 	<ul style="list-style-type: none"> - Finanțarea din fonduri europene – FEADR, FEP - Potențial pentru producerea și comercializarea de produse ecologice - Orientarea produselor tradiționale românești spre export - Promovarea produselor tradiționale locale pe piața regională și națională - Dezvoltarea de forme asociative care să devină furnizori de produse agricole - Apariția unor fonduri pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Fluctuația producțiilor anuale - Amenințarea fenomenelor climatice extreme - Exploatarea nerațională a pădurilor - Lipsa unei rețele informaționale în agricultură - Neefectuarea de lucrări privind combaterea eroziunii solului și a alunecărilor de teren - Necunoașterea legislației în domeniul agriculturii - Renunțarea la culturile de plante medicinale și tehnice

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>țară a efectivelor de animale raportat la terenul agricol</p> <ul style="list-style-type: none"> - Surse importante de venituri prin exploatarea pădurilor și a fondului cinegetic. 	<p>invadarea acestora cu vegetație lemnoasă nevaloroasă</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nu există în rural filiere de valorificare a lemnului - Nu există reglementări pentru protejarea gospodăriilor împotriva stricăciunilor produse de animale sălbatice - Nu există reglementări pentru posibilitatea folosirii bazelor din silvicultură pentru turism. 	<p>spațiul rural SAPARD</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legea exploatației agricole - Existența școlilor la toate nivelele pentru îmbunătățirea cunoștințelor - Existența cercetării în domeniu - Asocierile dintre fermieri - Cererea la export de produse agricole ecologice - Regimul silvic, reglementat legal, are efecte favorabile asupra mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitățile reduse de angajare în mediul rural în alte sectoare decât agricultura - Distrugerea patrimoniului privat prin nerespectarea reglementărilor existente - Slaba dezvoltare între planurile de dezvoltare dintre silvicultură și agricultură.
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Producții de cereale cu productivitate mare - Suprafața mare de pădure pe locuitor - Surse suplimentare de venituri (fructe de pădure, ciuperci, turism) - Rețeaua de drumuri forestiere deservește și comunitățile rurale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea insuficientă a produselor locale - Lipsa informațiilor pentru producătorii locali - Scăderea numărului de persoane care lucrează în agricultură - Productivitatea scăzută în agricultură cauzată de fărâmițarea terenurilor aflate în proprietate privată, irigații necorespunzătoare, unități de producție mici - Existența unor suprafețe agricole necultivate și nevalorificate aflate în proprietate privată. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interesul crescut pentru agroturism - Promovarea și stimularea asociațiilor agricole în scopul exploatații intensive a terenurilor - Sursă pentru o serie de activități în rural - Asigură locuri de muncă - Asigurarea produselor agroalimentare pentru consumul local din surse proprii - Valorificarea terenurilor agricole degradate și nevaloroase. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neadaptarea la standardele de calitate ale marilor comercianți - Degradarea calității solurilor - Îmbătrânirea forței de muncă din zonele rurale - Condiții dificile de viață în zonele agricole rurale - Valorificarea necorespunzătoare a producției agricole - Păstrarea unor metode tradiționale de cultivare a terenurilor agricole.

5.5. Turism, cultură și patrimoniu

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unor centre turistice de tradiție - Posibilitatea de a practica o mare varietate de forme de turism: montan, balnear, cultural, etc. - Existența în regiune a unor importante resurse de ape termale - Prezența unor așezări urbane ce se detașează prin situri (centrele istorice) care grupează edificii istorice cu arhitectonică valoroasă, instituții culturale și religioase cu mare impact în cultura tuturor etniilor din județ - Interferența și coabitarea între cultura națională și cea a minorităților naționale (îndeosebi maghiară), cu rezultat în coagularea și unei culturi materiale și spirituale originale și cu un ridicat potențial atractiv - Conștientizarea necesității promovării ofertei turistice și creșterea interesului manifestat pe această direcție 	<ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea insuficientă a potențialului balnear - Sejur redus al vizitatorilor străini - Scăderea numărului de înnoptări între anii 2005-2010 în toate județele regiunii - Durată medie a sejururilor scăzută – 2,8 nopți - Rata scăzută de ocupare și specializare în turism - Locuri cu potențial turistic ridicat lipsite de infrastructură - Valorificarea insuficientă a unor monumente istorice cu potențial turistic în special cetăți, castele și stațiuni - Oferta de servicii turistice este slabă din punct de vedere calitativ. - Numărul mic de locuri de cazare oferite în pensiuni, cabane etc. - Raportul calitate preț inadecvat pentru produsele turistice - Lipsa sau slaba calitate a 	<ul style="list-style-type: none"> - Investiții în turism cu ajutorul fondurilor europene - Atragerea investitorilor și marilor operatori internaționali de turism și integrarea punctelor turistice zonale în circuitele turistice internaționale - Creșterea interesului față de turism ca o șansă a dezvoltării locale și regionale - Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice și a unor produselor turistice cu specific regional - Valorificarea potențialului pentru turismul montan. - Dezvoltarea turismului de afaceri - Promovarea regiunii la diverse târguri, conferințe, etc. - Valorificarea potențialului pentru turismul rural și ecoturism - Specializarea turistică a regiunii - Dezvoltarea unor parteneriate 	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba diversificare și ineficiența unor amenajări turistice și servicii asociate - Scăderea interesului pentru turismul intern - Scăderea accentuată a numărului de turiști. - Posibilitatea apariției unui impact antropic negativ asupra biodiversității - Imaginea negativă a României în spațiul european - Atitudinea și concepția populației vis-a-vis de spațiul românesc - Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive pe plan internațional - Concurență puternică din partea țărilor vecine. - Scăderea turismului de tranzit - Calitatea mediului în unele zone influențează negativ dezvoltarea turismului - Reorientarea unei părți a cererii interne spre destinații

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>din partea instituțiilor publice, agenților economici privați, ONG-urilor etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit - Existența a 9,5% din totalul unităților de cazare din România - Creșterea capacității de cazare în intervalul 2000-2010 cu o medie de 0,7% pe an - Creșterea numărului de înnoptări ale turiștilor străini - Existența centrelor de informare turistică: Timișoara și Arad. - Podgorii – degustări de vinuri - Conturarea unor zone turistice destul de închegate la nivelul județelor - Excedentul de spații în gospodăriile din zonă care pot duce la dezvoltarea rurală - Existența caselor construite în stil tradițional - Existența unor formațiuni carstice de mare valoare - Spațiu multicultural, multiethnic și multiconfesional ce pune în valoare creațiile culte și populare ale românilor, 	<p>marcajelor turistice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Materiale de informare și hărți turistice insuficiente - Slaba promovare a regiunii pe piețele turistice internaționale - Insuficienta corelare între oferta de cazare și posibilitățile de agrement - Calitatea scăzută a structurilor și serviciilor de cazare - Lipsa personalului calificat în domeniul turismului - Predominarea turismului de tranzit în circuite organizate și cu automobilul personal, cu o durată scurtă a sejurului și cu o eficiență economică redusă - Lipsa de cunoștințe a celor care vor să practice turismul rural și a reclamei - Slaba diversificare a serviciilor agro-turistice - Număr redus de organizații de promovare a turismului - Infrastructură de acces la obiectivele turistice insuficient dezvoltată - Situația juridică incertă a unor monumente de patrimoniu 	<p>/ asocieri între unități administrativ-teritoriale cu interese comune pentru instruirea și pregătirea profesională a forței de muncă din turism</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea industriilor creative (Regiunea Vest – hub creativ) - Valorificarea altor tipuri de turism de nișă cu potențial: turismul industrial, evenimente vechi (târguri, rugi), parcuri tematice (dendrologice, naturale), turismul de aventură, tematica drumurilor - Atragerea turiștilor din țările învecinate: Serbia și Ungaria - Inventarierea la nivel regional a evenimentelor culturale majore, cu potențial de atragere a turiștilor - Creșterea interesului față de turismul cultural și de patrimoniu - Inițiative pentru realizarea și promovarea unui brand turistic regional - Îmbunătățirea infrastructurii de transport și finalizarea tronsoanelor de autostradă din regiune vor facilita accesul turiștilor 	<p>externe estivale și hibernale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ideile preconcepute legate de turismul rural - Calitatea proastă a serviciilor de agroturism oferite - Insuficienta folosire a oportunităților acordate turismului rural - Pierderea patrimoniului cultural imaterial (obiceiuri, tradiții, port popular, gastronomie) în contextul depopulării și al îmbătrânirii populației din zonele rurale - Lipsa unor politici culturale agregate, ale factorilor de decizie și ale ofertanților culturali, pentru creșterea participării populației la oferta culturală - Enclavizarea culturală – mai ales în Timișoara – populația grupându-se în asociații culturale în funcție de regiunea de proveniență din țară - Absența resurselor financiare și a specialiștilor în restaurarea monumentelor pot afecta starea de conservare și de protecție a patrimoniului local și național - Lipsa lucrărilor de întreținere a monumentelor istorice duce

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>maghiarilor, germanilor, sârbilor și ale altor minorități naționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patrimoniu cultural imaterial de mare autenticitate (inclusiv patrimoniul UNESCO) - Ofertă diversă de manifestări culturale naționale și internaționale, derulate pe teritoriul regiunii - festivaluri, expoziții, concerte, lansări de carte - Intensificarea consumului și diversificarea piețelor interesate de bunurile și de serviciile din domeniu - Numeroase monumente sau situri istorice protejate - Structură diversificată a patrimoniului, acoperind întreaga perioadă istorică (veche, medievală, premodernă, modernă și contemporană) - Numeroase vestigii industriale: tren clasic, locomotive cu abur, hale, instalații industriale și miniere - Zone etnografice de interes deosebit și manifestări culturale tradiționale în spațiile rurale - Existența unor ONG-uri active în domeniile culturale 	<ul style="list-style-type: none"> - Dificultatea de vizitare a monumentelor datorită accesului îngreunat, numeroase fiind închise: bisericile de lemn din zona Făget, morile de apă de la Rudăria, patrimoniul industrial etc. - Insuficiența spațiilor și slaba utilizare a spațiilor neconvenționale pentru manifestări artistice - Promovarea redusă a evenimentelor culturale - Schimburi culturale reduse, la nivel național și în special internațional - Activitate culturală redusă în raport cu potențialul patrimoniului deținut - Puține studii și cercetări cu privire la comportamentul consumatorului / publicului de cultură - Utilizarea insuficientă a echipamentelor și tehnologiilor moderne care să sporească noutatea și atractivitatea actelor artistice - Calitatea redusă a serviciilor oferite de muzee turiștilor străini prin lipsa de materiale promoționale traduse sau mijloace moderne de 	<ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor unități școlare de calificare în turism (manageri, chelneri, ospatări, recepționeri) - Reabilitarea infrastructurii în vederea creșterii accesibilității spre zonele și obiectivele și turistice - Afirmarea turismului cinegetic - Dezvoltarea agroturismului - Acordarea de facilități fiscale proprietarilor de pensiuni - Promovarea produselor și târgurilor tradiționale - Promovarea obiectivelor turistice din zonă, cu caracter de unicitate la nivel național - Valorificarea potențialului pentru turismul rural și ecoturism - Existența fondurilor pentru dezvoltarea turismului rural - Oportunitățile create de spațiul natural, cultural și construit al zonei - Existența instrumentelor financiare (Fondului Cultural Național, programe transfrontaliere) de favorizare a dezvoltării culturii - Existența învățământului 	<p>la degradarea continuă și chiar la degradarea iremediabilă a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neincluderea unor evenimente / manifestări în circuitele culturale europene sau internaționale - Vandalismul și furtul - Nivel scăzut al salariilor din cultură.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Existența de documentații tehnico-economice realizate pentru zone turistice și de agrement. 	<p>traducere</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suprapunerea datelor calendaristice ale unor evenimente culturale și festivalurilor marcante - Ofertă culturală focalizată "în centru" (Timișoara, Arad, Deva și Reșița) datorită mobilității reduse a ofertanților culturali instituționali - Degradarea progresivă a obiectivelor de patrimoniu - Concurența scăzută în oferta culturală - Lipsa infrastructurii necesare pentru petrecerea timpului liber în zona rurală (excepție: căminele culturale) - Lipsa statisticilor privind activitatea și personalul din instituțiile culturale - Absența unei politici coerente pentru arhitectură de calitate - Lipsa pârghiilor privind protejarea monumentelor istorice aflate în altă proprietate decât a Ministerului Culturii. 	<p>vocațional care oferă forță de muncă calificată pentru unele domenii culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promovarea tradițiilor, valorilor și culturii din spațiul Regiunii Vest - Lansarea în cursă a orașelor Timișoara și Arad pentru titlul de „Capitală Culturală Europeană 2021” - Restaurarea monumentelor istorice de mare valoare - Crearea de noi locuri de muncă și diversificarea tipologiei ocupaționale în domeniul cercetării, conservării, restaurării monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice - Dezvoltarea unor cursuri de educație culturală - Mobilitatea artistului și a artei - Dezvoltarea de parteneriate public-private pentru restaurarea patrimoniului - Promovarea turistică a obiectivelor de patrimoniu - Dezvoltarea conceptului de turism outdoor, în special în județele Caraș-Severin și Hunedoara. 	

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Diversitatea resurselor atractive aparținând cadrului natural (ale reliefului, hidrografice, climat, elemente biogeografice) - Climatul temperat-continental moderat, cu influențe submeditaneene - Existența unui patrimoniu cultural-istoric diversificat, complex și complementar, capabil să motiveze și să susțină segmente variate de turiști cu profil cultural - Principala atracție turistică este reprezentată de Castelul Corvinilor, monument istoric cu valoare turistică deosebită - Interferența și coabitarea între cultura națională și cea a minorităților naționale (îndeosebi maghiară), cu rezultat în coagularea unei culturi materiale și spirituale originale și cu un ridicat potențial atractiv - Existența mai multor gospodării turistice rurale clasificate integrate în circuitul turistic - Apariția serviciilor de wellnes/SPA și a unor unități 	<ul style="list-style-type: none"> - Amenajare deficitară pe ansamblu și a zonei montane îndeosebi din punctul de vedere al bazelor de cazare, al dotărilor pentru sporturi de iarnă (pârții de schi, mijloace de transport pe cablu etc.) - Numărul redus și întreținerea defectuoasă a traseelor turistice marcate din zona montană - Insuficienta amenajare și valorificarea minimală a resurselor hidrominerale cu efect terapeutic existente - Predominarea turismului de tranzit în circuite organizate și cu automobilul personal, cu o durată scurtă a sejurului și cu o eficiență economică redusă - Ofertă turistică de nivel scăzut sub aspectul confortului și serviciilor și al ofertei pentru tineret (structuri "lowcost") - Disfuncționalități la nivelul pensiunilor turistice și agroturistice, cu impact negativ asupra eficienței economice a domeniului și a imaginii turismului rural pe 	<ul style="list-style-type: none"> - Promovarea Municipiului Hunedoara ca destinație turistică, nu doar ca localitate de tranzit - Noua abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, preconizată pentru perioada 2014-2020, cu definirea municipiului Hunedoara drept pol metropolitan cu potențial regional limitat - Dezvoltarea rețelei rutiere prin darea în folosință a autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Lugoj-Deva-Sibiu și a realizării drumului expres cu patru benzi în punctul Deva care să faciliteze legătura cu Hunedoara - Reabilitarea infrastructurii în vederea creșterii accesibilității spre zonele și obiectivele turistice - Investiții comune, în colaborare cu Municipiul Deva (parc tematic), cu potențial mare de atragere a turiștilor - Valorificarea zăcămintelor hidrominerale cu valoare curativă care nu au constituit până în prezent obiectul unor 	<ul style="list-style-type: none"> - Menținerea în stare latentă, ineficiență economic și social, a valorificării potențialului atractiv al municipiului - Extinderea concurenței nelociale - Slaba diversificare și ineficiența unor amenajări turistice și servicii asociate - Întârzierea demarării investițiilor publice și private în amenajări balneare, de agrement și divertisment - Lipsa de diferențiere între ofertele turistice specifice municipiului și județului în raport cu cele regăsite în oferta turistică a altor orașe sau zone turistice - Proliferarea amenajărilor ad-hoc (fără autorizații legale) și dispunerea haotică (în lipsa PUZ-urilor), îndeosebi în cazul reședințelor secundare (caselor de vacanță) care au condus la supraîncărcarea unor areale cu potențial natural ridicat - Pierderea clientelei proprii atrasă de alte zone cu standard turistic superior din țară și străinătate

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>de restaurație selecte și/sau cu specific</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conștientizarea necesității promovării ofertei turistice și creșterea interesului manifestat pe această direcție din partea instituțiilor publice, agenților economici privați, ONG-urilor etc. - Existența în apropierea orașului, la aproximativ 17 km distanță, a Parcului Dendrologic Simeria - Populația este deosebit de ospitalieră și prietenoasă - Folclorul și tradițiile localității - Sunt reprezentate majoritatea cultelor religioase prin existența a numeroase biserici - Datorită poziției geografice municipiul Hunedoara poate fi considerat punct de plecare pentru diferite trasee turistice în județ (montane, cetățile dacice etc.) - Apropierea față de Mănăstirea Prislop, loc de pelerinaj religios - Capital natural de valoare deosebită din punct de vedere al biodiversității, peisajului, resurselor de apă, etc. 	<p>termen mediu și lung</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deficiențe și disfuncționalități la nivelul ofertelor, programelor și produselor turistice existente, a promovării acestora - Numărul mic de instituții indispensabile informării și organizării activităților turistice - Absența unui „brand” turistic municipal/ zonal și susținerea deficitară a obiectivelor cu potențial de brand - Lipsa marcajelor aferente clădirilor de patrimoniu - Inexistența unor trasee eficiente și atractive pentru facilitarea mersului pe bicicletă pe distanțe mari - Lipsa unor locuri special amenajate pentru parcare/închirierea bicicletelor - Lipsa marcajelor pentru evidențierea omniprezentă a obiectivelor turistice aflate în proximitate - Nivel redus de educație a turiștilor în vederea practicării ecoturismului - Noțiuni reduse de management, legislație, 	<p>demersuri de acest tip</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oportunități pe piață pentru dezvoltarea turismului de nișă și alternativ, coroborat cu un interes sporit pentru turismul din parcuri naturale, spațiul rural și obiectivele culturale, manifestările de factură religioasă (pelerinaje) și culturală - Cererea în creștere din partea practicantilor sporturilor de iarnă, turismului rural, ecologic și cultural, turismului medical (stomatologic, chirurgie estetică), dar și a formelor de turism de aventură și extreme (alpinism, escaladă, parapantă, cicloturism, river rafting, motocros etc.) - Stimularea turismului balnear, de wellness, înfrumusețare și antiageing, prognozele indicând creștere a interesului pentru acestea pe fondul îmbătrânirii populației, creșterii uzurii biologice și a stresului la categoriile de vârstă active și a creșterii preocupării populației urbane pentru o viață sănătoasă, activă, profilaxia unor boli etc - Afirmarea turismului cinegetic 	<ul style="list-style-type: none"> - Reorientarea unei părți a cererii interne spre zonele învecinate care oferă aceleași tipuri de produse turistice sau similare care și-au conturat deja strategii turistice și au inițiat investiții în amenajări turistice - Extinderea concurenței neloiale - Atractivitatea destinațiilor turistice din afara județului, în special înspre turismul montan și litoral - Ofertele de produse turistice ale localității nu sunt competitive la nivel internațional - Reticența populației în legătură cu găzduirea de turiști în propria casă - Confuzie între noțiunile de musafir și turist - Investiții scăzute în domeniul turismului.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>- Diversificarea posibilităților eficiente de transport la dispoziția potențialilor investitori prin modernizarea transportului feroviar în urma proiectului de reabilitare a liniei de cale ferată Frontieră – Curtici – Simeria, parte componentă a Coridorului IV Pan – European, pentru circulația trenurilor cu viteza maximă de 160 km/h.</p>	<p>operare pe calculator în vederea rezervării on-line</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informație și hărți turistice insuficiente - Număr redus de resurse umane specializate în domeniu - Lipsa colaborării cu operatorii de turism - Spații neadecvate pentru depozitarea și reciclarea deșeurilor în zonele turistice - Degradarea progresivă a patrimoniului cultural-turistic. 	<p>în condițiile existenței în zonă a unor resurse deosebite și a lipsei acestora (fauna cinegetică) în țările din vestul Europei (mari emițătoare de fluxuri turistice de acest tip)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Investițiile scăzute necesare pentru crearea / dezvoltarea bazei materiale de susținere a turismului cinegetic, îndeosebi prin folosirea structurilor cu activitate complementară turismului cinegetic - Demararea unor programe de reconstrucție ecologică și valorificare prin turism a unor areale afectate de alte forme de valorificare economică (minerit, forestier, pastoral) pe fondul creșterii constante a nevoii de conservare și protejare prin turism organizat a unor resurse supuse degradării naturale sau antropice - Creșterea numărului celor care consideră turismul ca o șansă a dezvoltării locale și regionale, inclusiv a promotorilor unor activități specifice în domeniu (consolidarea unei mentalități pro turism în cercul 	

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
		<p>investitorilor)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accesarea unor fonduri interne și externe în vederea reabilitării a monumentelor arhitectonice laice și religioase în vederea introducerii acestora în circuitele turistice funcționale (tematice sau mixte), precum și pentru creșterea și diversificarea capacității de cazare și a dotărilor sportive, de agrement-divertisment și a serviciilor auxiliare de diferite tipuri - Crearea unei imagini de marcă (brand) și promovare a municipiului Hunedoara ca destinație turistică, care să se focalizeze asupra valorii turistice a potențialului său cultural, balnear și etnografic - Atragerea/angrenarea operatorilor de turism la târgurile naționale și internaționale - Posibilitatea accesării de fonduri structurale europene pentru dezvoltarea turismului datorită existenței unor programe europene de dezvoltare a activităților și infrastructurilor turistice - Atragerea marilor operatori 	

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
		<p>internaționali de turism în zonă și integrarea municipiului Hunedoara în circuitele turistice internaționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice - Crearea și promovarea produselor turistice cu specific local - Potențial de turism cultural-istoric - Meșteșuguri artisanale - Implementarea unor trasee de drumeție - Convergența de interese pentru dezvoltarea turismului - Dezvoltarea parteneriatului școală – mediu de afaceri turistic. 	

5.6. Resurse umane

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată a populației în vârstă de muncă (58%) - Diversitate etnică - Forță de muncă bine calificată - Cea mai mare concentrare de localități cu salarii ridicate din țară, după București -Ilfov. - Existența centrelor universitare în județ - Calificarea profesională prin formare inițială se realizează prin sistemul de învățământ public, acesta asigurând o acoperire bună a tuturor domeniilor de calificare (specializări în meserii) și la toate nivelele de calificare. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Pondere ridicată a populației vârstnice (17% peste 65 ani) - Pondere scăzută a populației tinere (10,5%) - Scăderea continuă a populației - Nivelul scăzut al salariului mediu - Inechitatea între nivelul de salarizare pe sectoare - Rata ridicată a șomajului - Modul de calcul al ratei șomajului, nu reflectă situația reală - Coexistența fenomenelor aparent contradictorii de șomaj, excedent de forță de muncă și cerere de forță de muncă calificată - Oferta de calificare /reconversie nu este suficient de diversificată și nu există o concurență între ofertanții de formare - Oferta educațională nu este adaptată nevoilor de calificare viitoare - Nevoia unei schimbări de paradigmă definită prin 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea mobilității populației active - Atragerea de forță de muncă din alte regiuni - Implicarea mediului privat în ofertarea de servicii de formare profesională - Existența programelor de finanțare din partea UE și finanțarea națională pentru resurse umane - Reorientarea economiei regionale spre activități cu valoare adăugată mai ridicată - Stimularea programelor de reorientare și reconversie profesională îndeosebi în zonele defavorizate (zone monoindustriale, zone rurale și zone izolate) - Numărul companiilor care găsesc în această zonă condiții de stabilitate și resurse umane utilizabile pentru investiții este în creștere - Apariția altor investiții în județ, în alte domenii ale economiei și cu productivitate sporită 	<ul style="list-style-type: none"> - Îmbătrânirea populației și conturarea unui deficit de forță de muncă - Migrația forței de muncă - Scăderea ofertei de forță de muncă, în raport cu cererea - Deteriorarea mediului economic prin prelungirea efectelor crizei economice - Fluctuațiile de pe piața forței de muncă depind dramatic de mișcările pieței europene/mondiale, atât în cazul întreprinderilor mari, dar mai ales în cazul celor mici și mijlocii - Plecarea din regiune datorită diminuării activității unor firme multinaționale - Migrarea forței de muncă calificată și mai ales înalt calificată către țările membre ale UE este un proces cu tendințe de creștere cu efecte pe termen mediu și lung - Condensarea pieței forței de muncă în marile aglomerări urbane - Nivelul scăzut al salariilor din

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<p>sintagma o calificare = pentru mai multe meserii, în loc de filozofia tradițională de tipul : o calificare = o meserie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Existența unei zone gri pe piața forței de muncă care include acele persoane care nu se regăsesc nici în rândul șomerilor, nici în rândul persoanelor ocupate 	<ul style="list-style-type: none"> - Cadru legislativ flexibil și corelat cu cel european în domeniul calificărilor profesionale prin sistemul de învățământ - Atragerea de investitori în zonele cu șomaj ridicat - Implementarea unor scheme pentru integrarea tinerilor care nu au promovat bacalaureatul pe piața de muncă - Implementarea unor scheme pentru stimularea integrării pe piața muncii a șomerilor de lungă durată. 	<p>învățământ și cercetare.</p>
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Forță de muncă calificată și capabilă să se adapteze la diferite ramuri economice - Creșterea nivelului mediu al salariilor - Rată echilibrată de includere a bărbaților și femeilor pe piața forței de muncă - Rată scăzută a șomajului prin raportare la media națională și europeană. 	<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea ratei populației active și a ratei ocupării - Slaba corelare a cererii și ofertei - Disparități în ceea ce privește gradul de ocupare, șomajul și nivelul salariilor medii - Reticența față de acceptarea unui loc de muncă în altă localitate decât cea de domiciliu - Costuri ridicate de transport pentru navetismul forței de muncă - Nivelul de calificare certificat 	<ul style="list-style-type: none"> - Raportul cost/calitate pentru forța de muncă este avantajos pentru angajatori - Dezvoltarea turismului, inclusiv a agroturismului, oferă posibilitatea reconversiei forței de muncă disponibilizate - Ponderea nevoilor de calificare arată o tendință de creștere pentru calificări tehnice cu studii medii și studii superioare în raport cu calificările inferioare - Investițiile de tip lohn 	<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea forței de muncă active în contextul îmbătrânirii populației, sporului natural negativ și migrației externe - Slabul interes al forței de muncă spre formarea profesională - Extinderea practicii muncii la negru - Investițiile de tip lohn vor migra către zone mai avantajoase pentru investitori, cauzând astfel apariția șomajului secundar

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<p>al forței de muncă, precum și profilul de competențe certificate ale șomerilor, nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea ratei șomajului de lungă durată în rândul tinerilor. 	<p>constituie o soluție pe termen scurt pentru absorbția forței de muncă disponibile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea unei baze de date on line în vederea corelării cererii cu oferta - Crearea de centre de formare profesională a forței de muncă - Schimbarea "mentalității oamenilor" față de meseriile tradiționale, respectiv sectoare tradiționale (ex.textile). 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivelul scăzut al salariilor angajaților atât în mediul privat, cât și al funcționarilor publici.

5.7. Educație, sănătate, asistență socială

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Regiunea de Vest			
<ul style="list-style-type: none"> - Pondere scăzută și în scădere a populației cu vârsta între 25-64 doar cu educație de bază - Creșterea participării tinerilor în învățământul superior - Creșterea dimensiunii medii a unităților de învățământ în termeni de săli de clasă, elevi și cadre didactice - Raport mediu și în scădere elev/cadru didactic în învățământul primar și secundar inferior - Existența unui centru universitar de renume național - Timișoara - Existența universităților în toate județele regiunii - Raportul dintre numărul elevilor înscriși în învățământul profesional și tehnic și cei înscriși la liceu este unul corect - Existența și funcționarea în regiune a Consorțiului Regional - Număr mare de licee și 	<ul style="list-style-type: none"> - Pondere scăzută a populației cu vârstă 25-64 cu studii superioare - Rata ridicată a fenomenului de părăsire timpurie a școlii - Participare redusă în procesul de învățare pe tot parcursul vieții - Promovabilitate scăzută la examenul de bacalaureat - Disparități în ceea ce privește numărul elevilor și studenților pe județe - Puține parteneriate între școală și mediul de afaceri - Calitatea în general mai scăzută a educației în mediul rural - Gradul unic de complexitate a învățământului rural - Infrastructura de sănătate este deteriorată, aflându-se într-un stadiu ridicat de degradare fizică - Echipamentele din spitale sunt vechi, uzate fizic și moral - Deficiențe privind nivelul de 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea populației cu studii superioare și a populației cu educație secundară superioară și post secundară - Creșterea calității și diversificarea programelor de formare profesională continuă - Dezvoltarea centrelor universitare din regiune - Finanțarea educației din fonduri structurale - Crearea de parteneriate viabile între agenții economici și unitățile de învățământ - Consilierea și orientarea corectă a elevilor și studenților, în concordanță cu aptitudinile acestora și cu specificul economiei regionale - Consilierea elevilor dar și de a părinților, aceștia optând deseori pentru un „traseu educațional tradițional” (inclusiv facultate), ceea ce nu corespunde întotdeauna abilităților unui copil - Formarea cadrelor didactice pe specialitate (nu doar pe 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea abandonului școlar ca urmare a creșterii sărăciei și excluziunii sociale - Scăderea calității învățământului la toate nivelele - Scăderea numărului de înscriși în învățământul superior - Scăderea nivelului de cunoștințe al absolvenților învățământului superior - Aglomerări de populație școlară în unele unități școlare, ca urmare a comasării unităților de învățământ - Nivelul scăzut al salariilor din învățământ conduce la scăderea motivării profesionale a cadrelor didactice și migrarea acestora spre alte meserii - Accentuarea dezinteresului elevilor / studenților față de profesori și de procesul educațional - Scăderea rolului familiei are

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>instituții de învățământ superior</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accesarea în proporție ridicată a fondurilor europene pentru dotarea clinicilor / cabinetelor private cu echipamente moderne - Servicii medicale de calitate în mediul privat - Existența Universității de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara - Preluarea în administrație a unităților spitalicești de către administrațiile locale - Creșterea utilizării TIC de către spitale și alți furnizori de servicii de sănătate - Scăderea numărului de copii instituționalizați în centrele rezidențiale - Implementarea politicii privind protecția copilului, care vizează dezinstituționalizarea copiilor - Creșterea numărului persoanelor cu handicap integrate pe piața muncii - Diversificarea și specializarea ofertei de servicii sociale - Dezvoltarea de proiecte de responsabilitate socială 	<p>educație și comportamentul populației pentru prevenirea îmbolnăvirilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Incidență ridicată a bolilor sistemului circulator și a deceselor cauzate de acestea - Creșterea numărului de decese cauzate de tumori canceroase și boli respiratorii - Accesul dificil la servicii de sănătate de bază pentru populația săracă sau din zone izolate - Pierderi semnificative înregistrate de unitățile publice din pricina calității managementului - Absența unui sistem integrat al serviciilor medicale - Număr mic de spitale private în regiune - Cooperare redusă cu institutele de CDI - Forme asociative incipiente în sector - Inexistența unor indicatori elocvenți privind starea de sănătate a locuitorilor regiunii - Lipsa structurilor medicale de unispecialitate înalt tehnologizate, care sunt foarte eficiente și rezolvă cel mai bine patologia din 	<p>probleme de metodică)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Crearea unui sistem integrat care să cuprindă unități de servicii "prespital", unități de primire și centre regionale de gestionare a urgențelor, centre specializate pe servicii paleative, recuperare neuromotorie, boli cronice - Investiții pentru creșterea calității serviciilor în spitalele publice - Finanțarea din Fondurile Structurale - Colaborarea cu institutele de CDI din regiune - Valorificarea potențialului balnear din regiune în domeniul sănătății - Dezvoltarea sistemului privat de sănătate - Crearea unor programe de educație sanitară în școli și pentru populația rurală - Creșterea utilizării TIC în spitale și clinici - Utilizarea rețelelor de telemedicină, care pot conduce la reducerea prețului serviciilor medicale existente și la creșterea accesului de la distanță la servicii specializate - Încurajarea prevenției în 	<p>un impact negativ în scăderea nivelului educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acordarea unor ranking-uri scăzute universităților pot duce la reducerea finanțărilor europene - Tendința de părăsire a sistemului de către personalul cu înaltă calificare - Deprecierea gradului încredere a populației în sistemul public de sănătate - Competiția venită de la unitățile medicale din Europa de Vest, care atrag atât personalul calificat, cât și pacienții - Investiții publice reduse, în condițiile în care în urma descentralizării, bugetele locale se găsesc de multe ori în imposibilitatea de a finanța bugetele pentru infrastructura de asistență medicală - Blocarea posturilor în sistemul public pe termen nelimitat și chiar reduceri de personal - Cadru legistativ în schimbare, lipsa de coerență a acestuia - Presiunile efectuate asupra sistemului de diferite grupuri de interese

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Număr mare de parteneriate între administrația publică și ONG-uri constituite pentru programe și proiecte sociale - Utilizarea de resurse umane voluntare în programe și proiecte sociale. 	<p>domeniu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa metodelor noi de comunicare și servicii medicale bazate pe diferite aplicații de telemedicină - Lipsa unor structuri și baze de date unitare și complexe care pe de o parte să permită efectuarea unui management performant, iar pe de altă parte să îmbunătățească comunicarea dintre medic pacient și medici între ei - Lipsa medicamentelor de bază și a materialelor sanitare necesare desfășurării activităților medicale în bune condiții - Desființarea unor spitale în zone izolate, aflate la mare depărtare de alte spitale - Lipsa cabinetelor de specialitate în localitățile mici și mijlocii - Număr redus de unități medicale de recuperare și tratament pentru persoanele afectate de boli profesionale - Număr mic de medici în mediul rural - Slaba dotare a cabinetelor și lipsa medicilor specialiști în mediul rural 	<p>detrimentul intervenției</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programe care să completeze nevoia de informații privind starea de sănătate a populației - Dezvoltarea furnizorilor privați de servicii sociale - Dezvoltarea serviciilor sociale de tip familial pentru copii - Continuarea procesului de dezinstituționalizare pentru copii - Pregătirea și perfecționarea personalului implicat în furnizarea serviciilor sociale în vederea furnizării de servicii sociale adaptate beneficiarilor - Schimbarea mentalității populației în vârstă cu privire la instituționalizarea în cămine/ centre pentru persoane vârstnice - Dezvoltarea întreprinderilor sociale - Integrarea pe piața muncii a persoanelor expuse riscului de excluziune socială - Oportunitățile de finanțare din Fonduri Structurale - Dezvoltarea parteneriatelor între furnizorii publici și privați de servicii sociale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Revendicarea și retrocedarea clădirilor în care în prezent funcționează spitale - Nivelul scăzut al salariilor angajaților din sectorul public conduce la demotivarea și neimplicarea acestora - Monitorizarea necorespunzătoare a activității asistenților maternali și a evoluției copiilor aflați în grija acestora - Accentuarea sărăciei în anumite zone conduce la creșterea gradului de excluziune socială - Diminuarea resurselor disponibile pentru proiecte și programe sociale - Scăderea nivelului de trai - Lipsa de armonizare a legislației și a salarizării din instituțiile publice - Blocarea posturilor în sistemul public pe termen nelimitat și chiar reduceri de personal.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<ul style="list-style-type: none"> - Populația aflată în risc de sărăcie sau excluziune peste media UE27 - Infrastructura socială este deteriorată, aflându-se într-un stadiu ridicat de degradare fizică - Standardele de calitate din sistem sunt depășite - Insuficiența serviciilor sociale, mai ales la nivel de comună - Inexistența unor servicii integrate (sociale și medicale) pentru persoanele dependente de droguri - Insuficienta dotare cu echipamente IT - Normarea incorectă a personalului din sistemul social - Sectorul furnizorilor de servicii sociale pentru persoane în vârstă insuficient dezvoltat - Creșterea numărului de persoane cu handicap grav înregistrate - Insuficienta dezvoltare a unui sistem de protecție socială pentru tinerii cu vârsta peste 18 ani care părăsesc sistemul de protecție socială, precum 		

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<p>și pentru persoanele victime ale violenței domestice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copiii sub 2 ani nu sunt integrați în sistemul serviciilor sociale și rămân abandonați în saloanele spitalelor - Procedura de adopții îndelungată - Repartizarea neunitară a serviciilor sociale pe teritoriul regiunii - Număr relativ mic de servicii de prevenire a abandonului familial - Lipsa unei baze de date comune cu toți furnizorii de servicii sociale din regiune, cu serviciile oferite și cu nevoile existente - Deficiențe în asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități în spațiile și instituțiile publice - Slaba implicare a populației în acțiuni de voluntariat - Ofertanții de formare activează izolat, fără o ofertă corelată și adaptată nevoilor identificate la nivel regional și fără mecanisme de prognoză a nevoilor viitoare. 		

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
SWOT Municipiul Hunedoara			
<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea echilibrată a învățământului primar și liceal - Menținerea constantă a numărului de licee - Mărirea locurilor disponibile în grădinițe - Îmbunătățirea rapidă a participării în învățământul preșcolar și secundar inferior - Creșterea participării în învățământul superior - Capacitate de primire mare a sistemului medical din municipiu - Existența unui număr mare de unități de stat și private de îngrijire a sănătății la nivelul municipiului - Buna pregătire profesională a resurselor umane care activează în domeniu - Interes crescut al Municipality față de serviciile de asistență socială - Număr mare de personal implicat în asistența socială - Implementarea politici privind protecția copilului, care vizează dezinstituționalizarea copiilor - Existența specialiștilor 	<ul style="list-style-type: none"> - Diminuarea continuă a numărului de unități de învățământ din municipiu - Diminuarea continuă a numărului de elevi înscriși în unitățile de învățământ - Scăderea dramatică a numărului de elevi din cadrul învățământului de arte și meserii contrar cerințelor de accentuare a învățământului vocațional stipulate prin documentele strategice ale UE - Scăderea semnificativă și în cadrul învățământului de maiștri, evoluție contrară asigurării cerințelor de dezvoltare a învățământului vocațional - Există încă numeroase necesități de reabilitare și modernizare a rețelei de unități de învățământ existente - Calificarea profesională prin formare inițială nu se mai realizează prin sistemul de învățământ public, care nu mai asigură o acoperire corespunzătoare a tuturor domeniilor de calificare 	<ul style="list-style-type: none"> - Disponibilitatea fondurilor UE care pot fi accesate pentru aspectele abordate în această analiză SWOT - Existența programelor de finanțare din partea Uniunii Europene și finanțare națională pentru resurse umane - Cadru legislativ flexibil și corelat cu cel european în domeniul calificărilor profesionale prin sistemul de învățământ - Dezvoltarea învățământului la distanță - Existența standardelor minime obligatorii în ceea ce privește personalul specializat implicat în asistarea copiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Riscul creșterii sărăciei în rândul vârstnicilor - Instabilitatea locurilor de muncă, fenomen care caracterizează întreaga economie - Creșterea și mai mare a numărului de pacienți la un medic - Dificultatea multor familii de a asigura îngrijirea vârstnicilor, concomitent cu întreținerea familiei - Migrația forței de muncă specializate din domeniul sănătate și asistență socială - Dificultatea tot mai accentuată de îmbinare a creșterii și educării copiilor în condițiile creșterii competitivității pieții muncii - Nivelul scăzut al salariilor din învățământ și cercetare.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>calificați în domeniul consilierii și orientării pentru carieră</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversitatea și specializarea ofertei de servicii sociale - Existența unui număr mare de furnizori de servicii sociale specializate acreditate la nivelul municipiului - Marea diversitate a serviciilor rezidențiale, care se adresează unei categorii vaste de beneficiari - Existența unei game largi de servicii pentru vârstnici. 	<p>(specializări și meserii)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa de parteneriate eficiente între școală și mediul de afaceri - Resurse materiale lipsă sau insuficiente în spitale - Existența considerabilă de aparatură medicală învechită, mai ales în comparație cu dotările din alte țări din cadrul Uniunii Europene - Emigrația internațională a populației cu studii superioare, inclusiv a personalului sanitar, poate afecta grav performanța sistemului sanitar, precum și a altor domenii de activitate - Numărul mic al ofertelor de formare profesională continuă, pentru care instituțiile organizatoare dețin autorizație de funcționare - Insuficiența fondurilor destinate activităților de formare - Corelarea deficitară a cererii cu oferta de pe piața de muncă - Ofertanții de formare activează izolat, neexistând o ofertă globală, corelată a acestora și adaptată nevoilor 		

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
	<p>identificate la nivel local</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nivelul de calificare certificat al forței de muncă, profilul de competențe certificate ale persoanelor aflate în șomaj, în căutarea unui alt loc de muncă nu corespund cerințelor specifice ale angajatorilor - Oferta de calificare sau reconversie nu este suficient de diversificată și nu există o concurență între ofertanții de formare, această situație fiind un obstacol pentru o ofertă flexibilă și adaptată nevoilor de dezvoltare personală și profesională a clienților - Insuficiente servicii pentru tinerii care provin din sistemul de protecție - Insuficiente servicii pentru persoanele cu dizabilități - Măsuri ineficiente de combatere a sărăciei. 		

Capitolul 6. Analiza stadiului de implementare a proiectelor

6.1. Axe prioritare și obiective specifice

Documentele strategice prin care au fost stabilite acțiuni și planuri concrete anterior elaborării *Strategiei pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Hunedoara în perioada 2014-2020*, sunt:

- Planul de dezvoltare locală a Municipiului Hunedoara pentru perioada 2007 – 2013 (PDL/07-13);
- Planul integrat de dezvoltare urbana – 2009 (PIDU/09);

Analizele de fundamentare efectuate în vederea elaborării „Planului de dezvoltare locală a Municipiului Hunedoara pentru perioada 2007 – 2013” (PDL/07-13) și contextul general de abordare a alocării fondurilor structurale au condus la structurarea acestora pe 6 axe strategice, astfel:

- Axa strategică 1: Infrastructură (transport, învățământ, sanitară, socială)
- Axa strategică 2: Competitivitate economică
- Axa strategică 3: Turism
- Axa strategică 4: Resurse umane și incluziune socială
- Axa strategică 5: Mediu
- Axa strategică 6: Dezvoltare urbană.

În continuare, axele strategice sunt detaliate la nivel de „obiective”, respectiv „domenii de activitate”, pentru fiecare dintre acestea din urmă fiind definite o serie de acțiuni. În tabelul următor sunt prezentate obiectivele și domeniile de activitate pentru fiecare axă strategică.

Tabel 6.1. Axe strategice, obiective și domenii de activitate în PDL/07-13

Axe strategice	Obiective	Domenii de activitate
Infrastructură (transport, învățământ, sanitară, socială)	<i>Infrastructura de transport rutier</i>	Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale
	<i>Îmbunătățirea infrastructurii sociale</i>	Reabilitarea /modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale
		Reabilitarea /modernizarea /dezvoltarea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Axe strategice	Obiective	Domenii de activitate
	<i>Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local</i>	Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală
		Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități
	<i>Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului</i>	Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe
Competitivitate economică	<i>Dezvoltarea mediului economic din municipiul Hunedoara</i>	Dezvoltarea infrastructurii de afaceri
		Sprijinirea investițiilor în municipiul Hunedoara
		Dezvoltarea de servicii pentru mediul antreprenorial
	<i>Dezvoltarea activității de cercetare – dezvoltare-inovare</i>	Dezvoltarea activităților productive
		Dezvoltarea e-economiei
		Dezvoltare servicii publice electronice
Turism	<i>Infrastructura de turism</i>	Amenajare parcări și sisteme de marcaj în zonele turistice
		Crearea și reabilitarea obiectivelor turistice
	<i>Cresterea competitivității sectorului turistic</i>	Diversificarea ofertei turistice regionale și dezvoltarea medului de afaceri în turism
		Calificarea personalului în turism
Resurse umane și incluziune socială	<i>Asigurarea accesului la educație și formare a populației municipiului Hunedoara</i>	Reabilitarea infrastructurii de educație
		Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii
		Modernizarea procesului de învățământ obligatoriu/postobligatoriu, a învățământului profesional și tehnic (TVET)
	<i>Cresterea gradului de ocupare a forței de muncă la nivelul municipiului</i>	Cresterea competitivității resurselor umane și adaptarea acestora la cerere de pe piața forței de muncă
		Promovarea incluziunii sociale

Axe strategice	Obiective	Domenii de activitate
Mediu	<i>Îmbunătățirea managementului deșeurilor</i>	Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor și extinderea infrastructurii de management al deșeurilor
	<i>Rezolvarea problemelor sectoriale de mediu</i>	Rezolvarea problemelor de mediu din domeniul apei Depoluarea/Reabilitarea zonelor poluate istoric
Dezvoltare urbană	<i>Sprrijinirea dezvoltării durabile a municipiului Hunedoara – pol urban de creștere locală</i>	Reabilitarea infrastructurii fizice, sociale și economice a municipiului Hunedoara, îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban
		Creșterea accesului la cultură
		Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuințelor sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale
	<i>Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane</i>	Prevenirea dezastrelor
		Locuințe
		Crearea și modernizarea unor facilități pentru timpul liber
E-service și e-government		
	Dezvoltarea de alte servicii publice urbane	

În cadrul celui de-al doilea document, PIDU 2009, în scopul îndeplinirii obiectivului general au fost identificate trei obiective specifice, pentru fiecare dintre acestea fiind definite anumite priorități de dezvoltare, conform tabelului de mai jos.

Tabel 6.2. Obiective și priorități de dezvoltare în PIDU 2009

Obiectiv general	Obiective specifice	Priorități de dezvoltare
Dezvoltarea socio-economică a Municipiului Hunedoara, prin modernizarea zonei de acțiune urbană	Reabilitarea infrastructurii rutiere majore de transport	<ul style="list-style-type: none"> - Reabilitarea părții carosabile, a spațiilor verzi aferente străzilor, precum și a trotuarelor acestora - Creșterea vitezei medii de deplasare în cadrul zonei de acțiune urbană - Implementarea unor măsuri de fluidizare și management al traficului - Asigurarea legăturii străzilor reabilitate cu DJ687 în partea de nord a municipiului, pentru a facilita deplasarea rapidă spre municipiul Deva
	Modernizarea spațiilor verzi	<ul style="list-style-type: none"> - Trebuie să vizeze partea centrală a zonei de acțiune urbană, în vecinătatea unor străzi intens circulate - Trebuie să prevadă plantarea de arbori
	Reducerea infraționalității	<ul style="list-style-type: none"> - Trebuie să vizeze prevenirea acestui fenomen în spațiile publice

Definirea unei etape strategice noi de dezvoltare este necesar să fie precedată de analiza riguroasă a impactului strategiilor sau planurilor de dezvoltare anterioare aplicate, cu evidențierea gradului de satisfacere a criteriilor de eficiență vizate la momentul proiectării acestora.

Concluziile formulate cu această ocazie aparțin categoriei lecțiilor învățate, reprezentând în final elemente de referință pentru modul de abordare în cadrul noii strategii.

Una din concluzii se referă la modul de structurare a acțiunilor definite prin documentele programatice elaborate. Astfel, în cadrul documentelor programatice elaborate s-a considerat oportună cuprinderea unui set cât mai complet de acțiuni/proiecte. În timp aceste documente au devenit din ce în ce mai laborioase, cu consecințe asupra modului de monitorizare a lor, care s-a complicat în aceste circumstanțe.

În tabelele următoare sunt prezentate sintetic și integrat acțiunile și proiectele cuprinse în cele două documente programatice din perioada anterioară, cu menționarea stadiului de implementare la nivel de acțiune și cu evidențierea distinctă a obiectivelor permanente și a celor punctuale.

Tabel 6.3. Axa strategică 1 - INFRASTRUCTURA (TRANSPORT, ÎNVĂȚĂMÂNT, SANITARĂ, SOCIALĂ)

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv – Infrastructura de transport rutier			
Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale	Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri locale din mediul urban	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	„Reabilitare și modernizare rețea stradală: str. Avram Iancu, str. Aurel Vlaicu, str. Carpați, str. Victoriei, b-dul Dacia, b-dul 1848, b-dul Libertății, b-dul Republicii, b-dul Traian – municipiul Hunedoara”, cod SMIS 6748: - Refacerea structurii rutiere și a îmbrăcăminților rutiere - Amenajare girații și montare indicatoare rutiere - Reabilitare și creare de noi locuri de parcare - Instalare echipamente de semaforizare performante - Realizare de alveole pentru stațiile de autobuz și dotarea cu panouri informative electronice - Realizare piste de bicicliști - Refacere trotuare și spații verzi - Realizare marcaje și devieri rețele de utilități	Finalizat	PIDU/09
Obiectiv – Îmbunătățirea infrastructurii sociale			
Reabilitarea /modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale	Dezvoltarea / dotarea unităților socio-medicale;	3 proiecte implementate + 1 proiect în curs de evaluare	PDL/07-13

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
	Reabilitarea și modernizarea clădirilor destinate infrastructurii sociale: centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni, centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, centre pentru tineret, persoane aflate în dificultate, precum și dotarea acestora cu echipamente specifice, inclusiv echipamente de informare și comunicare.	În implementare	PDL/07-13
Reabilitarea /modernizarea /dezvoltarea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă	Reabilitarea/ modernizarea/ echiparea infrastructurii școlare din învățământul obligatoriu și a infrastructurii campusurilor universitare;	<i>Obiectiv permanent</i> 2 proiecte reabilitare implementate	PDL/07-13
	Crearea și dezvoltarea campusurilor pentru învățământul profesional și tehnic (CIPT);	Amânat	PDL/07-13
	Dotări cu echipamente didactice, echipamente pentru pregătirea profesională, echipamente IT;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Modernizarea utilităților, inclusiv crearea de facilități speciale pentru persoanele cu dizabilități, pentru toate tipurile de infrastructură educațională.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Obiectiv - Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional si local			
Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală	Dezvoltare Parc Industrial;	Amânat	PDL/07-13
Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități	Decontaminarea terenurilor siturilor industriale poluate, inclusiv preluarea și depozitarea substanțelor toxice și periculoase și îmbunătățirea calității terenurilor – " Hunedoara – regenerare urbană în fosta zonă industrializată"	<i>Obiectiv permanent</i> Reabilitarea sitului industrial Hunedoara – În implementare	PDL/07-13

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv - Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului			
Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe	Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural național cu important potențial turistic și modernizarea infrastructurii conexe, în vederea introducerii în circuitul turistic – Castelul Corvinilor, catedralele din localitate	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Restaurarea, protecția și conservarea patrimoniului cultural din mediul urban.	<i>Obiectiv permanent</i> În fază de proiect	PDL/07-13

Tabel 6.4. Axa strategică 2 – COMPETITIVITATE ECONOMICĂ

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv – Dezvoltarea mediului economic din municipiul Hunedoara			
Dezvoltarea infrastructurii de afaceri	Dezvoltarea Parcului Industrial Hunedoara;	În fază de proiect	PDL/07-13
Sprijinirea investițiilor în municipiul Hunedoara	Realizarea de materiale și acțiuni promoționale destinate atragerii de investitori străini în municipiul Hunedoara;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Dezvoltarea de relații de parteneriat între sectorul public și cel privat în activitatea de atragere a investițiilor străine;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Reutilizarea suprafețelor de teren devenite disponibile în urma reabilitării siturilor industriale, în scopul dezvoltării de activități economice alternative la nivel local, județean/regional.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13

Dezvoltarea de servicii pentru mediul antreprenorial	Implementarea standardelor UE în domeniul calității și în domeniul protecției mediului;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Traininguri specifice în domeniul managementului de proiect și accesarea Fondurilor Structurale;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Implementarea metodelor inovatoare pentru forme flexibile de organizare a muncii, inclusiv noi practici pentru îmbunătățirea calității și productivității la locul de muncă;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Dezvoltarea activităților productive	Achiziția de echipamente, utilaje, sisteme IT, tehnologii moderne;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Construcția/extinderea/relocalizarea spațiilor de producție;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Dezvoltarea afacerilor în sistem de franciză;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Achiziția de brevete, mărci, licențe, patente;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Obiectiv - Dezvoltarea activității de cercetare - dezvoltare-inovare			
Dezvoltarea e -economiei	Dezvoltarea și implementarea de sisteme pentru comerțul electronic.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Dezvoltarea serviciilor publice electronice	Realizarea conexiunilor broadband pentru școli și administrația publică locală din municipiul Hunedoara	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Realizarea unui sistem electronic integrat pentru serviciile medicale și administrația publică locală din municipiul Hunedoara	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Realizarea de sistem GIS pentru creșterea interoperabilității sistemelor informaționale.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13

Tabel 6.5. Axa strategică 3 - TURISM

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv - Infrastructura de turism			
Amenajarea parcarilor și a sistemelor de marcaj în zonele turistice	Marcarea și inscripționarea în mai multe limbi a căilor de acces către obiectivele turistice din municipiu	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Extinderea panourilor stradale tip "city - light";	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Crearea și reabilitarea obiectivelor turistice	Reabilitarea Castelului Corvinilor, incluzând accesul, restaurarea exterioară și interioară, iluminarea, etc.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Mini-stațiune turistică Vadu Dobrii.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Obiectiv - Creșterea competitivității sectorului turistic			
Diversificarea ofertei turistice regionale și dezvoltarea medului de afaceri în turism	Crearea și promovarea produselor turistice cu specific local.	<i>Obiectiv permanent</i> Construire și dotare Centru Național de Informare și Promovare Turistică în Municipiul Hunedoara - În fază de proiect	PDL/07-13
Calificarea personalului în turism	Formarea profesională a resurselor umane din domeniul turismului;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Susținerea inițiativelor regionale de formare în domeniul turismului prin adaptarea învățământului la exigențele U.E.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13

Tabel 6.6. Axa strategică 4 – RESURSE UMANE ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv - Asigurarea accesului la educație și formare a populației municipiului Hunedoara			
Reabilitarea infrastructurii de educație	Modernizarea și/sau extinderea tuturor unităților de învățământ	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Măsurile specifice în școli pentru a asigura accesul la educație al elevilor cu dizabilități;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Echipare săli de clasă, laboratoare, biblioteci școlare și săli de sport	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii	Tranziția de la școală la viața activă;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Accesul și participarea la formare profesională continuă în concordanță cu Cadrul European al Calificărilor.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Modernizarea procesului de învățământ obligatoriu / postobligatoriu, a învățământului profesional și tehnic (TVET)	Corelarea ofertei de formare profesională prin TVET cu cererea pieței, astfel încât să fie acoperite domeniile prioritare.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Obiectiv – Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă la nivelul municipiului Hunedoara			
Creșterea competitivității resurselor umane și adaptarea acestora la cererea de pe piața forței de muncă	Dezvoltarea și implementarea măsurilor active de ocupare;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Organizarea de module de recalificare/ reconversie, perfecționare, consiliere și orientare pentru șomerii;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Dezvoltare servicii de consiliere, orientare, informare privind cariera	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Promovarea incluziunii sociale	Facilitarea participării la formare profesională a tinerilor care provin din grupuri dezavantajate;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Dezvoltarea/ crearea de servicii destinate îmbunătățirii calității vieții grupurilor expuse marginalizării sociale;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Reconversie, recalificare, completare studii, obținerea unei prime calificări, integrarea pe piața muncii pentru persoanele ce provin din grupuri dezavantajate social sau care au dificultăți în integrarea socio-profesională.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13

Tabel 6.7. Axa strategică 5 – MEDIU

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv – Îmbunătățirea managementului deșeurilor			
Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor și extinderea infrastructurii de management al deșeurilor	Închiderea depozitului de deșeuri din Hășdat;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Construirea facilităților adecvate pentru deșeurile municipale periculoase și alte categorii specifice de deșeuri (deșeuri din construcții și demolări, etc.)	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Obiectiv – Rezolvarea problemelor sectoriale de mediu			
Rezolvarea problemelor de mediu din domeniul apei	Reabilitarea vechilor rețele și realizarea de noi rețele de distribuție a apei potabile și de canalizare, în special în localitățile și satele aparținătoare municipiului Hunedoara;	<i>Obiectiv permanent</i> 2 proiecte extindere – în curs de implementare	PDL/07-13
	Regularizarea cursurilor de apă;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Inventarierea tuturor surselor individuale de alimentare cu apă potabilă din mediul urban și rural;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
Depoluarea/ Reabilitarea zonelor poluate istoric	Reducerea volumului de deșeuri depozitate la nivel local;	<i>Amânat</i>	PDL/07-13
	Realizarea unei stații de sortare – triere a deșeurilor și a unui incinerator.	<i>Amânat</i>	PDL/07-13

Tabel 6.8. Axa strategică 6 – DEZVOLTARE URBANĂ

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Obiectiv – Sprijinirea dezvoltării durabile a municipiului Hunedoara – pol urban de creștere locală			
Reabilitarea infrastructurii fizice, sociale și economice a municipiului Hunedoara, îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv transportul urban	Modernizarea infrastructurii municipale de circulație și transport;	<i>Obiectiv permanent</i> În fază de proiect	PDL/07-13
	Reabilitarea infrastructurii și utilităților publice urbane (iluminat public, cablare broadband, etc);	<i>Obiectiv permanent</i> 3 proiecte iluminat public în implementare	PDL/07-13
	Conservarea spațiilor verzi pentru recreere (parcuri, mobilier urban, containere, deșeuri);	<i>Obiectiv permanent</i> 1 proiect reabilitare în implementare	PDL/07-13
	Reabilitarea siturilor industriale și/sau a siturilor poluate și abandonate și pregătirea lor pentru noi utilizări.	<i>Obiectiv permanent</i> Reabilitarea sitului industrial Hunedoara – în implementare	PDL/07-13
Creșterea accesului la cultură	Reabilitarea patrimoniului cultural național, patrimoniu cultural local din mediul urban și infrastructura pentru activități culturale, inclusiv construirea și reabilitarea lăcașelor de cult;	<i>Obiectiv permanent</i> Proiecte implementate și în curs de implementare	PDL/07-13
	Sprijin pentru organizarea de expoziții, vernisaje, concerte și alte evenimente culturale;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Sprijinirea creației contemporane în toate domeniile culturale, respectiv derularea de activități educativ-culturale pentru comunitate.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Reabilitarea infrastructurii sociale, inclusiv a locuințelor sociale și îmbunătățirea serviciilor sociale	Dezvoltarea/dotarea Unități socio-medicale	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Reabilitarea și modernizarea clădirilor destinate infrastructurii sociale: centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni, centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, centre pentru tineret, persoane aflate în dificultate, precum și dotarea acestora cu echipamente specifice, inclusiv echipamente de informare și comunicare.	<i>Obiectiv permanent</i> Înființare „Centru social multifuncțional pentru persoane vârstnice din municipiul Hunedoara” + 3 proiecte reabilitare în implementare	
Prevenirea dezastrelor	Lucrări de combatere și prevenire a inundațiilor în zone de risc;	Amânat	PDL/07-13
	Finanțarea studiilor și acțiunilor de prevenire a incendiilor;	Amânat	PDL/07-13
	Măsurile autorităților abilitate pentru cazurile în care se efectuează modificări neautorizate la unele construcții realizate după standardele vechi și care pot prezenta pericol de prăbușire în cazul unui seism;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Locuințe	Sprejinierea activității Agenției Naționale pentru Locuințe privind asigurarea amplasamentelor necesare construcției de locuințe;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Îmbunătățirea condițiilor de trai prin refacerea fondului locativ și a utilităților, inclusiv reabilitarea termică a unor clădiri de locuit multietajate.	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
Obiectiv – Dezvoltarea sistemului de servicii publice urbane			
Crearea și modernizarea unor facilități pentru timpul liber	Reabilitarea zonelor de recreere, inclusiv a facilităților sportive;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Amenajarea peisagistică urbană în vederea asigurării raportului optim de spații verzi pe locuitor;	<i>Obiectiv permanent</i>	PDL/07-13
	Amenajarea și modernizarea unor parcuri tematice (pentru copii, de distracție, Grădina Zoologică);	<i>Reamenajarea și modernizarea Grădinii Zoologice – parțial</i>	PDL/07-13

Obiective/Axa prioritară	Tipuri de acțiuni	Stadiu implementare	Document planificare
Transformarea Parcului Tineretului într-un „plămân verde” al orașului, prin extinderea și reabilitarea acestuia după un concept nou	Reabilitarea și extinderea Parcului Tineretului” - Cod SMIS 6749: - Extinderea parcului pe laturile N și V - Refacerea structurii de alei a parcului - Repararea împrejmuirii și refacerea ei, acolo unde e necesar - Desfacerea fântânii existente și realizarea unei fântâni noi, pe altă poziție - Refacerea dotărilor și a utilităților - Realizarea de plantații noi și refacerea zonelor verzi - Amenajarea unui loc de joacă dotat cu instalații aferente	Finalizat	PIDU/09
E-service și e - government	Realizarea de studii și proiecte pentru reorganizarea și îmbunătățirea serviciilor publice	Amânat	PDL/07-13
Dezvoltarea de alte servicii publice urbane	Îmbunătățire acces persoane cu dizabilități în instituțiile publice	Amânat	PDL/07-13
	Achiziționarea de echipamente necesare pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității (sisteme de supraveghere, etc).	Amânat	PDL/07-13
Prevenirea și descurajarea fenomenului contravențional/ infracțional în zonele de risc, prin crearea factorului psihologic de descurajare, supravegherea spațiului din apropierea instituțiilor de învățământ, cu scopul eliminării evenimentelor nedorite în care sunt implicați elevii, asigurarea unei baze de date pentru analiza evenimentelor socio-umane, asigurarea de probe juridice	„Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în municipiul Hunedoara” - Proiect Cod SMIS 6750 : - Achiziționarea și instalarea în cadrul zonei de acțiune urbană a 26 camere de supraveghere - Dotare Centru Dispecer	Finalizat	PIDU/09

6.2. Analiza investițiilor din perioada anterioară

În perioada 2010 – 2013, pe lista de investiții a Primăriei Municipiului Hunedoara au fost incluse o serie de proiecte considerate prioritare pentru momentul respectiv.

Unele dintre proiecte se regăsesc pe listele de investiții din mai mulți ani, fie datorită lipsei finanțării pentru demararea sau derularea lor, fie datorită prelungirii investiției.

Evoluția nivelului de investiții stabilite pentru fiecare an, în perioada 2010 – 2013 este redată în graficul din Figura 6.1.

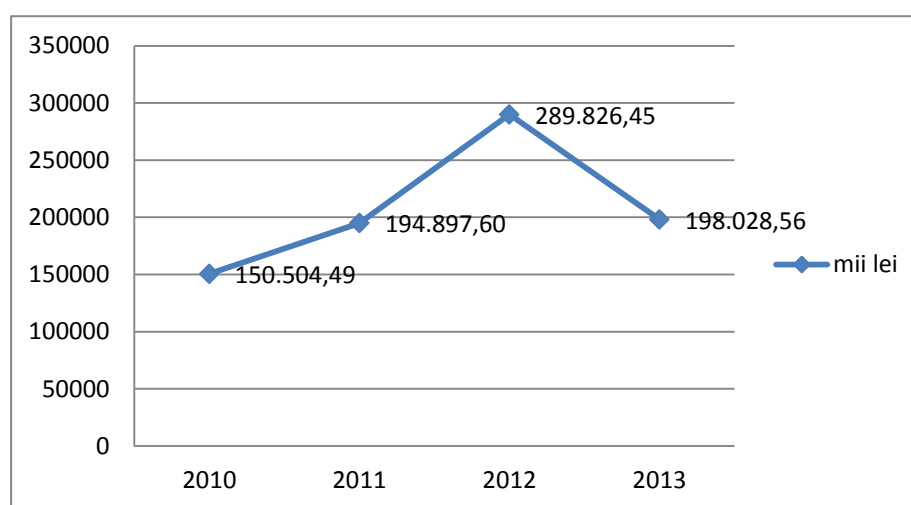

Figura 6.1. Evoluția nivelului investițiilor anuale prognozate, 2010 – 2013

Analizând sursele de investiții propuse pentru realizarea proiectelor respective, constatăm că în anul 2010 acestea aveau repartitia din graficul din Figura 6.2.

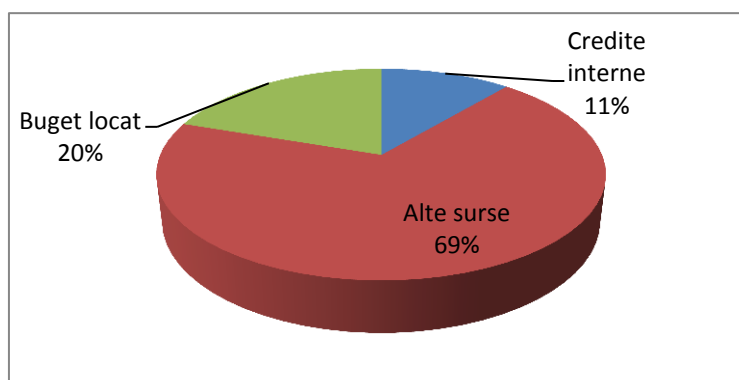

Figura 6.2. Surse de investiții, 2010

În anii următori, pe lista surselor de investiții, un loc important încep să îl ocupe programele cu finanțare nerambursabilă. Distribuția

surselor de finanțare și evoluția acestora pentru perioada 2011 – 2013 este prezentată în Figura 6.3.

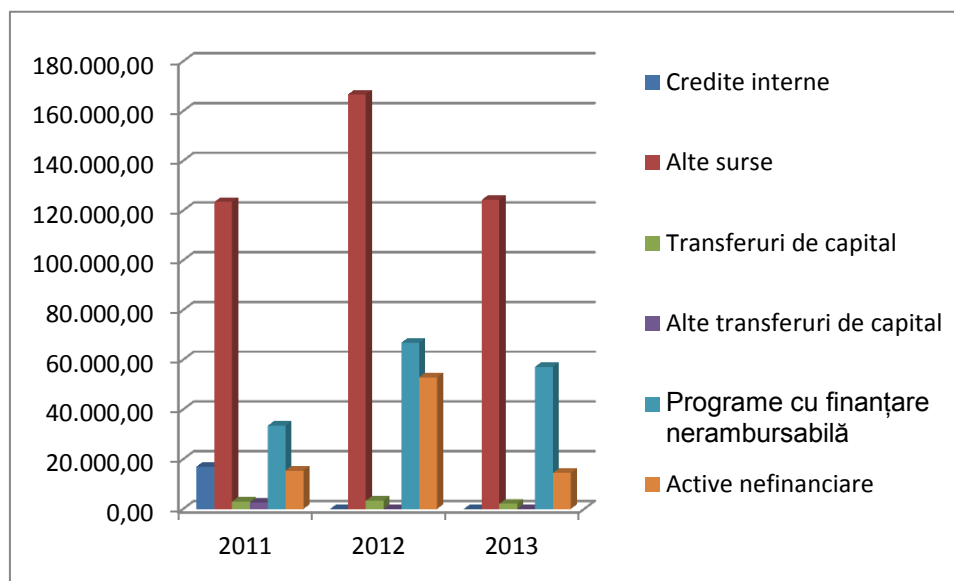

Figura 6.3. Evoluția surselor de investiții, 2011 – 2013

Din grafic se poate remarca o evoluție favorabilă a fondurilor prognozate a fi atrase din programele cu finanțare nerambursabilă, ca procentaj din totalul investițiilor, evidențiată mai clar în Figura 6.4.

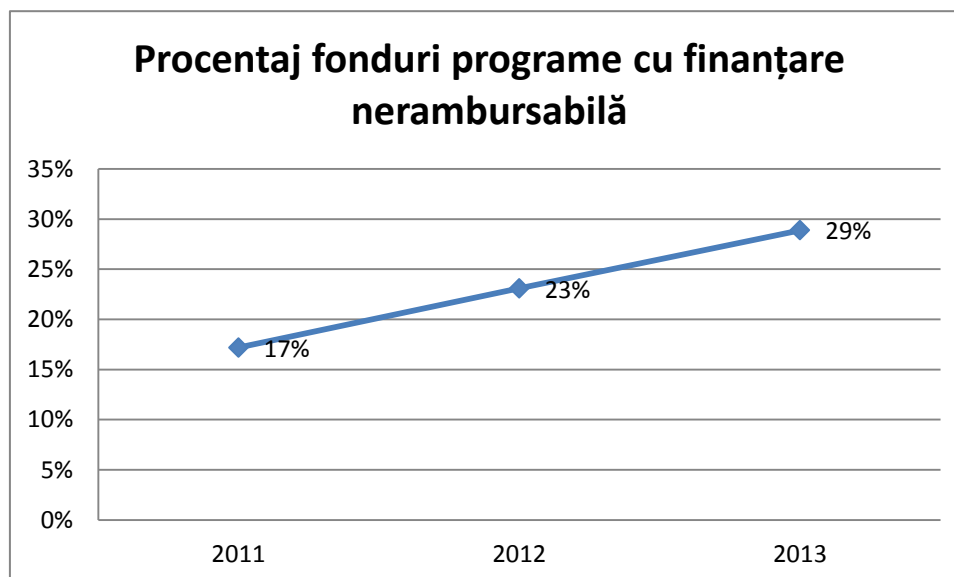

Figura 6.4. Evoluția ponderii fondurilor prognozate a fi atrase din programe cu finanțare nerambursabilă, 2011 – 2013

Analizând proiectele propuse pentru implementare, se poate realiza o grupare a acestora pe direcții de acțiune principale. Mai jos este

prezentată repartiția principalelor proiecte propuse pentru realizare în perioada analizată pe direcții de acțiune:

D1. Infrastructură urbană

- Reparații curente, verificări și revizii la instalații termoficare, electrice, sanitare, gaze naturale la imobilele aflate în administrarea Primăriei
- Reabilitarea și modernizare clădire Primărie, Casa Căsătoriilor
- Reabilitarea sitului industrial Hunedoara
- Realizare bloc ANL
- Extindere și reabilitare rețele utilități
- Reabilitare termică a blocurilor
- Modernizare iluminat public
- Amenajări locuri de joacă
- Reabilitare și modernizare rețea stradală
- Reabilitare drum județean DJ687
- Proiectare și construire șosea de centură

D2. Educație

- Reabilitare și dotare spații funcționale unități de învățământ
- Reabilitare termică unități de învățământ
- Realizare împrejurimi la unități de învățământ

D3. Sănătate

- Reabilitare, modernizare, echipare Spital Dr. Alexandru Simionescu

D4. Cultură și turism

- Construire și dotare Centru Național de Informare Turistică
- Reabilitare, modernizare și dotare : Casa de Cultură, Baza Sportivă Michael Klein, Grădina Zoologică, Bazin de înot
- Realizare ștrand, skatepark, parc de distracție, patinoar mobil
- Reabilitare, modernizare și dotare Castelul Corvinilor
- Reabilitare și extindere Parcul Tineretului

D5. Asistență socială

- Reabilitare și modernizare Unitate Medico-Socială, Centru de zi pentru copii, Creșă Căsuța cu Pitici
- Centru Social Multifuncțional pentru persoane vârstnice

O observație importantă care trebuie făcută asupra investițiilor realizate în perioada 2010 – 2012 este, totuși, procentajul redus al investițiilor realizate efectiv, în raport cu cele prognozate. Observația este valabilă inclusiv pentru procentajul de atragere al fondurilor din programe cu finanțare nerambursabilă. Astfel, valoarea investițiilor realizate în perioada menționată și evoluția acestora este evidențiată în Figura 6.5.

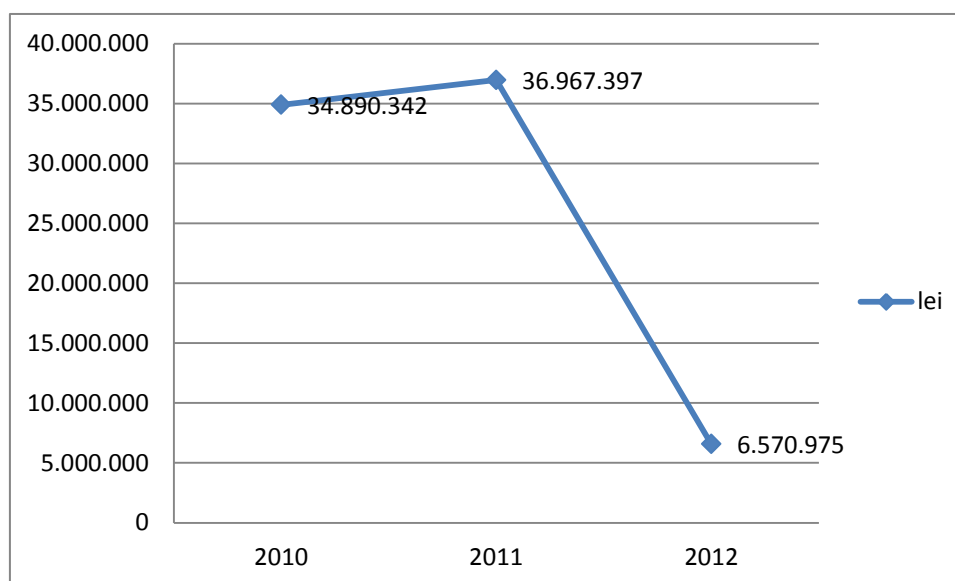

Figura 6.5. Evoluția valorii investițiilor, 2010 - 2012

Din compararea graficelor din Figura 6.1 și Figura 6.5, se observă gradul mic de realizare al proiectelor propuse pe fiecare an, atât ca valoare, cât și ca număr de proiecte implementate. Același lucru este valabil și pentru anul 2013, când se constată că multe dintre proiecte nu au fost demarate (143 de proiecte din cele 185 înscrise în „Lista de investiții 2013” au gradul de realizare 0%).

6.3. Proiecte implementate și în curs de implementare

6.3.1. Lista principalelor proiecte implementate

În Tabel 6.9 este prezentată lista principalelor investiții (valoare peste 100.000 lei) realizate în perioada 2010 – 2013 și detalii referitoare la acestea (sursă: <http://hartainvestitii.primariahd.ro>)

Tabel 6.9. Lista principalelor investiții realizate (2010 – 2013)

Nr. crt.	Denumire investiție	Valoare	Finanțare	Descriere
1	„Reabilitare și modernizare rețea stradală: str. Avram Iancu, str. Aurel Vlaicu, str. Carpați, str. Victoriei, b-dul Dacia, b-dul 1848, b-dul Libertății, b-dul Republicii, b-dul Traian – municipiul Hunedoara”, cod SMIS 6748, contract de finanțare nr. 1179/21.12.2010	26.046.143,56 lei	POR 2007 – 2013 , Axa prioritară 1 “Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, Domeniul major de intervenție 1.1. “Planuri integrate de dezvoltare urbană, sub-domeniul “Centre urbane”.	<ul style="list-style-type: none"> - Străzi reabilitate și modernizate 11,05 km - S-au amenajat și dotat cu mobilier și panouri electronice informative un număr de 19 stații bus. - S-a amenajat pistă pentru cicliști cu suprafața de 2.625 mp - S-au înlocuit un număr 15 sisteme de semaforizare uzate fizic sau moral din 6 intersecții de strazi, s-au montat 153 de indicatoare de circulație
2	„Reabilitare și extinderea Parcului Tineretului Hunedoara”, Cod SMIS 6749 Contract de finanțare nr. 1100/06.12.2010	923.016,38 lei	POR 2007 – 2013 , Axa prioritară 1 “Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, Domeniul major de intervenție 1.1. “Planuri integrate de dezvoltare urbană, sub-domeniul “Centre urbane”.	<ul style="list-style-type: none"> - Suprafața zonelor verzi modernizate 24.500 mp - Montat gazon artificial pentru loc de joacă copii 785 mp - Montat mobilier urban 130 buc - Reabilitarea și extinderea Parcului Tineretului (incluzând plantarea a 300 de arbori), parcul devenind un „plămân verde” în centrul municipiului Hunedoara

Nr. crt.	Denumire investiție	Valoare	Finanțare	Descriere
3	"Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor în municipiul Hunedoara", Cod SMIS 6750 Contract de finanțare nr. 1081/06.12.2010	3.627.213,50 lei	POR 2007 – 2013 , Axa prioritară 1 "Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere", Domeniul major de intervenție 1.1. "Planuri integrate de dezvoltare urbană, sub-domeniul "Centre urbane".	<ul style="list-style-type: none"> - Montat camere video exterior 26 buc - Centru dispecer monitorizare video și management stocare date pentru siguranța cetățenilor municipiului.
4	„Modernizarea Grădinii Zoologice Hunedoara”	1.767.248,25 lei	Implementarea și realizarea proiectelor de investiții în vederea atingerii standardelor necesare autorizării grădinilor zoologice	<ul style="list-style-type: none"> - Reamenajarea și modernizarea Grădinii zoologice la standarde europene
5	Reabilitare și modernizare Baza Sportivă Michael Klein - regazonare teren antrenament nr. 2	532.460,00 lei	Bugetul Consiliului Județean Hunedoara	<ul style="list-style-type: none"> - Refacerea gazonului de la terenul de fotbal nr. 2, prin decopertarea celui existent distrus și montarea de gazon natural nou pe o suprafață de 880 mp - Realizarea unui sistem automatizat cu senzor de ploaie pentru stropirea gazonului - Realizare clădire vestiar cu toate utilitățile necesare (alimentare cu apă, instalații electrice, instalații sanitare, instalații termoficare cu două centrale termice murale) - Realizare împrejmuire constând din gard și poartă, 358 m, 160 buc. panouri construcții metalice - Realizare tribună cu scaune, 198 locuri

Nr. crt.	Denumire investiție	Valoare	Finanțare	Descriere
6	Dispozitive pentru echiparea centralei termice pentru Unitatea Medico-Sociala, str. Ștefan cel Mare	130.843,56 lei	Buget de stat prin Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse, aprobat prin HG 1274/ 2008	- S-a achiziționat și montat în punctul termic de la Unitatea de Asistență Medico Socială două centrale termice, împreună cu echipamentele auxiliare necesare, în vederea producerii apei calde menajere și agent termic pentru imobilul amintit.
7	Ascensor electric pentru Unitatea Medico-Sociala, str. Ștefan cel Mare	181.759,20 lei	Buget de stat prin Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse	- S-a realizat o anexă cu destinația Casa liftului - S-a achiziționat și montat un lift pentru transportul persoanelor, precum și transportul unor materiale ca de exemplu medicamente, hrană, etc
8	Reabilitare, compartimentare și extindere bloc cronici în vederea amenajării Unității Medico-Sociale cu 120 paturi	3.722.384,29 lei	Buget de stat prin Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse: 3.066.471 lei incl. T.V.A. Buget local: 1.162.907 lei incl. T.V.A., conform Hotararii Consiliului Local al Municipiului Hunedoara nr. 107/ 22.05.2008	- S-a înființat o Unitate Medico – Socială cu 120 paturi, prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Hunedoara nr. 228/ 30.10.2006 - Realizare covor PVC și cordoane de sudură la clădirea existentă - Realizare pervazuri exterioare din tablă - Realizarea glafurilor interioare din covor PVC - Montarea lambriurilor de protecție din PAL, în saloane - Realizare lucrări de demolare la scara B - Suplimentarea cantității de săpătură și beton conform PV de verificare a cotei de fundare - Demontare copertină la scara B și lucrări suplimentare pentru realizarea infrastructurii scării B

Nr. crt.	Denumire investiție	Valoare	Finanțare	Descriere
				<ul style="list-style-type: none"> - Montarea unor ușițe de vizitare pentru robineți și la grilele de aerisire, în grupurile sanitare și pe coloanele de aerisire, lucrări care nu au fost cuprinse în proiectul inițial - Turnarea unei șape autonivelante care să asigure lipirea covorului PVC în clădirea existentă și în zona scărilor A și B
9	Realizare zid de sprijin in zona blocurilor de locuinte pentru tineri, str. Alexandru Vlahuta, nr. 16 A	198.984,40 lei	Buget local	<ul style="list-style-type: none"> - S-a realizat un zid de sprijin, prevăzut și în Studiul de Fezabilitate, cu înălțimea de 2,7 m și lungimea de 46 m precum și a șanțurilor cu pereu cu lungimea de 46 m
10	Complex adapost câini comunitari și gard pentru împrejmuirea proprietății lucrării	147.940,90 lei	Buget local	<ul style="list-style-type: none"> - Construirea a șase construcții cu destinațiile: două adăposturi pentru câini, bucătărie care servește la prepararea hranei acestora, magazie de furaje , grajd și o sală de tratament și birouri pentru personalul care se ocupă de îngrijirea lor

Dintre celelalte investiții realizate în perioada 2010 – 2013, amintim:

- Achiziționare învelitoare din țiglă la Creșa Săptămânală Căsuța cu Pitici, str. I.L. Caragiale nr. 6
- Reparații capitale la acoperișul de la Creșa Săptămânală Căsuța cu Pitici, str. I.L. Caragiale nr. 6
- Amenajare loc de joacă: str. Poștei, str. Gh.Lazăr, str. Transilvaniei, str. Munteniei, str. Trandafirilor, str. Zambilelor, str. Pinilor
- Extindere rețea electrică de 0,4 KV LEA JT, str. Valea Seacă
- Realizare iluminat ornamental la Biserica Romano – Catolică
- Realizare iluminat ornamental la Catedrala Eroilor

- Orășelul Copiilor - zona Complex Sportiv Michael Klein
- Reabilitare fântâna arteziană din fața Casei de Cultură
- Asigurarea siguranței generale la Grădina Zoologica
- Reparatii la casa liftului Complex Comercial Dunarea
- Modificarea instalației de utilizare a gazelor naturale la Căminul pentru persoane vârstnice
- Execuție instalație utilizarea gaze naturale, Grădinița GRĂDINIȚA PN3+PP3 – Licurici
- Amenajari interioare pentru grădinița PP Licurici la grădinița PN 3
- Înlocuire centrale termice, schimbător de căldură și executare instalații aferente la Căminul pentru persoane varstnice
- Reparații podeț râul Zlaști
- Alimentare cu energie electrica pentru Unitatea Medico-Socială
- Dispozitive pentru echiparea centralei termice pentru Unitatea Medico-Socială
- Realizare sistem de irigații in Parcul Tineretului
- Instalatii exterioare de iluminat, rețea de distribuție subterană în Parcul Tineretului
- Confectionare și montare filigorie din lemn în Parcul Tineretului
- Modernizare fântană arteziană în Parcul Tineretului

6.3.2. Lista principalelor proiecte în curs de implementare

În Tabel 6.10 este prezentată lista principalelor proiecte aflate în curs de implementare, la finalul anului 2013.

Tabel 6.10. Lista principalelor proiecte aflate în curs de implementare, 2013

Nr. crt.	Denumire investiție	Finanțare
1	„Reabilitarea sitului industrial Hunedoara și pregătirea sa pentru noi activități”, cod SMIS 29982	Axa prioritară - Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local, Domeniu major de intervenție - Reabilitarea siturilor industriale poluate și neutilizate și pregătirea pentru noi activități
2	„Centru social multifuncțional pentru persoane vârstnice din municipiul Hunedoara”, cod SMIS 30122	Axa prioritară 3 - Îmbunătățirea infrastructurii sociale, domeniul major de intervenție 3.2 Reabilitarea/modernizarea/ dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale contract de finanțare 3608/29.01.2013
3	Reparații capitale Casa de Cultură	Buget local Buget Consiliul Județean Hunedoara
4	Lucrări de extindere rețea de alimentare cu apă și canalizare, de pompare și reabilitare stradală în municipiul Hunedoara Locații: str. Cerbului, str. Transilvaniei, str. Munteniei, Aleea Obor, Platou Piata Obor, Aleea Viitorului	Bugetul local
5	Lucrări de extindere rețea de alimentare cu apă și canalizare, de pompare și reabilitare stradală în municipiul Hunedoara Locații: DJ687j – Hunedoara-Bos, DC114 – Hunedoara – Răcăstie, str. Brădet, str. Rândunicii, str. Câmpului, Alee Câmpului, str. Independenței, str. E.Racoviță, str. Cloșca, str. A.Vlaicu, B-dul Libertății	Bugetul local

6.3.3. Lista investițiilor aflate în faza de proiect

În continuare este prezentată lista principalelor proiecte aflate în faza de proiect sau depuse pentru obținerea finanțării, la finalul anului 2013:

- "Fii activ! PreOCUPĂ-TE pe piața muncii!", numărul 134910 – depus pe axa 5.1 POS DRU;
- „ACASĂ- ACțiuni pentru ocupare - o șanSĂ în plus pe piața muncii” – depus pe axa 5.2 POS DRU;
- Construire și dotare Centru Național de Informare și Promovare Turistică în Municipiul Hunedoara – se depune pe axa 5.3 -P.O.R.
- Reabilitarea, modernizarea și echiparea ambulatoriului integrat al spitalului Municipiului Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara
- Reabilitare DJ 687: Sântuhalm - Hunedoara, sector Km 7+830 și 10+090; buget Consiliul Județean Hunedoara
- Reabilitare stație hidrofor SC1 - Micro IV, str. Câmpului; buget local
- Realizare teren de sport multifuncțional cu împrejmuire și iluminat nocturn în incinta Școlii Generale nr. 2; buget local
- Realizare teren de sport multifuncțional cu împrejmuire și iluminat nocturn în incinta Colegiului Tehnic Matei Corvin; buget local
- Amenajare zonă de agrement strand în municipiul Hunedoara; buget local

Capitolul 7. Municipiul în context județean / regional / național / european

7.1. Context european

Principalul element de fundamentare a strategiilor elaborate pentru perioada următoare în cadrul țărilor din Uniunea Europeană îl reprezintă documentul **Strategia Europa 2020**.

Acest document a fost adoptat de Consiliul European la 17 iunie 2010 și reprezintă agenda comună a UE pentru următorul deceniu. Strategia pune accentul pe o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, prin care se pot depăși deficiențele structurale ale economiei Europei, cu îmbunătățirea competitivității și productivității, precum și consolidarea unei economii de piață durabile. Aceste trei prioritati se sprijină reciproc și sunt în măsură să ajute Uniunea Europeană și statele membre pentru realizarea unui nivel ridicat de ocupare a forței de muncă, de productivitate și de coeziune socială.

Domeniile cheie ale strategiei sunt exprimate sub forma a cinci obiective principale la nivel UE. În plus față de aceste obiective, au fost adoptate șapte inițiative emblematice, cu scopul de a conduce progresul către obiectivele Strategiei Europa 2020.

Astfel, Strategia Europa 2020 își propune să asigure o *creștere economică*:

- *inteligentă* - prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- *durabilă* - prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de carbon și o industrie competitivă;
- *favorabilă incluziunii* - prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei.

Ca urmare, cele cinci obiective vizează ocuparea forței de muncă, cercetarea, educația, reducerea sărăciei și energia/clima, prin care se satisfac cerințele majore ale celor trei priorități menționate deja: creșterea economică inteligentă; creșterea durabilă; creșterea favorabilă incluziunii sociale.

Sintetic, obiectivele principale se exprimă prin:

- Ocuparea forței de muncă:
 - rata de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani;
- Cercetarea și dezvoltarea:

- alocarea a 3% din PIB-ul UE pentru cercetare și dezvoltare;
- Schimbările climatice și utilizarea durabilă a energiei (obiectivul „20/20/20” în materie de clima/energie):
 - reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră (sau chiar cu 30%, în condiții favorabile) față de nivelurile înregistrate în 1990;
 - creșterea ponderii surselor de energie regenerabile în consumul final de energie până la 20%;
 - creșterea cu 20% a eficienței energetice;
- Educația:
 - reducerea sub 10% a ratei de părăsire timpurie a școlii;
 - creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani;
- Lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale:
 - reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale.

Indicatorii de referință prin care să fie facilitată translatarea obiectivelor în valori cuantificabile, precum și trendul înregistrat în ultima perioadă la acești indicatori, se prezintă în Tabel 7.1.

Obiectivele Strategiei Europa 2020:

- definesc poziția pe care ar trebui să o ocupe Uniunea Europeană în 2020 din punctul de vedere al unor parametri majori;
- sunt transpuse în obiective naționale pentru ca fiecare stat membru să-și poată urmări evoluția;
- sunt comune și nu presupun repartizarea sarcinilor, urmând a fi realizate prin acțiuni la nivel național și European;
- sunt interdependente și se susțin reciproc:
 - progresele în plan educațional contribuie la îmbunătățirea perspectivelor profesionale și la reducerea sărăciei.
 - mai multă cercetare și inovare și o utilizare mai eficientă a resurselor ne ajută să devenim mai competitivi și oferă condiții favorabile creării de noi locuri de muncă.
 - investițiile în tehnologii ecologice contribuie la combaterea schimbărilor climatice și creează noi oportunități de afaceri și locuri de muncă.

Tabel 7.1. Criteriile principale ale Strategiei Europa 2020

Indicatorul	Detalii	Perioada de referință						Target 2020
		2005	2008	2009	2010	2011	2012	
<i>75% din populația în vârstă de 20-64 de ani ar trebui să fie angajată.</i>								
Rata ocupării forței de muncă - grupa de vârstă 20-64 ani	% din populația în vârstă de 20-64 ani	68,0	70,3	69,0	68,5	68,6	68,5	75%
<i>3% din PIB-ul UE ar trebui investit în cercetare și dezvoltare.</i>								
Cheltuieli interne brute de C&D	% din PIB	1,82	1,92	2,01	2	2,03	(;)	3%
<i>Emisiile de gaze cu efect de seră ar trebui reduse cu 20% față de 1990; Ponderea surselor regenerabile de energie în consumul final de energie ar trebui să fie majorată la 20%; Eficiența energetică ar trebui să se îmbunătățească cu 20%.</i>								
Emisiile de gaze cu efect de seră	Indicele 1990 = 100%	93,22	90,29	83,74	85,72	83,03	(;)	80%
Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie	%	8,5	10,4	11,6	12,5	13,0	(;)	20%
Consumul de energie primară	milioane de tone de echivalent petrol (toe)	1702,8	1681,8	1592,4	1644,6	1583,0	(;)	1474
Consumul final de energie	milioane de tone de echivalent petrol (toe)	1191,9	1173,0	1110,1	1152,5	1103,3	(;)	1078
<i>Ponderea abandonului școlar timpuriu trebuie să fie sub 10% și cel puțin 40% din persoanele între 30-34 de ani să fi absolvit studii superioare sau echivalente</i>								
Persoanelor care părăsesc timpuriu educația și formarea profesională	% din populația în vârstă de 18-24 de ani	15,8	14,8	14,3	14,0	13,5	12,8	10%
Educația terțiară	% din populația în vârstă de 30-34 de ani	28,0	31,0	32,2	33,5	34,6	35,8	40%

Indicatorul	Detalii	Perioada de referință						Target 2020
		2005	2008	2009	2010	2011	2012	
<i>Sărăcia ar trebui să fie redusă cu cel puțin 20 de milioane de oameni în afara riscului de sărăcie sau excluziune socială</i>								
Persoanele expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială	mii	123892	115694	113773	116206	119758	124392	(;)
Persoanele care trăiesc în gospodării cu intensitate de lucru foarte scăzută	mii	39112	34269	34223	37857	38527	36936	(;)
Persoanele expuse riscului de sărăcie după transferurile sociale	mii	79070	80661	80179	80718	83413	85267	(;)
Oameni lipsiți grav material	mii	51729	41440	39764	40853	43420	51010	(;)

Statele membre au adoptat propriile lor obiective naționale în aceste domenii. Astfel, până în anul 2020, România trebuie să atingă următorii indicatori (Tabel 7.2):

Tabel 7.2. Obiectivele România 2020 în corelație cu Europa 2020

Obiectivele Strategiei Europa 2020		Uniunea Europeană	România
			Obiectiv 2020
1	Rata de ocupare a populației cu vârsta de 20-64 ani	75%	70%
2	Investiții în cercetare și dezvoltare	3% din PIB	2% din PIB
Energie și schimbări climatice			
3	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (față de anul 1990)	20%	
	Ponderele energiei din surse regenerabile	20%	
	Creșterea eficienței energetice	20%	19%
Educație			
4	Rata părăsirii timpurii a școlii	10%	11,3%
	Rata populației cu vârsta de 30-34 ani absolventă a unei forme de educație terțiară	40%	26,7%
5	Promovarea incluziunii sociale, în special prin reducerea sărăciei – reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială	Cu cel puțin 20 de milioane	Cu cel puțin 580.000 de persoane

Țintele valorice ale României pentru îndeplinirea obiectivelor Strategiei Europei 2020 au fost stabilite în urma unor dezbateri ale autorităților românești și aprobate apoi de către Comisia Europeană. Acestea au fost incluse în *Programul Național de Reformă al României 2011-2013*.

Inițiative strategice

Obiectivele sunt reprezentative pentru cele trei priorități - o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii - dar nu sunt exhaustive. Pentru a sprijini realizarea acestora, este necesară întreprinderea unei game largi de acțiuni la nivelul național, al UE și internațional. Comisia Europeană prezintă în acest sens șapte inițiative emblematice, al căror

scop este de stimulare a realizării de progrese în cadrul fiecărei teme prioritare, astfel:

- *„O Uniune a inovării”*- pentru a îmbunătăți condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;
- *„Tineretul în mișcare”* - pentru a consolida performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- *„O agendă digitală pentru Europa”*- pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză și pentru a valorifica beneficiile pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;
- *„O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”*- pentru a permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;
- *„O politică industrială adaptată erei globalizării”* - pentru a îmbunătăți mediul de afaceri, în special pentru IMM-uri, și a sprijini dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial;
- *„O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”* - pentru a moderniza piețele muncii și a oferi mai multă autonomie cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională;
- *„Platforma europeană de combatere a sărăciei”* - pentru a garanta coeziunea socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Inițiativele emblematică adresează cele trei priorități ale Strategiei Europa 2020, așa cum este prezentat în Tabel 7.3.

Un document deosebit de important pentru perioada următoare este decizia Uniunii Europene de stabilire a unui **Cadru strategic comun 2014 – 2020** (CSC) pentru:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDER);
- Fondul social european (FSE);

- Fondul de coeziune (FC);
- Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);
- Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (EMFF).

Tabel 7.3. Prioritățile inițiativelor emblematiche ale Strategiei Europa 2020

Priorități	Inițiative emblematiche
Creștere Inteligentă (dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare)	O Uniune a inovării Tineretul în mișcare O agendă digitală
Creștere Durabilă (promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive)	O Europă eficientă Politică industrială
Creștere Favorabilă Incluziunii (promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială)	O agendă pentru noi competențe Platforma europeană de combatere a sărăciei

Aceste fonduri urmăresc obiective politice complementare, iar gestionarea lor este partajată între statele membre și Comisia Europeană. Ele constituie principala sursă de investiții la nivelul UE pentru a ajuta statele membre să restabilească creșterea economică și să asigure o redresare bogată în locuri de muncă, garantând totodată o dezvoltare durabilă, în conformitate cu obiectivele strategiei Europa 2020.

În scopul de a facilita dezvoltarea contractelor de parteneriat și a programelor, propunerea prevede adoptarea unui cadru strategic comun. CSC ar trebui să sporească coerența între angajamentele politice asumate în contextul strategiei Europa 2020 și investițiile de pe teren. El ar trebui să încurajeze integrarea, definind modalitățile de colaborare între fonduri. De asemenea, CSC va constitui o sursă de orientare strategică, care va trebui tradusă de către statele membre și regiuni în programarea fondurilor aparținând CSC, în contextul necesităților, oportunităților și provocărilor lor specifice.

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) atribuie obiective clare pentru aceste instrumente. Comisia Europeană consideră că aceste obiective pot fi urmărite în mod mai eficace dacă cele cinci fonduri sunt mai bine coordonate, pentru a evita suprapunerile și a maximiza sinergiile, dacă ele sunt integrate pe deplin în guvernarea economică a Uniunii Europene și contribuie la punerea în aplicare a strategiei Europa 2020, prin implicarea părților interesate la nivel național, regional și local.

Acesta este motivul pentru care Comisia a propus un regulament privind dispozițiile comune pentru toate cele cinci fonduri. Propunerea prevede o coordonare mult mai strânsă a fondurilor pentru a obține:

- Concentrarea resurselor asupra obiectivelor strategiei Europa 2020, prin intermediul unui set comun de obiective tematice la care fondurile vor contribui;
- Simplificarea prin modalități de planificare și de punere în aplicare mai coerente;
- O mai mare atenție acordată rezultatelor, prin intermediul unui cadru și a unei rezerve de performanță;
- Armonizarea normelor de eligibilitate și extinderea opțiunilor simplificate în materie de costuri, pentru a reduce sarcina administrativă pentru beneficiari și autoritățile de management.

În plus, propunerea prevede adoptarea de contracte de parteneriat, care vor stabili angajamentele partenerilor la nivel național și regional. Contractele de parteneriat vor fi corelate cu obiectivele strategiei Europa 2020 și cu programele naționale de reformă. Acestea vor stabili „o abordare integrată pentru dezvoltarea teritorială, susținută de toate fondurile aparținând cadrului strategic comun”.

Propunerea de regulament privind dispozițiile comune identifică unsprezece obiective tematice. Prin identificarea obiectivelor principale ale strategiei Europa 2020 care urmează să fie abordate în cadrul fondurilor CSC și a gamei de acțiuni-cheie care ar putea fi efectuate împreună în cadrul acestor obiective tematice, CSC poate furniza orientări suplimentare cu privire la modul cel mai eficient în care fondurile CSC pot fi orientate către creștere în contractele de parteneriat și în programe:

- FEDER va contribui la toate obiectivele tematice și se va concentra asupra domeniilor de investiție legate de contextul în care operează întreprinderile (infrastructură, servicii pentru întreprinderi, inovare, TIC și cercetare) și la prestarea de servicii pentru cetățeni în anumite domenii (energie, servicii online, educație, sănătate, infrastructuri sociale și de cercetare, accesibilitate, calitatea mediului). Fondul de coeziune se va axa pe ameliorarea mediului, dezvoltarea durabilă și TEN-T;
- FSE va fi programat în conformitate cu patru obiective tematice: ocuparea forței de muncă și mobilitatea lucrătorilor; educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții; promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, precum și consolidarea capacității administrative. Acțiunile sprijinite de FSE vor contribui, totuși, și la alte obiective tematice;
- Cele șase priorități ale FEADR vor avea drept obiectiv o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii în sectorul agricol, alimentar și forestier, precum și în zonele rurale în ansamblu. Ele vizează transferul de cunoștințe și inovarea, competitivitatea

agriculturii, gestionarea resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice, precum și dezvoltarea incluzivă a zonelor rurale;

- Prioritățile EMFF, în conformitate cu reforma politicii comune în domeniul pescuitului, se vor concentra asupra viabilității și a competitivității pescuitului și a acvaculturii, sprijinind, în același timp, sustenabilitatea mediului. EMFF va promova coeziunea socială și crearea de locuri de muncă în comunitățile dependente de pescuit, în special prin diversificarea activităților în alte sectoare maritime, precum și prin acțiuni în domeniul politicii maritime integrate.

În temeiul propunerii, regiunile ar urma să concentreze fondurile alocate din FEDER asupra unui număr limitat de obiective, aliniată Strategiei Europa 2020. De asemenea, resursele ar urma să fie direcționate către domenii precum eficiența energetică și sursele regenerabile de energie, inovarea și sprijinul pentru întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) – cel puțin 80% din fonduri, în cazul regiunilor mai dezvoltate și cel puțin 50%, în cazul celor mai puțin dezvoltate. Anumite domenii nu vor fi eligibile pentru finanțare – de exemplu, producerea, prelucrarea și comercializarea tutunului și a produselor din tutun sau dezafectarea centralelor nucleare.

FEDER va acorda sprijin specific pentru orașe și dezvoltarea urbană. De asemenea, o parte din fonduri ar urma să fie alocată pentru măsuri de dezvoltare urbană integrată și durabilă și pentru crearea unei platforme de dezvoltare urbană care să promoveze schimburile între orașe.

Un suport deosebit de important în asigurarea coerenței privind aplicarea Cadrului strategic comun 2014 – 2020 este furnizat de documentul referitor la **Principiul parteneriatului în implementarea fondurilor care fac obiectul cadrului strategic comun** - elemente pentru un cod european de conduită în materie de parteneriat.

Acțiunea în favoarea creșterii economice și a creării de locuri de muncă necesită atât asumarea responsabilității la cel mai înalt nivel politic, cât și mobilizarea tuturor părților interesate din Europa. Parteneriatul a fost identificat, prin urmare, ca fiind un element-cheie pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei Europa 2020.

Parteneriatul a reprezentat, de asemenea, pentru o lungă perioadă de timp, unul dintre principiile cheie pentru implementarea fondurilor care fac obiectul cadrului strategic comun al Uniunii Europene (fondurile CSC). Principiul parteneriatului presupune o strânsă cooperare între autoritățile publice la nivel național, regional și local în statele membre, precum și cu sectorul privat și sectorul terțiar. Partenerii ar trebui să fie implicați activ pe parcursul întregului ciclu de programare - pregătire, punere în aplicare, monitorizare și evaluare.

Parteneriatul trebuie să fie privit în strânsă legătură cu abordarea bazată pe guvernanta pe mai multe niveluri și cu principiile subsidiarității și proporționalității. Guvernanta pe mai multe niveluri reprezintă o acțiune coordonată a UE, a statelor membre și a autorităților locale și regionale, bazată pe parteneriat și vizând elaborarea și punerea în aplicare a politicilor UE.

Conform propunerilor Comisiei pentru fondurile CSC în perioada 2014-2020, statele membre vor avea obligația clară de a organiza un parteneriat, dar stabilirea procedurilor specifice pentru implicarea partenerilor relevanți în diferitele etape de programare va fi lăsată la latitudinea autorităților naționale.

Codul european de conduită în materie de parteneriat (CECP) va stabili cerințele minime care sunt necesare pentru a se ajunge la un parteneriat de înaltă calitate în procesul de implementare a fondurilor, menținând în același timp o flexibilitate amplă a acțiunilor statelor membre referitoare la modalitățile de organizare a participării diferiților parteneri.

Politica agricolă comună (PAC) a fost lansată în 1962 și reprezintă un parteneriat între agricultură și societate, între Europa și agricultorii săi. Obiectivele sale principale sunt:

- Creșterea productivității agricole, pentru a asigura securitatea aprovizionării cu hrană la prețuri rezonabile pentru consumatori;
- Asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru agricultorii din UE.

În prezent, UE se confruntă cu noi provocări conexe politicii agricole:

- Securitatea alimentară – la nivel mondial, producția de alimente vatrebuie să se dubleze pentru a hrăni o populație mondială de 9 miliarde de oameni în 2050;
- Schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale;
- Susținerea zonelor rurale din întreaga UE și menținerea vitalității economiei rurale.

Ca politică comună integrată, PAC este adoptată de toate statele membre UE, gestionată și finanțată la nivel european din resursele bugetului anual al UE. Pe de altă parte, alte domenii de politică, precum serviciile de sănătate și educația, sunt finanțate în mare măsură de guvernele naționale ale statelor membre ale UE. În prezent, cheltuielile anuale cu agricultura și cu dezvoltarea rurală cumulează aproximativ 55 miliarde EUR, ceea ce reprezintă în jur de 45 % din bugetul total al UE.

Politica agricolă comună 2014 – 2020 este adaptată pentru a răspunde provocărilor viitoare. În anii următori, PAC va deveni mai echitabilă, mai ecologică, mai eficientă, dar și mai inovatoare.

Fondurile financiare alocate țării noastre prin PAC sunt substanțiale. Astfel, dacă bugetul acordat României în cadrul financiar multianual al Uniunii Europene 2014-2020 este de 39,8 miliarde de euro (în creștere cu 18% față de bugetul din perioada 2007-2013), prin PAC România are alocate 17,5 miliarde de euro, ceea ce înseamnă o creștere cu 27% față de alocația în exercițiul bugetar 2007-2013, care a fost de 13,8 miliarde euro.

În octombrie 2011, *Comisia Europeană pentru dezvoltarea rurală* a prezentat un set de propuneri legale pentru perioada 2013-2020, care includ un proiect de regulament prin care se oferă susținere din partea *Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală* (FEADR). Această propunere a FEADR stă la baza politicii de dezvoltare rurale a PAC și se aliniază strategiei de creștere Europa 2020.

7.1.1. Recomandările Comisiei Europene pentru România (2013)

Comisia Europeană a emis un număr de opt recomandări pentru România, menite să ajute la îmbunătățirea performanței economice, astfel:

➤ *Punerea în aplicare a unui program preventiv:*

În 2011, autoritățile române au negociat cu Comisia Europeană și FMI un program preventiv de ajustare economică.

➤ *Finanțele publice și un sistem de impozitare sustenabile:*

Deși poziția bugetară s-a îmbunătățit în România, nivelul redus de respectare a obligațiilor fiscale constituie o provocare majoră, iar sustenabilitatea și adecvarea sistemului de pensii prezintă riscuri medii pe termen lung.

Prin urmare, România ar trebui să ia măsuri de îmbunătățire a colectării impozitelor, să egalizeze vârsta de pensionare pentru femei și bărbați și să susțină reforma pensiilor, promovând încardarea în muncă a lucrătorilor în vârstă.

➤ *Reformarea sectorului sanitar:*

În sectorul sanitar din România există inegalități majore, cauzate în principal de utilizarea ineficientă a resurselor și de un management defectuos.

România trebuie să depună eforturi mai mari pentru a spori rentabilitatea sistemului, reducând utilizarea excesivă a internărilor în spitale și îmbunătățind asistența primară și sistemele de trimitere a pacienților.

➤ *Piața muncii, șomajul în rândul tinerilor și sărăcia:*

În 2012, România înregistra o rată scăzută de ocupare a forței de muncă în general, iar rata de activitate în rândul tinerilor era printre cele mai mici din UE.

România trebuie să amelioreze calitatea politicilor vizând activarea forței de muncă și să pună în aplicare, cât mai repede, Planul național pentru angajarea tinerilor. Numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune este, de asemenea, foarte ridicat, copiii fiind printre cei mai afectați. România trebuie să adopte neîntârziat legislația restantă și să întărească legătura dintre transferurile sociale și măsurile de activare.

➤ *Reforma învățământului:*

România se confruntă cu o provocare majoră în ceea ce privește creșterea calității sistemului de învățământ și de formare profesională.

Părăsirea timpurie a școlii este o problemă importantă. România ar trebui să pună în aplicare reformele și, în același timp, să își dezvolte capacitatea administrativă. Învățământul terțiar trebuie adaptat la nevoile pieței muncii, iar accesul persoanelor dezavantajate ar trebui îmbunătățit.

➤ *Modernizarea administrației publice:*

Capacitatea administrativă redusă este o preocupare majoră pentru România, care contribuie la o rată scăzută de absorbție a fondurilor UE.

Prin urmare, trebuie consolidată guvernanta și calitatea administrației publice.

➤ *Mediul de afaceri:*

Provocările majore cu care se confruntă România în acest domeniu sunt un mediu de afaceri slab dezvoltat și sprijinul scăzut acordat cercetării și dezvoltării.

Autoritățile române ar trebui să asigure servicii de e-guvernare eficiente și să facă eforturi pentru a facilita accesul la finanțare și pentru a reduce numărul de proceduri administrative pe care trebuie să le îndeplinească IMM-urile. De asemenea, România ar trebui să amelioreze eficiența și independența sistemului judiciar, precum și eficiența politicilor de prevenire și combatere a practicilor de corupție, în special în domeniul achizițiilor publice.

➤ *Energie și transporturi:*

România înregistrează un grad scăzut de competitivitate și eficiență în sectorul energetic și în cel al transporturilor.

Ea ar trebui să asigure liberalizarea prețurilor la gaze și electricitate, să consolideze guvernanta întreprinderilor de stat și a organismelor de reglementare și să finalizeze conexiunile transfrontaliere. Infrastructura pentru conexiunile de bandă largă este cea mai slab dezvoltată din UE, aspect care ar trebui remediat. În sectorul transporturilor, este nevoie de un plan amplu pe termen lung.

7.2. Context național

7.2.1. Programul Național de Reformă (PNR)

Programele Naționale de Reformă (PNR) reprezintă obligația fiecărui stat membru de a transla la nivel național obiectivele cuprinse în documentul Europa 2020. După publicarea de către Comisia Europeană a Analizei Anuale a Creșterii, statele membre au obligația de a prezenta versiuni actualizate ale PNR.

Pentru România, PNR reprezintă platforma-cadru pentru definirea și aplicarea politicilor de dezvoltare economică, în concordanță cu politicile Uniunii Europene (UE), care permite concertarea demersurilor naționale pentru modernizarea economiei și societății românești și susține convergența economico-socială cu celelalte state membre ale UE. Urmărirea aplicării acțiunilor incluse în PNR este asigurată periodic (trimestrial, anual) pe baza *Planului de actiune pentru implementarea PNR.*

Programul Național de Reformă 2011-2013 (PNR) are ca priorități realizarea unei economii inteligente, durabile și favorabile incluziunii, cu niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și de coeziune socială. Utilizarea judicioasă a acestui instrument, prin asumarea reformelor necesare și realiste în contextul european al eforturilor pentru atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020, permite concertarea demersurilor naționale pentru modernizarea economiei și societății române pentru a susține convergența economico-socială cu celelalte state membre ale UE.

Prin PNR au fost fixate ținte naționale concrete pentru toate domeniile majore, respectiv ocuparea forței de muncă, cercetare-dezvoltare-inovare, energie și schimbări climatice, educație, combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale. Pentru fixarea țintelor naționale au fost avute în vedere circumstanțele naționale specifice, precum și perspectivele economiei românești. De asemenea, PNR asigură coerența cu principalele acțiuni prioritare pentru punerea în aplicare a angajamentelor asumate de România în cadrul noului Acord de tip preventiv încheiat cu UE și FMI, respectiv în cadrul Pactului Euro Plus.

7.2.2. Memorandum privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020

Guvernul României a adoptat la 13 iunie 2012 un memorandum elaborat de Ministerul Afacerilor Europene, referitor la acțiunile și documentele privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020.

Documentul conține *orientări metodologice pentru programarea fondurilor europene* destinate unei dezvoltări inteligente, durabile și incluzive, precum și precizări pentru organizarea și funcționarea cadrului partenerial de consultare în vederea elaborării documentelor de programare naționale 2014-2020. Orientările metodologice descriu principalele elemente ale diverselor tipuri de documente programatice care urmează a fi elaborate, precum și etapele procesului de programare.

Totodată, conform memorandumului aprobat la 13 iunie 2012, organizarea și funcționarea cadrului partenerial de consultare în vederea elaborării documentelor de programare naționale 2014-2020 se va realiza cu respectarea principiului european al parteneriatului și implicând consultări cu reprezentanți ai autorităților competente naționale, regionale, locale, cu organizații ale societății civile, cu parteneri economici și sociali, inclusiv partenerii din domeniul protecției mediului sau având responsabilități pentru promovarea egalității și nediscriminării.

Structura partenerială la nivel național aprobată prin memorandum este configurată pe baza a 13 comitete, cu următoarea arie de competență:

- Integratoare – Comitetul Interinstituțional pentru elaborarea Acordului de Parteneriat - CIAP;
- Pe domenii de intervenție – 10 comitete consultative tematice aferente domeniilor majore de intervenție definite la nivel național;
- Pe criterii teritoriale – 2 comitete consultative.

Corespunzător secțiunilor din cadrul CIAP, sunt organizate Comitete Consultative pentru diverse domenii de intervenție, astfel:

- Mediu și schimbări climatice;
- Competitivitate și eficiență energetică;
- Comunicații și tehnologia informațională;
- Educație;
- Ocupare, incluziune socială și servicii sociale;
- Servicii de sănătate;
- Turism, cultura și patrimoniul cultural;
- Dezvoltare rurală, agricultură și pescuit;
- Administrație și bună guvernare;
- Transporturi.

Comitetele Consultative reprezentative pentru dezvoltarea regională și dimensiunea teritorială sunt:

- Comitetul Consultativ privind Dezvoltarea Regională (CCDR)
- Comitetul Consultativ privind Coeziunea Teritorială (CCCT).

Rolul acestor comitete consultative este de a stabili și prioritiza investițiile la nivel sectorial și regional, pe baza documentelor realizate în cadrul mai multor grupuri de lucru subsecvente. Propunerile formulate de către comitetele consultative sunt dezbătute în CIAP, la nivelul căruia este agreată gruparea domeniilor de intervenție corespunzătoare fiecărui document de programare, precum și principalele elemente privind modalitățile de implementare, monitorizare și evaluare.

7.2.3. Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 (*CSDT România 2030*) este un document strategic privind dezvoltarea teritorială durabilă și integrată pe termen mediu și lung a României. Conceptul asigură un cadru de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României, în conexiune cu evoluțiile din spațiul european și internațional și se bazează pe practicile curente în domeniul planificării teritoriale (spre exemplu, din Finlanda, Irlanda, Ungaria, Olanda și Franța). Nota specifică a acestuia este apelul la o viziune integratoare a acțiunilor de dezvoltare, în care nu se propun soluții generale pentru probleme, ci soluții care izvorăsc din nevoile și caracteristicile diferitelor zone.

Obiectivul general al *CSDT* este asigurarea integrării României în structurile Uniunii Europene prin afirmarea identității regional-continentale, a rolului său în regiune, creșterea coeziunii spațiale și a competitivității și asigurarea unei dezvoltări durabile a României.

Obiectivul general este detaliat în cinci obiective strategice majore:

- Racordarea la rețeaua europeană a polilor și coridoarelor de dezvoltare spațială;
- Structurarea și dezvoltarea rețelei de localități urbane;
- Afirmarea solidarității urban-rural adecvată categoriilor de teritorii;
- Consolidarea și dezvoltarea rețelei de legături inter-regionale;
- Valorificarea patrimoniului natural și cultural.

CSDT România 2030 stabilește liniile directoare de dezvoltare teritorială a României la scară regională, interregională, național, prin integrarea relațiilor relevante la nivel transfrontalier și transnațional, corelând conceptele de coeziune și competitivitate la nivelul teritoriului. Scopul *CSDT* România 2030 este de a pune în evidență, din perspectivă teritorială integrată, modalitățile de valorificare a potențialului național, în vederea recuperării decalajelor de dezvoltare față de țările europene, de a stimula dezvoltarea echilibrată a României și de a consolida rolul României ca Stat Membru al Uniunii Europene și ca actor activ în zona Europei Centrale și de Est.

Documentul urmărește maximizarea impactului investițiilor străine și naționale, prin orientarea lor către zone relevante. Această direcționare se realizează prin intermediul proiectelor strategice naționale și a politicilor publice elaborate în conformitate cu obiectivele acestuia.

7.2.4. Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014 - 2020 - 2030

Necesitatea *Cadrului național strategic rural* este determinată de trei factori majori ai dezvoltării agricole:

- Cerința asigurării securității alimentare naționale și garantarea siguranței alimentare a populației României;
- Resursele naturale, materiale și umane ale agriculturii românești;
- Favorabilitatea ecologică a resurselor agricole a României de a furniza produse agroalimentare de calitate superioară pe piața internă și internațională.

Construcția *Cadrului național strategic rural* este așezată pe trei piloni: *agricultură, alimentație și mediu*, fiecare dintre acestea având importanță vitală pentru pacea socială din România și pentru ameliorarea continuă a vieții rurale românești.

Prioritățile *Cadrului național strategic rural pentru perioada 2014-2030* s-au stabilit pornind de la funcțiile spațiului și ale economiei rurale, a agriculturii românești, necesitatea dezvoltării accelerate a acestora, noul parteneriat între Europa și fermieri, conform reformei PAC și a bugetului agricol european pentru perioada 2014-2020:

- Garantarea securității și siguranței alimentare, prin asigurarea integrală a necesarului intern de produse alimentare de calitate îmbunătățită și a unui excedent, față de consumul alimentar intern, disponibil pentru export;
- Asigurarea echilibrului ecologic durabil pe termen lung al spațiului rural, prin investiții publice, public-private sau private în lucrări de infrastructură de protecție și echipare a teritoriului (sisteme de irigații, sisteme hidro-ameliorative de protecție, perdele de protecție, împădurirea terenurilor degradate și defrișate, sporirea gradului de acoperire verde a teritoriului etc.);
- Conservarea și protejarea resurselor naturale regenerabile (solul, apa, aerul, biodiversitatea) și utilizarea durabilă a resurselor naturale agricole, în primul rând a solului, conservarea biodiversității, aplicarea politicilor de atenuare a efectelor schimbărilor climatice;
- Consolidarea exploatațiilor agricole, modernizarea tehnologiilor și ameliorarea generală a activităților agricultorilor;

- Stimularea formării exploatațiilor agricole privat-familiale comerciale de tip european prin restrângerea treptată a exploatațiilor agricole de subzistență;
- Dezvoltarea teritorială echilibrată a economiei rurale agricole, extinderea IMM-urilor rurale agroalimentare și nonagricole și creșterea gradului de ocupare a populației rurale, prin angajarea și stabilizarea în rural, cu preponderență a populației rurale active tinere;
- Echilibrarea balanței alimentare (și de plăți) românești și creșterea exporturilor agroalimentare românești;
- Restrângerea zonelor rurale defavorizate și a sărăciei rurale severe;
- Compatibilizarea sistemului național de învățământ și cercetare științifică cu cel european, asigurarea unui parteneriat durabil al acestuia cu sistemul agroalimentar românesc.

Pentru asigurarea securității alimentare naționale care garantează siguranța alimentară a populației, agricultura României trebuie să se înscrie în următorii parametri de performanță:

- Dublarea randamentelor agricole în următorii zece ani, comparativ cu deceniul 2000-2010;
- Dublarea valorii producției vegetale și animale în următorul deceniu, față de cea din 2010;
- Dublarea valorii producției agroalimentare procesate față de anul 2010;
- Creșterea ratei de absorbție a fondurilor europene.

Singura șansă a României pentru dezvoltarea agriculturii, prin care să se susțină nivelele de producție propuse în continuare pentru orizonturile 2015, 2020, 2025, 2030, constă în:

- alocarea masivă, dar rațională, dacă se poate optimă, de capital investițional în infrastructura rurală;
- echiparea teritoriului agricol (circa 1,7 mil. ha irigate, Canalul Siret-Bărăgan);
- plantarea perdelelor de protecție a câmpului pe circa un milion de hectare în zonele cele mai aride;
- modernizarea exploatațiilor agricole;
- extinderea întreprinderilor de stocare-procesare a produselor agroalimentare (nu numai cereale);
- sporirea capitalului de exploatare, atât din surse proprii cât și din credite bancare avantajoase, acordat fermelor agricole.

Se estimează că România are un potențial alimentar, la orizontul 2030, pentru 38,5 mil. persoane, respectiv un disponibil pentru export și pentru consum nealimentar de materii prime agricole de circa 49-50 mld. €.

7.2.5. Acordul de Parteneriat dintre România și CE 2014-2020

Documentul a fost transmis informal serviciilor Comisiei Europene în luna octombrie 2013, deoarece la nivelul Uniunii Europene nu erau adoptate încă regulamentele prin care se stabilește modul de implementare a fondurilor europene în viitoarea perioadă de programare.

Acordul de parteneriat dintre România și CE vizează utilizarea fondurilor europene în perioada 2014-2020 . În viitoarea perspectivă financiară, România va investi € 39.34bn alocate din fonduri structurale europene (ESIF) plus co-finanțarea aferentă, în conformitate cu obiectivele tematice ale UE 2020 și prioritățile naționale ale României. Acordul de parteneriat stabilește modul în care aceste investiții vor fi concentrate pentru a promova competitivitatea, convergența și cooperarea și să încurajeze o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, prin stabilirea unor priorități naționale de investiții specifice.

Având în vedere că ESIF va fi unul dintre cele mai importante instrumente pentru a face față provocărilor principale de dezvoltare ale României, identificate în programul de creditare al UE/FMI și angajamentele UE 2020, *Acordul de parteneriat* stabilește modul în care va fi optimizată utilizarea ESIF pentru a realiza valoarea adăugată a cheltuielilor publice, prin integrarea principiilor de parteneriat, egalitatea între femei și bărbați, incluziunea socială și dezvoltarea durabilă.

Acordul de parteneriat este elaborat într-o manieră care oferă un cadru flexibil pentru România de a reacționa și a reorienta resursele europene, naționale și locale, pentru crearea condițiilor de creștere economică și ocupare a forței de muncă și pentru a maximiza rezultatele obținute. Prin acest document de programare România vizează exploatarea sinergiilor potențiale dintre ESIF și alte surse de finanțare UE, printr-o abordare strategică și integrată.

7.2.6. Obiectivul general și contribuția strategică a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții.

Ținând cont de situația și de politicile macroeconomice, alături de blocajele creșterii la nivel național, subliniate mai sus, Guvernul României a stabilit anumite priorități de finanțare pentru utilizarea Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în Acordul de Parteneriat 2014-2020, având următorul **obiectiv global**:

„Reducerea discrepanțelor de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE, prin generarea unei creșteri suplimentare de X % a PIB și a unei creșteri suplimentare de Y % a ocupării forței de muncă până în 2022.”

Acest obiectiv global este o simplă expresie a procesului de convergență economică și socială și reprezintă o continuare firească a obiectivului Cadrului de Referință Strategic Național 2007-2013. Atingerea obiectivului va duce la o reducere a discrepanțelor sociale și economice dintre România și statele membre UE.

Obiectivele de mai sus reflectă impactul posibil al FESI, și sunt estimate printr-o modelare macro-economică, pe baza modelului R-GREM. Modelul a proiectat, de asemenea, creșteri suplimentare semnificative pentru alți parametri macroeconomici cheie, inclusiv ocuparea forței de muncă în sectoare tranzacționabile (producție) și netranzacționabile (servicii) și în formarea brută de capital (investiții).

Obiectivele, la fel ca și celelalte rezultate macroeconomice, au fost obținute în baza alocărilor financiare orientative ale Acordului de Parteneriat, plecând de la ipoteza unei rate de absorbție de 80%. Obiectivele reflectă diferența dintre două scenarii: scenariul de bază („cu fonduri”), cu cheltuielile FESI la nivelul stabilit în AP, și un scenariu „fără fonduri”, unde se presupune că nu va exista o intervenție a FESI.

Pentru a îndeplini aspirațiile de creștere economică reflectate în obiectivul global al acestui Acord de Parteneriat, România se va transforma într-o economie modernă și competitivă, abordând următoarele cinci provocări în materie de dezvoltare:

- I. Competitivitatea
- II. Oamenii și societatea
- III. Infrastructura
- IV. Resursele
- V. Administrația și guvernarea.

7.3. Context regional

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest pentru perioada 2014-2020

Această strategie reprezintă viziunea Regiunii Vest privind dezvoltarea regională și baza strategic pentru fundamentarea programelor de finanțare din fonduri externe/comunitare, naționale, regionale și /sau locale.

La elaborarea strategiei s-au avut în vedere unele aspecte evidente cu privire la Regiunea Vest, și anume:

- Pentru majoritatea indicatorilor relevanți, cu excepția celor sociali, Regiunea Vest rămâne o regiune mai puțin dezvoltată în contextul Uniunii Europene.

Ca atare, Regiunea Vest continuă să necesite o gamă largă de intervenții și politici publice specifice obiectivului convergență, care continuă să acopere principalele domenii de dezvoltare economică, în special competitivitatea întreprinderilor, dezvoltarea economiei rurale, precum și infrastructura cheie și serviciile conexe - de transport, mediu, sănătate, educație și formare.

- Regiunea Vest nu este o regiune omogenă.

Problemele de coeziune economic și socială sunt datorate disparităților care există între mediul urban și cel rural, precum și între cele patru județe ale regiunii. În special două orașe Timișoara și Arad, fiecare în parte și mai ales împreună sunt motorul de dezvoltare economică și socială pentru întreaga regiune. Pentru cele două orașe provocarea este clară: ele trebuie să devină competitive pe plan internațional, comparabil cu regiuni similare din Europa Centrală și cu cele din urmă Europa de Vest.

Acest deziderat implică o intervenție energetică și bine direcționată în ceea ce privește structura economică, dinamismul și progresul general. În același timp, județele Caraș-Severin și Hunedoara urmăresc constant creșterea gradului de competitivitate prin valorificarea potențialului local și diversificarea activităților economice, fiind încă dominate de un caracter industrial intensiv, dar redus în termeni de competitivitate și productivitate.

- Activitatea economică din Regiunea Vest este concentrată în câteva sectoare care reprezintă circa jumătate din cifra de afaceri, forța de muncă și productivitatea regiunii.

O comparație internațională sugerează că nivelurile de productivitate din Regiunea Vest sunt încă scăzute față de valorile europene. Deși productivitatea medie din Regiunea Vest (12.799 €) este ușor peste media pentru România (11.507 €),

aceasta este semnificativ mai scăzută decât media celor 10 țări membre ale Uniunii Europene începând cu 2004 (19.059 €) și decât media UE27 (48.428 €).

- Schimbările demografice, inclusiv îmbătrânirea populației și migrația, sunt deosebit de importante în regiune.

În intervalul 1992-2012, populația Regiunii Vest a scăzut de la 2.111.947 la 1.828.313 persoane conform datelor de la recensăminte. Răspunsul la schimbările demografice și, în special, evoluția structurii demografice a regiunii vor reprezenta adevărate provocări mai ales pentru furnizarea serviciilor de educație și sănătate, dar și la nivel de impozitare, sistem de pensii, servicii financiare, turism și opțiuni de agrement. Ofertele de forță de muncă și de competențe în multe domenii sunt limitate de dimensiunea demografică.

- Realizarea unei dezvoltări regionale echilibrate și a unei competitivități sporite depinde încă, în mare măsură, de nivelul național, de calitatea și de stabilitatea mediului juridic și de crearea unui cadru instituțional adecvat, iar pe plan local și regional de capacitatea de mobilizare a tuturor actorilor implicați în susținerea și implementarea unor proiecte de dezvoltare cu impact regional.

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest pentru perioada 2014-2020 are la bază informațiile cuprinse în analiza socio-economică și analiza SWOT. Totodată, în elaborarea documentului au fost avute în vedere documentele strategice elaborate la nivel european (*Strategia Europa 2020*), național (variantele draft ale *Acordului de Parteneriat* și *Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională*), precum și strategiile elaborate la nivel regional, județean și local.

Strategia propusă pentru Regiunea Vest în perioada 2014-2020 se bazează pe rezultate obținute într-o serie de studii care au susținut demersul de planificare:

- Studiu regional de transport și mobilitate;
- Sustenabilitatea – motor al dezvoltării în Regiunea Vest;
- Studiu de potențial privind dezvoltarea axei Timișoara-Arad, centrul de polarizare al dezvoltării în Regiunea Vest;
- Creșterea impactului utilizării Fondurilor structurale asupra calității vieții locuitorilor din Regiunea Vest;
- Servicii pentru creșterea competitivității și specializare inteligentă în Regiunea Vest.

Obiectivul general al Strategiei pentru Dezvoltare Regională pentru perioada 2014-2020 - Regiunea Vest are scopul de a atinge nivelul PIB pe cap de locuitor și a calității generale a vieții similare cu regiunile puternice, non-capitale din Europa Centrală, până în 2020.

Pentru a îndeplini acest obiectiv general, Regiunea Vest trebuie să devină o regiune:

- mai productivă - cu o forță de muncă eficientă și cu un nivel mai ridicat de inovare atât în activitatea de producție, cât și la nivel de servicii. Regiunea trebuie să atingă un nivel ridicat de investiții, un număr mare de întreprinderi și de competențe, pentru a fi capabilă să concureze la nivel global;
- o economie puternică - cu oameni receptivi și întreprinderi capabile să se adapteze rapid la schimbări, cu instituții și rețele de înaltă performanță care facilitează creșterea economică durabilă;
- conectată la nou - unde oamenii sunt educați, au competențe adecvate și relevante pentru activitatea lor;
- un loc plăcut pentru a locui și lucra - cu o calitate bună a mediului natural și construit, cu acces egal la servicii de înaltă calitate, cu oportunități culturale, de agrement, sportive și civice pentru toți locuitorii;
- coezivă - cu comunități locale puternice, sigure și favorabile incluziunii și egalității de șanse.

Atingerea acestui obiectiv general implică cel puțin revenirea la evoluția PIB și a productivității din perioada 2000-2007 și se bazează pe următoarele **obiective specifice**:

- Accentuarea rolului cercetării-inovării. Acest lucru nu se poate realiza decât dacă există o schimbare a vitezelor în modul în care întreg domeniul CDI este configurat și organizat în cadrul regiunii, în modul în care sprijinul financiar public este furnizat acestor activități și în modul în care organismele publice de dezvoltare sprijină aceste activități. În plus, trebuie creată o relație din ce în ce mai strânsă cu mediul de afaceri, în vederea transferului rezultatelor CDI în mediul privat.
- Concentrare mai clară asupra IMM-urilor și investițiilor directe. Trebuie avută în vedere trecerea la asistență, foarte selectivă, practică și financiară a întreprinderilor din sectoarele-cheie, cu precădere la nivelul acelor întreprinderi care au potențial de "creștere-înaltă". De asemenea, asistența pentru mediul privat va avea în vedere pachete de servicii pentru crearea de rețele de furnizori și internaționalizare. Acest lucru înseamnă de exemplu atingerea unor niveluri de investiții străine directe similare celor din perioada 2000-2007, dar mai puternic axate pe activitățile de cunoaștere intensivă, și incluzând, unde este posibil, atragerea a cel puțin câtorva funcții de cercetare și dezvoltare tehnologică în special în domeniile identificate ca sectoare „smart”.
- Îmbunătățirea nivelului productivității. Creșterea economiei regionale este dependentă de doi factori critici: rata de ocupare

(numărul de persoane ocupate) și nivelul productivității (valoarea generată de fiecare oră lucrată).

Pentru a crește productivitatea la nivel regional, intervențiile pot fi grupate la nivelul următorilor factori cheie:

- *aptitudini*: orientarea asupra categoriilor de persoane fără calificare și îmbunătățirea abilităților persoanelor ocupate;
 - *inovare*: creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare a întreprinderilor, în special IMM-uri și transformarea cât mai multor idei în produse sau servicii noi sau îmbunătățite;
 - *întreprinderi*: creșterea ratei de formare și de supraviețuire a întreprinderilor și crearea unei culturi antreprenoriale începând de la școală;
 - *investiții*: îmbunătățirea nivelului de investiții în sectorul serviciilor.
- Creșterea conectivității și mobilității în / și din regiune, indiferent că vorbim despre transport rutier, feroviar, aerian sau naval. Identificarea și dezvoltarea punctelor multimodale de transport poate contribui la creșterea competitivității regionale. La nivel intern, trebuie încurajată folosirea transportului public în comun în detrimentul mașinii proprii, precum și a mijloacelor alternative de transport.
- Identificarea nișelor din turism și formularea unei oferte turistice agregate. Acest lucru presupune o abordare serioasă a unui domeniu în care Regiunea Vest a fost în "standby". Există în Regiune un potențial de a dezvolta și susține produsele de nișă, dintre care unele pot fi organizate și comercializate în mod integrat. Se impune înființarea unei organizații formale și eficiente, regionale de turism, care să-și asume toate sarcinile de sprijin în domeniul turismului, inclusiv activitățile de promovare în țară, cât și în afară.
- Prin caracterul său economic, turismul creează cererea turistică – clientela și oferta turistică – produsul turistic. În timp ce oferta are un caracter imobil, unul dintre cei mai importanți clienți pentru care Regiunea Vest poate dezvolta produse turistice este familia, un segment în creștere în termeni de durată a sejurului și a volumului încasărilor.
- Îmbunătățirea indicatorilor de participare în special în învățământul secundar superior și în învățământul terțiar. Regiunea nu este economic sustenabilă cu valorile prezente ale participării în educație. Sunt necesare noi strategii pentru a se asigura că toate persoanele considerate în deplină sănătate dobândesc până la împlinirea vârstei de 18 ani un set semnificativ de aptitudini profesionale, tehnice sau academice. Un prim pas îl vor reprezenta eforturile pentru a identifica

grupurile țintă și chiar teritoriile vulnerabile sub aspectul participării. Inițiativele de tip "a doua șansă" trebuie încurajate.

- Creșterea calității și accesului la asistență medicală eficientă primară și în afara mediului spitalicesc, cu precădere în etapa de diagnosticare pentru toți cetățenii regiunii. Acest lucru nu este posibil în lipsa unui proces continuu de restructurare și reconfigurare a sistemului de sănătate și, în special, al infrastructurii de sănătate.
- Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale în regiune. Acest deziderat trebuie să se bazeze pe creștere economică și ocuparea forței de muncă, dar și pe o protecție socială modernă și eficientă. În plus, intervențiile în protecția socială trebuie să fie inovative și să se combine cu un set extins de politici sociale, inclusiv educație direcționată, asistență socială, asigurarea de locuințe, sănătate, politici orientate către familie.
- Diminuarea disparităților de dezvoltare. În primul rînd vorbim despre disparitățile existente între orașele din Regiunea Vest și relansarea socio-economică a centrelor urbane în declin. Accentul se pune pe creșterea calității spațiului urban prin utilizarea terenurilor degradate, valorificarea potențialului turistic și creșterea calității serviciilor publice. Totodată, există diferențe de dezvoltare între județele regiunii, caz în care trebuie identificat acel optim de dezvoltare bazat pe de-o parte pe tradiție, iar pe de altă parte pe specializare prezentă. Nu în ultimul rînd, vorbim despre disparități de dezvoltare pe relația rural-urban. În rural există încă multe zone cu potențial de dezvoltare redus, caracterizate printre altele de un nivel scăzut de dezvoltare a infrastructurii și a accesului la servicii de calitate și de un nivel mai ridicat de sărăcie.
- Îmbunătățirea capacități regionale de "dezvoltare" prin crearea și îmbunătățirea constantă a instrumentelor de sprijin a proceselor de dezvoltare în cele mai multe dintre domeniile deja amintite. Un pas poate fi reprezentat de dezvoltarea unor programe de schimburi inter și intra-regionale. Un alt pas are în vedere dezvoltarea de capacități, instituții și mecanisme care să sprijine sistemul local, județean și regional în intervenții integrate.

Strategia cuprinsă în *Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest 2014-2020* identifică alături de punctele forte ale regiunii și o serie de constrângeri care trebuie luate în considerare în planificarea orizontului 2014-2020: globalizarea, emergența economiilor asiatice, creșterea costurilor de energie, impactul schimbărilor climatice, precum și impactul asupra comunităților care rezultă din activitățile curente.

În definirea elementelor strategiei s-a avut în vedere identificarea raportului optim între nevoi și resurse și cuprinde un mix de intervenții,

de la investiții în infrastructură la măsuri soft, propuse de partenerii regionali.

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2014–2020, au fost identificate următoarele **priorități de dezvoltare**:

1. Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;
2. Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
5. Promovarea creșterii sustenabile prin eficiența utilizării resurselor, energii regenerabile și un management proactiv al situațiilor de risc;
6. Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale;
7. Dezvoltarea capacității administrative regionale.

Aceste priorități de dezvoltare pot fi realizate într-un orizont de timp de 8 – 10 ani prin implementarea de proiecte care să genereze dezvoltare, continuând ciclul de programare 2007 – 2013, dar cu o concentrare majoră a intervențiilor în jurul următoarelor **aspecte cheie**:

- diversificarea bazei economice și crearea unei culturi antreprenoriale care să permită echiparea întreg teritoriului regiunii cu companii puternice;
- transpunerea ideilor rezultate din activitatea de cercetare în produse și servicii noi sau îmbunătățite;
- dezvoltarea în permanență a aptitudinilor / competențelor populației ca urmare a schimbării tiparelor legate de progresele tehnologice;
- îmbunătățirea constantă a stării de sănătate a populației și reducerea excluziunii sociale;
- adaptarea la provocările globale privind schimbarea modului în care sunt produse și consumate energia și resursele;
- orientarea și prioritizarea intervențiilor în funcție de impactul asupra îmbunătățirii calității vieții cetățenilor;
- reducerea disparităților regionale.

7.4. Banca Mondială - Regiunea de Vest

Regiunea Vest a României își dezvoltă strategia de specializare inteligentă cu sprijinul Băncii Mondiale. Obiectivul este de a dezvolta o evaluare detaliată a competitivității și a specializării inteligente a producătorilor de bunuri și furnizorilor de servicii și de a identifica măsuri de politică, intervenții și nișe de specializare inteligentă care pot sprijini potențialul acestora de creștere.

Proiectul de asistență tehnică oferită de Banca Mondială include șapte livrabile, care vor fi utilizate de Agenția de Dezvoltare Regională Vest (ADR Vest) ca input-uri în vederea stabilirii priorităților de dezvoltare regional, astfel:

1. Evaluarea rezultatelor comerciale.
2. Evaluare teritorială: profil, performanță și factori de creștere.
3. Evaluarea Economico-Geografică: provocările dezvoltării teritoriale.
4. Facilitarea comerțului și a transportului și evaluarea infrastructurii logistice.
5. Competitivitatea firmelor din Regiunea Vest a României: diagnoză, provocări și oportunități.
6. Studii de caz din sectorul specializării inteligente.
7. Raportul final: Recomandări privind politicile.

Studiile realizate de Banca Mondială au condus la elaborarea Raportului Final, intitulat "România Regiunea Vest – Creșterea competitivității și specializarea inteligentă".

Elementele de fundamentare, pe baza cărora au fost definite prioritățile de dezvoltare regională, se referă la: creșterea economică; dezvoltarea teritorială în cadrul Regiunii Vest; atuurile teritoriale; domeniile care prezintă un avantaj competitiv; rolul politicilor orizontale pentru specializarea inteligentă în regiune; fondurile structurale UE și alte surse de finanțare.

- a. *Creșterea în Regiunea Vest* este puternică, antrenată fiind de un sector activ al întreprinderilor și de o orientare pronunțată către exporturi. De la sfârșitul anilor 1990, regiunea a cunoscut o creștere economică rapidă, care s-a tradus prin creșterea salariilor generată de îmbunătățirea substanțială a productivității. În plus, există semne importante de activitate antreprenorială și Regiunea are una dintre cele mai ridicate concentrări de firme și exportatori din România.
- b. *Dezvoltarea regională* a fost oarecum dezechilibrată, cu discrepante teritoriale semnificative și o concentrare ridicată a activității economice și a exporturilor. Trebuie depășite mai multe obstacole pentru ca sistemul de producție din regiune să treacă

la activități cu o mai mare valoare adăugată și pentru a se accelera convergența cu cele mai avansate regiuni ale UE.

- c. *Atuurile teritoriale, umane, naturale și culturale* pot fi utilizate pentru a se obține o creștere mai sustenabilă. Regiunea Vest beneficiază de mai multe puncte forte din punct de vedere competitiv. Elementele de infrastructură sunt relativ suficiente și ușurează accesul la țările învecinate. Forța de muncă din regiune este calificată, mulțumită sistemului de învățământ universitar care este relativ puternic. O poziționare geografică favorabilă, un mediu natural curat în mare parte și obiective culturale și arheologice neexploatate, oferă posibilități suplimentare de specializare în activități care aduc o valoare adăugată mai ridicată.
- d. Regiunea prezintă un *avantaj comparativ aparent* în domeniul auto, textil și al tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) și un avantaj comparativ latent în domeniul agroalimentar și turism.

Pentru sectorul auto, provocarea principală ține de diversificare către activități cu o valoare adăugată mai ridicată, ceea ce presupune avansarea pe lanțul valoric internațional.

Sectorul textil trebuie, de asemenea, să crească valoarea adăugată prin construirea abilităților și capacităților de care firmele au nevoie pentru a putea demara producția modelelor sau mărcii proprii.

În cazul sectorului agroalimentar, ținând cont de caracteristicile complexe și din ce în ce mai globale ale lanțului valorii, provocările țin de îmbunătățirea marketingului la produsele locale și stabilirea de conexiuni cu lanțurile mari de distribuție.

În TIC - privit în general ca și competitiv la nivel internațional pe parte de dezvoltare de software, proiectare și engineering - principala provocare este extinderea setului actual de activități și a capacității totale de producție.

- e. *Politicile orizontale*, adesea apanajul guvernului de la nivel central, sunt necesare pentru a încuraja specializarea inteligentă în regiune. Patru dintre domeniile de politică cele mai sensibile sunt comune tuturor sectoarelor: (i) învățământul și formarea (extinderea și îmbunătățirea sistemului de școli profesionale, programe școlare relevante pentru industrie și formarea de abilități antreprenoriale și de management al afacerilor); (ii) îmbunătățiri ale infrastructurii locale de transport (rutier și feroviar); (iii) extinderea accesului la finanțe; și (iv) creșterea cadrului instituțional pentru inovare.
- f. *Fondurile structurale UE* și alte surse pot sprijini acțiunile orizontale și specifice pentru sector conform axelor prioritare și obiectivelor tematice. Fondurile structurale UE disponibile pentru

perioada 2014-2020 pot fi utilizate în vederea atingerii de obiective orizontale și specifice sectorului în conformitate cu strategia de "specializare inteligentă" pentru Regiunea Vest. Disponibilitatea resurselor naționale și mobilizarea finanțării sectorului privat pot crește eficacitatea intervențiilor specifice. Urmând liniile directe ale Comisiei Europene, o serie de obiective tematice, definite prin Politica de Coeziune a EU, sunt considerate relevante pentru Regiunea Vest și sunt grupate în axe prioritare.

Un aspect esențial al studiului efectuat de Banca Mondială se referă la definirea obiectivelor tematice și a priorităților de investiții pentru Regiunea Vest.

Astfel, se consideră că, din cele unsprezece Obiective Tematice definite de către Comisia Europeană, cinci se potrivesc cel mai bine nevoilor de dezvoltare ale Regiunii Vest. Prioritățile de investiții identificate în următoarele subsecțiuni pot fi finanțate din diverse fonduri ESI, inclusiv FEDR. În timp ce investițiile promovate la nivel național, prin alte programe, pot fi, de asemenea, implementate, această propunere se concentrează pe investiții care pot fi finanțate prin inițiative regionale.

➤ **Obiectivul tematic 1:** întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării

Nevoia de întărire a cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării este motivată de nivelul scăzut de cheltuieli cu C&D în Regiunea Vest - doar 0,22% din PIB-ul regional în 2010, în scădere de la 0,3% în 2008, comparat cu o medie națională de 0,47%. Chiar dacă există o bază de cercetare în regiune, legătura acesteia cu industria este limitată. Principalele universități locale au început să investească în transferul de tehnologie, dar aceste investiții se află încă în stadiu incipient. Este nevoie de investiții suplimentare pentru a sprijini cercetarea și inovarea în rândul firmelor, pentru a dezvolta legături și sinergii între firme și pentru a îmbunătăți infrastructura de C&D din regiune.

Sectoarele auto, textile, TIC și agroalimentar, precum și alte activități, au un potențial de creștere și inovare semnificativ. Materialele eficiente din punct de vedere al resurselor pot fi utilizate ca și specializare suplimentară a regiunii, ținând cont de faptul că economia de energie va rămâne prioritatea UE în viitorul apropiat. Elementele naturale ale regiunii pot, de asemenea, reprezenta un punct de plecare pentru specializarea în turismul anti-îmbătrânire și medical. Acest fapt va necesita investiții suplimentare în turismul balneo, în ecoturism și în turismul activ. Dezvoltarea de noi clustere de procesare a lemnului sau energia verde pot fi explorate ca opțiuni de deplasare a avantajului comparativ al regiunii către eco-inovare și activități asemănătoare.

Regiunea Vest necesită un sistem regional de inovare eficient pentru a crește competitivitatea companiilor locale, mai ales prin îmbunătățirea capacității acestora de a efectua activități de cercetare și dezvoltare, ceea

ce le-ar permite să se concentreze mai nou pe activități cu o valoare adăugată mai ridicată. În plus, atragerea companiilor mari în cluster de inovare poate conduce la transfer de tehnologie din amonte din lanțul de furnizare către companii locale mai mici și la diversificarea automată a bazei de producție a regiunii.

Îmbunătățirea cadrului instituțional este necesară pentru a crește eficiența investițiilor în cercetare, dezvoltare și inovare, prin crearea și consolidarea de instituții specializate, cum ar fi agențiile regionale de dezvoltare economică sau agențiile regionale pentru inovare, care ar putea gestiona și extinde proiectele existente asupra clusterelor de inovatoare.

➤ **Obiectivul tematic 3:** Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii

Rolul IMM-urilor este crucial în vederea asigurării dezvoltării economice a regiunii, mai ales în zonele aflate la distanță față de aglomerările economice. Analiza efectuată ca parte a acestui proiect indică faptul că o structură a pieței care include câteva firme lider și o gamă largă de firme mai mici este mai deschisă concurenței și poate maximiza creșterea producției și procentul de angajare.

Întreprinderile mici și mijlocii din Regiunea Vest au nevoie de sprijin pentru a deveni competitive. Măsurile posibile pentru IMM-uri pot urmări îmbunătățirea productivității muncii și a eficienței energetice. În plus, autoritățile pot ajuta firmele să acceseze finanțări, unul dintre obstacolele principale în calea dezvoltării IMM-urilor în România și în Regiunea Vest. Asemenea soluții pot include crearea de fonduri de investiții cu sprijin din finanțări UE.

Intervențiile planificate prin OT3 pot include, de asemenea, măsuri direcționate către firmele agroalimentare și pot oferi sprijin indirect pentru o mai bună utilizare a potențialului agricol local. Instituțiile regionale pentru inovare, cum sunt cele propuse prin OT1, pot crește nivelul de cunoștințe și pot disemina tehnologia în rândul IMM-urilor.

➤ **Obiectivul tematic 6:** Protecția mediului și promovarea eficienței resurselor

Regiunea Vest prezintă un potențial turistic semnificativ care trebuie exploatat și sprijinit suplimentar. Domeniile de dezvoltare includ turismul balneo, ecoturismul și turismul activ, precum și turismul urban și de tip MICE.

Obiectivele culturale și arheologice aflate în această zonă a țării trebuie incluse într-un itinerar tematic integrat și promovat în mod adecvat. În mod similar, pot fi concepute măsuri de dezvoltare a

stațiunilor balneo din regiune, împreună cu proiectele de cercetare de la OT1 concentrate pe tratamentele cu ape termale.

➤ **Obiectivul tematic 10:** Investiții în învățământ, abilități și formare continuă

Extinderea disponibilității forței de muncă calificate care se poate implica în activități de inovare reprezintă o altă provocare majoră pentru regiune. Timișoara, și într-o mai mică măsură Aradul, sunt singurele orașe unde această capacitate este disponibilă, chiar dacă și aici ea este limitată. Absolvenții de facultate trebuie să fie mai bine formați pentru a putea aplica cunoștințele tehnice. Firmele adesea au dificultăți în a identifica absolvenți care să corespundă nevoilor lor, în parte pentru că abilitățile oferite de sistemul de învățământ nu trec dincolo de conceptele teoretice.

Pentru a dezvolta seturi de abilități adecvate pentru absolvenți, trebuie îmbunătățite legăturile dintre industrie și universități. Acest fapt poate fi atins prin parteneriate public-private cu privire la colaborările de C&D sau prin adaptarea programei școlare pentru a răspunde nevoilor industriei. În prezent, asemenea proiecte comune sunt disponibile doar pentru companii mari ca Siemens și Continental, care au programe și parteneriate cu universitățile locale. Aceste eforturi trebuie mărite și ar trebui să includă firme locale, inclusiv întreprinderi mici și mijlocii.

Învățământul vocațional trebuie, de asemenea, extins și îmbunătățit pentru a oferi un număr suficient de tehnicieni calificați (mână de lucru specializată). Lipsa muncitorilor calificați care să poată utiliza mașinile de ultimă generație limitează potențialul de creștere a firmelor și crește costul de producție. Accesul la o gamă mai largă de forță de muncă calificată combinat cu absolvenți mai bine ghidați ar întări avantajele comparative ale regiunii. În timp ce parteneriatele între instituțiile de învățământ de stat și particulare, fie pentru formarea inițială, fie pentru programe de formare continuă pot fi promovate prin parteneriat ESF, investițiile în infrastructura de învățământ ar trebui susținute prin măsuri FEDR. Aceste parteneriate pot fi proiecte cu auto-susținere, sau parte a unor proiecte integrate pentru investiții în cercetare și inovare.

➤ **Obiectivul tematic 11:** Creșterea capacității instituționale și o administrație publică eficientă

Instituțiile specializate trebuie să asigure succesul investițiilor în specializarea inteligentă. Este nevoie de unul sau mai multe organisme administrative care să poată coordona procesul de implementare a investițiilor și care să poată supraveghea procesul riguros de monitorizare și evaluare. În plus, instituții din categoria birourilor de transfer tehnologic pot sprijini strategia de specializare inteligentă prin promovarea colaborării dintre sectorul privat și universități și ICD-uri.

7.5. Context Metropolitan

Municipiul Hunedoara este localitate de rangul II, stabilit potrivit prevederilor Legii nr. 351/2001, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a "*Reteaua de localități*". Municipiul Hunedoara satisface cerințele stipulate prin Legea 351/2001 privind elementele și nivelul de dotare ale localităților urbane de rangul II, pentru categoria municipii reședință de județ.

Aceste cerințe se referă la:

- *Populație: de la circa 50.000 la circa 200.000 de locuitori;*
 - zona de influență: circa 200.000—500.000 de locuitori
- *Rază de servire: circa 60—80 km*
- *Accesul la căile de comunicație:*
 - acces direct la cel puțin două sisteme majore de căi de comunicație (traseu de cale ferată principală, drumuri naționale ce tranzitează sau pornesc din acel loc, eventual aeroport, porturi și/sau gări fluviale)
- *Funcțiuni economice:*
 - capacități de producție diversificate din sectorul secundar și al serviciilor productive, social-culturale și informative cu rază de servire prioritar județeană
- *Nivel de dotare-echipare:*
 - instituții de decizie politică, administrativă, juridică de importanță județeană: sedii ale administrației publice locale; sedii de servicii descentralizate în teritoriu ale ministerelor și ale altor organe centrale neguvernamentale; sedii de partid, de sindicat, sedii ale organizațiilor neguvernamentale; judecătoria, tribunale, procuratură, parchet și alte instituții juridice;
 - educație, cercetare științifică: institute de învățământ superior sau filiale ale acestora, colegii, institute sau filiale ale unor institute naționale de cercetare;
 - sănătate, asistență socială: spital clinic universitar sau spital general, spitale de specialitate, stație de salvare județeană, asistență de specialitate (boli cronice, persoane cu handicap, recuperare funcțională, centre psihiatrice), cămine de bătrâni, centre de recuperare, orfelinate etc.;
 - cultură: case de cultură cu săli de spectacol, eventual teatre, săli de concert, de expoziție, de conferințe, săli polivalente, cluburi, muzee, biblioteci, edituri, tipografii etc.;

- comerț, servicii comerciale prestate populației și agenților economici: centre comerciale, camere de comerț, centre de afaceri, burse de valori și de mărfuri, magazine specializate pentru vânzări cu ridicata și cu amănuntul, magazine de prezentare, servicii diversificate de înaltă calitate; posibilități de organizare a unor târguri importante;
- turism: hoteluri de 3 stele cu cel puțin 200 de locuri;
- mass-media: mass-media județeană (posturi de radio și de televiziune), publicații cotidiene sau periodice;
- finanțe, bănci, asigurări: sucursale sau filiale ale unităților financiar-bancare și de asigurări;
- sport, agrement: zone de recreare și agrement, grădini zoologice, săli de competiții sportive de nivel național/regional, județean, stadioane și alte dotări diversificate pentru petrecerea timpului liber și sport (săli polivalente, terenuri de sport, piscine, eventual patinoare artificiale etc.);
- protecția mediului: agenții de protecție a mediului și servicii dotate cu echipamente specifice pentru menținerea unui mediu de calitate și a igienei urbane; alimentare cu apă și canalizare: rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
- culte: lăcașuri de cult, episcopii, sedii eparhiale, vicariate, subcentre ale cultelor autorizate;
- transport/comunicații: gări, autogări, transport în comun, centrale telefonice automate, fax, poștă etc;
- ordine, securitate: instituții specifice cerințelor la nivel județean.

7.5.1. Municipiul Hunedoara - Pol de dezvoltare urbană

Pentru desemnarea polilor de dezvoltare au fost selectate municipiile de rang 1 și 2. În contextul în care potrivit legii 351/2001 există 81 de orașe, metoda de selecție a fost mai riguroasă pentru determinarea orașelor care ar putea servi drept centre de dezvoltare urbană.

Criteriile de bază în stabilirea polilor de dezvoltare urbană au fost:

- potențialul de dezvoltare economică;
- capacitate de cercetare-dezvoltare și inovare (universități, institute de cercetări, centre de excelență);
- infrastructură de afaceri adecvată;
- accesibilitate (rutieră, feroviară, aeriană, maritimă);

- servicii publice oferite;
- capacitatea de asociere administrativă.

Unul dintre scopurile desemnării polilor de creștere și de dezvoltare urbană a fost acela de a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/ sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordând prioritate polilor de creștere localizați în regiunile și județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB și șomaj.

În acest context, în perioada de programare 2007-2014 cele mai accesate proiecte au fost acelea de reabilitare a infrastructurii stradale, a drumurilor și pasajelor din interiorul orașelor. De asemenea de mare importanță au fost și reabilitarea și modernizarea parcurilor, regiunea având un procentaj destul de redus pentru spațiile verzi pe cap de locuitor.

7.5.2. Abordarea policentrică urbană

Conform Legii nr. 351 din 2001 privind aprobarea PATN, secțiunea IV Rețeaua de localități, pe lângă definirea *ierarhizării funcționale*, sunt definite alte două concepte:

- *Rețea de localități* - totalitatea localităților de pe un teritoriu (național, județean, zonă funcțională), ale căror existență și dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relații desfășurate pe multiple planuri (politico-administrativ, social-cultural, economic etc). Rețeaua de localități este constituită din localități urbane și localități rurale.
- *Sistem urban* - sistem de localități învecinate între care se stabilesc relații de cooperare economică, socială și culturală, de amenajare a teritoriului și de protecție a mediului, echipare tehnico-edilitară, fiecare păstrându-și autonomia administrativă.

Rangul unei localități reprezintă expresia importanței actuale și în perspectivă imediată a acesteia în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, politic, social, economic, cultural etc, în raport cu dimensiunile ariei de influență polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implică în alocarea de resurse.

Zonele funcționale urbane (FUA - *Functional Urban Areas*) reprezintă cele mai mici elemente constitutive ale unei dezvoltări policentrice, fiind formate dintr-un nucleu urban și aria înconjurătoare integrată din punct de vedere al dezvoltării economice (de exemplu piața locală a forței de muncă).

În cadrul proiectului ESPON 2006 1.1.1. *Potențial pentru dezvoltarea policentrică în Europa*, ariile urbane funcționale din Europa au fost stabilite fie pe baza definițiilor oficiale, fie pe baza opiniilor experților

(acolo unde aceste definiții nu există), criteriile luate în considerare axându-se pe bazinul forței de muncă, polii urbani, etc. În statele cu populație de peste 10 milioane locuitori (deci inclusiv România), zonele urbane funcționale au fost definite astfel: cel puțin 15.000 locuitori în centrul urban și peste 50.000 populația totală a FUA.

Zonele metropolitane de creștere (Metropolitan European Growth Areas - MEGA) au fost identificate în cadrul studiului, pe baza unei analize multicriteriale care a inclus populația, competitivitatea (prin produsul intern brut/locuitor și localizarea sediului primelor 500 companii europene), gradul de conectivitate (numărul de călători din aeroporturi, precum și un indicator de accesibilitate multimodală) și importanța cunoașterii (nivelul de educație și ponderea ocupării în activitățile de cercetare-dezvoltare).

În raportul final al proiectului, au fost identificate în România 59 zone urbane funcționale, din care 2 MEGA (București și Timișoara), 8 FUA de importanță națională sau transnațională (Cluj-Napoca, Iași, Constanța, Brașov, Craiova, Galați, Ploiești și Oradea), și alte 49 FUA de importanță regională și locală.

Lista zonelor funcționale (în ordinea descrescătoare a populației FUA) este următoarea: București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Constanța, Craiova, Galați, Brașov, Ploiești, Brăila, Oradea, Bacău, Arad, Pitești, Sibiu, Târgu Mureș, Baia Mare, Buzău, Satu Mare, Botoșani, Râmnicu Vâlcea, Suceava, Piatra Neamț, Drobeta Turnu Severin, Focșani, Târgu Jiu, Tulcea, Târgoviște, Reșița, Bistrița, Slatina, Hunedoara, Vaslui, Călărași, Giurgiu, Roman, Deva, Bârlad, Alba Iulia, Zalău, Sfântu Gheorghe, Turda, Mediaș, Slobozia, Onești, Alexandria, Petroșani, Lugoj, Miercurea Ciuc, Mangalia, Câmpina, Câmpulung, Odorheiu Secuiesc, Mioveni, Săcele, Voluntari, Codlea, Balș și Blaj.

În același proiect, sunt propuse două concepte suplimentare : Orizont potențial strategic urban (PUSH - Potential Urban Strategic Horizon) și zonele de integrare potențială (PIA- Potential Integration Areas). *PUSH* sunt arii cu potențial de navetism, incluzând toate localitățile care pot fi atinse, în cel puțin 10% din suprafață, în 45 minute pornind de la un FUA. *PIA* sunt cele în care mai multe zone funcționale urbane își împart între ele cel puțin o treime din bazinul potențial al forței de muncă, considerându-se că ele pot realiza activități comune.

Zonele de integrare potențială identificate de studiul ESPON sunt, în ordinea descrescătoare a populației: București (cu Voluntari), Galați (cu Brăila), Brașov (cu Sfântu Gheorghe, Codlea, Săcele), Craiova (cu Balș), Pitești (cu Mioveni), Călărași (transnațional, cu Silistra), Mediaș (cu Blaj), **Hunedoara (cu Deva)**.

Localizarea geografică și distanța dintre centrele urbane trebuie să fie de asemenea un element important în stabilirea tipurilor de măsuri care pot fi aplicate. Astfel, orașele aflate în vecinătate, la distanțe relativ mici (Galați - Brăila, Timișoara - Arad, **Deva - Hunedoara**, Suceava -

Botoșani) trebuie să dezvolte relații economice și administrative între ele, cu scopul de a promova complementaritatea și eficientizarea investițiilor publice. De exemplu se pot identifica proiecte de infrastructură majoră (aeroporturi, poduri, centre logistice) de care pot beneficia ambele orașe, sau proiecte de creare a unor legături mai strânse (ex: crearea unor noi legături interorășenești, sistem integrat de transport în comun etc).

Populația rurală nu este distribuită uniform, ci există diferențe semnificative din punctul de vedere al densității populației, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puțin de 50 locuitori/km² sunt grupate în partea de vest a țării, comparativ cu zonele din est și din sud, unde predomină comunele cu densități ale populației de 50-100 locuitori/km².

Astfel, din punct de vedere al densității, se pot identifica trei arii mai populate, respectiv Muntenia Centrală, centrată pe București, Moldova subcarpatică (în sens pozițional și nu strict fizico-geografic), și *centrul Transilvaniei, axat aproximativ pe valea Mureșului între Deva și Târgu Mureș, dispunând de câteva nuclee în lungul acesteia și de două concentrări în imediata vecinătate, în jurul orașelor Cluj-Napoca și Sibiu.*

7.5.3. Abordarea prin poli metropolitan

În cadrul Direcției Generale Dezvoltare Teritorială (MDRT) este elaborată o nouă abordare a dimensiunii dezvoltării urbane în România, abordare care poate constitui fundația pentru alocarea resurselor în noua perioadă de programare 2014-2020.

Dacă abordarea anterioară cuprindea doar 3 tipuri de centre urbane (poli de creștere, poli de dezvoltare și celelalte centre urbane), această abordare este mai detaliată (criteriile se găsesc în anexă) și cuprinde 9 tipuri de orașe incluse în două mari grupuri: poli metropolitan și poli urbani/centre urbane.

A. Poli metropolitan

- cu potențial internațional;
- cu potențial supraregional;
- cu potențial regional;
- cu potențial regional limitat.

B. Poli urbani/centre urbane

- subregionali cu potențial de zone urbane funcționale;
- cu influență zonală;
- cu profil specializat și influență teritorială difuză;
- de importanță / influență locală;
- în vecinătatea zonelor metropolitan.

Criteriile de clasificare a orașelor în aceste categorii se bazează pe metodologia anterioară, dar există și unele îmbunătățiri. Populația este încă o dată unul din indicatorii cheie, iar polii metropolitanii trebuie să aibă, de regulă, peste 40.000 de locuitori. Alți indicatori au în vedere caracteristici cheie ale orașelor, care sporesc atractivitatea centrelor în raport cu persoanele care locuiesc în zonă, în regiune, în județ sau chiar peste granițele naționale.

Astfel de indicatori includ:

- funcții administrative cheie prezente în oraș (de exemplu, orașul este reședință de județ, atrăgând oameni care încearcă să-și rezolve problemele administrative și fiscale);
- profilul economic (pentru a determina dacă masa economică a orașului este suficient de puternică pentru a atrage navetiști din zona înconjurătoare);
- accesibilitate (se analizează sistemele de transport și infrastructura care deservește orașul); prezența unor servicii publice esențiale (de exemplu, universități, spitale mari);
- prezența centrelor de inovare; poziția geografică și distanța față de alte orașe, precum și clasarea din cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Național (Legea 351/2001).

Recunoscând faptul că o simplă clasificare a orașelor nu este suficientă pentru a ajuta zonele rurale să devină mai competitive, mai sustenabile și mai favorabile integrării comunităților marginalizate, Direcția Generală Dezvoltare Teritorială a stabilit și un profil de investiții pentru toate aceste tipuri de orașe, încercând să evidențieze o parte din modalitățile cheie de a spori rolul și performanțele orașelor în raport cu indicatorii evaluați. De asemenea, s-a încercat și o prioritizare a investițiilor pe baza impactului anticipat al acestora.

De exemplu, investițiile din domeniul educației superioare ar avea un impact mai mare într-un centru universitar consacrat decât într-un oraș mic cu potențial regional limitat. În același mod, investirea în infrastructura de educație publică, cum ar fi școlile primare și liceele, are mai mult sens în zonele urbane cu resurse financiare mai limitate (de exemplu, orașele din zonele defavorizate) decât în polii metropolitanii consacrați care generează suficiente resurse pentru investițiile locale.

7.5.4. Provocări și perspective

Programul strategic al Uniunii Europene, Europa 2020, se construiește pe baza a trei obiective: "**creștere inteligentă**", "**creștere sustenabilă**" și "**creștere inclusivă**".

Aceste obiective au ca scop abordarea punctelor slabe structurale din economia Europei expusă crizei, precum și a provocărilor pe termen

lung, reducând în același timp diferențele regionale de venit, bogăție și oportunități.

În acest context, deși Regiunea Vest a României are un PIB pe cap de locuitor mai ridicat decât media națională, mai este mult de recuperat până să se atingă nivelurile din UE. Regiunea Vest beneficiază de pe urma mai multor **puncte forte competitive**, pe care le poate folosi pentru a construi o cale solidă și sustenabilă către dezvoltarea economică.

Zona de vest a țării posedă suficiente elemente naturale, care sunt într-o anumită măsură neexploatate. În plus, regiunea este considerată a avea o populație relativ calificată datorită prezenței universităților de aici. Universitățile locale sunt puternice mai ales în următoarele domenii: științele naturii, matematică, informatică, alimentar, agricultură, medicină și științe veterinare. Datorită, parțial, acestor avantaje, regiunea a cunoscut o creștere economică rapidă care a condus la creșterea salariilor, prin îmbunătățiri semnificative ale productivității. În plus, există semne importante de activitate antreprenorială și Regiunea are una dintre cele mai ridicate concentrări de firme și exportatori din România. Nu este surprinzător faptul că este a doua cea mai orientată către export și a treia cea mai orientată către import regiune a țării.

În ciuda bunei performanțe din ultimii zece ani, regiunea trebuie să depășească o serie de provocări pentru a se îndrepta spre activități cu valoare adăugată mai ridicată și pentru a accelera procesul de convergență. Pot fi menționate mai multe **provocări**.

- În primul rând, beneficiile creșterii economice și ale convergenței cu Europa nu au fost distribuite egal în întreaga regiune.
- În al doilea rând, există încă diferențe intra-regionale din punct de vedere al salariilor, productivității și exporturilor.
- În al treilea rând, activitatea economică din regiune se concentrează în câteva sectoare care reprezintă aproape jumătate din cifra de afaceri și locurile de muncă din regiune, ceea ce poate conduce la o volatilitate ridicată a creșterii valorii adăugate și la o scădere bruscă a PIB-ului pe cap de locuitor în cazul unei crize.
- În al patrulea rând, modelul de creștere bazată pe exporturi al acestei regiuni este foarte vulnerabil la situații exogene.

În acest context, politicile de specializare inteligentă apar ca un element cheie de promovare a dezvoltării economice. Aceste politici ar trebui să urmeze o abordare a creșterii bazată pe cunoștințe care:

- utilizează avantajele comparative existente;
- ajută la dezvoltarea de noi activități în locul unde poate apărea un avantaj comparativ semnificativ;
- și promovează o contribuție mai ridicată a factorului cunoștințe la creșterea economică.

Identificarea avantajului comparativ al regiunii joacă un rol în elaborarea unei strategii de specializare inteligentă. Șase sectoare-cluster (auto, textile, agroalimentar, TIC, construcții și turism) au fost alese pentru o analiză detaliată, nu pentru că acestea sunt văzute ca activități „câștigătoare”, ci datorită relevanței și potențialului acestora pentru economia Regiunii Vest. Această evaluare a indicat, pe baza informațiilor disponibile, faptul că regiunea are un aparent avantaj competitiv în domeniile auto, textilelor și TIC, iar domeniul agroalimentar și turismul au fost identificate ca și cluster cu un avantaj competitiv latent. Clusterul de construcții, totuși, prezintă un avantaj competitiv neclar.

Fiecare dintre aceste sectoare are propriile limitări și elemente specifice care definesc provocările care vor caracteriza progresul în viitor spre specializarea inteligentă a regiunii. Pentru sectorul auto ca întreg, provocarea principală este diversificarea către activități cu valoare adăugată mai ridicată, ceea ce presupune avansarea pe o structură foarte ierarhică a lanțului internațional de valoare.

Pentru sectorul materialelor textile, provocarea este să crească valoarea adăugată acumulând abilitățile și capacitățile pentru ca firmele să poată începe să producă propria lor proiectare sau marcă. Pentru sectorul agroalimentar, date fiind caracteristicile complexe, și din ce în ce mai mult globale, ale lanțului de valoare agroalimentar, unde marea parte de inovare (și valoare adăugată) este generată de cumpărători, îmbunătățirea marketingului produselor locale și stabilirea de legături cu lanțurile mari de producție pare să fie principala provocare pe termen scurt. Pentru sectorul TIC, care este în general perceput ca un jucător competitiv la nivel internațional în domeniul dezvoltării de software și al design-ului și ingineriei, cea mai mare provocare este de a-și extinde întreaga gamă de activități.

În cazul sectorului construcțiilor, provocarea este extinderea utilizării materialelor și tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic, care, deși încurajată de Uniunea Europeană, nu este încă foarte răspândită în regiune. Pentru sectorul turismului, o atenție sporită la nivel politic este esențială dacă se dorește ca Regiunea Vest să profite pe deplin de elementele sale naturale și culturale.

În contextul acestor domenii de politici și construind pe baza avantajelor comparative ale regiunii, acest raport are o abordare practică și prezintă elementele cheie pentru un cadru strategic de politici de specializare inteligentă pentru Regiunea Vest. Raportul urmărește liniile directe generale pentru elaborarea instrumentelor ce vor fi finanțate în perioada 2014-2020 din fonduri structurale ale UE și din alte resurse.

Modul de elaborare a **recomandărilor de politici** prezentate aici urmează liniile directe ale Comisiei Europene. În primul rând, au fost identificate **obiectivele tematice** definite prin *Politica de Coeziune a Comisiei Europene*. Acestea sunt:

- (1) Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;

- (3) Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
- (6) Protejarea mediului și promovarea eficienței resurselor;
- (10) Investiții în învățământ, abilități și formare continuă; și
- (11) Creșterea capacității instituționale și o administrație publică eficientă.

În al doilea rând, după gruparea obiectivelor tematice selectate prin axa prioritară, au fost identificate priorități specifice de investiții.

Pentru a putea atinge obiectivele strategiei UE 2020, aceste **priorități de investiții** urmăresc:

- Creșterea finanțării acordate procesului de cercetare, dezvoltare și inovare din Regiunea Vest (axa prioritară 1);
- Creșterea eficienței energetice și a gradului de utilizare a energiei regenerabile în Regiunea Vest (axa prioritară 2) și
- Creșterea gradului de angajare și al nivelului de învățământ, prin îmbunătățirea abilităților și competențelor necesare pe piața muncii (axa prioritară 15).

În al treilea rând, sunt prezentate 14 **inițiative pilot de competitivitate și specializare inteligentă locale** ca exemplificare a felului în care se poate încuraja potențialul de creștere locală pe baza obiectivelor și caracteristicilor Regiunii Vest.

Inițiativele pilot integrate se referă la:

- un pol de competitivitate TIC;
- un fond regional de dezvoltare concentrat pe finanțarea proiectelor inovatoare în Regiunea Vest;
- transformarea parcurilor industriale și a zonelor industriale existente în parcuri industriale și tehnologice regionale;
- un centru regional expozițional și de formare;
- un laborator și centru de inovare pentru industria auto;
- un laborator și centru de inovare pentru industria textilă;
- un laborator și centru de inovare pentru industria de procesare a lemnului;
- piață agroalimentară;
- un laborator acreditat pentru siguranță alimentară și teste veterinare;
- lansarea studiului de fezabilitate pentru evaluarea priorităților regionale pentru irigarea terenurilor;
- un centru de inovare pentru energii verzi și eficiență energetică;
- centru pentru protejarea și promovarea parcurilor naturale;

- un centru de geo-terapie;
- inițiativă pilot pentru dezvoltarea de soluții pentru zonele miniere.

Aceste proiecte de investiții nu au fost evaluate și nici avizate de către Banca Mondială. Această listă are titlu de exemplu.

Implementarea inițiativelor prezentate în raport depinde de existența unui **cadru instituțional eficace**, care reprezintă cheia pentru creșterea capacității de inovare, promovarea potențialului local de inovare, și creșterea competitivității sectorului privat din regiune. Aceste obiective pot fi atinse doar prin coordonarea dintre autoritățile locale, regionale și naționale cu privire la elaborarea și implementarea de politici, și în strânsă cooperare cu sectorul privat și instituțiile de cercetare.

Acest raport sugerează înființarea a două comitete regionale conduse de ADR care ar putea sprijini parteneriate între factorii politici naționali și locali. Această propunere poate optimiza coordonarea politicilor cu condiția să fie însoțită de o simplificare a mecanismelor de cooperare existente.

Capitolul 8. Strategia de dezvoltare 2014 – 2020 a municipiului Hunedoara

8.1. Viziunea strategică a Municipiului Hunedoara

Municipiul Hunedoara, o destinație turistică de interes regional, un oraș cu o dezvoltare urbana sustenabilă, diversificată și inovativă, susținută de o infrastructură de servicii publice moderne, având la baza valori comune europene

Pentru elaborarea viziunii de dezvoltare s-a avut în vedere proiecția dezvoltării viitoare a localității prin prisma așteptărilor tuturor categoriilor de factori beneficiari și/sau cu impact direct asupra direcției de dezvoltare a ansamblului resurselor umane și facilităților operaționale prin care se consolidează potențialul de creștere a calității vieții în municipiul Hunedoara.

De asemenea, concomitent cu relevanța viziunii definite, un aspect deosebit de important a fost reprezentat de consistența și caracterul multidimensional, integrator al acesteia, calitatea vieții fiind un indicator complex, care exprimă percepția individului despre existența sa în contextul culturii și al sistemului de valori în care trăiește.

Ca urmare, viziunea propusă reprezintă un deziderat ambițios, prin care se armonizează întregul spectru de cerințe și condiții prin care să se mobilizeze aspirațiile și resursele municipiului spre o dezvoltare integrată durabilă, inteligentă, competitivă.

8.2. Misiunea Municipiului Hunedoara

Pe perioada implementării strategiei, misiunea Municipiului Hunedoara va consta în:

Promovarea implementării de acțiuni integrate pentru o dezvoltare economică sustenabilă, pentru valorificarea eficientă a patrimoniului turistic și cultural local și pentru dezvoltarea resurselor umane în scopul creșterii gradului de ocupare al forței de muncă.

Misiunea are rolul de a conduce la materializarea viziunii la nivelul anului 2020, limita orizontului de planificare al strategiei actuale. Este evident că amploarea deosebită a misiunii asumate face ca aceasta să poată fi îndeplinită numai prin efortul comun și implicarea tuturor factorilor mediului social, economic și instituțional al municipiului Hunedoara.

Astfel, rolul administrației locale este acela de a propune și a asigura cadrul de armonizare a aspirațiilor și posibilităților actuale pentru definirea și, ulterior, punerea în practică a planurilor și strategiilor concepute în parteneriat, prin utilizarea eficientă a resursele financiare și umane și prin atragerea de noi resurse.

Datorită caracterului dinamic al factorilor și condițiilor definitorii la un moment dat pentru mediul socio-economic, abordarea privind misiunea viitoare este necesar să fie, de asemenea, dinamică, flexibilă, conectată puternic la mediul intern și extern de manifestare a vieții comunității.

8.3. Obiective strategice europene, regionale și naționale

8.3.1. Criterii și cerințe de planificare

La elaborarea Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara 2014÷2020 s-au avut în vedere următoarele **criterii**:

- Respectarea contextului de dezvoltare definit prin Strategia Europa 2020, precum și prin alte documente strategice la nivel european, național și regional.
- Satisfacerea nevoilor specifice de dezvoltare ale Municipiului Hunedoara, actuale și viitoare, plecând de la avantajele competitive care ar trebui promovate prin investițiile viitoare.
- Maximizarea atragerii de fonduri europene și optimizarea rezultatelor socio-economice ale investițiilor planificate.
- Înscrierea viziunii și misiunii Strategiei 2014-2020 a Municipiului Hunedoara în aria de referință a obiectivelor de creștere inteligentă, durabilă și inclusivă ale Uniunii Europene.
- Formularea obiectivelor strategice în concordanță cu obiectivele tematice ale Strategiei Europa 2020.
- Raportarea la experiența pozitivă a unor localități similare sau de rang superior din Uniunea Europeană, prin care să se faciliteze comparația și stabilirea unor ținte viabile, adaptate la condițiile specifice Municipiului Hunedoara.

- Definirea de obiective majore la nivelul conurbației Corvina, cu vizarea unor avantaje competitive cu spectru larg, pe termen mediu și lung.
- Conexarea permanentă la efectul sinergic rezultat prin identificarea și implementarea unor proiecte de interes comun cu Municipiul Deva.
- Reducerea decalajelor de dezvoltare existente între zona urbană și cea rurală administrate la nivelul Municipiului Hunedoara.
- Satisfacerea integrală a cerințelor stipulate prin Legea 351/2001 privind elementele și nivelul de dotare pentru localitățile urbane de rangul II, cu accent asupra setului de cerințe deficitare la nivelul municipiului Hunedoara.
- Definirea elementelor de fundamentare pe baza informațiilor cuprinse în analiza socio-economică și analizele SWOT.
- Eliminarea/diminuarea aspectelor din categoria „Puncte slabe” evidențiate prin analizele SWOT elaborate pe domenii specifice de referință.
- Asigurarea de măsuri preventive, avându-se în vedere aspectele evidențiate prin analizele SWOT în categoria „Riscuri”.
- Utilizarea aspectelor pozitive din categoria „Puncte tari”, astfel încât să se asigure o aplicare cât mai eficientă a „Oportunităților” evidențiate prin analizele SWOT pe domenii specifice de referință.
- Luarea în considerare a lecțiilor învățate din perioada de programare anterioară.

Referitor la **domeniile prioritare de dezvoltare**, acestea au fost stabilite printr-o largă consultare a tuturor părților interesate, plecând de la nevoile majore de dezvoltare ale Municipiului Hunedoara, aferente următoarelor domenii: infrastructură, competitivitate, resurse umane (inclusiv ocupare și incluziune socială), capacitate administrativă și dezvoltare teritorială.

Programele de dezvoltare au fost definite ca o interfață de conexare a obiectivelor și politicilor strategice cu oportunitățile oferite de tipurile de investiții care vor fi finanțate prin viitoarele programe operaționale, plecând de la obiectivele tematice, domeniile prioritare de investiții și acțiunile cheie prevăzute de proiectele de regulamente privind fondurile europene.

Ca urmare a modului de abordare a investițiilor pentru perioada 2014-2020, stabilit prin reglementările structurilor de coordonare ale procesului de planificare, atât la nivel european, cât și la nivel național și regional, **investițiile** propuse spre finanțare răspund următoarelor **cerințe**:

- Sunt programate într-un mod integrat și complementar, cu luarea în considerare ex-ante a aspectelor conexe de funcționare eficientă a facilităților rezultate ca urmare a implementării investițiilor noi.
- Sunt generatoare de creștere economică și de locuri de muncă.
- Contribuie la atingerea țintelor naționale pentru strategia Europa 2020.
- Fructifică potențialul economic, social și geografic al municipiului.
- Răspund priorităților de dezvoltare teritorială.

8.3.2. Obiective tematice la nivel european

Pachetul legislativ prezentat de Comisia Europeană în octombrie 2011, propune consolidarea procesului de programare strategică prin concentrarea fondurilor europene pe **11 obiective tematice (OT)**, corelate cu prioritățile Strategiei Europa 2020, pentru a maximiza impactul politicii în ceea ce privește realizarea priorităților europene, respectiv:

- OT1.** Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării.
- OT2.** Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității tehnologiilor informației și comunicațiilor.
- OT3.** Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEMP);
- OT4.** Sprijinirea tranziției către o economie cu consum scăzut de dioxid de carbon în toate sectoarele;
- OT5.** Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor;
- OT6.** Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
- OT7.** Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore;
- OT8.** Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;
- OT9.** Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
- OT10.** Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții;
- OT11.** Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă.

8.3.3. Obiective strategice la nivel național

Cu toate că România și-a depășit deja ținta stabilită prin PND 2007-2013, rămâne penultimul stat membru în ceea ce privește nivelul mediu PIB/locuitor raportat la UE27.

Ca urmare, **obiectivul global al strategiei de dezvoltare a României** pentru perioada 2014-2020 este reprezentat de:

„Reducerea disparităților de dezvoltare socială și economică între România și statele membre ale Uniunii Europene, prin generarea unei creșteri adiționale de 15% determinată de utilizarea fondurilor europene, având ca țintă atingerea în anul 2022, a unui nivel mediu al PIB/locuitor de 65% din media UE.”

Propunerile de **obiective specifice (OS)** au fost strâns corelate cu cele trei tipuri de obiective tematice propuse de către Comisia Europeană și cu prioritățile Strategiei Europa 2020, după cum urmează:

- OS1.** Creștere inteligentă.
- OS2.** Creștere durabilă.
- OS3.** Creștere favorabilă incluziunii.

Pentru atingerea acestor obiective specifice, România va promova investiții ce vor răspunde tuturor celor 11 obiective tematice, așa cum s-a precizat mai sus. La o analiza preliminară se poate observa că niciunul dintre obiective tematice propuse de către Comisia Europeană nu poate fi exclus, fapt ce va fi relevat, cu siguranță și de analizele socio-economice.

Dincolo de obiectivele specifice corelate cu prioritățile Strategiei Europa 2020, investițiile ce urmează a fi finanțate vor răspunde următoarelor **priorități tematice (PT)** de dezvoltare:

- PT1.** Creșterea pe termen lung a competitivității economiei Românești.
- PT2.** Dezvoltarea durabilă a infrastructurii de bază.
- PT3.** Adaptarea capitalului uman la provocările unei economii moderne.
- PT4.** Îmbunătățirea eficienței administrației publice.

Acestor priorități tematice li se adăugă componenta teritorială, care trebuie urmărită ca o prioritate orizontală.

Plecând de la aceste repere general acceptabile, procesul de programare va avea rolul de a selecta un mix optim de priorități de investiții și acțiuni cheie care să ducă la atingerea obiectivelor specifice stabilite.

8.3.4. *Obiective strategice la nivel regional*

Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020 reprezintă viziunea Regiunii Vest privind dezvoltarea regională și baza strategică pentru fundamentarea programelor de finanțare din fonduri externe/comunitare, naționale, regional și /sau locale.

Obiectivul general al Regiunii Vest este formulat astfel:

„Regiunea Vest are scopul de a atinge nivelul PIB pe cap de locuitor și a calității generale a vieții similare cu regiunile puternice, non-capitale din Europa Centrală până în 2020.”

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv general, Regiunea Vest trebuie să devină o regiune:

- mai productivă;
- o economie puternică;
- conectată la nou;
- un loc plăcut pentru a locui;
- coezivă.

Atingerea acestui obiectiv general se bazează pe următoarele **obiective specifice**:

- Accentuarea rolului cercetării-inovării;
- Concentrare mai clară asupra IMM-urilor și investițiilor directe;
- Îmbunătățirea nivelului productivității;
- Creșterea conectivității și mobilității în / și din regiune;
- Identificarea nișelor din turism și formularea unei oferte turistice agregate;
- Îmbunătățirea indicatorilor de participare în special în învățământul secundar superior și în învățământul terțiar;
- Creșterea calității și accesului la asistență medicală eficientă;
- Combaterea sărăciei și a excluziunii sociale în regiune;
- Diminuarea disparităților de dezvoltare;
- Îmbunătățirea capacități regionale de "dezvoltare".

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2014–2020, au fost identificate următoarele **priorități de dezvoltare**, translatate la nivel de **axe prioritare** în cadrul documentelor strategice de planificare regională:

- Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente;
- Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;

- Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
- Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
- Promovarea creșterii sustenabile prin optimizarea calității factorilor de mediu, creșterea eficienței energetice alături de valorificarea energiilor regenerabile și printr-un management proactiv al situațiilor de risc
- Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale;
- Dezvoltarea capacității administrative regionale.

8.4. Oportunități de finanțare în perioada 2014-2020

Obiectivele tematice sunt transpuse în priorități de investiții specifice pentru fiecare fond în parte. La nivel european, orientarea strategică privind utilizarea fondurilor europene este dată de **Cadrul Strategic Comun** (CSC), care acoperă cele cinci mari fonduri europene: Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE), Fondul de Coeziune (FC), Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul European Maritim pentru Pescuit (FEMP).

Cele cinci fonduri au fost denumite generic "fondurile CSC".

Din punct de vedere strategic, proiectele de regulamente prevăd faptul că fondurile CSC vor completa intervențiile naționale, regionale și locale în implementarea Strategiei Uniunii pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă (Strategia Europa 2020), luând în considerare contextul specific din fiecare stat membru.

Fondurile europene vor reprezenta în continuare unul dintre cele mai importante instrumente ce vor fi utilizate pentru reducerea disparităților regionale, precum și promovarea creșterii economice la nivel regional și local, consolidarea competitivității și creșterea ocupării forței de muncă, obiective de referință la nivelul Uniunii Europene.

Îndeplinirea acestor obiective este posibilă prin asigurarea unui mediu favorabil investițiilor, înființarea de noi companii sau dezvoltarea celor existente contribuind semnificativ la crearea de noi locuri de muncă și generarea de valoare adăugată.

Conform propunerii Comisiei Europene, alocările naționale pentru politica de coeziune (fără FEADR și FEPAM) vor fi limitate la 2,5% din PIB-ul fiecărui stat membru pentru perioada 2014-2020, ceea ce va presupune o alocare superioară față de actuala perioadă. Există însă o serie de propuneri din partea statelor membre net contribuatoare care pot diminua nivelul alocărilor pentru toate statele membre.

Alocările financiare vor fi diferite în funcție de tipul de regiune:

- Regiuni mai puțin dezvoltate – care au PIB/capita sub 75% din media UE27;
- Regiuni în tranziție – care au PIB/capita între 75 și 90% din media UE27;
- Regiuni mai dezvoltate – care au PIB/capita peste 90% din media UE27.

În acest context, cele 7 regiuni definite la nivelul teritoriului României, mai puțin regiunea București-Ilfov, sunt asimilate în continuare în categoria regiunilor mai puțin dezvoltate. Ca o consecință a acestei clasificări, rata de cofinanțare propusă în cele 7 regiuni mai puțin dezvoltate va fi de 85%;

În conformitate cu propunerile de compromis aprobate la nivelul Consiliului Afaceri Generale al Uniunii Europene, sunt impuse următoarele **principii de concentrare a fondurilor**:

- Alocarea Fondului de Coeziune va reprezenta o treime din alocarea pentru politica de coeziune.
- Alocarea FEDR va fi orientată spre primele patru obiective tematice prevăzute în Regulamentul General în proporție minimă de 50% pentru regiunile mai puțin dezvoltate.
- Alocarea FEDR va fi orientată spre obiectivul tematic (4) într-o proporție minimă de 10% pentru regiunile mai puțin dezvoltate.
- Alocarea FSE va fi orientată spre patru dintre prioritățile de investiții finanțate în cadrul obiectivelor tematice (8)-(10) în proporție minimă de 60% pentru regiunile mai puțin dezvoltate.
- Alocările pentru fondurile structurale (FSE+FEDR) vor fi concentrate pe obiectivele tematice (8)-(10), între 20-25% pentru regiunile mai puțin dezvoltate.

În acest context, utilizarea sprijinului structural (**fondurile structurale** - FSE+FEDR) pentru perioada 2014-2020 urmărește crearea condițiilor de îmbunătățire și dezvoltare constantă a mediului de afaceri, având ca **obiective principale**:

- stimularea competitivității întreprinderilor;
- facilitarea accesului la finanțare;
- crearea unui mediu favorabil creării de noi afaceri și încurajarea culturii antreprenoriale;
- sprijinirea companiilor de a opera în plan extern și de a accesa noi piețe;
- asigurarea unei forțe de muncă calificate și adaptabile.

Măsurile în cadrul acestei provocări vor fi orientate către următoarele **arii tematice**:

- A. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare.
- B. Tehnologia informației și comunicațiilor.
- C. Competitivitatea IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului de pescuit și acvacultura.

A. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare.

Intervențiile propuse sunt orientate către:

- susținerea inovării în cadrul întreprinderilor;
- consolidarea capacităților pentru excelență în cercetare și inovare;
- schimbări tehnologice.

În zonele rurale, inovarea și baza de cunoaștere vor fi consolidate prin:

- cooperarea între sectoarele agricol, alimentar și forestier și alți actori;
- crearea de clustere și rețele și utilizare a serviciilor de consultanță.

B. Tehnologia informației și comunicațiilor.

Acțiunile vor fi orientate către:

- creșterea capacității întreprinderilor să dispună de servicii TIC;
- încurajarea acestora să utilizeze astfel de servicii.

C. Competitivitatea IMM-urilor, a sectorului agricol și a sectorului de pescuit și acvacultura.

Eforturile vor fi orientate către sprijinirea investițiilor în spiritul antreprenorial, în exploatarea comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetării, prin:

- furnizarea de servicii de consiliere în domeniul afacerilor;
- sprijinirea dezvoltării instrumentelor online.

Intervențiile pentru îmbunătățirea competitivității sectorului agricol:

- vor ajuta la asigurarea unei producții alimentare viabile în UE;
- vor contribui la crearea și păstrarea locurilor de muncă;
- vor contribui la creștere economică în zonele rurale.

De asemenea, s-au avut în vedere prioritățile propuse spre finanțare în următoarea perioadă prin **programele operaționale**.

Programul Operațional Competitivitate

Sprijinirea investițiilor private în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării (CDI) și a cercetării colaborative dintre întreprinderi și organizații de cercetare pentru:

- Încurajarea transferului de cunoștințe, tehnologic și de personal cu expertiză avansată.
- A permite dezvoltarea de produse și servicii CDI în sectoarele economice cu potențial de creștere.
- Promovarea instrumentelor financiare menite să susțină riscul investițiilor private în cercetare și inovare și să stimuleze start-up-urile inovative și spin-off-urile.
- Dezvoltarea infrastructurii de cercetare publice și private:
 - atât ca parte din clusterelor existente/emergente, centrele de excelență și alte tipuri de structuri de cercetare (naționale/ regionale /europene),
 - cât și în domenii specifice identificate ca prioritare, pe baza existenței unui potențial și/sau a unui avantaj competitiv, cum ar fi sănătatea.
- Deblocarea potențialului de excelență în cercetare și inovare prin crearea de sinergii cu acțiunile de cercetare, dezvoltare și inovare ale programului cadru al UE Orizont 2020.
- Acțiuni pentru promovarea adoptării de către întreprinderi a TIC, inclusiv a aplicațiilor și inovațiilor comerțului electronic.
- Acțiuni pentru dezvoltarea de instrumente de e-Guvernare pentru întreprinderi și cetățeni (e-Guvernare 2.0).
- Acțiuni pentru dezvoltarea „cloud computing”.

Programul Operațional Regional

- Acțiuni pentru consolidarea culturii antreprenoriale și pentru conștientizarea opțiunii și a sprijinului potențial pentru crearea de întreprinderi.
- Acțiuni pentru îmbunătățirea accesului la finanțare, inclusiv prin oferirea unei game adecvate de instrumente financiare.
- Acțiuni pentru îmbunătățirea productivității IMM-urilor și oferirea de oportunități de creștere, inclusiv consolidarea accesului la sprijin pentru planificarea afacerilor, consultanță tehnică, consultanță și sprijin pentru export.
- Acțiuni pentru alăturarea în rețea a întreprinderilor în vederea consolidării schimburilor de cunoștințe și a consolidării participării

acestora în cadrul lanțurilor de desfacere, inclusiv cele la scară internațională.

- Acțiuni integrate - situri, competențe, sprijin pentru investiții - în vederea atragerii de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României.
- Acțiuni de raționalizare a procesului de reglementare și de reducere a poverii birocratice asupra întreprinderilor.
- Dezvoltarea infrastructurii de transfer tehnologic în sectoarele public și privat, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, în concordanță cu principiul specializării inteligente.

Programul Național de Dezvoltare Rurală

- Crearea și oferirea de servicii de consultanță, în vederea îmbunătățirii performanței economice și de mediu; colaborarea între agricultură/industria agroalimentară, industria forestieră, pescuit și acvacultură și industria alimentară și sistemele de consultanță, educație și cercetare în contextul proiectelor pilot, al dezvoltării de produse, practici, procese și tehnologii noi etc.
- Înființarea unor grupuri operative (fermieri, cercetători, consultanți), care vor participa la Parteneriatul European pentru Inovare „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”.
- Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice și pentru restructurarea și modernizarea agriculturii, în special în vederea creșterii participării și orientării către piețe, precum și pentru diversificarea activităților agricole; facilitarea reînnoirii generațiilor în sectorul agricol.
- Acțiuni pentru îmbunătățirea performanței economice a producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentar prin programe de calitate, adăugând valoare produselor agricole, prin promovarea pe piețe locale prin dezvoltarea circuitelor scurte de aprovizionare și prin înființarea de grupuri de producători, etc.
- Acțiuni de sprijinire a activităților de prevenire și gestionare a riscurilor agricole.
- Crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale.

Un element esențial în buna funcționare a întreprinderilor și dezvoltarea antreprenoriatului îl reprezintă *asigurarea unei forțe de muncă calificată și adaptabilă*. În acest sens sunt create oportunități de investiție în educație și instruire, atât printr-un program dedicat

capitalului uman, cât și prin programele pentru sectorul agricol și sectorul pescuit și acvacultură.

Programul Operațional Capital Uman

- Încurajarea și facilitarea participării angajatorilor la dezvoltarea forței de muncă și a învățării pe tot parcursul vieții.
- Îmbunătățirea corelării învățământului profesional și tehnic cu nevoile pieței muncii, asigurându-se relevanța ofertei de formare, acordându-se prioritate sectoarelor cu potențial viitor de creștere și promovându-se parteneriate între personale interesate relevante.
- Modernizarea învățământului terțiar prin dezvoltarea studiilor aprofundate și sprijinirea internaționalizării învățământului superior, inclusiv a cercetării aprofundate și a mobilității.
- Sprijinirea infrastructurii școlare și dezvoltarea resurselor în educația și îngrijirea copiilor preșcolari, din învățământul primar, secundar, terțiar și din cel tehnic și profesional, în scopul îmbunătățirii calității învățământului și formării precum și a relevanței acestuia pentru piața muncii.

Programul Național de Dezvoltare Rurală

- Crearea de noi întreprinderi mici prin acordarea de sprijin pentru demararea afacerilor în cazul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici din afara domeniului agricol, precum și dezvoltarea de activități non-agricole în zonele rurale.
- Sprijinirea formării profesionale și a achiziției de competențe în gestionare agricolă, practici agricole durabile, îmbunătățirea calității și utilizarea noilor tehnologii specifice agriculturii și silviculturii.
- Sprijinirea activităților demonstrative pentru transferul de cunoștințe referitoare la noile practici în domeniu; informare, schimburi pe termen scurt și vizite în interiorul UE în scopul promovării schimbului de bune practici.
- Încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în general în mediul rural (pe lângă cursurile sau formarea furnizate în mod obișnuit în sistemul de învățământ secundar și superior), precum formarea în gestiunea afacerilor și alte competențe necesare diversificării în afara sectorului agricol.

Programul Operațional Maritim și de Pescuit

- Investiții în sectorul acvaculturii: noi unități, modernizarea unităților existente, diversificarea speciilor, îmbunătățirea potențialului siturilor de acvacultură.

- Promovarea de noi surse de venit în interiorul sectorului (activități de procesare, de marketing) și în afara acestuia (activități ecologice, turism, educație).
- Investiție în porturi pescărești, adăposturi, debarcadere, centre de primă vânzare.
- Îmbunătățirea condițiilor de muncă legate de sănătatea și siguranța la bordul navelor de pescuit în apele interioare și maritime.
- Sprijin pentru înființarea, organizarea și funcționarea lanțului producători - procesatori-comercianți.
- Diversificarea pescuitului și a sectorului acvaculturii prin sprijinirea creării de noi întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă în domeniu.

Parlamentul European și-a exprimat votul favorabil cu privire la pachetul legislativ referitor la **politica de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020**, în cadrul sesiunii plenare de la Strasbourg (18÷21 noiembrie 2013). În cadrul bugetului 2014-2020, în acest domeniu vor fi investiți 325 de miliarde euro în statele membre, reprezentând 34,24% din volumul total al cheltuielilor UE pentru următorii 7 ani. Suma ce îi revine României pentru coeziune este de 21,8 miliarde euro, în creștere cu 10% față de alocarea 2007-2013.

Politica de coeziune va continua să fie principala sursă europeană de finanțare în contextul cadrului financiar multianual 2014-2020 și va pune accentul pe crearea de locuri de muncă, eficiență energetică, inovație și cercetare.

Politica de coeziune este motorul principal al Uniunii care contribuie la creșterea inteligentă, sustenabilă și inclusivă. Instrumentele acesteia au rolul de a pune în practică măsuri concrete precum atragerea de investiții, crearea de locuri de muncă și reducerea disparităților dintre regiuni.

Cadrul strategic comun pentru toate fondurile structurale creat prin politica de coeziune este susținut de noile reguli promovate, care au drept scop concentrarea pe investițiile într-un număr redus de obiective tematice legate de Strategia "Europa 2020" și pe o mai mare implicare a actorilor locali și regionali.

8.5. Obiective strategice, domenii de intervenție și acțiuni prioritare

8.5.1. Obiective strategice

Obiectivele strategice prin care se urmărește realizarea viziunii generale la orizontul anilor 2020 au fost formulate în concordanță cu cele 11 obiective tematice ale Strategiei Europa 2020 și cu documentele programatice ale Regiunii Vest.

Scopul urmărit a fost acela de asigurare a unei flexibilități mărite pe întreaga perioadă de derulare a ciclului de programare/implementare a proiectelor de investiții definite la nivelul municipiului Hunedoara. De asemenea, se mărește astfel substanțial capacitatea de reacție la modificările / completările efectuate de structurile responsabile la nivel european și regional, ceea ce conferă strategiei caracteristicile de dinamism și reacție oportună, cu utilizarea eficientă a resursei timp la dispoziție pentru promovarea proiectelor adecvate la noile condiții rezultate și maximizarea șanselor de eligibilitate a acestora.

Strategia de dezvoltare 2014-2020 a Municipiului Hunedoara se axează pe îndeplinirea **obiectivelor strategice** enunțate mai jos.

Obiectivul strategic general: Creșterea calității vieții pentru locuitorii Municipiului Hunedoara și ai satelor aparținătoare la nivelul general al Regiunii de Vest, concomitent cu crearea condițiilor pentru o dezvoltare economică sustenabilă.

Obiective strategice specifice:

- OS1.** Regenerarea urbană a Municipiului Hunedoara, printr-o dezvoltare complexă și integrată.
- OS2.** Dezvoltarea și promovarea turismului, în vederea transformării Municipiului Hunedoara în destinație turistică principală.
- OS3.** Creșterea oportunităților de participare pe piața muncii și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, prin dezvoltarea continuă a nivelului de pregătire al resurselor umane.
- OS4.** Dezvoltarea economică durabilă, bazată pe creșterea productivității și a competitivității, prin încurajarea dezvoltării tehnologice și a inovării.
- OS5.** Îmbunătățirea capacității administrative municipale și integrarea la nivel județean și regional.

În Tabel 8.1 este prezentată **corespondența tematică** a obiectivelor strategice ale *Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara* cu axele prioritare urmărite prin *Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020* și cu *Obiectivele tematice relevante din Europa 2020*, cu

menționarea obiectivului definit pe fiecare axă prioritară și a obiectivelor tematice adresate de fiecare obiectiv strategic, la nivel de axă prioritară.

După cum se observă, obiectivele strategice incluse în Strategia de dezvoltare a Municipiului Hunedoara acoperă toate temele cuprinse în documentele strategice la nivel regional, național și european.

Tabel 8.1. Corespondența obiectivelor strategice ale Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara 2014-2020 cu axele prioritare din Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest 2014-2020 și cu obiectivele tematice relevante Europa 2020

Obiectivele strategice	Axele prioritare	Obiectivele axelor prioritare	Obiectivele tematice relevante Europa 2020
OS1. Regenerarea urbană a Municipiului Hunedoara, printr-o dezvoltare complexă și integrată	Axa prioritară 3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional	Implementarea unui sistem de transport durabil și eficient care să conducă la o dezvoltare echilibrată a tuturor modurilor de transport în concordanță cu cerințele economice, sociale și de mediu.	Obiectiv tematic 7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore
	Axa prioritară 5. Promovarea creșterii sustenabile prin optimizarea calității factorilor de mediu, creșterea eficienței energetice alături de valorificarea energiilor regenerabile și printr-un management proactiv al situațiilor de risc	Regiunea Vest să devină o regiune cu un mediu natural și antropoc sănătos, cu un stil de viață bazat pe eficiență energetică și capabilă să răspundă proactiv la situațiile de risc	Obiectiv tematic 4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon în toate sectoarele Obiectiv tematic 5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor Obiectiv tematic 6. Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor.

Obiectivele strategice	Axele prioritare	Obiectivele axelor prioritare	Obiectivele tematice relevante Europa 2020
<p>OS2. Dezvoltarea și promovarea turismului, în vederea transformării Municipiului Hunedoara în destinație turistică principală</p>	<p>Axa prioritară 6. Încurajarea dezvoltării particularităților specifice comunităților urbane și rurale</p>	<p>Diminuarea disparițiilor regionale prin dezvoltarea integrată și echitabilă a zonelor urbane și rurale, în context transfrontalier</p>	<p>Obiectiv tematic 2. Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității tehnologiilor informației și comunicațiilor</p> <p>Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEMP)</p>
<p>OS3. Creșterea oportunităților de participare pe piața muncii și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, prin dezvoltarea continuă a nivelului de pregătire al resurselor umane</p>	<p>Axa Prioritară 4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității serviciilor în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale</p>	<p>Dezvoltarea capitalului uman din regiune prin creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, incluziune socială și acces crescut la educație și la servicii de sănătate și sociale de calitate</p>	<p>Obiectiv tematic 8. Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă</p> <p>Obiectiv tematic 9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei</p> <p>Obiectiv tematic 10. Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții</p>
<p>OS4. Dezvoltarea economică durabilă, bazată pe creșterea productivității și a competitivității, prin încurajarea dezvoltării tehnologice și a inovării</p>	<p>Axa prioritară 1. Creșterea competitivității regionale prin promovarea inovării și specializării inteligente</p>	<p>Crearea unei culturi a inovării și dezvoltarea sectoarelor cheie în Regiunea Vest</p>	<p>Obiectiv tematic 1. Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării</p> <p>Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol și a sectorului pescuitului și acvaculturii</p>

Obiectivele strategice	Axele prioritare	Obiectivele axelor prioritare	Obiectivele tematice relevante Europa 2020
	<p>Axa prioritară 2. Dezvoltarea unei economii dinamice bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat</p>	<p>Regiunea Vest să devină o regiune digitală, cu afaceri productive și competitive la nivel global</p>	<p>Obiectiv tematic 2. Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității tehnologiilor informației și comunicațiilor</p> <p>Obiectiv tematic 3. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEMP)</p>
<p>OS5. Îmbunătățirea capacității administrative municipale și integrarea la nivel județean și regional</p>	<p>Axa prioritară 7. Dezvoltarea capacității administrative regionale</p>	<p>Îmbunătățirea capacității instituționale</p>	<p>Obiectiv tematic 11. Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă</p>

Respectarea principiilor de dezvoltare durabilă

Apartenența la spațiul economic european oferă o multitudine de avantaje, dar și exigențe sporite, în competiția acerbă deschisă, arbitrată de mecanismele flexibile care guvernează economia de piață. Dinamismul fără precedent al raportului de forțe, care se stabilește între principalii actori angrenați în această competiție, conferă exigențe sporite privind dobândirea și menținerea atributului de competitivitate de către aceștia.

Strategia descrie imaginea pe care o unitate administrativă teritorială dorește să o aibă în viitor și este orientată către ceea ce vrea să facă aceasta. Strategia reprezintă cadrul de referință prin care se orientează alegerile referitoare la natura și direcția unei structuri omogene/eterogene coordonată în mod unitar, stabilește o direcție unitară în termeni de orientare a obiectivelor sale operaționale și furnizează baza alocării resurselor necesare pentru orientarea dezvoltării viitoare către atingerea acestor obiective.

Procesul de planificare strategică al unei unități administrative teritoriale de nivel municipiu presupune parcurgerea iterativă a unor etape de analiză și fundamentare, în scopul identificării direcțiilor de acțiune viitoare aferente perioadei de planificare vizate, prin care să se armonizeze aspirațiile tuturor factorilor beneficiari și/sau participanți direcți la transpunerea în practică a obiectivelor strategice definite, în condițiile maximizării gradului de atragere și a eficienței utilizării resurselor aflate la dispoziție.

Planificarea strategică a dezvoltării durabile completează aspectele referitoare la planificarea strategică cu cerințele rezultate din asigurarea conformității cu principiile de dezvoltare durabilă și echilibrată stipulate la nivel european și, ca atare, devenite linii directoare pentru țara noastră, respectiv pentru Regiunea Vest.

Principiile unei politici de amenajare durabile pentru Europa se referă la:

- Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității;
- Promovarea încurajării dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate;
- Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate;
- Facilitarea accesului la informație și cunoaștere;
- Reducerea degradării mediului;
- Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural;
- Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare;
- Dezvoltarea resurselor energetice în menținerea securității;
- Promovarea unui turism de calitate și durabil;

- Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale.

P1. Promovarea coeziunii teritoriale prin intermediul unei dezvoltări socio-economice echilibrate și de îmbunătățire a competitivității

Presupune îmbunătățirea atractivității, în materie de investiții economice, prin practicarea unei politici active de amenajare a teritoriului, cu asigurarea condițiilor necesare implicării în viața cetățenilor și a diverselor grupuri ale societății

P2. Promovarea încurajării dezvoltării generate de funcțiunile urbane și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate

Sistemele urbane și funcțiunile urbane trebuie să fie dezvoltate în așa fel încât să fie înlesnit accesul regiunilor rurale la funcțiunile urbane.

Constituirea și întărirea rețelelor de orașe ameliorează complementaritatea între orașe, crește sinergiile și economiile, favorizează specializarea și determină beneficii prin intermediul concurenței economice, evitând totodată obstacolele. *Parteneriatele oraș-sat* au de jucat un rol din ce în ce mai important, iar condițiile pentru un parteneriat oraș-sat eficient rezidă într-o bună colaborare între colectivitățile teritoriale, pe picior de egalitate.

P3. Promovarea unor condiții de accesibilitate mai echilibrate

Realizarea rețelei paneuropene de transport este condiția indispensabilă a unei bune accesibilități macro-spațiale în interiorul continentului european, care trebuie consolidată în continuare.

O politica de amenajare echilibrată trebuie să asigure o mai bună interconexiune a orașelor mici și mijlocii, ca și a spațiilor rurale la principalele axe și centre de transport (căi ferate, autostrăzi, aeroporturi, centre intermodale). Datorită creșterii permanente a fluxurilor de trafic, este o necesitate dezvoltarea de strategii integrate care iau în considerare diferitele moduri de transport și, în același timp, imperativele amenajării.

P4. Facilitarea accesului la informație și cunoaștere

Apariția societății informaționale este astăzi fenomenul cel mai semnificativ al remodelării societății globale și a structurilor sale teritoriale. O atenție deosebită trebuie acordată accesului la informație, care este necesar să nu fie limitat de constrângeri fizice sau de altă natură. De asemenea, ar trebui realizate îmbunătățiri ale rețelelor de telecomunicații iar tarifele ar trebui să nu fie prohibitive.

O importanță deosebită o are promovarea conexiunilor la nivel național și regional între furnizorii de informație și utilizatorii potențiali ai

acesteia, cum ar fi parcurile tehnologice, institututele de transfer de tehnologie, centrele de cercetare și de formare.

P5. Reducerea degradării mediului

Problemele de mediu care decurg dintr-o coordonare insuficientă a politicilor sectoriale sau din deciziile locale trebuie să fie anticipate și contracarate.

Din această perspectivă, politica de amenajare trebuie să acorde o atenție deosebită practicilor agricole și silvicole mai puțin distrugătoare, promovării sistemelor de transport și de energie care să favorizeze mai mult mediul ambiental, regenerarea zonelor urbane degradate și reabilitarea acestora, regenerarea mediului din zonele afectate de activități industriale poluante și de vechile zone militare, ca și controlului sub-urbanizării.

P6. Valorificarea și protecția resurselor și patrimoniului natural

Resursele naturale contribuie nu numai la echilibrul ecosistemelor, dar și la atractivitatea regiunilor, la valoarea lor recreativă și la calitatea generală a vieții. Acestea trebuie, în consecință, să fie protejate și valorificate.

Strategiile integrate pentru gestiunea resurselor de apă trebuie să includă protecția apelor de suprafață și a apelor subterane, controlul activităților agricole în materie de fertilizare și irigare, tratamentul apelor uzate etc. În materie de protecție a calității apelor potabile din pânzele freatice, este esențial să se stabilească o corespondență între expansiunea rețelelor de alimentare cu apă cu cele de eliminare a apelor uzate.

Amenajarea teritoriului are de asemenea ca sarcină să contribuie la reconstituirea rețelelor ecologice. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie identificate diverse elemente ecologice cum ar fi zonele de proximitate naturală, resursele de apă, climatele terapeutice, zonele industriale dezafectate care trebuie amenajate și tratate prin măsuri adecvate.

P7. Valorificarea patrimoniului cultural ca factor de dezvoltare

Valorificarea patrimoniului cultural crește atractivitatea regională și locală pentru investitori, turism și populație, este un factor important de dezvoltare economică și contribuie în mod semnificativ la întărirea identității localității.

Amenajarea teritoriului trebuie să contribuie la gestiunea integrată a patrimoniului cultural, ca un proces evolutiv prin care se protejează și conservă patrimoniul, luând în considerare nevoile societății moderne. Includerea în itinerarii culturale a monumentelor și urmelor școlilor și

curentelor artistice va conduce la armonizarea creativității în relațiile spațiale dintre arhitectura și urbanismul modern cu patrimoniul istoric.

Amenajarea teritoriului trebuie să contribuie la conservarea și respectarea memoriei tuturor naționalităților și grupurilor religioase, valorificând un patrimoniu cultural specific.

P8. Dezvoltarea resurselor energetice în menținerea securității

Amenajarea teritoriului susține promovarea resurselor de energie regenerabile ca sisteme coerente în teritoriu și respectuoase cu mediul, cât și completarea rețelelor de transport al energiei la nivel paneuropean.

Un element prioritar este reprezentat de utilizarea mai eficace a resurselor energetice și a echipamentelor deja disponibile. În acest sens, este necesar să fie ameliorată eficacitatea energetică a centralelor termice convenționale pentru a reduce poluarea atmosferică. Aceasta este o acțiune favorabilă și în ceea ce privește încălzirea globală.

P9. Promovarea unui turism de calitate și durabil

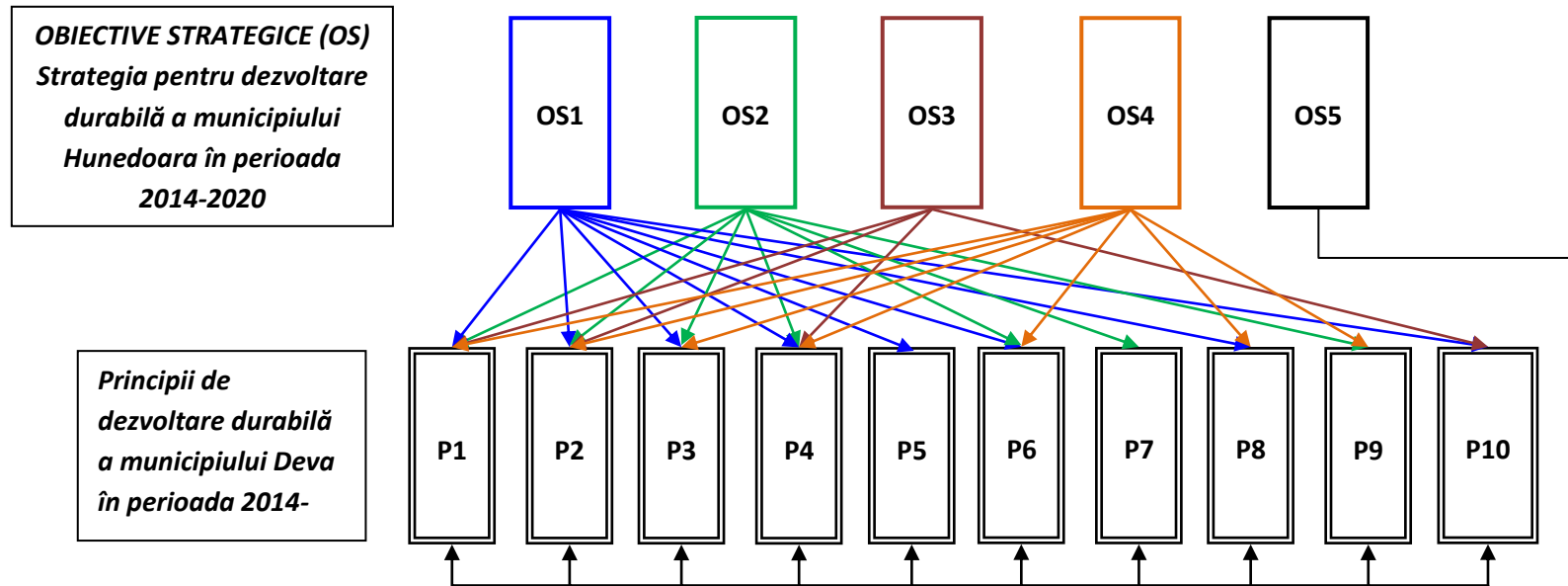
Amenajarea teritoriului trebuie să aibă în vedere utilizarea ocaziilor de dezvoltare care decurg din turism, mai ales în cazul regiunilor defavorizate. Vor trebui promovate, cu prioritate, forme de turism de calitate și durabile. În acest context, un rol deosebit revine politicilor de dezvoltare teritorială și urbană. O cunoaștere aprofundată a ecosistemelor și locurilor cu potențial turistic este în general necesară, la fel ca și utilizarea unor noi instrumente și proceduri de ghidaj și de control public.

P10. Limitarea preventivă a efectelor catastrofelor naturale

Ar trebui luate măsuri preventive în cadrul amenajării teritoriului cu scopul de a limita amploarea pagubelor și a face armătura urbană mai puțin vulnerabilă. Asemenea măsuri privesc, de exemplu, destinația terenurilor și a construcțiilor.

Din punct de vedere al procesului de planificare, s-a urmărit ca prin modul de formulare al obiectivelor strategice să fie vizată în totalitate și problematica aferentă dezvoltării durabile. De asemenea, domeniile și acțiunile prioritare detaliază și elemente specifice cu impact asupra dezvoltării durabile (Figura 8.1). Menționez că OS5 (Îmbunătățirea capacității administrative municipale și integrarea la nivel județean și regional) acoperă toate cele 10 principii ale dezvoltării durabile.

Figura 8.1. Corespondența cu principiile dezvoltării durabile

8.5.2. Domenii și acțiuni prioritare

În scopul atingerii obiectivelor strategice menționate anterior, au fost identificate domenii prioritare, prezentate în Tabel 8.2, iar pentru fiecare dintre domeniile respective au fost prevăzute o serie de acțiuni specifice. De asemenea, în tabel sunt evidențiate posibilele surse de finanțare, în varianta propusă la momentul actual pentru următoarea perioadă programatică.

Tabel 8.2. Domeniile de intervenție prioritare ale obiectivelor strategice

Obiective strategice	Domenii prioritare	Sursa de finanțare
OS1. Regenerarea urbană a Municipiului Hunedoara, printr-o dezvoltare complexă și integrată	Domeniul prioritar 1.1 Extinderea ariei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara	POR, PO Agricultură
	Domeniul prioritar 1.2 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale	POR, PO Infrastructură mare
	Domeniul prioritar 1.3 Protejarea mediului înconjurător și atingerea indicatorilor UE în domeniul calității și protecției mediului	POR
OS2. Dezvoltarea și promovarea turismului, în vederea transformării Municipiului Hunedoara în destinație turistică principală	Domeniul prioritar 4.1. Dezvoltarea turismului local și regional prin creșterea calității și diversificarea serviciilor oferite	POR, PO Competitivitate, PO Capital uman
	Domeniul prioritar 4.2. Promovarea patrimoniului turistic local și regional, cu accent pe evidențierea particularităților specifice Municipiului Hunedoara și satelor aparținătoare	POR, PO Competitivitate
OS3. Creșterea oportunităților de participare pe piața muncii și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, prin dezvoltarea continuă a nivelului de pregătire al resurselor umane.	Domeniul prioritar 3.1. Dezvoltarea resurselor umane în vederea creșterii gradului de ocupare a forței de muncă	PO Capital uman
	Domeniul prioritar 3.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale	POR, PO Capital uman
	Domeniul prioritar 3.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii socio-medice și promovarea incluziunii sociale	POR, PO Capital uman

Obiective strategice	Domenii prioritare	Sursa de finanțare
	Domeniul prioritar 3.4. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	POR
OS4. Dezvoltarea economică durabilă, bazată pe creșterea productivității și a competitivității, prin încurajarea dezvoltării tehnologice și a inovării.	Domeniul prioritar 2.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri și a spiritului antreprenorial	POR, PO Competitivitate
	Domeniul prioritar 2.2. Creșterea nivelului de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat	POR, PO Competitivitate, PO Capital uman
	Domeniul prioritar 2.3. Promovarea cercetării-dezvoltări-inovării	POR, PO Competitivitate, PO Capital uman
OS5. Îmbunătățirea capacității administrative municipale și integrarea la nivel județean și regional	Domeniul prioritar 5.1. Dezvoltarea capacității instituționale și a resurselor umane din administrația publică	PO Capacitate Administrativă, PO Competitivitate
	Domeniul prioritar 5.2. Creșterea transparenței față de comunitate	PO Capacitate Administrativă, PO Competitivitate

Acțiunile specifice fiecărui domeniu prioritar de intervenție sunt prezentate în tabelele următoare.

OS1. Regenerarea urbană a Municipiului Hunedoara, printr-o dezvoltare complexă și integrată

Tabel 8.3. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS1.

Domenii prioritare	Acțiuni specifice
<i>1.1. Extinderea ariei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara</i>	1.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare în scopul extinderii ariei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara
	1.1.2. Inventarierea și evaluarea terenurilor intravilane și extravilane
<i>1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale</i>	1.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale
	1.2.2. Îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor prin modernizarea și reabilitarea infrastructurii urbane (utilități)
	1.2.3. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii edilitare
	1.2.4. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport
	1.2.5. Dezvoltarea unui transport public durabil
	1.2.6. Creșterea siguranței cetățenilor
<i>1.3. Protejarea mediului înconjurător și atingerea indicatorilor UE în domeniul calității și protecției mediului</i>	1.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare referitoare la mediu
	1.3.2. Conservarea biodiversității și a patrimoniului natural
	1.3.3. Extinderea și modernizarea spațiilor verzi
	1.3.4. Managementul deșeurilor
	1.3.5. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu
	1.3.6. Managementul situațiilor de urgență

OS2. Dezvoltarea și promovarea turismului, în vederea transformării Municipiului Hunedoara în destinație turistică principală

Tabel 8.4. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS3.

Domenii prioritare	Acțiuni
<i>2.1. Dezvoltarea turismului local și regional prin creșterea calității și diversificarea serviciilor oferite</i>	2.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea turismului
	2.1.2. Diversificarea serviciilor de turism oferite și stimularea turismului cu specific local
	2.1.3. Creșterea calității ofertei turistice
<i>2.2. Promovarea patrimoniului turistic local și regional, cu accent pe evidențierea particularităților specifice Municipiului Hunedoara și satelor aparținătoare</i>	2.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru promovarea turismului
	2.2.2. Promovarea obiectivelor turistice locale și regionale

OS3. Creșterea oportunităților de participare pe piața muncii și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, prin dezvoltarea continuă a nivelului de pregătire al resurselor umane.

Tabel 8.5. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS3.

Domenii prioritare	Acțiuni
<i>3.1. Dezvoltarea resurselor umane în vederea creșterii gradului de ocupare a forței de muncă</i>	3.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare
	3.1.2. Elaborare strategii și politici de formare profesională continuă
	3.1.3. Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă
<i>3.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale</i>	3.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare
	3.2.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale, pentru toate nivelurile de învățământ
	3.2.3. Asigurarea unui proces educațional de calitate, adaptat cerințelor de pe piața muncii
<i>3.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii socio-medice și promovarea incluziunii sociale</i>	3.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare
	3.3.2. Îmbunătățirea calității serviciilor socio-medice și creșterea accesului populației la acestea
	3.3.3. Promovarea incluziunii sociale și combaterea riscului de sărăcie
<i>3.4. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber</i>	3.4.1. Realizarea documentelor de fundamentare
	3.4.2. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale
	3.4.3. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii sportive
	3.4.4. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii de petrecere a timpului liber

OS4. Dezvoltarea economică durabilă, bazată pe creșterea productivității și a competitivității, prin încurajarea dezvoltării tehnologice și a inovării

Tabel 8.6. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS2.

Domenii prioritare	Acțiuni
<i>4.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri și a spiritului antreprenorial</i>	4.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea infrastructurii de afaceri și a spiritului antreprenorial
	4.1.2. Sprijinirea și stimularea mediului de afaceri
	4.1.3. Sprijinirea structurilor și serviciilor suport pentru mediul de afaceri
<i>4.2. Creșterea nivelului de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat</i>	4.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru creșterea nivelului de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat
	4.2.2. Îmbunătățirea infrastructurii de telecomunicații
	4.2.3. Implementarea de aplicații bazate pe tehnologii avansate
<i>4.3. Promovarea cercetării-dezvoltării-inovării</i>	4.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru promovarea cercetării-dezvoltării-inovării
	4.3.2. Dezvoltarea și consolidarea infrastructurii specifice de cercetare-dezvoltare-inovare
	4.3.3. Promovarea centrelor de competență

OS5. Îmbunătățirea capacității administrative municipale și integrarea la nivel județean și regional

Tabel 8.7. Acțiunile specifice din cadrul obiectivului strategic OS1.

Domenii prioritare	Acțiuni
<i>5.1. Dezvoltarea capacității instituționale și a resurselor umane din administrația publică</i>	5.1.1. Elaborarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea capacității administrative
	5.1.2. Creșterea capacității administrative a Primăriei
	5.1.3. Eficientizarea activității interne a Primăriei
	5.1.4. Creșterea gradului de integrare la nivel județean și regional
	5.1.5. Creșterea nivelului de pregătire profesională a resurselor umane din administrația publică
<i>5.2. Creșterea transparenței față de comunitate</i>	5.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare
	5.2.2. Informarea comunității asupra activității Primăriei și creșterea participării comunității la elaborarea deciziilor publice
	5.2.3. Eficientizarea serviciilor publice și modernizarea modului de furnizare a acestora

8.6. Portofoliul proiectelor de implementat

Portofoliul de proiecte prevăzut pentru aplicarea Strategiei de dezvoltare 2014-2020 a Municipiului Hunedoara a fost stabilit prin respectarea următoarelor **cerințe**:

- Să conducă la realizarea viziunii strategice a Municipiului Hunedoara în perspectiva anului 2020
- Să utilizeze la potențial maxim facilitățile de investiții eficiente identificate prin elementele de tipul „Oportunităților” reliefate prin analiza SWOT realizată pe domenii specifice relevante
- Să satisfacă acoperirea unei nevoi actuale reale, stringente, conform rezultatelor din categoria „Puncte slabe” evidențiate în analiza SWOT
- Să amelioreze/elimine condițiile favorizante de manifestare viitoare a unor elemente de categoria „Amenințări” evidențiate în analiza SWOT
- Să producă efecte durabile în timp și să permită dezvoltarea /modernizarea facilă și flexibilă, în perspectiva unor necesități suplimentare apărute ulterior și/sau cerințe noi impuse de noile condiții tehnologice evidențiate pe parcurs
- Să producă efecte reale, de maximizare / minimizare (după caz) a setului de criterii cantitative de eficiență definite pentru fiecare proiect în parte
- Să vizeze un spectru cât mai larg de beneficiari direcți/indirecți ai rezultatelor obținute în urma implementării proiectului respectiv;
- Să satisfacă restricțiile impuse de respectarea criteriilor de mediu aplicabile și, dacă este posibil, să contribuie la potențarea factorilor calitativi de mediu
- Să se bazeze pe o atitudine anticipativă și comprehensivă privind evidențierea ex-ante a factorilor de risc, cu minimizarea acestora pe cât de mult posibil
- Să conducă la completarea setului de valențe de potențare a prestigiului municipiului și crearea unor elemente de specificitate locală.

Portofoliul proiectelor incluse în Strategia de dezvoltare a Municipiului Hunedoara pentru perioada 2014 – 2020 este prezentat în tabelele următoare, incluzând repartitia proiectelor pe tipurile de acțiuni identificate în capitolul anterior. De asemenea, pentru fiecare proiect sunt menționate:

- Nivelul de prioritate (NP1 – mare; NP2 – mediu; NP3 – mic).

- Interdependența cu alte proiecte, în cazul în care proiectul respectiv este direct dependent de implementarea anterioară a altor proiecte.

Stabilirea nivelului de prioritate a fost realizată prin însumarea ponderată a punctajelor obținute la următoarele criterii:

1. Impactul la nivel comunității (Proiectul primește un punctaj în funcție de numărul de cetățeni asupra căruia are impact implementarea sa)
2. Creșterea calității vieții (Proiectul primește un punctaj în funcție de estimarea efectului său asupra creșterii calității vieții).
3. Integrare la nivel regional (Proiectul primește punctaj suplimentar dacă servește integrării la nivel regional sau dacă răspunde cerinței de a fi integrat la nivel regional)
4. Gradul de atragere a sursei de finanțare nerambursabile (Proiectul primește un punctaj în funcție de procentul de buget asigurat din surse de finanțare nerambursabile).

Trebuie specificat că nivelul de prioritate al proiectelor este un factor dinamic, ce trebuie evaluat periodic și modificat, pe toată durata de acțiune a strategiei de față, în funcție de evoluția economiei la toate nivelurile, de oportunități noi pentru accesarea fondurilor europene sau de alți factori care vor conduce la modificarea situației actuale.

De asemenea, o altă observație utilă este aceea că există proiecte care pot fi integrate în mai multe acțiuni sau care pot avea efect asupra mai multor domenii prioritare. De exemplu, modernizarea infrastructurii culturale sau a zonelor de agrement, vor avea, bineînțeles, un efect direct asupra dezvoltării și promovării turismului. Modernizarea infrastructurii de utilități pentru satele aparținătoare va contribui și la dezvoltarea agroturismului în locațiile respective. Și exemplele pot continua. În cazul acestor proiecte, s-a optat pentru încadrarea lor în acțiunea strategică cea mai semnificativă și în domeniul de intervenție asupra căreia au un efect direct.

D1.1. Extinderea ariei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara

Tabel 8.8. Portofoliul de proiecte – D1.1

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
1.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare în scopul extinderii ariei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara	P001	Realizarea/Actualizarea Planului Urbanistic General	NP1	
	P002	Studiu pentru identificarea măsurilor de dezvoltare a suprafețelor de teren cu potențial economic	NP2	
	P003	Studiu pentru identificarea suprafețelor de teren propice dezvoltării rezidențiale	NP2	
1.1.2. Inventarierea și evaluarea terenurilor intravilane și extravilane	P004	Sistem integrat zonal/baze de date pentru gestionarea teritoriului (GIS)	NP1	P001
	P005	Realizarea unei baze de date cu informații generale referitoare la terenurile existente, accesibilă potențialilor investitori	NP2	P001
	P006	Dezvoltarea unui program de gestiune și actualizare a datelor din cadastrul imobiliar	NP3	P003
	P007	Dezvoltarea suprafețelor de teren cu potențial economic	NP3	P002

D1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale

Tabel 8.9. Portofoliul de proiecte – D1.2

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
1.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale	P008	Studiu privind necesarul extinderii și modernizării rețelelor de utilități, pe termen mediu și lung	NP1	
	P009	Plan de acțiune privind energia durabilă	NP1	
	P010	Studiu de oportunitate privind reabilitarea și extinderea sistemului de iluminat public și implementarea de soluții de management și producere de energie din surse regenerabile, în vederea creșterii eficienței sistemului în ansamblu	NP2	
	P011	Studiu de oportunitate privind sistemele de utilizare a energiilor regenerabile în vederea valorificării estetice prin iluminat public și arhitectural a zonelor de importanță socială și turistică (piețe, centre istorice, monumente, clădiri cu arhitectură deosebită, puncte informare turistică, culturală).	NP2	
	P012	Studiu privind nivelul de acces gratuit la Internet în spațiile publice	NP2	
	P013	Inventarierea clădirilor istorice/de patrimoniu cu scopul restaurării acestora	NP2	
	P014	Studiu pentru identificarea locațiilor potrivite pentru construcția de blocuri ANL și locuințe sociale	NP2	
	P015	Studiu de oportunitate privind introducerea de noi obiective de atracție urbană	NP2	
	P016	Studiu pentru evaluarea capacității de circulație și a necesității modernizării și extinderii rețelei de transport rutier urban și interurban, în scopul asigurării unei conectivități optime la nivel zonal și creșterea accesului cetățenilor la serviciile publice	NP1	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P017	Studiu privind devierea traficului greu și de tranzit în afara zonei urbane a Municipiului Hunedoara	NP1	
	P018	Realizarea <i>Studiului de trafic rutier și a Planului de organizare a circulației</i> în scopul optimizării circulației și fluidizării traficului rutier în Municipiul Hunedoara, precum și realizarea unei metodologii de actualizare anuală a acestora	NP1	
	P019	Plan integrat de mobilitate urbană	NP1	
	P020	Studiu de oportunitate privind introducerea unui sistem integrat de management și monitorizare a traficului rutier în Municipiul Hunedoara	NP1	
	P021	Studiu privind necesarul de parcări rezidențiale și publice cu plată sau gratuite	NP1	
	P022	Elaborarea unui plan de măsuri pentru susținerea unui sistem de transport durabil, prin compensarea cererii de transport rutier cu modurile mai puțin poluante și cu un accent special pe multimodalitate	NP1	
	P023	Studiu pentru modernizarea și eficientizarea transportului public urban și interurban, în scopul creșterii calității serviciilor de transport	NP1	
	P024	Studiu pentru optimizarea și extinderea traseelor de transport public, în conformitate cu cererea existentă	NP1	
1.2.2. Îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor prin modernizarea și reabilitarea infrastructurii urbane (utilități)	P024	Realizarea sistemului de monitorizare și contorizare a utilităților din oraș (apă, canalizare, încălzire, electricitate) în vederea optimizării consumurilor populației și totodată pentru informarea corectă și rapidă (prin intermediul site-ului Internet al Primăriei sau un portal public) cu privire la situația din teren: avarii, lucrări, intervenții etc	NP2	
	P025	Creșterea eficienței energetice a sistemelor de încălzire urbană și reducerea impactului acestora asupra mediului	NP2	P009

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P026	Realizarea unei centrale în cogenerare	NP2	P009
	P027	Crearea de centrale de cartier și pentru clădiri ale instituțiilor publice (spital, strand etc.)	NP2	P009
	P028	Reabilitarea termică a blocurilor din oraș și instalarea de sisteme de preparare a apei calde menajere ecologice (panouri termosolare)	NP2	P009
	P029	Creșterea eficienței energetice și reducerea costurilor la utilități prin instalarea de surse alternative și eficiente de energie (panouri termosolare și fotovoltaice) și sisteme cogenerative eficiente la clădirile aparținând administrației publice	NP2	P009
	P030	Acțiuni de regenerare urbană punctuală a unor cartiere prin eficientizare energetică	NP2	P009
	P031	Implementarea de sisteme inteligente de monitorizare și control a energiei consumate, introducerea sistemelor de contorizare individuale.	NP2	
	P032	Creșterea performanțelor energetice Bloc nr. 10 (132), bd. George Enescu	NP3	
	P033	Extindere rețea de gaze naturale Ansamblu de Locuințe Carol Davilla	NP2	
	P034	Construcția/reabilitarea de stații de tratare și alimentare cu apă	NP2	P008
	P035	Construcția/reabilitarea de stații de tratare a apelor menajere.	NP2	P008
	P036	Modernizarea și extinderea rețelelor de canalizare în Mun. Hunedoara și în satele aparținătoare	NP2	P008
	P037	Introducerea, modernizarea și extinderea rețelei de utilități (apă, canalizare, gaz, electricitate) și telecomunicații (internet) în mediul rural	NP2	P008

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P038	Realizare canalizare zona Grădina Zoologică și racordarea la sistemul de canalizare al orașului	NP3	
	P039	Realizare rețea canalizare cartier Tineretului, str. Carol Davilla	NP3	
	P040	Realizare rețea canalizare cartier Lăturenii 2000, Valea Seacă	NP3	
	P041	Realizare rețea canalizare zona Peștiș, cuprinzând rețea colectoare, racorduri utilizatori și deversarea în colector Hunedoara – Sântuhalm	NP3	
	P042	Modernizarea și extinderea rețelelor de alimentare cu apă în Municipiul Hunedoara și în satele aparținătoare	NP2	P008
	P043	Reabilitarea sistemului de alimentare cu apă, prin înlocuirea rețelelor uzate de apă potabilă	NP2	P008
	P044	Devierire rețea apă potabilă Dn 350, zona pod OE2	NP3	
	P045	Înlocuire rețea apă potabilă PT11, Micro III până la bl. K1-K5	NP3	
	P046	Devierire conducte de apă potabilă Dn400 și Dn325 de la stația de pompe Ciuperca	NP3	
	P047	Realizare rețea apă cartier Tineretului, str. Carol Davilla	NP3	
	P048	Devierire rețea apă zona parc Industrial	NP3	
	P049	Realizare rețea apă str. Brădet	NP3	
	P050	Realizare rețea apă cartier Lăturenii 2000, Valea Seacă	NP3	
	P051	Realizare rețea apă potabilă str. Salciei	NP3	
	P052	Realizare rețea alimentare cu apă consumatorii din înfundătura de pe str. Constantin Bursan	NP3	
	P053	Realizare rețea apă potabilă str. Lăturenii	NP3	
	P054	Alimentare cu apă potabilă zona Peștiș, cuprinzând rețele alimentate din rețeaua orașului și branșamente la utilizatori	NP3	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P055	Realizare rețea alimentare cu apă potabilă și canalizare, zona cariera Zlaști	NP3	
	P056	Realizare rețea alimentare cu apă potabilă și canalizare zona Răcăștia	NP3	
	P057	Realizare rețea alimentare cu apă potabilă și canalizare zona Hășdat	NP3	
	P058	Realizare rețea alimentare cu apă potabilă și canalizare zona Boș	NP3	
	P059	Realizare contorizare individuală apă la Bloc Social G9, str. Eliberării 1	NP3	
	P060	Modernizarea iluminatului public în Municipiul Hunedoara	NP2	P010
	P061	Realizarea instalații iluminat parcuri în Municipiul Hunedoara	NP3	P011
	P062	Realizarea/reabilitarea iluminatului arhitectural și ambiental	NP3	P011
	P063	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Corvin	NP3	
	P064	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Central	NP3	
	P065	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Poștei	NP3	
	P066	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Libertății	NP3	
	P067	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Gării	NP3	
	P068	Modernizarea sistemului de iluminat public în Parcul Ciocârliei	NP3	
	P069	Extinderea rețelei de alimentare cu energie electrică spre periferie și în zonele neracordate	NP2	P008
	P070	Extinderea și modernizarea rețelei electrice și de iluminat în Parcul Industrial Hunedoara	NP2	
	P071	Extindere rețea electrică, post de transformare ansamblu de locuințe pentru tineri, alea Tineretului, zona Carol Davilla	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P072	Implementarea unui sistem de aer condiționat în Piața Obor	NP3	
	P073	Implementarea infrastructurii necesare pentru extinderea accesului public gratuit la Internet (tip Free Internet Acces – Free HotSpot) în spațiile publice	NP2	P012
	P074	Implementarea NetCity + Broadband	NP1	
1.2.3. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii edilitare	P075	Modernizarea și reabilitarea ansamblurilor și clădirilor arhitecturale de patrimoniu	NP3	P013
	P076	Reabilitarea centrului vechi	NP2	P013
	P077	Reabilitarea clădirii administrative a Primăriei	NP2	
	P078	Construirea de blocuri ANL	NP3	P014
	P079	Construirea de locuințe sociale	NP3	P014
	P080	Realizare Bloc ANL, cu utilități și sistematizare (străzi, alei, parcări, zone verzi) – str. Al. Vlahuță, etapa 1	NP2	
	P081	Realizare extindere adăpost câini, str. Rotarilor	NP3	
	P082	Amenajare și extindere cimitir	NP3	
	P083	Înlocuirea mobilierului urban învechit	NP2	
	P084	Realizarea unei fântâni muzicale în centrul municipiului	NP1	P015
1.2.4. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport	P085	Revitalizarea rețelei feroviare pe legătura Simeria – Hunedoara prin reorientarea către domeniile turistic sau marfă	NP3	
	P086	Modernizarea stației de cale ferată	NP3	
	P087	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere urbane	NP1	P016
	P088	Modernizarea drumurilor de interes local către satele aparținătoare și către localitățile învecinate	NP1	P016

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P089	Creșterea capacității rețelei rutiere acolo unde aceasta este la limita superioară a valorilor de trafic sau chiar depășită	NP1	P016
	P090	Proiectare și construire șosea centură în Municipiul Hunedoara – regim drum județean	NP2	P017
	P091	Conectarea șoselei de centură la rețeaua rutieră a orașului	NP2	P017
	P092	Reabilitare drum și alei de acces la Grădina Zoologică	NP3	
	P093	Reabilitare acces în Parcul Industrial Hunedoara și amenajare parcare exterioară	NP2	
	P094	Reabilitare rețea stradală și trotuare în incinta Parcului Industrial Hunedoara	NP3	
	P095	Amenajarea de alveole în stațiile de transport public	NP2	
	P096	Execuție infrastructură și drum cartier Tineretului str. Carol Davilla	NP2	
	P097	Reabilitare Drum Județea DJ687 Sântuhalm – Hunedoara km 7+830 – 10+090	NP2	
	P098	Implementarea unui sistem de monitorizare a condițiilor meteorologice și stării drumului și avertizarea participanților la trafic asupra condițiilor adverse	NP1	
	P099	Implementarea planului de mobilitate și reorganizare a rețelei rutiere	NP1	P019
	P100	Implementarea măsurilor stabilite prin Planul de organizare a circulației în Municipiul Hunedoara	NP1	P018
	P101	Crearea și amenajarea de piste pentru biciclete	NP2	P019
	P102	Crearea și amenajarea de zone pietonale	NP2	P019
	P103	Crearea de locuri amenajate pentru parcare bicicletelor	NP2	P019

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P104	Amenajarea unui centru pietonal in municipiul Hunedoara	NP2	P019
	P105	Implementarea unui sistem integrat de monitorizare și management al traficului rutier în Municipiul Hunedoara	NP1	P018, P020
	P106	Semnalizarea și protejarea trecerilor de pietoni, în special în proximitatea unităților de învățământ și medicale	NP2	
	P107	Implementarea unui sistem Park&Ride	NP2	
	P108	Reamenajarea, organizarea și amenajarea parcărilor rezidențiale existente din Municipiu	NP2	P021
	P109	Extinderea numărului de parcări rezidențiale, în conformitate cu rezultatele studiului privind necesarul de locuri de parcare	NP2	P021
	P110	Aplicație informatică de management a parcărilor rezidențiale	NP2	P109
	P111	Amenajarea de parcări publice cu plată sau gratuite în Municipiul Hunedoara	NP2	P021
	P112	Sistem integrat de management, semnalizare, informare și valorificare a parcărilor publice	NP2	P111
	P113	Implementarea unui sistem de management eficient al parcărilor publice cu plată	NP2	P111
	P114	Implementarea unui sistem de informare și ghidare către parcarile publice	NP2	P111
	P115	Realizare parcare auto în incinta fostei Școli Generale nr. 1	NP3	
	P116	Realizare/modernizare parcare auto pentru Castelul Corvinilor	NP2	
1.2.5. Dezvoltarea unui transport public durabil	P117	Dezvoltarea sistemului local de transport calatori prin achiziția de vehicule de transport public eficiente și de capacitate corespunzatoare	NP2	
	P118	Promovarea tipurilor de transport ecologice prin oferirea de anumite facilități	NP2	P022

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P119	Dezvoltarea unei linii rapide de transport electric pe relația Hunedoara – Deva	NP2	P022
	P120	Implementarea unui sistem integrat de management al transportului public	NP1	P023
	P121	Realizarea unui centru de comandă și control al transportului public, integrat cu centrul de management al traficului	NP1	P023, P105
	P122	Extinderea și reorganizarea traseelor de transport public, conform studiului de fundamentare	NP1	P024
	P123	Introducerea unui sistem de taxare pe baza unui raport de calitate și servicii oferite	NP2	P023
	P124	Implementarea unui sistem integrat de informare a călătorilor	NP2	P023
	P125	Modernizarea stațiilor de așteptare pentru toate tipurile de transport în comun, prin introducerea unui sistem performant de informare a călătorilor cu privire la durata, traseul, frecvența și legăturile sistemului de transport public local, urban și interurban	NP2	P023
	P126	Dotarea mijloacelor de transport public cu afișaje pentru informarea călătorilor	NP2	
	P127	Dotarea vehiculelor de transport public cu sisteme de urmărire automată pe rută și comunicare cu centrul de control	NP2	
	P128	Îmbunătățirea / extinderea accesului persoanelor cu dizabilități la serviciile de transport public	NP2	
	P131	Reducerea timpilor de deplasare prin crearea unor culoare speciale pentru transportul în comun, în scopul creșterii gradului de confort și siguranței deplasărilor	NP2	
	P132	Implementarea unui sistem de prioritizare în trafic pentru vehiculele de transport public	NP2	P105, P120, P121

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P133	Implementarea unui sistem de management eficient al resurselor companiei de transport public	NP2	
	P134	Campanie de educare a cetățenilor pentru utilizarea mijloacelor de transport alternative, în locul autoturismului propriu	NP3	
1.2.6. Creșterea siguranței cetățenilor	P135	Extinderea sistemului de supraveghere video și integrarea acestuia cu sisteme conexe (managementul traficului, dispeceratul poliției locale, dispeceratul situații de urgență)	NP2	
	P136	Extinderea sistemului de supraveghere video în parcuri și locurile de joacă amenajate	NP2	
	P137	Implementarea unui sistem centralizat de dispecerizare și baze de date centralizate al Poliției Locale	NP2	
	P138	Realizarea unui sistem de gestionare și eficientizare a activității Poliției locale	NP3	
	P139	Pregătirea profesională a personalului Poliției Locale a Municipiului Hunedoara	NP3	
	P140	Dotarea poliției locale cu echipamente de supraveghere aeriană (fără echipaj)	NP3	
	P141	Dotarea echipajelor poliției locale cu echipamente moderne (telecomunicatii, acces în timp real la baze de date cu text și imagini) și echiparea autospecialelor în mod corespunzător	NP2	
	P142	Asigurarea de echipamente specifice pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității în unitățile de învățământ din Municipiul Hunedoara	NP2	
	P143	Asigurarea de echipamente specifice pentru creșterea siguranței și prevenirea criminalității în unitățile de protecție socială din Municipiul Hunedoara	NP2	
	P144	Sistem de supraveghere video – Piața Obor	NP2	

D1.3. Protejarea mediului înconjurător și atingerea indicatorilor UE în domeniul calității și protecției mediului

Tabel 8.10. Portofoliul de proiecte – D1.3

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
1.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare referitoare la mediu	P145	Studiu de fundamentare privind măsuri de ecologizare la nivelul Municipiului Hunedoara și al satelor aparținătoare	NP2	
	P146	Studiu de fundamentare privind extinderea și modernizarea spațiilor verzi din Municipiul Hunedoara	NP2	
	P147	Studiu de fundamentare pentru combaterea și prevenirea inundațiilor și pentru reducerea efectelor acestora	NP2	
	P148	Studiu de fundamentare pentru combaterea și prevenirea incendiilor	NP2	
	P149	Realizarea hărții acustice a Municipiului Hunedoara	NP2	
	P150	Reactualizarea studiului zonelor de risc natural și antropic din Municipiul Hunedoara și satele aparținătoare	NP2	
	P151	Studiu de fezabilitate și organizare privind implementarea "Sistemului de management integrat al situațiilor de urgență"	NP1	
1.3.2. Conservarea biodiversității și a patrimoniului natural	P152	Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protejarea biodiversității pentru aria naturală Pădurea Chizid	NP2	P145
	P153	Campanie pentru atragerea copiilor și tinerilor în activități cu caracter ecologice	NP3	
	P154	Campanie de educare, informare și conștientizare a populației pentru conservarea resurselor naturale și a ariilor protejate	NP3	
1.3.3. Extinderea și modernizarea spațiilor verzi	P155	Conservarea zonelor verzi existente și aplicarea de măsuri active pro-biodiversitate	NP2	P145
	P156	Extinderea și modernizarea spațiilor verzi existente	NP2	P146
	P157	Amenajarea de noi spații verzi în Municipiul Hunedoara	NP2	P146

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P158	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Corvin	NP2	
	P159	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Central	NP2	
	P160	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Poștei	NP3	
	P161	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Libertății	NP3	
	P162	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Gării	NP3	
	P163	Reabilitarea și extinderea spațiului verde din Parcul Ciocârliei	NP3	
	P164	Conservarea și extinderea spațiilor verzi din cartierele de locuințe	NP2	
	P165	Întocmirea unui „Cadastru verde” al localității	NP1	
	P166	Igienizarea spațiilor verzi din Municipiul Hunedoara	NP3	
1.3.4. Managementul deșeurilor	P167	Modernizarea sistemului municipal de management al deșeurilor	NP1	
	P168	Modernizare sistem de colectare selectivă	NP2	
	P169	Implementarea unor sisteme de colectare selectivă pentru mai multe tipuri de deșeuri	NP2	
	P170	Integrarea sistemului municipal de management al deșeurilor cu structurile echivalente la nivel județean și regional	NP2	
	P171	Construcția / reabilitarea de depozite de deșeuri dotate cu facilități de compactare		
	P172	Identificarea rampelor de gunoi neautorizate și dezafectarea acestora	NP2	
	P173	Reabilitarea și modernizarea sistemelor de colectare și transport a deșeurilor	NP2	
	P174	Construcția / reabilitarea de stații de reciclare	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P175	Dezvoltarea de infrastructuri de valorificare a deșeurilor datorate construcțiilor	NP2	
	P176	Program de educare și informare a populației cu privire la managementul deșeurilor și impactul asupra mediului	NP3	
1.3.5. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu	P177	Decontaminarea/reabilitarea/reutilizarea siturilor industriale poluate	NP2	
	P178	Reabilitarea sitului industrial Hunedoara și pregătirea sa pentru noi activități	NP2	
	P179	Îmbunătățirea calității aerului și diminuarea poluării fonice în Municipiul Hunedoara	NP2	P149
	P180	Realizarea unei „perdele verzi” în lungul drumurilor interurbane și a inelului de centură, în scopul reducerii poluării	NP3	
	P181	Conservarea și completarea aliniamentelor verzi stradale din Municipiul Hunedoara	NP2	
	P182	Extinderea și întreținerea perdelelor vegetale de protecție dintre zonele industriale și cele de locuit	NP3	
	P183	Sistem integrat de monitorizare și informare referitor la calitatea factorilor de mediu	NP1	
	P184	Decontaminarea și ecologizarea terenurilor afectate de activitatea industrială	NP2	
	P185	Lucrări de decolmatare pârâu Valea Erjului	NP3	
	P186	Lucrări de decolmatare pârâu Valea Seacă	NP3	
	P187	Lucrări de drenaj ape din pânza freatică – str. Rotarilor	NP3	
	P188	Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de apă și apă uzată	NP3	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
1.3.6. Managementul situațiilor de urgență	P189	Înființare și operaționalizare "Centru Municipal Integrat pentru Situații de Urgență", integrat cu structurile similare de la nivel județean și regional	NP1	P151
	P190	Implementarea unei rețele de comunicații și dedicate între Centrul de Comandă și Supraveghere și sediul Primăriei Municipiului Hunedoara și realizarea sistemului de comunicații de urgență date și voce aferent	NP1	P151
	P191	Dezvoltarea și dotarea serviciilor de urgență cu autospeciale specifice și un centru de comandă mobil	NP1	
	P192	Implementarea unui sistem integrat de prioritizare în trafic pentru vehiculele de urgență	NP2	P105
	P193	Consolidarea infrastructurii de protecție pentru situații de risc de mediu (inundații, alunecări de teren)	NP2	P147, P150
	P194	Creare/dotare capacități de previziune climatică și sisteme de comunicare a situațiilor de risc	NP3	P150
	P195	Cartografierea zonelor cu situații de risc și elaborarea de scenarii de risc și intervenție	NP3	P150
	P196	Înființarea, dotarea și pregătirea "Corpului de voluntari al Municipiului Hunedoara"	NP2	P148
	P197	Plan de conștientizare a populației asupra riscului de producere a dezastrelor naturale	NP3	
	P198	Pregătirea personalului implicat în gestionarea situațiilor de risc de mediu în vederea intervenției	NP3	
	P199	Informarea și educarea comunităților vulnerabile la riscuri de mediu cu privire la măsurile de intervenție și tipul de comportament abordat	NP3	P148

D2.1. Dezvoltarea turismului local și regional prin creșterea calității și diversificarea serviciilor oferite

Tabel 8.11. Portofoliul proiecte – D2.1

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
2.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea turismului	P200	Elaborarea unui studiu de fundamentare referitor la valorificarea eficientă a potențialului Castelului Corvinilor sub aspect turistic, economic și cultural	NP1	
	P201	Elaborarea unui studiu de identificare a elementelor de unicitate și originalitate proprii Municipiului Hunedoara și împrejurimilor acestuia	NP1	
	P202	Analiza ecosistemelor din zonele protejate și identificarea posibilităților de dezvoltare a turismului ecologic	NP2	
2.1.2. Diversificarea serviciilor de turism oferite și stimularea turismului cu specific local	P203	Restaurarea, protecția și conservarea Castelului Corvinilor	NP2	P200
	P204	Realizarea și promovarea unor trasee turistice, care să includă obiectivele turistice din Municipiul Hunedoara	NP2	
	P205	Amenajarea Complexului turistic Vadul Dobrii	NP2	
	P206	Reabilitarea traseului mocăniței, repunerea acesteia în funcțiune și introducerea în traseele turistice locale	NP1	P201
	P207	Dezvoltarea ecoturismului, prin valorificarea resurselor naturale și a biodiversității oferite de Pădurea Chizid	NP1	P202
	P208	Valorificarea zonei Lacului Cinciș	NP2	
	P209	Dezvoltarea turismului religios prin valorificarea apropierii de Mănăstirea Prislop	NP2	
	P210	Dezvoltarea turismului cultural, prin realizarea și promovarea de trasee turistice care să includă vizite la obiective turistice locale sau din localitățile învecinate (Castelul Corvinilor, Cetatea Medievală din Deva, biserici de lemn/medievale etc.)	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P211	Crearea și promovarea unor pachete turistice care să includă participarea la activități meșteșugărești și de realizare a produselor artisanale etc	NP2	P201
	P212	Crearea și promovarea unor pachete turistice care să includă trasee și circuite turistice spre zonele montane din proximitate, cetățile dacice etc.	NP2	
	P213	Înființarea unor unități specifice pentru turismul gastronomic și promovarea produselor alimentare specifice zonei	NP2	P201
	P214	Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice și a produselor turistice cu specific regional, inclusiv prin includerea satelor aparținătoare	NP2	P201
	P215	Inițierea centrelor de promovare a meșteșugurilor tradiționale	NP2	P201
	P216	Program de dezvoltare a altor tipuri de turism: de afaceri (team-building), sportiv (ciclism,skating,activități off-road)etc.	NP3	
	P217	Înființarea unui Centru cultural eco-etnografic	NP3	
	P218	Reabilitarea și reamenajarea Muzeului Fierului	NP2	
	P219	Crearea unei linii de transport turistic local	NP2	
	P220	Identificarea unei locații și amenajarea unei zone de camping	NP3	
	P221	Identificarea unei locații și amenajarea unui sat de vacanță	NP3	
	P222	Organizarea de evenimente și festivaluri folclorice	NP3	
	P223	Sprijinirea modernizării târgurilor și piețelor comunale, ca puncte de desfacere a produselor locale tradiționale	NP2	P201
	P224	Sprijinirea manifestărilor culturale care promovează valorile autentice românești	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P225	Organizarea de târguri de produse turistice cu specific local	NP2	
	P226	Punerea în valoare a unor evenimente tradiționale anuale, cum ar fi: Tîrgul de flori și Crucea de flori; Festival de artă și documentare „Legende și tradiții la Castelul Corvinilor”; Vara și Toamna Medievală - Castelul Corvinilor; Festivalul berii; Parada medievală	NP3	P201
	P227	Stimularea realizării de obiecte tradiționale în satele aparținătoare	NP2	P201
	P228	Stimularea înființării de pensiuni cu specific local în satele aparținătoare	NP2	
2.1.3. Creșterea calității ofertei turistice	P229	Înființarea unor asociații / clustere la nivel regional pentru promovarea și dezvoltarea turismului, a culturii și a artei	NP1	
	P230	Formarea profesională a personalului care activează în domeniul turismului, în vederea creșterii calității serviciilor	NP2	
	P231	Dezvoltarea infrastructurii de acces la principalele obiective turistice	NP2	
	P232	Adaptarea ofertei turistice la standardele de calitate europeană	NP2	
	P233	Stimularea extinderii și modernizării unităților de cazare turistică	NP2	
	P234	Stimularea înființării de mici hoteluri și pensiuni	NP2	
	P235	Asigurarea de spații de parcare în zona obiectivelor turistice	NP3	
	P236	Asigurarea accesului la obiectivele turistice prin utilizarea mijloacelor de transport în comun	NP3	
	P237	Realizarea de stații pentru închiriat biciclete și de parcări pentru biciclete în punctele de interes turistic	NP2	
	P238	Modernizarea și crearea de zone de agrement în zonele de interes turistic	NP2	

D2.2. Promovarea patrimoniului turistic local și regional, cu accent pe evidențierea particularităților specifice Municipiului Hunedoara și satelor aparținătoare

Tabel 8.12. Portofoliul de proiecte – D2.2

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
2.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru promovarea turismului local și regional	P239	Elaborarea unui plan integrat de promovare a Municipiului Hunedoara ca destinație turistică	NP1	
2.2.2. Promovarea obiectivelor turistice locale și regionale	P240	Promovarea obiectivelor turistice din municipiu prin utilizarea prezentărilor multimedia	NP1	P239
	P241	Portal informatic de promovare turistica și informare meteo	NP2	P239
	P242	Înființarea de puncte de informare turistică	NP2	P239
	P243	Realizarea unui album de promovare turistică cu fotografii locală și aeriană și publicarea acestuia în mediul virtual	NP2	P239
	P244	Promovarea produselor tradiționale și/ sau ecologice și crearea unor branduri locale și regionale	NP2	
	P245	Realizarea unui site de promovare turistică a Municipiului Hunedoara	NP2	P239
	P246	Harta etnoculturală a Municipiului Hunedoara	NP2	P239
	P247	Editarea și promovarea unui ghid turistic al Municipiului Hunedoara	NP2	P239
	P248	Realizarea unui sistem de semnalizare a traseelor turistice, panouri și plăcuțe de informare, etc.	NP2	P239
	P249	Crearea și promovarea unei agende a evenimentelor pentru fiecare sezon	NP2	P239

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P250	Promovarea agroturismului în satele aparținătoare	NP2	
	P251	Amenajarea unui sistem de orientare, semnalizare și informare turistică, cu includerea principalelor puncte turistice de interes	NP2	P239
	P252	Editarea unui calendar cu evenimentele tradiționale anuale desfășurate în municipiu	NP2	P239
	P253	Promovarea produselor meșteșugărești și artizanale cu specific local	NP2	
	P254	Promovarea produselor autohtone comercializate în piețele locale	NP2	
	P255	Realizarea de materiale de promovare a ofertei turistice a Municipiului Hunedoara	NP2	P239
	P256	Program de conștientizare a cetățenilor referitor la valorile turistice și culturale ale municipiului și la necesitatea conservării acestora	NP3	
	P257	Includerea produselor și serviciilor de turism hunedoarene în cataloagele și pe site-urile de profil ale agențiilor de turism naționale și internaționale	NP3	P239
	P258	Realizarea de acorduri și parteneriate cu operatorii de turism străini	NP3	P239
	P259	Promovarea obiectivelor și valorilor regionale la diverse târguri de turism	NP3	P239

D3.1. Dezvoltarea resurselor umane în vederea creșterii gradului de ocupare a forței de muncă

Tabel 8.13. Portofoliul de proiecte – D3.1

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
3.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea resurselor umane	P260	Studiu asupra corelației existente între cererea de forță de muncă și oferta de servicii de formare profesională continuă	NP1	
3.1.2. Elaborare strategii și politici de formare profesională continuă	P261	Program de sprijinire a furnizorilor de formare profesională pentru dezvoltarea și diversificarea ofertelor de formare profesională în conformitate cu cererea de locuri de muncă	NP2	P260
	P262	Stimularea angajatorilor pentru a sprijini participarea la formare profesională continuă a angajaților proprii	NP2	
	P263	Organizarea de programe de formare profesională a adulților, cu accent pe domeniile deficitare pe piața muncii	NP2	
	P264	Pregătirea și calificarea profesională pentru activități de turism	NP2	
	P265	Realizarea de cursuri pentru ghizi turistici	NP3	
	P266	Realizarea de cursuri de instruire în domeniul TIC (inclusiv ECDL) pentru angajații instituțiilor publice	NP2	
	P267	Extinderea unor programe de formare profesională adaptate pentru persoanele din mediul rural și pentru persoanele din grupurile vulnerabile	NP2	
	P268	Furnizarea de programe de formare profesională la locul de muncă, în instituțiile publice, pentru dezvoltarea competențelor angajaților, creșterii performanțelor și productivității acestora și combaterii riscului de șomaj	NP3	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
3.1.3. Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă	P269	Dezvoltarea de soluții electronice integrate (baze de date interactive), pentru monitorizarea situației cererii și ofertei de pe piața forței de muncă	NP1	
	P270	Realizarea anuală a unui Târg de oferte de muncă, în colaborare cu AJOFM și instituțiile de învățământ superior	NP2	
	P271	Stimularea responsabilității sociale a anagajatorilor, publici sau privați, pentru angajarea de persoane aparținând grupurilor vulnerabile	NP2	
	P272	Extinderea și flexibilizarea sistemului de stimulare a angajatorilor în vederea încadrării în muncă a tinerilor	NP2	
	P273	Campanii de combatere a muncii „la negru”, în vederea reglementării pieței muncii	NP3	

D3.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale

Tabel 8.14. Portofoliul de proiecte – D3.2

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
3.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale	P274	Crearea unui mecanism pentru o evaluare periodică a materialelor pentru uz didactic și activități practice, inclusiv tehnică de calcul, și a nivelului de performanță al acestor echipamente, în unitățile de învățământ	NP1	
	P275	Studiu pentru analiza nivelului de prioritate al proiectelor de reabilitare și modernizare a unităților de învățământ	NP1	
	P276	Studiu pentru analiza ofertei educaționale în relație directă cu cerințele actuale și viitoare de pe piața muncii și evaluarea diferențelor existente la nivelul curriculei de învățământ	NP1	
3.2.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale, pentru toate nivelurile de învățământ	P277	Dotarea unităților de învățământ cu instrumente și echipamente de laborator etc. care să corespundă ca nivel de performanță cerințelor actuale de pe piața muncii	NP2	P274
	P278	Creșterea nivelului de dotare cu tehnică de calcul în unitățile de învățământ și asigurarea conexiunii la internet	NP2	P274
	P279	Program de promovare și îmbunătățire a condițiilor igienico-sanitare din unitățile de învățământ	NP2	
	P280	Sistem de management și monitorizare al accesului elevilor și al cadrelor didactice în unitățile de învățământ	NP2	
	P281	Măsuri de creștere a siguranței în școli (supravegere video, pază sporită) și campanii de prevenire a violenței în școli	NP2	
	P282	Realizare Grădiniță nouă cu Program Normal cu 3 săli de grupă str. Prutului – amenajări și utilități	NP2	
	P283	Realizare Grădiniță nouă cu Program Prelungit, str. Piața Florilor – amenajări și utilități	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P284	Reabilitare și modernizare Colegiul Național Iancu de Hunedoara	NP3	P275
	P285	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal și Prelungit „Licurici”	NP3	P275
	P286	Reabilitare și modernizare Grădinița „Piticot”	NP3	P275
	P287	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Prelungit Nr.5	NP3	P275
	P288	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal Nr.4	NP3	P275
	P289	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal Nr.6	NP3	P275
	P290	Reabilitare și modernizare Grădinița „Dumbrava Minunată”	NP3	P275
	P291	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal Nr.1	NP3	P275
	P292	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal „Zori De Zi”	NP3	P275
	P293	Reabilitare și modernizare Grădinița „Floarea Soarelui”	NP3	P275
	P294	Reabilitare și modernizare Grădinița „Prichindelul”	NP3	P275
	P295	Reabilitare și modernizare Grădinița cu Program Normal Nr.5	NP3	P275
	P296	Reabilitare și modernizare Școala Gimnazială Nr.1	NP3	P275
	P297	Reabilitare și modernizare Școala Gimnazială Nr.2	NP3	P275
	P298	Reabilitare și modernizare Colegiul Economic „Emanuil Gojdu”	NP3	P275
	P299	Reabilitare și modernizare Școala Gimnazială Nr.7	NP3	P275

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P300	Reabilitare și modernizare Corp Școală 3	NP3	P275
	P301	Reabilitare și modernizare Corp Școală 8	NP3	P275
	P302	Reabilitare și modernizare Colegiul Tehnic „Matei Corvin”	NP3	P275
	P303	Reabilitare și modernizare Școala Gimnazială Nr.6	NP3	P275
	P304	Reabilitare și modernizare Școala Primară Peștișu Mare	NP3	P275
	P305	Reabilitare și modernizare Colegiul National „Iancu De Hunedoara”	NP3	P275
	P306	Reabilitare și modernizare Corp Școală 5	NP3	P275
	P307	Reabilitare și modernizare Școala Postliceală Sanitară	NP3	P275
	P308	Reabilitare și modernizare Școala Primară Răcăștia	NP3	P275
	P309	Reabilitare și modernizare Școala Primară Hășdat	NP3	P275
	P310	Reabilitare și modernizare Grădinița Program Normal Boș	NP3	P275
	P311	Reabilitare și modernizare Colegiul Național de Informatică „Traian Lalescu”	NP3	P275
	P312	Reabilitare și modernizare Corp Școală 4	NP3	P275
	P313	Reabilitare și modernizare Corp Școală De Muzică	NP3	P275
	P314	Reabilitare și modernizare Liceul Tehnologic „Constantin Bursan”	NP3	P275
	P315	Reabilitare și modernizare Creșa Săptămânală Nr. 1 “Căsuța Cu Pitici”	NP3	P275
	P316	Reabilitare și modernizare Clubul Copiilor Și Elevilor	NP3	P275
	P317	Reabilitare și modernizare Clubul Sportiv Școlar Hunedoara	NP3	P275
	P318	Reabilitare și modernizare Centrul De Pedagogie Curativă Hunedoara	NP3	P275

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P319	Reabilitare și modernizare corp Facultate de Inginerie Hunedoara (Universitatea Politehnică Timișoara)	NP3	P275
	P320	Reabilitare și modernizare corp Facultate De Științe Economice, Juridice Și Sociale Hunedoara (Universitatea „Alma Mater” Sibiu)	NP3	P275
3.2.3. Asigurarea unui proces educațional de calitate, adaptat cerințelor de pe piața muncii	P321	Introducerea și extinderea utilizării TIC în activitățile de predare și învățare, management și planificare	NP1	
	P322	Crearea unui mecanism permanent care să se ocupe de adaptarea curriculei la nevoile existente pe piața muncii	NP2	P276
	P323	Program de organizare a stagiilor de practică a elevilor în firme din sectorul public sau privat, în scopul facilitării inserției tinerilor pe piața forței de muncă	NP2	
	P324	Programe de orientare și consiliere pentru tineri, în vederea asigurării unei tranziții line de la educație la viața activă	NP3	
	P325	Program de măsuri pentru asigurarea accesului cadrelor didactice la programe de formare profesională continuă și pentru evaluarea periodică a competențelor acestora	NP2	
	P326	Promovarea parteneriatelor între unitățile de învățământ și mediul de afaceri, în vederea facilitării stagiilor de practică a alevilor și adaptarea curriculei educaționale.	NP2	
	P327	Promovarea metodelor moderne de predare și învățământ (e-learning)	NP2	
	P328	Promovarea în unitățile de învățământ a programelor de circulație europeană pentru elevi, studenți, masteranzi, doctoranzi	NP3	

D3.3. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii socio-medicale și promovarea incluziunii sociale

Tabel 8.15. Portofoliul de proiecte – D3.3

Ațiuni	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
3.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru reabilitarea și modernizarea infrastructurii socio-medicale și promovarea incluziunii sociale	P329	Studiu pentru analiza nivelului de prioritate al proiectelor de reabilitare și modernizare a unităților din infrastructura socio-medicală	NP2	
	P330	Studiu pentru analiza nivelului de respectare al standardelor de calitate din sistemul serviciilor sociale	NP2	
	P331	Evaluarea raportului între nivelul de dotare și necesarul de echipamente și tehnologii moderne existente în sistemul socio-medical de stat și privat	NP1	
3.3.2. Îmbunătățirea calității serviciilor socio-medicale și creșterea accesului populației la acestea	P332	Analiza și alinierea serviciilor socio-medicale din unitățile de stat la standardele de calitate de la nivel național și european	NP2	P330
	P333	Dotarea cu echipamente și tehnologii moderne a spitalelor și ambulatoriilor, centrelor preventorii, centrelor de sănătate și a altor tipuri de unități medico-sanitare aflate în subordinea Primăriei Municipiului Hunedoara	NP2	P331
	P334	Plan de măsuri pentru asigurarea accesului real al tuturor categoriilor de populație la un pachet de bază de servicii medicale gratuite		
	P335	Creșterea utilizării tehnologiei informațiilor și comunicațiilor în sistemul socio-medical, prin implementarea de soluții de tip e-sănătate, utilizarea rețelelor de tele-medicină, etc.	NP2	
	P336	Realizarea unui sistem electronic integrat de colectare a datelor privind starea de sănătate a populației și cererea de servicii medicale din Municipiul Hunedoara și satele aparținătoare, precum și integrarea acestuia cu structurile similare de la nivel județean și regional	NP2	P331

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P337	Realizarea și implementarea unui sistem de tip "e-social" - bază de date interactivă care să permită monitorizarea situației beneficiarilor, cererea de servicii sociale, precum și serviciile sociale existente, la nivelul Municipiului Hunedoara și al satelor aparținătoare	NP2	
	P338	Crearea unor unități medicale mobile, în vederea asigurării accesului persoanelor din zonele izolate la servicii medicale	NP2	
	P339	Dezvoltarea și dotarea cu echipamente a bazelor integrate pentru intervenții în situații de urgență	NP2	P331
	P340	Dezvoltarea de programe de instruire pentru personalul din unitățile medico-sociale în ceea ce privește îngrijirea medicală, utilizarea TIC, etc.	NP3	
	P341	Îmbunătățirea sistemului de selecție și pregătire a asistenților sociali, precum și îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului de monitorizare a activității acestora	NP3	
	P342	Program de dezvoltare a cabinetelor de medicină a muncii	NP3	
	P343	Reabilitarea și echiparea Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara	NP1	
	P344	Reabilitarea, modernizarea și echiparea ambulatoriului integrat al Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara	NP1	
	P345	Construirea unui heliport pentru deservirea Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara	NP3	
	P346	Înființarea unui Centru de consiliere și sprijin pentru inserția socială și reconversia profesională a persoanelor aflate în dificultate	NP2	
	P347	Înființare Centru de prevenire și combatere a violenței, consiliere anti-drog, etc.	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P348	Înființare centru de îngrijire și asistență pentru persoane cu handicap	NP2	
	P349	Înființarea unui centru de primire în regim de urgență pentru copii abuzați, victime ale traficului de persoane, copiii străzii	NP2	
	P350	Înființare centru de consiliere familială, de prevenire a abuzului, pregătire și sprijinire a reintegrării în familie a copiilor	NP2	
	P351	Înființare centru de pregătire în vederea reinsertiei socio-profesionale pentru persoanele fără adăpost	NP2	
	P352	Reabilitarea și modernizarea unităților destinate infrastructurii sociale: centre îngrijire copii, bătrâni, asistență persoane cu deficiențe, persoane aflate în dificultate.	NP2	P329
	P353	Reabilitarea și modernizarea Centrului de Zi „Lumină și Speranță”	NP3	P329
	P354	Reabilitarea și modernizarea Centrului de Zi „Pâinea Vieții” Hunedoara	NP3	P329
	P355	Reabilitarea și modernizarea adăpostului de urgență pentru noapte	NP3	P329
	P356	Reabilitarea și modernizarea Casei familiale pentru copii cu dizabilități	NP3	P329
	P357	Reabilitarea și modernizarea Centrului specializat pentru copii cu dizabilități	NP3	P329
	P358	Reabilitarea și modernizarea Centrului Maternal Hunedoara	NP3	P329
3.3.3. Promovarea incluziunii sociale și combaterea riscului de sărăcie	P359	Derularea de campanii de informare și conștientizare a publicului cu privire la aspecte ce țin de incluziunea socială și non-discriminarea categoriilor vulnerabile	NP3	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P360	Promovarea investițiilor ce susțin incluziunea socială	NP2	
	P361	Cursuri de formare profesională pentru persoanele cu handicap	NP2	
	P362	Asigurarea de servicii comunitare pentru categoriile dezavantajate	NP3	
	P363	Programe educaționale pentru prevenirea infracționalității în rândul tinerilor	NP3	
	P364	Programe educaționale pentru prevenirea și combaterea traficului și consumului de droguri în rândul tinerilor	NP3	
	P365	Asigurarea accesului la servicii medicale pentru categoriile defavorizate, inclusiv prin dezvoltarea unor programe gratuite de evaluare și monitorizare a stării de sănătate a acestora	NP3	
	P366	Construirea de rampe de acces/lifturi în toate instituțiile de interes public în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități	NP2	
	P367	Organizarea și semnalizarea spațiilor de parcare speciale pentru persoanele cu handicap	NP2	
	P368	Montarea de sisteme de semnalizare sonore și vizuale	NP2	
	P369	Accesibilizarea toaletelor pentru persoanele cu handicap în instituțiile publice	NP3	

D3.4. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber

Tabel 8.16. Portofoliul de proiecte – D3.4

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
3.4.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	P370	Realizarea unei baze de date, actualizate periodic, cu evidența unităților culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	NP2	
	P371	Studiu pentru analiza nivelului de prioritate al proiectelor de reabilitare și modernizare a unităților culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	NP2	
3.4.2. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii culturale și promovarea activităților corelate cu aceasta	P372	Reabilitarea, modernizarea și dotarea aferentă a muzeelor și altor așezăminte culturale, în vederea promovării patrimoniului cultural	NP2	P370, P371
	P373	Înființarea unui Centru de informare culturală	NP2	P370, P371
	P374	Reabilitarea Casei de Cultură	NP3	P370, P371
	P375	Reabilitarea și modernizarea Bibliotecii Municipale	NP3	P370, P371
	P376	Reabilitarea și modernizarea sălii de spectacole	NP3	P370, P371
	P377	Reabilitarea căminelor culturale din satele aparținătoare	NP3	P370, P371
	P378	Organizarea de evenimente culturale sezoniere	NP3	
	P379	Program de stimulare a creativității culturale în rândul tinerilor	NP2	
	P380	Plan de măsuri pentru facilitarea accesului la cultură pentru toate categoriile sociale	NP2	
	P381	Atragerea și organizarea de manifestări culturale naționale și internaționale	NP3	
3.4.3. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii sportive și promovarea activităților corelate cu aceasta	P382	Modernizarea și extinderea ștrandului municipal	NP2	
	P383	Reabilitarea și modernizarea bazinei de înot	NP2	
	P384	Realizarea și amenajarea unei săli polivalente	NP2	P370, P371

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P385	Reabilitarea și modernizarea stadionului municipal	NP2	P370, P371
	P386	Amenajarea de piste pentru alergare în parcuri și în zonele de agrement	NP2	P370, P371
	P387	Execuție lucrări de extindere Sală de Sport Colegiul Tehnic Matei Corvin	NP3	P370, P371
	P388	Realizare patinoar mobil	NP3	P370, P371
	P389	Amenajarea unui centru hipic	NP3	P370, P371
	P390	Realizare skate-parc	NP2	P370, P371
	P391	Promovarea activităților sportive în rândul tinerilor	NP3	
	P392	Organizarea de competiții sportive la nivel local și regional	NP3	
	P393	Susținerea diversificării sporturilor practicabile la nivel de masă	NP3	
	P394	Atragerea și organizarea de manifestări sportive naționale și internaționale	NP3	
	P395	Susținerea și promovarea de campionate sportive între școli și cartiere	NP3	
3.4.4. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii de petrecere a timpului liber și promovarea activităților corelate cu aceasta	P396	Parc de agrement și distracții - Thesys Park. (Proiect dezvoltat în colaborare cu Primăria Municipiului Deva)	NP1	
	P397	Amenajarea unei zone de agrement în Pădurea Chizid	NP1	
	P398	Modernizarea Grădinii Zoologice	NP2	
	P399	Extinderea și modernizarea spațiilor pentru locurile de joacă existente	NP2	P370, P371
	P400	Execuție Parc de distracție – zona Stadion Michael Klein	NP2	
	P401	Identificarea de noi locații propice și amenajare locuri de joacă pentru copii	NP2	P370, P371

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P402	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă - str. Pinilor, bl.40	NP3	P370, P371
	P403	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă-str.Pinilor,bl.38	NP3	P370, P371
	P404	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Trandafirilor, bl.17	NP3	P370, P371
	P405	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Viorele, bl.G9	NP3	P370, P371
	P406	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Arenei	NP3	P370, P371
	P407	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Independenței	NP3	P370, P371
	P408	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Zambilelor, bl.47	NP3	P370, P371
	P409	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – b-dul Traian, bl.49A	NP3	P370, P371
	P410	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Eroilor	NP3	P370, P371
	P411	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Jiului	NP3	P370, P371
	P412	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Câmpului, bl.B1	NP3	P370, P371
	P413	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Câmpului, bl.B2	NP3	P370, P371
	P414	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă-bd.Dacia,bl.C22	NP3	P370, P371
	P415	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Căprioarei	NP3	P370, P371
	P416	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă-bd.Dacia,bl.K4	NP3	P370, P371
	P417	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Runcului-capăt	NP3	P370, P371

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P418	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Runcului, bl.K6	NP3	P370, P371
	P419	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă-Bd. Dacia,bl.V3	NP3	P370, P371
	P420	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Munteniei, bl.C1	NP3	P370, P371
	P421	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul Linișor – str. Transilvaniei	NP3	P370, P371
	P422	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Poștei	NP3	P370, P371
	P423	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul Tineretului	NP3	P370, P371
	P424	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parc Place	NP3	P370, P371
	P425	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul Central	NP3	P370, P371
	P426	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul Corvin	NP3	P370, P371
	P427	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str.Gh. Lazăr	NP3	P370, P371
	P428	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – str. Topârceanu, bl.5	NP3	P370, P371
	P429	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul P-ța Eliberării	NP3	P370, P371
	P430	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă din Parcul Ciocârliei	NP3	P370, P371
	P431	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – Bd. Libertății – depozit T&O	NP3	P370, P371
	P432	Reabilitarea și modernizarea spațiului de joacă – Bd. Libertății, bl.14B	NP3	P370, P371

D4.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri și a spiritului antreprenorial

Tabel 8.17. Portofoliul de proiecte – D4.1

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
4.1.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri și a spiritului antreprenorial	P433	Plan de măsuri pentru creșterea accesului producătorilor locali, în calitate de furnizori, pe piața națională și europeană	NP2	
	P434	Plan de măsuri pentru creșterea competitivității produselor agricole și agro-alimentare și implementarea standardelor europene de calitate	NP2	
	P435	Studiu pentru identificarea produselor meșteșugărești și artizanale cu specific local	NP2	
4.1.2. Sprijinirea și stimularea mediului de afaceri	P436	Sprijinirea dezvoltării mediului antreprenorial prin investiții în dezvoltarea IMM-urilor existente și prin sprijinirea creării de noi IMM-uri	NP2	
	P437	Facilitarea legăturilor dintre economia locală și investitorii străini	NP2	P433
	P438	Încurajarea și diversificarea exporturilor, în special pentru produsele tradiționale specifice zonei	NP2	P433
	P439	Încurajarea spiritului antreprenorial și sprijin pentru start-up-uri	NP2	
	P440	Stimularea și promovarea activităților de realizare a produselor meșteșugărești și artizanale cu specific local	NP1	P435
	P441	Sprijin pentru activități de marketing și promovare pe plan național și internațional a produselor agroalimentare locale	NP2	P435
	P442	Stimularea înființării unor unități de producție a materialelor ecologice, inclusiv în satele aparținătoare	NP2	
	P443	Creșterea competitivității produselor agroalimentare autohtone pe pietele UE prin certificarea acestora la standarde ecologice conforme UE	NP2	P435

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P444	Îmbunătățirea condițiilor pentru desfășurarea activităților comerciale în cadrul piețelor în Municipiul Hunedoara	NP2	
	P445	Realizare târg auto și vechituri – zona Complex Stadion	NP3	
	P446	Realizare târg animale – zona fostelor unități militare	NP3	
	P447	Amenajarea și reabilitarea Pieței Centrale a orașului, în vederea derulării unui comerț modern, civilizată și în condiții sanitare și de siguranță corespunzătoare	NP2	
	P448	Amenajarea și reabilitarea Pieței Obor, în vederea derulării unui comerț modern, civilizată și în condiții sanitare și de siguranță corespunzătoare	NP2	
	P449	Amenajare spații comerciale comerț legume fructe – Piața Obor	NP3	
	P450	Amenajare hală lactate – Piața Obor	NP3	
4.1.3. Sprijinirea structurilor și serviciilor suport pentru mediul de afaceri	P451	Crearea unui centru de consiliere în afaceri	NP2	
	P452	Crearea unui centru de informare pentru investitori	NP2	
	P453	Realizarea unui Ghid de produse și servicii oferite de mediul de afaceri local	NP2	
	P454	Crearea de centre de promovare, formare și consultanță în afaceri	NP2	
	P455	Realizarea unei structuri care să asigure consultanță pentru creșterea accesului la export al firmelor locale	NP2	
	P456	Sprijinirea structurilor suport pentru afaceri în dezvoltarea de noi servicii	NP2	
	P457	Încurajarea cooperării în rețea și dezvoltarea unor oferte integrate din partea structurilor suport pentru afaceri	NP2	

D4.2. Creșterea nivelului de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat

Tabel 8.18. Portofoliul de proiecte – D4.2

Ațiuni	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
4.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru creșterea nivelului de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat	P458	Studiu asupra nivelului actual de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat	NP1	
	P459	Plan de măsuri pentru promovarea parteneriatelor public-privat în domeniul tehnologiei informației	NP2	
4.2.2. Îmbunătățirea infrastructurii de telecomunicații	P460	Modernizarea și extinderea infrastructurii de comunicații necesară utilizării sistemelor TIC în instituțiile publice	NP2	P458
	P461	Dezvoltarea rețelelor de Internet de bandă largă, inclusiv în satele aparținătoare	NP3	
	P462	Susținerea accesului firmelor private la Internet și serviciile conexe	NP2	P458
4.2.3. Implementarea de aplicații bazate pe tehnologii avansate	P463	Dezvoltarea de aplicații de tip: e-guvernare, e-sănătate și e-educație	NP2	
	P464	Dezvoltarea unui centru virtual de e-bussiness	NP2	
	P465	Promovarea parteneriatelor public-privat în domeniul TIC	NP2	P459
	P466	Sprijinirea e-comerțului și e-economiei	NP2	

D4.3. Promovarea cercetării-dezvoltării-inovării

Tabel 8.19. Portofoliul de proiecte – D4.3

Ațiuni	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
4.3.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru promovarea cercetării-dezvoltării-inovării	P467	Plan de măsuri integrate pentru promovarea și stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare în mediul public și privat	NP1	
	P468	Studiu pentru evaluarea necesarului de produse, echipamente, sisteme etc., inclusiv brevete, mărci, licențe și know-how în instituțiile publice implicate în activități de cercetare-dezvoltare-inovare	NP2	
4.3.2. Dezvoltarea și consolidarea infrastructurii specifice de cercetare-dezvoltare-inovare	P469	Acordarea de sprijin (inclusiv stimulente fiscale, subvenții, etc) pentru achiziția de tehnologii și produse moderne, inovative	NP2	
	P470	Dezvoltarea / achiziționarea și utilizarea de tehnologii și echipamente inovative	NP2	P468
	P471	Încurajarea activităților de cercetare-dezvoltare desfășurate în interiorul firmelor	NP2	P467
	P472	Stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare desfășurate în universități și în alte instituții publice de profil	NP2	P467
	P473	Stimularea utilizării produselor inovative	NP2	
	P474	Încurajarea protejării proprietății intelectuale	NP3	
	P475	Redirecționarea concentrării finanțării de la cercetarea de bază la aplicații practice și inovare	NP3	
4.3.3. Promovarea centrelor de competență	P476	Susținerea investițiilor vizând achiziționarea de brevete, mărci, licențe și know-how	NP2	P468
	P477	Sprijinirea parteneriatelor firmă/universitate/institute de cercetare	NP2	

Ațiuni	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P478	Consultanță în domeniul antreprenoriatului în cercetare-dezvoltare-inovare	NP3	
	P479	Crearea de parteneriate public/privat pentru a introduce pe piață tehnologii operaționale inovative	NP2	
	P480	Stimularea creării de întreprinderi inovative	NP3	
	P481	Înființarea de laboratoare de testare și certificare, precum și consolidarea cercetării fundamentale în universități și alte instituții publice de profil	NP2	
	P482	Crearea de centre de excelență în sectoarele cheie	NP2	
	P483	Încurajarea dezvoltării de spin-off-uri	NP3	
	P484	Încurajarea inițiativelor inovative din companii	NP2	P467

D5.1. Dezvoltarea capacității instituționale și a resurselor umane din administrația publică

Tabel 8.20. Portofoliul de proiecte – D5.1

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
5.1.1. Elaborarea documentelor de fundamentare pentru dezvoltarea capacității administrative	P485	Auditarea sistemelor informatice ale Primăriei	NP1	
	P486	Studiu de analiza privind nivelul de pregătire a personalului Primăriei în ceea ce privește utilizarea sistemelor informatice	NP2	
5.1.2. Creșterea capacității administrative a Primăriei	P487	Creșterea capacității administrative a Primăriei prin dotarea cu echipamente și utilaje necesare asigurării de servicii publice	NP2	
	P488	Creșterea capacității administrative a Primăriei prin dotarea cu echipamente IT	NP2	
	P489	Sistem informatic integrat de management al resurselor administrației publice	NP2	
	P490	Aplicații și soluții de acces la dicționare și biblioteci legislative online	NP3	
	P491	Sistem informatic geografic complex (de tip GIS)	NP2	P485
	P492	Interconectarea sediului Primăriei Municipiului Hunedoara cu sistemele edilitare de management al traficului și supraveghere video la nivel de rețea de date și voce	NP2	
	P493	Implementarea sistemului de video-conferință și sistem multimedia la sediul Primăriei și la instituțiile subordonate, inclusiv interfațarea cu sistemele operatorilor de utilități	NP2	
	P494	Sisteme locale de supraveghere, securitate, monitorizare a accesului și pontaj personal centralizat pentru toate instituțiile aflate în subordinea Primăriei	NP3	
	P495	Achiziționarea de programe informatice performante specifice activităților administrative	NP2	P485
5.1.3. Eficientizarea activității interne a Primăriei	P496	Certificarea Primăriei Municipiului Hunedoara conform standardului ISO-27001	NP3	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P497	Implementarea unui sistem informatic integrat la nivelul Primăriei și al instituțiilor subordonate	NP2	P485
	P498	Aplicație informatică de urmărire și monitorizare a investițiilor și proiectelor Primăriei	NP2	P485
	P499	Aplicație informatică completă și integrată de management al controlului intern/managerial funcțional și eficient	NP1	P485
	P500	Realizarea Centrului de Date al Primăriei	NP2	P485
	P501	Realizarea sistemului de back-up informatic centralizat	NP2	P485
	P502	Virtualizarea stațiilor de lucru utilizate în cadrul Primăriei prin implementarea în cadrul Centrului de Date a unei infrastructuri VDI	NP2	P500
	P503	Utilizarea unui Centru de date extern pentru a asigura recuperarea informațiilor în caz de dezastru prin implementarea mecanismelor de asigurare a redundanței informaționale necesare	NP2	P499
	P504	Dezvoltarea rețelei de telecomunicații metropolitane a municipalității	NP2	
	P505	Implementarea soluției de tip „Cloud” de mare capacitate a Primăriei	NP2	P485
	P506	Suită de aplicații informatice integrate de uz administrativ, financiar-contabil, salarizare, resurse de personal	NP2	P485
	P507	Integrarea sistemului de tip ERP cu alte sisteme conexe suport de tipul celor de management al documentelor sau publicare a datelor de interes pentru angajați în rețeaua locală internă (intranet)	NP2	P485
	P508	Implementarea unei soluții unitare de semnătură electronică la nivelul administrației publice	NP2	P485
	P509	Implementarea unui sistem central de captură a documentelor necesare digitizării suportului hârtie aferent datelor vehiculate în cadrul Instituției și achiziționarea echipamentelor profesionale necesare acestei activități	NP2	P485
	P510	Sistem informatic modern de management al documentelor	NP2	P485

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
	P511	Scanarea și arhivarea electronică a documentelor Primăriei	NP2	P486
	P512	Sistem informatic de management al contractelor necesar realizării contractelor și urmării acestora pe întreg ciclul lor de viață, inclusiv prin utilizarea de mecanisme de monitorizare consum contract sau recontractare în caz de expirare stoc contractat, sau dată valabilitate contract	NP2	P485
	P513	Sistem electronic de management al arhivei fizice necesar asigurării trasabilității documentelor în mod hibrid, atât în cadrul aplicațiilor electronice tip DMS, cât și în cadrul arhivei fizice ce urmează a fi reorganizate, pentru îndeplinirea reglementărilor privind siguranța documentelor fizice și modul de tratare al acestora	NP2	P485
5.1.4. Creșterea gradului de integrare la nivel județean și regional	P514	Realizarea/extinderea unui sistem electronic integrat pentru administrația publică locală, servicii medicale, servicii de urgență, registru spații verzi, alte servicii comunitare și integrarea acestuia cu sistemele echivalente la nivel județean sau regional	NP2	P485
	P515	Sistem de asigurare a interoperabilității între instituții realizat prin implementarea unui portal dedicat schimbului securizat de informații între instituțiile partenere Primăriei, necesar integrării informatice inter-instituționale la nivelul Municipiului Hunedoara	NP2	P485
5.1.5. Creșterea nivelului de pregătire profesională a resurselor umane din administrația publică	P516	Programe de pregătire continuă a personalului administrativ din interiorul Primăriei	NP3	
	P517	Cursuri generale de cunoaștere a politicilor și normelor de securitate aplicabile la nivelul Primăriei	NP3	
	P518	Cursuri de pregătire a personalului din „Compartimentul informatic”	NP1	P486
	P519	Sesiune de cursuri de pregătire în domeniul IT de nivel general (ECDL) a personalului din cadrul Primăriei	NP2	P486
	P520	Cursuri pentru îmbunătățirea competențelor și aptitudinilor necesare în domeniul asistenței sociale	NP3	

D5.2. Creșterea transparenței față de comunitate

Tabel 8.21. Portofoliul de proiecte – D5.2

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
5.2.1. Realizarea documentelor de fundamentare pentru realizarea creșterii transparenței față de comunitate	P521	Studiu privind așteptările cetățenilor în ceea ce privește calitatea serviciilor publice și transparența decizională	NP1	
5.2.2. Informarea comunității asupra activității Primăriei și creșterea participării comunității la elaborarea deciziilor publice	P522	Implementarea sistemului central de videoconferință și a sălii multimedia aferente la nivelul Primăriei și dezvoltarea aplicației informatice de acces liber la sistem prin intermediul Internetului, pentru o plajă largă de terminale (de la terminale speciale de videoconferință, până la calculatoare compatibile PC)	NP2	
	P523	Implementarea unor sisteme și proceduri de informare, care să includă monitorizarea feed-back-ului cetățenilor asupra activității administrației publice	NP2	P521
	P524	Consultarea și dezbateră publică a proiectelor strategice	NP2	
	P525	Promovarea strategiilor de participare a cetățenilor la elaborarea deciziilor publice	NP2	
	P526	Sistem de informare publică și interacțiune cu cetățenii de tip Info-Chioșc	NP2	P521
	P527	Adoptarea unor servicii dedicate de comunicare personalizată cu cetățenii	NP2	
	P528	Aplicație informatică de recunoaștere vocală automată și transcriere a înregistrărilor în text	NP3	
	P529	Optimizarea funcționării compartimentului relații cu publicul	NP3	
	P530	Extinderea utilizării mijloacelor de informare online (portal internet, baze de date etc.)	NP2	

Acțiune	Cod	Proiect	Nivel prioritate	Proiecte anterioare
5.2.3. Eficientizarea serviciilor publice și modernizarea modului de furnizare a acestora	P531	Realizarea ghișeului virtual unic pentru cetățeni: portal informatic care asigură funcția de ghișeu unic pentru interacțiunea cu cetățenii, inclusiv modul de plăți electronice interconectat cu furnizorii de servicii bancare on-line (carduri)	NP1	P521
	P532	Dezvoltarea bazei de date urbane aferente Municipiului pe baza sistemului GIS și implementarea portalului cu acces public și profesional	NP2	
	P533	Implementarea unui portal informatic de plăți electronice pentru cetățeni	NP2	
	P534	Dezvoltarea și implementarea Registrului Agricol și a portalului informatic de interacțiune cu cetățenii	NP3	
	P535	Dezvoltarea serviciilor publice electronice pentru cetățeni prin implementarea de portaluri e-learning, e-sănătate și plăți electronice, precum și punerea la dispoziția utilizatorilor a acestor funcționalități prin intermediul Internetului	NP2	
	P536	Implementarea unui sistem integrat de tip management al proceselor instituționale (BPM - Business Process Management) bazat pe servicii orientate pe arhitecturi deschise (SOA - Service Oriented Architecture) necesar uniformizării și inter-conectării aplicațiilor disparate utilizate în cadrul Primăriei, în scopul eliminării redundanței informațiilor electronice și unificării serviciilor oferite către cetățeni	NP2	
	P537	Publicarea pe portalul Primăriei a hărții evenimentelor din Municipiul Hunedoara (sesizări, defecțiuni etc.)	NP2	

8.7. Descrierea proiectelor cu nivel de prioritate mare

Tabel 8.22. Proiecte cu nivel de prioritate mare. Descriere

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P001	Realizarea/Actualizarea Planului Urbanistic General	Realizarea/actualizarea PUG, în scopul definirii, pentru Municipiul Hunedoara și satele aparținătoare, a evoluției în perspectivă, a direcțiilor de dezvoltare funcțională în teritoriu, a traseelor coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean (pe termen mediu și lung), respectiv pentru stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan în relație cu teritoriul administrativ al localității, stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan, zonificarea funcțională, corelată cu organizarea rețelei de circulație, delimitarea zonelor afectate de servituți publice, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, etc.	Bugetul de stat
P004	Sistem integrat zonal/baze de date pentru gestionarea teritoriului (GIS)	Realizarea unei baze de date integrate (GIS) care să cuprindă întreg teritoriul administrativ al Municipiului Hunedoara și satelor aparținătoare, cu repartitia terenurilor și statutul juridic al acestora. Baza de date urmează a fi actualizată periodic, în funcție de evoluția situației. Proiectul ar trebui realizat după finalizarea PUG, preluând datele înscrise în acesta și este dedicat asigurării unei baze informaționale specifice pentru dezvoltarea infrastructurii urbane și rurale, ca suport în procesul de decizie pentru formularea politicilor privind dezvoltarea durabilă a teritoriului	PO Competitivitate, Buget local
P008	Studiu privind necesarul extinderii și modernizării rețelelor de utilități, pe termen mediu și lung	Studiu asupra stadiului actual al rețelelor de utilități, atât ca arie de acoperire, cât și ca nivel tehnologic, în scopul evaluării necesităților de extindere și modernizare și a unui grad de prioritate al lucrărilor, pe termen mediu și lung	POR, Buget local
P009	Plan de acțiune privind energia durabilă	Realizare plan de acțiune privind energia durabilă, în scopul utilizării eficiente a resurselor energetice, obținerii unui consum redus de energie, reducerii emisiilor de CO ₂ , prin identificarea punctelor critice majore și a sectoarelor afectate și definirea unor acțiuni adecvate, care să exploateze atât tehnologiile convenționale cunoscute, cât și abordări noi și inovatoare.	PO Competitivitate, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P016	Studiu pentru evaluarea capacității de circulație și a necesității modernizării și extinderii rețelei de transport rutier urban și interurban, în scopul asigurării unei conectivități optime la nivel zonal și creșterea accesului cetățenilor la serviciile publice	Studiul va include analiza rețelei existente de transport rutier urban și interurban, aparținând zonei administrative a Municipiului Hunedoara, precum și realizarea de studii de trafic punctuale și zonale, în scopul determinării nivelului capacității de circulație și al propunerii de măsuri de modernizare și extindere a drumurilor, acolo unde este cazul	POR, Buget local
P017	Studiu privind devierea traficului greu și de tranzit în afara zonei urbane a Municipiului Hunedoara	Studiul are drept scop analiza soluțiilor de deviere a traficului greu și de tranzit în afara zonei urbane a Municipiului Hunedoara, prin realizarea unui inel de centură care să preia acest trafic și să ofere varianta de ocolire a zonei urbane pentru vehiculele care tranzitează municipiul	POR, Buget local
P018	Realizarea <i>Studiului de trafic rutier și a Planului de organizare a circulației</i> în scopul optimizării circulației și fluidizării traficului rutier în Municipiul Hunedoara, precum și realizarea unei metodologii de actualizare anuală a acestora	Studiul de trafic rutier și Planul de organizare a circulației au scopul de a permite evaluarea volumului de trafic pe arterele Municipiului Hunedoara și raportul dintre aceste volume și capacitatea de circulație oferită de infrastructura existentă și a de propune soluții concrete pentru obținerea unor valori optime ale acestui raport (lărgirea arterelor, restricții de circulație în intersecții, sensuri unice etc.). De asemenea, proiectul presupune realizarea unei metodologii care să faciliteze actualizarea anuală a celor două elemente	POR, Buget local
P019	Plan integrat de mobilitate urbană	Planul integrat de mobilitate urbană vizează crearea unui sistem de transport urban durabil, prin: facilitarea accesului tuturor la locurile de muncă și de domiciliu, îmbunătățirea siguranței și securității în trafic, reducerea poluării, a emisiilor de gaze cu efect de seră și a consumului de energie, creșterea eficienței și eficacității costurilor pentru transportul de persoane și mărfuri. În acest scop, planul de mobilitate are rolul de a identifica proiecte și acțiuni necesare a fi implementate, de genul: eficientizarea transportului public, realizarea de parcări, identificarea traseelor pentru piste de biciclete, zone pietonale, etc.	POR, Buget local
P020	Studiu de oportunitate privind introducerea unui sistem integrat de management și monitorizare a	Studiul are drept scop identificarea volumelor de trafic și a matricilor origine-destinație pentru infrastructura rutieră urbană a Municipiului Hunedoara și analiza oportunității introducerii unui sistem integrat de	POR, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
	traficului rutier în Municipiul Hunedoara	management și monitorizare a traficului real, în diversele variante tehnologice existente la ora actuală.	
P021	Studiu privind necesarul de parcuri rezidențiale și publice cu plată sau gratuite	Studiu de oportunitate are rolul de a identifica cererea existentă la nivelul Municipiului Hunedoara pentru parcuri rezidențiale și publice și de a analiza măsura în care această cerere este satisfăcută de spațiile de parcare existente.	POR, Buget local
P022	Elaborare plan de măsuri pentru susținerea unui sistem de transport durabil, prin compensarea cererii de transport rutier cu modurile mai puțin poluante și cu un accent special pe multimodalitate	Planul de măsuri pentru susținerea unui sistem de transport durabil trebuie să indice acțiuni concrete prin care să se obțină reorientarea opțiunilor de transport ale cetățenilor Municipiului Hunedoara de la utilizarea vehiculului propriu, la alegerea altor soluții, mai puțin poluante: transportul public (modern, accesibil și eficient), mersul cu bicicleta, mersul pe jos, car-sharing etc.	POR, Buget local
P023	Studiu pentru modernizarea și eficientizarea transportului public urban și interurban, în scopul creșterii calității serviciilor de transport	Studiul are rolul de a analiza transportul public din Municipiul Hunedoara, din toate punctele de vedere: eficiență, regularitate, grad de satisfacere a cerințelor călătorilor etc. și de a propune soluții pentru modernizarea și eficientizarea procesului de transport public și creștere a calității serviciilor de transport	POR, Buget local
P024	Studiu pentru optimizarea și extinderea traseelor de transport public, în conformitate cu cererea existentă	Analiza cererii de transport a utilizatorilor transportului public și propunerea de soluții de optimizare și extindere a traseelor mijloacelor de transport public, inclusiv în zone rezidențiale noi, sate aparținătoare, localități învecinate.	Buget local
P074	Implementarea NetCity + Broadband	NetCity reprezintă o infrastructură subterană de transport pentru sistemele de comunicații electronice din Municipiul Hunedoara, rețea suport pentru fibra optică, incluzând și alte rețele de infrastructură: rețea electrică, rețea de alimentare pentru iluminatul public, obținându-se astfel eliminarea generală a cablurilor aeriene. Implementarea NetCity va permite și extinderea gradului de acoperire broadband pe teritoriul orașului	PO Infrastructură mare, Buget local
P084	Realizarea unei fântâni muzicale în centrul municipiului	Proiectul are drept scop identificarea unei locații optime și construcția unei fântâni muzicale în centrul Municipiului Hunedoara, ca punct de atracție și recreere atât pentru cetățenii orașului, cât și pentru turiști	POR, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P087	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere urbane	Extinderea lucrărilor de reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere urbane, în zonele neacoperite prin proiectele similare anterioare. Pentru identificarea zonelor respective și stabilirea nivelului de prioritate, se vor aplica rezultatele „Studiului pentru evaluarea capacității de circulație și a necesității modernizării și extinderii rețelei de transport rutier urban și interurban”	PO Infrastructură mare, Buget local
P088	Modernizarea drumurilor de interes local către satele aparținătoare și către localitățile învecinate	Reabilitarea, extinderea și refacerea infrastructurii rutiere de legătură dintre Municipiul Hunedoara și satele aparținătoare sau localitățile învecinate. Pentru identificarea zonelor respective și stabilirea nivelului de prioritate, se vor aplica rezultate „Studiului pentru evaluarea capacității de circulație și a necesității modernizării și extinderii rețelei de transport rutier urban și interurban”	POR, Buget local
P089	Creșterea capacității rețelei rutiere acolo unde aceasta este la limita superioară a valorilor de trafic sau chiar depășită	Lucrări de extindere a capacității rutiere, în zonele identificate ca prezentând un raport volum de trafic/capacitate de nivel mare. Pentru identificarea zonelor respective și stabilirea nivelului de prioritate, se vor aplica rezultate „Studiului pentru evaluarea capacității de circulație și a necesității modernizării și extinderii rețelei de transport rutier urban și interurban”	POR, Buget local
P098	Implementarea unui sistem de monitorizare a condițiilor meteorologice și stării drumului și avertizarea participanților la trafic asupra condițiilor adverse	Asigurarea de informații în timp real participanților la trafic, prin intermediul panourilor cu mesaje variabile, asupra condițiilor meteorologice și stării drumului, înregistrare cu ajutorul senzorilor specifici	POR, Bugetul local
P099	Implementarea planului de mobilitate și reorganizare a rețelei rutiere	Implementarea concluziilor Planului de mobilitate și de organizare a circulației, în scopul asigurării unui transport durabil în Municipiul Hunedoara	POR, Bugetul local
P100	Implementarea măsurilor stabilite prin Planul de organizare a circulației în Municipiul Hunedoara	Implementarea măsurilor stabilite prin Planul de organizare a circulației în Municipiul Hunedoara, în scopul îmbunătățirii raportului dintre volumele de trafic și capacitatea de circulație a infrastructurii rutiere urbane	Bugetul local
P105	Implementarea unui sistem integrat de monitorizare și	Implementarea unui sistem de management și monitorizare a traficului rutier în Municipiul Hunedoara, care să includă sincronizarea în timp real a	POR, Buget

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
	management al traficului rutier în Municipiul Hunedoara	semafoarelor pe arterele principale ale Municipiului, creșterea siguranței pietonilor la traversarea acestora, creșterea siguranței în trafic pentru conducătorii de vehicule și existența unui Centru de comandă și control integrat pentru managementul traficului rutier. Se vor utiliza rezultatele „Planului de organizare a circulației” și ale „Studiului de oportunitate privind introducerea unui sistem integrat de management și monitorizare a traficului rutier în Municipiul Hunedoara”	local
P120	Implementarea unui sistem integrat de management al transportului public	Implementarea unui sistem de management al transportului public, care să contribuie la eficientizarea serviciului de transport public, prin urmărirea în timp real a vehiculelor de transport public și a gradului de încărcare al acestora, precum și la creșterea satisfacției călătorilor, datorită adaptării periodicității succesiunii vehiculelor de transport public pe traseu la cererea existentă, oferirea de informații înainte și în timpul călătoriei. Sistemul poate fi integrat cu sistemul de management al traficului rutier, în scopul centralizării informațiilor și a asigurării priorității vehiculelor de transport public în intersecțiile semaforizate.	POR, Buget local
P121	Realizarea unui centru de comandă și control al transportului public, integrat cu centrul de management al traficului	Realizarea unui centru de comandă integrat pentru managementul traficului rutier și managementul vehiculelor de transport public, utilizându-se inclusiv concluziile „Studiului pentru modernizarea și eficientizarea transportului public urban și interurban, în scopul creșterii calității serviciilor de transport”	POR, Buget local
P122	Extinderea și reorganizarea traseelor de transport public, conform studiului de fundamentare	Aplicarea concluziilor „Studiului pentru optimizarea și extinderea traseelor de transport public, în conformitate cu cererea existentă”, în scopul extinderii și reorganizării traseelor de transport public	Buget local
P151	Studiu de fezabilitate și organizare privind implementarea “Sistemului de management integrat al situațiilor de urgență”	Studiul de fezabilitate va realiza o analiză a situației existente, soluții de realizare a unui management integrat al situațiilor de urgență și a eficienței acestora și va propune soluția optimă pentru realizarea unui astfel de sistem de management integrat	POR, Buget local
P165	Întocmirea unui „Cadastru verde” al localității	Realizarea unui sistem informatic de înregistrare și evidență a spațiilor verzi aflate pe teritoriului Municipiului Hunedoara și actualizarea periodică a bazei de date	PO Competitivitate, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P167	Modernizarea sistemului municipal de management al deșeurilor	Proiectul are drept scop aplicarea soluțiilor de modernizare a sistemului municipal de management al deșeurilor optime	PO Infrastructură mare, Buget local
P183	Sistem integrat de monitorizare și informare referitor la calitatea factorilor de mediu	Implementarea unui sistem de monitorizare a calității factorilor de mediu, prin integrarea în acesta a unor stații/senzori de măsurare a tuturor factorilor de mediu vizați. Rezultatele vor fi centralizate și afișate în timp real prin panouri cu mesaje variabile, în diferite puncte din oraș	POR, Buget local
P189	Înființare și operaționalizare „Centru Municipal Integrat pentru Situații de Urgență”, integrat cu structurile similare de la nivel județean și regional	Proiectul vizează înființarea unui „Centru Municipal integrat pentru situații de urgență”, care să gestioneze în viitor situațiile de urgență din Municipiul Hunedoara, colectând informații, procesându-le și transmițându-le mai departe, asigurând și managementul resurselor materiale, umane și financiare pentru astfel de cazuri. Centrul trebuie să includă interfețele necesare pentru integrarea cu structurile similare de la nivel județean și regional. Proiectul va fi realizat în conformitate cu concluziile „Studiului de fezabilitate și organizare privind implementarea “Sistemului de management integrat al situațiilor de urgență”	POR, Buget local
P190	Implementarea unei rețele de comunicații și dedicate între Centrul de Comandă și Supraveghere și sediul Primăriei Municipiului Hunedoara și realizarea sistemului de comunicații de urgență date și voce aferent	Proiectul va asigura implementarea unei rețele de comunicații de date și voce între sediul Primăriei Municipiului Hunedoara și Centrul de comandă și supraveghere pentru situații de urgență. Proiectul va fi realizat în conformitate cu concluziile „Studiului de fezabilitate și organizare privind implementarea “Sistemului de management integrat al situațiilor de urgență”	POR, Buget local
P191	Dezvoltarea și dotarea serviciilor de urgență cu autospeciale specifice și un centru de comandă mobil	Achiziționarea de autospeciale specifice și a unui centru de comandă mobil și dotarea vehiculelor existente cu echipamente moderne și eficiente	POR, Buget local
P200	Elaborare studiu de fundamentare referitor la valorificarea eficientă a	Proiectul are drept scop identificarea tuturor oportunităților oferite de prezența pe teritoriul Municipiului Hunedoara a Castelului Corvinilor,	Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
	potențialului Castelului Corvinilor sub aspect turistic, economic și cultural	obiectiv turistic de importanță majoră pentru oraș și regiune, și elaborarea unui plan de măsuri pentru valorificarea eficientă a acestora, sub aspect turistic, economic și cultural	
P201	Elaborarea unui studiu de identificare a elementelor de unicitate și originalitate proprii Municipiului Hunedoara și împrejurimilor acestuia	Studiul are scopul de a identifica elementele de unicitate și originalitate proprii Municipiului Hunedoara și împrejurimilor acestuia, în scopul valorificării potențialului acestora pentru diversificarea ofertei turistice și transformarea Hunedoarei în destinație turistică importantă, atât la nivel regional, cât mai ales național și european	Buget local
P206	Reabilitarea traseului mocăniței, repunerea acesteia în funcțiune și introducerea în traseele turistice locale	Proiectul are drept scop reabilitarea traseului mocăniței și repunerea în funcțiune a acestuia, cu scopul de a promova această oportunitate locală și de a o introduce în traseele turistice. Proiectul va valorifica concluziile „Studiului pentru identificarea elementelor de unicitate și originalitate proprii Municipiului Hunedoara și împrejurimilor acestuia”	POR, Buget local
P207	Dezvoltarea ecoturismului, prin valorificarea resurselor naturale și a biodiversității oferite de Pădurea Chizid	Elaborarea și aplicarea unui plan de măsuri pentru dezvoltarea ecoturismului, prin valorificarea resurselor naturale oferite de Pădurea Chizid. Proiectul va valorifica concluziile „Studiului pentru identificarea elementelor de unicitate și originalitate proprii Municipiului Hunedoara și împrejurimilor acestuia”	POR, Buget local
P229	Înființarea unor asociații / clustere la nivel regional pentru promovarea și dezvoltarea turismului, a culturii și a artei	Identificarea posibilităților de înființare a unor asociații sau clustere regionale pentru promovarea și dezvoltarea turismului, culturii și artei, în scopul ghidării și sprijinirii investițiilor în infrastructura respectivă, inclusiv prin atragerea fondurilor europene	PO Competitivitate, Buget local
P239	Elaborarea unui plan integrat de promovare a Municipiului Hunedoara ca destinație turistică	Elaborarea unui plan de măsuri integrat de promovare a Municipiului Hunedoara ca destinație turistică, prin identificarea soluțiilor de promovare optime (site, hartă turistică, broșuri de promovare, evenimente etc.) a turismului local, prin evidențierea caracteristicilor specifice ale zonei	POR, Buget local
P240	Promovarea obiectivelor turistice din municipiu prin utilizarea prezentărilor multimedia	Proiectul va implementa soluțiile identificate prin „Planul integrat de promovare a Municipiului Hunedoara ca destinație turistică”, axându-se pe utilizarea prezentărilor multimedia, incluzând: site, hartă online a traseelor turistice, plăcuțe de identificare a obiectivelor turistice cu cod de bare pentru citire cu smartphone, etc.	POR, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P257	Studiu asupra nivelului actual de utilizare a tehnologiei informației în mediul public și privat	Realizarea unui studiu asupra nivelului de utilizare al tehnologiei informației în mediul public și privat și compararea rezultatelor cu indicatorii similari la nivel județean, regional, național și european	PO Competitivitate, Buget local
P260	Studiu asupra corelației existente între cererea de forță de muncă și oferta de servicii de formare profesională continuă	Studiul va include o analiză a pieței muncii la ora actuală și a cererii de forță de muncă existentă, analiza ofertei de servicii de formare profesională și gradul de corelare existent între cele două aspecte	PO Capital uman, Buget local
P266	Plan de măsuri integrate pentru promovarea și stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare în mediul public și privat	Elaborarea unui plan de măsuri pentru promovarea și stimularea activităților de CDI în mediul public și privat, prin acordarea de facilități în achiziționarea tehnologiei necesare, stimularea cercetătorilor cu rezultate deosebite în domeniu etc.	Buget local
P269	Dezvoltarea de soluții electronice integrate (baze de date interactive), pentru monitorizarea situației cererii și ofertei de pe piața forței de muncă	Realizarea unei baze de date integrate și interactive, care să permită monitorizarea atât a cererii, cât și a ofertei existente pe piața de muncă și care să pună în legătură directă angajatorii și potențialii angajați, în funcție de profilul solicitat	PO Competitivitate, Buget local
P274	Crearea unui mecanism pentru o evaluare periodică a materialelor pentru uz didactic și activități practice, inclusiv tehnică de calcul, și a nivelului de performanță al acestor echipamente, în unitățile de învățământ	Crearea unei baze de date centralizate, în urma evaluării nivelului de dotare din toate unitățile de învățământ, inclusiv cu materiale pentru uz didactic, pentru activități de laborator, tehnică de calcul, sisteme de supraveghere și securitate, etc.	PO Competitivitate, Buget local
P275	Studiu pentru analiza nivelului de prioritate al proiectelor de reabilitare și modernizare a unităților de învățământ	Studiul are scopul de a analiza situația existentă în toate unitățile de învățământ din Municipiul Hunedoara, de a stabili criteriile de prioritizare și a realiza o listă a proiectelor de reabilitare și modernizare, organizată pe baza acestor criterii	Buget local
P276	Studiu pentru analiza ofertei educaționale în relație directă cu cerințele actuale și viitoare de pe	Studiul trebuie să realizeze o analiză coerentă a cererii existente pe piața forței de muncă, atât în prezent, cât și evoluția acesteia pe termen mediu și lung. În paralel, va fi realizată o analiză a curriculei de învățământ, în	PO Capacitate Administrativă,

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
	piața muncii și evaluarea diferențelor existente la nivelul curriculei de învățământ	special pentru învățământul liceal și post-liceal, cu scopul evaluării gradului de corespondență al acestuia cu cererea de pe piața muncii	Buget local
P321	Introducerea și extinderea utilizării TIC în activitățile de predare și învățare, management și planificare	Proiectul are drept scop introducerea, respectiv extinderea utilizării tehnologiei informației și comunicațiilor în procesul de învățământ, în scopul atingerii unui nivel de performanță crescut în activitățile de predare, învățare, management și planificare, care să tindă spre atingerea cerințelor impuse la nivel european	PO Competitivitate, Buget local
P331	Evaluarea raportului între nivelul de dotare și necesarul de echipamente și tehnologii moderne existente în sistemul socio-medical de stat și privat	Evaluarea nivelului de dotare din sistemul socio-medical, al necesarului de echipamente și tehnologii moderne și al corespondenței dintre cele două aspecte	PO Competitivitate, Buget local
P343	Reabilitarea și echiparea Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara	Proiectul are drept obiectiv reabilitarea și echiparea Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu din Municipiul Hunedoara, astfel încât acesta să corespundă standardelor de calitate impuse	POR, Buget local
P344	Reabilitarea, modernizarea și echiparea ambulatoriului integrat al Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu Hunedoara	Proiectul are drept scop reabilitarea, modernizarea și achiziția de echipamente moderne și performante pentru ambulatoriul integrat din cadrul Spitalului Municipal Dr. Alexandru Simionescu din Municipiul Hunedoara, cu scopul creșterii calității și diversificării serviciilor medicale oferite	POR, Buget local
P396	Parc de agrement și distracții - Thesys Park. (Proiect dezvoltat în colaborare cu Primăria Municipiului Deva)	Proiectul are ca obiectiv identificarea unei locații corespunzătoare și amenajarea unui parc tematic de agrement și distracții, care să contribuie la diversificarea ofertei turistice locale și zonale, precum și la creșterea calității turismului. Proiectul va fi dezvoltat în colaborare cu Primăria Municipiului Hunedoara	POR, Buget local
P397	Amenajarea unei zone de agrement în Pădurea Chizid	Proiectul are drept scop identificarea unei locații corespunzătoare și amenajarea unei zone de agrement în Pădurea Chizid, care să reprezinte o ofertă atrăgătoare atât pentru cetățenii orașului, cât și pentru turiști, incluzând: zonă picnic, zonă relaxare, activități de agrement, traseu trenuleț etc.	POR, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P398	Modernizarea Grădinii Zoologice	Proiectul are ca obiectiv modernizarea Grădinii Zoologice din Hunedoara, în scopul creșterii atractivității acesteia, precum și al atingerii unui nivel corespunzător al standardelor de calitate	Buget local
P440	Stimularea și promovarea activităților de realizare a produselor meșteșugărești și artizanale cu specific local	Pe baza rezultatelor „Studiului pentru identificarea produselor meșteșugărești și artizanale cu specific local”, se va elabora și se va implementa un plan de măsuri care să contribuie la stimularea și promovarea acestor activități, cu scopul atât al dezvoltării și promovării acestui segment de turism, cât și al creșterii gradului de ocupare al forței de muncă	PN Dezvoltare rurală, Buget local
P485	Auditarea sistemelor informatice ale Primăriei	Realizarea unui audit pentru inventarierea dotării Primăriei cu echipamente informatice și software-ul aferent acestora	Buget local
P499	Aplicație informatică completă și integrată de management al controlului intern/managerial funcțional și eficient	Realizarea unei aplicații informatice complete și integrate de management al controlului intern/managerial funcțional și eficient, în conformitate cu cerințele OMF 946/2005 republicate, care să asigure managementul controlului intern printr-o abordare integrată și colaborativă, precum și acoperirea completă a nevoilor de management, facilitând astfel planificarea și controlul în zonele de previzionare, bugetare, analiză, aplicare măsuri corective	Buget local
P518	Cursuri de pregătire a personalului din „Compartimentul informatic”	În condițiile dezvoltării infrastructurii IT la nivelul Primăriei, atât pentru creșterea capacității interne și pentru realizarea integrării la nivel regional și național, cât și pentru creșterea transparenței față de populație și dezvoltarea de servicii publice pentru cetățeni, este necesară calificarea personalului din compartimentul informatic, prin sesiuni de pregătire în următoarele specialități: Sisteme de operare de tip server pentru infrastructuri cu virtualizare; Securitatea sistemelor informatice și soluții moderne de protecție și IPS/IDS; Baze de date moderne – instalare, configurare, mecanisme de protecție, back-up și recuperare; Rețele de date de mare capacitate – proiectare, implementare și management; Sisteme moderne GIS – soluții, implementare, configurare și dezvoltarea layer-elor proprii; Sisteme informatice critice – proiectare, configurare și mentenanță	PO Capital uman, PO Capacitate Administrativă, Buget local

Cod	Proiect	Obiectivele proiectului	Sursă de finanțare
P521	Studiu privind așteptările cetățenilor în ceea ce privește calitatea serviciilor publice și transparența decizională	Realizarea unui sondaj de opinie în rândul cetățenilor Municipiului Hunedoara, în scopul stabilirii gradului de satisfacție față de calitatea serviciilor publice și nivelul de transparență decizională, precum și pentru centralizarea propunerilor concrete pentru îmbunătățirea calității celor două aspecte	Buget local
P531	Realizarea ghișeului virtual unic pentru cetățeni	Realizarea unui ghișeu virtual unic pentru cetățeni: portal informatic care să asigure funcția de ghișeu unic pentru interacțiunea cu cetățenii, inclusiv un modul de plăți electronice interconectat cu furnizorii de servicii bancare on-line (carduri)	PO Competitivitate, Buget local

Capitolul 9. Implementarea și monitorizarea aplicării „Strategiei de dezvoltare 2014 – 2020 a Municipiului Hunedoara”

În scopul implementării cu succes a Strategiei de dezvoltare 2014 – 2020 a Municipiului Hunedoara, prin realizarea proiectelor cuprinse în *Portofoliul de proiecte* pentru perioada programatică avută în vedere și susținerea obiectivelor strategice stabilite pentru îndeplinirea **viziunii** și **misiunii** Municipiului Hunedoara, au fost identificate o serie de activități, care pot fi clasificate după cum urmează:

- Acțiuni pregătitoare de implementare a strategiei
- Acțiuni necesare pentru implementarea proiectelor
- Acțiuni de monitorizare a stadiului de implementare a strategiei
- Acțiuni corective în vederea actualizării strategiei în funcție de situația existentă la momentul respectiv
- Acțiuni de pregătire a strategiei pentru următoarea perioadă programatică

În Tabel 9.1 sunt prezentate activitățile care trebuie întreprinse, pe termen scurt, mediu și lung, în scopul atingerii obiectivului general al strategiei și al realizării acțiunilor prioritare identificate pentru fiecare domeniu de intervenție menționat în cadrul strategiei. De asemenea, în tabel sunt prezentate structurile responsabile pentru realizarea acțiunilor respective.

Trebuie specificat că structurile respective sunt responsabile în primul rând cu asigurarea demarării acțiunilor respective și cu monitorizarea realizării acestora, dar în faza de implementare a acțiunii se recomandă atragerea și colaborarea și cu alte entități, în scopul obținerii expertizei profesionale specifice necesare, cum ar fi: reprezentanți ai mediului de afaceri, parteneri din alte municipii, instituții de învățământ și cercetare, consultanți externi, evaluatori independenți etc.

După cum se observă, se propune înființarea unei „Comisii de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014 – 2020”, care va avea un rol principal în implementarea, monitorizarea gradului de implementare, planificarea și eventuala modificare a strategiei. Comisia respectivă trebuie să includă, alături de primar și viceprimar, membri ai compartimentelor și direcțiilor de specialitate din Primărie, a căror contribuție este absolut necesară pentru evaluarea strategiei și stabilirea nivelului de prioritate al proiectelor, un rol important avându-l, bineînțeles, Compartimentul Implementare Proiecte și Biroul Proiecte cu Finanțare Europeană.

Evaluările intermediare și finală ale succesului înregistrat în implementarea strategiei se vor face conform unor criterii clare, de către comisia amintită mai sus. Criteriile respective au un caracter dinamic, în sensul că pot fi modificate în cazul în care se constată că cele stabilite inițial nu oferă o imagine clară asupra stadiului de implementare.

Un set inițial de astfel de *criterii de evaluare* va conține cel puțin următoarele puncte:

- Valoarea procentuală a totalului bugetelor proiectelor implementate sau în curs de implementare, în raport cu bugetul planificat inițial.
- Evaluarea impactului proiectelor implementate în raport cu rezultatele preconizate (succesul proiectelor individuale).
- Valoarea procentuală a fondurilor atrase din surse nerambursabile, în raport cu valoarea totală a proiectelor.
- Valoarea procentuală a fondurilor atrase din surse nerambursabile, în raport cu valoarea estimată a fi atrasă din astfel de surse.

Evaluarea stadiului de implementare a strategiei va fi făcută cel puțin anual (așa cum rezultă și din tabelul de mai jos). O evaluare corectă și obiectivă va permite generarea de măsuri corective asupra eventualelor rezultate nesatisfăcătoare, precum și de măsuri care să preîntâmpine apariția unor astfel de situații în perioada următoare.

Tabel 9.1. Plan de acțiuni pentru realizarea Strategiei de dezvoltare 2014-2020 a Municipiului Hunedoara

Acțiune	Responsabili
Acțiuni pe termen scurt (2014 – 2015)	
Aprobarea strategiei de către Consiliul Local al Municipiului Hunedoara prin Hotărâre de Consiliu Local	Consiliul Local al Municipiului Hunedoara
Înființarea unei „Comisii de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014 – 2020”, prin Dispoziție a Primarului Municipiului Hunedoara	Primarul Municipiului Hunedoara
Repartizarea proiectelor pe compartimentele de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Hunedoara	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Finalizarea proiectelor aflate în implementare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Realizarea/actualizarea documentelor de fundamentare pentru fiecare domeniu prioritar stabilit prin Strategia de dezvoltare, conform nivelelor de prioritate stabilite	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Analiza rezultatelor și concluziilor documentelor de fundamentare pe fiecare domeniu prioritar, în scopul actualizării/corecției gradului de prioritate al proiectelor din portofoliu, precum și pentru analiza necesarului de resurse (financiare, umane, logistică etc.) și stabilirea duratei estimative de implementare pentru fiecare proiect	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Identificarea și analizarea surselor de finanțare pentru proiectele propuse spre implementare prin strategia de dezvoltare, precum și a modului de accesare a surselor de finanțare respective	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Identificarea partenerilor publici și privați pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor prioritare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Realizarea de acorduri de parteneriat în scopul realizării proiectelor din portofoliu	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Planificarea multianuală a bugetului, pe baza analizelor realizate anterior și a consultărilor cu Comisia de monitorizare și actualizare a strategiei. Stabilirea graficului de derulare/implementare a proiectelor, prin includerea în buget a investițiilor stabilite ca fiind prioritare pentru perioada respectivă	Consiliul Local al Municipiului Hunedoara Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020

Acțiune	Responsabili
Pregătirea cadrului instituțional și a resurselor umane pentru implementarea proiectelor prioritare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Evaluarea intermediară a strategiei (cel puțin anual)	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Acțiuni pe termen mediu (2015 – 2018)	
Continuarea activităților pe termen scurt care nu au fost finalizate	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Realizarea de parteneriate pentru dezvoltarea proiectelor prioritare de anvergură de la nivelul municipiului	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Implementarea proiectelor prioritare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel municipal, județean, regional, național și internațional	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliu și realizarea unor rapoarte de progres	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Revizuirea portofoliului de proiecte, în scopul realizării de eventuale corecții/completări a elementelor cuprinse în acesta, inclusiv a gradului de prioritate, în funcție de stadiul de implementare la momentul respectiv și de concluziile rapoartelor de progres	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Evaluarea intermediară periodică a strategiei (cel puțin anual)	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Revizuirea și actualizarea strategiei pe baza evaluării intermediare și luarea de măsuri corective, dacă este cazul (la maxim 2 ani)	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Acțiuni pe termen lung (2018 – 2020)	
Continuarea activităților pe termen mediu care nu au fost finalizate	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Revizuirea și actualizarea strategiei pe baza evaluării intermediare și luarea de măsuri corective, dacă este cazul (la maxim 2 ani)	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020

Ațiuni	Responsabili
Finalizarea implementării proiectelor prioritare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel municipal, județean, regional, național și internațional	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Evaluarea finală a strategiei	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020
Pregătirea strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara pentru următoarele perioade de programare	Comisia de monitorizare și actualizare a Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara, 2014-2020

Considerații finale

Strategia de dezvoltare a Municipiului Hunedoara are rolul de a oferi o imagine completă și clară a obiectivelor strategice și a căilor de punere în aplicare a acestora, asumate de administrația locală pentru orizontul de timp 2014 – 2020, reprezentând un instrument util autorității publice locale din mai multe puncte de vedere, cum ar fi:

- Realizează o analiză amănunțită a situației de la care se pornește, corespunzătoare momentului de început al perioadei programatice, care oferă atât o bază pentru identificarea oportunităților de dezvoltare și a deficiențelor care trebuie corectate, cât și posibilitatea evaluării progresului obținut prin aplicarea strategiei.
- Permite identificarea resurselor existente și modalități de utilizare eficientă a acestora, prin direcționarea lor către prioritățile de dezvoltare stabilite.
- Permite identificarea surselor de finanțare existente și creează premisele atragerii fondurilor din surse rambursabile și nerambursabile.
- Permite transparența decizională, prin consultările publice realizate în timpul elaborării strategiei.

Planificarea strategică este un proces în mai multe etape, prin care comunitatea participă la crearea unei imagini a viitorului propriu în cadrul nou care va fi conferit localității lor, pornind de la condițiile prezente, cu identificarea și definirea căilor de realizare a aceluși viitor. Se realizează astfel imaginea trecerii de la condițiile actuale socio-economice la noul set de condiții, conform proiecției de perspectivă, care să corespundă așteptărilor comunității și a altor factori interesați de dezvoltarea localității.

Documentul final rezultat, strategia de dezvoltare pe termen mediu a comunității respective, deține valențe multiple:

- Constituie un *document programatic* privind direcțiile strategice de dezvoltare în perioada de planificare vizată;
- Este un *document de cercetare* privind contextul și potențialul de dezvoltare calitativă a sistemului complex al localității;
- Reprezintă un *ghid de orientare unitară* a liderilor administrației publice locale, a comunității de afaceri, investitorilor, dar și a comunității civile în ansamblu;
- Prin punerea în aplicare acționează ca un *instrument de lucru performant* la dispoziția autorităților locale pentru a întări potențialul economic al localității, a îmbunătăți climatul investițional și a crește nivelul general de competitivitate;

- Reprezintă un *mijloc de coeziune* al instituțiilor și întreprinderilor locale, precum și a antreprenorilor și forței de muncă;
- Acționează ca un *garant al dezvoltării optime* prin care se sporește încrederea mediului de afaceri în eficiența administrației publice locale și contribuie astfel la stimularea opțiunilor de a investi în zonă;
- Reprezintă un *document de analiză* detaliată a principalilor parametri de stare ai ariei administrative care constituie obiectul de referință al strategiei elaborate.

Oferirea unui răspuns adecvat acestui demers complex, cu actori care aparțin unor categorii multiple și animați de interese diverse, este posibilă numai în condițiile definirii și executării unui proces complex, care presupune parcurgerea iterativă a mai multor etape.

Principalele etape parcurse în vederea fundamentării și elaborării „Strategiei pentru dezvoltarea durabilă a municipiului Hunedoara în perioada 2014-2020” sunt:

- Analiza socio-economică;
- Analiza documentelor strategice anterioare;
- Analiza SWOT pe domenii de interes;
- Definirea coordonatelor de context strategic;
- Stabilirea portofoliului de proiecte;
- Consultarea publică.

Prima etapă a procesului de planificare, analiza socio-economică, a constat în determinarea parametrilor de stare și a nivelului de dezvoltare al acestora, pentru domeniile majore prin care se configurează mediul de manifestare al tuturor factorilor de interes din cadrul municipiului Hunedoara.

O importanță deosebită a fost acordată în această etapă asigurării caracteristicilor de calitate ale datelor prelevate pentru a fi prelucrate, referitoare la: actualitate, veridicitate, relevanță, credibilitate, consistență etc. Pentru respectarea acestei cerințe, informațiile și datele care au făcut obiectul analizei au fost solicitate de la responsabilii de domenii din cadrul Primăriei Municipiului Hunedoara, respectiv de la instituțiile responsabile abilitate.

Informațiile analizate au fost structurate pe următoarele problematici/ capitole: caracteristici locale și naturale ale Municipiului Hunedoara, infrastructura și echiparea teritoriului; economia municipiului și infrastructura socială. Gruparea pe problematici a avut în vedere respectarea criteriului relevanței analizei și a gradului de determinare reciprocă dintre diversele domenii specifice.

Datorită caracterului eterogen al setului de atribute care concură la definirea potențialului de dezvoltare al municipiului, s-a considerat

oportună reliefarea acestor atribute pe fiecare problematică în parte. De asemenea, atunci când a fost posibil, au fost furnizate analize și date comparative, prin care să fie posibilă creionarea unei imagini de referință a poziției actuale deținute de municipiul Hunedoara într-un context mai larg, cel de nivel județean, regional, național, european.

Rezultatele analizelor de fundamentare a elaborării strategiilor din cadrul Regiunii Vest, efectuate de diverse colective de cercetare, inclusiv din cadrul Băncii Mondiale, au reliefat aspecte importante de avut în vedere și/sau au făcut recomandări prin care să se imprime o traiectorie de dezvoltare unitară la nivelul regiunii. Reperele de coordonare sau cele prin care se stabilesc elemente prioritare au fost reliefate ca punct de plecare al analizei la nivelul unui municipiu al Regiunii Vest.

Rezultatele analizei socio-economice au fost utilizate pentru evidențierea pe fiecare problematică în parte a punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților de dezvoltare care trebuie exploatate, precum și a posibilelor riscuri/amenințări care trebuie eliminate/evitate (analiza SWOT).

Analiza strategiilor anterioare și a stadiului de implementare a proiectelor a fost impusă de satisfacerea cerinței de continuitate a planificării, cu evitarea momentelor de discontinuitate care ar fi putut apare prin trecerea la implementarea noii strategii. A fost posibilă astfel adoptarea unei atitudini constructive, de continuare a traiectoriei de dezvoltare identificate către o direcție rezultantă a noului mediu socio-economic de manifestare, atât intern cât și extern.

Pe baza analizei riguroase efectuate în această etapă s-a conturat setul actualizat al acțiunilor dovedite eficiente în etapa anterioară în corelație cu acțiunile/proiectele aflate în etapa de implementare, precum și inițierea unor acțiuni/proiecte noi care să fie demarate în strategia viitoare.

Sondajul opiniei publice reprezintă un element de importanță majoră în vederea elaborării unui astfel de document strategic. Rezultatele studiului sociologic care a fost realizat în vederea cunoașterii obiective a punctului de vedere al cetățenilor localității au fost prezentate în lucrare în cadrul analizei socio-economice.

Pe lângă aceste elemente de natură concluzivă, referitoare la aprecierea calitativă a unor factori/facilități urbane, a fost urmărită identificarea principalelor priorități de dezvoltare ale orașului din perspectiva locuitorilor. Se oferă astfel o imagine edificatoare asupra aspirațiilor și doleanțelor cetățenilor și se asigură condiții favorabile pentru maximizarea gradului de acceptabilitate al populației față de măsurile și acțiunile propuse prin strategie, precum și a gradului de implicare a populației în transpunerea deciziilor luate la de autoritățile publice la nivel local.

Obiectivele specifice ale studiului au fost:

- Evaluarea gradului de satisfacție a populației privind următoarele aspecte:
 - infrastructura de transport rutier și feroviar;
 - servicii utilitare;
 - resurse umane și servicii sociale;
 - mediul înconjurător;
 - dezvoltarea urbană;
 - învățământ și activități culturale.
- Analiza gradului de utilizare a mijloacelor de transport din localitate și evaluarea eficienței acestora.
- Evaluarea nevoilor legate de infrastructura de recreere și pentru activități culturale.
- Identificarea percepțiilor privind schimbările din ultimii ani în diverse domenii ale vieții sociale, culturale, economice și politice din localitate.
- Identificarea principalelor priorități de dezvoltare a orașului din perspectiva locuitorilor.
- Evaluarea gradului general de satisfacție al locuitorilor față de viața comunității Municipiului Hunedoara.

Datele obținute au constituit elemente de analiză și evaluare a opiniei cetățenilor și au fost inserate în conținutul strategiei. Per ansamblu, interesul populației în urma strategiei este de a avea condiții mai bune de viață, locuri de muncă diversificate și bine remunerate și servicii publice de calitate.

Elaborarea efectivă a strategiei de dezvoltare durabilă și a portofolului de proiecte a fost precedată de fixarea contextului strategic actual.

Definirea strategiei municipiului Deva pe traiectoria vizată de Regiunea Vest a constituit un obiectiv imperativ al strategiei elaborate. S-a urmărit în acest mod crearea condițiilor de maximizare a atragerii de fonduri europene, concomitent cu asigurarea conformității la cerințele documentelor programatice strategice.

Prin stabilirea obiectivului general și a obiectivelor specifice s-a urmărit îndeplinirea misiunii asumate prin actuala strategie, în scopul realizării viziunii pentru anul 2020.

Un aspect deosebit de important în această etapă a fost reprezentat de elaborarea obiectivelor strategice, a domeniilor și acțiunilor prioritare și sublinierea corelării dintre acestea și obiectivele Europa 2020 și ale Strategiei de dezvoltare a Regiunii de Vest. Acțiunile au fost concretizate

apoi într-un portofoliu de proiecte cuprinzător. Lista proiectelor a constituit un instrument de lucru deosebit de util, prin care s-a facilitat comunicarea la nivelul structurilor de decizie și a celor responsabile pe domenii specifice din cadrul Primăriei Hunedoara.

Situația specifică a municipiului Hunedoara, de situare în imediata apropiere a municipiului Deva, a determinat stabilirea în timp a unor conexiuni puternice între cele două localități, devenite deja tradiționale, cu aspirații comune privind dezvoltarea lor viitoare. Prin actuala strategie se definesc o serie de proiecte comune, benefice pentru ambele localități, rezultat al dialogului și colaborării permanente între colectivele de elaborare a strategiilor de dezvoltare 2014-2020 aferente celor două localități, care au interfațat de fapt dialogul dintre structurile responsabile din cadrul celor două primării. În final, soluțiile propuse au primit girul factorilor de decizie.

Proiectele și acțiunile incluse în *Strategia pentru dezvoltare durabilă a municipiului Hunedoara în perioada 2014-2020* sunt adresate întregii comunități, ele implicând deopotrivă instituțiile și administrația publică, mediul de afaceri, societatea civilă și, mai ales, beneficiarii finali ai rezultatelor implementării Strategiei, cetățenii municipiului.

Stabilirea priorităților la nivel de proiecte a avut în vedere în primul rând importanța acestora pentru comunitatea locală, așa cum a rezultat din consultările publice care au avut loc. În acest mod, se creează premisele unui impact favorabil cât mai larg în rândul populației, prin situarea pe traiectoria de dezvoltare dorită de cetățeni și luarea în considerare, cât de mult posibil, a doleanțelor și așteptărilor acestora.

În continuare, a fost urmărit gradul de complexitate al proiectelor prin prisma efortului presupus de implementarea acestora, referitor la sursele și modalitatea de finanțare, instituțiile implicate, necesitatea aplicării unor proceduri specifice, etc. De asemenea, pentru proiectele prioritare s-a definit și succesiunea de abordare a acestora, ceea ce presupune consolidarea caracterului ferm, de aplicabilitate imediată și lipsită de ambiguități, al strategiei elaborate.

Setul de proiecte astfel definit corespunde viziunii și cerințelor strategice vizate, precum și imaginii viitoare a localității conform cerințelor exprimate de cetățeni, instituțiile publice și mediul de afaceri, cu luarea în considerare a condițiilor socio-economice care sunt expresia resurselor potențiale de care dispune municipiul la momentul elaborării strategiei și maximizarea șanselor de atragere a unui volum cât mai mare de fonduri europene. Ansamblul acestor proiecte constituie *Portofoliul de proiecte al Strategiei pentru dezvoltare durabilă a municipiului Hunedoara în perioada 2014-2020*. Transpunerea în realitate a acestui portofoliu este posibilă numai în condițiile unui parteneriat puternic cu instituțiile publice, mediul de afaceri și societatea civilă.

Portofoliul de proiecte va constitui un element fundamental în realizarea bugetelor anuale, pentru fiecare interval din cadrul perioadei

programatice. Prin propunerea unor documente de fundamentare pentru fiecare domeniu de intervenție s-a avut în vedere oferirea instrumentelor necesare pentru optimizarea investițiilor, prin identificarea situației existente și a deficiențelor ce trebuie remediate, precum și pentru evaluarea duratei de implementare și a investiției necesare pentru fiecare proiect în parte, inclusiv a surselor posibile de finanțare.

În scopul obținerii unor rezultate optime la finalul perioadei programatice și a îndeplinirii obiectivelor asumate, va fi necesară respectarea metodologiei de implementare și de monitorizare a aplicării strategiei de dezvoltare, respectiv a acțiunilor pe termen scurt, mediu și lung prezentate în cadrul documentului de față.

Succesul implementării Strategiei de dezvoltare a Municipiului Hunedoara pentru perioada 2014 – 2020 va conduce la realizarea *viziunii strategice* a municipiului, și anume:

„Municipiul Hunedoara, o destinație turistică de interes regional, un oraș cu o dezvoltare urbana sustenabila, diversificată și inovativă, susținută de o infrastructură de servicii publice moderne, având la baza valori comune europene”.

Bibliografie

1. *2020 - Rolul politicii regionale în viitorul Europei*, Panorama InfoRegio, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag39/mag39_ro.pdf
2. *Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020*, octombrie 2013, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/acord-parteneriat/Acord_de_parteneriat_01.10.2013.pdf
3. ADRVest, *O Europa eficienta in utilizarea resurselor*, http://adrvest.ro/attach_files/O%20Europa%20eficienta%20in%20utilizare%20a%20resurselor.pdf
4. ADRVest, *O politica industrială integrată pentru era globalizării*, http://adrvest.ro/attach_files/O%20politica%20industrială%20integrată%20pentru%20era%20globalizării.pdf
5. ADRVest, *O Uniune a Inovării*, http://adrvest.ro/attach_files/O%20Uniune%20a%20Inovării.pdf
6. ADRVest, *Platforma europeană de combatere a sărăciei*, http://adrvest.ro/attach_files/Platforma%20europeană%20de%20combater%20a%20sărăciei.pdf
7. ADRVest, *Tineretul în mișcare*, http://adrvest.ro/attach_files/Tineretul%20in%20miscare.pdf
8. Agenția Națională pentru Ocuparea forței de Muncă, www.anofm.ro
9. Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEF), <http://www.anpcdefp.ro/>
10. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Cadrul partenerial național*, <http://adrvest.ro/index.php?page=articol&aid=1116>
11. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Competitivitatea firmelor din Regiunea Vest: Diagnosticare, Provocări și Oportunități*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Romania_West_Competitiveness_Assessment_ROversion.pdf
12. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Condiționalitățile ex-ante pentru accesarea fondurilor europene 2014-2020*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Condiționalitățile%20ex-ante%20pentru%20accesarea%20fondurilor%20europene%202014-2020.pdf
13. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Contextul planificării în Regiunea Vest*, http://adrvest.ro/attach_files/Contextul%20planificării%20in%20Regiunea%20Vest%20%2010.09.2012.pdf
14. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene 2014-2020*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Coordonatele%20majore%20ale%20procesului%20de%20programare%20a%20fondurilor%20europene%202014-2020.pdf

15. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Creșterea competitivității și specializarea inteligentă în Regiunea de Vest din România*, martie 2013, http://www.adrvest.ro/attach_files/Romania_West_Competitiveness_Assessment_ROversion.pdf
16. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Evaluare Teritorială: Profil, Performanță și Vectori de Creștere în Regiunea de Vest*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_Territorial_Assessment_Rover_sion.pdf
17. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Evaluarea geografiei economice: Provocări legate de dezvoltarea teritorială în Regiunea Vest*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West__EconGeog_Assessment__Rover_sion.pdf
18. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, <http://www.adrvest.ro/>
19. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Infrastructura pentru facilitarea comerțului exterior, a transportului și logisticii: Principalele provocări și oportunități*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Ro_West_TradeLogistics_Assessment_ROversion.pdf
20. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *O Agenda Digitala pentru Europa*, http://adrvest.ro/attach_files/O%20Agenda%20Digitala%20pentru%20Europa.pdf
21. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Obiective pentru Strategia Europa 2020*, http://adrvest.ro/attach_files/Obiective%20pentru%20strategia%20Europa%202020.pdf
22. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Planul pentru Dezvoltare Regională 2014-2020*, decembrie 2013, <http://www.adrvest.ro/index.php?page=articol&aid=1106>
23. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Pozitia Comisiei Europene cu privire la perioada 2014-2020 în România*, http://adrvest.ro/attach_files/Pozitia%20Comisiei%20Europene%20cu%20privire%20la%20perioada%202014-020%20in%20Romania.pdf
24. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Prezentare Analiza Socio-Economica, tur regional*, http://adrvest.ro/attach_files/prez_soc-ec..pdf
25. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Prezentare perioada 2014-2020*, http://adrvest.ro/attach_files/Prezentare%20perioada%202014%20-%202020.pdf
26. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Procesul de planificare: Planul pentru dezvoltare regională Regiunea Vest*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Procesul%20de%20planificare.pdf
27. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Programul Operational Regional 2007 - 2013 - gestionat de ADR Vest*, <http://www.adrvest.ro/index.php?page=domain&did=191&maindomain=yes>
28. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Propunere MDRT poli nationali si metropolitani*, http://www.adrvest.ro/attach_files/Propunere%20MDRT%20impartire%20poli%20metropolitani%20si%20urbani.pdf

29. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Propunere Program Orizont 2020*, http://adrvest.ro/attach_files/Propunere%20program%20de%20cercetare-inovare_Orizont%202020.pdf
30. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, Raport final, http://www.adrvest.ro/attach_files/raport_final_ro.Pdf
31. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Raport specializare inteligenta: Raport de Studii de Caz privind Specializarea Inteligentă*, http://www.adrvest.ro/attach_files/smart_specialisation_raport_ro.pdf
32. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *România, Regiunea Vest – Creșterea competitivității și specializarea inteligentă*, iulie 2013, http://www.adrvest.ro/attach_files/raport_final_ro.pdf
33. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Strategia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii Vest, 2014-2020*, 2013, http://www.adrvest.ro/attach_files/Strategia%20PDR%20sept%202013.pdf
34. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *World Bank Presentation*, 10 septembrie 2012, Timisoara, http://adrvest.ro/attach_files/World%20Bank%20Presentation%2010%20septembrie%202012%20Timisoara.pdf
35. Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, www.apdrp.ro
36. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, *Planul Regional de Gestiune a Deșeurilor – Regiunea 5 Vest*, decembrie 2006, <http://www.anpm.ro/docfiles/view/3905>
37. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor*, http://www.anpm.ro/upload/3850_SNGD.pdf
38. Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, www.fonduri-ue.ro
39. Camera de comerț și industrie Hunedoara, *TOP 2013 – Firme din județul Hunedoara*, Ediția XX, 2013
40. Castelul Corvinilor, Hunedoara, www.castelulcorvinilor.ro
41. Cândea, Melinda, Bran, Florina, Cimpoeru, Irina (2006), *Organizarea, amenajarea și dezvoltarea durabilă a spațiului*, Editura Universitară, București.
42. Cândea, Melinda, Erdeli, G., Șimon, Tamara (2000), România. *Potențial turistic și turism*, Editura Universității din București, București.
43. Cândea, Melinda, Șimon, Tamara (2006), *Potențialul turistic al României*, Editura Universitară, București.
44. Cândea, Melinda; Bran, Florina; Cimpoeru, Irina(2006): *Organizarea, amenajarea și dezvoltarea durabilă a spațiului*, Editura Universitară, București.
45. Centrul de Informare a Comisiei Europene la București, www.europeana.ro
46. Ciangă, N. (1997), *Turismul din Carpații Orientali. Studiu de Geografie Umană*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
47. Ciangă, N. (2007), *România. Geografia Turismului*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.

48. Ciangă, N., Dezsi, Șt. (2007), *Amenajare turistică*, Editura Pressa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
49. Ciorogariu, Elena (2008), *Rolul cadrului natural în desfășurarea activităților turistice. Studiu de caz: Munții Poiana Ruscă, în GEIS, Referate și comunicări de Geografie*, vol. XII, Editura Casei Corpului Didactic, Deva, pag.35-39.
50. Ciorogariu, Elena (2008), *Tourism –alternative of Settlements Deelopment in Cerna Valley of Hunedoara*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara, Geografie*, vol. XVIII, Editura Universității din Timișoara, pag. 95-101.
51. Ciorogariu, Elena (2008): *Rolul cadrului natural în desfășurarea activităților turistice. Studiu de caz: Munții Poiana Ruscă*, în *GEIS, Referate și comunicări de Geografie*, vol. XII, Editura Casei Corpului Didactic, Deva, pag.35-39.
52. Ciorogariu, Elena (2009), *Evaluarea resurselor turistice în Munții Poiana Ruscăi*, în *GEIS, Referate și comunicări de Geografie*, vol. XIII, Editura Casei Corpului Didactic Deva, Deva.(pag.361-367).
53. Ciorogariu, Elena(2009): *Evaluarea resurselor turistice în Munții Poiana Ruscăi*, în *GEIS, Referate și comunicări de Geografie*, vol. XIII, Editura Casei Corpului Didactic Deva, Deva, pag.361-367.
54. Ciorogariu, Elena: *Potențial Turistic, amenajare și dezvoltare turistică în Munții Poiana Ruscă*; Teză de doctorat – rezumat, Ministerul educației, cercetării, tineretului și sportului, Universitatea din Oradea, Facultatea de geografie, turism și sport, Oradea, 2011.
55. Cocean, P. (1984), *Potențialul economic al carstului din Munții Apuseni*, Editura Academiei Socialiste România, București.
56. Cocean, P. (2006), *Turismul cultural*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
57. Cocean, P. (2010), „*Ținutul*” –*Un taxonom regional tradițional specific României*, în *Geographia Napocensis*, anul IV, nr. 1, Cluj-Napoca, pag.5-14.
58. Cocean, P. (2010), *Geografie Regională*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
59. Cocean, P. (2010), *Patrimoniul turistic al României*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
60. Cocean, P.(2006): *Turismul cultural*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
61. Cocean, P., Dezsi, Șt. (2009), *Geografia turismului*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
62. Cocean, P., Filip, S. (2008), *Geografia regională a României*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.
63. *Codul european de conduită în materie de parteneriat (CECP)*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:017:0013:0017:RO:PDF>
64. Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională - Politică de coeziune a UE 2014 –2020 – *Politica regională-INFOREGIO*, http://ec.europa.eu/regional_policy/index_ro.cfm

65. Comisia Europeană, *Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, care fac obiectul cadrului strategic comun, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului*, Bruxelles, 2012, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation/general/general_proposal_ro.pdf
66. Comisia prezidențială pentru politici publice de dezvoltare a agriculturii, *Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural în perioada 2014 - 2020 - 2030*, <http://www.presidency.ro/static/Cadrul%20National%20Strategic%20Rural.pdf>
67. Comitetul Consultativ privind Coeziunea Teritorială, *Priorități de dezvoltare teritorială naționale în atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020*, noiembrie 2012, http://www.mdrt.ro/userfiles/espon/dimensiune_teritoriala/reuniune2/materiale02.pdf
68. Consiliul Județean Hunedoara, <http://www.cjhunedoara.ro/index.php/prezentare>
69. Consiliul Local al Municipiului Hunedoara, *Hotărârea nr.25/2008 pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea de transport în regim de taxi și în regim de închiriere*, <http://www.primariahd.ro/fisiere/hcl/08-025H.pdf>
70. Consiliul Local al Municipiului Hunedoara, *Hotărârea nr.31/2010 privind aprobarea Regulamentului pentru efectuarea transportului public local în Municipiul Hunedoara*, <http://www.primariahd.ro/fisiere/hcl/HCL%2031-2010.pdf>
71. Cosmescu, I. (1998), *Economia turismului*, Serviciile turistice, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu.
72. David, L. (2003), *Peisajul etnografic. Concept și modalități de valorificare turistică*, în Vol. Datina, anul XI, nr. 32, Spectografia spiritualității românești tradiționale, Editura Centrul Județean al Creației Populare, Constanța, pag.71-85.
73. Denisiu, Filip: *Potențialul geografic al Culoarului Depresionar Strei-Cerna-Orăstie și posibilități de valorificare* - Teză de doctorat, Universitatea din Oradea, Facultatea de Istorie, Geografie și Relații Internaționale, Departamentul de Geografie, Turism și Amenajarea Teritoriului, Oradea, 2010.
74. Departamentul pentru Afaceri Europene, *România și Strategia Europa 2020 – Reforme naționale pentru creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii la orizontul anului 2020*, București, martie 2011, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Documente_Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf
75. Dezsi, Șt. (2006), *Patrimoniul și valorificare turistică*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

76. Dinu, Mihaela (2005), *Geografia Turismului*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
77. *Directiva Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport*, COM(2008) 887 final, 2008.
78. Direcția Județeană de Statistică Hunedoara, *Fișa localității Municipiului Hunedoara – 1997-2004*.
79. Direcția Județeană de Statistică Hunedoara, *Fișa localității Municipiului Hunedoara – 2005-2010*.
80. Direcția Județeană de Statistică Hunedoara, *Fișa localității Municipiului Hunedoara – 2011-2012*.
81. Duma, S. (1998), *Studiu geoecologic al exploatărilor miniere din zona sudică a Munților Apuseni, Munții Poiana Ruscă și Munții Sebeșului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
82. Erdeli, G., Gherghilaș, A. (2006), *Amenajări turistice*, Editura Universitară, București.
83. *EUR-Lex – Accesul la dreptul Uniunii Europene*, <http://eur-lex.europa.eu/ro/index.htm>
84. Glăvan, V. (2000), *Turismul în România*, Editura Economică, București.
85. Guvernul României, www.guv.ro
86. <http://adevarul.ro>
87. <http://arheologie.ulbsibiu.ro/publicatii/bibliotheca/chunedoara/cadrugeografic.htm>
88. <http://arhivadegeografie.wordpress.com>
89. <http://hunedoaraonline.uv.ro/>
90. <http://mdrap.ro/>
91. http://mdrl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/amenajarea_teritoriului/patn_elaborate/secVI/metodologie.pdf;
92. <http://referinte.transindex.ro>
93. <http://ro.wikipedia.org>
94. <http://spitaldeva.ro/>
95. <http://www.arcelormittalhunedoara.ro>
96. <http://www.ariiprotejate-cs.ro/ariiprotejate/node/7>
97. <http://www.biserici.org>
98. <http://www.czeard.ro>
99. <http://www.economia-online.ro>
100. <http://www.encyclopedia-dacica.ro>
101. http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/opportunitati_finantare/OPF.2014-2020.pdf

102. <http://www.ghiduri-turistice.info>
103. <http://www.hoinari.ro>
104. <http://www.primariadeva.ro/>
105. <http://www.sejur-extern.ro/descriere-statiune/hunedoara>
106. http://www.smart.ro/hunedoara/dezvoltare_regionala/huned.html
107. <http://www.strategvest.ro>
108. Ianoș, I. (2000), *Sisteme teritoriale -o abordare geografică*, Editura Tehnică, București.
109. Ilieș, Dorina, Camelia, Josan, N. (2009), *Geosituri și Geopeisaje*, Editura Universitară din Oradea.
110. Ilieș, Gabriela, Ilieș, M. (2001), *Resursele de atractivitate turistică*. Mod de abordare, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Geographia*, XLVI, 2, Cluj-Napoca, pag. 179-182.
111. *Informare privind activitățile desfășurate în vederea pregătirii accesării fondurilor europene alocate României în perioada 2014-2020*, <http://www.fonduri-ue.ro>
112. Institutul Național de Statistică, *Anuarul Statistic al României 2012*
113. Institutul Național de Statistică, www.insse.ro/cms
114. Ionac, Nicoleta; Ciulache S. (2008): *Atlasul Bioclimatic al României*, Editura Ars Docendi, Universitatea din București, București, 2008.
115. Ișfănoni, R. (2006), *Pădurenii Hunedoarei*, Editura Mirabilis, București.
116. Jianu, N. (2005), *Biserici de lemn din Transilvania*, Episcopia Aradului și Hunedoarei-album, Editura Emia, Deva.
117. Jianu, N., Sicoe I. (2008), *Județul Hunedoara, zonele etnografice*, Editat de Societatea Culturală "Avram Iancu", Deva.
118. *Legea nr.5/6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național*, Monitorul Oficial nr. 152 din 12 aprilie 2000
119. Luca, Sabin Adrian: *Arheologie și istorie (III)*, Biblioteca Septemcastrensis XI, Descoperiri din județul Hunedoara, Editura Economică 2005, <http://arheologie.ulbsibiu.ro>
120. Mathe, Laura Alexandra: *Potențialul turistic antropoc din sudvestul Transilvaniei (județele Alba, Hunedoara) și valorificarea acestuia*; Teză de doctorat – rezumat, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de geografie Cluj-Napoca, 2010.
121. Ministerul Afacerilor Europene, *Memorandum privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020*, http://www.mai.gov.ro/Home/Documente/pdf/MEMO2014_20202260LO.pdf
122. Ministerul Afacerilor Externe, *Politica Agricolă Comună*, <http://www.mae.ro/node/1625>
123. Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro
124. Ministerul Afacerilor Interne, www.mai.ro

125. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, www.madr.ro
126. Ministerul Apărării Naționale, www.mapn.gov.ro
127. Ministerul Culturii și Patrimoniului Național – *Lista monumentelor istorice 2010*, oct.2010, <http://www.cultura.abt.ro/Files/GenericFiles/LMI-2010.pdf>
128. Ministerul Culturii, www.cultura.ro
129. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, www.mdrap.ro
130. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, *Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030*, http://www.mdrl.ro/_documente/publicatii/2008/Brosura%20Conc_strat_dezv_teritoriala.pdf
131. Ministerul Economiei, www.minind.ro
132. Ministerul Educației Naționale, www.edu.ro
133. Ministerul Finanțelor Publice, www.mfinante.gov.ro
134. Ministerul Fondurilor Europene, *Acord de parteneriat propus de România pentru perioada de programare 2014-2020*, oct. 2013, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/acord-parteneriat/Acord_de_parteneriat_01.10.2013.pdf
135. Ministerul Fondurilor Europene, *Planul Național de Dezvoltare 2007-2013*, <http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/pnd-2007-2013>
136. Ministerul Fondurilor Europene, *Programe Operaționale*, <http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/programe-operationale>
137. Ministerul Fondurilor Europene, www.fonduri-ue.ro
138. Ministerul Justiției, www.just.ro
139. Ministerul Mediului și Pădurilor, *Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 2387.2011 pentru situările de importanță comunitară (SCI)*, http://www.mmediu.ro/protectia_naturii/protectia_naturii/2011-12-19/2011-12-19_protectia_naturii_ordinministru2387sci2011.pdf
140. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, *Planul de amenajare a teritoriului național – Secțiunea 3*, aprilie 2000
141. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, www.mmediu.ro
142. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, www.mmuncii.ro
143. Ministerul pentru Societatea Informațională, www.mcsi.ro
144. Ministerul Sănătății, www.ms.gov.ro
145. Ministerul Tineretului și Sportului, www.mts.ro
146. Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, *Strategia de transport intermodal în România, 2020*, http://www.mt.ro/nou/_img/documente/strategie_de_transport_intermodal_text.pdf
147. Ministerul Transporturilor, www.mt.ro
148. Parcul Industrial Hunedoara, www.pihd.ro
149. Petrea, Rodica, Petrea D. (2000), *Turism Rural*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca.

150. *Politica de coeziune 2014-2020, Investiții în creștere economică și ocuparea forței de muncă*, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_ro.pdf
151. Popa, N.(1999): *Țara Hațegului- potențialul de dezvoltare al așezărilor omenеști*, Editura Brumar, Timișoara.
152. *Primăria Hunedoara - Harta interactiva a investițiilor*, <http://hartainvestitii.primariahd.ro/>
153. Primăria Municipiului Hunedoara – *Lista investițiilor 2010*.
154. Primăria Municipiului Hunedoara – *Lista investițiilor 2011*.
155. Primăria Municipiului Hunedoara – *Lista investițiilor 2012*.
156. Primăria Municipiului Hunedoara – *Lista investițiilor 2013*.
157. Primăria Municipiului Hunedoara – *Planul de dezvoltare a Municipiului Hunedoara pentru perioada 2007-2013*, octombrie 2007.
158. Primăria Municipiului Hunedoara – *Planul integrat de dezvoltare urbană pentru centrul urban Municipiul Hunedoara*, martie 2009.
159. Primăria Municipiului Hunedoara, www.primariahd.ro
160. *Programul Național de Reformă (2011 – 2013)*, București, aprilie 2011, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_romania_ro.pdf
161. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – Biroul de Țară din România, www.undp.ro
162. *Recomandările Comisiei Europene pentru România (2013)*, Bruxelles, 29 mai 2013, <http://www.mae.ro/node/1625>
163. Reuniunea Comitetului Interinstituțional pentru Acordul de Parteneriat (CIAP), *Coordonatele majore ale procesului de programare a fondurilor europene pentru perioada 2014-2020*, august 2012, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/2014-2020/reuniuni-ciap/1_23.08.2012/Coordonatele_majore_ale_procesului_de_programare_a_fondurilor_europene_2014-2020.pdf
164. Sorocovschi, V. (2008), *Climatologie și aplicații bioclimatice în turism*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
165. *Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020.2030*, București 2008.
166. *Strategia pentru creștere economică a Europei – Europa 2020*, http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm
167. Teodoreanu, Elena (2002), *Bioclimatologie umană*, Editura Academiei Române, București.
168. *Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene*, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene – C83, 30 martie 2010, http://www.presidency.ro/static/Versiunea_consolidata.pdf

Anexa 1 – Date demografice – Municipiul HUNEDOARA

A. Populația stabilă pe sexe și grupe de vârstă – Municipiul Hunedoara (2011)

Detalii	TOTAL	GRUPA DE VARSTA (ani)																	
		Sub 5	5 - 9	10-14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 ani
<i>Nivel național</i>																			
Ambele sexe	20121641	1045029	1054391	1090226	1108453	1366374	1303077	1522719	1538897	1743878	1076258	1332266	1448043	1244286	890340	901370	729965	462807	263262
Bărbăți	9788577	537080	541859	559372	568072	704352	666676	773012	782843	887569	544295	654741	688904	572848	393019	370916	285382	170574	87063
Femei	10333064	507949	512532	530854	540381	662022	636401	749707	756054	856309	531963	677525	759139	671438	497321	530454	444583	292233	176199
<i>Municipiul Hunedoara</i>																			
Ambele sexe	60525	2791	2888	3027	3119	3227	3101	4081	4723	6258	3782	4493	4602	4186	3203	3193	2361	1051	439
Bărbăți	29219	1410	1523	1472	1602	1740	1599	1984	2339	3073	1900	2278	2116	1858	1410	1388	981	396	150
Femei	31306	1381	1365	1555	1517	1487	1502	2097	2384	3185	1882	2215	2486	2328	1793	1805	1380	655	289

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

B. Populația stabilă după etnie – Municipiul Hunedoara (2011)

TOTAL	ETNIA																		
	Romani	Maghiari	Romi	Ucraineni	Germani	Turci	Rusi-Lipoveni	Sarbi	Slovaci	Bulgari	Greci	Italiani	Evrei	Polonezi	Chinezi	Ceangai	Macedoneni	Alta etnie	Inf. Nedisp.
<i>Nivel național</i>																			
20121641	16792868	1227623	621573	50920	36042	27698	23487	20282	18076	13654	7336	5408	3668	3203	3271	2477	2543	2017	1361
<i>Municipiul Hunedoara</i>																			
60525	50780	2803	990	14	171	4	5	7	14	8	36	19	6	4	6	3	4	23	5623

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

C. Populația stabilă după religie – Municipiul Hunedoara (2011)

TOTAL	RELIGIA																				
	Ortodoxa	Romano-catolica	Reformata	Penticostala	Greco-catolica	Baptista	Adventista de ziua a saptea	Musulmana	Unitariana	Martorii lui Iehova	Crestina dupa Evanghelie	Crestina de rit vechi	Evanghelia lutherana	Evanghelia	Evanghelia de confesiune augustana	Mozaica	Armeana	Alta religie	Fara religie	Atei	Informatie nedisponibila
<i>Nivel național</i>																					
20121641	16792868	1227623	621573	50920	36042	27698	23487	20282	18076	13654	7336	5408	3668	3203	3271	2477	2543	2017	1361	1536	1264
<i>Municipiul Hunedoara</i>																					
60525	46639	2048	1742	1886	457	670	88	10	26	452	203	52	17	34	5	10	-	259	106	60	5760

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

D. Populatia stabilă de 10 ani și peste pe sexe, după nivelul de educație

MACROREGIUNEA REGIUNEA DE DEZVOLTARE JUDETUL	POPULATIA STABILA DE 10 ANI SI PESTE TOTAL	NIVELUL INSTITUTIEI DE INVATAMANT ABSOLVITE										
		Superior			Post-liceal si de maistri	Secundar				Primar	Fara scoala absolvita	
		Total	din care:			Total	Superior		Inferior (gimnazia)		Total	din care:
			Universitar de licenta	Liceal			Profesional si de ucenici	Persoane analfabete				
ROMANIA												
Ambele sexe	18022221	2591021	2263978	574043	11759627	4390759	2500655	4868213	2556286	541244	245387	
Masculin	8709638	1197690	1061034	278728	5960461	2125350	1665897	2169214	1053230	219529	83456	
Feminin	9312583	1393331	1202944	295315	5799166	2265409	834758	2698999	1503056	321715	161931	
JUDEȚUL HUNEDOARA												
Ambele sexe	380621	51789	45565	17138	254362	100453	55417	98492	50062	7270	3324	
Masculin	184449	25615	22996	8927	127425	48309	38138	40978	19501	2981	992	
Feminin	196172	26174	22569	8211	126937	52144	17279	57514	30561	4289	2332	
MUNICIPIUL HUNEDOARA												
Ambele sexe	54846	8003	7248	2901	37765	16056	8639	13070	5201	976	313	
Masculin	26286	3987	3700	1325	18569	7767	5634	5168	2000	405	86	
Feminin	28560	4016	3548	1576	19196	8289	3005	7902	3201	571	227	

Sursa: Recensământul populației și al locuințelor – anul 2011

E. Indicatori de analiză statistică – municipiul Hunedoara – perioada 2000-2012. POPULAȚIA

Nrc	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Populația stabilă – total (la 1 iulie)	78435	78470	74415	73767	72743	72370	71902	71207	70523	70222	69574	68852	-
2.	Populația stabilă – bărbați (la 1 iulie)	38684	38637	36450	36088	35540	35305	34978	34615	34176	33994	33579	33151	-
3.	Populația stabilă – femei (la 1 iulie)	39751	39833	37965	37679	37203	37065	36924	36592	36347	36228	35995	35701	-
4.	Populația legală total (la 1 iulie)	79769	79432	74963	74352	73529	72970	72428	71722	71110	70745	70178	69331	-
5.	Populația stabilă – total (la 1 ianuarie)	79235	78374	74956	74249	73569	72422	72334	71577	70816	70449	69916	69394	68571
6.	Populația stabilă – femei (la 1 ianuarie)	40040	39731	38230	37827	37630	37089	37106	36762	36443	36290	36124	35909	35554
7.	Născuți vii	710	680	608	630	633	706	712	690	730	692	628	490	545
8.	Născuți morți	5	3	3	4	2	5	6	5	5	4	2	5	3
9.	Decedați – total	728	779	789	762	771	778	760	752	744	833	939	824	817
10.	Decedați sub un an	10	15	8	9	12	9	8	6	8	8	5	4	4
11.	Căsătorii	537	498	438	477	601	550	592	647	554	439	407	407	377
12.	Divorțuri	281	294	293	313	340	249	247	243	243	192	220	222	174
13.	Stabiliți cu domiciliul (inclusiv migrația externă)	725	728	695	669	715	578	798	841	895	701	920		
14.	Plecări cu domiciliul (inclusiv migrația externă)	1228	1111	1140	1203	1439	974	1353	1411	1409	1027	1341		
15.	Stabiliri cu reședința în localitate la 1 ianuarie (până în 2000 la 1 iulie)	897	659	821	731	504	400	419	440	422	532	405	423	324
16.	Plecări cu reședința în localitate la 1 ianuarie (până în 2000 la 1 iulie)	2231	1896	1219	1210	997	1178	817	992	1103	1052	991	799	774
17.	Emigranți	81	62	53	64	70	61	87	77	79	73	36		
18.	Imigranți	26	12	11	6	13	8	20	32	13	21	16		

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Hunedoara

Anexa 2 – Date referitoare la ocuparea forței de muncă în Municipiul Hunedoara

Nr crt	Cod	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	1500	Salariați - total – numar mediu	22155	21553	22327	20964	20209	18455	18703	21014	20795	19092	16185	15990	14935
	1514	Numar mediu salariați in agricultura	4	31	54	60	80	105	111	173	-	-	-	-	-
	1525	Număr mediu salariați în agricultură, silvicultură și pescuit	-	-	-	-	-	-	-	-	282	111	109	88	90
	1502	Numar mediu salariați in industrie – total	12914	12041	12527	10438	9896	8497	8511	8220	-	-	-	-	-
	1526	Număr mediu salariați în industrie	-	-	-	-	-	-	-	-	7654	6023	5966	5586	5495
	1515	Numar mediu salariați in industria extractiva	213	201	193	194	211	244	217	285	-	-	-	-	-
	1527	Nr mediu salariați în industria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	201	133	83	88	60
	1516	Numar mediu salariați in industria prelucratoare	12213	11457	11810	9928	9382	7878	7935	7641	-	-	-	-	-
	1528	Numar mediu salariați in industria prelucratoare	-	-	-	-	-	-	-	-	6649	5242	5280	5126	4907
	1517	Nr mediu salariați in energie electrica si termica,gaze si apa	488	383	524	316	303	375	359	294	-	-	-	-	-

Nr crt	Cod	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	1529	Numar mediu salariatii in productia si furnizarea de energie electrica si termica, gaze, apa calda si aer conditionat	-	-	-	-	-	-	-	-	202	106	105	62	57
	1518	Numar mediu salariatii in constructii	1126	1664	1514	1040	979	811	850	1270	-	-	-	-	-
	1530	Numar mediu salariatii in distributia apei, salubritate, gestionarea deseurilor, activitati de decontaminare	-	-	-	-	-	-	-	-	602	542	498	310	471
	1519	Numar mediu salariatii in comert	2981	2614	3463	4226	4316	4562	4799	5525	-	-	-	-	-
	1531	Numar mediu salariatii in constructii	-	-	-	-	-	-	-	-	1425	1218	950	972	642
	1520	Numar mediu salariatii in transport si posta	824	803	710	714	702	602	572	623	-	-	-	-	-
	1532	Numar mediu salariatii in comert cu ridicata si cu amanuntul, repararea autovehiculelor si motocicletelor	-	-	-	-	-	-	-	-	6522	6433	4776	4890	4520
	1521	Numar mediu salariatii in activitati financiare, bancare si de asigurari	203	153	213	294	228	197	208	220	-	-	-	-	-
	1533	Numar mediu salariatii in transport si depozitare	-	-	-	-	-	-	-	-	343	370	364	199	188

Nr crt	Cod	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	1522	Numar mediu salariatii in administratie publica	246	197	192	204	213	283	319	395	-	-	-	-	-
	1534	Numar mediu salariatii in hoteluri si restaurante	-	-	-	-	-	-	-	-	145	230	232	213	214
	1523	Numar mediu salariatii in invatamant	1337	1295	1312	1276	1104	1002	1032	985	-	-	-	-	-
	1535	Numar mediu salariatii in informatii si comunicatii	-	-	-	-	-	-	-	-	226	262	188	196	199
	1524	Numar mediu salariatii in sanatate si asistenta sociala	1520	1399	1474	1459	1418	1457	1316	1384	-	-	-	-	-
	1536	Numar mediu salariatii in intermediari financiari si asigurari	-	-	-	-	-	-	-	-	292	281	248	242	220
	1537	Numar mediu salariatii in tranzactii imobiliare	-	-	-	-	-	-	-	-	57	40	51	46	46
	1538	Numar mediu salariatii in activitati profesionale, stiintifice si tehnice	-	-	-	-	-	-	-	-	225	210	190	172	222
	1539	Numar mediu salariatii in activitati de servicii administrative si activitati de servicii suport	-	-	-	-	-	-	-	-	560	540	323	340	390
	1540	Numar mediu salariatii in administratie publica si aparare, asigurari sociale din sistemul public	-	-	-	-	-	-	-	-	392	375	268	312	248

Nr crt	Cod	Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	1541	Numar mediu salariatii in invatamant	-	-	-	-	-	-	-	-	998	1093	1028	954	992
	1542	Numar mediu salariatii in sanatate si asistenta sociala	-	-	-	-	-	-	-	-	1420	1503	1411	1301	1304
	1543	Numar mediu salariatii in activitati de spectacole, culturale si recreative	-	-	-	-	-	-	-	-	120	104	99	94	102
	1544	Numar mediu salariatii in alte activitati ale economiei nationale	-	-	-	-	-	-	-	-	134	186	172	148	120
	1545	Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - total	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2001	1001	1347
	1546	Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - femei	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	879	502	685
	1547	Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - barbati	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1122	499	662

Anexa 3 – Fondul de locuințe în Municipiul Hunedoara

A. Fondul de locuințe

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe existente – total - număr	27479	28039	28017	28009	27983	28030	28016	28127	28144	28202	28213	28231	28273
Locuințe în proprietate majoritară de stat - număr	5912	2458	2293	2151	1867	1662	1414	1243	1057	965	898	863	861
Locuințe în proprietate majoritar privată - număr	21567	25581	25724	25858	26116	26368	26602	26884	27087	27237	27315	27368	27412
Suprafața locuibilă – total mp	899389	970975	972672	973570	973746	977716	978658	983400	986555	990824	992827	995210	998586
Suprafața locuibilă în proprietate majoritară de stat - mp	158950	66538	61296	54588	43215	34980	28186	24057	19201	16774	15052	14188	14122
Suprafața locuibilă în proprietate majoritar privată - mp	740439	904437	911376	918982	930531	942736	950472	959343	967354	974050	977775	981022	984464

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Hunedoara

B. Realizarea locuințelor

Denumire indicator	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe terminate – număr	-	-	-	15	7	24	12	17	30	27	16	23	47

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Hunedoara

C. Autorizații de construire / Suprafața intravilană / Suprafața spațiilor verzi

INDICATOR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Autorizații de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale - nr	16	23	30	28	31	31	38	47	65	56	36	34	28
Autorizații de construcție eliberate pentru clădiri rezidențiale - mp	-	-	-	4795	5760	4694	6720	7346	11284	9979	6192	6264	4929
Suprafața intravilană a municipiilor și orașelor - ha	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558	1558
Suprafața spațiilor verzi a municipiilor și orașelor - ha	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203

Sursa: INS – BDL - Fișa localității municipiul Hunedoara